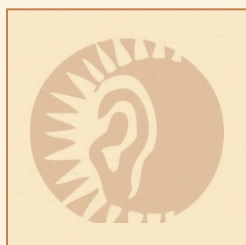

2024.

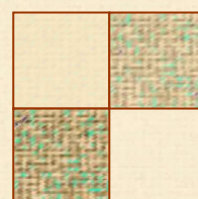
Helyi tanterv – Általános iskola

Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola

**Klúg Péter Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Kollégium
és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

Szeged

ÁLTALÁNOS ISKOLAI HELYI TANTERV

**Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Klúg Péter Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók alapján

Készült:

- Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához
- NAT2020
 - Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
 - Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára

Tartalom

1. ÁLTALÁNOS ISKOLA.....	6
1.1. EGYÉNI ANYANYELVI NEVELÉS.....	9
1.2. ANYANYELVI GYAKORLATI FOGLALKOZÁS.....	73
1.3. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1-4. évfolyam	81
1.4. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5-8. évfolyam	2
1.5. MATEMATIKA 1-4. évfolyam	50
1.6. MATEMATIKA 5-8. OSZTÁLY.....	131
1.7. ETIKA 1-4. évfolyam	230
1.8. ETIKA 5-8. ÉVFOLYAM.....	272
1.9. HALLÁS- RITMUS, MOZGÁSNEVELÉS 1-4. ÉVFOLYAM.....	293
1.10. HALLÁS- RITMUS, MOZGÁSNEVELÉS 5-8. ÉVFOLYAM	344
1.11. VIZUÁLIS KULTÚRA 1-4. ÉVFOLYAM.....	368
1.12. VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM	390
1.13. TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 1-4. ÉVFOLYAM	412
1.14. TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 5-8. ÉVFOLYAM	472
1.15. TESTNEVELÉS 1-4. évfolyam.....	570
1.16. TESTNEVELÉS 5-8. évfolyam	617
1.17. KÖRNYEZETISMERET 3-4. ÉVFOLYAM	670
1.18. TERMÉSZETTUDOMÁNY 5.6. ÉVFOLYAM	687
1.19. AZ ÉLŐ IDEGEN NYELV TANTÁRGY 4-8. ÉVFOLYAM.....	708
1.21. DIGITÁLIS KULTÚRA 3.-4. ÉVFOLYAM	771
1.22. DIGITÁLIS KULTÚRA 5-8.ÉVFOLYAM	785
1.23. TÖRTÉNELEM 5-8. ÉVFOLYAM.....	820
1.24. HON- ÉS NÉPISMERET 6. ÉVFOLYAM	857
1.25. DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ 7. évfolyam.....	865
1.26. ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK 8. évfolyam	876
1.27. BIOLÓGIA 7-8. ÉVFOLYAM	889
1.28. KÉMIA 7.-8. ÉVFOLYAM.....	907
1.29. FIZIKA 7-8. ÉVFOLYAM.....	943
1.30. FÖLDRAJZ 7-8. ÉVFOLYAM.....	956
2. BESZÉDFOGYATÉKOS TAGOZAT	979

Helyi tanterv

A nevelés, oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek,
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök.

Az iskola képzési szerkezete:

1. ÁLTALÁNOS ISKOLA

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

TANTÁRGYI RENDSZER ÉS ÓRASZÁMOK A HALLÁSSÉRÜLT TANULÓK SZÁMÁRA (1-4. évfolyam)						
NAT 2020						
Tantárgyak	EK.1	EK.2	1.	2.	3.	4.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	7+1	7+1	5+1	5+1
Matematika	4	4	4+1	4+1	4+1	4+1
Etika	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret					1	1
Idegen nyelv						2
Ének-zene (Hallás-ritmus nevelés)	2	2	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2	2	2
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1
Digitális kultúra					1	1
Testnevelés	5	5	5	5	5	5
Szabadon tervezhető:	2	2	2	2	2	2
Anyanyelvi gyakorlat	2	2				
Összesen	24	24	24	24	24	25
Rehabilitáció	10	10	10	10	10	11
Rendelkezésre álló órakeret:	34	34	34	34	34	36

TANTÁRGYI RENDSZER ÉS ÓRASZÁMOK A HALLÁSSÉRÜLT TANULÓK SZÁMÁRA (5-8. évfolyam)				
NAT 2020				
Tantárgyak	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	3+1	3+1
Matematika	4	4	3+1	3
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Hon- és népismeret		+1		
Etika	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1	2
Fizika			1	2
Biológia			2	1
Földrajz			2	1
Idegen nyelv	3	3	3	3
Ének-zene (Hallás-ritmus nevelés)	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház			1	
Technika és tervezés	1	1	1	+1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezhető:	1	2	2	2
Összesen	28	28	30	30
Rehabilitáció	11	11	11	11
Rendelkezésre álló órakeret:	39	39	41	41

Az általános iskolai helyi tanterv évfolyamonkénti és tantárgyi bontásai, részletei elérhetőek a <https://klugpeteriskolaszeged.kozmutzaflora.hu/kulonos-kozzeteteli-lista/> linken.

1.1. EGYÉNI ANYANYELVI NEVELÉS

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek a tanulók egyéni fejlődésének függvényei. Az Irányelveknek megfelelően a NAT-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi, értelmi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, átalakítani a tananyagot.

A helyi tanterv nyelvi kommunikációt fejlesztő koncepciója a súlyos fokban hallássérült tanulók valamennyi tanórai és tanórán kívüli foglalkozásának elvi és gyakorlati alapjául szolgál, tekintettel arra, hogy a fejlesztés formáinak színterei, módjai egymástól eltérő szervezési keretekben jelenhetnek meg.

A tantárgycsoport tanterve a súlyos fokban hallássérült, ép intellektusú gyermekek komplex nyelvi fejlesztését szolgálja. A tanterv tartalmaz olyan elemeket is, amelyek alkalmazásával a beszéd-nyelvtanulásukban, valamint az általános fejleszthetőségükben különböző mértékben akadályozott hallássérült gyermekek nyelvi kommunikációjának alapozása támogatható. Az anyanyelvi fejlesztés tantárgycsoport a Magyar nyelv és irodalom, az Anyanyelvi gyakorlati foglalkozás, az Egyéni anyanyelvi nevelés és a Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés, melyek tananyagában célzottan jelenik meg a hallás-, beszédhallás nevelés és a kommunikatív kompetenciák célja és tartalma.

A nyelvi kommunikáció alapozását segíti a szájról olvasás, a fonomimikai jelek, az ujj-abc, valamint a jelnyelv használat. A jelnyelv a hallássérültek természetes nyelve, mely a kommunikációt vizuális úton közvetíti. Oktatásban való alkalmazása már az 1. évfolyamtól ajánlott. A jelnyelv a megértés fontos eszköze a súlyos fokban hallássérült személyek számára. A hangos beszédet kísérő jelelt magyar nyelv, valamint a jelnyelv segítséget nyújt a nyelvi kommunikáció közvetítésében és értelmezésében.

Az egyéni anyanyelvi nevelés az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú órakeretben kerül megvalósításra. Az iskolai fejlesztés alapozó és alsó tagozatos szakaszában a hallássérült gyermek egyéni adottságaihoz, érdeklődéséhez igazodó központi témájú társalgások szolgálják a nyelv, a beszéd különböző területeinek fejlesztését. Középpontban az alapvető hangzó nyelvi készségek (a szájról olvasásra és a hallásmaradványra támaszkodó beszédértés, a gondolatok önálló kifejezése) erősítése áll. A társalgások keretében kerül sor a beszédérthetőség (tempó, ritmus, hangsúly, artikuláció) folyamatos fejlesztésére is. A felső tagozaton folytatódik a magyar nyelvi kompetencia kibontakoztatása a magyar nyelv és irodalom tanulási területéhez is igazodva. A hangzó nyelvi készségek fejlesztése a rehabilitációs órakereten kívül része valamennyi (nyelvi fejlesztést is megvalósító) tantárgynak.

A beszéd, nyelv elsajátítási (diszfáziás) és egyéb tanulási zavar tüneteit mutató tanulók komplex korrekciója az iskoláztatás végéig szükséges, elsősorban az egyéni fejlesztés keretében. Az adott tanuló képességprofiljának megfelelően kell kidolgozni és megvalósítani az egyéni fejlesztési tervet, melybe lényeges beépíteni a diszfáziás tünetek kezelésére specifikusan kidolgozott eljárásként bevált Affolter–Heldstab-féle módszert.

Az egyéni anyanyelvi nevelés tanításának speciális korrektív jellegénél fogva valamennyi osztályfokon az a célja, hogy a hallássérült tanulók nyelvi jártasságainak, képességeinek, készségeinek azon területeit fejlessze, melyek elsősorban differenciált egyéni foglalkozást igényelnek. Sajátos szurdopedagógiai módszerekkel és eszközökkel teszi lehetővé a gyermekek beszédérthetőségének maximális kialakítását, a szájról olvasási készség és a hallásmaradvány fejlesztését. A foglalkozások eredményeként a gyermekek általános kommunikációs szintje

emelkedik, ezzel megalapozva és erősítve valamennyi tantárgy tanítása során a tanári magyarázat könnyebb megértését. Mindezzel hozzájárul a hallássérült gyermekek társadalmi beilleszkedéséhez, a halló emberekkel való érintkezés alapvető feltételeinek biztosításához.

Általános jellemzők:

- Az egyéni anyanyelvi nevelés tantervi anyagának végrehajtása túlnyomó részt egyéni formában történik. Kisebb csoportokban speciális feladatokat végzünk. Ilyen például a tanulmányi versenyre felkészítés, vagy a magyar nyelv és irodalom tantárgy anyagával kapcsolatos korrekciós feladatok.
- Az egyéni anyanyelvi nevelés a tanulók egyéni adottságaitól függően valamennyi évfolyamon egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni ütemben történik.
- A tartalomban megjelölt fejlesztési területek folyamatosan, együtt érvényesülnek.
- A korábbi fejlesztési szakaszokba beépített fejlesztési feladatokra felsőbb évfolyamokon is vissza kell térni, amennyiben a gyermek beszédállapota ezt igényli /artikulációs mozgásfejlesztés, légző- és beszédlégző gyakorlatok, alaphang rögzítés/.
- Az anyanyelvi fejlesztés tantárgycsoport és az adott évfolyam más tantárgyai bővülő szókincsének, az azokban megjelenő hangkapcsolatoknak a gyakorlása, rögzítése, automatizálása valamennyi évfolyam feladatát jelentik a tantárgy keretében.
- Az egyes évfolyamokon megjelenített követelmények tájékoztató jellegűek, az általános, ajánlott fejlesztési szintet jelölik.
- Objektív mérési módszer alkalmazása szükséges valamennyi évfolyamon a tanulók beszédállapotának figyelemmel kísérése.
- A beszédhallás-nevelés uniszenzoros jellegének biztosítása.
- A magánhangzók és a mássalhangzók kialakításának javasolt sorrendjében és kialakításában a gyermek egyéni kiejtés- és beszédfejlődése szerint kell haladni.
- A tartalomban egy - a könnyebbtől a nehezebb felé haladó képzési sorrend jelenik meg.
- A hatékony fejlődés érdekében az 1-2. évfolyamon naponta 20 perc, a 3-5. évfolyamon hetente legalább kétszer 25 perc, a 6-8. évfolyamon heti kétszer 30 perc javasolt minden tanuló számára.

Az egyéni anyanyelvi nevelés keretében történik:

Kommunikációs készség fejlesztése speciális módszerekkel:

- a nyelvi kommunikáció megindításának támogatása;

- a beszédfejlődés természetes vonulatának bejárása, az érthető, megközelítően természetes ritmusú beszéd kimunkálása;
- a még hiányzó beszédhangok kialakítása, automatizálása, illetve a meglévő hibás hangok korrekciója;
- a szupraszegmentális elemek megfelelő használatának tudatosítása, a helyes beszédprozódia állandó gyakorlása;
- a grammatikai, pragmatikai hiányosságok korrekciója;
- a szókincs folyamatos bővítése, a szavak, kifejezések értelmezése, melyek hiányában a jó beszédprodukció elérése lehetetlen;
- a felfogott beszédhangokra építő kombinációs készség kiépítése

A hallásmaradvány kihasználása, a hallásfigyelem, az akusztikus érzékelő és differenciálókészség fejlesztése.

A cochleáris implantáció-hallásjavító műtéten átesett gyermekek rehabilitációja, habilitációja, amelynek célja a speciális hallás- és beszédfejlesztés annak érdekében, hogy a környezet hangjainak felismerésétől a beszédhangok differenciálásán keresztül a beszédértés és az érthető beszéd birtokába jussanak. Mindezzel a minél korábbi integráció a cél.

Kiemelt feladat a tehetséggondozás, melynek keretében megvalósul az átlagnál jobb nyelvi képességekkel rendelkező tanulók anyanyelvi kompetenciáinak kiemelt fejlesztése a következő területeken:

- a szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével;
- a kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban;
- az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata;
- a kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata;
- a nyelvi problémaészlelés képességének folyamatos fejlesztése;
- a nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.
- a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.
- az anyanyelvi és a kiemelkedő egyéb kompetenciák mind magasabb szintű és szélesebb körű birtoklásának elősegítése minden tanulási területen, amely képessé teszi tehetséges tanulóinkat a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a

különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezzel az önálló tanulás képességének gyakorlására.

- tanulmányi versenyekre való felkészítés.

Tartalom:

- ◆ Artikulációs mozgásfejlesztés 1. évfolyam
- ◆ Légző- és beszédleghző gyakorlatok 1-6. évfolyam
- ◆ Beszédhallás fejlesztése 1-8. évfolyam
- ◆ Az érthető beszéd kialakítása 1. évfolyam
- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése 2-6. évfolyam
- ◆ Az érthető beszéd gondozása 7-8. évfolyam
- ◆ A beszédértés szájáról olvasás útján történő támogatása 1-8. évfolyam

A foglalkozások anyaga:

- I. A kiejtés és a beszédérthetőség fejlesztése
 - A szurdopedagógiai munkához szükséges figyelemkoncentráció biztosítása
 - a tanári beszédminta és a saját beszédmozgások egymást követő összpontosított megfigyelése
 - a beszédhangra vizuális segítség nélkül történő reagálás
 - A természetes hangadás, hangszín
 - hangra hanggal történő akaratlagos reakció
 - a természetes hangfekvést minél jobban megközelítő alaphang fejlesztése, megtartása
 - gyakorlatok az alaphang és a hangadás állandósult hibáinak (fejhang, erőtlen, préselt, orrhangzós) megszüntetésére
 - A beszédleghzés
 - a beléghzés és kiléghzés időtartamának, erejének akaratlagos szabályozása
 - a tüdőkapacitást növelő léghzési, fúvási gyakorlatok
 - A beszédhangok magánhangzó-mássalhangzó kapcsolatokban
 - előkészítő nyelv- és ajakgyakorlatok
 - egyszerű magánhangzó- mássalhangzó kapcsolatokat tartalmazó szavak ejtése
 - folyamatosan ejthető (s, sz, r, m) hangok izolált ejtése, majd szavakba helyezése
 - automatizálási gyakorlatok (szavak, mondatok, szöveg)
 - Mássalhangzókapcsolatok

- mássalhangzókapcsolatokat tartalmazó szavak ejtése és automatizált használatuk: igazodások, hasonulások
 - automatizálási gyakorlatok (szavak, mondatok, szöveg)
 - gyakori előfordulású idegen szavak, régies írású nevek helyes ejtése
- Beszédrítmus, beszédpszünet
 - a szavak természetes ritmusának utánzása vizuális, akusztikus megfigyelés alapján
 - frázikus struktúrák, ezekre tagolódó mondatok ritmusos ejtése utánzás alapján
 - frázikus struktúrákkal kapcsolatos jelölések megismerése és önálló alkalmazása a beszédminta alapján
 - a ritmus jelöléssel ellátott mondatok helyes ritmusos ejtése, szünetek betartása, a levegő helyes beosztása
 - mondat sorok, hosszabb szövegrészek (olvasmányok, szerepjáték) ritmusos olvasása, elmondása emlékezetből
 - memoriterek (versek, tartalom) ritmusos ejtése, elmondása
- Beszédtempó
 - az egyenletes közepes beszédtempó gyakorlása: szavak, mondatok, szövegrészek ejtése
 - a beszédtempó megfigyelt változásainak bejelölése
 - a beszédtempó szándékos gyorsítása, lassítása
- Beszédhangsúly
 - a beszédhangsúly jelölésének megismerése
 - a beszédhangsúly megfigyelt változásainak bejelölése (szavak, mondatok)
 - a beszédhangsúly alkalmazása: szavak, mondatok hangsúlyozása, ragok, névelők hangsúlytalan ejtése
 - hangsúlyozás a kiemelés szándékával, a hangsúlyozott szavak változtatása azonos szókapcsolatban (a ház előtt, a ház előtt)
- Hangerő
 - az egyenletes, megfelelő hangerő alkalmazása
 - a hangerő szándékos változtatása: nagyobb hangerőre váltás (nagyobb távolságra való közlés), kisebb hangerőre váltás (társalgás villamoson, múzeumban)
 - a suttogás gyakorlása
- Hanglejtés
 - közlések, felkiáltások, felszólítások
 - a kérdő hanglejtés: kérdőszavakkal induló kérdések (Hol voltál?), kérdőszavak nélküli kérdések (Te ott voltál?)

- kísérlet azonos mondatok ejtésére eltérő hanglejtéssel
- tanult szerepjátékok, szövegek ejtése a hanglejtés lehetséges érzékeltetésével
- Érzelmek hatása a beszédre
 - az érzelmek (harag, meglepetés, öröm) által módosult ejtés hanglejtésének, tempójának, ritmusának, hangsúlyozásának megkísérlése

II. A beszédmegértés fejlesztése

- Szájrol olvasás
 - magánhangzók izolált felismerését fejlesztő gyakorlatok
 - jellegzetes mássalhangzók izolált felismerése
 - szavak kiválasztása előre megadott szósor alapján:
 - vizuálisan eltérő megjelenésű szavak
 - hasonló szájról olvasású szavak
 - mondatok kiválasztása előre megadott mondatok közül:
 - egymástól eltérő szájról olvasási kép
 - egymástól csak egy-egy szóban eltérő mondatok
 - hasonló szájról olvasási képpel rendelkező mondatok
 - az emlékezetet terhelő gyakorlatok:
 - fokozódó szótagszámú szavak felismerése
 - fokozódó szótagszámú mondatok felismerése
 - adott szó szájról olvasási variációi, rokon látási benyomású szavak gyűjtése, a finom differenciák tudatosítása
 - mondatösszefüggések az adott szó értelmezése szempontjából
 - mondat, illetve szöveg felfogás előre megadott kulcsszavak segítségével
 - köznapi kifejezések, szólások, mondatok felismerése előre megadott helyzetben, szituációból kiragadva
 - párbeszéd lefolytatása úgy, hogy ismert a beszélő társ szövege, úgy, hogy nem ismert a beszélő társ szövege
- Beszédhallás
 - két-három, majd egyre több leírt mondat közül a meghallott kiválasztása:
 - a mondatok eltérő hosszúságúak
 - a mondatok azonos hosszúságúak, de hangzásban eltérők
 - a mondatok hosszúságban és hangzásban is hasonlóak
 - két-három, majd egyre több leírt szó közül a meghallott kiválasztása:
 - a szavak eltérő hosszúságúak
 - a szavak azonos hosszúságúak, de hangzásban eltérők
 - a szavak hosszúságban és hangzásban is hasonlóak

- szavak, mondatok differenciálása előzetes megtekintés után az előbbi fokozatok szerint
- hallott szöveg vizuális követése, a szöveg megszakítási helyének jelzése
- mondatokon belüli és mondatok közötti beszédszünet megfigyelése, jelölése grafikusan
- a beszédritmus megfigyelése:
 - ritmusmotívumok ciklikusan ejtett szótagokkal vagy magánhangzókkal
 - ráismerés, ritmuscsík kiválasztása, visszamondás
 - önálló jelölés szaggatott vonalakkal vagy ritmusképlettel
 - szavak, mondatok visszamondása, önálló jelölés
- a beszédhangsúly akusztikus megfigyelése:
 - azonos mondatok más-más hangsúlyozott szavának felismerése, a mondatok vizuálisan adva vannak, a mondat a hangsúly variációk nélkül van adva
 - szavak, mondatok hangsúlyos visszamondása
- a hanglejtés akusztikus megfigyelése:
 - analógsorok a különböző mondatfajtákra, megfigyelés a vizuális minta követésével, utánzás
 - azonos mondatok eltérő hanglejtéssel, megfigyelés, utánzás
 - a mondatok vizuálisan adottak, a hanglejtés bejelölése, szükség esetén tanári segítséggel
- a hangerő akusztikus megfigyelése:
 - mozgásos vagy szóbeli visszajelzés eltérő hangerőn mondott szavakra, mondatokra

III. A magyar nyelv és irodalom tantárgy anyagával kapcsolatos korrekciós feladatok

- Olvasási, szövegértési feladatok
 - olvasástechnika: hangsúlyos, érthető, folyamatos olvasás
 - szóértelmezés
 - szinonimák, antonimák gyűjtése
 - hiányos mondatok pótlása
 - kérdések megválaszolása
 - a szövegértést ellenőrző feladatok
- A nyelvi szerkezetalkotás feladatai, szóbeli és írásbeli közlés
 - mondatok toldalékhányos, hiányzó szavainak pótlása
 - mondataalkotás adott szavakkal
 - mondatok átalakítása (egyes szám > többes szám, jelen idő > múlt idő)
 - mondatok bővítése kérdőszavak segítségével

- kérdések alkotása adott mondatokról, képekről, elrejtett tárgyokról
- mondatalkotás képről, képsorról
- élmények, olvasott történetek elmondása, leírása
- Helyesírás
 - tollbamondás
 - hibák önálló javítása akusztikus vagy vizuális minta segítségével

Követelmény:

- ◆ Tudja a tanuló megközelítően helyesen képezni a beszédhangokat
- ◆ Mutasson fel önmagához képest fejlődést a beszédérthetőség tekintetében
- ◆ Törekedjen mondanivalója kifejezésére érthető beszéddel
- ◆ Törekedjen hallásmaradványának maximális kihasználására a beszédértés, beszédérthetőség folyamatában
- ◆ Tudja a beszédértés során felhasználni a beszéd vizuális, szupraszegmentális elemeit is

Értékelés:

- Diagnosztikus értékelés a mindenkori status megállapítására év elején és év végén készített felmérés alapján
- A fejlődés értékelése a statusra épített egyéni fejlesztési program folyamatában
- A tanuló teljesítményének értékelése során figyelembe kell venni egyéni adottságait /hallásvesztesség mértéke, részképességek/

Értékelés módja: a tantárgy osztályzattal nem értékelhető. A tanév során folyamatos, szóbeli értékelést kapnak a tanulók.

Feltételek:

- ◆ Lehetőség szerint külön helyiség használata
- ◆ Falra rögzített fonetikai tükör vagy tükrös asztal
- ◆ Jó minőségű, a gyerek audiogramjának megfelelően beállított hallókészülék
- ◆ Egyéni foglalkozás ill. legfeljebb kiscsoportos foglalkozás (2-3 fő)
- ◆ A tanulók egyéni fejlesztési terve és a fejlődésről vezetett feljegyzés
- ◆ Szóképek, tárgyképek, feliratok, szövegek, gyakorlóanyag gyűjtemény
- ◆ Logopédiai eszközök: pálcika, gyertya, játékok
- ◆ A hallássérültek kiejtéstánításához készült módszertani kézikönyvek, az egyes hangok automatizálásához összeállított logopédiai gyakorló anyagok

Diagnosztikai tesztek, melyeket használunk:

- Artikuláció, kiejtésvizsgálat
- A beszédre adott auditív reakciók értékelése (EARS)
- Kisgyermekkorai nyelvi skála (PLS-3)
- Fejlődési skála (Németh Tünde)
- Olvasás, szövegértés (WORD)
- Aktívszókincs-vizsgálat (LAPP-teszt)
- Expresszív szókincsvizsgálat (Gardner)
- Szókincsvizsgáló (Peabody)
- Általános és relációs szókincs (Prefer)
- Grammatikai teszt (Csányi)
- Szájról olvasás
- Grafikus emlékezet
- Mondatalkotás képről

Előkészítő 1. osztály

Cél:

- ◆ A helyes beszédleghzési technika kialakítása
- ◆ Artikulációs mozgás fejlesztése
- ◆ A természetes hangszín kialakítása
- ◆ Hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- ◆ A beszédhangok helyes ejtésének kialakítása
- ◆ Rövid mondatok szótagszám szerinti visszamondása
- ◆ A spontán szóbeli megnyilatkozás gyakoriságának fokozása (interaktív beszéd)

Tartalom:

- ◆ Artikulációs mozgás fejlesztése
 - Ajakgyakorlatok
 - Nyelvgyakorlatok
 - Hangszalaggyakorlatok

- ◆ Légző- és beszédleégző gyakorlatok
 - Játékos légző- és fúvógyakorlatok
 - Hosszantartott hangadás
 - Hangadás időtartamának szabályozása
 - Gégeizmok megfelelő tónusának kialakítása
 - Rendszeres hangadásra késztetés
- ◆ Beszédhallás fejlesztése
 - Tananyaghoz kapcsolódó állandó megerősítő hallásnevelés
 - 4-5 eltérő hosszúságú szó ill. mondat differenciálása
 - Különböző hosszúságú szótagok visszamondása
 - Magánhangzók megkülönböztetése hallás útján
 - Ugyanazon magánhangzó eltérő hangerejének és magasságának megkülönböztetése
- ◆ Az érthető beszéd kialakítása
 - Magánhangzók kialakítása
 - Javasolt sorrend: á, í, ú, ó, e, i, u, o, a, é, ő, ö, ű, ü
 - Szájüreg megfelelő alakítása, ajakállás
 - A magánhangzóhoz szükséges szájüregi helyzet megtartása
 - A magánhangzó gyors ismételtetése
 - A magánhangzó gyors váltogatása sorozatban
 - Magánhangzók ejtése eltérő időtartam, hangerő és hangmagasság mellett, hangringatás
 - Mássalhangzók kialakítása
 - Javasolt sorrend: nem szótagvégi p-b,
szótagvégi p-b
m, h, f-v;
nem szótagvégi t-d;
szótagvégi t-d,
n, j, l, sz-z, s-zs,
nem szótagvégi k-g;
szótagvégi k-g,
r
 - Izolált ejtés: m, f, v, n, s, zs, z, sz
 - Magánhangzókhoz kötött ejtés a többi mássalhangzó esetében; szótag eleji, intervokális, szótagvégi helyzetben
 - A hangot tartalmazó szótag ejtése különböző hangmagasságokon

- A hang rögzítése, automatizálása szavakban, egyszerű mondatokban

Követelmény:

- ◆ Törekedjen a tanuló a helyes beszédlégzés alkalmazására
 - Legyen képes a hosszantartott hangadásra
- ◆ Használja beszédében a kialakított természetes alaphangot
- ◆ Legyen képes a szükséges artikulációs mozgásokat végezni
 - Ejtse helyesen a tanult hangokat
- ◆ Tudjon különbséget tenni az eltérő hosszúságú és erősségű hangok, szavak, mondatok között
 - Különböztesse meg hallás útján a legeltérőbb képzésű magánhangzókat
- ◆ Tudjon utánozni körvonalaiban érthetően 4-5 szótagú szót ill. mondatot

Előkészítő 2. osztály

Cél:

- ◆ A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- ◆ A helyes beszédlégzés kialakítása
- ◆ A természetes hangszínt minél jobban megközelítő alaphang fejlesztése ill. megtartása
- ◆ Valamennyi hang kialakítása és begyakorlása ciklikus gyakorlatokban szavakban, mondatokban, a tanultak lehetőség szerinti használata a kommunikációban
- ◆ Az egyenletes hangerő használata
- ◆ Természetes, nem túl lassú beszédtempó kialakítása
- ◆ A spontán, szóbeli megnyilatkozás gyakoriságának fokozása (interaktív beszéd)

Tartalom:

- ◆ Artikulációs mozgás fejlesztése
 - Szóközi zár- és réshangok képzéséhez szükséges mozgások szabályozása
- ◆ Légző- és beszédlégző gyakorlatok
 - A hangadás időtartamának növelése
 - Eltérő hangerejű beszédhangok utánzása egy lélegzetvétellel

- Egyes hangok és szótagok különböző hangerővel történő gyakorlása
 - A pulzáló kilégzés gyakorlása a folyamatos beszédben
- ◆ Beszédhallás fejlesztése
 - Szó- és mondatdifferentiáló gyakorlatok 3-5-ös szó- és mondatcsoportokban
- ◆ Az érthető beszéd kialakítása
 - A mássalhangzók kialakításának befejezése: c, cs, gy, ty hangok
 - Hangkapcsolatok gyakorlása tananyaghoz kapcsolódva
 - A beszéd természetes ritmusának gyakorlása
 - Szavak, szó szerkezetek ritmusos ejtése
 - A természetes beszédtempó gyakorlása
 - Hangsúlyozást előkészítő gyakorlatok

Követelmény:

- ◆ Alkalmazzon a tanuló helyes légzéstechnikát
- ◆ Legyen képes valamennyi beszédhang helyes ejtésére egyszerű hangkapcsolatokban
- ◆ Tudja megkülönböztetni a különböző erősségű beszédhangokat
- ◆ Igyekezzen figyelmeztetésre és tanári mintát utánozva a kiejtési hibáit javítani

1. osztály

Cél:

- ◆ A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- ◆ A helyes beszédlégzés fejlesztése
- ◆ A hangszín javítása ill. szinttartása
- ◆ A beszédhangok helyes képzésének gyakorlása
- ◆ A már tanult magánhangzó-mássalhangzó kapcsolatok automatizálása
- ◆ Az egyszerűbb mássalhangzókapcsolatok kidolgozása
- ◆ A közlés tartalmának megfelelő hanglejtés kialakítása
- ◆ Szócsoporthoz, mondatok hallás útján történő differentiálása
- ◆ A spontán, szóbeli megnyilatkozás gyakoriságának fokozása (interaktív beszéd)
- ◆ A természetes beszéd, természetes hangsúly, beszédtempó, ritmus kialakítása

Tartalom:

- ◆ Artikulációs mozgásfejlesztés
 - Beszédtechnikai gyakorlatok
 - Gyakorlatok az alaphang, a hangadás különböző állandósult hibáinak (fejhang, fátyolos, erőtlen, préselt, orrhang) megszüntetésére
- ◆ Légző- és beszédleghző gyakorlatok
 - Levegőgazdálkodási gyakorlatok mondatsituációkban
- ◆ Beszédhallás fejlesztése
 - Gyakorlás halk, hangos, suttogó hangerővel
 - Magas, mély, közepes hangmagasság utánzása
 - Közlés, felkiáltás, felszólítás hanglejtésének megismertetése
 - Kérdő hanglejtés megismertetése
 - Kérdőszóval kezdődő kérdés
 - Kérdőszó nélküli kérdés
 - Tanórak anyagából kiemelt mondatok, szavak, kifejezések differenciálása
 - A hallott szöveg vizuális követése, a szöveg megszakítási helyének jelölése
- ◆ Beszédérthetőség fejlesztése
 - Hanghosszabbodás
 - Azonos zárhangok találkozása
 - Azonos réshangok találkozása
 - Szókapcsolatok jelölése, helyes ritmusú ejtése
 - Szünetek betartása
 - Az egyenletes, közepes beszédtempó gyakorlása
 - A temporális és a dinamikai hangsúly kialakítása
 - A szóeleji helyes hangsúly kialakítása
 - Hangsúlyos szavak felismertetése

Követelmény:

- ◆ Legyen képes a tanuló beszédhangok helyes ejtésére
- ◆ Tudja alkalmazni a kiejtésben a hanghosszabbodást
- ◆ Próbálja meg vizuálisan követni a hallott szöveget
- ◆ Legyen képes eltérő hosszúságú mondatok hallás útján történő differenciálására

Elvárható szint az 1. évfolyam végén

- Törekedjen a tanuló mondanivalója szóbeli kifejezésére
- Használjon beszédében természetes alaphangot
- Beszédmegértésében elsősorban a hallására támaszkodjon
- Alkalmazzon helyes légzéstechnikát
- Legyen képes a hosszantartott hangadásra
- Ejtse megközelítően helyesen a kialakult beszédhangokat
- Tudja szándékosan változtatni hangerejét
- A magyar nyelvnek megfelelő természetes, hangsúly, ritmusos beszéd, hanglejtés, szünetek betartása

2. osztály

Cél:

- ◆ A beszédhallás folyamatos fejlesztése
- ◆ A beszédhangok differenciálása
- ◆ A beszédhangok helyes képzése
- ◆ A hangszín javítása ill. szinten tartása
- ◆ Mássalhangzó kapcsolatok kidolgozása
- ◆ Szó- és mondatdifferenciálás hallás útján
- ◆ A mondat ritmikai egységének betartása
- ◆ Verbális kommunikációs szint emelése

Tartalom:

- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése
 - A beszédtechnika folyamatos fejlesztése
 - Szükség esetén visszatérés a hangok rögzítéséhez, automatizálásához
 - Gyakorlatok a háromféle /halk, hangos, suttogott/ hangerő tudatos szabályozására

- Zöngés-zöngétlen hangpárok esetén differenciálással történik a pontosítás
- Ajánlott hangpárok: p-b, t-d, k-g, f-v, sz-z, s-zs, gy-ty
 - A két hang külön-külön hangoztatása ciklikus sorokban (bábábá, pápápá, bábábá)
 - A két hang szótagonkénti cseréje szótagolva (bá-pá, ba-pa, be-pe)
 - A két hang szótagonkénti cseréje folyamatosan (bápábápá, papabapa, bepebepe,)
 - A két hang differenciálása szavakban (bab - pap , baba -papa, Bécs - Pécs, láb -láp,...)
 - A két hang differenciálása szókapcsolatokban, szó elején és szó végén (piros bábú, barna póló, több papír, pap bácsi, ...)
 - A két hang vegyes alkalmazása szövegben
- A hosszú mássalhangzó megrövidülése
- A hanghosszabbodás
 - Javasolt hangkapcsolódások: azonos affrikáták, azonos likvidák, azonos réshangok kapcsolódása egymással
- Az igazodás
 - Javasolt hangkapcsolódások: különböző zárhangok, különböző réshangok, különböző affrikáták, különböző nazálisok kapcsolódása egymáshoz

◆ Beszédhallás fejlesztése

- Szó- és mondatdifferenciálás 3-5-ös szó- és mondatcsoportokban
- Hanglejtésformák differenciálása
 - Egy szakaszból álló kijelentő mondat és eldöntendő kérdés hanglejtésének megkülönböztetése
 - Egy szakaszból álló kijelentő mondat, eldöntendő kérdés és kiegészítendő kérdés hanglejtésének megkülönböztetése
 - Mondatvégi írásjel önálló bejelölése a hallott hanglejtés alapján
- Szakaszhatárok önálló jelölése a tartalmi összefüggések szerint, a hallott tanári minta alapján

Követelmény:

- ◆ Próbálja meg a tanuló alkalmazni a tanult hangkapcsolatokat

- ◆ Törekedjen megkülönböztetni a zöngés-zöngétlen hangpárokat hallás ill. vibráció útján
- ◆ Ismerje fel megerősítő hallásnevelés után a szövegből akusztikusan kiemelt mondatokat
- ◆ Ismerje fel az egy szakaszból álló mondatok eltérő hanglejtését
- ◆ Legyen képes utánozni a tartalmi egységek szerinti tagolást

3. osztály

Cél:

- ◆ A beszédhallás folyamatos fejlesztése
- ◆ A már kialakított artikulációs rendszer megtartása
- ◆ Beszédhangok helyes képzése
- ◆ A természetes hangszín szinten tartása
- ◆ További mássalhangzó-kapcsolatok kidolgozása
- ◆ Beszédhallás szinten tartása, fejlesztése
- ◆ Verbális kommunikációs szint emelése
- ◆ Folyamatos, egyenletes közepes beszédtempó kialakítása

Tartalom:

- ◆ Légző és beszédlégző gyakorlatok
 - Szinten tartás
 - Emelkedő szótagszámú számsorok, szavak, mondókák egy lélegzetvétellel
 - Gyakorlatok az állandósult hibák megszüntetésére
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - Szó- és mondatdifferenciálás 6-8-as szó- illetve mondatcsoportokban
 - Beszédhangsúly
 - Tartalmi összefüggések bejelölése tanári minta alapján
 - Megpróbálható a szöveggel kapcsolatos kérdések felismerése hallás útján
 - Megpróbálható a grammatikai hibák hallás után történő javítása
 - Hanglejtésformák differenciálása
 - Egy szakaszból álló eldöntendő kérdés és felszólító mondat megkülönböztetése

- Kijelentő mondat, eldöntendő kérdés és felszólító mondat megkülönböztetése
- Mondatvégi írásjel önálló bejelölése a hallott hanglejtés alapján
- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése
 - A már tanultak szinten tartása
 - A tanultak alkalmazása spontán beszélgetésekben
 - A kiejtés gyakorlása tanórák anyagához kapcsolódva
 - Szövegek ritmusos, megfelelő tempójú, érthető visszamondása, olvasása
 - Zöngés-zöngétlen hangpárok képzésének gyakorlása
 - A nazális hangok megkülönböztetése az azonos helyen képzett zárhangoktól
 - Ajánlott hangpárok: m-p-b; n-t-d; ny-ty-gy
 - Mássalhangzók kapcsolódása igazodással
 - Zárhangok kapcsolódása nazálisokkal, réshangokkal, affrikátákkal, likvidákkal
 - Réshangok kapcsolódása zárhangokkal, nazálisokkal, affrikátákkal, likvidákkal

Követelmény:

- ◆ Legyen képes a tanuló a beszédhangok megközelítően helyes ejtésére
- ◆ Próbálja meg alkalmazni a kiejtésben az igazodás szabályait
- ◆ Tudja az ismert hallott szöveget vizuálisan követni
- ◆ Törekedjen a zöngés-zöngétlen hangpárok megkülönböztetésére hallás, illetve vibráció útján
- ◆ Tudja szándékosan változtatni hangerejét

4. osztály

Cél:

- ◆ Beszédhallás folyamatos fejlesztése
- ◆ Beszédhangok helyes képzése
- ◆ A természetes hangszín automatizálása
- ◆ További mássalhangzó-kapcsolatok kidolgozása
- ◆ A hangsúlyozás szabályainak betartása
- ◆ Folyamatos, egyenletes, közepes beszédtempó elérése

- ◆ Interaktív beszéd szinten tartása, fokozása
- ◆ A verbális kommunikációs szint emelés

Tartalom:

- ◆ Légző- és beszédleghző gyakorlatok
 - Koncentrációs léghzőgyakorlatok
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - Szó-és mondatdifferenciálás 8-10-es szó- és mondatcsoportokban
 - Szakaszhatárok önálló jelölése a tartalmi összefüggések szerint, a hallott tanári minta alapján
 - Beszédhangsúly
 - Azonos mondaton belüli más-más szó kiemelése
 - A kiemelt szóhoz kérdés fogalmazása
 - Az összefüggő szövegrészek felismerése
 - A megszakítások helyének jelölése
 - A vizuálisan követett szövegen szóváltozás felismerése
 - Hanglejtésformák differenciálása
 - A már tanultak folyamatos gyakorlása
 - Egy-két szakaszból álló eldöntendő kérdés megkülönböztetése
 - A gyakran előforduló érzelmi szerepű hanglejtés gyakorlása
 - Az írásban kapott mondatok elhelyezése a különböző hanglejtéseknek megfelelő ábrák alá
- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése
 - A már tanultak szinten tartása
 - Mássalhangzó-kapcsolatok és azok gyakorlása szövegben
 - Zöngés-zöngétlen hangpárok differenciálása szavakban

Követelmény:

- ◆ Legyen képes a helyes beszédleghzésre
- ◆ Alkalmazza a kialakított hangszínt
- ◆ Tudjon ismeretlen szöveget vizuálisan követni
- ◆ Tudjon tájékozódni begyakorolt szövegben hallás útján
- ◆ Tudja alkalmazni az egyszerűbb hangkapcsolatokat

- ◆ Próbáljon meg hangsúlyozni a kiemelés szándékával

Elvárható szint a 4. évfolyam végén

- Önállóan is kezdeményezzen beszélgetést, társalgást
- Legyen képes a tanuló a helyes beszédlegzésre
- Használja a kialakított hangszínt
- Ismerje fel megerősítő hallásnevelés után a szövegből akusztikusan kiemelt mondatokat
- Tudjon tájékozódni begyakorolt szövegben hallás útján
- Tudjon ismeretlen szöveget vizuálisan követni
- Ismerje fel az egyszakaszból álló mondatok eltérő hanglejtését
- Törekedjen a zöngés-zöngétlen megkülönböztetésére hallás után
- Próbáljon meg hangsúlyozni a kiemelés szándékával
- Ejtse helyesen a meglévő beszédhangokat

5. osztály

Cél:

- ◆ A beszédhallás folyamatos fejlesztése
- ◆ A vegyes mélylégzés fejlesztése
- ◆ A beszédhangok helyes képzése
- ◆ Kiejtéstől eltérő szavak helyesírása szóelemzés után
- ◆ A beszédhangok időtartamának tudatos megkülönböztetésére készítés
- ◆ A hangsúlyos beszéd gyakorlása
- ◆ A beszéd ritmusának megfigyeltetése, érzékeltetése
- ◆ A ritmusos szövegmondás fejlesztése

Tartalom:

- ◆ Légző és beszédlelző gyakorlatok
 - A vegyes mélylégzés, a hangtalan belégzés, a kilégzés időtartamának fokozatos növelését célzó gyakorlatok
 - Kilégzés hangadással /s, sz,f,v,m,z,zs/ hangerő változtatással
 - Szöveges, ritmikus légzőgyakorlatok
 - Koncentrációs légzőgyakorlatok
- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése
 - A beszédhangok időtartamának gyakorlása
 - Szó- és mondatgyakorlatok a beszédritmus és tempó fejlesztésére
 - Ritmusgyakorlatok a tananyagokból kiemelt szövegekkel
 - Magánhangzó-mássalhangzó és mássalhangzó-magánhangzó kapcsolatok ejtése
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - A hangsúlyok érzékeltetése hallás alapján
 - A beszédhangsúly jelölése és alkalmazása a megfigyelt változás alapján

Követelmény:

- ◆ Törekedjen a tanuló az elhangzó szöveg helyes tagolásának megfelelő levegőgazdálkodásra
- ◆ Igyekezzen beszédében a kialakított beszédhangokat, bonyolultabb hangkapcsolatokat használni
- ◆ Tudjon különbséget tenni a hosszú és rövid szótagok között
- ◆ Próbáljon különbséget tenni – hallással, illetve vibrációs érzékeléssel - a zöngés és zöngétlen mássalhangzók között
- ◆ Próbálkozzon beszédében a hangsúlyokat megfelelő helyen alkalmazni

6. osztály

Cél:

- ◆ A helyes beszédlelzés alkalmazása
- ◆ A különböző hangkapcsolatok ejtésének begyakorlása, rendhagyó hangkapcsolatok tudatosítása
- ◆ Az önkontroll fejlesztése

- ◆ A különböző tantárgyakban előforduló új szavak és kifejezések helyes ejtése
- ◆ A beszédhallás folyamatos fejlesztése
- ◆ A hangsúlyos beszéd gyakorlása
- ◆ A beszéd ritmusának megfigyeltetése, érzékeltetése
- ◆ A ritmusos szövegmondás fejlesztése

Tartalom:

- ◆ Légző és beszédlelző gyakorlatok
 - Szöveges, ritmusos légzőgyakorlatok
- ◆ Az érthető beszéd fejlesztése
 - Gyakorlatok tempó és hangerő változtatásokkal ismert szövegben
 - A beszédhangok időtartamának gyakorlása
 - A mássalhangzó kapcsolatok
 - igazodás
 - összeolvadás
 - egybeolvadás
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - Gyakorlatok a helyes hangerő, a beszédtempó, hanglejtés, hangsúly, ritmus észlelésére, alkalmazására köznap és irodalmi szövegekben

Követelmény:

- ◆ Törekedjen a tanuló a szöveg helyes tagolásának megfelelő levegőgazdálkodásra
- ◆ Legyen képes a bonyolultabb hangkapcsolatok ejtéséhez szükséges figyelemkoncentrációra
- ◆ Legyen képes a bonyolultabb hangkapcsolatok helyes ejtésére
- ◆ Törekedjen a szavak, szócsoporthok és mondatok helyes hangsúlyozására
- ◆ Törekedjen a kommunikációs normáknak megfelelően verset és prózai szöveget felolvasni

Elvárható szint a 6. évfolyam végén

- Beszédmegértésben elsősorban a hallásra támaszkodjon

- Törekedjen a tanuló a szavak, szócsoporthok és mondatok helyes hangsúlyozására
- Törekedjen a szöveg helyes tagolásával a megfelelő levegőgazdálkodásra
- Legyen képes a bonyolultabb hangkapcsolatok ejtéséhez szükséges figyelemkoncentrációra
- Törekedjen a kommunikációs normáknak megfelelően verset és prózai szöveget felolvasni

7. osztály

Cél:

- ◆ A megközelítően természetes hangszín, ritmus, hangerő alkalmazása a folyamatos beszédben
- ◆ Az egyenletes beszédtempóra törekvés
- ◆ A különböző hangkapcsolatok ejtésének tudatos alkalmazása
- ◆ A kommunikációs készség fejlesztése
- ◆ A kommunikációs helyzetek értelmezése
- ◆ A beszédhallás fejlesztése

Tartalom:

- ◆ Az érthető beszéd gondozása
 - Szöveges légzőgyakorlatok
 - A beszéd szupraszegmentális elemeinek alkalmazása szó- és mondat sorokon
 - Szöveg gyakorlása kiválasztott hangulati elemek alkalmazásával (intonáció, testbeszéd, mimika)
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - Gyakorlatok a helyes hangerő, a beszédtempó, hanglejtés, hangsúly, ritmus észlelésére, alkalmazására köznap és irodalmi szövegekben

Követelmény:

- ◆ Törekedjen a tanuló a beszéd szupraszegmentális elemeinek használatára

- ◆ Tudjon egyre önállóbban, érthetőbben bővülő terjedelmű szöveget megérteni és közölni
- ◆ Ismerje fel a köznapi kommunikációs szituációkat és törekedjen azokba aktívan bekapcsolódni
- ◆ Ismerje és alkalmazza a kapcsolattartás elemi udvariassági szabályainak kifejezési formáit
- ◆ Támaszkodjon egyre nagyobb biztonsággal beszédhallására

8. osztály

Cél:

- ◆ A megközelítően természetes hangszín, ritmus, tempó, hangerő használata a folyamatos beszédben
- ◆ Egyenletes beszédtempó
- ◆ A helyzetnek megfelelő, érzelmeket kifejező intonáció használata
- ◆ A kommunikációs készség általános fejlesztése
- ◆ Váratlan kommunikációs helyzetek értelmezése
- ◆ Társalgási- és köznapi helyzetek kommunikációs szituációjába való bekapcsolódás képességének fejlesztése
- ◆ A beszédhallás fejlesztése

Tartalom:

- ◆ Az érthető beszéd gondozása
 - A hangos beszéd artikulációs és szupraszegmentális elemeinek gyakorlása, alkalmazása bővülő mondatsorokon
 - Váratlan kommunikációs helyzetek kifejezési formáinak adekvát alkalmazása
 - Szöveg gyakorlása kiválasztott hangulati elemek alkalmazásával (intonáció, testbeszéd, mimika)
- ◆ A beszédhallás fejlesztése
 - Gyakorlatok a helyes hangerő, beszédtempó, hanglejtés, hangsúly, ritmus észlelésére, alkalmazására köznapi, "hivatalos" és irodalmi szövegeken

Követelmény:

- ◆ Törekedjen a tanuló a beszéd szupraszegmentális elemeinek tudatos használatára
- ◆ Ismerje fel a kommunikációs helyzet finomabb árnyalatait

- ◆ Egyre nagyobb biztonsággal alkalmazza a kapcsolatfelvétel-, kapcsolattartás- és udvariassági szabályokhoz kötődő kifejezési formákat
- ◆ Tudja beszédhallását fokozottabb mértékben és biztonsággal felhasználni

Elvárható szint a 8. évfolyam végén

- Támaszkodjon a tanuló egyre nagyobb biztonsággal beszédhallására és tudja azt fokozottabb mértékben és biztonsággal felhasználni
- Tudjon egyre önállóbban, érthetőbben, bővülő szöveget megérteni és közölni
- Ismerje fel a köznapi kommunikációs szituációkat és törekedjen azokba aktívan bekapcsolódni
- Egyre nagyobb biztonsággal alkalmazza a kapcsolatfelvétel-, kapcsolattartás és udvariassági szabályokhoz kötődő kifejezési formákat.
- Törekedjen a beszéd szupraszegmentális elemeinek tudatos használatára

A nyelvi kommunikációt segítő területek

Szájról olvasás

Az Anyanyelvi fejlesztés tantárgycsoport nyelvi kommunikációt segítő fejlesztő területei a nyelvi kommunikáció elsajátítását, használatát, speciális körülmények közötti alkalmazását támogatja sajátos eszközeivel.

Cél:

- ◆ Az egész képzési folyamatban a nyelvi kommunikáció építésének támogatása

- ◆ A nem teljes értékű hallás miatt a beszéd vizuálisan felfogható elemeinek segítségével a beszéd megértésének támogatása
- ◆ A nyelvelsajátítás komplex folyamatának segítése a fejlesztési részterületekkel: /flexibilitás, kombinációs készség, koncentrált figyelem, emlékezet/

A szájról olvasás tanterve a súlyos fokban hallássérült tanulók általános nyelvi kommunikációs jártasságainak, képességeinek, készségeinek fejlesztését szolgálja. Ennek keretében különösen a beszédérthetőséget (artikuláció) és a beszédmegértést (szájról olvasás, hallásnevelés). Mindez akkor lesz eredményes, ha a kiejtés, szájról olvasás, és hallásnevelés feladatait szoros egységben alkalmazzuk.

A szájról olvasási készség kialakítása a beszédépítési program egy részfeladata. E készség segíti a hallássérült gyermeket az élő beszéd megértésében - gondolatainak szavakban való formálásában.

A jó beszédmegértést és leolvasást segítő tényezők:

- az arcra irányuló magatartás kialakítása, az arckifejezések, szájmozgások megfigyelése
- a szájról olvasáshoz szükséges koncentrált figyelem fejlesztése
- a közvetlen megtartó vizuális emlékezet és kombinációs készség fejlesztése
- a flexibilitás oly mértékű alkalmazása, hogy a leolvasás során bizonytalanul észlelt információkat a leolvasó következtetési alapján rugalmasan megváltoztassa
- a megértést és leolvasást segítő hallásmaradvány hasznosítása

A szájról olvasás fent említett tényezőit a tanulmányi idő folyamán a gyerekek adottságaihoz kell adaptálni, az adott tanuló egyéni beszédértési, haladási szintjéhez mérten. A jó szájról olvasási készséget tehát a gyorsaság, beleélés, felfogás, koncentrált, kombináció és flexibilitás együttes, egymást kiegészítő hatása biztosítja, a mindennapi szituációk, tevékenységek során használt nyelvi struktúrák és transzformációs közlések révén.

A tantervi javaslat az alábbi szerkezeti felépítést követi:

- Vizuális figyelem fejlesztő gyakorlatok
- Emlékezet fejlesztése
- Kommunikációs készség fejlesztése

E fejlesztési területek gyakorlatai koncentrikusan bővülnek.

A szájról olvasás egyénekre vonatkozó céljait, tartalmait döntően az Egyéni anyanyelvi foglalkozásokon kell megalapozni. További célirányos fejlesztési feladatainak megvalósítása a magyar nyelv és irodalom tantárgy tartalmain történik.

A mássalhangzók képzési helyük szerint azonos szájról olvasási képet adnak.

Képzési hely	Azonos leolvasási kép

Bilabiális (ajakhang)	p, - b, - m
Labiodentalis (ajak foghang)	f, - v
Dentialveolaris apikalis (felső metszőfogak mögött, nyelvhegy)	t, - d, - n, - l, - r
Dentialveolaris predorzális (felső metszőfogak mögött, nyelvhat elülső része)	sz, - z, - c, - dz
Dentialveolaris koronális (felső metszőfogak mögött, nyelvperem)	s, - zs, - cs, - dzs
Dentialveolaris alveo palatalis (felső metszőfogak mögött, szájpadlás, előretolt nyelvgyök)	ny, - j, - ty, - gy
Palatovelaris (lágú és kemény szájpadlás találkozási pontja, nyelvhat hátsó része)	k, - g
Laringális (gégehang)	h

A hangok szájáról olvasási képe és gyakorisága:

Általában leolvasható hangok:		
Vokálisok	Gyakoriság	Téveszthető hang és gyakorisága
á	4%	-
a	10%	-
o	5%	ö = 2,5%
u	1%	ü = 1%
e	11%	-
é	4%	í = 4%
Konzonánsok	Gyakoriság	Téveszthető hang és gyakorisága
p	1%	b = 2,5% m = 4%
f	1%	v = 2%
t	7,5%	d = 2,5% n = 6% l = 6% r = 4%

Általában le nem olvasható hangok

sz	2%	$z = 2,5\%$ $c = 0,5\%$
s	4%	zs, cs = 0,5% alatt
ty	0,5% alatt	gy = 1% ny = 0,5% alatt
k	6%	$g = 2,5\%$

Cél:

- Arcra irányuló magatartás kialakítása
- Arc kifejezések, tekintet, mimika megfigyelése
- Száj, ajak, nyelvmozgás megfigyelése
- Beszédlégzés; időtartam, hangerő, hangmagasság, beszéd szünet megfigyelése
- Az egyes beszédhangok - magán- és mássalhangzók - leolvasási képének megismerése
- Hangkapcsolatok látási képének megismerése
- Vizuális észlelés keretében a hangkapcsolatok különböző változásainak; igazodás, hasonulás, egybeolvadás megfigyelése, megismerése
- Flexibilitás olyan szintű elsajátítása, hogy a téves információkat korrigálni tudja a tanuló
- Flexibilitás segítségével a beszédhangok felgyorsult folyamatának felismerése
- Gondolatok rendezése céljából; a beszéd szünetek tudatos alkalmazása
- Hangerő változások észlelése révén; emocionális érzelmekre való következtetés
- Tempóváltások mögött érzelmekre való következtetés
- Tekintet váltás; mely a mindennapos közlések nyomatéka lehet
- A megértés során a hallásmaradvány hasznosítása
- A mimika és a testbeszéd dekódolása, ami a szövegösszefüggések megértésében nyújt segítséget
- Kombinációs tevékenység fejlesztése; mely logikai kiegészítést és a tartalmi következtetést segíti
- Az emlékezet fejlesztése /az értő szájról olvasáshoz fel kell idézni és „mozgósítani” kell a korábbi ismereteket, mint pl. mozgássorok, szókincs./
- A megtartó emlékezet fejlesztése; mely a szókincs mozgósításához szükséges
- A reprodukív képzelet fejlesztése
- A nyelvi szerkezetek változásainak felismerése, melyből a tartalmi változásokra lehet következtetni

Tartalom:

A vizuális figyelmet fejlesztő gyakorlatok

- szájra irányultság kialakítása
- vizuális észlelés
- figyelem koncentráció

Emlékezet fejlesztése

- közvetlen és megtartó emlékezet
- szukcesszív emlékezet

Kommunikációs készség fejlesztése

- kombinációs készség
- flexibilitás szerepe
- nyelvi kompetencia fejlesztése és gyakorlati alkalmazása

Követelmény:

- ◆ Legyen képes a tanuló tekintet-kontaktus megteremtésére
- ◆ Legyen képes a száj, ajak és nyelvmozgások behatárolására
- ◆ Ismerje fel a magán- és mássalhangzók leolvasási képét
- ◆ Ismerje fel a különböző hangkapcsolatokat
- ◆ Tudjon következtetni a beszédhangok leolvasási képének differenciálása során, az egyes hangok hasonlóságára és különbségére
- ◆ Tudjon téves információkat korrigálni
- ◆ Legyen képes a mindennapi élet közléseit értelmezni
- ◆ Hasznosítsa a leolvasás során hallásmaradványát
- ◆ Legyen képes a kombinációs készség birtokában logikai kiegészítésekre
- ◆ Legyen képes a beszédszünetek helyes alkalmazására
- ◆ Legyen képes a "grafikus szájról-olvasó" feladatok elvégzésére
- ◆ Legyen képes összefüggő szövegeket a leolvasás után emlékezetből leírni, elmondani
- ◆ Legyen képes a megtartó emlékezet révén a közölt információt, napok, hetek múlva is felidézni

- ◆ Legyen képes régi élményt felidézni és azt új szituációban alkalmazni
- ◆ Legyen képes célirányos figyelem-koncentráció révén önkorrekcióna a kombináció, variáció törvényszerűségeinek alkalmazásában
- ◆ Legyen képes a nyelvi szerkezetek - transzformáció felismerésére, alkalmazására
- ◆ Ismerje a grammatika toldalékait, ennek felismerése kapcsán következtessen a tartalomra

Értékelés: Értékelni kell:

- a gyermek megfigyelésének minőségét, pontosságát, az ismeretek mélységét
- a leolvasásban szerzett jártasságot, probléma megoldó készséget
- a gyakorlati tevékenységet kísérő szóbeli kommunikáció megértését
- a célirányos figyelem-koncentráció során elvégzett feladatok sikeres megoldását
- az aktív és passzív szókincs használatát
- a növekvő szótagszámú szavak és mondatokból álló gondolati egység leolvasását (Szókígyó 2-30 szóig.)
- a kombinációs készséget
- 1-6 szótagszámú betűhiányos szócsoporthban a betűk pótlását
- toldalékos hiányos szövegek kiegészítését
- önálló fogalmat tartalmazó 1-6 szótagszám közötti szócsoporthok felismerését
- a szituációs kérdésekre írásban adott feleletet
- a nyelvi szerkezetek felismerését
- általános tájékozottsági kérdésekre adott válaszokat
- a grafikus "szájról-olvasó" feladatok megoldását
- a megtartó emlékezet szintjét
- egy adott történetből: meghatározott gyűjtőfogalomhoz tartozó szavak kigyűjtését
- a mindennapi életből vett esemény közös megbeszélését követően az értelmezést
- eseménykép megbeszélését követően szempontok nélküli önálló fogalmazás készítését
- szóban történő közlés után - rajzok készítését
- hiányos mondatok (toldalék választás) kiegészítését szóbeli megbeszélést követően
- egy megkezdett fogalmazási téma befejezését előzetes megbeszélés alapján
- kérdések megfogalmazását egy ismertett szöveget követően
- párbeszéd szöveg leírását - a szituáció lejátssza után
- összefüggő szövegben közölt szavak, mondatok magyarázatát

- tárgyak, személyek bemutatását, véleményalkotással előzetes megbeszélés, vagy elmondás alapján
- találós kérdések értelmezését

Feltételek:

A tanártól elvárt beszédmintában az artikuláció legyen mindig normális, nem túlzott. Ugyanez az elvárás a beszédritmus, ütem, tempó használata során is. A megfelelő ritmus, ütem, tempó szerint tagolt beszéd megemeli a mondatokra való emlékezés szintjét. A megfelelően tagolt beszéd segíti a leolvasás értelmezését.

Eszközök:

Tükör, esetleg videofelvétel, amelynek révén a gyermek ellenőrizheti saját artikulációs szájáról olvasási gyakorlatait.

Előkészítő 1. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Cél:

- Arc kifejezések, mimika megfigyelése
- Száj-, ajak, nyelvmozgás megfigyelése
- Magán- és mássalhangzók felismerése
- Látási, hallási önkontroll kialakítása

Tartalom:

- Szájra irányultság
- Az arcra irányuló magatartás keretében az arc kifejezések, szájmozgások megfigyelése:
 - Ajakgyakorlatok: vertikális, horizontális kerekítés, csücsörítés
 - Nyelvgyakorlatok: függőleges, vízszintes mozgás; nyelvfeszültség
 - Hangszalag gyakorlatok: zöngés, zöngétlen hangok; h-hang
- Vizuális észlelés
 - Magánhangzók kialakítása
 - Szájállás nyitottsága
 - Kerekítés mértéke és típusa

- Magánhangzók időtartama
- Magánhangzók differenciálása

- Mássalhangzók kialakítása
 - Egyes hangok képzési helyének megfigyelése
 - Zöngés-zöngétlen hangok közötti különbség
 - Elől és hátrább képzett hangok megfigyelése kontrasztpárokból
 - A látható kezdő mássalhangzók megfigyelése: p, b, m, f, v, t, h
 - Látható szóvégi mássalhangzók megfigyelése: p, b, t, d, l, s, sz, k, g, m

➤ Figyelem koncentráció

- A 8-10 perces figyelem összpontosító játékok keretében
- Összetartozó képsorok egyes képeinek megkeresése révén
- Logikai párosítások révén. Esernyőhöz - eső; stb.
- Viszonyítások felismerése

➤ Látási, hallási önkontroll kialakítása

- Vizuális és akusztikus úton szótag és szópárok kontraszt felismerése
- Vizuális és akusztikus úton kontraszt mondatok felismerése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló magánhangzók látási képének differenciálására
- Legyen képes a mássalhangzók látási képének differenciálására
- Ismerje fel vizuális és akusztikus úton a szótag - szópárok kontrasztjait
- Tudjon figyelem összpontosító játékok keretében:
 - logikai párosításokat elvégezni
 - fel az összetartozó képeket, képsorokat

Emlékezet fejlesztése

Cél

- Megtartó emlékezet fejlesztése
- Cselekvések végrehajtása utasítás alapján

Tartalom:

- A szópárok, rövid mondatok leolvasása. Az aktív és passzív szókincs gyarapítása
- Megvalósítási formák:
 - Cselekvés végrehajtások parancsok alapján: Állj fel! Gyere ide!

- Dicsérő-rosszalló kifejezések alkalmazása. Jól van. Okos fiú vagy. Rossz vagy. Hiba van benne.
- Tanterem bútorainak megnevezése. Hol van az asztal?...tábla?...ajtó? Felelet: Itt van. Nincs itt.
- Tanszerek megnevezése. Mutasd a ceruzát! füzetet!...radírt!
- Testrészek nevei. Hol a fejed? ...hajad?...fogad?
- Számnevek, számtani műveletek. 1,2,3...Melyik több?

Követelmény:

- Tudja végrehajtani a tanuló a mindennapi tevékenységi formák keretében elhangzó szóbeli utasításokat
- Hasznosítsa szókinsét közléseiben

Kommunikációs készség fejlesztése

A gyermek a sajról olvasás eddigi ismeretei alapján szituációkban kezd a beszédből néhány szót megérteni. Továbbra is az analógias és szituációs formákhoz kapcsolódó kiegészítéseket kell alkalmazni.

A flexibilitás a rugalmas gondolkodási mód - a gyors átváltó képesség gyakorlati megnyilvánulása. A helyes válaszadás, illetve tevékenység tükrözi a megértést.

A leolvasás során a mondatok értelmezésében a nyelvi kompetenciának döntő szerep jut. Biztosítani kell a nyelv grammatikai formáinak meg- és felismerését a transzformációk révén. A társalgások nyelvi fordulatai kínálják a természetes nyelvi struktúrákat ennek megvalósításához. A megváltozott közlésformák: - Most ebédelünk. Most rajzolunk. - Most ebédeltünk. Most rajzoltunk. A tények vezetnek rá a tanulót az összefüggések meglátására, helyes alkalmazására.

Kombinációs készség:

A naponta megismétlődő beszédhelyzetekhez kötődő verbális frázisok kínálják a legjobb alkalmat a kombináció alkalmazásához.

Cél:

- Szituációs helyzetekben használt verbális frázisok leolvasása, értékelése
- Társalgási kultúra kialakítása
- Kérdéskultúra kialakítása
- Nyelvi struktúra váltások felismerése - a szituációk keretében

Tartalom:

- Kombinációs készség
 - Gyermek érdeklődésével kapcsolatos szituációk: Pl. Séta közben: Ez utca. Ez bolt. Sok bolt van. Cukor, csokoládé van a kirakatban. Stb.

➤ Flexibilitás

- Megvalósítási forma a napi társalgás - ahol a közös élmények, napi események kerülnek megbeszélésre.

➤ Nyelvi kompetencia

- Javasolt anyag:
 - Kérdések, kérdőszavak tudatosítása: Hol? Mit csinál? Kérdések és válaszadások.
 - A többes szám alkalmazása. Álljatok fel! Gyertek ide! stb.
 - A névelők, helyhatározóragok lépésenkénti beépítése a mindennapi szókincs használatba.
 - Jelen idejű igék átalakítása múlt időre. Mást mondunk amíg zajlik az esemény, cselekvés
 - mást amikor befejeződött.

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló szituációk alapján analógiák leolvasására és összeállítására
- Alkalmazza a napi eseményekhez kapcsolódó kérdéseket
- Legyen képes a többes szám és tárgyeset felismerésére, a mondat tartalmának megértésére

Előkészítő 2. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

A modul sajátossága a hangkapcsolatok közötti mozgás megjelenése, amely új látási képet jelent. Ezek a hangkapcsolatokat összekötő közbülső mozgások nem tartoznak egyetlen hanghoz sem, nem mutathatók ki elkülönítetten, hanem csak hangkapcsolatban. Ahhoz, hogy az egyes hangok látási képét a tanuló meg tudja különböztetni a két hangot összekötő mozgástól - szükséges ezeknek a mozgásoknak is látás útján való megismertetése. Ezt segíti a figyelem koncentráció.

Cél:

- Arc kifejezések, tekintet, mimika megfigyelése
- Száj, ajak, nyelvmozgás megfigyelése
- Magán- és mássalhangzók felismerése
- Szóvégi hangkapcsolatok megfigyelése
- Szóvégi mássalhangzó felismerése

Tartalom:

- Szájra irányultság
Arc kifejezések, szájmozgások, mimika megfigyelése
 - Ajakgyakorlatok ismert formái
 - Nyelvgyakorlatok ismert formái
 - Légzőgyakorlatok
 - Beszédlégzés: időtartam, hangerő, hangmagasság
 - Beszédszünet
- Vizuális észlelés
 - Magánhangzók képzése területén
 - Ajakkerekítés mértéke, típusa
 - Szájnyílás nyitottsága
 - Magánhangzók időtartama
 - Magánhangzók differenciálása
 - Mássalhangzók képzése területén
 - Zöngés-zöngétlen hangok közötti különbség
 - Látható kezdő mássalhangzók megfigyelése: p, b, t, m, f, v, k
 - Látható szóvégi mássalhangzók megfigyelése: p, b, t, d, l, s, h, sz, g, m
 - Gyengén felismerhető mássalhangzók megfigyelése
 - Hangkapcsolatokban a tranzitív hatás, amikor az előző vagy következő hangok megváltoztatják a normális hang megjelenési formáját: pl. "si" az "s" ajakkerekítése eltűnik, ha "i" követi.
- Figyelem koncentráció
 - A szándékos figyelem 10-12 perces figyelem koncentrációvá növelése a hangkapcsolatok játékos, majd tudatos megfigyelése révén.
 - Hangkapcsolatok megfigyelése
Javasolt anyag:
 - Az aktív szókincs természetes közlési módon való biztos leolvasása és megértése. (Audiovizuális segítséggel)
 - Az aktív szókincs szavaiból alkotott tőmondatok, kérdő mondatoknak leolvasása

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló és differenciálja a magánhangzókat

- Ismerje fel és differenciálja a mássalhangzókat
- Ismerje fel a szóvégi mássalhangzókat
- Ismerje a hangkapcsolatok tranzitív hatását
- Tudjon a szókincs szavaiból tő és kérdő mondatokat szerkeszteni

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- Szukcesszív emlékezet fejlesztése, melynek során a meglévő szókincs gyarapítása és gyakorlati alkalmazás kap hangsúlyt

Tartalom:

- A megtartó emlékezet, valamint a sukceszív emlékezet fejlesztése
- Szövegértés

Ajánlott gyakorlatok:

- Utasítások végrehajtása: Gyere ki! Nyisd ki az ajtót! stb.
- Cselekvések végeztetése többes számú alakban kiadott parancsokra: Menjetek az asztalhoz! Álljatok párba!
- Kérdés feltevésre való szoktatás. Pl. Ki ez? Mi ez? Milyen? Mit csinál?

Követelmény:

- Alkalmazza a tanuló a meglévő ismereteit, szókincsét a mindennapi szituációkban

Kommunikációs készség fejlesztése

A kombináció fejlesztését jól szolgálják azon gyakorlatok, amelyek cselekvésre utalnak. Az elvégzett cselekvésből ellenőrizhető, hogy a tanuló megértette a feladatot. A gyakorlatokat csak ismert tartalmú beszédanyaggal célszerű végezni.

A flexibilitás fejlesztése során a vizuálisan hasonlóan megjelenő szósortokat a tanár már ne írja a táblára, csak szóban említse. Pl. Ha a tanár e szót mondja, hogy "ház", feleletében a gyermek sorolja fel mindazon szavakat, ami még lehetett volna a szájról olvasás alapján, pl. ráz, nyár, száz, stb.

A grammatikai formák értelmezése képezi a nyelvi kompetencia alapját. Ezért ezt értelmezni szükséges: Mi a hiba? Mi tartozik össze?

Cél:

- Beszédmegértést segítő kombinációs készség fejlesztése a napi események, feladatok, képleírások megbeszélése keretében
- Társalgási kultúra kialakítása
- Kérdés kultúra kialakítása
- Nyelvalaki szerkezetek, grammatikai formák felismerése, értelmezés - transzformációk keretében

Tartalom:

- Kombinációs készség
 - Tárgyképekre, eseményképekre vonatkozó kérdések feltevése
 - A mese kérdés-felelet alapján való megbeszélése
 - Képeskönyv nézése után a gyerekek szókincséhez alkalmazkodó beszélgetés
 - Napi esemény megbeszélése naplókészítéssel
- Flexibilitás
 - A gyors átváltási képesség fejlesztése.
- Nyelvi kompetencia
 - Kérdések, kérdőszavak tudatosítása. Mit csinál? Ki? Mi? Milyen? A társalgási szöveg fölé kerülhet a kérdőszó. Pl. Ki? Józsi. Mit csinál? Segít neki.
 - Jelen idejű igék átalakítása múlt idejűekké. A gyerek elvégez egy cselekvést jelen időben és amint elkészült ugyanezt múltban pl. lerajzolom - lerajzoltam.
 - Időhatározó érzékeltetése. A múlt idő átalakításával: pl. előbb - tegnap, tegnapelőtt stb.
 - Tárgyrag alkalmazása: Mit eszik? Mit vág? stb.

Követelmény:

- Ismerje a tanuló a kérdőszavakat - használja őket a napi események, mesék, élmények megbeszélése során
- Használja a már ismert kérdőszavakat
- Ismerje fel a nyelvi struktúrák változásával együtt járó tartalmi változást is
- Tudjon jelen időben elhangzott és leolvasott szöveget múlt időbe téve közölni

1. osztály

Vizuális figyelem

A mássalhangzók vizuális megértése nő, ha a szájról olvasás során nemcsak az ajkakat figyeli a leolvasó, hanem a beszélő - a közlő - egész arcát. A hangkapcsolatok közbülső mozgásait a szájról olvasó; terjedelmük, időtartamuk, ritmusuk szerint különbözteti meg.

Két magánhangzó kapcsolódása optikailag akkor szemléltethető a legjobban, ha mozgási irányuk különböző. A közbülső mozgások nem tartoznak egy hanghoz sem, így nem mutathatók be elkülönítetten - csak hangkapcsolatban.

Figyelem koncentráció: A szájról olvasó számára az okoz nehézséget, hogy több hang azonos helyen képződik. Így nagyon kevés, alig-alig észrevehető különbségű látási képet adnak. Pl. "pa-ba-ma". A begyakorlást a hangképzési gyakorlatok táblázata segíti. Mindezek felismerését segíti, ha a leolvasó a beszélő egész arcát figyeli. E megfigyelés alapján észrevehető az erős és gyenge izomfeszültség (zöngés-zöngétlen) a beszélő lelkiállapota. A beszédmozgások megfigyelése időigényes szakasz s sorrendiséget a vizuális észlelés egyedisége határozza meg.

Cél:

- Magán- és mássalhangzók leolvasási képének megfigyelése, jelölése
- Szóvégződések pontos megfigyelése - különös tekintettel a tárgyeset "t" és többes szám "k" - hangjára
- Hangkapcsolatok látási képének felismerése
- A figyelem koncentráció időtartami növelése
 - a mássalhangzók képzési helyének megfigyelése
 - a mássalhangzók azonos leolvasási képének helye és differenciálási lehetősége

Tartalom:

➤ Szájra irányultság

- Hosszú és rövid magánhangzók leolvasási képének megfigyelése
- Rövid, hosszú és kétjegyű mássalhangzók leolvasási képének megfigyelése, jelölése
- Szóvégződések pontos megfigyelése. Tárgyeset "t", többes szám "k"-ragja
- Hangkapcsolatok tranzitív hatására való felhívás
- Arc kifejezések - mimika megfigyelése

➤ Vizuális észlelés

Hangkapcsolatok látási képe:

- felfelé, lefelé, előre vagy hátra irányuló
- nagy és kisterjedelmű
- hosszú vagy rövid időtartamú

- lassú vagy gyors ritmusú mozgást
 - egymagában képzett magánhangzó látási képe (karakterisztikus)
 - két magánhangzó kapcsolódása és látási képük

➤ Figyelem koncentráció

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló és differenciálja a magánhangzók leolvasási képét
- Ismerje fel az egyjegyű és kétjegyű mássalhangzók leolvasási képét
- Ismerje fel a hangkapcsolatok terjedelmét, időtartamát ritmusát
- Ismerje fel a mássalhangzók képzési helyét és azonos leolvasási képet

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- A tanulók tartós figyelmének, fegyelmezettségének, önértékelésének, önkorrekciónak segítése a szukcesszív emlékezet fejlesztésével
- Fejleszteni kell a megtartó és szukcesszív emlékezetet, hogy a leolvasást követő megértés automatikussá váljon.

Tartalom:

- Utasítások, parancsok, kifejezések leolvasása, az ezekkel kapcsolatos cselekvések végrehajtása
- Hasonló artikulációval képzett szavak, mondatok differenciálási készségének fejlesztése.
- A kiemeléssel változik a szórend. Pl. A szobában a fiú ír. Ír a szobában a fiú? A fiú ír a szobában. A fiú a szobában ír.
- Leolvasási hibák megfigyelése, értékelése, javítása.

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló közölt információkat, utasításokat mérlegelni és elvégezni

Kommunikációs készség fejlesztése

Kombináció fejlesztése:

A hallássérült tanuló a hangbeszédben kifejezett gondolati egység hiányos pontjait - a szájról olvasás már ismert nehézségei folytán - logikai úton egészíti ki. Ennek gyakorlása folyamatos feladat.

Flexibilitás:

Tovább kell fejleszteni a gyors átváltási készséget, amely egyesíti a gyorsaság, beleélés, felfogás, koncentráció, kombinálás azonos szinten való alkalmazását. Szótaggyakorlatoknál - legyünk figyelemmel a mozgási irányok ellentétességére, ritmusára pl. mi-fá; szó-fé Szópárokban minden magánhangzó szerepelhet, a mássalhangzók közül azonban egyik zárt ajakállású legyen. Főleg olyan szótagokat gyakoroljunk, amelyeknek önálló jelentésük van. Pl.: te, tű, ló, fa, tó stb. A szó és mondat gyakorlatoknál a szókincshez és napi eseményekhez kapcsolódó szavakból állítsuk össze a mondatokat.

Nyelvi kompetencia fejlesztése:

Az évfolyamnak megfelelő nyelvi struktúrák alkalmazása a társalgási formákban.

Cél:

- Kérdéskultúra kialakítása
- Társalgási kultúra kialakítása
- Természetes nyelvi struktúrák, grammatikai ragok felismerése, értelmezése transzformációk keretében

Tartalom:

- Kombináció fejlesztése
- Flexibilitás
 - Szótaggyakorlatok: pl. mi-fá; szó-fé
- Nyelvi kompetencia fejlesztése
 - Megvalósítási formák:
 - Kérdések, kérdőszavak tudatosítása
 - Jelen idejű igék átalakítása múlt időre
 - Tárgyrag alkalmazása pl. Mit evett-, ivott?
 - Névmasok tudatosítása: én-te; enyém-tied; nálam-nálad;
 - Helyhatározó ragok alkalmazása: hoz-hez. Kihez més? - x, z-hez vagy főnévvel: cicához, házhoz. Hol van? Padban
 - Időhatározó. Tegnap, ma, holnap...

A fent említett nyelvi kifejezéseket, transzformációkat mindig szituációkba ágyazzuk, az adott napi események, tevékenységek, feladatok keretében.

Követelmény:

- Ismerje a tanuló és alkalmazza a mesék, képleírások, események, élmények megbeszélése során a kérdőszavakat
- Ismerje fel a nyelvi változásokkal kapcsolatos tartalmi változásokat is

- Alkalmazza a nyelvi transzformációkat a napi tevékenységek, események során spontán adandó szituációkban

2. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Két mássalhangzó hangkapcsolata és látási képe.

Általános szabályként kell figyelembe venni: A szájról olvasási kép nem hű tükrözi a kiejtésnek. A hallássérült tanulónak nemcsak értelmeznie kell az ajkakon látottakat, hanem azt meg is kell tanulni, hogy az optikai kép milyen kiejtési, differenciált hangképzési képet takar. A kiejtés és a látási kép között olyan kapcsolatot kell teremteni, hogy az egyik megjelenése felidézze a másikat. Figyelem koncentráció. A szájról olvasási kép értelmezése nem csak a vizuális úton megértett beszédből áll.

Cél:

- Magán- és mássalhangzók leolvasási képének megfigyelése, jelölése
- Hangkapcsolatok látási képének megfigyelése, felismerése
- A magánhangzók látási képének megfigyelése és felismerése a különböző hangkapcsolatban
- A mássalhangzók és magánhangzók hangkapcsolatainak látási képének megfigyelése, felismerése
- Két mássalhangzó hangkapcsolatának felismerése
- A leolvasást segítő; beszédleghzés, hangsúly hangerő, hangszín, beszédtempó, beszédzünet tudatos megfigyelése
- Figyelem koncentráció időtartami növelése célirányos hangkapcsolati megfigyeléssel

Tartalom:

➤ Szájra irányultság

- A magánhangzók leolvasási képének megfigyelése: rövid-hosszú
- A mássalhangzók leolvasási képének megfigyelése; rövid, hosszú, kétjegyű, zöngés-zöngétlen
- A hangkapcsolatok tranzitív hatásának megfigyelése
- A beszéd megfigyelése:
 - ritmikus tagoltság
 - hangerősség, hangsúly

- légzés; ereje – időtartama
- hangszín – hanglejtés
- beszédtempó

A fentiekhez kapcsolódó kreativitás és azt kiegészítő beszédhallás együttesen segítik a leolvasást.

- Vizuális észlelés
- Hangkapcsolatok látási képe

Az első osztályban már ismertetett közbülső mozgások tranzitív hatásainak tudomásulvétele mellett fontos:

- A magánhangzók látási képének megfigyelése a különböző hangkapcsolatokban
- A mássalhangzók és magánhangzók hangkapcsolatai látási képének megfigyelése
 - A bilabiálisan képzett; p, - b, - m, - és a labiodentálisan képzett f, - v hangok felveszik a magánhangzók ajakállását és irányát: pl. pá, - pa, - po, - pu, - pe; pé, - pi, - pó, - pű; áp, - ap, - op, - up, - ep; ép, - ip, - öp, - üp
 - A nyitott szájjalás mellett képzett; t, - d, - l, - r, - n, - ty, - gy, - ny, - j, - k, - g, - h mássalhangzók.
 - Hasonlítsuk össze: tó, - kó, - hó hangkapcsolatok látási képét a szó, - mó, - fő hangkapcsolatok látási képével.
 - A tó, - kó, - hó alig különbözik a szó, - mó, - fő hangkapcsolatok látási képétől. A gyakorlás révén találják meg egyenként a megoldás kulcsát.
- Két mássalhangzó hangkapcsolata és látási képe
 - Két azonos vagy rokon képű mássalhangzó hangkapcsolata esetén - a látási képnél nincs különbség: "m"-nek és "b"-nek látási képe - "mm" vagy "bb". Pl. nem baj = nemmaj, vagy nebbaj-nak is látható. Ez megtévesztő.
 - Ha két mássalhangzó hangkapcsolata esetén, az egyik képzési módja megváltozik - úgy annak leolvasási képe a hasonulás szabályait követi. Pl. "bp" = "pp" dobpergés = doppergés, "bp" = "bb" szép baba = szébbaba
 - A pp, - bp, - bb, - mb, - bm hangkapcsolatok felcserélhetők. A felcserélés miatt megnehezítik az értelmezést.
 - Ha két mássalhangzó hangkapcsolata esetén a képzési hely nem azonos - leolvasási képük mégis azonossá válik, és egy hosszú időtartamú látási, leolvasási képet adnak pl. "nm" = "mm" színmű = szímmű; "nb" = "mb" azonban = azomban; "tsz" = "cc" látszik = láccik
 - Ha két különböző helyen képzett mássalhangzó úgy kapcsolódik egymáshoz, hogy nem válnak azonossá - mindegyik megtartja eredeti optikai jellegét. Pl. "szt" = "szt" hasztalan = hasztalan; "gd" = "gd" Magda = Magda; "lk" = "lk" alkonyat = alkonyat.

- Figyelem koncentráció

Követelmény:

- Ismerje és differenciálja a tanuló a magán- és mássalhangzók leolvasási képét
- Ismerje fel növekvő terjedelemben a hangkapcsolatokat

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- A megtartó és szukcesszív emlékezet fejlesztése, önkorrekcio készségének fejlesztése

Tartalom:

- A beszédtanítás során használt aktív, passzív szavak és mondatok felhasználásával közölt parancsok, utasítások, élmények és megbeszélések során a
 - Hangsúly felismerése
 - Hanglejtés alapján való differenciálás. A vizuálisan követett mondatokban, a hanglejtés alapján kell felismerni és megkülönböztetni a kijelentő, kérdő mondatot
 - A metakommunikatív jegyek értelmezése
 - Kifejező mimika, természetes gesztusok
 - Fokozottan dallamos, hangutánzó elemek

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló fokozódó önállósággal a beszédelemek; beszédszünet, hangsúly, tempó, ütem, hanglejtés értelmezésére

Kommunikációs készség fejlesztése

Kombináció fejlesztése:

A szájról olvasás önmagában hiányos, bizonytalan információt nyújt. /A hangoknak 30-35 % olvasható le pontosan a folyamatos beszédben. A beszédmegértést a kombinációs tevékenység nagyban segíti. A tartalomból kell következtetni a kiegészítendő mondatrészre.

Flexibilitás:

A kevésbé ismert beszédkörökben történő társalgás esetén a természetes, ritmikus, értelem szerint tagolt beszéd segíti a szájról olvasót a gyors döntés kialakításában. Mindez a napi eseményekhez fűződő mondatalkotás során gyakorolható.

A nyelvi kompetencia fejlesztése:

A köznapi élet, a társalgó beszéd egyszerű mondatai a legalkalmasabbak a szájról olvasás fejlesztésére. A mondatok érdekessége is segíti a megértést. Az érdekes beszéd téma leköti a tanulók figyelmét, megindítja a témához kapcsolódó fantáziát, ezzel is fejleszti kombinációt.

Cél:

- A grammatika morfológiai, szintaktikai formáinak megismerése
- Nyelvtani fogalmak megismerése
- Társalgási formák alkalmazása

Tartalom:

➤ Kombináció fejlesztése

- Nyelvi szerkezeti, azaz grammatikai kiegészítések. Pl. igevonzatoknál: kérek....(valamit)-t.
- Szituációs szerepekhez kapcsolódó kiegészítések. Pl. öltözködés. Mit veszünk fel először....sálát. Mit vegyünk fel még?.....sapkát.
- Logikai kiegészítések.

➤ Flexibilitás

- Szavak önálló, majd viszonyított alakban való gyakorlása
- Szavak mondatokban, esetenként analógiás alapon való gyakorlása. Pl. A tábla fekete. A kályha fekete.
- Homonímák értelmezése. Pl.: papa-mama-baba; folt-volt; Feri-Teri; kép-gép; nyár-gyár

➤ Nyelvi kompetencia fejlesztése

- Kérő és kérdőszavak tudatosítása. Pl. mikor? mit? - milyen? - mit csinál?
- Igeidők átalakítása
- Személyes névmások alkalmazása: én - te; enyém - tied; nálam - nálad; stb.
- Időhatározó: most, előbb, tegnap, holnap, tegnapelőtt, stb.
- Tárgyragok: Mit láttam?... Mit láttál?.....stb.
- Helyhatározó: ban - ben; ablakban - zsebben; hoz - hez; apához - nénihez; on - en - ön; asztalon – könyvön
- Sorszámnévvel: Hol van az első ...második...stb.

Követelmény:

- Tudja a tanuló leolvasni és alkalmazni társalgási formák során a személyes névmásokat, a tárgyragot, a helyhatározó ragjait, az időhatározókat.

3. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Ezen évfolyamon fokozottan arra kell törekedni, hogy a tanulók egymás szájáról is leolvassanak. A "szájról-szájra" eljárás folyamatában főként a mondatokban történő közlésekre, illetve azok leolvasására kell törekedni. Folyamatosan tudatosítani kell, hogy egyetlen hang felcserélése elegendő ahhoz, hogy a mondat értelme megváltozzon. A magánhangzó variánsokat – szájról olvasás szempontjából - a hallássérült tanuló számára az ajak mozgásainak irányai és az ajakállás formáinak változásai jelzik. Értelmezés szempontjából a szituáció, témaismeret és beszédkompetencia szintje a döntő. Kiemeléssel megváltozik a szórend és ezzel együtt a beszéd ritmusa. Pl.: A konyhában főz a mama. A mama főz a konyhában. A mama a konyhában főz. Főz a mama a konyhában? Szájról olvasás vonatkozásában ez nem jelent nehézséget. Értelmezés során a beszédkompetencia lesz a mérvadó.

Vizuális észlelés:

A gyakorlatok során, a hangkapcsolatokat követően a szótagpárok, szavak, mondatok leolvasása és értelmezése áll a középpontban.

Figyelem koncentráció:

Ezen az évfolyamon fontos követelmény a gyerekek egymásra figyelése, a "szájról-szájra" történő beszédmegértés. Ezt tudatosan, rendszeresen kell gyakorolni, feltételeit megteremteni. Hibás tanári magatartás a "narrátor" szerepének vállalása. Felesleges a már elhangzott közlések megismétlése. Figyeljetek mit mondott "X"!; "Y azt mondta". Ehelyett a gyermek figyelmét a beszélőre kell irányítani. Természetes szokássá kell válni, hogy mindig a beszélő felé forduljon a gyerek. Minél idősebbek a tanulók, annál jobban leköti őket egymás elbeszélése, annál nagyobb az aktivitás és az aktív figyelem.

Az aktivitás legfőbb jele a kérdések feltevése. A társalgást az lendíti tovább, ha nemcsak a tanár kérdez, hanem a tanulóknak is felvetődnek spontán kérdések, amit a beszélőhöz intéznek. Ez azt igazolja, hogy megértették a közölteket, ami újabb gondolatokat vált ki, és ezek megfogalmazásával biztosított a társalgás fennmaradása

Cél:

- Magán- és mássalhangzók tranzitív hatásának megfigyelése, felismerése
- Hangkapcsolatok látási képének megfigyelése igazodás, hasonulás egybeolvadás eseteiben
- A "szájról-szájra" történő beszédmegértés és rendszeres gyakorlása

Tartalom:

➤ Szájra irányultság

- Magánhangzók és mássalhangzók, valamint a hangkapcsolatok tranzitív hatásának megfigyelése.
- Magánhangzók felismerése: Ott van a pék. - Ott van a pók. Két leány eszik. - Két leány iszik. - Két leány úszik.

➤ Vizuális észlelés

- Hangkapcsolatok - különös tekintettel az igazodással történő változásokra.

Különböző helyen és módon képzett mássalhangzók kapcsolatainak vizuális képe.

- Zárhangok kapcsolódása: nazálisokkal réshangokkal, affrikátákkal, likvidákkal.
- Réshangok kapcsolódása; zárhangokkal, nazálisokkal, affrikátákkal, likvidákkal.
- Olyan szótagok gyakorlása, amelyek önálló jelentéssel bírnak: tó, tű, ló, fa, cső, önt, tölt
- Olyan szótagok melyek gyakori szóalkotók: pa-pa = papa; pi-pi= pipi; ba-ba = baba; ma-ma = mama; li-li = Lili stb.
- Szavak önálló és viszonyított alakban való differenciálása
- Azonos hosszúságú, azonos mássalhangzókból, de különböző magánhangzókból álló szavak: pl.: tűz-tíz; kör-kér; csoki-csikó;
 - Homonímák értelmezése; lép-kép; bor-por; gyár-nyár; szőlő-szövő; kör-tör
 - Szótagok, szavak, mondatok felismerése differenciálással
- Hanglejtés szerinti differenciálás
 - Kijelentő, kérdő, felszólító mondat felismerése
 - Beszédhangsúly - összefüggő szöveg esetében mondatok értelmezése

➤ Figyelem koncentráció

Követelmény:

- Legyen ismerete a tanulónak a hangkapcsolatok jelentőségéről, sok színű megjelenési formájáról
- Ismerje, alkalmazza és fejlessze kérdés kultúráját
- Ismerje a beszédmegértést segítő beszédelemek jelentőségét

Emlékezet fejlesztése

A "szájról-szájra" történő leolvasás, illetve beszédmegértés során sok ismeretlen szóval, kifejezéssel találkozik a gyerek. A közölt mondatok hosszúsága változó, a nyelvi szerkezetek is bővülnek. A megértést követi a válaszadás, az új gondolat közlése, a magyar nyelv szórendi szabályai szerint. Majd az elvárható nyelvi szinten való közlés. A verbális emlékezet terjedelmét állandóan növelni kell.

Ennek kialakítása úgy történik, hogy a tanár a gyermeki szint felett fogalmaz. A hallássérült gyerek ezt a mintát fogja követni, felhasználni a közlések során.

Verbális emlékezet feladatai: Minél több szöveget tudjon elmondani emlékezetből. A beszélgetések, közlések tartalmát - kérdések alapján tudja összegezni. (Ha kell írásban is). Adott szövegek nyomon követése, feldolgozása. Fontos, hogy mondanivalónkat mimikával, természetes gesztussal kísérjük. Fontos, hogy a nyelvi szerkezetek az értelmezés során és kiemelt szerepet kapjanak

Cél:

- Beszélgetések, közlések tartalmának ismertetése
- Olyan események, élmények tartalmi ismertetése, amelyben a nyelvi szerkezetek transzformációi, a ragok, toldalékok kiemelt szerepet kaptak

Tartalom:

- Emlékezet fejlesztése
- Szavakra, frázisokra irányuló kérdések
- Összefüggő szöveggel kapcsolatos kérdések
- Témával összefüggő, de a szöveggel nem egyező szavakkal való kérdésfeltevés
- Adott szavak felcserélése, más szavakkal, de változatlan szövegkörnyezetben

Követelmény:

- Irányuljon a tanuló figyelme a nyelvi szerkezetek, todalékok, ragok jelentőségére
- Rendelkezzék megfelelő kérdés kultúrával, aminek segítségével közelebb kerül egy-egy téma ismertetését követően a tartalomhoz

Kommunikációs készség fejlesztése

Kombináció fejlesztése:

A bizonytalanul észlelt információra való visszatérésre nincs lehetőség a beszélgetés során. Hibázás esetén nem kapja meg azonnal a korrigáló információt, hanem tovább kell koncentrálni. A gyakori figyelem összpontosítás hoz csak eredményt. A gyermek megtanul töredékes információval - kombináció útján egészet formálni. A meglévő ismeret- elemekből képes a mondanivalót összeállítani. A koncentráció révén tanul meg értelmezni, a töredékekből állítja össze a tartalmat. Ez az a képesség, amellyel ő az emberek közötti interakcióban részt tud venni. A megvalósítást a társalgási szövegek nyelvi szerkezeteinek tudatosítása segíti.

Flexibilitás:

A gyors átváltás is a beszédmegértést erősíti.

Nyelvi kompetencia fejlesztése:

A jövő idő megértésénél célszerű a tartalomból kiindulni. "Megveszem a tortát". Az igeidőre a formából még nem lehet következtetni /még nincs meg a tortám, majd meg fogom venni/. Jobb, ha a tanulóknak nem csak a formai jegyek, hanem a tartalom összefüggése adja meg a kulcsot

Cél:

- Összefüggő gondolatok közlése tömörítéssel, a leolvasott közlést követően,
- Szabad beszélgetésekről, szerepjátékokról, képtörténetekről vázlat készítése
- Azon nyelvi szerkezetek változásainak felismerése, amelyekről a tartalmi változásokra lehet következtetni

Tartalom:

➤ Kombináció fejlesztése

- Rendezés: egyes és többes számú főnevek kevert szóhalmazából kell a leolvasott szavakat kiválasztani
- Párosítás: írott szókészletből kell a leolvasás után kiválasztani pl. alanyi-tárgyas ragozású igéket
- Nyelvi társasjátékok

➤ Flexibilitás

- Tematikus és szabad beszélgetések
 - A közlés folyamán leolvasott szövegek minél pontosabb visszaadása
 - A beszélgetések, párbeszédek, monologikus közlések tartalmi ismertetésének elsajátítása
 - A vázlatkészítés megtanulása (Tematikus és szabad beszélgetésekről, Pantomim jelenetről, Szerepjátékokról, Képtörténetekről)
- Nyelvi kompetencia fejlesztése
 - Gyakorlandó nyelvi struktúrák:
 - Kérdőszavak tudatosítása. Mondaton belül is lehet kérdőszó.
 - Igeidők átalakítása

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló összefüggő szöveget leolvasást követően tömöríteni
- Legyen képes egyre hosszabb szótagszámú mondatok ismertetésére
- Ismerje a grammatikában használatos toldalékokat, ennek kapcsán következtessen a tartalomra
- Legyen képes fokozódó biztonsággal nyelvi szerkezetek, transzformációk felismerésére, alkalmazására

4. osztály

Vizuális emlékezet fejlesztése

Szájra irányultság:

Fokozottan előtérbe kerül a kommunikációs készségek közül a kombináció, nyelvi kompetencia, mely a leolvasás bizonytalanságait korrigálja. /"Két tanuló megy a hálóterembe" már nem lesz "Kék tanuló meg a hálóterembe"/

Vizuális észlelés:

Folytatódnak a hangkapcsolatok változásainak megfigyelései.

Figyelem koncentráció:

Ezen az évfolyamon a nyelvi szerkezetalkotásra irányul a figyelem. Ezek megvalósítása a beszélgetések, nyelvvalaki társasjátékok célzott gyakorlata során történnek. Ez nagyfokú koncentrációt igényel. Ha a feladatok során a kiegészítendő szavak még kevésbé ismertek,

megadhatók előzetesen egy csoportban, s a tanuló feladata a közöttük való válogatás, pl. persze, dehogyan, bárcsak, talán módosítószavakkal

Cél:

- Hangkapcsolatok változásainak megfigyelése, felismerése
- Szó, szótő viszonyító elemekkel való kiegészítése
- Kombinációs készségre építő mondatok leolvasása
- Téves információk korrigálása

Tartalom:

- Szájra irányultság

Gyakorlatok:

- Egyszerű szólamok leolvasása:
 - Jelzős szólam: piros alma; kék szilva
 - Tárgyas szólam: vizet iszik; fát vág
 - Helyhatározós szólam: A könyv a fiókban van.
 - Időhatározós szólam: Holnap utazok.
 - Módhatározós szólam: Okosan sakkozik.
 - Eszközhatórozós szólam: Kanállal eszik.
- Vizuális észlelés
 - Hangkapcsolatok: különböző mássalhangzók igazodással történő változásai és optikai képük.
 - Affrikáták kapcsolódása; zárhangokkal, nazálisokkal, réshangokkal, likvidákkal
 - Likvidák kapcsolódása; zárhangokkal, nazálisokkal, réshangokkal
 - Nazálisok kapcsolódása; zárhangokkal, réshangokkal, likvidákkal, affrikátákkal
 - Szavak önálló és viszonyított alakban való differenciálása.
- Figyelem koncentráció
 - Rajzos feladat: Az "és" és "vagy" kötőszavak differenciált megértése. A végrehajtott feladat ad választ arra, hogy az instrukciót megértette-e. Instrukció: Rajzolj egy fát és egy házat. Rajzolj vagy egy fát, vagy egy házat.
 - Szövegek átalakítása: Mondatok leolvasását követő értelmezés után, azok átalakítása: állításról - tagadásra; múlt időről - jelenre; tegezőről - magázóra, stb.
 - Szöveg kiegészítés:

- Szövegösszefüggés alapján „ráérzés” a hiányzó végződésre vagy szóra. Pl. Kati kivette a fiók..... ceruzát és odaadta Teri....

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló a leggyakoribb hangkapcsolatok változatait
- Ismerje a beszédmegértést segítő beszédelemek jelentőségét
- Ismerje fel és egészítse ki a hiányzó szövegrészeket - előzetesen elmondott tartalom után
- Célzott gyakorlatok keretében gyarapítsa aktív és passzív szókincsét

Emlékezet fejlesztése

Ezen évfolyamon fokozottan előtérbe kerülnek a felismerési és megnevezési feladatok a leolvasás után. Amit a tanuló felismer, annak megnevezésére is képessé kell válnia. Ezt segítik a szakirodalomból ismert "grafikus szájról olvasó", azaz tollbamondás gyakorlatok.

Ezen fokozatok:

- Szöveget kezdetben írásban is megismerheti a tanuló, így csak a grafikus megerősítés után ismerteti a tanár a szöveget. (látó-halló tollbamondás).
- Nehezebb forma, amikor csak szájról olvasás és hallás útján történik a szöveg ismertetése. Minden mondatot kétszer mond a tanár, ha kell többször.
- Összefüggő szöveg (mondatok) tartalmát kell a leolvasás után emlékezetből leírni.

A tanár olyan mondatokat mondjon tollba, illetve írasson le emlékezetből, amelynek szavait a gyerekek ismerik.

Cél:

- A kommunikáció vizuális megjelenítésének percepciója "grafikus szájról olvasó" gyakorlatok keretében
- Összefüggő szöveg tartalmának leírása, megadott szempontok alapján

Tartalom:

- Emlékezetfejlesztés
 - Vizuális segítséggel
 - Vizuális segítség nélkül

Követelmény:

- Ismerje a tanuló a "grafikus szájról olvasási" eljárás szabályait
- Ismerje fel a nyelvi szerkezetek jelentőségét, törekedjen grammatikailag hibátlan mondatok leírására

Kommunikációs készség fejlesztése

Kombináció fejlesztése:

A növekvő tananyag és ezzel járó ismeretek gyarapodása nehezíti a közölt szövegek leolvasását.

Ennek okai:

- a közölt szövegek hosszúságának növekedése
- a szókincs gazdagodása
- a szövegek egyre inkább igénybe veszik a képzeletet
- a segítő ábrák száma csökken

A tanuló feladata, hogy értse a szöveg tartalmát, összefüggését. Ebben a kombinációs készségnek fokozott szerepe van.

Flexibilitás:

A hallássérült gyerekek hajlamosak arra, hogy az általuk használt jelentésben értelmezzék az adott szót. A kritika nélküli összefüggések értelmezése furcsa dolgokhoz vezet. Pl.: "Kemény csatát láthattak a stadion nézői". A "kemény", mint a "csata" szót tévesen értelmezik. A "kemény" tapintható tulajdonságot idéz fel, a "csata" katonai fogalomként rögzült. Így a valódi értelem nem tud kibontakozni.

A szavak mondatkörnyezetben való értelmezését több összefüggésben kell megvilágítani. Pl.: "elvesztette a fejét", "szemet hunyt felette", "megingott a helyzete".

Gyakori tapasztalat, hogy a hallássérült gyermek a szó több jelentése közül hajlamos az első asszociációt alkalmazni. Nem ritka, hogy az eredeti jelentéstől teljesen eltér az értelmezés. Pl.: Taróczi Balázs első lett a nemzetközi versenyen. "Nemzetközi" szó értelmezése. "Nőnap".

Cél:

- A leolvasott közléseket követő tömörítés
- A leolvasott közlések lényegi tartalmának reprodukálása
- A pontos tartalom visszaadása
- A leolvasott szövegekben a téves értelmezések elkerülése
- Nyelvi szerkezetek változásainak felismerése, amelyről a tartalmi változásokra lehet következtetni

Tartalom:

➤ Kombináció fejlesztése

- Igék jelentésének változása az igekötők révén: eredeti tartalom, szövegkörnyezeti tartalom
- Sorrendiség jelölése. Amikor a leolvasott szöveg sorrendje nem egyezik az időrendiséggel.
- Kérdések alkotása a leolvasott szöveget követően. Kapcsolódó kérdések Pl.:
Hogy vagy? Hogy érzed magad? Mennyi a lázad? Mikor gyógyulsz meg? Mit mondott az orvos? Mennyi gyógyszert szedsz? Sokáig kell még az ágyban feküdni? Nagyon fáj a torkod?

- Párbeszédes szöveg rögtönzése: Válaszadás a tanár szövegére.

/ a témakört előre tisztázni kell/

➤ Flexibilitás

- Téves jelentés korrekciója
Pl.: János, - mondta Klára - nemsokára itthon van. Téves értelmezés: János mondta, hogy Klára nemsokára itthon van.
- Egyes szavak értelmezésének elhagyásából eredő hibák
Ilyenkor átsiklanak egyes szavak felett. Pl.: "Magyarok 67:60-ra győztek Ausztria ellen". A tanulók elsiklanak az "ellen" jelentése felett. A mondatot úgy értelmezik, mintha Ausztria győzött volna.
- Időrendi sorrend téves értelmezésére utalás.
Nehézséget okoz, ha a sorrend nem az időrendiséget követi.
Pl. János elvesztette pénztárcáját valahol az utcán. A piacon még megvolt, amikor zöldséget vett. A tejboltban nem találta a pénzét. Kérdés: Hol volt János először? Téves válasz: Az utcán.
- Mondatok egymásra visszautaló részleteinek fontosságára való felhívás. Vonatkozó, személyes, mutató névmásokkal, mutatószókkal, igékkel, melléknevekkel kifejezett összefüggésekre való felhívás. Kritikus rész aláhúzva. Pl.: Apa vett egy kerékpárt, zöldet választott. Pista örült neki. Édesapja nyakába ugrott, alig tudta kiszabadítani magát. Várom a vasárnapot - mondta a fiú - akkor megyünk kerékpár túrázni.

➤ Nyelvi kompetencia fejlesztése

- Kérdőszavak tudatosítása az eddigi ismeretek alapján
- Személyes névmások - nyelvalaki játékok keretében
- Tárgyrag szerepe: Mit találtál? - játék keretében

- Sorszámnevek alkalmazása
- Helyhatározó névutók alkalmazása: alatt, előtt
- Eszközhatározó ragok alkalmazása: val,-vel,
- Módhatározó ragok alkalmazása: -ul,-ül;-ként,
- Időhatározó kifejezőeszközei: névutó: alatt, után
- Okhatározó kérdőszavai, mi okból? mi miatt?
- Eredethatározó kérdései: kiből, miből, kitől, mitől
- Transzformációk
 - Különböző igealakok átalakítása
 - Igeidők, igemódok átalakítása
 - állító mondatok átalakítása - tagadása

Az átalakításnál fontos szerepe van az eredeti és a megváltozott jelentésnek

- Hasonló tartalmi, de eltérő grammatikájú szavak, mondatok értelmezése, összehasonlítása
 - Az "és" és "vagy" kötőszavak szembeállítás
 - Cselekvő és műveltető igepár: ír - irat.

Követelmény:

- Ismerje a tanuló a grafikus szájról olvasás szabályait
- Alkalmazza fokozott önállósággal a tömörítés szabályait.
- Fel kell ismernie kell a tanulónak: az időrendi sorrendiséget, a szövegkörnyezetet, a mondatok egymásra visszautaló részleteinek elhagyását

5. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Szájra irányultság:

Továbbra is a teljes értékű mondatok leolvasásának gyakorlása áll a középpontban. A leolvasott szavakat, fogalmakat új helyzetekben, szövegkörnyezetben kell alkalmazni.

Ajánlott feladat; teljesítmény értékeléshez, elemzéshez:

Egy, két, három majd egyre hosszabb szótagszámú mondatok ismertetése. A mondatok megközelítőleg azonos hosszúak, hangzásilag eltérők is lehetnek. A megértés könnyítése céljából, kezdetben köznapi utasítások, szólások, kifejezések kerüljenek ismertetésre. A szavakat,

mondatokat, vagy összefüggő szövegeket, ez esetben csak kétszer ismertetjük. Erre a gyerekek figyelmét is felhívjuk.

Cél:

- Hangkapcsolatok változásainak megfigyelése, felismerése - különös tekintettel a magán- és mássalhangzó kapcsolatokra
- Hangkapcsolatok változásainak megfigyelése, felismerése - különös tekintettel; igazodásra, hasonulásra, egybeolvadásra
- Beszédelemek mint; beszédritmus, beszédszünet, beszédtempó, hangsúly, hangerő szerepe a leolvasásnál és szövegértelmezésnél
- 10-15 perc alatt közölt és leolvasott szövegről beszámoló készítés
- Megfelelő kérdéskultúra alkalmazása társalgás során

Tartalom:

- Szájra irányultság
 - Szókígyó
- Vizuális észlelés
 - Belégzés és kilégzés időtartamának, erejének, ritmusának megfigyelése
 - Beszédritmus, beszédszünet
 - szavak természetes ritmusának vizuális megfigyelése
 - frázis struktúrák ritmikus ejtésének megfigyelése
 - ritmus jelöléssel ellátott mondatokban; a helyes ritmusos ejtésnek, szünetek betartása, levegő helyes beosztásának megfigyelése
 - mondatsorok, szövegrészek, párbeszédek, szerepjátékok leolvasása – majd emlékezetből való elmondása
 - Beszédtempó
 - egyenletes, közepes beszédtempóban ismertetett mondatok, szövegrészek leolvasása
 - a beszédtempó szándékos gyorsítása - lassítása közben történő leolvasás
 - Beszédhangsúly

A beszédhangsúly jelölésének megismerése:

 - megfigyelt és észlelt beszédhangsúly változások jelölése
 - szavak hangsúlyozása során

- mondatok hangsúlyozása során
- ragok felismerése
- névelők hangsúlytalan ejtésének felismerése
- Hangerő
 - viszonylag nagyobb hangerőre történő átváltás észlelése
 - viszonylag gyenge hangerőre történő átváltás észlelése
 - suttogás felismerése
- Figyelem koncentráció
 - Tollbamondási gyakorlatok. Hibák önálló vagy részben önálló javítása

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló a hangkapcsolatok változatait
- Ismerje fel a beszédmegértést segítő beszédelemek jelentőségét, alkalmazza azokat
- Legyen képes szöveges ismertetést követően a leolvasás után beszámolót készíteni
- Tudjon élményekről, társalgásról véleményt nyilvánítani
- Tudjon különbséget tenni képről történt megbeszélés után a lényeges és lényegtelen között
- Tudjon társalgás során a hozzáintézett kérdésre válaszolni
- Tudjon társalgás során kérdéseket feltenni
- Legyen képes szöveges ismertetést követően a tartalom lényegesebb részeit megmagyarázni
- Legyen képes a tanuló tanárainak az óravezetéssel kapcsolatos kérdéseit, közléseit megérteni

Emlékezet fejlesztése

A hallássérült tanulónak meg kell tanulni a megszerzett tudást új helyzetekben, feladatok megoldásában alkalmazni. Meg kell győződni, hogy az elsajátított ismereteket, szókincsét tudta-e mozgósítani a leolvasást követő válaszokban.

A leolvasást követően valamennyi feladatnál az a cél, hogy gondolatait önállóan a nyelvalakok helyes alkalmazásával fejezze ki. Ennek alapvető megvalósítása a folyamatos szókincs gyarapításban rejlik. (400-600 szó)

Cél:

- Fokozódó szótagszámú szavak, mondatok felismerése
- Összefüggő szövegekben, hiányzó szövegrész kiegészítése
- Kérdéskultúrájának fejlődése érdekében vegyen részt a tanuló minél több társalgásban

Tartalom:

➤ Emlékezetfejlesztés

- Fokozódó szótagszámú szavak felismerése
- Növekvő hosszúságú mondatok felismerése
- Párbeszédok lefolytatása
 - ismert a beszélő társ szövege
 - ismeretlen a beszélő társ szövege

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló azon kulcsszavakat, melyek a mondat értelmezésében jelentős szerepet képviselnek
- Tudjon kérdéseket feltenni a leolvasott szöveg adataival és összefüggéseivel kapcsolatban

Kommunikációs készség fejlesztése

Kombináció fejlesztése:

A kommunikációs szint fejlődésével a szájról olvasás jelentősége fokozódik. A tartalmi összefüggések megértésénél egyre nagyobb szerepet kap a kombinációs készség.

Nyelvi kompetencia fejlesztése

Aktív részvétel a környezet nyújtotta társalgási lehetőségekben; szülői környezetben stb. Fontos, hogy gondolatait fokozódó önállósággal- egyre nagyobb számban alkalmazva a már ismert nyelvalakokat - fejezze ki. Ez alapozza meg a későbbi biztonságérzetet

Cél:

- Összefüggő szövegek tartalmának ismertetése
- Társalgások tartalmának ismertetése
- A leolvasás közben előforduló tévedések, félreértések korrigálása
- Nyelvi szerkezetek, grammatikai elemek felismerése, amelyről a tartalmi változásokra, összefüggésekre lehet következtetni

Tartalom:

➤ Kombináció fejlesztése

- Megkezdett történet folytatása tetszés szerinti kiegészítéssel
- Elhangzott párbeszéd felidézése, ismertetése
- Egy ismert irodalmi, történelmi személyiségről meghallgatott elbeszélés után, fogalmazás készítése. Miért szeretem Petőfit? Miért nem szeretem Haynaut?
- Találós kérdések értelmezése

➤ Flexibilitás

- Rövid történetek

A történet témáját előre megmondja a tanár. Szükség esetén kulcsszavakat is megjelöl. A történet mondataira kell visszakérdezni. A tanár lehetőleg csak kétszer ismétli a kérdést.

- Párbeszédekben szövegek kiegészítése
- Mindennapos beszédtemákból alkotott szövegek. Pl.

Kulcsszó

Szöveg

Betegség

Nagyon rosszul érzem magam, szédülök.

Utazás

Nemsokára Debrecenbe érkezünk.

Vedd le a bőröndöt!

- Nyelvalakok gyakorlása

Pl.: madarak, madarat, madarakkal, madárnak

A gyakorolt szavak mondatokban is alkalmazhatók.

➤ Nyelvi kompetencia fejlesztése

- Párbeszédekben a toldalékok fokozott figyelemmel kísérése a leolvasás során. Ezt követően a mondatok összefüggésével korreláló válaszok: pl. igeidők egyes és többes számú egyeztetése.
- önálló beszámoló, véleménynyilvánítás, tömör összefoglaló lényegi jegyeinek alkalmazása

Követelmény:

- Ismerje a tanuló a nyelvi szerkezeteket, grammatikai elemeket és ezek segítségével és figyelembevételével készítse el beszámolóját tájékoztatóját az egyes eseményekről, tárgyalásról
- Szerezzen jártasságot problémamegoldó feladatok megoldásában

- Gyarapítsa folyamatosan szókincsét

6. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Szájra irányultság:

A beszédmegértési készség szint teljesítményének növelése érdekében törekedni kell a helyes és pontos leolvasásra. A szájra irányultság középpontjában továbbra is a mondatok helyes leolvasását követő értelmezés áll, a szövegkörnyezet figyelembevételével.

Figyelem koncentráció:

A kevésbé differenciálható beszédmozgások megfigyelése

Cél:

- Folyamatosan kiejtett, természetesen tagolt, helyes ritmusú beszéd ismétlés nélküli leolvasása, értelmezése - szükség esetén válaszadás
- A beszéd szünetek tudatos alkalmazása
- Hangerő változtatások érzékelése révén érzelmekre való következtetés
- Tempó váltások mögötti indulati érzelmekre való következtetés
- A hangkapcsolatok megfigyelése, felismerése

Tartalom:

- Szájra irányultság
 - Tőmondatok bővítése. Mondatpiramis formájában kérdőszavak segítségével A tanuló tanul. Ki? Mit csinál? A tanuló leckét tanul. Ki? Mit? Mit csinál? stb.
- Vizuális észlelés
 - Beszéd szünet, hangsúly, ritmus, tempó, arc mimika révén kiemelt mondatrészből a tartalomra való következtetés
 - Az élénk mimikájú előadásmód, dallamos ritmusú beszéd már előre jelezheti a történet várható fordulóit. A nonverbális elemek felhasználása segíti a megértést
- Figyelem koncentráció
 - Mássalhangzó, ill. magánhangzós torlódás a leolvasás során nehézséget okozhat. Célrányos gyakorlatokkal az értelmezés segíthető

- Bővülő terjedelmű hiányos mondatok kiegészítése, előzetes megbeszélést követően.

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló önálló megfigyelése révén a hangsúlyt, ritmust, hangerőt, beszédszünetet
- Legyen képes fokozódó önállósággal a nyelvi szerkezetek felismerésére

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- A reprodukciós beszédre, közlésre való felkészítés
- Szerepjátékok ismereteinek koncentrikus bővítése
- Tipikus szituációk elképzelése, és azt kifejező nyelvi fordulatok elsajátítása

Tartalom:

- Emlékezet fejlesztése
 - Megfelelő kérdések alkotása a szöveghez
 - Kérdések alapján a szerepjáték tartalmának leírása
 - Szöveg tartalmának leírása
 - Változatlan tartalom - másfajta kifejezésmód
 - Variációk önálló elkészítése
 - Megváltozott nyelvi szint alkalmazása

Követelmény:

- Tudjon a tanuló a mindennapos társalgások során a gyakori témaváltásokra reagálni
- Tudjon megfelelő kérdéseket feltenni a párbeszéd során
- Tudjon növekvő terjedelmű hiányos szövegeket kiegészíteni

Kommunikációs készség fejlesztése

Flexibilitás:

A leolvasás során a szintézis és flexibilitás jelentős szerepet játszik. A leolvasó egyes szavakat, beszédegységeket igyekszik behatárolni, felismerni, megérteni. Így nyert információt két szakaszban egészíti ki:

Percepció kiegészítés révén - a hangkapcsolatokat

Megértési kiegészítés révén - a tartalmat

Cél:

- Közölt szövegek tartalmának, valamint a mondatok közötti összefüggések felismerése, megértése
- Társalgás tipikus kifejezési formáinak kialakítása, rögzítése

Tartalom:

- Kombináció fejlesztése
 - Képsorozat alapján szövegvariánsok készítése
- Flexibilitás
- Nyelvi kompetencia fejlesztése

Beszélgetési formák:

- Személyes tapasztalatokra épülő beszélgetés
- Informatív beszélgetés

Követelmény:

- Alakuljon ki a tanuló megfelelő beszédaktivitása gyermekközösségben
- Ismerje és alkalmazza a hétköznapi beszédhelyzetek megfelelő szókincsét, kifejezéseit
- Ismerje és használja az érzelmi, hangulati kifejezőeszközöket

7. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Cél:

- A beszédmegértési folyamat "percepció érzékelését" segítő célirányos figyelem növelése

Tartalom:

- Szájra irányultság
 - A szájra irányultság a beszédszervek mozgásképe, a szavak, szó párok asszociációja

- Beszédelemek; hangsúly, tempó stb. felismerése
 - Kiemelések megfigyelése, felismerése
- Vizuális észlelés
- Lényeges a gyors felismerés
 - Látható a kezdő mássalhangzó
 - Látható záró mássalhangzó
 - Mássalhangzó gyengén ismerhető fel
 - Magánhangzók differenciálása
- Figyelem koncentráció
- Szöveges ismertetés tartalmának elmondása, leírása

Követelmény:

- Alkalmazza a megfelelő szavakat, kifejezéseket az adott szituációkban

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- A reproductív emlékezet fejlesztése
- A reproductív emlékezet felhasználásával a képzelet és fantázia fejlesztése
- A képzelet, fantázia és a beszédmegértés kapcsolatának tudatosítása

Tartalom:

- A reproductív emlékezet, képzelet fejlesztése
- Saját élményei
 - Társai élményei
 - Egy-egy történet többször átalakított változatának előadása más-más szereplővel
 - A gyermek élményeinek feldolgozása szerepjátékban /pl. utazás, vásárlás, fogorvosnál/
 - Szerepjáték

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló élményeit szerepjátékban előadni
- Legyen képes egy szerepjáték tartalmát elmondani, leírni - a nyelvi elemek helyes használatával
- Legyen képes érvényesíteni képzeletét és fantáziáját a szerepjáték leírásánál

Kommunikációs készség fejlesztése

Cél:

- Vizuális élmények felfogása és feldolgozása
- A flexibilitás segítségével a közölt gondolatok értelmezése
- A közlés grammatikai szerkezetének segítségével az ok és okozati összefüggésekre való következtetés
- A szókincs, kifejezési formák gyarapítása

Tartalom:

➤ Kombináció fejlesztése

A kombinációs készség fejlesztése

- Megbeszélte eseményképről - szempontok nélküli önálló fogalmazás készítése
- Egy megkezdett téma - tetszés szerinti befejezése
- Két összekevert történet szétválasztása

➤ Flexibilitás

- A frázisok ritmikus, hangsúlyos ejtésének észrevétele, alkalmazása
- Szinonimák alkalmazása

➤ Nyelvi kompetencia fejlesztése

- Nyelvtani fogalmak tudatosítása.

A feladattípusok:

- Nyelvtani társasjátékok
- Mondatalkotás kép, képsorok alapján
- Hiányos mondatok kiegészítése
- Mondatok egyes szavainak /betoldott/ hang toldalékolása
- Transzformációk
- Hasonló tartalmú, de eltérő grammatikájú szavak, mondatok értelmezése, összehasonlítása
- A helyesírás fejlesztése - szájról olvasott kép - grafikus kép

Követelmény:

- Tudjon a tanuló egy-egy eseményről szabadon, megkötés nélkül beszámolni, alkalmazza a már elsajátított szókinccset, a toldalékolást
- Ismerje fel a szóvégi írásjeleket, toldalékokat

8. osztály

Vizuális figyelem fejlesztése

Cél:

- A vizuális kommunikáció alapját képező; arckifejezés, tekintet, mimika megfigyelése, felhasználása, kontaktus teremtés céljából
- Nyelvi szerkezetek, szóvégi toldalékolások helyes leolvasásával a helyes tartalomra való következtetés

Tartalom:

- Szájra irányultság
Az élő beszédben növekvő terjedelemben használatos szavak, mondatok leolvasása, értelmezése
- Vizuális észlelés
 - A szavak és mondatok leolvasását és értelmezését segítő beszédelemek helyes észlelése, értelmezése
 - Beszédszünet, beszédritmus
 - Beszédtempó
 - Beszédhangsúly
 - Hangerő
 - Belégzés és kilégzés időtartama, ereje, ritmusa
 - Hangkapcsolatok és frázisok struktúrák
- Figyelemkoncentráció
 - Mimika és testbeszéd dekódolása, a szövegösszefüggések megértésének segítése

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló a beszédelemek figyelembevételével az egyes beszédegységeket, szövegösszefüggéseket

Emlékezet fejlesztése

Cél:

- A vizuális emlékezet fejlesztése
- A megtartó emlékezet fejlesztése

- A képzelet fejlesztése

Tartalom:

- Részvétel társalgásokban, véleménynyilvánítás
- Elolvasott szöveg adataival, összefüggéseivel kapcsolatban kérdések feltevése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló az elmondott, vagy korábban elhangzott információkról emlékezetből számot adni
- Legyen képes leolvasott szövegek tartalmát növekvő terjedelemben, lényegkiemeléssel ismertetni, véleményt formálni

Kommunikációs készség fejlesztése

Cél:

- Nyelvi szerkezetek változásainak felismerése, melyből tartalmi változásokra lehet következtetni
- A szavak téves értelmezésének korrekciója

Tartalom:

- Kombinációs készség
 - Általános tájékozottsági kérdésekre válaszadás
 - Információk, közlések önálló értelmezése
 - Kérdések megfogalmazása leolvasott szöveget követően
 - Élményről, olvasmányról vélemény formálása
- Flexibilitás
 - A tanuló tévesztéseinek korrigálása
- Nyelvi kompetencia fejlesztése
 - A tanuló egyéni képességének megfelelő, már korábban megjelölt nyomatékos toldalékok leolvasására való koncentráció - mondat-kiegészítések keretében
 - Aktív részvétel a környezet nyújtotta társalgási szituációkban

Követelmény:

- Tudjon a tanuló téves információkat korrigálni
- Legyen képes nyelvi szerkezetek transzformációnak felismerésére, alkalmazására

1.2. ANYANYELVI GYAKORLATI FOGLALKOZÁS

A súlyos fokban hallássérült tanulónál a hallásvesztés következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága. A nyelvi kommunikációjában nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokolja, az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtti 2 év alapozó időszak, előkészítő osztály elvégzését.

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek a tanulók egyéni fejlődésének függvényei. Az Irányelveknek megfelelően a NAT-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi, értelmi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, átalakítani a tananyagot.

Az anyanyelvi fejlesztés tantárgycsoport tanterve a súlyos fokban hallássérült, ép intellektusú gyermekek komplex nyelvi fejlesztését szolgálja. A Magyar nyelv és irodalom, az Anyanyelvi gyakorlati foglalkozás, az Egyéni anyanyelvi nevelés és a Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés tananyagában célzottan jelenik meg a hallás-, beszédhallás nevelés és a kommunikatív kompetenciák célja és tartalma.

Az anyanyelvi gyakorlati foglalkozás a közvetlen manuális tevékenységet állítja az anyanyelvi feladatok megvalósítása szempontjából a középpontba. A tevékenység minden feltételét és mozzanatát kiaknázza a nyelvi síkra való áttétel érdekében. Következésképpen igényli a mind önállóbb megnyilatkozásokat. A tantárgy a köznapi fogalmak alkalmazását kívánja minél természetesebb helyzetekben biztosítani. Az itt elsajátított nyelvi készségeket átviszi a tanuló más órákra, élethelyzetekre is. A beszédtanulás- tanítás központi célja látszólag háttérben marad, mert a gyermek figyelmét a tevékenységre összpontosítja, így a beszéd eszközjellegét tapasztalja meg, miközben szókincs bővítés és fogalomelmélyítés is történik.

Az anyanyelvi gyakorlati foglalkozás két tanév tantárgya, az intenzív nyelvi alapozó szakaszban, az előkészítő 1. és előkészítő 2. osztályban jelenik meg. A témakörök és tevékenységek, az ismeret- és készséganyag szoros koncentrációban van a Vizuális kultúra, a Technika és tervezés, valamint a Magyar nyelv és irodalom műveltségterülettel. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történik.

Cél:

- A NAT fejlesztési feladatainak alapján a gyakorlati tevékenységnek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása.
- A különböző témákhoz szorosan kapcsolódó manipulatív tevékenységek során, valóságos cselekvéses, kommunikatív alaphelyzetek megteremtésével (párbeszéd, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli fogalmazás, grammatikai ismeretek alkalmazása, szókincsgyarapítás) fejlessze a tanulók anyanyelvi készségeit, tudatosítva a beszéd eszközfunkcióját.
- A tanulók elsajátítsák a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat.
- Tapasztalatot szerezzenek a munkaanyagok, eszközök, a készítenő és az elkészített művek tulajdonságairól.
- A tapasztalatokat, véleményeket próbálják nyelvi úton közölni, szükség esetén tanári segítséggel.

- Az eszközhasználati készségfejlesztés, hogy az előkészítő második osztály végére jártasság szintre eljussanak a tanulók.

Feladat:

- A szókincs gyarapítása (anyagok, eszközök neve, tevékenységi formák, a munkadarabok részei, tulajdonságai).
- A szókincs gyarapodásával párhuzamosan a fogalmak, a grammatikai elemek adekvát alkalmazása valamennyi tantárgy keretén belül.
- A munkafolyamatok pontos önálló megfogalmazása. Egy- egy tevékenység folyamatát, ill. lezajlását tükröző nyelvi formák változásának tudatosítása.
- A szövegértés fejlesztése; tervmondatok pontos megfigyelése, alkalmazása, ill. pontos szóbeli és írásbeli megfogalmazás a mondatalkotás alapvető szabályaihoz igazodva.
- A beszédmegértés és közlés fejlesztése dialogikus formában ill. a tanulók egymás közti kommunikációjában.
- Kézügyesség fejlesztése, alapvető jártasságok kialakítása a manuális tevékenységekben (anyagok felismerése, alakítása, összeállítás).
- Gondolkodási műveletek fejlesztése: megfigyelés, összehasonlítás, rész – egész, alak- háttér összefüggések meglátása, következtetés (munkaeszközökből, anyagokból a munkadarabra és fordítva)
- A munkafolyamat végzése során az időbeli sorrend felismerése, a folyamat megtervezése, az alkotó képzelet fejlesztése.
- Az önellenőrzés, értékelés (saját és társak munkája) képességének fejlesztése, ezek indoklására nevelés.
- Figyelemkoncentrációt igénylő pontos, fegyelmezett munkavégzésre nevelés.
- Hallásfigyelem, beszédhallás, szájról olvasási készség fejlesztése.
- Együttműködési, alkalmazkodási készség fejlesztése.
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia, esztétikai készség fejlesztése
- Tanulási képességek fejlesztése (emlékezet, szerialitás, koncentráció)

heti óraszám: 2 óra

éves óraszám: 68 óra

témakör neve	óraszám előkészítő 1. osztály	óraszám előkészítő 2. osztály
Növények, állatok, emberek	34	30
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	8	6
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	0	6

Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak (járművek, utca, ház)	8	8
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk (bútor, eszközök, étel, ruha, játék, tanszer)	10	10
Képességfejlesztés (eszközhasználat, pöttyi)	8	8
Összes óraszám	68	68

A témakörök sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és a képességfejlesztésre épülnek. A javasolt óraszámok nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Javaslat a témák havi elosztására: előkészítő 1. osztály

hónap	téma, tevékenység
szeptember	labda – gyurmázás, applikáció, rajz, színezés a kéz ügyesítése gyurmázással, gyúrás lábbal alma- gyurmázás, tépés, applikáció rajz, színezés alma képek vágása, ollóhasználat kialakítása, fejlesztése körte- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés szilva- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés alma, körte, szilva applikáció süni hátára, közös munka
október	baba-gyurmázás+ hurkapálca tördelés, rajz, színezés szőlő- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés paradicsom- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés uborka-gyurmázás, applikáció, rajz, színezés paprika-gyurmázás, applikáció, rajz, színezés répa-gyurmázás, applikáció, rajz, színezés
november	krumpli-gyurmázás, applikáció gomba-gyurmázás, applikáció gyümölcsök, zöldségek- gyurmázás kosár, doboz- gyurmázás, rendezés
december	mikulás- applikáció, rajz, színezés

	hóember applikáció, rajz, színezés fenyőfa rajz, színezés karácsonyi füzér készítése
január	autó- applikáció, rajz, színezés vonat- applikáció, hurkapálca tördelés autóbusz- applikáció, rajz, színezés járművek- applikáció, rajz, színezés madáretető gyufásdobozból kocka- gyurmázás torony- építés, applikáció
február	sál, sapka rajz, színezés cipő, csizma rajz, színezés kesztyű, kabát rajz, színezés farsangi álarc cica- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés nyuszi- gyurmázás, applikáció kutya- gyurmázás, applikáció
március	pohár, bögre, csésze- gyurmázás, applikáció, rajz, színezés magyar zászló- applikáció, színezés tányér- gyurmázás zsömle, kifli- gyurmázás, rendezés a tányéron lábás- gyurmázás lábás- rajz, színezés kés, villa, kanál rajz, színezés
április	húsvéti képeslap készítése - applikáció húsvéti tojások- rajz, színezés csomókötés, csokorkötés (zsebkendő) terítő – hajtogatás, vágás ház fákkal- applikáció virágok, fű – applikáció váza, virág- rajz, színezés, applikáció

május	anyák napi ajándék szék, asztal, szekrény- gyurmázás+ hurkapálca tördelés asztal, szék, szekrény- hurkapálca tördelés
június	önarckép- rajz, színezés egész alakos emberrajz

Javaslat a témák havi elosztására: előkészítő 2. osztály

hónap	téma, tevékenység
szeptember	egy nyári élmény – rajz, színezés ceruza, radír, hegyező – rajz, színezés, kivágás táska, tolltartó- rajz, színezés, kivágás fűzet, címke- rajz, színezés, kivágás manipuláció a kivágott rajzokkal, ragasztás ősz falevelek- rajz, színezés, felragasztás faágra, élősarok berendezése (tök, kukorica, gesztenye) szőlő, alma, körte, szilva, dió- gyurmázás szőlő, alma, körte, szilva, dió, narancs – rajz, színezés, vágás
október	őszibarack, dinnye, banán, citrom – gyurmázás őszibarack, dinnye, banán, citrom- rajz, színezés, vágás manipuláció a kivágott rajzokkal, ragasztás sün- applikáció ősz táj - rajzolás, színezés ősz falevél – applikáció (rajz) paradicsom, paprika, uborka, krumpli, répa, gomba - gyurmázás paradicsom, paprika, uborka, krumpli, répa, gomba – rajz, színezés, kivágás manipuláció a kivágott rajzokkal, ragasztás
november	kosár, láda – gyurmázás csoportosítás, manipuláció a gyurma zöldségekkel ágy, szék, asztal, szekrény – gyurmázás, manipuláció ágy, szék, asztal, szekrény – rajz, színezés, kivágás, felragasztás kád, mosdó, zuhany – gyurmázás

	kád, mosdó, zuhany, tükör – rajz, színezés, vágás, felragasztás fogkrém, fogkefe, szappan, törülköző – rajz, színezés
december	télapó- rajz, színezés szappan, törülköző, pohár, fogkefe – applikáció ismerkedés a pöttyivel ágy- pöttyizés asztal- pöttyizés
január	ritmikus sorok- pöttyizés ritmikus sorok- pöttyizés virág – pöttyizés téli kép- applikáció asztal, szék, szekrény, ágy – ragasztás dobozokból tűzhely, asztal, szék, szekrény, mosogató – rajz, színezés, kivágás manipuláció, felragasztás
február	párna varrása párna, lepedő, takaró – rajz, színezés baba kivarrása lyuggatott kartonon létra – hurkapálca tördelés csákó- hajtogatás csónak- hajtogatás széldísz- pöttyizés autóbusz, autó, villamos, troli- rajz, színezés, kivágás
március	kerékpár, motor- rajz, színezés, kivágás vonat, hajó, repülő- rajz, színezés, kivágás úttest, járda, házak- rajz, színezés, kivágás manipuláció a járművekkel, felragasztás magyar zászló- pöttyizés liba- gyurmázás tehén- gyurmázás róka, ló, tehén- rajz, színezés, kivágás
április	nyúl – gyurmázás elefánt, majom, zsiráf, víziló- rajz, színezés, kivágás liba, kacsa, tyúk, kakas – rajz, színezés, kivágás

	őz, sün- rajz, színezés, kivágás ól, istálló, erdő, állatkert- rajz, színezés, kivágás manipuláció, felragasztás
május	ruha, szoknya, nadrág, köpeny, hálóing, pizsama- rajz, színezés, kivágás bugyi, trikó, zokni, harisnya, kendő, kalap- rajz, színezés, kivágás férfi-női cipő, csizma, szandál- rajz, színezés, kivágás manipuláció, felragasztás hagyma, retek – gyurmázás reték, saláta- rajz, színezés
június	hinta, homokozó, vödör, lapát, fa, bokor- applikáció cseresznye, eper, sárgabarack- rajz, színezés kert, virágágy, út, virágok- applikáció

A tanult mesék szereplőinek, helyszíneinek rajza, színezése, kivágása és felragasztása arra az időpontra tervezhető be, amikor a Magyar nyelv és irodalom tanmenetben szerepelnek.

Mesék: A három kismalac és a farkas

Miau

A répamese

Öltözik az elefánt

eszköz, anyag	munkamód	tevékenység
gyurma, gyurmatábla	gyurmázás	gyurmázik, formázik, meggyúr, tép lapít, gömbölyít, összerak
olló	vágás	vág, kivág, körbevág
színes papír	applikáció (rajzolás, vágás, ragasztás)	rajzol, körberajzol
sablon	ragasztás	ragaszt, felragaszt, összeragaszt
ragasztó	rajz	színez, kiszínez
fekete ceruza, grafitceruza	színezés	tördel, eltör
színes ceruza	tördelés	hajt, hajtogat
rajzlap	hajtogatás	tép, eltép
hurkapálca	tépés	épít, felépít
karton	építés	rak, tesz
fonal	pötyizés	
építődoboz		

gyufásdoboz, dobozok		
pötyi		

A témakörök tanulása eredményeként a tanuló:

- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, irányítva és önállóan is szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyagok tulajdonságait, felhasználhatóságát;
- közvetlen megfigyelések útján konkrét vizuális tapasztalatokat szerez (nagyság, méret, irány, mennyiség, elhelyezkedés), ezek alapján vizuális jellemzőket kiválaszt, csoportosít, megnevez (legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő fa)
- tapasztalatot szerez az eszközök használatáról, eszközhasználati készsége jártassággá fejlődik
- tanári segítséggel értelmetti a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- tanári segítséggel érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- ismereteket szerez a környezetében élő élőlényekről és az élettelen világról,
- mesékhez vizuális illusztrációt készít
- saját és társai tevékenységét értékeli, szükség esetén tanári segítséggel
- rendet tart a környezetében;
- a feladatokban képességeinek megfelelően önállóan dolgozik
- társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
- szókinccse bővül
- nyelvi-kommunikációs képessége fejlődik
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét, az írást eszközszinten kezdi használni
- esztétikai érzéke fejlődik

1.3. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1-4. évfolyam

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az érzelmi nevelés egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem közösséget és személyiséget formálnak, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel.

Kiemelkedő helyet foglal el a magyar nyelv és irodalom tantárgy. Tanulóink sérülése, sajátosságai miatt a magyar nyelv és irodalom tantárgyat nem bontjuk irodalom és nyelvtan tárgyakra. Ezen tantárgy keretén belül történik a beszéd, a gyakorlati tevékenységekkel kapcsolatos anyanyelvi szókincs kialakítása, bővítése, a helyes kiejtés és beszédérthetőséget segítő ritmus fejlesztése. Csak az óraszámok emelésével tudjuk feldolgozni a magyar nyelv és irodalom tananyagát és tudjuk megvalósítani a speciális anyanyelvi fejlesztést. A magyar nyelvi tantárgy céljainak megvalósítása érdekében kihasználjuk a Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés és az Egyéni anyanyelvi nevelés tantárgy keretein belül biztosított részképesség, és nyelvi fejlesztést is. A harmadik évfolyamtól a környezetismeret, a 4. évfolyamtól kezdve pedig az idegen nyelv tantárgy is jelentősen hozzájárul az anyanyelvi fejlesztéshez.

A nevelés-oktatás cél- és feladatrendszere az alapfokú képzés első szakaszában, az 1-4. évfolyamon

- Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak követői és később gyarapítói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók életkoruknak megfelelő, biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizték meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, érdeklődésüket, olyan olvasó emberekké neveljük őket, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végig gondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Művelt emberekké neveljük a diákokat, akik korosztályuknak, érettségüknek megfelelő értékrendszerrel, ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket értelmezni tudják.
- Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzeteket megértsék, és ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat fejlesztését szolgálják.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoriterek, azokat elő tudják adni.
- Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének az érzelmi fejlődésük az alapja.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot. Az olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi készség és képesség, a szóbeli és írásbeli nyelvhasználati területek (beszéd, olvasás, hallott és olvasott szöveg értése, írás, helyesírás, szóbeli és írásbeli szövegalkotás) folyamatos fejlesztésével.

A kompetencia-fejlesztés alapja a beszéd, az olvasás és az írás készség szintű elsajátítása, mely a pedagógus által is közvetített ismeretekre épülve játékokkal, játékos gyakorlatokkal valósul meg a leghatékonyabban. A gyermek beszéde ezen oktatási szakaszban folyamatosan fejlődik, ezért tudatos és folyamatos fejlesztése szükséges.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az előkészítő időszak hosszát rugalmasan kell kezelni, figyelembe véve az iskolába kerülő gyerekek eltérő adottságait, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban kell a pedagógusnak megfigyelnie a tanulókat, és ezekre a megfigyelésekre építve kezdheti meg a differenciált fejlesztést. A fejlesztési cél az, hogy a betűtanítás és -tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjék. Az írott nagybetűk írásának tanítása második osztályra tevődik.

A készségfejlesztés sajátosságainak megfelelően a tananyag egymásra épülően bővül. Az első két évfolyam témakörei újabb ismeretekkel egészülnek ki és megkezdődik a nyelvi-irodalmi fogalmak megalkotásának előkészítése. Az első két évfolyam témakörei megjelennek a harmadik-negyedik évfolyamon is.

A változatos műfajú és típusú szövegek a tanulók világról szerzett ismereteit bővítik, szó- és kifejezőkészletüket gazdagítják, ezáltal segítik az önismeretük fejlődését, valamint a közösségekben (család, osztály, iskola, település) való eligazodásukat. A tanulók ebben a fejlesztési szakaszban magyar népköltészeti alkotásokkal (népmese, mondóka, szólás, közmondás, találós kérdés, népdal), és magyar szerzők műveivel (műmese, vers, versrészlet) találkoznak.

Ez az időszak alkalmas arra is, hogy a tanuló felfedezze a körülötte lévő közösségi értékeket: otthon, család, iskola, haza. Itt alapozzuk meg az önálló ismeretszerzést. A különböző típusú szövegek feldolgozása a későbbi szaktárgyi tanulást készítik elő. A pedagógus kiemelt feladata és lehetősége, hogy a gyermek a tanulást pozitív élményként élje meg.

Az olvasástanuláshoz hasonlóan az írástanulás előkészítésére és jelrendszerének elsajátítására is elegendő időt kell biztosítani, differenciáltan kezelve a tanulók képességbeli eltéréseit.

Az írás és a helyesírás szerves egységet alkot. Az anyanyelvi ismeretek átadása a gyakorlati nyelvhasználaton keresztül történik, a fejlesztésre összpontosít. Középpontba kerül a helyesírási készség fejlesztése és a rendezett kézírás kialakítása. Ez teszi lehetővé, hogy a tanuló írásban is képes legyen gondolatait kifejezni, azt megfelelően formába önteni.

A helyi tanterv intézményi specialitásai

Általános elvek

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapidokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- a Nemzeti Alaptanterv,
- az Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

Hallássérült tanulók

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek a tanulók egyéni fejlődésének függvényei. Az Irányelveknek megfelelően a NAT-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi, értelmi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, átalakítani a tananyagot.

Tanulóink módosított, egyénre szabott tanterv (egyes anyagrészek időbeli kiterjesztése, ill. elhagyása) alapján tanulnak. A helyi tantervben a követelmények, a továbblépés feltételeinek meghatározásánál a testi, érzékszervi fogyatékoság tényét figyelembe vesszük.

A hallássérült gyermekek tanulási folyamatát lényegesen nehezíti különböző mértékű kommunikációs akadályozottságuk. A tanulással kapcsolatos speciális igényeik, lehetőségeik (részképesség-zavarok) feltárására építve valósítható meg az egyénre szabott fejlesztés. A kommunikációs hátrányok kompenzálása preventív, fejlesztő, korrekciós, integrációs feladatokban valósul meg.

A helyi tanterv nyelvi kommunikációt fejlesztő koncepciója a súlyos fokban hallássérült tanulók valamennyi tanórai és tanórán kívüli foglalkozásának elvi és gyakorlati alapjául szolgál, tekintettel arra, hogy a fejlesztés formáinak színterei, módjai egymástól eltérő szervezési keretekben jelenhetnek meg.

A tantárgycsoport tanterve a súlyos fokban hallássérült, ép intellektusú gyermekek komplex nyelvi fejlesztését szolgálja. A tanterv tartalmaz olyan elemeket is, amelyek alkalmazásával a beszéd-nyelvtanulásukban, valamint az általános fejlettségükben különböző mértékben akadályozott hallássérült gyermekek nyelvi kommunikációjának alapozása támogatható. Az anyanyelvi fejlesztés tantárgycsoport a Magyar nyelv és irodalom, az Anyanyelvi gyakorlati foglalkozás, az Egyéni anyanyelvi nevelés és a Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés, melyek tananyagában célzottan jelenik meg a hallás-, beszédhallás nevelés és a kommunikatív kompetenciák célja és tartalma.

A nyelvi kommunikáció alapozását segíti a szájról olvasás, a fonomimikai jelek, az ujj-abc, valamint a jelnyelv használat. A jelnyelv a hallássérültek természetes nyelve, mely a kommunikációt vizuális úton közvetíti. Oktatásban való alkalmazása már az 1. évfolyamtól ajánlott. A jelnyelv a megértés fontos eszköze a súlyos fokban hallássérült személyek számára. A hangos beszédet kísérő jelelt magyar nyelv, valamint a jelnyelv segítséget nyújt a nyelvi kommunikáció közvetítésében és értelmezésében.

A tanulók a tantárgyblokk keretében úgy sajátítják el az őket körülvevő szociális-, kulturális-, technikai-, társadalmi környezet koncentrikusan bővülő ismereteit, hogy azok alapul szolgálnak a nyelvi kompetencia fejlesztéséhez.

A fejlesztés célja, hogy a nyelvi kommunikációban súlyos deficitet mutató, tanköteles korba lépő hallássérült gyermekeket olyan szintre juttassa, hogy a fejlesztés 8 évfolyama alatt ériék el vagy közelítsék meg a hasonló életkorú ép érzékszervű gyermekek nyelvi kompetenciáját.

Abban az esetben, ha ez a szint a szóbeli vagy írásbeli értés és közlés területén nagyobb elmaradást mutat, akkor is alkalmasnak kell lennie arra, hogy a hallássérült gyermekek a NAT lényegi tartalmait birtokolják, képesek legyenek a társas kapcsolatok éléséhez szükséges kommunikációs készségek alkalmazására.

Ezért a nyelvi kommunikáció komplex fejlesztésének elvei beépülnek horizontálisan minden évfolyam valamennyi tantárgyának minden tevékenységébe.

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Első szakasz (nyelvi kommunikációs alapozó szakasz)		Második szakasz
1. évfolyam Ek/1, Ek/2, 1. osztály	2. 3. 4. évfolyamok	5. 6. 7. 8. évfolyamok
Intenzív nyelvi kommunikációs fejlesztő szakasz		

Első szakasz

Az első szakasz, az ún. intenzív nyelvi kommunikációs alapozó szakasszal kezdődik, amely hallássérültek esetében három tanévnyi, beszéd fogyatékosok esetében két tanévnyi időtartamot vesz igénybe.

A megnövelt időtartam funkciója a nyelvi kommunikáció alapozásának folytatása, az életkornak megfelelő ismeretek nyelvi megfogalmazása, megértése, továbbá e feladat részeként a szókincs bővítése, valamint a szükséges grammatikai elemek alkalmazása.

Az első szakasz megalapozza egy magasabb kommunikációs szint elérését, amely alkalmas valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának elsajátítására, és a fejlődés mértékének függvényében az integrációra.

Az első évfolyam végén szükséges a "nyelvi kommunikációs érettségi szint" vizsgálata. Ennek során már kellő mennyiségű információ áll rendelkezésre a fejlesztés biztonságos prognosztizálásához, esetleges iskolatípusváltáshoz.

Második szakasz

A nyelvi kommunikáció építésének feladatai a második szakaszban is döntően befolyásolják a műveltségi területek tartalmainak feldolgozását. Az iskolai fejlesztés befejezésének időpontjára a nyelvi készség olyan szintjére kell eljuttatni a súlyos fokban hallássérült tanulókat, amely alkalmassá teszi őket az egyre önállóbb ismeretszerzésre, szövegalkotó műveletek végzésére és képességeik szerint az alpműveltségi vizsga letételére, ezzel továbbtanulásra, szakképzésre. Ezen belül a magyar nyelv és irodalom feladatkörei:

- Nyelvtani ismeretek
- Nyelvi készségek, nyelvhasználat
- Irodalom

A hallássérültek oktatásának speciális körülményeire való tekintettel a műveltségi terület a következő fejlesztési feladatcsoportokkal bővül:

- Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés
- Egyéni anyanyelvi nevelés
- Anyanyelvi gyakorlati foglalkozás

A súlyos fokban hallássérült gyermekek oktatásában különös jelentőséggel bír a hallás-, beszédhallás fejlesztése. A korszerű audiológiai ellátásra épített szurdopedagógiai módszerekkel a nyelvelsajátítás alapjául szolgáló akusztikus differenciáló készség fejleszthető. A beszédhallás fejlesztésével alapozható meg, majd érhető el a hangos beszéd megértése, az érthető kiejtés, a nyelvi kommunikációs szint elmaradása mértékének csökkentése. A nyelvi kommunikáció kialakítása folyamatában központi szerepe van a hallásnevelésnek, a hangos beszéd elsajátítása után halláscsökkenést szenvedettek hallástréningjének, valamennyi tantárgyban megjelenített fejlesztési területen. Uniszenzoros jelleggel beépül a nyelvtanítás, nyelvelsajátítás rendszerébe, nem korlátozódik meghatározott óraszámokra, tantárgyakra, témákra.

Az anyanyelvi kommunikáció építésére és az ismeretanyag elsajátítására alkalmazott módszertani eszközök

Szabad beszélgetés

Valamennyi évfolyamon kiemelten fontos szerepű. Alkalmazható egész órát kitöltően, vagy csak mozzanatként bármely tantárgyi óra keretében.

Célja a szókincs gyarapítása, a beszédfordulatok alkalmazása, a gyermekek rugalmas kommunikációjának kiépítése.

Témája kötetlen, a kiindulópontot a gyermekek spontán mondanivalója adja. Jellemzője a tanulók nagyfokú motiváltsága, amit a tanári empátia, a gyermekek mondanivalója iránti érdeklődés biztosít. Részmozzanatai:

- A tanuló mondanivalójának megértése. (szükség esetén rajz, pantomim igénybevétele a megnyilatkozásokban)
- A gyakran hiányos, töredékekben megjelenő közlések megfelelő nyelvi formába öntése úgy, hogy a mondatok a gyermek gondolatait tükrözzék.
- A helyesen megformált, szinonimákat és változatos nyelvi alakokat tartalmazó mondat megismételtetése a tanulóval.
- Rögzítés a társalgással párhuzamosan vagy a beszélgetés lezajlása után.

Tematikus, irányított beszélgetés

Valamennyi évfolyamon megjelenő órátípus. Célját, szerepét tekintve megegyezik a szabad beszélgetéssel. Lényeges eltérést a beszélgetés előkészítettsége, a tartalom előzetes ismerete jelent. Az alaptéma, a beszélgetés leglényegesebb pontjai meghatározottak, de a társalgás kötetlensége itt is helyt kap.

Az irányított beszélgetés alapja lehet:

- Közösén átélt, megfigyelt események.
- Tanulmányi séták, látogatások.
- Az órán megrendezett megfigyelés, manipuláció.
- Képek, rajzok.

Részmozzanatai azonosak a szabad beszélgetésével

Mese – bábjelenet

Az (1-3.) évfolyamok egyik jellemző órátípusa.

Mesélés képeken ábrázolt történetekkel, báb- vagy babajelenetekkel. Célja a párbeszédes beszédforma értésének és használatának alakítása, fejlesztése. A történetek, jelenetek feldolgozása erős motivációt jelent a gyermekek számára a spontán megnyilatkozásokra és a természetes beszédfordulatok alkalmazására. A történetek megértését segítik az ismétlődő kifejezések, mondatok, ill. a kifejező mimika.

Fogalomelmélyítő gyakorlat

Az 1/1 és 1/2 osztály jellegzetes órátípusa. Az órák középpontjában a cselekvés (csoportosítás, válogatás, fogalomrendezés, egyeztetés) áll. Célja egy fogalomcsoport vagy arra jellemző tulajdonságok megértése, alkalmazása párbeszédes helyzetben.

Pantomim játék

Az 1/2 évfolyamon bevezetésre kerülő órátípus illetve módszer. Eszköz használata nélkül gesztussal és mimikával jól megjeleníthető játékos, erős motivációjú kifejezhető mozgások képezik az órátípus alapját. Témái köznapiak.

Kiemelt jelentőségű a szereplő gyermeknek az önálló szövegértési, a "nézők" számára pedig a szóbeli fogalmazási készség fejlesztő hatása. Hangsúlyos szerepe van a gondolkodás és figyelemfejlesztésben is.

Szerepjátékok

Az 1/2-8. évfolyamok jellemző órátípusa, illetve módszere. Érzelmileg is azonosulhat szerepével, spontán gondolatait is kifejezheti, az aktív részvételével jelentős személyiségvonásokkal gazdagodhat a gyermek. Sokrétű tapasztalatszerzést tesz lehetővé, elősegíti a megtartó emlékezet fejlesztését. A gyermek családi környezetének hatásait kiegészítve lehetőséget adnak a szociális szerepek eljátszására. A tapintatos viselkedés, figyelmesség, a segítségnyújtás, valamint a türelem és önfegyelem kialakítására is lehetőség nyílik. Önértékelésük alakulásával a kudarctűrési képessége is fejlődik.

Nyelvalaki társasjáték

A nyelvvalaki társasjáték az 1/1 évfolyamon alkalmazott speciális beszédfejlesztési gyakorlatok része, folytatása, a nyelvi szerkezetalkotási gyakorlatok előkészítése. Az 1/2 évfolyam egyik legjellemzőbb órátípusa. Módszeres eljárásként épül be az anyanyelvi fejlesztésbe.

Célja a nyelvi készségek, a nyelv grammatikai-szintaktikai elemeinek fejlesztése játékos formában, érési folyamatot biztosítva a receptív és expresszív beszéd elsajátításának.

Feladata az aktuális beszéd és olvasási anyaghoz kapcsolódva gyakoroltatni azokat a nyelvvalaki formákat, amelyek fogalmilag, elnevezésükben még nem tudatosíthatók, azonban nélkülözhetetlenek a tartamilag pontos nyelvi megnyilatkozások szempontjából. Ezek a nyelvvalakok a -t tárgyrag, a helyragok, a személyes névmások, a sorszámnevek.

Nyelvi szerkezetalkotás

Az 1/3-6. évfolyamok jellemző órátípusa.

A nyelvépítés tevékenységébe ágyazva vagy képi szemlélet alapján játékos formában. Célja a nyelvvalakok gyakorlása, a nyelvi készségek fejlesztése valóságos nyelvhasználati tevékenységben speciális gyakorlatok során.

Cselekvéses helyzet

Az 1/1 és 1/2 osztályban az egyszerű ételek, italok készítése köznapi tevékenység: a játék cselekvéses helyzeteiben a beszéd a cselekvés lezajlásának feltétele.

Ezek az órákon a szókincs és az alkalmazható ismeretek körének bővítésére pozitív érzelmeket (örömet, meglepetést, megelégedettséget) kiváltó játékkal, tevékenységgel ösztönözzük a gyereket arra, hogy szívesen megismételje azokat hasonló szituációban. A tanult fogalmakat, nyelvi kifejezéseket pedig alkalmazza a dialógikus beszédhelyzetekre, melyek elősegítik a fogalmak és kifejezések bevéését és gondolkodásfejlesztést egyaránt.

Ez az órátípus jó lehetőséget ad a gyermek környezetében előforduló különböző zörejek, hangok megismerésére és megkülönböztetésére is. A közösen átélt élmények során fejlődik a gyermek közösségi kötöttségekhez való alkalmazkodása is. Módosíthatják a csoporttagok viselkedésmódját, összehasonlítási lehetőséget kínálnak.

Alsó tagozat

A 2020-as NAT-hoz illeszkedő kerettanterv alapján készült helyi tanterv a 2020/21-es tanévtől felmenő rendszerben kerül bevezetésre.

A súlyos fokban hallássérült gyermekek alapfokú oktatásának első hat évre terjedő pedagógiai szakaszai, a speciális igényeknek megfelelő módosításokkal, megegyeznek a NAT-ban rögzített pedagógiai szakaszokkal és tartalmakkal. A nyelvi kommunikációjukban nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokolja, hogy az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtt 2 év intenzív nyelvi kommunikációs fejlesztő alapozó időszakban vegyenek részt. (beszéd fogyatékos tanulók esetében egy év). Az előkészítő osztályok speciális fejlesztési feladata a nyelvi kommunikatív kompetencia beindítása, alapozása.

Az első szakasz (4. évfolyam végéig) megalapozza egy magasabb kommunikációs szint elérését, amely alkalmas valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának elsajátítására, és a fejlődés mértékének függvényében az integrációra. A megnövelt időtartam funkciója a nyelvi kommunikáció alapozásának folytatása, az életkornak megfelelő ismeretek nyelvi megfogalmazása, megértése, továbbá e feladat részeként a szókincs bővítése, valamint a szükséges grammatikai elemek alkalmazása.

Célja az azonos évfolyam halló tanulói teljesítményeinek megközelítése a következő anyanyelvi területeken:

- az olvasás technikája
- az írás technikája
- a tudatos anyanyelvtanulás

Az első évfolyam végén szükséges a nyelvi kommunikációs érettségi szint vizsgálata. Ennek során már kellő mennyiségű információ áll rendelkezésre a fejlesztés biztonságos prognosztizálásához, esetleges iskolatípusváltáshoz.

Fő feladatai:

- a hallási figyelem fejlesztése,
- a beszédérthetőség fejlesztése,
- az olvasás technikájának kialakítása,
- elemi szövegértési kompetencia kialakítása,
- az írás technikájának kialakítása,
- szókincsbővítés,
- tanulási képességek fejlesztése, tanulási technikák tanulása.

Az alsó tagozat végéig átfogó feladat a nyelvi rendszer kiépítése, mely minden tantárgyban megjelenő fejlesztési feladat. A megvalósítása elsődleges színtere a magyar nyelv és irodalom műveltségi terület. Éléményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit: rutinokat, képességeket, alapkészségeket, attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, tanulási és magatartási szokásokat alakít. Megtapasztaltatja az ismeretszerzés forrásait, azok eszközként való felhasználásának módját, megtanítja és gyakoroltatja az elemi tanulási módszereket és technikákat. A tanulók fokozatosan gyarapodó ismereteit rendszerbe szervezi. Aktivizálja a már megszerzett tudást az új tanulási feladatok megoldásához. A nyelvi kommunikáció megalapozásával, fejlesztésével biztosítja, hogy a kultúrtechnikák az ismeretszerzés eszközeivé váljanak.

A tanítási tartalmak feldolgozása a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákkal operál. A tanulók fejlettségére és fejlesztési szükségleteire figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növelhető a terhelés és a teljesítményelvárások.

A tanítási tartalmak mennyiségének, nehézségi fokának, a haladás tempójának meghatározásában, a tanítási módszerek, eszközök és munkaformák alkalmazásában a tanulók fejlettségi jellemzői és fejlesztési igényei az irányadók.

A siket, ép intellektusú tanulók között jelentős azoknak az aránya, akik súlyos beszéd- és nyelvtanulási zavar tüneteit mutatják – diszfázia. Az ilyen tanulók jelentős elmaradást mutatnak a beszéd megértésében és kivitelezésében, az írásos feladatok teljesítésében. Rehabilitációs-korrektív feladatok végzésével a beszéd- az olvasás-, az írástanulási nehézségekkel küzdő (diszfáziás, diszlexiás, diszgráfiás) gyerekek tanulásának individualizált programokkal való segítése kiemelt feladatunk.

1-2. évfolyam

Az évfolyamok egyik fő feladata az ösztönös nyelvhasználat kialakítása, tudatosítása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének eredményeként fejlődik a tanuló fonémahallása, szótagolási, valamint analizáló-szintetizáló képessége, mindeközben elsajátítja az olvasás-írás jelrendszerét.

Az olvasás és írás készségének kialakítása alapvetően meghatározhatja a tanuló későbbi tanulási képességeinek fejlődését, iskolai sikerességét. Ezért szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált alapozás.

Az első tanév első féléve előkészítő időszak, melynek célja a tanulók megfigyelése, valamint a megfigyelések alapján a részképességek koncentrált és differenciált fejlesztése. Bár ebben az időszakban már megkezdődik a betűtanítás, a fő hangsúly a képességfejlesztésen van.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása párhuzamosan folyik az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztésével az egyes témakörök mentén. Az olvasástechnika elsajátításától folyamatosan a szövegértésre tevődik a hangsúly.

Az első két évfolyamon megkezdődik a rendezett íráshasználat kialakítása. Az írás, helyesírás tevékenységi kör kapcsán az elsődleges cél a nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakítása és fejlesztése.

1. évfolyam

(előkészítő 1., előkészítő 2., és 1. osztály)

Az 1. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámja:

714 (3*238) + 6 témahét (3*2)

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Javasolt óraszám			
	Össz.	Ek.1.	Ek.2.	1.
Beszéd és olvasás				
Beszéd és kommunikáció	180	60	60	60
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	15	15	0	0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	64	34	30	0
Népmesék, műmesék	55	10	15	30
Versek, népköltészeti alkotások	15	5	5	5
Helyem a közösségben – család, iskola	65	15	20	30
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	48	15	20	13
Állatok, növények, emberek	55	15	20	20
Írás és helyesírás				
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	15	15	0	0
Írás jelrendszere	60	34	26	0
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	21	10	5	6
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	30	10	10	10

Kisbetű – nagybetű	11	0	7	4
A magyar ábécé – a betűrend	20	0	10	10
Hangok időtartamának jelentésmegkülönböztető szerepe	10	0	10	0
Nyelvtan	50	0	0	50
Összes óraszám:	714	238	238	238

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Javasolt óraszám: 180 (60-60-60)

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- hallásállapotának megfelelően próbálja közölni spontán gondolatait, élményét hiányos és teljes mondatokkal, vagy mondatértékű szavakkal a nyelvtani helyesség igénye nélkül;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés;
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol;
- a megfogalmazásban követi a tanári mintát;
- az egyéni adottságok figyelembevételével használja érthető kiejtéssel, megfelelő hangerővel és ritmusban a tanult fogalmak neveit;
- próbálkozzon a beszédminta megfelelő ritmusú imitációjával, 6-8 szótagú ismert szavakból álló szókapcsolatok, mondatok megismétlésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédlegzése és artikulációja megfelelően fejlődik;
- képességeinek megfelelően figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja;
- a hangokból, szótagokból szavakat épít;

- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, képességeihez mérten érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédleghzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Hangok, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyesejtés kialakítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

Beszéd és kommunikáció

(tartalmi elemek osztályfokok szerint)

	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM	
Ek. 1.	◆ Annak elérése, hogy a nyelvet természetes kommunikációs eszközként fogadja el ◆ Annak az igénynek a felkeltése, hogy gondolatait hangos beszéd útján közölje /a nyelv eszközfunkciója/ ◆ A párbeszédes beszéd értésének és aktív használatának fejlesztése • Spontán megnyilatkoztatásra készítés • Annak elérése, hogy egyre növekvő szótagszámú tanári beszédmintát utánozzon • A társalgások során az egymásra figyelés kialakítása ◆ Rövid, szituatív jellegű felszólítások, kérdések megértésének fejlesztése	◆ Közölje spontán gondolatait mondattöredékekkel, szóértékű mondatokkal ◆ Legyen képes a tanári beszédminta ritmikus megismétlésére /3-4 szótag/ ◆ Értsen meg gyakran előforduló közléseket, kérdéseket, utasításokat, ha szükséges feliratok segítségével ◆ Bizonyítsa a megértést cselekvéssel /a tevékenység végrehajtása, rámutatás, kép vagy tárgy kiválasztása, gesztus/ ◆ Tudjon egy-egy szóval hiányos mondatokat pótolni szemlélet alapján ◆ Tudjon megkezdett tárgy- és	◆ Társalgások spontán adódó témákról ◆ Kötött társalgások Átélt eseményekre, megfigyelésekre vonatkozó adott téma alapján ◆ Szövegalkotások • Párbeszéd – Cselekvéses beszédhelyzetek – Játékok – Manipulációval kísért verbális játékok – Mesék, jelenetek dramatizálása, megjelenítése bábozással • Monológikus közlések – Mondatalkotás mesék, képtörténetek, bábjelenetek egy-egy mozzanatához – Manipulatív tevékenységek során egymondatos beszámoló készítése, – Konkrét szemlélet alapján a gyakran említett tárgyak, személyek, cselekvések, tulajdonságok megnevezése ismert szavakkal és dialógust nem igénylő egyszerű mondatokkal – Hiányos mondatok kiegészítése közvetlen szemlélet alapján	• Fogalomcsoportosítás - megkezdett tárgy vagy képcsoportok folytatása - tárgy vagy képcsoporthoz felső fogalom rendelése ◆ Nyelvalakok, kifejezések • Kérés, kívánság, megköszönés Hozd ide a ____t! Hozz egy ____t! Add ide a ____t! Adj egy ____t! Kérek ____t! Köszönöm. Segíts! • Utasítások Rajzolj ____t!

	cselekvéses beszédhelyzetek és manipulatív tevékenységek során ◆ Egyszerű mondatok alkotása ◆ Annak gyakoroltatása, hogy az adott egyedi fogalmakat és a felső fogalmakat egymáshoz tudja rendelni	képcsoportokat folytatni, ezekhez néhány felső fogalmat hozzárendelni		Tedd rá a ____t! Vágd ki a ____t! • Tárgyrag a leggyakrabban előforduló igékkel ____t eszik; iszik; rajzol; fest; vág; • Személyes névmások Én vagyok a _; Én ____ vagyok; • Birtokos névmások Ez az enyém, tiéd... • Mondatbővítés tőmondatok bővítése kérdőszóval • Véleménynyilvánítás
Ek. 2.	◆ A spontán adódó és adott témához kötött párbeszédés beszéd	◆ Tudjon társalgásokba bekapcsolódni a leghétköznapiabb kifejezések	◆ A gyermekek élményeit feldolgozó szabad társalgások ◆ Kötött társalgások	◆ Nyelvalakok, kifejezések • Összehasonlítások / alapfokú melléknevek használatával /

	értésének és aktív használatának fejlesztése. • A társalgások során az egymásra figyelés kialakítása • Annak fejlesztése, hogy spontán mondanivaló kinyilvánításával tudjon a társalgásba bekapcsolódni ◆ Egyszerű, rövid szituatív jellegű felszólítások, kérdések, közlések megértésének fejlesztése cselekvéses beszédhelyzetek és manipulatív tevékenységek során ◆ Az összefüggő monológikus közlési forma megindítása ◆ Egyszerű, bővített mondatok alkotására késztetés szemlélet alapján ◆ A szerepjátékok szövegének közös megfogalmazása, majd módosítása ◆ Annak gyakoroltatása, hogy az adott egyedi	megértésével úgy, hogy maga sűrűn megnyilatkozzon ◆ Értse a szituatív utasításokat, kérdéseket, közléseket. Bizonyítsa a megértést a tevékenység végrehajtásával, válaszadással - a válasz megfogalmazása tanári segítséggel ◆ Ismerje a manuális tevékenységek során használt eszközök, anyagok, tevékenységek nevét • Tudjon anyagot, eszközt kérni - ha szükséges feliratos segítséggel • Az önmaga által végzett tevékenységet tudja megfogalmazni, ha szükséges, tanári segítséggel ◆ Mondatalkotás során - szükség esetén - kövesse a tanári mintát, majd önállóan ismételve meg az akusztikus-	• A gyermekek közvetlen és tágabb természeti és társadalmi környezetével kapcsolatos adott téma alapján, a megismerési módszerek alkalmazásával • Manipulatív tevékenységet kísérve • A köznapi élethelyzetek reprodukálása közben • Olvasottak alapján véleményalkotást provokálva ◆ Fogalomcsoportosítás • Tárgy- vagy képhalmazhoz felső fogalom rendelése • Felső fogalomhoz tárgy- vagy képhalmaz kirakása • Tárgyfelismerés jellemző tulajdonságok alapján • Szógyűjtés képről megadott szempont szerint ◆ Szövegalkotások • Párbeszéd – Köznapi élethelyzetekhez kapcsoltn – Manipulációval kísért verbális játékok során (kérdés-válasz) – Cselekvéses beszédhelyzetek tevékenységsorozathoz kapcsoltn – Mesék, jelenetek dramatizálása, megjelenítése bábozással	pl: Zoli magas. Kati is magas. Tamás nem magas. Az egyik ____ . A másik____ pl: Az egyik körte kemény. A másik körte puha. • Tárgyrag a leggyakrabban előforduló igékkel ____t eszem. ____t iszom. ____t ad. ____t vág, rajzol. ____t kap. • Térbeli viszonyok - Irányok: jobbra, balra, fel, le - Helyzetek: alatt, felett, lent mellett, mögött, előtt, fent, • Helyragok -ban, -ben -ba, -be-on, -en,

	fogalmakat és a felső fogalmakat egymáshoz tudja rendelni ◆ A szókincs folyamatos bővítése rokonértelmű és ellentétes szavak gyűjtésével ◆ A nyelvalakok gyakoroltatása játékos tevékenységgel, közvetlen megfigyelés alapján	vizuális megerősítés után ◆ Legyen képes bekapcsolódni a szerepjátékok szövegének megfogalmazásába Az egyik szereplő 1-2 mondatát tudja emlékezetből is elmondani a dramatizálás során ◆ Tudjon megkezdett kép- és tárgycsoportokat folytatni, ezekhez felső fogalmakat hozzárendelni Tudjon a felső fogalmakhoz csoportokat létrehozni ◆ Ismerje a tanult gyűjtőfogalmakat ◆ Tudjon tárgyakat kiválasztani jellemző jegyek alapján ◆ Tudja a tanult nyelvalakokat kérdőszavas segítséggel használni	– Manipulatív tevékenységek során az anyagok, eszközök megnevezése, tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása, munkafolyamat közös megtervezése; a munkafolyamatra vonatkozó utasítások megértése; munkaeszköz vagy anyag igénylése csoport és pármunkában. • Monologikus közlések – Olvasmányok tartalmáról – Köznapi helyzetek cselekvéses megjelenítése alapján – Manipulatív tevékenység során 1-2 mondatos beszámoló megfogalmazása • Történetalkotás – Konkrét szemlélet alapján tárgyak, személyek, tulajdonságok, cselekvések megnevezése ismert szavakkal és dialógust nem igénylő mondatokkal – Képsor hiányzó szövegének megfogalmazása – Hiányos mondatok pótlása képi szemlélet alapján	-ra, -re • Személyes névmások én, te, ő, nálam, nálad • Birtokos névmások enyém, tied, övé • Birtokos személyrag m pl: Fáj a fejem. ja/e pl: Zoli táskája nehéz. Éva füzete elszakadt. Nekem van ____m. Neked nincs ____d. • Mondatbővítés - Tőmondatok bővítése kérdőszóval pl: Kati olvas. Hol olvas?

				Kati a szobában olvas. • Véleménynyilvánítás Szeretem a ____t. Nem szeretem a ____t. Nekem tetszik ez a ____. • Udvarias kérés, kívánság, megköszönés Kérlek, add ide a ____t! Kérlek, adj egy ____t! Légy szíves, hozd ide a _t! Légy szíves, hozz egy ____t! Szeretnék ____ni! Segítek ____ni. Köszönöm szépen! Szívesen! Ne haragudj!

1.	◆ A tanulók gondolataik közlésére a beszédet használják ◆ A megfigyelésre alapozott nyelvhasználat fejlesztése ◆ A manipulatív tevékenységek tervének összeállításában való aktív részvétel ◆ A manipulatív tevékenységet követően többmondatos beszámoló megfogalmazása ◆ A kérdés-válasz beszédkapcsolat (tanár-gyerekek, gyerek/kistanár/-gyerek) fejlesztése ◆ A spontán kérdések összegyűjtésével az önálló szituációfüggő kérdésalkotás fejlesztése ◆ A tanulók képzeletüket használva gyűjtsenek szerep- és pantomimjátékok szereplőihöz tulajdonságokat ◆ A szituációt legjobban tükröző cím kiválasztása több változat közül ◆ Az önálló mondatalkotás fejlesztése konkrét	◆ Legyen képes a tanuló gondolatait rövid szóbeli közlésekben megfogalmazni, szükség esetén a megfogalmazásban tanári mintát követve és gesztusokat is igénybe véve ◆ Tudjon tanári segítséggel 2-3 mondatban beszámolni befejezett manipulatív tevékenységéről ◆ Legyen képes ismétlődő helyzetben kérdést feltenni, szükség esetén adott választék alapján ◆ Értse a tanuló a hozzá intézett, már gyakorolt szituatív és nem szituatív felszólításokat, közléseket, kérdéseket és reagáljon rájuk adekvátan ◆ Vegyen részt szerep- és pantomimjátékok szereplői jellemzőinek kialakításában ◆ Tudja kifejezni szóban a pantomimjáték során	◆ Társalgások spontán adódó témákról ◆ Kötött társalgások • Adott téma alapján • Manipulatív tevékenységek során – a tervek, beszámolók megfogalmazásakor – az eszközök, anyagok számbavételénél – a feladat kijelölésnél • A köznapi élethelyzetek, a dramatizálás megtervezésekor • A közvetlen megfigyelések alkalmával • Az olvasást megelőzően • Az olvasottak alapján ◆ Szövegalkotás • Párbeszéd köznapi élethelyzetekhez kapcsoltn • Monologikus közlések – konkrét cselekvés megfigyelését követően mondatalkotás – közvetlen megfigyelésen alapuló megnyilatkozás – beszámolás az elvégzett manipulatív tevékenységről ◆ Kifejezések $\frac{x}{y}$ vagyok	már ____ óra van álmos vagyok még kérek/nem kérek ____t (ételek megnevezése) kaphatok ____t elmehetek ____hoz/ba segít ____nak felveszi a ____t figyel ____ra kiosztja/összeszedi a ____t megöntözi a ____t letörli a ____t meqlöki $\frac{x}{y}$t elveszi $\frac{x}{y}$ ____át nem adja oda a ____t nem figyel ____ra a ____ színe ____

	cselekvéses szemléletet követően ◆ A szemlélethez kötött mondataalkotás során annak fejlesztése, hogy egyre hosszabb mondatokat alkossanak ◆ Az olvasottakat követő társalgásban a témához kapcsolódó saját élményeiket is idézzék fel a tanulók	látottakat, szükség esetén feliratos segítséggel ◆ Tudjon szemlélet alapján mondatot bővíteni segítő kérdésekre ◆ Tudjon eseményképről szavakat gyűjteni, 1-1 mondatot alkotni ◆ Legyen képes meseképsor 1-1 hiányzó mondatát pótolni, szükség esetén a megfogalmazásban tanári mintát igénybe véve	___^x ___^ynak hívnak ___ . ___^{án} születtem A testvérem neve ___ . A testvéremet ___^{nak} hívják A ___^m ___ éves ___ⁿ (hárman, négyen ...) lakunk otthon velünk lakik ___ is van/nincs testvérem a szeme ___, a haja ___ ___ magasabb (alacsonyabb, kövérebb ...), mint én ___ban dolgozik (irodában, gyárban stb.) ___ba jár (iskolába, óvodába, bölcsődébe, ...) kiveszi a ___ból a ___t letörli a ___t kirázza a ___t	a ___ íze ___ ___ból van ez is ___ból van, de ___ ___nál használják otthon van/nincs állatunk a ___ a ___ban (szobában, istállóban, ólban, ...) alszik ___ban (kosárban, kalitkában) tartjuk ___t eszik szeretem, mert ___t a mi ___nk neve ___ én szoktam a ___nak ___t adni télen (nyáron, tavasszal, ősszel) ___t veszek fel téli álmod alszik a ___

			felmossa a ____t édesanya (édesapa, a testvérem...) szokott ____ni mindig anyu ____ (főz, mos, ...) sokszor/néha ____ takarít én szoktam/nem szoktam ____ni tudok már ____ni az iskolában ____ ül mellettem ____val szoktam ____ni szeretem/nem szeretem ____t, mert ____ ő jobban tud ____ni, én szebben ____ ____val írok (rajzolok, festek, vágok, ...) ____ból olvasok szeretek ____val játszani (játékeszközök megnevezése) a játszótéren lehet ____ni	télen a ____ba bújik a ____ (sün, bogarak, ...) a növény magjából ____ lesz az állatoknak kicsinyeik vannak az embernek gyereke születik Tavasszal (nyáron, ősszel, télen) lehet ____ni jobbra/balra van a ____ előttem (mögöttem mellettem, ...) van a ____ ____mellett (alatt, fölött, ...) van a ____ az emeleten van a ____ a földszinten van a ____ a mi tantermünk a ____n van mellettünk tanul a ____ osztály szemben van a ____

			a szobában ____val lehet játszani	a tanteremben ____ra van a ____ a sarokban van a ____ ha a ____, szabad ____ni előbb ____ra, azután ____ra néz felszállok a ____ra leszállok a ____ról először ____val, azután ____val utazom gyalog megyek ____ elkísér az iskolába sokáig/nem sokáig utazom az útesten nem szabad ____ni ha nem figyel, ____ mellettünk lakik ____ a házunk ____ (emeletes, földszintes, régi, új, ...) a szomszéd ház ____

				a ház előtt/mögött ____ van (virágos kert, zöldségeskert, ...) ____n lakom ____x____n lakik ünneplő ruhát vesz fel virágot visz ____hoz megmossa a ____t körömöt vág minden nap szoktam ____ni ____ segít ____ni egyedül tudok ____ni éhes vagyok fáj a ____m sírtam, mert ____ szomorú vagyok, mert ____ a ____ forint

				____től kaptam ____ forintot szeretnék ____t venni vigyázok a ____ra nem töröm el (szakítom el, dobom el, ...) a ____t elzárom a vízcsapot lekapcsolom a villanyt

Témakör

Ajánlott szókincs

Család

család, szülő, apa, apu, apuka, édesapa, anya, anyu, anyuka, édesanya, testvér, mama, nagymama, papa, nagypapa, nagyapa, unokatestvér,

felőtt, gyerek, néni, bácsi, férfi, nő, fiú, lány, ember, csecsemő, kisgyerek, bölcsődés, óvodás, iskolás;

adatok: név, lakcím, születési idő, hely, testvérek, szülők neve, kora

Iskola

iskola, tanár néni, tanár bácsi, osztálytárs, osztály, tanterem, folyosó, WC, mosdó, tornaterem, öltöző, tanári szoba, lépcsőház, könyvtár, iroda, porta, igazgató, takarító néni, portás, ritmus terem, bejárat, csengő, nevelőtanár, osztályfőnök, számítógépterem, hallásvizsgáló, múzeum

tanszer, ceruza, könyv, füzet, toll, radír, vonalzó, tolltartó, papír, rajzlap, írólap, karton, hegyező, festék, ecset, kréta, olló, ragasztó, filctoll, gyurma, tankönyv, mesekönyv, táska, hátizsák, rajzszeg, tábla, pad, íróasztal, ajtó, ablak, szekrény, polc, könyvespolc, szék, szőnyeg, függöny, virágtartó, lámpa, fénycső, villanykapcsoló, falióra, konnektor, kilincs, zár, kulcs; gyurmatábla, sablon, színes papír, grafitceruza, színes ceruza, radiátor, tábla, csík, mágnes, feladatlap

anyanyelv, matematika, anyanyelvi gyakorlat, technika, erkölcsstan, testnevelés, rajz, ritmus, tanóra, tantárgy, szünet, tanítás, házi feladat, lecke; kollégium, hálóterem betegszoba, ápoló néni, ebédlő, szakács néni, gyermekfelügyelő, óvoda, udvar

eszköz, anyag, fa, fém, üveg, papír, műanyag, bőr, textil

Lakóhely

otthon, lakás, ház, szoba, konyha, fürdőszoba, előszoba, kamra, erkély, kapu, kerítés, udvar, kert, emelet, lépcső, földszint, szomszéd; tető, kémény, padló,

ágy, fotel, szék, szekrény, ruhásszekrény, nappali szoba, gyerekszoba, hálószoba, polc, könyvespolc, csillár, olvasólámpa, tévé, újságtartó, ágyneműtartó, ágynemű, párna, paplan, takaró, lepedő, telefon, bútor, padló, fal, kép, fénykép, porszívó, újság;

tűzhely, sütő, mosogató, tányér, pohár, lábas, fazék, edény, bögre, csésze, mélytányér, lapostányér, kistányér, kanál, villa, kés, kiskanál, merőkanál, serpenyő, szűrő, deszka, tálca, tál, kenyértartó, sőtartó, fakanál, krumplinyomó, teáskanna, kancsó, kávéfőző, hűtőszekrény, kosár, fiók, evőeszköz, szemetesvödör, konyharuha, terítő, mosogatószer, mák/dió daráló, habverő, zacskó, zsák; mikro, tepsí,

	fürdőkád, mosdó, vízcsap, csempe, szappan, szappantartó, törölköző, sampon, fésű, hajkefe, hajszárító, tükör, vécépapír, vécékefe, körömkefe, ruhakefe, fogkrém, fogkefe, fogmosópohár, vödör, felmosóröngy, söprű, lapát, mosópor, mosógép, szivacs, cipőkefe, cipőkrém, zuhany, tusfürdő, hajszárító, hajgumi fogas, vállfa, cipőtartó, lábtörlő, csengő; pince, padlás, garázs, ól, istálló, virágoskert, zöldségeskert;
Szabadidő	játék, baba, labda, kocka, mackó, autó, kisvonat, villanyvasút, társasjáték, dobókocka, bábu, kártya, dominó, malom, bababútor, babaedények, sakk, képeskönyv, kifestő, gyöngy, báb; legó, kismotor, babakocsi, babaház, roller, számítógép játszótér, hinta, homokozó, csúszda, mászóka, ugrálókötél, tollaslabda, tollasütő, mérleghinta, szánkó, korcsolya, sí, görkorcsolya, hógolyó, hóember;
Állat	állat, kutya, macska, ló, disznó, sertés, tyúk, kakas, kacs, liba, pulyka, páva, nyúl, tehén, bárány, birka, kecske, szamár, egér, hal, béka, bogár, katicabogár, szarvasbogár, légy, szúnyog, darázs, méh, hangya, pók, medve, róka, farkas, mókus, sün, őz, szarvas, madár, fecske, gólya, cinke, galamb, veréb, rigó, harkály, bagoly, sas, strucc, tigris, oroszlán, majom, víziló, elefánt, zsiráf, teve, kígyó, gyík, cápa, bálna, kagyló, delfin, csiga, rák, fóka, pingvin, jegesmedve, pipi, malac, nyuszi, szarvasmarha, papagáj, patkány szőr, toll, szárny, tojás, csőr, farok, cica, boci, borjú, gida, csacsi, csikó, csibe, csirke, fióka; odú, fészek, ól, istálló, állatkert, lyuk, barlang, kicsinyek, kotlós, kos, gida, kan, anyakoca, kanca, csikó, csődör, emlősállat
Növény	zöldség, paprika, paradicsom, retek, uborka, gomba, hagyma, sárgarépa, krumpli, bab, borsó, tök, káposzta, karalábé; gyümölcs, alma, körte, szilva, szőlő, dió, mogyoró, barack, eper, málna, cseresznye, meggy, ribizli, dinnye, narancs, banán, citrom, gesztenye, mag, héj; virág, tulipán, ibolya, hóvirág, aranyeső, szegfű, rózs, orgona, nárcisz, fű, fa, bokor, levél, gyökér, szár, törzs, fenyő, rügy, bimbó, erdő, rét, folyó, tó, patak, domb, hegy; gyöngyvirág, jázmin, jácint ősszel, tavasszal, nyáron érik, déligyümölcs, fán, bokron, tőkén, tövén, föld alatt, föld felett terem, szüret, gyökérzet, törzs, szár, ág, lombkorona, virág, termés, lombhullató, örökzöld fa, rügy, föld, cserép, kert, ásás, gereblyezés, metszés, permetezés, gyomlálás, öntözés, vetés, kapálás

	boka, lábfej, talp, fog, fogsor, mell, hát, has, szív, gyomor, torok, csont, vér, tüdő, bőr, comb, sarok, lábujj, homlok, tarkó, száj, nyelv, áll, bőr orvos, doktor néni/bácsi, kórház, rendelő, orvosság, gyógyszer, kenőcs, szem/orrcsepp, vatta, injekció, lázmérő, láz, szemüveg, hallókészülék, illeszték, elem, implant, töltő, megvizsgál, meghallgat, meggyógyul, megméri, köhög, tüsszent, csuklik, hány, fázik, fáj, vérzik, beüti, bekötöz, elromlik, megjavít, működik, kicserél, sípol, be/kikapcsol, szól; táplálkozás, mozgás, alvás, öltözködés, egészség, betegség, tisztálkodás érzékszervek, fájdalom, nyomás, szag,
Melléknevek	kicsi, nagy, rövid, hosszú, alacsony, magas, könnyű, nehéz, széles, keskeny, puha, kemény, hegyes, tompa, vékony, vastag, sovány, kövér, jó, rossz, szép, csúnya, hibás, hibátlan, öreg, fiatal, régi, új, bűdös, illatos, kerek, gömbölyű, szögletes, tiszta, piszkos, erős, gyenge, (kevés, sok), szűk, bő, egyenes, görbe, ferde, emeletes, földszintes; szőke, hullámos, göndör, szemüveges, csíkos, kockás, pöttyös, virágos, csinos, édes, keserű, savanyú, sós, csípős, erős, finom, éhes, szomjas, jóllakott, hideg, meleg, hangos, halk, forró, hűvös, esős, vizes, száraz, havas, sáros, felhős, felhőtlen, sötét, világos, forgalmas, veszélyes, lassú, gyors, érdekes, izgalmas, unalmas, beteg, egészséges, egészségtelen, lázas, náthás, sebes, véres, kedves, aranyos, irigy, jószívű, gyáva, bátor, őszinte, rendetlen, pontos, vidám, szomorú, mérges, okos, buta, figyelmetlen, óvatos, szorgalmas, lusta, a színek és világos, sötét árnyalatuk; kör, háromszög, négyzet alakú, érdes, sima, törékeny, átlátszó, érett, éretlen, nyers, fagyasztott, élő, élettelen, színtelen, szagtalan, átlátszó, íztelen, folyékony, szilárd, légnemű, változékony, kopasz, elevenszülő
Igék	lakik, él, haza, be,- el,- felmegy, ki,- bejön, jár, dolgozik, tanul, olvas, ír, számol, rajzol, fest, vág, formáz, radíroz, színez, hegyez, ragaszt, kérdez, érdeklődik, válaszol, felel, kér, hoz, ad, kap, kinyit, becsuk, letöröl, kioszt, segít, beszél, mond, figyel, tornázik, kiabál, sűg, szellőztet, öntöz, leül, feláll, másol, néz, lát, hall, elkészik, marad, siet, mesél, lefekszik, alszik, felkel, eszik, iszik, reggelizik, ebédel, vacsorázik, tízóraiázik, uzsonnázik, pihen, sétál, takarít, söpör, felmos, mos, dörzsöl, öblít, tereget, vasal, mosogat, törölget, terít, porszívózik, kiráz, tisztít, főz, kever, felvág, szeletel, kóstol, önt, tesz, hámoz, sóz, feltöröl, felvesz, forr, forral, kivesz, gyúr, süt, ken, darál, szór, meggyújt, eltörlik, mosdik, zuhanyozik, fürdik, fésűlködik, törölközik, fogat mos, kezét mos, haját mos, szárít, felöltözik, levetkőzik, átöltözik, fel/leveszi, le/felhúzza, be/kigombolja, megköti, le/elszakad, varr, befűz, köt, kinő, megnő, játszik, dob, elkap, lép,

kimarad, épít, ledől, leesik, húz, fűz, emel, hintázik, homokozik, lecsúszik, felmászik, fut, szalad, ugrál, ugrik, üt, labdázik, szánkózik, síel, korcsolyázik, csúszik, fogócskázik, bújócskázik, kerget, keres, talál, elbújik, elesik, felborul, el/fellök, veszekedik, verekedik, elveszik, hógolyózik, sír, nevet, mosolyog, ültet, kapál, ás, locsol, gereblyézik, metsz, permetez, gyomlál, vet, öntöz, szed, gyűjt, érik, nyílik, repül, úszik, harap, csíp, rág, szív, ugat, nyávog, rúg, elpusztul, elköltözik, esik, fúj, havazik, villámlik, dörög, megfagy, olvad, párolog, csöpög, szemerkél, zuhog, szakad, hull, utazik, fel/leszáll, indul, érkezik, vezet, forog, befordul, körülnéz, átmegy, elüt, kirándul, sorba áll, fizet, vesz, vásárol, pakol, cipel, hazamegy, megsárgul, megbarnul, elköltözik, leszedi, leveri, szagol, ízlel, érez, fogócskázik, bújócskázik, pancsol, kirándul, mozog, lélegzik, táplálkozik, szaporodik, fejlődik, nő, előre enged, átadja a helyét, szétnéz, felmutat, lyukaszt, rügyezik, költ, csírázik, szoptat,

Témakör: Betűtanítás kezdete.

Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 15 (15-0-0)

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza az előkészítő szakasz képességfejlesztését és minden betű tanításának előkészítését. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges idő egy félév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- rendelkezik a kultúrtechnikák elsajátításához szükséges részképességekkel;
- szituációban megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és az ismert szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincszet;
- fonémahallása fejlődik, beszédhangokat differenciál auditív és vizuális úton
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókincs gyarapítása
- Szókincs aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Serialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
 - Betű-hang azonosítás
 - Szótagolás
 - Olvasástechnika fejlesztése
 - Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe

- Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat;
viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben
stb.

Témakör: Betűtanítás.

Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 64 óra (34-30-0)

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza minden hang- és betű- tanítás ismereteit, fejlesztési feladatait. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő két tanév. A betűtanítás késleltetett az íráskészséget megalapozó képességek fejlesztéséhez, az írás-előkészítéséhez képest.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli és írásbeli utasításokat, kérdéseket és az ismert szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ismert szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókinccset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.
- felismeri, megnevezi izoláltan a betűket
- a betűket összeolvassa szótagokká és szavakká, az elolvasott szavakat értelmezi
- olvasás során helyesen ejti a hosszú és rövid magánhangzókat, a zöngés és zöngétlen mássalhangzókat

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókinccs gyarapítása, aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás

- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben stb.

A betűtanítás sorrendje							
kisbetűk							
1.	a, A	12.	í, Í, u, U, o, O	23.	é, É	34.	zs, Zs
2.	i, I	13.	c, C	24.	sz, Sz	35.	ty, Ty
3.	ó, Ó	14.	k, K	25.	ű, Ű	36.	ly, Ly
4.	m, M	15.	á, Á	26.	n, N	37.	w, W
5.	s, S	16.	f, F	27.	ü, Ü	38.	y, Y
6.	t, T	17.	h, H	28.	g, G	39.	dz, Dz
7.	v, V	18.	z, Z	29.	r, R	40.	dzs, Dzs
8.	e, E	19.	ő, Ő	30.	b, B	41.	x, X

9.	ú, Ú	20.	d, D	31.	gy, Gy	42.	q, Q
10.	l, L	21.	ö, Ö	32.	cs, Cs		
11.	p, P	22.	j, J	33.	ny, Ny		

Az olvasástanítás során a nyomtatott kis- és nagybetűt egyszerre tanítjuk. Olvasáskor a nagybetűk felismerése elvárt követelmény.

Az olvasástanítással párhuzamosan csak a kisbetűk írását tanítjuk. Írás során a nagybetűt piros színű kisbetűvel jelezzük. A nagybetűk tanítása a kisbetűk után, az írástanítás második szakaszában történik.

Témakör: Népmesék, műmesék

Javasolt óraszám: 55 óra (10-15-30)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egyenlő követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar népi irodalomból;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti, segítséggel értelmezi a közösen olvasott rövid szövegeket
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről tanári segítséggel kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- szókincse bővül, nyelvi kifejezőképessége fejlődik
- olvasástechnikája fejlődik
- motiválttá válik az olvasásra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje

- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám

Javasolt tevékenységek

Bábszínház, színházlátogatás.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
Ek. 1.	Meseképsor:	Meseképsor:
	A kis busz	Peti három kalapja
	Fázik a madár	Az elveszett szalag
	A válogatós malac	Négy állat megy az utcán
	Mindenki hazamegy	Boribon és a 7 lufi
	A beteg majom	Az összetört autó
	A kis béka az esőben	
	Kiömlött a tej	
	Nóra bepisilt	
	A kis fenyőfa	
	Költöznek az állatok	
	Báb:	Báb:
	A baba almát szed	A kisfiú gombát szed

	Három állat veszekszik a gyümölcsön A kislány krumplit, káposztát vesz A cica meg akarja fogni az egeret Öltözködik a baba	A babák tornyot építenek
Ek. 2.	Meseképsor: A fagyí Bandi és a kolbász Három csibe játszik Fifi nem figyel Hóliba A gomba alatt Répamese A három pillangó Mese: Nyuszi Bandi Liba Lóri elkésik A maci és a méhek Miau Játékház	Meseképsor: A kakas és a színek A kiskacsa és a kispipi Veszekednek a lányok Liba mama boltba megy Mese: Öltözik az elefánt Szintezett mese a Nagybetűzőben: A kis fenyőfa

1.

A beteg kis fecske

A ceruza

Sün apó

Kirándulnak az állatok

Mackó Maci hintázik

A hóember orra

Liba Lóri rendőr

Mosó Masa mosodája

A kesztyű

A húsvéti tojások

Dörmögőék leve

Zsiráf Zsiga beteg

Szintezett mesék az Olvasókában:

A kiséger hídja

Répamese

A jószívű hóember

Két kiskecske

Az állatok vitája

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Javasolt óraszám: 15 óra (5-5-5)

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez;
- megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból.
- szókincse bővül, nyelvi kifejezőképessége fejlődik

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés, beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Globális, majd szótagoló olvasás

- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók
- Ritmusélmény
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Magánhangzók, mássalhangzók
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek:

Bábszínház-, színházlátogatás.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
	Alma, alma...	Csip-csip csóka...
	Egy, kettő, bal, jobb	Kerekecske dombocska...
	Fújja a szél...	Hopp, hopp katona...
	Tipp-toppp...	Zsipp-zsupp, kenderzsupp...
	Csigabiga, gyere ki...	Erre kakas, erre tyúk...
	Borsót főztem...	Egyszer volt egy ember...
	Hinta, palinta...	
Ek. 1.	Sétálunk, sétálunk...	
	Kele, kele gólya...	
	Kis Bence...	
	Gyereke, gyerekek...	
	Mackó, mackó ugorjál, ,,	
	Tente baba, tente...	
	Cini, cini muzsika...	
	Cicukám, kelj fel...	

Ég a gyertya ég...
Hejj, Gyula, Gyula...
Ugráljunk, mint a verebek...
Szem, szem, szőlőszem...
Egy, kettő, három...
Hipp, hopp hepe, hupa...

Ek. 2.

Weöres Sándor: Nagy a hó...
Nyuszi fülét hegyezi...
Hátamon a zsákom...
Süt a mama, süt...
Mosogat a nagymama...
Húsvét hétfő van ma...
Pont, pont vesszőcske...
Hüvelykujjam mustáros...
Piros a sapkája...

Kukurikú, jó reggelt!
Háp, háp, háp...
Esik az eső, fúj a szél...
Az erdőben sétáltam...
Kerekecske gombocsa, volt
egy kicsi dombocsa...
Kati kakasa

1.

Kicsi vagyok én...
Télapó itt van...
Hull a pelyhes fehér hó...
Állj, ha piros..
Esik az eső...
Gyermeccirkusz bohóca... (Jancsibohóc)

Ha én cica volnék...
Kezdődik az iskola...
Gólya, gólya gilice...
Dagadj, dunna, kispaplan...
Regélő
Kiskarácsony, nagykarácsony...

Olvasás...	Haragosi...
Fecskehívogató	Nyári rajz
Zöld erdőben jártam...	Nézd, mama!
Ez elment vadászni...	

Témakör: Helyem a közösségben – család, iskola

Javasolt óraszám: 65 óra (15-20-30)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos olvasás útján tanári segítséggel megért;
- képes tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat: jóslás, keresés;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verseket, mondókákat, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szókincse bővül a család és iskola, valamint az ezekkel összefüggő témákban

- nyelvi kifejezőkészsége fejlődik
- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos szövegtípusok megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült mesefilmet;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Beszédhallás, beszédképesség fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

Javasolt tevékenységek

Résztvétel iskolai, városi rendezvényeken.

A család			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Saját személyi adataira vonatkozó ismeretek /név, életkor/ ◆ A családi kapcsolatokra vonatkozó ismeretek bővítése /anya, apa, testvér/ ◆ Felnőtt-gyerek, fiú-lány főfogalmak gyakoroltatása a családdal kapcsolatban	◆ Tudja elmondani saját teljes nevét, életkorát, ◆ Értse a Hogy hívnak? Hogy hívják? Mi a neved? kérdéseket ◆ Képek alapján tudja megnevezni a családtagokat	◆ Saját teljes név, kor, ◆ Fiú-lány, felnőtt-gyerek ◆ Anya, apa, testvérek ◆ Családrajz
Ek. 2.	◆ A saját és a családtagok személyi adataira vonatkozó ismeretek bővítése /teljes név, életkor/ ◆ A családi kapcsolatokra vonatkozó ismeretek bővítése /nagy szülők/ ◆ Felnőtt-gyermek főfogalmak gyakoroltatása a családtagokhoz kapcsolatosan	◆ Tudja elmondani szülei, testvérei teljes nevét, életkorát ◆ Értse a Hogy hívnak? Hogy hívják? Mi a neved? kérdéseket ◆ Tudja megnevezni a nagyszülőket ◆ Tudja egymáshoz rendelni a családtagokat és a gyermek-felnőtt főfogalmakat	◆ A szűk család tagjainak teljes neve, életkora ◆ A nagyszülők ◆ A családtagok jellemzése 1-2 tulajdonsággal ◆ Rajz a családtagokról
1.	◆ A személyi adatok kibővítése ◆ A főbb házimunkák és azok néhány mozzanatának megismertetése ◆ Annak felismertetése, hogy egyszerű házimunkákat gyerek is el tud végezni	◆ Tudja a tanuló saját személyi adatait kérdésekre szóban és írásban megnevezni ◆ Ismerje szülei, testvérei teljes nevét, életkorát ◆ Tudja lakcímét ◆ Vegyen részt a családi munkamegosztásban	◆ A tanuló személyi adatai: teljes név, születési idő /év, hó, nap/, szülők neve, teljes lakcím ◆ A szűk család: szülő, testvér egyszerű jellemzése: kor, külső leírás; foglalkozás egyszerűsített formában... ◆ A főbb házimunkák: takarítás, terítés, főzés, mosogatás

			◆ Munkamegosztás a családban: a gyerekek által is elvégezhető házimunkák ◆ A gyermek otthona: a ház és közvetlen környezete /utca, kert, udvar.../ ◆ Javasolt manipulatív tevékenységek: táblókészítés a családról rajzos napirend készítése

Iskola			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ A személyi adatok kiterjesztése /osztályfok, osztálytársak és tanárok keresztnéve/	◆ Ismerje a tanuló osztálytársai és tanárai keresztnévét ◆ Tudja megnevezni saját osztályfokát	◆ Az osztálytársak és az osztályban tanító tanárok keresztnéve ◆ Osztályfok ◆ Az osztályban tanuló gyerekek jellemzése egy-két külső tulajdonsággal
Ek. 2.	◆ A személyi adatok bővítése ◆ A megfigyelés és összehasonlítás, mint megismerési módszer fejlesztése	◆ Tudja a tanuló osztálytársai teljes nevét és tudja jellemezni őket 1-2 tulajdonsággal	◆ Az osztálytársak teljes neve, életkora ◆ Az osztályban tanuló gyermekek jellemzése egy-két külső és belső tulajdonsággal
1.	◆ Néhány azonos és különböző tulajdonság felismerése az osztály tanulóinak összehasonlításakor	◆ Legyen képes a tanuló társai összehasonlításakor egyező és különböző tulajdonságokat felismerni	◆ A tanuló és osztálytársai • Néhány tulajdonság viszonyítása • Társas tevékenységek és azok viszonyai

	◆ Különböző viszonyok (pl.: hely, társas) megfigyelése közös tevékenység során	◆ Ismerjen fel hely-, és társas viszonyokat (Hol? Kivel?) együttes tevékenységekben	

Tanulás			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ A tanszerekre és a tanulási tevékenységekre vonatkozó ismeretek nyújtása ◆ Az osztály rendjével, a felszerelés megóvásával kapcsolatos helyes magatartásformák kialakítása	◆ Ismerje a tanuló a leggyakrabban használt tanszereket, a tanterem legfontosabb berendezési tárgyait ◆ Tudja a leggyakoribb tanulási tevékenységeket szemlélet alapján megnevezni ◆ Legyen igénye tanszereinek megóvására, tisztán tartására	◆ Az órán gyakran használt és megnevezett tanszerek neve és jellemzésük 1-1 tulajdonsággal ◆ A tanórákon a tanulással kapcsolatos, sűrűn végzett tevékenységek ◆ A tanterem berendezési tárgyai
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése a tanszerek témakörben ◆ A tanszer főfogalom gyakoroltatása ◆ Ismeretek bővítése a tanulással kapcsolatos tevékenységek körében ◆ A tanszerek, a felszerelés megóvásával kapcsolatos helyes magatartási formák alakítása, fejlesztése	◆ Ismerje a tanuló a fontosabb tanszereket és a velük kapcsolatos tevékenységeket ◆ Tudjon a tanszer főfogalomhoz megfelelő fogalmakat hozzárendelni ◆ Legyen igénye felszerelésének megóvására, tisztántartására	◆ A tanszerek neve és jellemzésük 1- 2 tulajdonsággal ◆ A tanulással kapcsolatos tevékenységek ◆ A tantárgyak neve, órarend

1	◆ Bizonyos tevékenységhez a megfelelő tanszer társításának gyakorlása ◆ Az osztály rendjével, a felszerelés megóvásával kapcsolatos helyes magatartási formák alakítása	◆ Tudja a tanuló a tevékenységeket és a szükséges tanszereket társítani ◆ Legyen igénye a felszerelésének megóvására, tisztántartására	◆ Tanulási tevékenységek és a hozzájuk kapcsolódó tanszerek

Szabadidő			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretnyújtás a játékok köréből ◆ A figyelmes magatartás kialakítása a társakkal szemben ◆ A játékszabályok megismertetése, betartása játék közben	◆ Tudja a tanuló a leggyakrabban használt játékokat megnevezni	◆ A leggyakrabban használt játékok neve és a velük kapcsolatos tevékenységek
Ek. 2.	◆ A játékeszközök és a velük kapcsolatos tevékenységek ismeretkörének bővítése ◆ Egyszerűbb játékszabályok betartásának gyakoroltatása ◆ A játék főfogalom gyakoroltatása	◆ Ismerje a leggyakoribb szobai és szabadtéri játékokat és a velük kapcsolatos tevékenységeket ◆ Tudjon a játék főfogalomhoz játékokat hozzárendelni	◆ A játszótér, a szabadtéri játékok neve és a velük kapcsolatos tevékenységek ◆ A szobai játékok neve és a velük kapcsolatos tevékenységek

		◆ Legyen képes az egyszerűbb játékszabályokat betartani	◆ Néhány egyszerűbb szabadtéri és szobai játék gyakorlása a játékszabályok betartásával
1	◆ A játékeszközök és a hozzájuk tartozó tevékenységek ismeretkörének bővítése ◆ Udvarias magatartásformák kialakítása játék közben	◆ Ismerje a tanuló a leggyakoribb szobai és szabadtéri játékokat ill. a velük való tevékenységeket ◆ Legyen képes játék közben is az udvariassági magatartásformákat alkalmazni	◆ Játékeszközök és a velük való tevékenységek (szabadtéri, szobai)

Élethelyzetek, társas kapcsolatok			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ A társas érintkezés alapvető magatartási formáinak kialakítása ◆ Az udvarias viselkedési normák kialakítása	◆ Tudjon a tanuló köszönni gyerekek, felnőttek ◆ Tudjon elemi szinten kérni és megköszönni	◆ Köszönés felnőttnek, gyerekek ◆ Kérés, hála kifejezése ◆ Bocsánatkérés kifejezése ◆ Érzelmek kifejezése
Ek. 2.	◆ A társas érintkezés alapvető magatartási formáinak kialakítása ◆ Az udvarias viselkedési normák kialakítása	◆ Tudjon köszönni felnőttnek és gyerekek ◆ Tudjon egyszerűen, udvariasan kérni és megköszönni valamit ◆ Tudjon kérdéseket feltenni	◆ Köznapi helyzetek otthon (pl.: étkezés, segítségnyújtás szülőknek, testvérnek; elutazás; ...) ◆ Köznapi helyzetek az iskolában (pl.: veszekedés-kibékülés; segítségnyújtás osztálytársnak)

			◆ Kapcsolatteremtés • Udvarias kérés -a hála kifejezése • Bocsánatkérés - megbocsátás kifejezése • Érzelmek kifejezési formái • Köszönés felnőttek, gyermeknek reggel és nappal, este • Kérdések megfogalmazása
1.	◆ Helyes viselkedési formák kialakítása ◆ A szituációfüggő nyelvi formák elsajátítása	◆ Ismerje a tanuló és használja a tanuló a megfelelő köszönési formákat ◆ Törekedjen ismétlődő szituációban a már begyakorolt kifejezéseket, nyelvi formákat alkalmazni ◆ Legyen képes elkülöníteni helyes és helytelen magatartási formákat konkrét szemlélet alapján	◆ Köznapi helyzetek otthon (ébresztés, válogatás (pl.: étkezéskor), engedélykérés) ◆ Köznapi helyzetek az iskolában (segítségnyújtás társaknak, udvarias (udvariatlan) viselkedés, a hetes tevékenységei) ◆ Kapcsolatteremtés • Bemutakozás kérdés - válasz alapon (név, lakcím, kor, ...) • Ismerkedés: kérdésekkel fordulás idegenhez (Hogy hívnak? , Hol laksz? , Hány éves vagy?,...) • Köszönési formák napszakhoz kapcsolódóan (Jó reggelt kívánok! , Jó napot kívánok! , Jó estét kívánok!) ◆ Ünnepek a családban

Közlekedés			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretek nyújtása a járművek köréből ◆ A helyes közlekedési magatartás kialakítása	◆ Ismerje a tanuló a leggyakrabban előforduló járművek nevét ◆ Legyen jártas az útesten történő szabályos és csoportos áthaladásban	◆ A járművek neve és jellemzésük 1-1 tulajdonsággal ◆ A gyalogos közlekedés elemi szabályai • Átkelés a zebrán ◆ Viselkedés az utcán
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése a járművek körében ◆ A helyes közlekedési magatartás kialakítása, gyakoroltatása	◆ Ismerje a tanuló a járművek nevét és a velük kapcsolatos gyakori kifejezéseket ◆ Tudja a tanuló a tanult járműveket a "jármű" főfogalomhoz hozzárendelni ◆ Tudja a járműveket 1-2 tulajdonsággal jellemezni ◆ Tudja alkalmazni a gyalogos közlekedés szabályait a gyakorlatban	◆ A járművek neve és jellemzésük 1-2 tulajdonsággal és a velük kapcsolatos gyakori kifejezések ◆ Közlekedés járművön, helyes és udvarias magatartási szokások ◆ A gyalogos közlekedés elemi szabályai: átkelés zebrán, jelzőlámpánál
1.	◆ Az utca megfigyelésével a közvetlen környezet ismeretkörének bővítése ◆ Az elemi közlekedési szabályok alkalmazása a gyakorlatban	◆ Tudjon a tanuló járműveket csoportosítani rendeltetés és közlekedési hely szerint (személyszállító, teherszállító, levegőben, vízben, útesten, sínen, föld alatt közlekedik)	◆ Az utca megfigyelése • Részei • Járművek az utcán • A járművek csoportosítása rendeltetésük szerint • Jelzőtáblák az iskola környékén

	◆ A fegyelmezetlen közlekedés és a balesetek közötti összefüggés felismerése	◆ Legyen képes a helyes gyalogosátkelést végrehajtani ◆ Ismerje néhány iskolakörnyéki jelzőtábla jelentését	◆ Gyalogos közlekedés • Jelzőlámpás átkelés • Átkelés zebrán jelzőlámpa nélkül ◆ Baleseti források és ezek elkerülése a közlekedésben ◆ Az iskola megközelítése otthonról • Különböző járműveken való utazási lehetőségek

Intézmények			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretek nyújtása az iskoláról, az ebédlőről és az óvodáról ◆ A játszó- és tanulótér célszerű kialakítása az osztályban ◆ Az udvar megismerése	◆ Tudja, melyik a saját osztályterme, hol található a tornaterem, az öltöző, a betegszoba, a ritmusterem, az ebédlő és az óvoda ◆ Ismerje a tanuló az intézmény általa használt helyiségeit és főbb berendezési tárgyait, valamint a helyiségek funkcióit	◆ A tanterem helye az iskola épületében ◆ Az intézmény tanuló által használt helyiségei ◆ A helyiségek főbb berendezési tárgyai és funkciói
Ek. 2.	◆ Ismeretek nyújtása az intézményről ◆ A játszó- és tanulótér célszerű kialakítása az osztályban ◆ Az udvar használata	◆ Ismerje a tanuló az intézmény helyiségeit és főbb berendezési tárgyait, valamint a helyiségek funkcióit	◆ Az intézmény épülete ◆ Az intézmény helyiségei, főbb berendezési tárgyai és funkciói

1.	♦ A tanuló ismeretének bővítése saját intézményéről	♦ Ismerje az intézmény helyiségeit, az ott dolgozók munkáját, az ott folyó tevékenységeket, jellemző tárgyait, eszközöket, berendezéseket	♦ Az intézmény épülete ♦ Az intézmény helyiségei, főbb berendezési tárgyai és funkciói ♦ Az intézményben dolgozók munkája, foglalkozások, eszközök, tevékenységek

A munka világa			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	♦ Ismeretnyújtás a napos, hetes teendőinek köréből ♦ Ismeretnyújtás a házimunkák köréből ♦ A családi közösségben végzett munkamegosztás megfigyeltetése és megismertetése A szülők /nagy szülők/ és a gyermekek tevékenységei a családi munkamegosztásban	♦ Tudja a tanuló a leggyakrabban végzett házi munkákat szemlélet alapján megnevezni	♦ A leggyakrabban végzett házimunkák 1. szám 3. személyben /főz, süt, mos, .../ ♦ A napos, hetes feladatai tanórán
Ek. 2.	♦ Házimunkák ismeretkörének bővítése ♦ Ismeretnyújtás a tanuló környezetében előforduló foglalkozások körében (iskola)	♦ Ismerje a tanuló a gyakoribb házimunkákat, az ezekhez kapcsolódó tevékenységeket, eszközöket	♦ Házimunkák, munkamegosztás a családban ♦ A gyermek által is végezhető házimunkák

	◆ Ismeretek bővítése a napos, hetes feladatainak köréből	◆ Tudja megfogalmazni a napos, hetes néhány tevékenységét közvetlen szemlélet alapján	◆ Foglalkozások az iskolában, munkaeszközök, tevékenységek ◆ A napos, hetes feladatai tanórán és óráközi szünetben
1.	◆ A foglalkozások ismeretkörének bővítése a tanulók környezetében (iskola, iskola környéke) ◆ A foglalkozások és azok jellemző tevékenységeinek társítása	◆ Ismerje a tanuló környezete legjellemzőbb foglalkozásait, azokhoz kapcsolódó tevékenységeket, eszközöket ◆ Tudja megnevezni szülei foglalkozását	◆ Szülők foglalkozása és munkájuk leírása ◆ Foglalkozások az iskolában, tevékenységek, munkaeszközök ◆ Foglalkozások az iskola környékén (üzletekben, közlekedésben), tevékenységek, munkaeszközök

Lakóhely, a gyermek otthona			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretek nyújtása a tanuló otthonáról, az otthon berendezési tárgyairól	◆ Ismerje a tanuló a lakóház helyiségeit és legfontosabb berendezési tárgyait	◆ A lakóház helyiségei és berendezési tárgyai
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése a lakóház berendezési tárgyainak köréből ◆ A „bútor” főfogalom gyakoroltatása	◆ Ismerje a tanuló a lakás és a ház fogalmakat ◆ Ismerje a tanuló a lakás és a családi ház helyiségeit, főbb berendezési tárgyait ◆ Tudjon a bútor főfogalomhoz fogalmakat rendelni	◆ A lakás vagy családi ház helyiségei és főbb berendezési tárgyai ◆ A ház közvetlen környezete ◆ A háztartásban gyakran használt tárgyak, eszközök, tevékenységek

1.	◆ Ismeretek bővítése a tanuló otthonának közvetlen környezetéről ◆ Kitekintés az ország néhány településére ◆ Ismerkedés a nemzeti jelképekkel	◆ Legyen képes a tanuló otthona közvetlen környezetének leírására ◆ Ismerjen meg lakóhelyén és az iskola városán kívül néhány települést ◆ Ismerje fel a nemzeti zászlót és az ország címerét	◆ A tanuló otthona • Az utca, a ház, a kert, az udvar, a ház közvetlen környéke ◆ Országismeret • Néhány település a saját lakóhelyen és az iskola városán kívül (társak lakóhelye: fényképek, kirándulás) ◆ Nemzeti jelképek • A nemzeti zászló, az ország címere • A nemzeti ünnepek alkalmával a külsőségek megfigyelése (zászló, öltözködés, koszorúzás)

Tájékozódási alapismeretek			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ A testséma és a téri orientáció fejlesztése	◆ Legyen képes a tanuló a környezetében lévő tárgyak helyét önmagához viszonyítva meghatározni	◆ A tájékozódás gyakorlati alapozása • Téri irányok a tanuló közvetlen környezetében (jobbra, balra, fent, lent, előtt, mögött, mellett, között, alatt, felett)

Ek. 2.	◆ A téri tájékozódás fejlesztése a tanuló közvetlen környezetében	◆ Legyen képes a tanuló a környezetében lévő tárgyak helyét önmagához viszonyítva meghatározni ◆ Szerezzon elemi tájékozódási ismereteket a közlekedéssel kapcsolatban	◆ A tájékozódás gyakorlati alapozása • Téri irányok a tanuló közvetlen környezetében • Közlekedéssel kapcsolatos fogalmak (végigmegy, balra fordul, jobbra fordul, szétnéz) • Épületek, helyszínek helyének meghatározása tanulmányi séta alapján
1.	◆ A téri tájékozódás fejlesztése a tanuló környezetében	◆ Legyen képes a tanuló a környezetében lévő tárgyak helyét önmagához viszonyítva meghatározni ◆ Szerezzon elemi tájékozódási ismereteket a közlekedéssel kapcsolatban ◆ Tudja meghatározni és elmondani a tanterem helyét az épületben ◆ Tudja megmutatni az iskola városát és saját lakóhelyét a térképen	◆ A tájékozódás gyakorlati alapozása • Téri irányok a tanuló közvetlen környezetében • Térkép nézegetése (az iskola városa, a lakóhely) • Közlekedéssel kapcsolatos fogalmak • Épületek, helyszínek helyének meghatározása tanulmányi séta alapján

Témakör: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

Javasolt óraszám: 48 (15-20-13)

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- életkorának megfelelő szöveget hangos olvasás útján tanári segítséggel megért;
- tanári segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- az ünnepélyeken elvárt megfelelő magatartásformákat elsajátítja
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- a feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- időbeli tájékozódó képessége fejlődik;
- megtanulja a napok, hónapok, évszakok, napszakok nevét
- napszaknak, évszaknak, hátköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelően öltözködik;
- megismeri az időjárás elemeit és a hozzá kapcsolódó fogalmakat
- kulturált magatartással vesz részt iskolai és városi ünnepségeken;
- szívesen bekapcsolódik iskolai és osztályrendezvények előkészítésébe (Katalin bál, Mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, nemzeti ünnepek)

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Szótagoló olvasás
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink

- Magyar hagyományok tisztelete
- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- Keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Az időjárás elemei
- Kiszámlók, mondókák
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás, időjárás

Javasolt tevékenységek:

Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon.
Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása.

Öltözködés			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretnyújtás a ruhaneműk köréből ◆ Az öltözködés és az időjárás közötti összefüggés felismertetése	◆ Ismerje a tanuló a leggyakrabban használt ruhaneműk nevét ◆ Tudjon az időjáráshoz rendelni megfelelő ruhadarabokat	◆ A gyakran használt ruhaneműk neve és jellemzésük egy-egy tulajdonsággal ◆ Az öltözködés és az időjárás összefüggése
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése a ruházat körében ◆ A ruha főfogalom gyakoroltatása ◆ Az öltözködéssel kapcsolatos legfontosabb tevékenységek	◆ Ismerje a tanuló a ruhaneműk nevét ◆ Tudja jellemezni azokat 1-2 tulajdonsággal ◆ Tudjon a ruha főfogalomhoz ruhadarabokat hozzárendelni ◆ Ismerje az öltözködéshez kapcsolódó egyszerű tevékenységeket	◆ A ruhaneműk neve és jellemzésük 1-2 tulajdonsággal ◆ Az időjárás - öltözködés - betegség összefüggése
1.	◆ Ismeretek bővítése a ruházat körében ◆ Az öltözködéssel kapcsolatos legfontosabb tevékenységek	◆ Ismerje a tanuló a ruhaneműk nevét ◆ Tudja jellemezni azokat ◆ Ismerje az öltözködéshez kapcsolódó egyszerű tevékenységeket ◆ Ismerjen meg foglalkozásokhoz kapcsolódó ruházatot	◆ A ruhaneműk neve és a témakörrel kapcsolatos fogalmak ◆ Az időjárás - öltözködés - betegség összefüggése ◆ Munkaruházat: köpeny, egyenruha, kötény, öltöny

Az élettelen természet változásai			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Az időszemlélet kialakítása ◆ A megismerési módszerek / megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás/ alapozása tapasztalati úton	◆ Ismerje a tanuló a hét napjait ◆ Tudja a kelteztést feliratos segítséggel megfogalmazni	◆ A hét napjainak neve ◆ A naptár használata, a kelteztés megfogalmazása ◆ Az időjárás folyamatos megfigyelése
Ek. 2.	◆ Az időszemlélet kialakítása ◆ A megismerési módszerek / megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás/ alapozása tapasztalati úton	◆ Ismerje az évszakok, napszakok nevét, egymást követő sorrendjét ◆ Ismerje a hét napjainak és a hónapok nevét, egymást követő sorrendjét ◆ Legyen képes a napi időjárás főbb jellegzetességeinek kifejezésére	◆ Napszakok neve ◆ A naptár, a kelteztés, időfogalmak ◆ Az időjárás folyamatos megfigyelése, időjárási naptár ◆ Évszakok, hónapok neve ◆ Az idő mérése - óra ◆ Napirend készítése közösen
1.	◆ Közvetlen megfigyelésekkel, tapasztalati úton ismerkedés a közvetlen környezet tárgyainak tulajdonságaival ◆ Az időszemlélet alakítása ◆ A megfigyelés, mint megismerési módszer alkalmazásának fejlesztése	◆ Ismerje a tanuló az évszakok, hónapok, napok, napszakok nevét, egymást követő sorrendjét ◆ Ismerjen rá tárgyak alakjára, anyagára ◆ Ismerjen fel és nevezzen meg környezete tárgyain négy- öt érzékelhető tulajdonságot ◆ Tudja környezete tárgyait ill. azok képeit csoportosítani ◆ Ismerje az időjárás elemeit és fogalmazza meg, milyen idő van	◆ Az időjárás • Az időjárás elemeinek neve • A jelenségek folyamatos megfigyelése, megnevezése, hőmérséklet mérés ◆ Az idő egységei • Napszakok, évszakok neve • A hét és napjai • A hónapok • Az év

			◆ Tárgyak tulajdonságai • A közvetlen környezet tárgyainak csoportosítása a megfigyelhető tulajdonságok szerint /nagyság, szín, alak, felület, illat, íz/ ◆ Tárgyak anyaga • Anyagfajták (fém, fa, papír, textil, üveg, bőr, műanyag) felismerése, megnevezése tárgyakon • Csoportosítások ◆ Halmazállapotok • Vizsgálódás szilárd tárgyakon, csoportosítások tapasztalati úton (kristályos, szemcsés, porszerű) • Folyadékok csoportosítása (egészségre káros, tápláló) • Kísérletek a levegővel • A víz halmazállapot-változásainak megfigyelése

Témakör: Állatok, növények, emberek

Javasolt óraszám: 35 óra (15-20-10)

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- tanári segítséggel értelmetti a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést,
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- tanári segítséggel érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál;
- ismeretet szerez a környezetében élő növényekről, állatokról;
- megtanulja a test részeit, azok funkcióit, vigyáz az érzékszerveire;
- megtanulja a hallásjavító készülék kezelését;
- egészséges életvitellel kapcsolatos pozitív beállítódása, helyes szokásai, magatartásformái elkezdnek kialakulni;
- felfedezi a természet szépségét, óvja környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Beszédfejlesztés
- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről
- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Válogató olvasás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

Javasolt tevékenységek:

Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása.

Részvétel a természetvédelemmel kapcsolatos iskolai, városi programokon.

Az élő természet és változásai			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretnyújtás az állatok és növények köréből ◆ A megismerési módszerek kialakítása: megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás ◆ A természet szépségeinek meglátása ◆ A természet megóvása iránti igény kialakítása	◆ Ismerje a tanuló a tanult állatok és növények nevét	◆ A legismertebb állatok neve és jellemzésük 1-1 tulajdonsággal ◆ A legismertebb gyümölcsök, zöldségek neve és jellemzésük 1-1 tulajdonsággal
Ek. 2.	◆ A megismerési módszerek gyakoroltatása ◆ Az állatok és növények ismeretkörének bővítése ◆ Az évszakok és az élő természet változása közti összefüggések felismertetése	◆ Tudja jellemezni az ismert állatokat 1-2 tulajdonsággal ◆ Ismerje a legfontosabb gyümölcsöket és zöldségeket és tudja azokat a gyümölcs-zöldség főfogalmakhoz hozzárendelni	◆ A ház körül és a szabadban élő állatok, jellemzésük 1-2 tulajdonsággal ◆ A gyümölcs, zöldség főfogalmakhoz növények válogatása, csoportosítása
1.	◆ A megismerési módszerek gyakorlása (megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás) ◆ Összefüggések felismerése az évszakok változása vonatkozásában az élő természetben ◆ A megfigyelések rajzos rögzítésének gyakorlása	◆ Tudja a tanuló megnevezni a növények és az állatok részeit, a kapcsolódó fogalmakat ◆ Tudja elkülöníteni az élőlényeket az élettelenről ◆ Legyen képes bekapcsolódni természetvédelmi munkába (pl.: madáretetés)	◆ A fásszárú növények részei: gyökér, törzs, lombkorona, ág, levél, virág, termés ◆ A lágyszárú növények részei: gyökér, szár, levél, virág, termés ◆ A közvetlen környezet növényein a felsoroltak megfigyelése, csoportosítása ◆ Állatok megfigyelése

			• Csoportosítások testük külseje alapján: kültakaró, szín, alak, nagyság, jellemző mozgás (emlős, madár) • A család állatai, táplálékuk, tulajdonságaik, a tanuló velük való tevékenységei • Néhány ismert emlősállat és madár testének felépítése, összefüggések a testfelépítés, a környezet, az életmód között ◆ A növények évszakoktól függő változásai • Közvetlen megfigyelések: téli, őszi, tavaszi séta • Lombhullató, örökzöld • Mikor terem? Hol terem? ◆ Az állatok életének változásai az évszakoktól függően • Költöző madarak • Téli álmot alvók • Élelemszerzési lehetőségek • Madár-, állatvédelem télen ◆ Az emberek alkalmazkodása az évszakok változásaihoz • Öltözködés • Szabadidős tevékenységek (úszás, szánkózás) ◆ Az élő és élettelen természet összehasonlítása (életjelenségeket mutat ill. nem mutat)

Az ember			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Elemi ismeretek nyújtása a testrészekről ◆ Ismeretek nyújtása a tisztálkodási eszközökről és a velük kapcsolatos tevékenységek köréből ◆ Rendszeres tisztálkodásra nevelés ◆ A tisztálkodási igény kialakítása	◆ Ismerje a tanuló a legfontosabb testrészeket ◆ Elemi szinten tudja megfogalmazni saját, az egészségestől eltérő állapotát ◆ Ismerje a legfontosabb tisztálkodással kapcsolatos eszközöket és tevékenységeket	◆ A legfontosabb testrészek neve ◆ Betegség, az egészségestől eltérő állapot megfogalmazása ◆ Tisztálkodási szerek ◆ Elemi tisztálkodási módok ◆ Az érzékszervek védelme - a hallókészülék tisztántartása ◆ Balesetek játék és munka közben
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése a testrészek körében ◆ Elemi ismeretek nyújtása a betegségek körében ◆ Ismeretek bővítése a tisztálkodás körében ◆ A tisztálkodás és az egészség kapcsolatának felismertetése ◆ A mozgás, a sport és az egészség kapcsolatának felismertetése	◆ Tudja a tanuló megnevezni a legfontosabb testrészeket ◆ Ismerje fel és tudja megfogalmazni elemi szinten saját, az egészségestől eltérő állapotát ◆ Ismerje az orvos és az ápolónő legfőbb tevékenységét ◆ Tudja megfogalmazni az elemi tisztálkodási módokat közvetlen szemlélet alapján	◆ Testrészek ◆ Betegség - az egészségestől eltérő állapot megfogalmazása ◆ A tisztálkodás és az egészség kapcsolata - tisztálkodási módok ◆ A mozgás és az egészség kapcsolata ◆ Balesetek játék és munka közben
1.	◆ Elemi egészségmegőrző szokások elsajátítása, megismerése ◆ A testi, lelki szükségletek kifejezése	◆ Tudja a tanuló a testrészeket, érzékszerveket nevükkel azonosítani	◆ Az emberi test részei • érzékszervek és funkcióik • Leírásuk külső jegyek alapján

		◆ Törekedjen az alapvető higiénias szokások betartására ◆ Legyenek ismeretei a helyes táplálkozásról ◆ Tudja kifejezni a testi érzeteit, szükségleteit	◆ Elemi egészségmegőrző szokások • Helyes testtartás • Alapvető higiénés szokások, (járvány) • Egészséges táplálkozás / zöldség-, gyümölcsfogyasztás/ ◆ A tanuló testi, lelki szükségleteinek kifejezése • Öröm, bánat, szomorúság, betegség, sérülés

Étkezés, élelmiszerek			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Ek. 1.	◆ Ismeretnyújtás az ételek, italok köréből és az étkezésekhez kapcsolódó tevékenységekről	◆ Ismerje a tanuló a leggyakrabban fogyasztott ételek, italok és eszközök nevét. ◆ Tudja az étkezésekkel kapcsolatos leggyakoribb tevékenységeket szemlélet alapján megnevezni	◆ Ételek, italok neve és néhány tulajdonságuk ◆ Az étkezéshez kapcsolódó legfontosabb tevékenységek, eszközök
Ek. 2.	◆ Ismeretek bővítése az ételek és italok körében ◆ Az ennivaló és innivaló főfogalom gyakoroltatása	◆ Ismerje a tanuló az ételek és italok nevét ◆ Tudjon az ennivaló és innivaló főfogalmakhoz fogalmakat hozzárendelni	◆ Ételek, italok neve és jellemzésük 1-2 tulajdonsággal ◆ Az étkezéssel kapcsolatos kifejezések gyakorlása, eszközök neve

		◆ Tudjon ételt, italt jellemezni 1-2 tulajdonsággal ◆ Ismerje az étkezéssel kapcsolatos gyakori kifejezéseket, eszközöket	
1.	◆ Ismeretek bővítése az ételek és italok körében ◆ Egészséges, egészségtelen ételek, italok	◆ Ismerje a tanuló az ennivalók, innivalók, az étkezéssel kapcsolatos eszközök nevét ◆ Ismerje az étkezéssel kapcsolatos tevékenységeket ◆ Tudja, melyek az egészséges táplálékok	◆ Ennivalók, innivalók, az étkezéssel kapcsolatos eszközök neve ◆ Az étkezéssel kapcsolatos kifejezések gyakorlása ◆ Táplálkozás: egészséges ételek

Írás és helyesírás

Témakör: Óvodából iskolába

Írás előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 15 óra (15-0-0)

Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- fogja a ceruzát
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- írástanuláshoz szükséges nyelvi, perceptuális, emlékezeti, sorrend felfogási és motoros koordinációs képességei kialakuljanak

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- fejlődést mutat a verbális képességek terén: szóbeli megértés és kifejezés, hallási diszkrimináció, verbális emlékezés, szókincs;
- megfelelő ceruzafogási technikával, írásszokásokkal (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás) dolgozik;
- iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciói, alapvető képességei kialakulnak (a figyelem tudatossága, tartóssága, feladattudat, a kivárási képessége, differenciált látási és hallási megfigyelések, mozgáskoordináció, finommozgások)
- képességei alkalmassá válnak az írástanulásra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése
- Testséma, nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Tájékozódás a hármas osztatú vonalrendszerben
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése

- Lendületes vonalvezetés
- Betűelemek
- Szájról olvasás
- Kommunikáció
- Szókincs

Fogalmak

betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közöttte, mellette stb.

Témakör: Az írás jelrendszere

Javasolt óraszám: 60 óra (34-26-0)

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. Az íráselőkészítés befejezése után az írástanítás párhuzamosan folyik az olvasástanítással. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő két tanév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- alkalmassá válik az önálló feladatvégzés egyes lépéseire.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és vizuális minta alapján
- írás teljesítményének szintje eléri a 12-18 betűt percenként

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Betű- és hangazonosítás
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásaik
- 3-4 szóból álló mondatok írása
- Szájról olvasás

Fogalmak

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette stb.

A betűtanítás sorrendje							
kisbetűk							
1.	a	12.	í, u, o	23.	é	34.	zs
2.	i	13.	c	24.	sz	35.	ty
3.	ó	14.	k	25.	ű	36.	ly
4.	m	15.	á	26.	n	37.	w
5.	s	16.	f	27.	ü	38.	y
6.	t	17.	h	28.	g	39.	dz
7.	v	18.	z	29.	r	40.	dzs
8.	e	19.	ő	30.	b	41.	x
9.	ú	20.	d	31.	gy	42.	q
10.	l	21.	ö	32.	cs		
11.	p	22.	j	33.	ny		

A betűtanítás sorrendje							
nagybetűk							
1.	A, Á	5.	Z, Zs, I, Í, K	9.	N, Ny, M	13.	Dz, Dzs
2.	U, Ú, Ü, Ű, V	6.	S, Sz	10.	J, H	14.	X, Q
3.	O, Ó, Ö, Ő, C, Cs	7.	T, Ty, F	11.	L, Ly, D		
4.	G, Gy, E, É	8.	P, R, B	12.	W, Y		

Írásbeli értés, közlés

	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM	
Ek. 1.	Olvasástechnika ◆ Az olvasási képesség, az olvasástechnika kialakítása / kisbetű egy része/ ◆ A szövegértő olvasás fejlesztése ◆ A figyelem ráirányítása a pontra, vesszőre, a szünetek tartására • Annak gyakorlása, hogy a szöveget csak akusztikus benyomások alapján kövesse és figyeljen fel a megszakítás helyére • A szem átfogóképességének fejlesztése a tartalmilag összetartozó egységek jelölése segítségével Szövegfeldolgozási műveletek ◆ Az előforduló szövegtípusok	Olvasástechnika ◆ Ismerje a tanult írott és nyomtatott kisbetűket önállóan és szavakban ◆ Ismerje fel a tanult nyomtatott nagybetűket ◆ Tudjon lassan, szótagolva olvasni nyomtatott szöveget Szövegfeldolgozási műveletek ◆ Értelmezze rajzzal, cselekvéssel, képpel való egyeztetéssel az olvasott szavakat, mondatokat ◆ Egyéni adottságoktól függően egyeztesse a szavak, mondatok írásképét a sajtóról olvasási képpel Írás, íráshasználat.	Olvasás, szövegértés ◆ A szövegek típusai • Utasítások, kérdések, közlések szövege • A tanítási órák naponta előforduló mozzanatai /naptár, időjárás/ • A társalgások párhuzamosan rögzített szövegei • A cselekvéses beszédhelyzetek részben párhuzamosan, részben utólag rögzített szövegei • Egyszerűsített mesék – Képsorokhoz rendelt mondatok – Bábjelenetek mondatai • Mondókák, versek ◆ Olvasástechnika • A beszéd hangjainak /sajról olvasási képének és azok írásjegyének - nyomtatott kis- és nagybetűk, írott kisbetűk/ megismertetése • Betűfelismerési gyakorlatok	Írás, íráshasználat ◆ Írástechnika • Az írás tanulásának előkészítése – A formafelismerés gyakorlása – A térben való tájékozódás fejlesztése – Tájékozódási gyakorlatok írófelületen – Betűelemek gyakorlása • Az írás jelrendszerének tanítása – Az írott kisbetűk alakítása és kapcsolása – A kisbetűk írásának és kapcsolásának gyakorlása másolással írott, majd nyomtatott szövegről – Betűpótlás szavakban – Ismert, rövid szavak, mondatok írása másolással, látó-halló tollbamondás, tollbamondás után és emlékezetből.

	rendezésének gyakoroltatása Írás, íráshasználat ◆ Az írás jelrendszerének elsajátíttatása /a kisbetűk egy része/ ◆ A tanult betűk és kötésmódok gyakoroltatásával másolás, látó-halló tollbamondás, tollbamondás, emlékeztetből való írás	◆ Biztosan tudja alakítani a tanult kisbetűket ◆ Biztosan tudja kapcsolni a tanult kisbetűket írott szövegről való másoláskor ◆ Tudjon 2-5 betűből álló szavakat másolni, látó-halló tollbamondás, tollbamondás után és emlékeztetből leírni	• A betűk összeolvasása; fokozatos fejlesztéssel két, három, négy, öt betűből álló szavak olvasása szótagolással, majd szótagolás nélkül némán és hangosan • Az olvasott és megértett szavak hangsorának és betűsorának elemzése, egyes hangzók helyének jelölése • Szószerkezetek, rövid egyszerű mondatok olvasása Szövegfeldolgozási műveletek • A tartalmi megértést segítő ellenőrző feladatok – Egy képhez tartozó szó, szavak kiválasztása – Egymáshoz tartozó képek és mondatok párosítása – Képek és mondatok sorba rendezése – Rajzkészítés – Felelet kérdésekre feleletválasztással szavak szintjén – A betű és a szó fogalmának megismerése	

Ek. 2.	◆ Olvasástechnika • Az olvasási képesség, az olvasástechnika kialakítása (az összes kis- és nagybetű, írásjelek) • A szövegértő olvasás fejlesztése hangos olvasás során az írásjelek figyelembevételével • A folyamatos, egyenletes tempójú szövegű olvasás kialakítása • A szem átfogó képességének fejlesztése a tartalmilag összetartozó egységek jelölése segítségével • Annak gyakorlása, hogy a szöveget csak akusztikus benyomások alapján kövesse és figyeljen fel a szövegmegszakítás helyére ◆ Szövegfeldolgozási műveletek • Az értő olvasás fejlesztése szövegelemző műveletekkel ◆ Írás, íráshasználat • Az írás jelrendszerének elsajátíttatása (írott kis- és nagybetűk, írásjelek) • A tanult betűk és kötőmódok	◆ Olvasástechnika • Valamennyi kis- és nagybetű biztonságos ismeretében tudjon hangosan olvasni kézírásos és nyomtatott szöveget • Tudjon lassú, egyenletes folyamatossággal, szótagolva szövegűen olvasni • Jelezze a folyamatos olvasásnál az írásjeleket szünettel ◆ Szövegfeldolgozási műveletek • Értelmezze cselekvéssel, rajzzal, tanári kérdések segítségével az olvasott mondatokat • Értse a "Mi a címe? Kik a szereplők?" kérdéseket és válaszoljon rájuk • Legyen képes egy képsorozat hiányzó feliratának kikeresésére, a nem odaillő felirat kiválasztására • Tudja sorrendbe állítani az ismeret szövegek mondatait, szavait	Olvasás, szövegértés ◆ A szövegek típusai • Instrukciók szövege • A társalgások párhuzamosan rögzített szövegei • A társalgások szövegeiből kialakított olvasmányok • Képsorokhoz rendelt mondatok • Egyszerűsített mesék • Mondókák, versek ◆ Olvasástechnika • Mondatok, rövid szövegek hangos olvasása • A mondatközi szünetek érzékeltetése akusztikus úton tanári segítséggel, majd önállóan • Egy mondaton belül a tartalmilag összefüggő részek jelölése akusztikus úton, gyakorlása követő olvasással • A hangsúlyos részek és szünetek jelölése akusztikus úton • A hangsúly és a ritmus gyakorlása akusztikus úton, vizuális jelek bevonásával ◆ Szövegfeldolgozási műveletek • A tartalmi megértést segítő, ellenőrző feladatok – Egymáshoz tartozó képek és mondatok párosítása	– Szópótlás hiányos mondatokban – Kérdőszavak bejelölése – Az olvasmányok új fogalmainak gyakorlása más szöveggörnyezetbe helyezve – Szinonim szavak gyűjtése Írás, íráshasználat ◆ Írástechnika • Az írott nagybetűk írása és kapcsolása • Az írásjelek írása • A mondatok helyesírásának megfigyelése; mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjel, szavakra tagoltság • Szavak, mondatok másolása írott szövegről • Másolás nyomtatott szövegről • Másolás emlékezetből: 2-3 ismert szavas mondatok írása akusztikus megerősítéssel a vizuális minta elvétele után • Tollbamondás után ismert szavak és mondatok írása a vizuális és akusztikus megfigyelést követően ◆ Írásbeli szövegalkotás

	gyakoroltatásával másolás, látó-halló tollbamondás, tollbamondás, emlékezetből való írás • Az olvasható, folyamatos kézírás kialakítása • Az önellenőrzés helyes módjának megtanítása, gyakoroltatása • Annak az igénynek a felmérése, hogy írása legyen tiszta, áttekinthető	• Ismerjen fel és jelöljön meg megnevezett szavakat, mondatokat • Tudjon megoldani szöveghez kapcsolódó feladatokat (hiányos mondatok pótlása, kérdések megválaszolása megkezdett mondatok befejezésével, vagy adott válaszok kiválasztásával...) ◆ Írás, íráshasználat • Biztosan tudja alakítani a kis- és nagybetűket, a tanult módon kapcsolja azokat • Legyenek betűi egyértelműen felismerhetők az írás során • Másoljon szavakat, rövidebb mondatokat írott és nyomtatott szövegről - 2-3 technikai hibát követhet el • Biztosan alakítsa az írásjeleket • Érje el írásteljesítményének szintje a percenkénti 10-12 betűt	– Képek és mondatok sorbarendezése – Összefüggő szövegek kevert mondatainak sorbarendezése – Rajzkiegészítés – Felelés kérdésekre tanári segítséggel – A mondat, szó, betű fogalmának elmélyítése – A nagybetű, kisbetű, pont, vessző fogalmának elmélyítése	• A szóbeli értés, közlés során használt szavak, kifejezések és nyelvalakok írása – Szógyűjtés képről emlékezetből, előzetes megbeszélés után – Rövid, egyszerű mondatok írása képről emlékezetből, előzetes megbeszélés után • Szövegfeldolgozási műveletek – Betűpótlás szavakban – Hiányos mondatok pótlása szemlélet alapján – Kérdőszavak beírása adott mondatrésze

		• Tudjon 3-4 betűből álló szavakat emlékezetből írni, legfeljebb 2-3 technikai hibával • Legyen képes 2-3 szóból álló mondatokat tollbamondás után leírni (akusztikus és vizuális megfigyelés alapján) • Helyezze el írásmunkáját gazdaságosan (szóköz, sorkihasználás) • Tudja hibáit tanári minta alapján javítani		
1	Olvasás, szövegértés ◆ A folyamatos, szöveghű olvasás továbbfejlesztése, próbálkozás a néma olvasással ◆ A szótördelés és a nagyon lassú tempójú olvasás megszüntetése ◆ Annak fejlesztése, hogy az önálló szövegolvasáskor a technika mellett a tartalomra is koncentráljon a tanuló	Olvasás, szövegértés ◆ Tudjon a tanuló egyenletes folyamatossággal ismert szöveget olvasni ◆ Legyen képes a szótördelést, a nagyon lassú tempót tanári minta utánzásával javítani ◆ Legyen képes az elolvasott mondatokat értelmezni rajzzal, cselekvéssel a tanár	Olvasás, szövegértés ◆ Olvasástechnikai gyakorlatok szövegeken • A szövegek típusai /a szövegek írott és nyomtatott formában egyaránt megjelennek/ – Társalgások párbeszédes formái – A társalgásokból kialakított olvasmányok – A tankönyv témakörökhöz kapcsolódó olvasmányai – Képsorokról készült összefüggő mondatok	• Szövegértést- és elemzést fejlesztő gyakorlatok – A tartalom globális megértését bizonyító gyakorlatok – Adott szempontú gyűjtés a szövegből /cím, szereplők, helyszín/ – Szövegegyeztetés képpel, képrészlettel – Illusztráció /különböző manuális tevékenységi formával/ szövegekhez Könyv- és könyvtárhasználat

	◆ Az olvasást megelőző tájékoztató kérdések körének bővítése ◆ Saját élményeiket is idézzék fel a tanulók egy-egy olvasmányt követő társalgásban Írás, íráshasználat ◆ A helyes betűarányok és szóközök betartatása folyamatos írásban ◆ A figyelem ráirányítása a mondatkezdő nagybetűre, a mondatközi, - és végi írásjelekre ◆ A különböző íráshasználati szinteken az íráshasználati és nyelvhelyességi hibák csökkentése ◆ Az önellenőrzés fejlesztése	segítő kérdéseire támaszkodva ◆ Tudjon a globális szövegtartalomhoz kapcsolódóan feladatokat legalább tanári segítséggel megoldani ◆ Tudja megnevezni az olvasmányok címét, szereplőit, helyszínét Írás, íráshasználat ◆ Legyen képes nyomtatott és írott szövegről folyamatosan 2-3 percig másolni legfeljebb 1-4 hibával ◆ Tudja a megfelelő betűarányokat, szóközöket folyamatos írásban betartani ◆ Legyen képes szavakat, 2-3 szavas mondatokat látó-halló tollbamondás után hibátlanul, tollbamondással 1-2 hibával leírni	– A szerep- és pantomimjátékok mondatai – Felszólítások, kérdések mondatcsíkjai – Manipulatív tevékenységekhez kötött írásbeli utasítások • Gyakorlatok – Hangos olvasás tanári minta lekövetésével /tempó, ritmus, szünet/ – Szóképes olvasás vizuális, akusztikus támponttal – Néma olvasás – Hangos, néma olvasás összekapcsolása /válogató, egységhez kötött/ – Néma, követő olvasás akusztikus támponttal	• Könyvtárlátogatás, - játékos foglalkozások • Illusztráció feldolgozott meséhez • Könyvek néhány adata: cím • Az Ablak-Zsiráf lexikon használatának tanulása • A könyvek helyes használata, megóvásuk Írás, íráshasználat • Másolás, emlékezetből írás, látó-halló tollbamondás, tollbamondás a szóbeli értés, közlés tartalmához kapcsolódva – Szavak, kifejezések – Mondatok – Szövegalkotás a szóbeli értés, közlés során kialakított szövegek megjelenítése a különböző íráshasználati szinteken • Képeslap címezése, rövid üdvözlés

		◆ Tudjon szavakat emlékezetből hibátlanul leírni ◆ Legyen képes hibáit minta alapján megkeresni, javítani		

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó

Javasolt óraszám: 21 (10-5-6)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjen a rendezett írásképre;
- törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerveket, mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon;
- feladatvégzés során társaival együtt működjék;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi a hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék nyelvtani kategóriákat
- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- az elválasztás elemi szabályaira kezd ráérezni
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése, szájról olvasás
- Vizuális memória fejlesztése
- Rítmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése, szótagolás, elválasztás
- Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- Aktív szókincs fejlesztése
- Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása, 4-5 szóból álló mondat leírás

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

Javasolt óraszám: 30 óra (10-10-10)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja akusztikus és vizuális minta alapján
- a mondatalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;
- megadott szempontok alapján szóban mondatokat alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.
- szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvtudás formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Hibajavítás szövegminta alapján
- Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- A kijelentő és kérdő mondatok
- Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése
- Fonémahallás fejlesztése, szájról olvasás

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: Kisbetű-nagybetű

Javasolt óraszám: 11 óra (0-7-4)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, érthetően kommunikál;
- ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.
- a mondatokat nagybetűvel kezdi

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- Szájról olvasás
- Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással, látó-halló tollbamondással és emlékezetből írással
- Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- Élőlény, tárgy neve
- Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

Témakör: A magyar ábécé – A betűrend

Javasolt óraszám: 20 (0-10-10)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;
- ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol.
- feladatvégzés során társaival együttműködik;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és vizuális minta alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol;
- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése, szájról olvasás
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd-, artikulációs és szájról olvasási képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Javasolt tevékenységek

Könyvtárlátogatás.

Témakör: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe

Javasolt óraszám: 10 (0-10-0)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja akusztikus és vizuális minta alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- törekszik a beszédhangok időtartamának helyes kiejtésére a szavak jelentésének megfelelően
- önállóan, vagy tanári segítséggel értelmezi az eltérő időtartamú hangsorból/betűsorból álló szavakat

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fonémahallás, beszédhallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció és szájról olvasás fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése
- Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

Fogalmak

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

Témakör: Nyelvtani, grammatikai ismeretek (speciális beszédfejlesztési gyakorlatok, nyelvvalaki társasjáték, nyelvi szerkezetalkotás)

Javasolt óraszám: 50 óra (0-0-50)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A speciális beszédfejlesztési gyakorlatok módszeres eljárásként épülnek be az anyanyelvi fejlesztésbe. A témakör célja a nyelvi készségek, a nyelv grammatikai-szintaktikai elemeinek fejlesztése játékos formában, érési folyamatot biztosítva a receptív és expresszív beszéd elsajátításának. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult grammatikai, helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja akusztikus és vizuális minta alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.
- tevékenységébe ágyazva vagy képi szemlélet alapján játékos formában gyakorolja a nyelvvalakok használatát
- az aktuális beszéd és olvasási anyaghoz kapcsolódva igyekszik használni a tanult nyelvvalaki formákat (-t tárgyrag, helyragok, személyes névmások, sorszámnevek), amelyek fogalmilag, elnevezésükben még nem tudatosíthatók, azonban nélkülözhetetlenek a tartalmilag pontos nyelvi megnyilatkozások szempontjából

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fonémahallás, beszédhallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció és szájról olvasás fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése

Fogalmak

mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

Nyelvtan

	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM	
1.	◆ A tartalomban felsorolt nyelvtani kategóriák tudatosítása a ráismerés és megnevezés szintjén ◆ A magán- és a mássalhangzók megkülönböztetése ◆ Az elválasztás elemi szabályainak tudatosítása a belső érzék kialakításával A toldalékos szavakban a szótő és a toldalék megfigyelése, közelebbi megnevezés nélkül	◆ Ismerje fel a tanuló szövegben és beszédben meghatározás nélkül a következőket: mondat, kijelentő és kérdő mondat a legegyszerűbb esetekben, szó, betű ◆ Tudja írás közben alkalmazni a mondatkezdő nagybetűt, a mondatvégi írásjeleket ◆ Tudja elválasztani a szavakat a legegyszerűbb esetekben	◆ <u>Hangtan</u> • Hang, betű • Magánhangzó, mássalhangzó • A teljes ábécé • Szavak betűrendbe sorolása • Szótag • Az elválasztás ◆ <u>Szótan</u> • Szófajok: főnév, melléknév, ige • Ellentétes jelentésű szavak • Szótő, toldalék ◆ <u>Mondattan</u> • A mondat • A kijelentő, a kérdő, a felszólító, a felkiáltó mondat ◆ <u>Helyesírás</u> • Mondatkezdő nagybetű • Mondatközi és végi írásjelek • Ékezetek • Magán- és mássalhangzók hosszúsága • A j hang kétféle jelölése, leggyakoribb ly -s szavak	• Gyakori előfordulású főnevek tárgyesete és velük kapcsolatosan jelen idejű, egyes és többes szám 3. személyű, nem rendhagyó ragozású igealakok • Mondatalkotás a "van", "nincs" igékkel • Főnevek egyes és többes szám szerinti rendezése, valamint ezekkel mondatalkotás • Ragpótlások – helyhatározóragok: -ba, -be, -ban, -ben, -ból, -ből, -ra, -re, -on, -en, -ön, -ról, -ről – időhatározó-ragok: -kor, -tól, -ig, -n • Szemléltetéssel egybekötött szóértelmezések, mondatalkotások – ad, kap igék és határozóragos vonzataik – és, vagy kötőszavak szembeállítás • Nyelvalaki társasjátékok és hiányos szövegek pótlása közvetlen megfigyelés alapján – névutókkal: alatt, felett, mellett, mögött

			◆ Nyelvi szerkezetalkotás • Magánhangzók jelölése szavakban, ékezetpótlás és betűpótlás • Mássalhangzók jelölése szavakban, betűpótló gyakorlatok • Szavak csoportosítása kérdésekre: ki? mi? milyen? mit csinál? • Ellentétes szavak gyűjtése • Igék, melléknevek, főnevek pótlása szemlélet alapján • Igék rendezése egyes ill. többes szám szerint • Igék megfogalmazása megjelenítés alapján (jelen idejű, egyes szám és többes szám 1. és 3. személyű alakok) • Mondatalkotás gyakori előfordulású, alanyi ragozású igékkel (pl.: eszik, rajzol, néz,...)	– határozószókkal: jobbra, balra – tő- és sorszámnevekkel – birtokos névmásokkal: enyém, tied – személyes névmásokkal: én, te, mi, nekem, neked, velem, nálam, nálad, hozzám, hozzád – birtokos személyjelekkel: -m, -d • Tőmondatok bővítése kérdőszavak alapján • Kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó mondatok csoportosítása kevert halmazból válogatással • A tanult mondatfajták gyűjtése szövegből

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén

- ❖ A tanuló hallásállapotától, beszédkésztségétől és képességeitől függően törekedjen az érthető beszédre, legyen tisztában a kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket.
- ❖ Értsen meg egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közlését szükség esetén tanári segítséggel.
- ❖ A kérdésekre tudjon válaszolni.
- ❖ Legyen képes egyszerű mondatok alkotására.
- ❖ Számoljon be élményeiről egyszerű formában, szükség esetén tanári segítséggel.
- ❖ Törekedjen az egyszerű memoriterek visszaadására.
- ❖ Ismerje az írott és nyomtatott betűket.
- ❖ Olvasson szótagolva, szólamokban vagy folyamatosan.
- ❖ Törekedjen rendezett, pontos írásképre.
- ❖ Rendelkezzen alapvető szókinccsel.
- ❖ Legyen motivált a tanulásra.

2. évfolyam

A 2. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 238 + 2 témahét

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	Össz.	2.
Beszéd és olvasás		
Beszéd és kommunikáció	70	70
Népmesék, műmesék	40	40
Versek, népköltészeti alkotások	6	6
Helyem a közösségben – család, iskola	20	20
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	13	13
Állatok, növények, emberek	10	10
Nyelvtan, helyesírás, szövegalkotás		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	5	5
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés), mondatfajták, fogalmazás előkészítése	15	15

A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, íráshasználat (tollbamondás, emlékezetből írás, látó-halló tollbamondás, másolás)	13	13
Szótő és toldalék, szóelemzés	5	5
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	5	5
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	6	6
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	10	10
3. Mennyiségeket kifejező szavak	5	5
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	15	15
Összes óraszám:	238	238

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Javasolt óraszám: 70 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A témakör célja a nyelvi rendszer kiépítésével olyan nyelvi kommunikációs szint megalapozása, amelyben a nyelvi készségek biztosítják a tanuló számára a szaktárgyak, ill. valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának megértését, elsajátítását, a társadalmi érintkezés alapvető normáinak megismerését és alkalmazását.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- hallásállapotának megfelelően próbálja közölni spontán gondolatait, élményét hiányos és teljes mondatokkal, vagy mondatértékű szavakkal a nyelvtani helyesség igénye nélkül.
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérdés, megszólítás, kérdés,
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.
- a megfogalmazásban követi a tanári mintát, 8-12 szótagú ismert szavakból álló szókapcsolatok, mondatok megismétlésével
- irodalmi és egyéb művek olvasásával, elemzésével -a szókincs bővítésével, a kifejezési készség fejlesztésével – gazdagítja személyiségét, önismeretét, ítélőképességét, érzelmileg azonosul az adott témákkal
- a versek, memoriterek megtanulásával és elmondásával intenzíven fejleszti megtartó emlékezetét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédleghése és artikulációja megfelelően fejlődik;
- képességeinek megfelelően figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- tudja korrigálni akusztikus - szükség esetén vizuális - minta alapján beszédtechnikai hibáit;
- beszédérthetőségi szintje megfelelő;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja; a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, képességeihez mérten érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik társalgási szituációkba, párbeszédek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába, miközben használja a tanult grammatikai eszközöket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédleghzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szavak, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédeszlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyesejtés kialakítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszédek, szituációs játékok
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

Beszéd és kommunikáció			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
2.	◆ Annak kialakítása, hogy a spontán adódó, illetve adott témához kötött társalgásokat élénkség, gondolati sokrétűség jellemezze ◆ Monologikus közlési formák alkalmazása ◆ A mondanivaló megfogalmazása bővített és összetett mondatokkal ◆ Önállóság fejlesztése a kérdésalkotásban ◆ A lényeges és lényegtelen elkülönítése szemlélet alapján történő mondatalkotáskor ◆ Felszólítások, kérdések, közlések adekvát alkalmazása manipulatív tevékenységek során a munka tárgyára, módjára, anyagára, eszközeire ◆ Tevékenységek során a tegező és magázó megszólítási formák alkalmazása ◆ Tanári kérdések, illetve utasítások továbbítása társak felé a mondat megváltoztatásának szükségességével ◆ A fogalmazás elemeinek előkészítése ◆ Aktivitás fokozása a szerepjátékok szövegeinek kialakításában, eljátszásában	◆ Tudjon a tanuló a társalgásokba a párbeszéd elemi formáit /közlés, kérdés, felszólítás/ alkalmazva bekapcsolódni ◆ Legyen képes néhány mondatos beszámolóra tanári segítséggel /kérdések/ vele megtörtént esemény, befejezett manipulatív tevékenység, megfigyelések alapján ◆ Törekedjen közléseiben bővített és összetett mondatokat használni, szükség esetén tanári segítséggel /kérdőszó, kötőszó megadása/ ◆ Legyen képes lényegi sorrendet alkalmazni szemlélet alapján történő mondatalkotásban ◆ Tudjon lényegre utaló címet megfogalmazni, szükség esetén tanári segítséggel /válogatás megadott variációk közül/ ◆ Tudjon manipulatív tevékenység során pár- illetve csoportmunkában társának utasítást adni és a kapott utasításokat végrehajtani ◆ Tudja a tanár kérdéseit, felszólításait társainak közvetíteni a mondatok átalakításával, szükség esetén	◆ Társalgások spontán adódó témákról ◆ Kötött társalgások • adott téma alapján • manipulatív tevékenységek során csoport és pármunkában • a köznapi helyzetek reprodukálása közben • a megismerési módszerek alkalmazásakor • az olvasást megelőzően /tájékozódó kérdések, válaszok/ • olvasottak alapján a spontaneitást megragadva, illetve véleményalkotást provokálva ◆ Szövegalkotások • Párbeszédok köznapi élethelyzetekhez kapcsoltan • Monologikus közlések – beszélgetések tartalmáról – olvasmányok tartalmáról – köznapi helyzetek cselekvéses megjelenítése alapján – manipulatív tevékenység során már elvégzett és még elvégzendő mozzanatokról – megfigyeléseket követően

	◆ Annak fejlesztése, hogy a köznapi helyzetekhez kötött rögtönzésekbe tudjon bekapcsolódni a tanuló	segítséggel /megadott mondatok közüli válogatás/ ◆ Igyekezzen engedélykéréseibe a ható igéket beépíteni	● Történetalkotás képről, képsorról – eseményképek lényegére vonatkozóan – 6-8 képből álló képsor összefüggéseit alapul véve

Ajánlott kifejezések, mondatminták

2. osztály	___ on születtem ___ idősebb/ fiatalabb, mint ___ ___ hónappal idősebb/ fiatalabb nálam ___ hasonlít/ nem hasonlít ___ra ___ hasonlít/ nem hasonlít rám ___ a legidősebb, mert ő ___ született ___ olyan magas, mint ___ én ___kilóval kevesebb/ több vagyok, mint ___ az ő szeme/ haja világosabb (sötétebb, rövidebb, hosszabb), mint az enyém ___haja hosszabb (rövidebb, sötétebb, ...), mint ___é nekem van/ nincs testvérem ___n lakunk otthon velünk lakik ___ is a ___dik osztályból ___val/ vel lakom egy szobában ___val járok együtt ___re/ ra ___ni ___val/ vel szeretek ___ni	a ___ hasznos/ káros, mert ___ a ___ húsa finom a ___ tejet ad a ___ból lehet ___t főzni a ___ nyersen is ehető a ___bőréből ___t készítenek a ___ tollát felhasználják a madarak ___n sok/ kevés ___t találnak télen ___t tesz a madáretetőbe megöntözi a ___t lemossa a ___ levelét átülteti a ___t, mert ___ útközben velünk szemben a fák oldalán volt/ nem volt moha az árnyékunk mindig előttünk (mögöttünk, jobbra, balra) volt a ___ig egyenesen, majd jobbra/ balra kell menni a ___val szemben át kell menni az úttesten

anyukám (apukám, nagypapám, nagymamám) ____ban dolgozik ____ már nyugdíjas ____val szoktam ____ni az iskolában ____, az ebédlőben ____ ül mellettem ____ ágya van az én ágyam mellett (felett, alatt) szeretem/nem szeretem ____t, mert ____ ő jobban tud ____ni, én szebben ____ ____órán gyakran /ritkán használunk ____t ____ tanítja a ____t idén sok/kevés ____ óránk van ebben a tanévben ____ már nem tanít az osztályban tavaly ____ még nem tanított az osztályban idén már nem ____ tavaly még nem ____ a ____ ____val dolgozik ____t készít (javít, vezet, épít, gyógyít, gondoz) a ____ból a ____ba szállítják a ____t	a sarkon ____ra kell fordulni a ____ jele a ____ szín a ____ jele a ____ vonal az alagsorban van a ____ az ____ mellett/mögött, előtt ... van a ____ a ____nak sok/kevés ablaka van a ____ világosabb/sötétebb, mint a ____ a mi iskolánk szebb (korszerűbb, modernebb, ...), mint a ____ a hallók iskolájában ugyanolyan/különbözik a ____ nálunk van ____ is a ____nak a padlója ____ a falakat ____ból építették a ____ szép, mert sok a ____ (virág, kép) a ____n nálunk/a másik iskolában jobban lehet ____ni, mert ____ ____val utazom haza

a ____val könnyebb ____ni, mint a ____val szabad időben ____ni szokott hétvégén gyakran szokott ____ni ____val játszik szünetben ____t olvas ebéd után gyakran megyünk ____ni a ____ban/on lehet ____ni én szívesen ____ hintázom/játszom a homokozóban nagyon szeretek ____ni ismerem/nem ismerem a játék szabályát ____t dob ____t lép ____ győz ____, te jössz! ____, ____szer kimaradsz! ____ beér a célba segítek ____ni	anyukám (apukám, testvérem) ____val megy dolgozni ____val gyorsabban lehet utazni, mint ____val én már/még nem utaztam ____val ____on közlekedik/nem közlekedik ____ átadja a helyét egy ____nek segít fel/leszállni egy ____nek előre engedi a ____t nyugodtan ül a helyén túl gyorsan ____ megcsúszott, mert ____ hirtelen ____, ezért ____ sokszor előzőtt, ezért ____ azért karambolozott, mert ____ (csúszott az út, köd volt) kiszaladt a ____ra kilépett a ____ mögül a ____elé nem állt meg a ____nál leugrott/felugrott a ____ról/ra

___val takarít kikapcsolja/bekapcsolja a ___t elszakadt/eltörött a ___m légy szíves varrd meg (javítsd meg, ...) a ___t most nem érek rá, majd ___ mindjárt ___, csak ___ ___ jön hozzánk tessék ___ni (bejönni, leülni, megkóstolni, venni) ___ (egy hetet, ___ napot) hiányoztam azért hiányoztam, mert ___ légy szíves mondd meg mi volt a lecke ___ból add ide a füzetedet, hogy ___ add kölcsön a ___t, vigyázok rá/mindjárt visszaadom szívesen adok neked ___t nem láttad a ___mat? elveszett a ___m segítek megkeresni a ___t	___házban lakunk (családi, lakótelepi, társas) a ___ból nyílik a ___ a ___ablaka a ___ra néz a ___ban (hálószobában, konyhában, nappali szobában) van ___ (berendezés megnevezése) a ___fala ___ (festett, tapétázott, csempézett) a ___padlózata __ (parketta, kő, padló, szőnyegpadló,...) a ___ban ___val fűtünk nálunk ___fűtés van a ___ban van/nincs ___ csak az ___ban/on van ___ közel van a ___ a mi utcánkban ___van a ___a szomszéd utcában van a ___messze van városban/falun lakom van a közelben egy hegy (domb, patak, tó,...)

nem vetted el a ____mat?	ott szoktunk ____ni
ne tessék haragudni, hogy ____	____ba ____val lehet utazni
azért késtem el, mert ____	a mi utcánk forgalmas/nem forgalmas
piszkos már a ____, tedd a szennyesbe	
áthúzom az ágyat	____ is siket, ő ____n tanul
én már/még nem egyedül ____	____ ____n volt ____ versenyen
naponta ____	
kérek egy kiló (liter, deka, darab) ____t	nyújtsd ki/hajlítsd be a ____d
adhatok még valamit?	kinyújtom/behajlítom a ____m
megméri a ____t	megfeszítem/ellazítom a ____m
becsomagolja a ____t	megfogom a ____t
levesz a polcról egy ____t	érzem, hogy ____ (sima, puha, meleg)
kiveszi a ____ból a ____t	megszagolom a ____t
beleteszi a ____t a ____ba	kellemes illata van
a ____t ____ba teszi	kellemetlen a szaga
sorban áll a ____nál	megízlelem a ____t
válogat a ____ból	az orrommal szagolok

kérek egy csomó (csokor, kiló, darab, fej,...) ____t lelép a ____ról figyeli a ____t vár a ____ra megérkezik a ____ felszáll a ____ra kilyukasztja a jegyét közlekedik a ____ a(z) ____ elüti a ____t összeütközik a ____ és a ____t hirtelen a(z) ____ elé lép nem néz se ____ra, se ____re nem veszi észre a ____t eltörött a ____ vérzik a ____ nem tud felállni mert ____	a szememmel látok a nyelvemmel ízlelek a fülemmel hallok tüdővel lélegzem dobog a szívem ha futok, gyorsabban ____ (ver a szívem, lélegzem) ____ szemüveget hord, mert ____ (rosszul lát, kancsal) tiszta (piszkos, karcos) a szemüvege ____val tisztítom a szemüvegemet minden nap tisztítom az illesztéket nem szól a készülékem, azt hiszem ____ (kimerült az elem, elromlott) sípol a készülékem, ha ____ nem jó az illesztékem, mert ____ (nyomja a fülem, kiesik a fülemből) ____ gyenge, mert ____ (nem szeret gyalogolni, nem fut, mindig a szobában van) ____ fáradt, mert ____ (keveset alszik, sokat néz TV-t, ...)

megméri a ____t belerakja a ____t a ____ba tele van a ____ kifolyik a ____ból fél (negyed, háromnegyed) ____ van ____ perccel múlt ____ ____ perc múlva lesz ____ ez melegebb/hidegebb, mint a másik ____ fok lázam van ma melegebb/hidegebb van, mint ____ szerintem a ____ rövidebb (hosszabb, kisebb, nagyobb, szélesebb, keskenyebb, ...), mint a ____ lehűlt/felmelegedett a ____ ____ fok hideg/meleg van ____ pontosan mért/nem mért pontosan a ____nak van/nincs szárnya (lába, tolla, ...) a ____erdőben (mezőn, vízparton) él	hideg/meleg van, ____t veszek fel izzadok, mert ____ ____tól kaptam zsebpénzt vettem ____t, de még van pénzem vettem ____t, minden pénzem elfogyott gyűjtöm a pénzem ____ra szeretnék venni ____t ____ra elég/nem elég a pénzem szüleim ____t szeretnének venni sokat kell fizetni a ____ért (fűtésért, villanyért, vízért, ...) vigyázok a ____ra, mert sok pénzbe kerül

Témakör: Népmesék, műmesék, olvasmányok

Javasolt óraszám: 40 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar népi irodalomból;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, olvasmányokat, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről tanári segítséggel kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- bővül szókincse, az elsajátított szókincset alkalmazza más műveltségi területen és a hétköznapiakban is
- olvas és értelmez egyszerű szövegeket, ezekkel kapcsolatban feladatokat old meg

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- Szájról olvasási képesség fejlesztése

Fogalmak

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszámok

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
2.	Mazsola nem akar iskolába menni	Háztartási gépek
	Lekváfőzés	Ki ette meg a szilvalekvárt?
	Esik az eső	Éjszakai kaland az állatkertben?
	Berci elkésik	Mazsola unatkozik
	Micóka	Mazsola és a sárkány
	Nagytakarítás a tökházikóban	Kaland a tóparton
	Mazsola és a mikulás	Mazsola nem akar úszni
	Mégis lesz karácsonyfa	A körhinta
	Mazsola beteg	Lexi már olvas:
	Berci az önkiszolgáló élelmiszerboltban	A békakirályfi
	A hóember története	A kiscsibe és a kiskacsa
	Mazsola és a hóvirág	Hét kis manó
	Mazsola nem ér rá	A Vidorka család egy napja
	Baleset	
	Mazsola udvarias	
	A csodálatos gyümölcsfa	
	Érkezés	

Új kislány az osztályban	
Pali nagyszülei	
A piacon	
Pali zsebpénze	
Látogatás a műhelyben	
Foglalkozások	
A ruházati boltban	
A sebesült őzike	
Szabad az őzike	
Utazás a pályaudvarra	
Hétfégi munka Paliéknál	

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Javasolt óraszám: 6 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;
- megtartó emlékezete jelentősen fejlődik
- szókincse bővül

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés, beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális, megtartó memória fejlesztése
- Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
- Belső képalkotás
- Ritmusélmény
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- Szájról olvasás fejlesztése

Fogalmak

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek

Bábszínház-, színházlátogatás.

Részvétel ünnepségeken (pl. versmondás).

osztályfok	törzsanyag	ajánlott

2.	Krecsmári László: Kitől fél a kisegér?	Weöres Sándor: Dolgozók
	Hüvelykujjam almafa...	Weöres Sándor: Kis versek a szélről
	Csön-csön gyűrű...	Kicsi vagyok, székre állok...
	Weöres Sándor: Fiúk, lányok	Gazdag Erzsé: Itt a farsang, áll a bál...
	Weöres Sándor: Kocsi és a vonat	Gyertek haza, ludaim...
	Rózsa, rózsza, szép virágszál...	
	Kassák Lajos: Testvérek	
	Tavaszi (Napfény táncol...)	

Verseket, népköltészeti alkotások			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
2.	- Formai elemek alapján a vers elkülönítése a prózától - Rímpárok felismerése - Verbális, megtartó emlékezet fejlesztése	- Formai elemek alapján különítse el a verset a prózától - Szöveghűen felidéz néhány verset	- Szövegek csoportosítása műfaj szerint: vers, próza - A törzsanyag verseinek megtanulása - Ismeretek a rímről - Rímelő szavak gyűjtése versekből - Rímelő szavak a köznapi szóhasználatban

Témakör: Helyem a közösségben – család, iskola

Javasolt óraszám: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

- önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.
- ismereteket szerez a munka világával kapcsolatban (foglalkozások, eszközök, színhelyek)

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallásfigyelem fejlesztése
- Érzelmi fejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése, szájról olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

Fogalmak

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

Javasolt tevékenységek:

Részvétel iskolai rendezvényeken

Család		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A személyi adatok bővítése ◆ Jellemzők gyűjtése és összehasonlítások a szűkebb családra vonatkoztatva ◆ Az egyidejűség és az egymásutániség megkülönböztetése a család életében ◆ A főbb házimunkák jellegzetes tevékenységei ismeretének bővítése, összekapcsolása adott háztartási gépek alkalmazásával ◆ Balesetmegelőzési ismeretek a háztartási munkához kapcsolódóan	◆ Tudja megnevezni a tanuló személyi adatai között /az 1. osztályban tanultakon túl/ a születési helyét, idejét, az anyja leánykori nevét is ◆ Legyen képes egyidejűséget és egymásutániséget megkülönböztetni a családi tevékenységekben ◆ Tudja szemlélet alapján a gyakori házimunkák néhány mozzanatát megnevezni, illetve utasítás alapján megjeleníteni ◆ Szerezzen elemi ismereteket a háztartási balesetek megelőzési lehetőségeiről ◆ Teljesítse családi megbízatásait	• A tanuló személyi adatainak bővítése: születési hely, idő, anyja leánykori neve • A szülők néhány jellemzője: kor, egyszerűsített foglalkozás és munkahely megnevezése • Összehasonlítások a szűkebb család /nagyszülők is/ tagjain: kor, külső, belső tulajdonságok • A családtagok időbeosztása hétvégeken és munkanapokon • Házimunkák – Háztartási gépek használata a főbb házimunkákban /takarítás, mosás, vasalás, sütés, főzés, tartósítás télire/ – Néhány háztartási eszköz megfigyelése tevékenység közben, leírásuk /húsdaráló, szifon, porszívó../ – Baleseti források, megelőzési lehetőségek

Iskola		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Társak külső tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése ◆ A társak külső tulajdonságainak összehasonlítása, viszonyítása	◆ Legyen képes a tanuló társai külső tulajdonságainak megfigyelését követően az összehasonlításokban részt venni ◆ Tudjon korra, magasságra, testsúlyra vonatkozóan fokozott melléknevekkel viszonyítást kifejezni	◆ Az osztály • A tanuló és az osztálytársak összehasonlítása: megfigyelések, viszonyítás /életkor, ruházat, külső, belső tulajdonságok/ ◆ Egyéb csoportok /pl. hálósobai csoport, szakköri csoport, .../ • A társak neve, osztálya • Baráti kapcsolatok

Tanulás		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Az órarend, a szakköri beosztás /időpontok/, a naposi, hetesi beosztás önálló figyelemmel követése, betartása ◆ A rendszeres napi munkában felelősségteljes feladatellátás	◆ Legyen képes a tanuló órarendje alapján a következő tanítási órára a szükséges felszerelést előkészíteni ◆ Tudja felsorolni iskolai elfoglaltságait ◆ Tudja megnevezni teljes névvel az osztályban tanító tanárokat	◆ Tantárgyak, órarend /délelőtti, délutáni/, felszerelés ◆ Az osztályban tanító tanárok /teljes név, tantárgy/ ◆ Javasolt manipulatív tevékenységek

Szabadidő		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A szabadidős tevékenységek ismeretkörének bővítése ◆ Egymáshoz való alkalmazkodás a szabadidő eltöltésében családon belül	◆ Ismerje a tanuló a szabadidő, munkaidő fogalmát ◆ Legyen igénye szabadidejének változatos eltöltésére ◆ Tudjon szabadidős tevékenységében úgy viselkedni, hogy környezete nyugalma ne zavarja	◆ A szabadidő fogalma, a család időbeosztása munkanapokon, hétvégén ◆ Iskolai szabadidő és a leggyakoribb tevékenységi formái ◆ Az iskola közelében lévő játszótér és felszereltsége ◆ Megfigyelés, cselekvés játékokkal: egyszerű szabályú társasjáték

Társas kapcsolatok, élethelyzetek		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Helyes viselkedési formák kialakítása ◆ A szituációfüggő nyelvi formák elsajátítása	◆ Törekedjen a tanuló ismétlődő szituációban a már begyakorolt kifejezéseket, nyelvi formákat alkalmazni ◆ Legyen képes elkülöníteni helyes és helytelen magatartási formákat konkrét szemlélet alapján	◆ Köznapi helyzetek otthon • Segítség kérése /pl. valami elromlott, elszakadt/ • Felszólítás valamire, halasztás kérése • Vendégvárás ◆ Köznapi helyzetek az iskolában • Hiányzás, lecke pótlás • Kölcsönkérés • Eltűnt tárgy keresése ◆ A higiénés szokások kialakításához kapcsolódó élethelyzetek

		• Hajmosás, szárítás • Ágyneműcsere, fehérneműváltás ◆ Vásárlás • Üzletekben • Piacon ◆ Kapcsolatteremtés • Köszönési formák találkozáskor és távozáskor gyermeknek, felnőttnek • Ismerkedés: párbeszéd-szituáció kérdésváltással • Bemutatkozás: néhány összefüggő mondattal /név, életkor, lakhely.../ ◆ Utazással kapcsolatos élethelyzetek • Néhány illemszabály alkalmazása szituációban • Baleseti helyzetek

Közlekedés		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Biztonságos közlekedésre nevelés ◆ A közlekedési szabályok ismeretének bővítése ◆ Balesetmegelőzési ismeretek elsajátítása	◆ Legyen képes elkülöníteni a helyes és helytelen közlekedési formákat valós helyzetben és képen ◆ Tudjon az úttesten szabályosan átmenni rendőri karjeléssel irányított forgalomban is	◆ A helyi és távolsági tömegközlekedési módok a tanuló tapasztalatai alapján ◆ Az utazással kapcsolatos helyes magatartási formák ◆ Járművek közlekedése az utcán, használatukhoz kötött vészhelyzetek értelmezése /élmények alapján/ ◆ A leggyakoribb közlekedési táblák, rendőri karjelzések ◆ Baleseti helyzetek, gyermekbalesetek

Intézmények		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Ismeretek szerzése az iskoláról térben és időben ◆ Épületek megfigyelése, jellemző jegyek összehasonlítása, csoportosítása	◆ Legyen képes a tanuló az iskola helyiségeit felismerni berendezésük és az ott folyó tevékenység alapján ◆ Vegyen részt iskolai környezete díszítésében, a kedvező környezet kialakításában ◆ Tudja az iskola környéki épületeket csoportosítani /lakóház, nem lakóház, középület/	◆ Az iskola • A tanuló iskolájának valamennyi helyisége, viszonyításuk, rendeltetésük • Az épület és a külső tér leírása • Az építéshez használt anyagok • Egészségügyi szempontok • Esztétikai szempontok ◆ Az iskola környékén lévő intézmények elkülönítése a lakóházaktól

A munka világa		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ Sorrendiség megfigyelése munkafolyamatokban	◆ Tudjon a tanuló csoportosítani a tanult foglalkozások körében adott szempont alapján /Mit dolgozik? Hol dolgozik? .../	◆ A szülők, nagyszülők foglalkozása, munkájának leírása ◆ Egy épület felépítésének folyamata

◆ Csoportosítások a foglalkozások körében	illetve megkezdett csoportot asszociáció alapján folytatni	• Munkák időbeli sorrendje, kapcsolódó foglalkozások • Az építőipari munkások munkájának összehasonlítása hagyományos és korszerű lakásépítésben ◆ A foglalkozások csoportosítása gazdasági ágazatok szerint /mezőgazdaságban, iparban, kereskedelemben dolgozók/ ◆ Egyéb foglalkozások /pl. orvos, postás, tűzoltó, pincér, .../

Tájékozódási alapismeretek		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A tájékozódás gyakorlása az iskola környékén ◆ Útvonalrajz leolvasása ◆ Ismerkedés a térképpel	◆ Tudjon a tanuló tájékozódni az iskola környékén ◆ Tudja megkeresni lakóhelyét és az iskola városát a térképen	◆ A tájékozódás gyakorlati alapozása • A szabadban való tájékozódást segítő természeti jelenségek megfigyelése /árnyék, moha/ • Az iskola megközelítése a környező utcákból a valóságban és vázlatrajz alapján • A térkép nézegetése alkalmasszerűen /kirándulás, élménybeszámolókból városok, tájak, / • Néhány térképjel /tó, folyó, hegy, vasútvonal/ • Térkép

Lakóhely, ország		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A településformák egyező és eltérő jellemzőinek megfigyeltetése ◆ A jelképismeret bővítése	◆ Tudja a tanuló saját otthonát adott szempontú csoportosításnál elhelyezni ◆ Tudja lakóhelyét megfelelő településformával azonosítani ◆ Tudja, hogy a Himnusz elhangzása idején csendben, egyenesen kell állni	◆ A tanuló otthona • A tanuló lakásának jellemzői: Milyen házban van? /családi, társas, lakótelepi /, a lakás helyiségei, berendezése, burkolatok, vízellátás, fűtés • A tanuló lakóhelye, mint településforma /falu, város, tanya/ és néhány jellemzője – Lakóházak csoportosítása, elkülönítés más épületektől – Középületek /boltok, posta, állomás, mozi, orvosi rendelő/ a lakóhelyen és ezek távolsága a tanuló lakásától ◆ Országismeret • A települések ismeretének bővítése /pl. a többi hallássérülteket oktató iskola városa/ ◆ Jelképek • Az iskola városának zászlója, címere • Ünnepeken tiszteletadás a Himnusznak

Témakör: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

Javasolt óraszám: 13 óra

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást,
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az ünnepélyeken elvárt megfelelő magatartásformákat elsajátítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.
- időbeli tájékozódó képessége fejlődik;
- felismeri, megnevezi nemzeti ünnepeinket (október 23, március 15.), jelképeinket: zászló, címer, kokárda;
- betartja a magatartási szabályokat és megfelelő öltözetet visel az ünnepélyeken;
- megfigyeli az évszakok, napszakok, időjárás változásait, a megszerzett ismereteket tanári segítséggel rendszerezi, rögzíti és alkalmazza a mindennapi élet és tevékenység során.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás fejlesztése
- Érzelmi fejlesztés
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete

- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- Keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- Nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása
- Szólások, közmondások, találós kérdések, kiszámolók, mondókák
- Szájról olvasás fejlesztése

Fogalmak

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólas, közmondás, évszak, körforgás

Javasolt tevékenységek

Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon.

Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása.

Az élettelen természet és változásai

CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A megismerési módszerek bővítése a méréssel ◆ Az időszemlélet fejlesztése ◆ Mérőeszközök helyes használata ◆ Időszemlélet fejlesztése	◆ Ismerjen fel a tanuló közvetlen környezete tárgyain, anyagain 3-5 mérhető tulajdonságot ◆ Legyen képes a méréshez a megfelelő mérőeszközt kiválasztani ◆ Tudja leolvasni az óráról az egész, fél, negyed, háromnegyed időpontokat ◆ Tudja használni a hőmérőt ◆ Tájékozódjon időben ◆ Ismerje a nemzeti és családi ünnepeket	◆ Ismerkedés a méréssel a közvetlen környezet tárgyain, anyagain tapasztalati úton • Hosszúságmérés: távolság,- szélesség,- magasság,- mérés – Szubjektív: lépés, arasz, hüvelyk – Objektív: mérőeszközökkel • Területmérés: szabálytalan formákon befedéssel • Térfogatmérés – A "Mennyi fér bele ?" vagyis a térkitöltés megfigyelése kísérletek közben /űrtartalmak kitöltése golyókkal, kockákkal/ – Folyadékok térfogatának viszonyítása becsléssel – Folyadékok mérése ismert térfogattal – Szilárd testek térfogatának mérése /vízkiszorítás/ • Időmérés – Periodikus jelenségek felismertetése, megfigyelése /napok, napszakok, évszakok, ../ – Időmérés órával • Ünnepek • Hőmérsékletmérés – Tapasztalati megfigyelés /érzékelés/ különböző hőmérsékletekről – Hőmérő, lázmérő – Mérés hőmérővel: levegő, talaj, víz

Témakör: Állatok, növények, emberek

Javasolt óraszám: 10 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést,

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál, értelmezi rajzzal, cselekvéssel, képpel való egyeztetéssel, digitális eszközökkel;
- képességeinek megfelelően érthető kijelentéssel használja a tanult állatok, növények nevét és a hozzá kapcsolódó fogalmakat;
- ismeri a testrészeket és azok funkcióit;
- tudja a tisztálkodás fontosságát;
- ismeri az egészséges és káros ételleket, italokat;
- önállóan kezeli a hallásjavító készülékét;
- alapvető ismerettel rendelkezik a biztonságos közlekedésről;
- nyitott a természet szépsége iránt, védi környezetét;
- motivált a tanulásra; a tanulás során változatos tevékenységeket és több érzékszervet használ.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése, szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Beszédfejlesztés, szájról olvasás
- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről

- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Lényegkiemelés képessége, válogató olvasás
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

Javasolt tevékenységek

Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása.

Részvétel a természetvédelemmel kapcsolatos iskolai, városi programokon.

Az ember		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
◆ A saját test élettani jellemzőinek, működésének megfigyelése ◆ Az érzékszervek védelmét szolgáló eszközök helyes használata ◆ Az egészséges fejlődés alapfeltételeinek megismerése	◆ Legyen képes az egészséges fejlődés feltételei ismeretében képeket rendezni ◆ Tudja hallókészülékét szemüvegét rendeltetésszerűen használni, tisztán tartani ◆ Legyen aktív részese környezetének gondozásának	◆ A testrészek és szervek működése • Közvetlen megfigyelés néhány testrész működéséről • Érzékelhető életműködések /szívdobogás, légzés/ ◆ Érzékszervek védelme • A szemüveg, hallókészülék tisztán tartása • A hallókészülék működésével kapcsolatos problémák jelzése ◆ Az egészséges fejlődés • Az egészséges fejlődés alapfeltételei /mozgás a szabadban, alvás, megfelelő öltözködés, táplálkozás/ • Az épületekkel /iskola, lakás/ kapcsolatos egészségügyi szempontok /szellőztetési lehetőség, világítás, fűtés, tisztántartás, .../ • A környezet gondozottsága

Az élő természet és változásai		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
	◆ Legyen képes a tanuló két fa összehasonlításakor azok 3-4 különböző és megegyező tulajdonságára ráismerni	◆ Ismeretek bővítése a fás szárúak körében

◆ Az összehasonlítás módszerének gyakorlása az érzékszervileg közvetlenül megismerhető tulajdonságok alapján ◆ A csoportosítás gyakorlása ◆ Bekapcsolódás a természetvédelembe	◆ Tudjon állatokat faj szerint csoportosítani, a fajnév megnevezése nélkül ◆ Tudjon csoportosítani növényi és állati eredetű élelmiszereket ◆ Vegyen részt természetvédelmi munkában	• Összehasonlítások érzékszervekkel közvetlenül megállapítható, illetve mérhető tulajdonságok alapján pl. fa - örökzöld fa; fa - cserje; ◆ Állatok összehasonlítása • Emlősök, halak, madarak, rovarok megkülönböztetése, csoportosítása megfigyelés alapján • Vizsgálódás a rovarok körében közös és eltérő tulajdonságaik /pl. katicabogár, légy/ ◆ Az élőlények csoportosítása • Csoportosítás megadott szempontok szerint termesztett - vadon élő; lombhullató - örökzöld; tenyésztett - vadon élő; növényevő - ragadozó; • Csoportosítás a tanulók által választott szempontok szerint • Állatok, növények haszna /ehető részek; húst ad, tejet ad; .../ ◆ Természetvédelem • Madarak etetése • Cserépben nevelt növények gondozása

Nyelvtan, helyesírás, szövegalkotás

Témakör: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

Javasolt óraszám: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- ismert kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szövelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja akusztikus és/vagy vizuális minta alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.
- felismeri, megnevezi és használja a hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék nyelvtani kategóriákat;
- írásmunkája megfelelő tempójú, esztétikus.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs és szájról olvasási képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak

- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építő kövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés), mondatfajták, fogalmazás előkészítése

Javasolt óraszám: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókinccsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és vizuális minta alapján;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- kép alapján rövid szöveget ír, kiegészít vagy átalakít;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- használja a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő, kérdő, felkiáltó és felszólító mondatoknál;
- felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, következményeket, előzményeket;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédbe, szerepjátékok megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése

- Íráskészség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- Szó- és kifejezőkészlet gyűjtése
- Mondatfajták, írásjelük
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Fogalmak

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

Témakör: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg. Íráshasználat (tollbamondás, emlékezetből írás, látó-halló tollbamondás, másolás).

Javasolt óraszám: 13 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- rendelkezik az írásmozgások automatizmusával és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásokkal;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten megfelelő tempóban olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, és időtartamukat;
- írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és/vagy vizuális minta alapján;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- gyakorolja szavak, szócsoportok, szó szerkezetek, mondatok, másolás, látó-halló tollbamondás, tollbamondás és emlékezet után való leírását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatfajtának megfelelő mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- képről önállóan vagy segítséggel mondatokat alkot;
- alkalmazza a tanult nyelvi eszközöket, helyesírási szabályokat szóban és írásban;
- az írást eszköz szinten kezdi használni.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása
- Fonémahallás, beszédhallás, szájról olvasási készség
- Emlékezet fejlesztése

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Javasolt tevékenységek

Részvétel az iskolai szépíróversenyen.

Témakör: Szótő és toldalék, szóelemzés

Javasolt óraszám: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja akusztikus és/vagy vizuális minta alapján;
- szavakat csoportosít meghatározott szempont szerint;
- felismeri a toldalékos szavakat a szövegben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- ismert szavakat helyesen szótagol
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- felismeri és elkülöníti az egytösvű ismert szavakban a szótövet és a toldalékot;
- toldalékos szóra megfelelő kérdőszóval kérdez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótő és toldalék fogalma
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, látó-halló tollbamondása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése
- Szájról olvasás fejlesztése

Fogalmak

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

Témakör: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

Javasolt óraszám: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően, segítséggel használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban
- megérti, hogy adott hangalakhoz több jelentés társulhat, a hangalak értelmezését a szituáció vagy szövegösszefüggés segíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- szókinccse bővül, színesedik kifejezésmódja;
- szavakat csoportosít meghatározott szempont szerint;
- ellentétes és rokonértelmű szavakat gyűjt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szókinccs fejlesztése, aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés

Fogalmak

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

Témakör: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

Javasolt óraszám: 6 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- a kis- és nagybetűket helyesen írja;
- megfigyeli a nagybetűk alkalmazását neveknél, mondatkezdésnél, néhány földrajzi névnél és intézménynévnél.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja;
- próbálja felismerni szócsoportokban és mondatban a főneveket, toldalékos formában is és rá tud kérdezni;
- használja a főnév fogalmát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fonéma- és beszédhallás fejlesztése
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókinccs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása

- Tulajdonnevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű
- Szájról olvasás fejlesztése

Fogalmak

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

Témakör: Tulajdonságokat kifejező szavak

Javasolt óraszám: 10 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- megismeri a melléknév szerepét a nyelvhasználatban;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban;
- próbálkozik a tanult szófajok felismerésével és megnevezésével, szójelentés és kérdőszó alapján, toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatokban, szövegben;
- próbálkozik melléknév használatával szövegalkotáskor kérdőszó és szemlélet alapján, szükség esetén tanári segítséggel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség
- Szájról olvasás

Fogalmak

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör: Mennyiségeket kifejező szavak

Javasolt óraszám: 5 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- megismeri a mennyiséget jelentő szavak szerepét a nyelvhasználatban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- törekszik felismerni és megnevezni a tanult nyelvtani fogalmakat, szófajokat;
- a szófajokat szójelentés alapján, toldalékos formában, szócsoportokban, mondatban és szövegben segítséggel meghatározza;
- próbálkozik a mennyiséget jelentő szavak használatával szövegalkotáskor, kérdőszó és szemléltető alapján, szükség esetén tanári segítséggel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás
- Szájról olvasás
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

Témakör: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

Javasolt óraszám: 15 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 4-5 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- megismeri a cselekvést, történést jelentő szavak szerepét a nyelvhasználatban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- törekszik felismerni és megnevezni a tanult nyelvtani fogalmakat, szófajokat;
- a szófajokat jelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben segítséggel meghatározza;
- nyelvi tapasztalatokkal bővíti a szófajok körében, ami hozzájárul a nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosításához és alkalmazásához.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás
- Szájról olvasás
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókinccs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak:

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

Olvasás, szövegértés és írásbeli közlés		
CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
Olvasástechnika ◆ A néma olvasási mód kialakítása ◆ Annak gyakorlása, hogy a szöveget csak akusztikus benyomások alapján kövesse a tanuló és figyeljen fel a szövegmegszakítás helyére ◆ A folyamatos, egyenletes tempójú szövegű olvasás fejlesztése hangos és néma olvasással egyaránt ◆ A szem átfogó képességének fejlesztése a hangos és néma olvasás során az összetartozó egységek grafikus jelölése segítségével Szövegfeldolgozási műveletek ◆ Az értő olvasás fejlesztése szövegelemző műveletekkel Könyv- és könyvtárhasználat ◆ Gyakorlati tapasztalatszerzés a könyvtárhasználat mozzanatairól /beiratkozás, kölcsönzés/ ◆ Elemi ismeretszerzés a könyvtárhasználat terén Írás, íráshasználat	Olvasástechnika ◆ Tudjon a tanuló legalább figyelmeztetésre néma olvasásra váltani ◆ Legyen képes a szövegmegszakítás helyét akusztikus követés alapján jelölni ◆ Tudjon egyenletes folyamatossággal, szövegűen olvasni Szövegelemzési műveletek ◆ Tudjon a tanuló szöveghez kapcsolódó feladatokat megoldani /hiányos mondatok pótlása, kérdések megválaszolása feleletválasztásos és nyitott formában./ ◆ Legyen képes bekapcsolódni a főbb szereplők, a jelentősebb események, az időrend szerinti szövegtagolás közös munkájába ◆ Tudja a legfontosabb adatokat kigyűjteni az olvasmányokból /cím, főbb szereplők, helyszínek/ ◆ Legyen képes egyre aktívabban bekapcsolódni a részenkénti lényegkiemelés közös munkájába	Olvasás, szövegértés ◆ A szövegek típusai • A társalgások párhuzamosan rögzített szövegei • A társalgások szövegeiből kialakított olvasmányok • A tankönyv témakörökhöz kapcsolódó olvasmányai • Képsorokról készült összefüggő szövegek • Egyszerűsített mesék • Eredeti, elsősorban láncmesék • Mondókák, versek, találókérdések ◆ Olvasástechnikai gyakorlatok • Hangos olvasás gyakorlása tanári minta lekövetésével /tempó, ritmus, központosítás/ • Néma olvasás • Követő és láncolvasás vizuális és akusztikus támponttal /tanár-gyerek, gyerek-gyerek/ • Hangos, néma olvasás váltakozva /adott szempontú válogató, egységhez kötött/

◆ Az írástechnikai hibák javítása, a helyesírás tervszerű fejlesztése a különböző íráshasználati fokozatokon a szóbeli értés, közlés tartalmához kapcsolódva ◆ A szóbeli szövegalkotásban kialakítottak megjelenítése írásban ◆ A tanuló írásmunkái legyenek áttekinthetőek ◆ Az önellenőrzés fejlesztése	◆ Tudjon illusztrációkat szövegtartalmakkal egyeztetni Írás, íráshasználat ◆ Tudja megjeleníteni egyre kevesebb írástechnikai hibával a szóbeli nyelvalakokat, kifejezésformákat ◆ Legyen képes a tartalom lényegét 3-4 mondat terjedelemben egyszerű szerkezetű mondatokkal a különböző szövegalkotási formákkal megjeleníteni ◆ Tudjon tetszetős formában lendületesen írni ◆ Tudja minta alapján önellenőrzéssel javítani írásmunkáit tartalmi, alaki, helyesírási szempontból	• Néma követő olvasás akusztikus támponttal ◆ Szövegelemző műveletek • Tartalmi megértést bizonyító gyakorlatok • Szövegtagolás • Adatkeresés • Lényegkiemelés • Illusztráció és tartalom kapcsolata Könyv és könyvtárhasználat • Könyvtárlátogatás Írás, íráshasználat • A szóbeli értés, közlés során használt nyelvalakok, kifejezések, szövegek írása • Szövegalkotás • Helyesírás

Nyelvtan	
CÉL	KÖVETELMÉNY
A tartalomban felsorolt nyelvtani kategóriák tudatosítása felismerés, megnevezés szintjén ◆ A mondat, a szó fogalmának további erősítése, mélyítése ◆ A felismerendő szófajok körének bővítése ◆ A felismerendő mondatfajták körének bővítése ◆ Az önállóság fejlesztése a különböző nyelvtani kategóriák felismerésében ◆ Legyen képes a tanuló felismerni és megnevezni: a főnév (tulajdonnév, köznév), melléknév, ige, számnév, névmás szófajokat	◆ Tudja, hogy a tulajdonneveket nagy kezdőbetűvel kell írni ◆ Legyen képes helyesen jelölni a magán- és mássalhangzók hosszúságát a begyakorolt szókincs körében tollbamondáskor, emlékezetből íráskor ◆ Tudja helyesen írni a fokozott melléknevek közép és felső fokát begyakorolt szókészleten ◆ Legyen képes a beszélő szándéka szerinti öt mondatfajtát kevert mondathalmazból elkülönítve kiválogatni, megnevezni
TARTALOM	
◆ Hangtan • Rövid, hosszú magánhangzók csoportosítása • Betűrendbe szedés • Elválasztás ◆ Szótan • Főnév – felismerés, megnevezés – csoportosítás: tulajdonnév, köznév, egyes szám, többes szám – rokon értelmű főnevek • Melléknév – felismerés, megnevezés	

- fokozás: az alap-, közép- és felsőfok, jele
 - rokon és ellentétes jelentésű melléknevek
- Az ige
 - felismerés, megnevezés
 - a múlt és jelen idő felismerése
- A számnév
 - felismerés, megnevezés
 - csoportosítás (tő-, sor-, határozatlan számnév) közelebbi megnevezés nélkül
 - néhány határozatlan számnév fokozása: sok, több, legtöbb kevés, kevesebb, legkevesebb
- A névmás
 - szerepe, felismerése, megnevezése
 - a személyes, a mutató, a kérdő névmások
- ◆ Mondattan
 - Kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondatok felismerése, megnevezése
 - Tagadó, tiltó, állító mondatok
- ◆ Helyesírás
 - A tulajdonnevek nagy kezdőbetűje, a köznevek kis kezdőbetűje
 - A magánhangzók időtartamának jelölése
 - Az elválasztás szabálya a szótaghatáron hosszú mássalhangzót tartalmazó szavakkal is
 - A leggyakoribb ly-t tartalmazó főnevek, kérdő és mutató névmások helyesírása
 - A fokozott melléknév közép- és felsőfokának helyes jelölése (-bb, leg)
 - A múlt idejű igék pontos írása (-t, -tt)
 - Az -ó, -ő, -ú, -ű a melléknevek végén
 - A tulajdonnévből képzett -i végű melléknevek
 - A keltezés
 - Számok betűvel írt neve
 - A sorszámnév jelölése
 - A mutató névmások (azt, abban, arról, annál...)
- ◆ Nyelvi szerkezetalkotás

- Betűpótlás szavakban: rövid, hosszú magánhangzók és mássalhangzók
- Elválasztási gyakorlatok: hosszú mássalhangzók (kétjegyű is) a szótaghatáron pl.: pettyes, ősszel....

♦ Vegyes feladatok

- Főnevek, igék, melléknevek, számnevek csoportosítása keverten megjelenő szóhalmazból
- Szófajok szerinti válogató gyűjtés szövegekből
- Hiányos mondatok pótlása főnevekkel, igékkel, melléknevekkel, számnevekkel
- Ragos főnevek gyűjtése kérdésekre (kit? hol? hová? kivel? mivel? kinek?) és mondatba foglalásuk
- Főnevek toldalékolása: többes szám jelével, idő- és helyhatározóragokkal
- A szótő leválasztása toldalékos szavakban
- Kérdések alkotása a következő kérdőszavakkal: mit csinál? milyen? mit? mivel? kivel? hány? kié? hol? kihez? kitől? kinek? meddig?
- Állító mondatok átalakítása tagadóvá és viszont
- Kérdő mondatok átalakítása kijelentővé és viszont
- A mondatok végrehajtó és szenvedő alanyának differenciálása
- Egyes ill. többes számú főnevek pótlása, kikövetkeztetés az igealakokból
- Egyes ill. többes számú igealakok pótlása, következtetés a főnevekből
- Egyes ill. többes számú főnevek és alanyi ragozású igék együttes pótlása
- Hiányos mondatok kiegészítése a következőkkel:
 - igék jelen idejű, alanyi ragozású alakjai
 - főnevek tárgyesete + igék egyes számú tárgyas ragozású alakjai
 - helyhatározóragok: az 1. osztálynál felsoroltakon túl a -hoz, -hez, -höz, -nál, -nél, -től, --től -ig
 - kérdőszavak: kivel? kihez? kinél? mivel? miből? kinek?
 - névutók: alá, alól, felé, felé, felől, mellé, mellől
 - birtokos névmások és személyjelek: enyém, tied, övé, mienk, -ja, -je, -nk
 - személyes névmások: az 1. osztálynál felsoroltakon túl: ő, ti, ők, neki, vele, nála, hozzá, tőlem, tőled, tőle
- Egyszerű mondatok átalakítása összetetté az "és", "vagy", "de" kötőszóval
- Szó és mondathatárok megállapítása egybeírt szövegben
- Mondatok kezdőbetűjének és mondatvégi írásjelének pótlása
- Mondatokat alkotó szavak csoportosítása kérdések segítségével

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

- ❖ A tanuló hallásállapotától, beszédképességétől és képességeitől függően: beszéljen érthetően, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket.
- ❖ A számára feltett kérdésekre válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a megszólítás és köszöntés udvarias nyelvi formáit.
- ❖ Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket.
- ❖ Rendelkezzen megfelelő szókincssel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.
- ❖ Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a j hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.
- ❖ Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával. Ítéletképesége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen motivált a tanulásra.

3-4. évfolyam

A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatosítása és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.

A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Az irodalmi és egyéb művek olvasásával, elemzésével - a szókincs bővítésével, a kifejezési készség fejlesztésével - a tanulók személyiségének gazdagítása, az önálló olvasás iránti igény felkeltése, az önálló ismeretszerzés nyelvi alapozása, az önismeret, az ítélőképesség fejlesztése történik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit.

A képzési szakasz kiemelt célja a nyelvi rendszer kiépítésével olyan nyelvi kommunikációs szint megalapozása, amelyben a nyelvi készségek biztosítják a tanuló számára fokozatosan belépő szaktárgyak, ill. valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának megértését, elsajátítását, a társadalmi érintkezés alapvető normáinak megismerését és alkalmazását. Ennek érdekében fontos a megtartó emlékezet intenzív fejlesztése versek, szövegrészek memorizálásával, a szókincs folyamatos bővítése, mobilizálása.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy ismeretanyagának átadása a nyelvi alapozó szakaszban koncentrikus formában történik. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. Továbbá igyekszünk egyre magasabb szintre helyezni a nyelvi alkalmazást a szókincs dinamikus bővítésével, árnyaltabb, színeesebb kifejezésmódok alkalmazásával, tudatos nyelvhasználati technikák tanításával.

A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkozhatnak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés. Törekedni kell arra, hogy olyan igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. A meséket, olvasmányokat a tanítási óra keretében speciális módszertan alapján dolgozzuk fel, melynek a tanulók képességeinek megfelelően része lehet a folyamatolvasás, a néma olvasás, a csoportmunka.

A történelmi olvasmányok megkezdése előtt az időbeli tájékozódás fejlesztése elengedhetetlen. Kiindulópont a jelen, és onnan nyitunk perspektívákat a szülők, nagyszülők kora, illetve régebbi történelmi korok felé. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kiemelten fontosá válik. Olyan meséket, mondákat és ismeretközlő szövegeket olvasunk, melyek segítségével át tudjuk vezetni a magyar népmesék világából a monda műfajába tartozó szövegek felé a gyermekeket. Történelmi személyekhez köthető mondákat olvashatnak, megjelenik a legenda is. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nyelvi ismereteket tanítunk játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés keretében. A szófaji fogalmak mellett a szavak jelentésével és helyesírásával kiemelten foglalkozunk.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek, akár közös alkotásként is.

A beszédkésztség, a megértés és a szóbeli szövegalkotás fejlesztése folyamatos feladat. Ennek jelentőségét az adja, hogy e képességcsoport jelenti az alapját és kiindulópontját valamennyi újonnan megtanulandó nyelvi tevékenységnek. Ennek fejlettsége döntően meghatározza a gyermek társadalmi beilleszkedését, kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai tanulmányainak sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása mintaadással, szabálytanulással, élethelyzetekben gyakoroltatással. Kiemelt feladat továbbá a szókincs folyamatos bővítése, pontosítása és aktivizálása olvasással, szövegértelmezéssel, szövegalkotó feladatokkal.

Tehetséggondozás

A magyar nyelv és irodalom órákhoz szorosan kapcsolódó egyéni anyanyelvi nevelés feladata a hallássérült gyermekek tanulmányi versenyeire való felkészítése.

A 3-4. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 340 (2*170)
(170=34*5) + 4 témahét

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata

Témakör neve	Javasolt óraszám		
	Össz.	3.	4.
Olvasás, szövegértés			
Beszéd és kommunikáció	160	80	80
Mesék, történetek	21	15	6
Mondák, regék	10	0	10
Versek, népköltészeti alkotások	10	5	5
Helyem a világban	6	3	3
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	7	3	4
Állatok, növények, tájak, találmányok	7	3	4
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	27	15	12
Nyelvtan, helyesírás, szövegalkotás			
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	8	2	6
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés), mondatfajták, fogalmazás	20	10	10

A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg. Íráshasználat (tollbamondás, emlékezetből írás, látó-halló tollbamondás, másolás)	15	10	5
Szótő és toldalék, szóelemzés	4	2	2
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	2	0	2
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	6	4	2
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	9	4	5
3. Mennyiségeket kifejező szavak	8	4	4
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	20	10	10
Összes óraszám:	340	170	170

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Olvasás, szövegértés

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Javasolt óraszám: 160 óra (80-80)

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlézási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédlegzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel, jellel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába;
- aktív szókincse dinamikusan bővül;
- szóbeli szövegalkotási készsége fejlődik;
- az elsajátított szintaktikai elemek és a tér - idő - ok - okozati összefüggések nyelvi kifejezését szolgáló szófajok tanulása révén a nyelvhelyességet közelítő mondatokat alkot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Szájról olvasás
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyes ejtés tanítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszéd, szituációs játékok, improvizáció

Fogalmak

helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térköszabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

Javasolt tevékenységek

Lapbook készítés csoportban, párban vagy egyedül.

Beszéd és kommunikáció			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Aktív bekapcsolódás a spontán közbevetéseket tartalmazó élénk társalgásokba a megértett információk alapján ◆ Szinonimák beépítése a mondanivalóba ◆ A gyermek spontán, pontatlanul kifejezett mondanivalójának, véleményének a tanár által helyes mondat szerkezetben történő megkezdése után a mondatok önálló, helyes befejezésére törekvés ◆ A gondolatok összetett mondatokban történő kifejezése, elsősorban a mert, de, és kötőszavakkal ◆ A társas kapcsolatokban a tegezés, magázás mind következetesebb differenciálása ◆ A dialogikus és monologikus kifejezési formák továbbfejlesztése ◆ A szóemlékezet fokozatos terhelése, a szájról-szájra eljárás intenzív alkalmazásával ◆ 9-12 szótagos mondat megismétlése szájról olvasás alapján ◆ Aktív részvétel a szerepjátékok rögtönzéseiben	◆ Tudjon a tanuló spontán közbevetéseket tartalmazó társalgásokba bekapcsolódni ◆ Törekedjen a szinonimák alkalmazására ◆ A helyes mondat szerkezet megkezdése után törekedjen annak helyes befejezésére ◆ Igyekezzen gondolatait összetett mondatokban kifejezni, elsősorban a mert, de, és kötőszavakkal • Tudjon mind nagyobb önállósággal képről mondatokat alkotni, a kép előzményeit és következményeit tudja elképzelni • Alkosson mondatokat eseményt ábrázoló képsorról ◆ Vegyen részt aktívan a szerepjátékok rögtönzéseiben, a pantomimjátékokon látottak megfogalmazásában ◆ Legyen képes 6-8 mondatos dialógus megtanulására ◆ Törekedjen összefüggések felismerésén alapuló kérdések megválaszolására ◆ Ismételjen meg 9-12 szótagos mondatot szájról olvasás alapján	◆ Társalgások spontán adódó témákról ◆ Kötött társalgások • adott téma alapján • manipulatív tevékenységek során együttműködéses munkaformákban, valamint a várható cselekvésre vonatkozóan • a köznapi helyzetek reprodukálása, illetve rögtönzések megtervezése során • a megismerési módszerek alkalmazásakor • a szövegfeldolgozást megelőzően /tájékozódó kérdések, válaszok a téma bevezetése közben/ • az olvasottakat követően, különös tekintettel az állásfoglalás, véleményalkotás kibontására ◆ Szövegalkotások • Párbeszéd köznapi élethelyzetekhez kapcsoltn • Rögtönzések dialógusai • Monologikus közlések – beszélgetések, olvasmányok tartalmáról

	◆ Bekapcsolódás szerepjátékokba és dramatizálásba szerepváltással /6-8 mondat/ ◆ Gondolkodásra készítés a problémafelvetés kapcsán, próbálkozás az önálló vélemény megfogalmazásával ◆ Következtetést igénylő feladatok gyakori alkalmazása ◆ Felszólítások, kérdések, közlések adekvát alkalmazása manipulatív tevékenységek során a munka tárgyára, módjára, anyagára, eszközeire, működésére vonatkozóan • Eszköz- és anyagigény megfogalmazása a kivitelezés előtt ◆ A fogalmazás előkészítése • Kerek, lényegre utaló mondatok alkotása közösen, hosszabb bővített mondatokra törekvéssel	◆ Tudjon manipulatív tevékenység során és/vagy "kistanári" szerepben társainak utasítást adni, feladatokat végrehajtani ◆ Tudja az eszköz- és anyagigényét megfogalmazni a feladatok kivitelezése előtt ◆ Alkalmazza a magázó formát felnőtt kapcsolataiban ◆ Igyekezzen grammatikai és fogalmazási hibáit egyre kevesebb tanári segítséggel javítani ◆ Legyen képes néhány összefüggő mondatral beszámolni az olvasottakról, a beszélgetések tartalmáról, átélt eseményekről, a természeti, társadalmi környezetben végzett megfigyelésekről, kísérletekről a lényegi sorrend figyelembevételével	– önálló vélemény megfogalmazása olvasottakról, eseményekhez kapcsolódva – megfigyeléseket követően – pantomimmal megjelenített cselekvéssort követően • Történetalkotás képről, képsorról – eseményképekhez kapcsoltan lehetséges előzmények és következmények – történetek, szövegrészek kikerekítése
4.	◆ Aktív bekapcsolódás a beszélgetőtársak témáiba a megértett információk alapján • A szituatív beszéd fejlesztése mondatértelmezésekkel ◆ Rövid beszélgetés kezdeményezése és fenntartása ismert, mindennapi témáról ◆ A tanult kifejezési formák, párbeszédes beszédforma szófordulatok alkalmazása adott szituációban ◆ Lényeges mondanivaló kiválasztásának, kiemelésének fejlesztése	◆ Tudjon a tanuló aktívan bekapcsolódni a megértett információk alapján a beszélgetőtársak témáiba ◆ Tudja alkalmazni a tanult nyelvalakokat gondolatainak önálló kifejezésében ◆ Tudjon legalább 4-6 összefüggő mondatban beszámolni élményeiről, olvasmányról vagy szerepjáték témájáról ◆ Tudjon 10-14 szótagos mondatokat megismételni szájról olvasás után	◆ Társalgások spontán adódó témákról ◆ Kötött társalgások • adott téma alapján • manipulatív tevékenységek folyamatában (a munka tárgyára, módjára, anyagára, eszközeire, működésére vonatkozóan) • köznapi helyzetek reprodukálása ill. rögtönzések megtervezése során

◆ Monologikus beszéd használata terén legalább 4-6 összefüggő mondatban történő beszámoló élményről, olvasmányról vagy szerepjáték témájáról ◆ 10-14 szótagos mondatok megismétlése szájról olvasás után ◆ Aktív részvétel a szerepjátékok rögtönzéseiben, a szerepjáték szövegeinek megtanulása ◆ Egy-egy anyagrészhez önállóan kérdések megfogalmazása ◆ Gondolkodásra készítés a problémafelvetés kapcsán, önálló vélemény megfogalmazásával próbálkozás ◆ Következtetést igénylő feladatok gyakori alkalmazása ◆ Felszólítások, kérdések, közlések adekvát alkalmazása manipulatív tevékenységek során a munka tárgyára, módjára, anyagára, eszközeire, működésére vonatkozóan • Eszköz és anyagigény megfogalmazása a feladatok kivitelezése előtt ◆ Elemi szintű összehasonlítások végzése ◆ Élőlények, természeti jelenségek, tárgyak, eszközök megfigyelése, főbb jellemzők összegyűjtése, a lezajló folyamatok, változások észrevételése ◆ Összefüggések felismertetése a természeti és társadalmi környezetben	◆ Vegyen részt aktívan a szerepjátékok rögtönzéseiben • Legyen képes 8-10 mondatos dialógus megtanulására • Tudja a valós, vagy szimulált beszédhelyzetek párbeszédeit szerepjátékok formájában is előadni - tanári segítséggel ◆ Legyen képes önállóan kérdések megfogalmazására ◆ Tudja véleményét tanári segítséggel megfogalmazni ◆ Törekedjen következtetés megfogalmazására ◆ Tudjon manipulatív tevékenység során és/vagy "kis tanári" szerepben társainak utasítást adni, feladatokat végrehajtani ◆ Tudja az eszköz és anyagigényt megfogalmazni a feladatok kivitelezése előtt ◆ Törekedjen elemi szintű összehasonlítások végzésére ◆ Legyen képes élőlények, természeti jelenségek, tárgyak, eszközök megfigyelésére, a főbb jellemzők összegyűjtésére, változások észrevételére ◆ Vegyen észre tanári segítséggel elemi összefüggéseket a természeti és társadalmi környezetben ◆ Megfigyeléseit, tapasztalatait tudja egyszerűen megfogalmazni, esetleg rajzok,	• megfigyelések közben • dramatizáláskor • a szövegfeldolgozást megelőzően (tájékoztató kérdések, válaszok a téma bevezetés közben) • az olvasottakat követően különös tekintettel az állásfoglalás, az összefüggések, a véleményalkotás, következtetés kibontására ◆ Szövegalkotás • Dialógusok élethelyzetek reprodukálásakor • Rögtönzések dialógusai • Monologikus forma – beszélgetések, olvasmányok tartalmáról – önálló vélemény megfogalmazása olvasottakról, eseményekhez kapcsolódva – megfigyeléseket követően – pantomimmal megjelenített cselekvéssort követően • Történetalkotás képről, képsorról – eseményképekhez lehetséges előzmények és következmények rögtönzése – történetek, szövegrészek kikerekítése

◆ Környezet és egészség kölcsönhatásának felismertetése ◆ Történelmi idő és térszemlélet alapozása ◆ A történelem iránti érdeklődés felkeltése ◆ Az alkalmazkodó képesség kibontakoztatása társakhoz, környezethez, körülményekhez ◆ A felnőttek felé irányuló kérdések, közlések kapcsán a magázó forma alkalmazása ◆ Érzések, érzelmek metakommunikatív jelekkel történő ábrázolása ◆ A gondolatok összetett mondatokban történő kifejezése ◆ Az időérzék fejlesztése - a feladatokra szánt megoldási idő csökkentése, tempósabb feladatvégzés ◆ Memorizálási képesség fejlesztése - a verbális emlékezet terhelése	◆ Szerezzon ismereteket a magyar történelem eseményeiről ◆ Tudja tetszését, nemtetszését, érzelmeit kifejezni, ill. ezek iránt másoknál érdeklődni a metakommunikatív jelek alkalmazásával ◆ Törekedjen a tanuló elemi összefüggések felismerésére a természeti és társadalmi környezetben tanári segítséggel ◆ Tudja egyre önállóbban alkalmazni a magázó formát a társas kapcsolatok gyakorolt szituációiban ◆ Igyekezzen gondolatait összetett mondatokban kifejezni ◆ Törekedjen beszámolóiban az időrendiség betartására	

Ajánlott kifejezések, mondatminták		
3. osztály	Anyukámnak ____-én/án van a születésnapja; bejelölöm a naptárban, hogy el ne felejtsem; anyukámnak ____ testvére van;	hány forintos bélyeg kell rá?; ajánlott levelet küld ____nak; lebélyegzi a ____t;

anyukám /öccse, bátyja, húga/ ____on lakik; a nagynéném ____ban dolgozik; a nagynénémnek ____gyereke van; az unokatestvérem /magasabb, alacsonyabb, fiatalabb/ nálam; utoljára____kor/ban/ voltunk náluk; gyakran/ritkán/ szoktuk őket meglátogatni; ____gyakran hoz nekem ajándékot; ____néni még soha nem volt itt az iskolában; az unokatestvérem itt volt az évnnyitón; ____nálam; ____éves koromban már ____; ____éves koromban még ____; én ____szakkörre járok; ____val járok szakkörre; hetente ____szor megyek ____ra; szívesen dolgozom ____val együtt; legszívesebben ____t csinállok;	nem kaptam meg a ____újságot; megrendeli a ____című hetilapot; ____a ____nevű folyóiratot fizette elő; telefonon értesített arról, hogy ____; értesítést kaptam egy ____érkezéséről; kitölti a pénzesutalványt /szállítólevelet/; postaládába dobta a ____t; ablaknál adta fel a ____t; utcai telefonfülkéből hívta fel ____t; hibásan töltötte ki a nyomtatványt; rosszul címezte meg tegnap nem dobta be a levelet a postaládába; naponta ____szer ürítik ki a ____t; ha nem pontos a címzés , akkor ____a levél; még mindig nem érkezett meg a ____tól a csomag, pedig már ____n /ja/ feladta; a ____t még ____is házhoz szállítja a postás;

/kiállításra, bemutatóra, versenyre/ készülök; ___kor/on lesz a kiállítás; legjobban a ___ sikerült; nem sikerült a ___t megcsinálni; amíg ___ takarít, addig ___ mosogat; először ___, azután ___, végül ___; óvatosan /nyitja fel, emeli fel, törölgeti el/ a ___t; ___val és ___vel dolgozik a ___ban; az én otthoni munkám a ___; gondozom a ___t; nem nyúlok a ___hoz; nekem ___ szabadidőm van; ___ gyenge ___ból, ezért segíték neki szabadidőmben; a ___t kérem meg, hogy ajánljon ___t nekem; szabadidőmben legtöbbször ___ vagy pedig ___; amikor ___, akkor mindig pihenten___;	a csomagból hiányzott egy ___, ezért reklamáltam a postai tisztviselőnél; a postás ráteszi a mérlegre a csomagot és megméri; megszámolja a pénzt és feladja; gép választja ki a hamis pénzt a valódiak közül; össze lehet tévesztetni a két ___t; nem lehet ___ a két növényt; a két ___ nagyon hasonlít ___ra; a ___ hasonlít a ___ra; az ___ termesztett, a ___ pedig gyomnövény; a különböző évszakokban változik a növények ___, ___, ___; a ___ elé ___ fát ültettem; rendszeresen, hetente megöntözöm, megkapálom a ___t; ___ megpermetezte a ___t; a ___ ellen ___vel védekeznek; a kártevők elpusztítják a ___t; a ___k ___kal táplálkoznak;

a ____ szórakoztat; ajándékot készítek ____nak/ra; titokban ____ az ajándékot, de ____gyanakszik valamire; legszívesebben /valakivel/ töltöm a szabadidőmet; legyen szíves, ____meg, hogy ____ ____; Kérem szépen a ____t; szeretnék elmenni a ____höz; légy szíves, segíts nekem a ____ban; én ____ neked ____ni; tessék ____ni, én majd ____; segíthetek a ____ban?; nem szeretek ____hoz menni, mert; mutatok egy egyszerűbb megoldást a ____ra; ne haragudj, hogy ____; látogassatok meg ____; mi újság nálatok, hogy van a ____?;	a ____, akadályozzák a növények fejlődését; a ____ból ____t készít az ipar; a ____ emberi táplálék, a ____ pedig ____ táplálék; a ____ ipari növény; a ____t szántóföldön termesztik; a mezőgazdaságban ____t termelnek; a ____ben fontos tápanyagok találhatók; az állatok gondozását gépek segítik; ha helytelenül táplálják az állatokat, akkor ____; ____segít a ____ munkában; ____ gondozza az állatokat; a ____ ____val a ____ pedig ____val táplálkozik; megváltozik az időjárás; napközben a hőmérséklet általában emelkedik a levegő hőmérséklete elsősorban a napsugárzástól függ; felmelegszik a levegő;

rég nem hallottunk ____ról; mire visszajössz, elkészítem a ____t; lemehetek ____?; elmehetek a ____hoz/hez?; ____ra itthon leszek; nem tartottad meg az ígéretedet, ezért ____; nincs véletlenül egy ____, anyukám kérdezteti; mondd meg ____nak, ____este ____; ____ bácsi üzeni, ____; tessék kölcsön adni a____t, holnap reggel visszahozom; gyere, vigyázz a ____ra; tessék hagyni, én majd megcsinálom a ____t; kérek szépen ____t és ____t; köszönöm, ezt nem kérem, mert ____; szeretném megtudni, hogy mikor ____ a ____; félek, hogy ____ ____; szeretnék egy új ____;	lehűl a ____; keveredik a hideg és a ____levegő; ha a ____től elvonjuk a ____t, akkor elpusztul; kilép a medréből; amikor sok csapadék hullik, akkor ____áradás; az áradás sok kárt okoz; az áradás ellen védőgátakkal védekeznek az emberek; a szél a ____ mozgása; a meleg levegő felszáll; a hideg levegő a ____levegő helyébe tódul; a szél erősségét műszerrel mérik; meleg hatására a víz párolog; ____ erős szél fújt; ____ sok/kevés csapadék esett; a talaj felmelegszik; a talaj ____i a levegőt; a helyét ____foglalja el;

ilyen finomat már régen ettem; ez a ____ nem ____, kérem, hogy cserélje ki ____ra; hozhatok neked is egy ____t; elküldtem ____t ____ért; egészséges a ____, mert sok vitamin van benne; rontja a fogakat a____; én sok ____t eszem; mindig mosott ____t eszem; nekem jó étvágyam van; ____nek rossz az étvágya, nagyon válogatós; a ____ hízlal; ____ tárolja az élelmiszereket; ____ haja mindig ____ és ____; ____ körme soha ____ ____; én naponta kétszer mosok ____t; minden este ____;	függőlegesen mozog; a felszínnel párhuzamosan mozog; a kőzetek, a nap, a szél és a ____ hatására aprózódnak; bennük a ____ és az ____ elpusztulnak, elbomlanak; így alakul ki a talaj; a ____ban táplálékok ____; ezt ____ fel a növények; ha az ____ nem kapnak elegendő ____, akkor ____; a ____ fejlődéséhez, életéhez ____, levegő, ____ és megfelelő ____ szükséges; a növények és az ____ környezet kölcsönhatásban vannak egymással; A talaj egyes élőlényeknek ____, másoknak élőhelyet ____; a növények ____t, ____t, szívnak fel a talajból; a virágport a ____ szállítják egyik virágról a ____ra; a ____ termőre kerül; a termőből ____ fejlődik; a természetben ____/ok/ van/vannak,

rendszeresen használok ____t; étkezés előtt mindig kezet mosok; hetente ____szer járok ____ edzésre; rendszeresen futok a ____n /körül/; esténként tornázom a ____ban; nagyot szippantok a friss levegőből; elcsúszik a ____n; rosszul lép a ____n; nekiesik a ____nak; leesik a ____ról; nem tud lábra állni; megdagad a ____; leforrázza a ____t; elsősegélyt nyújt a ____nek; kiveszi a mentőládából a ____t és a ____t; értesíti az ____t; borogatást tesz rá;	____ termékeny talajú síkság; a síkság majdnem sima felszínű ____; a domb alacsony ____; a ____ magasabb kiemelkedés; a völgy hosszabb mélyedés két ____ ____; a dombság több ____ből áll; a ____ között völgy található; a hegység ____ ____ből áll; a hegyek között völgy ____; a ____ közel van a ____hoz; a ____ távol van a ____tól; mágnesezett acéltű; függőlegesen álló tű hegyén szabadon mozoghat; fővilágtájak; észak felé mutat; ____ felé ____;

kíméletesen bánik a ____tel; sajnos egy kicsit ____ vagyok; ____ jószívű, mindig ____ segít ____; ____ öntelt; ____ irigy; kócos a hajam; gyűrött a ____m; a ____ betegségek ellen védőoltást kapunk; a fertőző betegeket nem szabad látogatni; nagy csomaggal szállt fel a ____ra; észreveszi a ____t; átadja a helyét egy ____ ____nak; nem adja át a helyét; felmutatja a ____t az ellenőrnek; kilyukasztja a ____t; otthon felejtette a ____t;	a ____ között mellékvilágítójuk vannak; a térkép egy alaprajz; a valóság /kicsinyített/ mása; a ____ mellett van a ____; nem messze a ____tól van a ____; a ____ utca végén található a ____; a sétáló utca végén van a ____ _; a ____tól pár percre van a ____; a ____ büszkesége az új ____; most adták át a város új ____t; még sohasem voltam ebben a ____ban; ____ nagyobb város, mint ahol én lakom; széles út vezet a ____hoz; lakóhelyünk legrégebbi épülete a ____; a legközelebbi város ____tól ____ km-re van; gyakori autóbuszjárat van a két település között;

felugrik a mozgó ____ra; szándékosan nem lyukasztotta ki a jegyet /bliccel/ ____től ____ig utazik; végállomástól végállomásig utazik kapaszkodik a ____n /metrón, villamoson, autóbuszon/ az aluljárón keresztül ____; a ____ jelzőlámpánál ____; ha ____ a jelzőlámpa, akkor ____ az úttesten a gyalogosoknak; jelzi az útirányt; ____ra kanyarodik; megfordul az úttesten; átmegy a tilos jelzésnél; kikerüli a ____t; elsőbbséget ad a ____nak; az ____ közúton közlekedik; repülővel ____re utazunk; a ____t pilóta vezeti, az utastérben pedig a légikisasszonyok dolgoznak;	alig ____ percnyire van ____tól; nálunk nincs ____; mi ____n lakunk; ____ az utakon a jármű, ____ a forgalom; ____n kevesebb ember él, mint a ____ban; ____ távfűtés, ____ szennyvízcsatorna; sok még a földút; ____-i világtáj irányában van ____tól ____; a mi ____tól ____ra/re terül el/van; a fővárostól ____ van ____; havonta kap fizetést; nincs rendszeres jövedelme; alkalmi munkát vállal; ____m nyugdíjából és a családi pótlékból élünk; ____ munkanélküli; ____nak ____ mellékállása;

a ____gondoskodik az utasok kényelméről; a ____ a ____ közlekedési eszköz; én már utaztam /még nem utaztam ____n/vel; az irányítótoronyból segítik a ____ munkáját; a ____ kifutópályáról indul/ra érkezik a ____i repülőgép; a hajót hajóskapitány ____; a ____n utasokat és árut szállítanak; a hajó vízijármű, kikötőből indul és kikötőbe érkezik; a ____ leg____ jármű; a ____ _ órákor érkezik a ____ra; a ____ _ óra _ perckor indul a ____ról; a ____ percet késik; pénzt ad fel /csomagot, levelet/; légipostán ad fel; kitölti a ____t; pénz be- és kifizetés;	takarékosan él; ____re gyűjt a család; ____ kapok zsebpénzt; ____ben tartja a pénzt; havi rendszeres kiadás; nem várt kiadás; váratlan kiadás; könnyelműen vásárolgat; meggondolja, hogy mire költi a pénzt; többet költött el a fizetésénél; adósságot csinált; vennék egy ____t; még csak ____ forintot gyűjtöttünk össze; nemsokára összegyűlik a pénz a ____ra;

	megcímzi a ____t; felragasztja a ____t;	
4. osztály	a ____ rácsos ágyban alszik; napközben a ____ban van; ____ naponta ____ször eszik; ____ teszi tisztába a ____t; játszik az ujjával, csörgőjével; nem szobatiszta még; mászik a földön; jön az első foga; legjobban ____ra hasonlít; hetente ____szer a nagymama vigyáz ____ra; babakocsiban tolja; ____ tolja a babakocsit; amikor sír, ____, ölébe veszi őt ____; ha éjjel felsír a baba, akkor ____ kel fel hozzá; ____ már óvodás, ____ pedig iskolába jár; ____ születésnapján meglátogat minket a ____ és a ____ is;	Tilos hozzányúlni a kiállított tárgyakhoz! a/z/ ____ tárgyak vitrinben vannak; a ____ t korlát választja el a ____tól; a ____végig vezeti a látogatókat a ____n; a pénztárnál lehet ____t és ____t is vásárolni /képeslapot, tájékoztatót/; elolvassa a feliratokat; Ha ____ a ____hoz, akkor megszólal a riasztó; azonnal jönnek a ____k; állandó kiállítás; ideiglenes kiállítás; alaposan szemügyre veszi; csodálkozva szemléli; eddig elképzelni sem tudtam, hogy ____ ____; A ____ mezőgazdasági, a ____ pedig ipari munka;

én is meglepetést készítek ____nak; a ____ sajnos nem jön el, mert beteg; ____ biztosan sok fényképet készít majd; a legjobb képet beragasztom a fényképalbumba; a ____ tortát süt ____nak; az egész család nagyon szereti ____t; ____ halottak napja lesz; amikor én születtem a ____m már nem élt; szüleimmel és ____mel együtt virágot viszünk a sírjára; a temetőben találkozunk a ____mal is; gyertyát gyújtok a ____m sírjánál; ____ néni és ____ bácsi szüleim legjobb barátai; ők mindig ____ nekünk ____t; ____nte jönnek hozzánk barátságos emberek; Mindig kapok tőlük ____t; megajándékoznak ____val/vel; amikor édesanyám ____ volt, ____ néni főzött ____nekünk, törődött velünk;	____ pedig szellemi ____ végez; ha a ____t összenyomják/kicsavarják, akkor ____ készítenek belőle; A ____ nyersanyag az ipar számára; A ____ nyersanyag, a ____ pedig késztermék; A szántóföldről a ____t ____val szállítják a feldolgozás helyére; Ha a növényeket túl éretten szállítják el a szántóföldről, akkor veszítenek értékükből; A ____ és a ____ mezőgazdasági munkák; Gépekkel ____ /könnyebben, gyorsabban/ végzik a szántóföldön a munkát; A gépek ____ az ember munkáját; A ____, a ____ és az ____ ipari foglalkozások; A mezőgazdaság ____ /nyersanyagot/ ad az iparnak, az ipar pedig ____ /gépeket, növényvédő szert/ ad a mezőgazdaságnak; A növényvédőszerekkel ____ kell bánni! A ____ veszélyes foglalkozás; Ittasan tilos a ____ban/kal dolgozni! Takarékosan kell felhasználni a ____t /nyersanyagot/!

szabadidőmben legszívesebben ____k vagy ____k; már /elolvastam, megnéztem, készítettem/ ____t; alig várom a ____t, hogy ____k; most egy ____t ____k; szüleim is elkísérnek a ____ba/höz; ____ /jó, izgalmas/ könyvet olvastam ____ről; sokat /nevettem, dolgoztam/ ____m a ____n; ____ figyelmeztetett engem a ____ra; legkedvesebb ____ csapatom a ____; a ____m versenyez ____ben; mindig szurkolok nekik; a ____ születésnapjára ____t készítek; ____ is segít nekem; majdnem megfeledkeztem ____ ____ról; ____ ____t láttam a televízióban, sokat tanultam belőle; egyedül próbáltam ____ni, de nem sikerült megbirkózni vele; a ____ban megismerkedtem ____val;	A ____ takarmánynövény; A ____t az állatokkal etetik meg; Ha a ____ nem kapnak ____t, akkor elpusztulnak; A ____ból ____ készítene; A hulladékot tilos ____ba önteni, a ____ beszórni; Annál ____ /jobb, több, kevesebb, rosszabb/ termés várható, minél ____ /alaposabban, gondosabban, gondatlanabban/ készítették elő a talajt; A ____t nem szeretik az állatok; A ____t szívesen fogyasztják az állatok; Én ____ ____t szeretnék végezni, ezért ____ ____; A ____k pusztítják a növények kártevőit; A növények ____t adnak az állatoknak; A járművekből kifolyt olaj szennyezi a talajt, ha a talajba szivárogoz; A ____re öntött mosószeres víz ____ a ____t; A levegőben lebegő szennyezőanyagok károsítják az élőlényeket; Az eldobált műanyag tárgyak környezetszennyezők;

rövid idő alatt megbarátkoztam ____val; Legyenek szívesek ____ni a ____t!; már nagyon vártalak, ____; de régen nem ____; talán holnap ____; tessék mondani, ____ ____; már nagyon szeretnék ____ni; Szedd le a ____t bátran! én már várom, de még ____ ____; én is meg szeretném ____ni; elkéstél a ____ból; Ne tessék haragudni, hogy ____; Szeretném, ha ____na/ná nekem! Miért /nem/ viszed magaddal a ____t? Szeretném elvinni a ____t, mert ____; Hány éves vagy?	A folyókba, ____ba, ____ba nem dobálok kavicsot, ...; Aki szennyezi a ____t, az büntetést kap; A tartósítószer sok, a környezetet károsító anyagot is tartalmaznak; A szennyezett víz káros az ____; A víz halmazállapota a hőmérséklettől függően változhat; A jégkocka ____ halmazállapotú; A víz ____ halmazállapotú; A gőz légnemű; A vízgőzből csak akkor ____ ismét víz, ha a levegő ____; Ha a jégkockát meleg ____ra teszem, akkor ____; Ha a vízbe cukrot teszek, akkor ____; A víz, a ____ oldószerek; Kölcsönhatás van az oldószer, a ____, a ____ között; ____ megváltozik; Ha a ____ nekiütközik a ____nak, akkor eltörik; Az ütéstől a ____ meghajlik; Megváltozik a testek alakja, mozgása az ütközés során;

tudsz ____ni; jössz ____t ____ni; Melyik iskolába jársz? Miért haragszol rám? Nagyon rosszul esik nekem, hogy ____; ____től már tudom, hogy ____; örülök, hogy ____; Mit ajánl nekem? Kérem, adjon tanácsot, melyiket válasszam! Én majd ____ a ____t, neked csak ____ ____; köszönöm, hogy ____ ____; nem mondta meg az igazat; nem volt őszinte; ____fertőző beteg; valószínűleg a ____on /valakitől/ kapta el, amikor ____; vörös a torka;	A ____nak dobott labda visszapattan; A szivacs, a ____ összenyomható; A ____ nedvesség hatására megrozsdásodik; Az állatok ____kel és állatokkal táplálkoznak; Sok növény, sok növényevő ____; Ha ____ a növényevő állatok, akkor ____ lesz a növény; A növények ____t, búvóhelyet nyújtanak az ____nak; Az állatok megporozzák a növényeket, ____ a magokat, ____ a kártevőket; Az állatok egymást is ____; Ezek a ragadozó ____; A növények elválaszthatatlanok élettelen környezetüktől; Kölcsönhatás van a növények ____ és környezetük között; A talaj egyes élőlényeknek táplálékot, másoknak ____t biztosít; Összefüggés van az életmód és a testfelépítés között; Az életmód és a táplálkozás összefüggenek egymással; A ritka ____t és ____t a természetvédelmi törvény védi;

___ gyulladt a mandulája; fáj a nyelés; engem ___ ___szer megoperáltak; ___t még soha nem operálták meg; voltam a kórházban, de nem a mandulámat vették ki; Amikor kórházban voltam, minden nap ___ valaki; A műtét előtt ___; Amikor felébredtem a műtét után, akkor már itt voltam az ágyamban; ___ csak érzéstelenítették, ő mindenre emlékszik; ellenőrzi a fogakat; megdagad az arca; gyulladásban van a fogíny; betömi a lyukas fogat; esténként rosszul látok; gyenge a szeme; felír egy erősebb szemüveget; rendszeresen puha ___val tisztítom a ___;	A csapadékos időjárás kedvező a növénytermesztés számára; A felszálló vízgőz lehűl, és a vízpárából felhő keletkezik; összegyűlik a csapadékvíz; sebesen folyik; csordogál a ___; elszállítja a ___t; ___t sodor magával a víz; lerakja a ___t; megváltozik a felszín; megkeresem a térképen a ___t; pontos helyzetmeghatározás; irány és távolság ismerete; azonos távolságra van ___től és ___től; ___ lépésre van a ___től; A ___ és a dombvidéken sűrűbben épültek a házak, mint a hegyvidéken; A ___n kevesebben laknak, mint a ___n és dombvidéken;

eltörött a fülillesztékem; mintát vesz az ____; kicséréltem a ____t a hallókészülékemben; elveszett ____ hallókészüléke; kicsit ____ a hallókészülékemet, mert ____; naponta megtisztítom a ____t; ha az elem ____, akkor ____ a hallókészülékem; ____ már ____hete nem látta a szüleit; nagyon hiányoznak már neki a ____; ____val sokat törődik az ____; ____nak nincs jó kapcsolata a ____val; Nem szeretik egymást, sokszor veszekednek; ____ nem szeret ____ lenni; a forgalmasabb útkereszteződésekben ____ vagy jelzőlámpa irányítja a forgalmat; a zebrán való áthaladást ____ vagy rendőr irányítja; a járdaszigeten tartózkodik;	____n a házak nem épültek sűrűn egymás mellé; Jelölöm az időszalagon, amikor ____ éves voltam; ____ év telt el azóta; ____ perccel ezelőtt történt; Már ____ órája várunk rád; Hónapokkal ezelőtt volt a ____; ____ mutatja az idő múlását; ____ éves koromban még ____ voltam; A testvérem már ____, ő ____ éves; A ____m a legidősebb a családban; Ő már elmúlt ____ éves; ____ ruhát viseltek elődeink; Használati tárgyaikat ____ból ____ből készítették; ____ a tárgyi emlékeket; ____ évvel ezelőtt készítették; ____ évvel ezelőtt használták;

felszáll a járműre; leszáll a járműről; segítséget nyújt a fel- és leszállásban; átmegy az úttest egyik oldaláról a másikra; szabálytalanul, balesetveszélyesen közlekedik; szabályosan, biztonságosan közlekedik; átsegíti a ____ ____t az úttesten; előre enged a ____ ____t a felszállásnál; fegyelmezetten megvárja, míg a ____hoz ér, türelmesen várakozik a ____nál; kerékpárral szorosan az úttest jobb oldalán kell ____ni; haladási sebességet változtat; betartja a követési távolságot /nem tartja be .../; elsőbbséget ad a ____nak; ____n előz; felszereli a kerékpárt; az utas megveszi a jegyet a pénztárnál; figyeli az elektromos tábla jelzéseit;	Másként építkeztek városon és másként falun; A régi épületeket védeni, óvni kell; A ____ században épült műemlék van; A mi ____ban műemlék van; A szobor ____t ábrázolja; A ____i falumúzeumban szalmatető házakat láttunk; Régen itt volt a ____; Más országokkal természet adta kapcsolataink az erdőségek, barlangrendszerek, ...; Mesterségesen kiépített kapcsolataink szomszédainkkal a vasutak, közutak, ...; Fontos, hogy minden nemzetiség beszélhesse saját anyanyelvét; A ____ és a zászló nemzeti jelképeink; A ____ ____ban lakik, de hazajár a szülőfalujába; Szeretem a szülő____mat; A/z/ ____ hazánk leg____bb tája; ____ történelmi jelentőségű város; ____ műemléképület teszi hangulatossá;

udvariasan érdeklődik egy utastársától; ___ ___ fülkébe váltja meg a jegyet; ___ osztályon utazik; felteszi a csomagokat a csomagtartóba; ___ már várja az állomáson; ___ kikíséri az állomásra; kinyitja a fülke ajtaját és megnézi, hogy van-e ___ hely; kilyukasztja a jegyet; lehúzza az ablakot; kihajol az álló vonat ablakán; figyelmetlenül előzte meg a ___t; összeütközött a ___val; elvesztette az eszméletét; a balesetben súlyosan megsérült a gyalogos és a ___; szirénázva jött a mentőautó; senki sem sérült meg; figyelmetlenül lépett ki az álló ___ mögül;	___ találjuk ___ ___ szülőházát; ___ a ___ról és ___ről híres; Jellegzetes a híres ___; védett növény; A ___ vidék központja ___; erdő borította hegyei; a hegyek napsütötte déli lejtőin; gyönyörű természeti környezetben; kereskedelmi és idegenforgalmi központ; ___re fekszik lakóhelyem a fővárostól; ___ és a ___ tájak találkozásánál fekszik; a ___ változatossá tesz a tájat; Emléktáblát helyeztek ___ra, mert ___; ___ híres ___ volt, ebben a házban ___; a ___ban szokott vásárolni; a diszkont ___ban olcsóbban megkapja az árut;

felborult a ____; válóperes tárgyalás; közúti balesetet okozó személy ügyének tárgyalása; megbilincseli a rendőrt; leveszi a bilincset a ____ról; nyilvános tárgyalás; bírói ítélet; ____ év börtönbüntetést kap; meghallgatja a tanukat; megbünteti a vádlottat; a bíró döntést hoz; az érdeklődőknek csendben kell lenni a tárgyalás alatt; megállít a kapuban minden belépő személyt; idegennek a bíróság épületébe csak engedéllyel szabad bemenni védőpapucsot húz a cipőjére; kedvezményes jegyet vált; csoportosan látogatható kiállítás;	figyeli, hogy mikor van árengedmény a boltokban; kedvezményes áron vásárolt ____t; eladta a kinőtt gyermekruhákat; a pénzből ____t vásárolt; vigyázok a ____ra, mert nagyon sokba került; Ha kimegyek a szobámból mindig lekapcsolom a villanyt; elzárom a csöpögő vízcsapot; nem rongálom a ____t; nem lépek a ____ra; eldobja a ____t; Összeszedi az üres üvegeket és visszaváltja a boltban; perselybe gyűjti a pénzt; ha összegyűlik ____ forintom, veszek egy ____t; szeretnék egy ____t, de még csak ____ forintom van; meggondolatlanul szórja a pénzt; " fogához veri a garast "; semmire sem költ az élelmiszeren kívül;

	riasztóberendezést szereltek fel a ____ra; Minden ____ben teremőr vigyáz az értékekre;	csak szórakozásra költi a zsebpénzét; nem tud takarékoskodni, mert ____; Váratlan kiadás miatt elfogyott a megtakarított pénzem; Nem sikerült félretenni a ____ra/re; Ha vigyázok a ____ra, akkor több pénzem marad ____ra;

Témakör: Mesék, történetek

Javasolt óraszám: 21 óra (15-6)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez;
- használja az olvasást megértő, feldolgozó technikákat: előzetes tudás aktivizálása, a szöveg átfutása, jóslás, anticipáció.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából.
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;

- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiatermék;
- olvasástechnikája fejlődik, automatizálódik, felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt;
- értő olvasása fejlődik, a meséket, történeteket kevés segítséggel, önállóan is feldolgozza;
- egyre kevesebb segítséggel felismeri a mesére jellemző fordulatokat, kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatokat, mesejellelmzőket;
- az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, néhány összefüggő mondat elmondja előzetes felkészülés, segítség útján;
- érzéseit megfogalmazza, különbséget tesz jó és rossz között.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szájról olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése, kulcsszavak azonosítása
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fogalomtáblázat, kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis...
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

Fogalmak

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

Javasolt tevékenységek

Bábszínház-, színházlátogatás.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott

3.	A kisegér meg a ceruza	Juliska és Katica
	Nyakigláb, Csupaháj és Málészáj	Egérvadászat
	A kiskakas gyémánt félkrajcárja	A rút kiskacsa
	A fenyőfa	Békabújócska
	Csipkerózsika	A sánta kiscsirke története
	Hófehérke és a hét törpe	A három lepke meséje
	Borsószem hercegisasszony	A búzakarász
	A három kismalac meg a farkas	
	Micó	
	Piroska és a farkas	

Baumvolova: A Nap és a Hold

Csarusin: A kandúr és a halacsák

Az égig érő paszuly (magyar népmese)

Amit a bölcs medve tudott (orosz népmese)

A favágó és a vízitündér

4.

Szépirodalom

Petrolay Margit: Az öreg diófa

Lengyel Dénes: A rodostói kakukk

Gardiner: A zsugori öreg

Asztalos István: A kisdobos

Lev Tolsztoj: A kertész és a fiai

Lev Tolsztoj: Az almafák

Lengyel Dénes: Kinizsi

Gárdonyi Géza: Egervár utolsó ostroma

Témakör: Mondák, regék

Javasolt óraszám: 10 óra (0-10)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül követő tanítási órákra vonatkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- a regék, mondák szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítséggel megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok feldolgozásában;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket;
- képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során;
- kronologikus gondolkodása fejlődik
- megismer fontos történelmi személyeket, eseményeket, megéli a hazaszeretet érzését
- motivált és érdeklődő az olvasásra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédhallás, szájról olvasás
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése

- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események
- Hazaszeretetre nevelés

Fogalmak

monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

Javasolt tevékenységek

Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése.

Múzeumok, emléktáblák, műemlékek meglátogatása.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
4.	Rege a csodaszarvasról	A fehér ló mondája
	A vérszerződés legendája	A tordai hasadék
	Lehel kürtje	A balatoni kecskeköröm
	Búvár Kund	Hunyadi János ifjúsága
	Egyszer volt Budán kutyavásár	Mátyás és Holubár

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Javasolt óraszám: 9 óra (5-4)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértéseredményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti;
- a szövegeket csoportosítja formájuk, műfajuk szerint, tanári irányítással;
- ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatokat végez játékos formában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szókincse bővül
- fejlődik megtartó emlékezete
- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- szövegszerűen felidézi Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Weöres Sándor: Kacsaúsztató és József Attila: Altató című versét
- megfelelő ritmusban elmondja az Érik a szőlő, és az Este van már című népdalokat;
- jelzi a versritmust tapssal, koppantással;
- felismeri a rímeket a verssorok végén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás, szájról olvasás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
- Ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók
- Népköltészeti alkotások: mondókák, népdalok, sorolók

Fogalmak

vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek

Bábszínház-, színházlátogatás.

Részvétel iskolai rendezvényeken, ünnepeken.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
3.	Weöres Sándor: Kacsaúszató	Csanádi Imre: Levélsöprő
	Weöres Sándor: A medve töprengése...	Zelk Zoltán: Hová szaladsz vízipók?
	József Attila: Altató	
	Nemes Nagy Ágnes: Szorgalom	
	Weöres Sándor: Száncsengő	
	Kormos István: Vásár	
4.	Érik a szőlő... (népdal)	Székely Magda: Kirándulás esőben
	Este van már.. (népdal)	Adjon isten... (népköltés)
	Weöres Sándor: Szép a fenyő	
	Weöres Sándor: Kutya-tár	
	Cipósütés... (népköltés)	

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Petőfi Sándor: Csata dal

Irodalmi ismeretek			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Az olvasás iránti érdeklődés felkeltése ◆ Irodalmi művek megismerése, irodalmi ismeretek nyújtása ◆ Az olvasmányok megkülönböztetése műfaji jellemzőik alapján ◆ Néhány alapvető irodalmi téma, motívum felismertetése az olvasott művek alapján. Pl.: ember és természet, család, szeretet, ◆ A vers és próza megkülönböztetése ◆ A vers ritmusának érzékelte	◆ Váljon érdeklődővé a tanuló korának, szókincsének, szövegértésének megfelelő tartalmú művek iránt, olvassa is azokat ◆ Törekedjen irodalomelméleti fogalmak felismerésére • Ismerje fel a rímet ◆ Törekedjen az olvasott művek alapján néhány irodalmi téma, motívum felismerésére ◆ Ismerjen fel néhány műfaji sajátosságot • Különböztesse meg a verset a prózától • Tudja, hogy mindkettőnek van címe, szerzője ◆ Készítsen rajzot, makettet néhány mű feldolgozása után	◆ Az életkornak, szókincsnek, szövegértésnek megfelelő tartalmú művek olvasása ◆ Az olvasott művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése tanári irányítással Az olvasmányok megkülönböztetése műfaji jellemzőik alapján • A költő fogalom szembeállítása az író fogalmával • A vers és a próza közti különbség • Tanulói kérdések bővítése (műfaj, ki írta) ◆ A rím, versszak kifejezés használata, a vers ritmusának érzékelte ◆ Az olvasottak, a tartalom elmondása időrendben ◆ A művek által keltett élmények megfogalmazása kérdések alapján, megjelenítése pantomim segítségével és/vagy szerepjátékkal ◆ Néhány vers szövegű felidézése ◆ Rajzok készítése egy- egy olvasott mű feldolgozása után

4.	◆ Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása (pl.: játékosság, kaland, képzelet) ◆ Irodalomelméleti ismeretek előkészítése: népmese, vers, regény, elbeszélés ◆ Szépirodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek jellemzőinek felismertetése, megkülönböztetése (terjedelem, téma választás) ◆ Az olvasottakkal kapcsolatos élmények, érzelmek, vélemények megfogalmazása kérdések alapján ◆ Az olvasmányok megkülönböztetése műfaji jellemzőik alapján (esemény, hely, idő, szereplők) ◆ Elemi tájékozottság szerzése a tanulók életkora, beszédállapota figyelembevételével legnagyobb költőink, íróink művei körében (szerző, cím, a mű témája) néhány mű tekintetében • Öt vers szöveghű felidézése ◆ A tündér és a realiztikus mesealakok megkülönböztetése	◆ Váljon a tanuló érdeklődővé korának, szókincsének, szövegértésének megfelelő tartalmú művek iránt, olvassa is azokat ◆ Ismerje fel és nevezze meg műfaji jellemzők alapján az olvasmányokat (népmese, vers, regény, elbeszélés, ismeretterjesztő szöveg) ◆ Törekedjen az olvasottakkal kapcsolatos érzéseit, véleményét egyre nagyobb önállósággal megfogalmazni ◆ Tudja jelölni a tanult szövegműfajok jellemzőit (esemény, hely, idő, szereplők) ◆ Ismerje néhány mű címét, íróját, témáját • Tudjon öt verset szöveghűen felidézni • Néhány mű, műrészlet memorizálása ◆ Tudja megkülönböztetni a tündér és a realiztikus meseelemeket ◆ Készítsen rajzot, bábót, makettet néhány mű feldolgozása után	◆ Az életkornak, szókincsnek, szövegértésnek megfelelő tartalmú művek olvasása ◆ Népköltészeti alkotások, versek, mesék, történetek, elbeszélések, regényrészletek a magyar- és világirodalomból ◆ Ismeretterjesztő szövegek, szövegrészek ◆ A megismert irodalmi terminusok használata ◆ Az esemény, a szereplők, a helyszín, az idő megnevezése • A tettek értékelése • Szereplők kapcsolatai • Az érzelmek felismerése (kérdések, hiányos mondatok alapján egyre nagyobb önállósággal) ◆ A művek lehetséges jelentéseinek, üzeneteinek felismertetése tanári irányítással • Az élményt elmélyítő, megértést támogató szövegértelmezés ◆ Néhány mű címe, írója, témája • Versek, versrészletek szöveghű felidézése ◆ Rajzok, makettek, bábok készítése egy-egy olvasott mű feldolgozása után

			◆ Dramatikus játék az olvasottak megjelenítésére Néhány kronológiai adat segítségével a lakóhely, az iskola székhelye irodalmi vonatkozású történetében tájékozódás

Témakör: Helyem a világban

Javasolt óraszám: 6 óra (3-3)

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát szükség esetén tanári segítséggel;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önálló, hatékony tanulási képessége fejlődik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas

- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás, szájról olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- Természeti értékek tisztelete
- Környezettudatosság
- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Fenntartható fejlődés
- A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, mérés).

Fogalmak

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

Javasolt tevékenységek

Nemzeti emlékhelyek meglátogatása.

Múzeumlátogatás.

Család			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ A legfontosabb személyi adatok kiterjesztése a családtagokra ◆ A közeli rokoni kapcsolatok felismerésének, megnevezéseinek bővítése ◆ Annak kialakítása, hogy igényelje a szabadidő családdal való eltöltését	◆ Tudja a tanuló a családtagokat bemutatni a legfontosabb személyi adatok alkalmazásával ◆ Tudja megnevezni a közeli rokoni kapcsolatokat /nagynéni, nagybácsi, unokatestvér/ ◆ Tudjon beszámolni néhány mondattal a család szabadidős programjáról, közös tevékenységéről	• Személyi adatok bővítése családtagokra vonatkoztatottan: szülők foglalkozása, munkahelye • Családi szokások a szabadidő eltöltésére vonatkozóan • Közeli rokoni kapcsolatok kibővítése: nagynéni, nagybácsi, unokatestvér, nővér, húg. bátyja, öccse, keresztanya, keresztapa, dédszülők • Rokoni látogatások • Családi együttlétek hagyományos alkalmai /szület, búcsú,../
4.	◆ Az emberi élet szakaszainak megismertetése ◆ A rokoni és baráti kapcsolatok értékének felismertetése	◆ Értse meg a tanuló, hogy az emberi életnek különböző szakaszai vannak ◆ Tudja saját élettörténetét időrendiséget tartva rövid mondatokban és/vagy képek csoportosításával elmondani ◆ Készítsen családi naptárt ◆ Kísérje figyelemmel a családtagok születés és névnapját ◆ Készítsen meglepetést ünnepi alkalmakra /rajz, kézimunka,../	◆ Rokoni kapcsolatok ismereteinek bővítése néhány változással /pl: családi állapot változása/ ◆ Családi együttlétek hagyományos alkalmai /családi emlékhelyek látogatása, gondozása/ ◆ Saját élettörténet /események, időpontok egymáshoz kapcsolása: amikor születtem../ ◆ A család barátai / baráti kapcsolatok különös tekintettel a belső értékekre/ ◆ A családdal kapcsolatos dokumentumok / levelek, fotók, emlékkönyvek/ gyűjtése

Az iskola			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Információk szerzése a tanulók közvetlen környezetében megfigyelhető közösségekről ◆ Bekapcsolódás az érdeklődési körnek leginkább megfelelő szakköri csoport munkájába ◆ Lehetőség biztosítása a sokszínű tevékenységre, élményszerzésre	◆ Legyenek a tanulónak információi az iskolában működő szakkörök tevékenységéről ◆ Kapcsolódjon be - a szerzett információk alapján - egy választott szakköri csoport munkájába	◆ Az iskolában működő szakköri csoportok tevékenysége /kik a tagjai, mikor és hol találkoznak, mit csinálnak/ • Információgyűjtés az érdeklődési körnek leginkább megfelelő szakköri csoport életéről • Bekapcsolódás a szakköri munkába ◆ Versenyre, kiállításra, bemutatóra készülés • A szakköri csoport tagjainak azonos és/vagy különböző tevékenysége • A siker/kudarccal közös élménye
4.	◆ A hagyományteremtés, az összetartozás élményének növelése ◆ Közösségi feladatok vállalása, a megbízások teljesítése ◆ Közösségi szabályok megismerése ◆ Aktivitás, önállóság fokozása a közösségért végzett /vállalt munkában	◆ Aktívan vegyen részt a tanuló az osztályközösség összetartozás élményeit növelő, sokszínű, hagyományteremtő tevékenységében ◆ Alakuljon ki a reális értékítélete az osztályközösség tagjairól ◆ Ismerje a házirend legfőbb pontjait ◆ Vállaljon közösségi munkát és azt hajtsa is végre	◆ Az osztály hagyományrendszerébe épülő közös örömteli tevékenységek /névnapi, karácsonyi meglepetések készítése, közös ünneplés/ ◆ Osztálykirándulás • Közös tervezés, előkészítés • Előzetes információszerzés /fotók, útleírások gyűjtése/ feladatmegosztással • A lebonyolítás utáni értékelés /fotók, rajzok, naplók alapján/

			◆ Az osztályközösség tagjainak külső, belső tulajdonságai /az évek alatti változások figyelembevételével/ ◆ Az alapvető közösségi szabályok /házirend/ ismerete • Közösségi feladatok vállalása, végrehajtása

Szabadidő			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Az egyéni lehetőségek figyelembevételével az érdeklődési körnek megfelelő programkínálat biztosítása ◆ Különböző, szabadidőben végezhető tevékenységekhez tárgyak, technikai eszközök, könyvek és nyugodt, pihentető légkör biztosítása ◆ Korának, értelmi képességének, adottságainak megfelelő önművelési, szórakozási igény kialakítása	◆ Érdeklődjön a tanuló művelődési és szórakozási igényeit kielégítő szabadidős tevékenységek iránt ◆ Használja ismeretei bővítésére is szabadidejét ◆ Legyen igénye önművelésre, kulturált szórakozásra	◆ Manipulatív tevékenységekhez eszközök, témakínálat ◆ Sajtótermékek, könyvek, tévéműsorok kínálata ◆ Eszköz nélküli szabadidős programlehetőségek ◆ Tárgyak, technikai eszközök szabadidős programokhoz (sport, kézművesség, barkácsolás, otthonépítés)
4.	◆ Az egyéni lehetőségek figyelembevételével az érdeklődési körnek megfelelő programkínálat biztosítása ◆ Különböző, szabadidőben végezhető tevékenységekhez tárgyak, technikai	◆ Érdeklődjön a tanuló művelődési és szórakozási igényeit, lehetőségeit kielégítő szabadidős tevékenységek iránt ◆ Használja ismeretei bővítésére is szabadidejét	◆ Manipulatív tevékenységekhez eszközök, témakínálat ◆ Sajtótermékek, könyvek, tévéműsorok kínálata

	eszközök, könyvek és nyugodt, pihentető légkör biztosítása ◆ Korának, értelmi képességének, adottságainak megfelelő önművelési, szórakozási igény fenntartása, fejlesztése ◆ Társakkal és/vagy egyénileg eltölthető szabadidős program lehetőségének megismerése ◆ Apró ajándékok készítéséhez ötlettár kialakítása	◆ Legyen igénye önművelésre, kulturált szórakozásra ◆ Ismerjen néhány társakkal és/vagy egyénileg eltölthető szabadidős programlehetőséget ◆ Válasszon az ajándékkészítés ötlettárából személynek, alkalomnak megfelelőt ◆ Próbálja meg kiválasztani az érdeklődésének megfelelő, tájékozódása fokozására alkalmas műsorokat a televízióból	◆ Eszköz nélküli szabadidős programlehetőségek ◆ Tárgyak, technikai eszközök a szabadidős programhoz ◆ Társakkal és/vagy egyénileg végrehajtható szabadidős programajánlat ◆ Ötlettár ajándékkészítéshez

Társas kapcsolatok, élethelyzetek			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ A társas érintkezés alapvető magatartás és viselkedésformáinak kialakítása ◆ Kommunikációs képesség fejlesztése • A kommunikáció beszédfordulatainak kialakítása • A kommunikációs normák (testtartás, tekintettartás, távolság) alkalmazása ◆ A beszédkedv megteremtése • Gátlások oldása	◆ Törekedjen a tanuló a gyakori élethelyzetekben a megismert kommunikációs normák alkalmazására ◆ Alapvető ismereteit tudja felhasználni ◆ Legyen képes a kapcsolatteremtés nyelvi formáinak adott helyzethez igazodó használatára (köszönés, megszólítás, bemutatkozás) ◆ Alakuljanak ki az illemtudó viselkedés elemei a mindennapi élethelyzetekben	◆ A tanult ismeretek beépítése az élethelyzetek szövegeibe • Szófordulatok használata ◆ Illemszabályok megismerése szerepjátékban, mindennapi élethelyzetben ◆ Szituáció elsajátítása • Illemtudó, illetlen magatartás megjelenítése ◆ Emberi tulajdonságok megjelenítése

	◆ Illemtudó viselkedés normáinak kialakítása az otthoni, az iskolai, diákotthoni is idegen környezetben egyaránt ◆ Fantáziafejlesztés ◆ Magatartások megjelenítése szerepjátékkal	◆ Fejezze ki az egyszerűbb érzéseket (bánat, öröm, félelem) metakommunikatív jelekkel ◆ Alakuljon ki a játék- és szereplési bátorság ◆ Tudjon megjeleníteni (eljátszani) néhány hétköznapi élethelyzetet	◆ Mimetikus játékok - szövegek reprodukálása mozgással kísérve ◆ Egyszerűbb érzések (bánat, öröm, félelem) kifejezése metakommunikatív jelekkel ◆ Élethelyzetek a kapcsolatteremtés, szándéknyilvánítás és véleménynyilvánítás gyakorlása • Tevékenységek a lakásban, házban – Munkamegosztás a családban • Tevékenységek a ház körül udvaron, kertben – Virágöntözés, gyomlálás, kapálás – Állatok gondozása • Találkozás ismerőssel, hivatalos személlyel – Jön a postás – Kölcsönkérés a szomszédtól – Üzenetátadás – Csomagfeladás – Érdeklődés rég nem látott baráttól – Megbízás teljesítése • Szülő - gyermek kapcsolat megnyilvánulásai – Kérdéskérés – Ígéret betartása, be nem tartása • Vásárlás – Trafikban, élelmiszerboltban, cipőboltban, ruhaboltban, virágboltban, piacon

			• Járművek közlekedése az utcán • Utazás – Autóbuszon, metrón, repülőn, hajón, csónakon – Érdeklődés pályaudvaron • Egészség, betegség – Viselkedés a váróteremben, a rendelőben, a kórházban – Utasítás végrehajtása vizsgálat, gyógyszeresedés, ápolás közben – Baleset esetén elsősegélynyújtás, segítségkérés • Szolgáltatás – Fodrász, cukrászda • Művelődési intézmények látogatása – Mozi, múzeum, uszoda – Sportlétesítmények igénybevétele • Cselekvés köznapi tárgyakkal, játékokkal – Mobiltelefon, fejhallgató, ébresztőóra, kerékpár, társasjátékok
4.	◆ A társas érintkezés alapvető magatartás- és viselkedésformáinak elsajátítása ◆ Kommunikációs képesség fejlesztése • A kommunikáció beszédfordulatainak alkalmazása • A kommunikációs normák alkalmazása	◆ Alkalmazza a tanuló a társas érintkezés alapvető magatartás- és viselkedésformáit ◆ Alkalmazkodjon a szituáció nyújtotta feltételekhez ◆ Alkalmazza az élethelyzetekben a megismert kommunikációs normákat /felnőttekkel magázó forma/	◆ A tanult ismeretek alkalmazása a mindennapi élethelyzetekben ◆ Illemszabályok megismerése, alkalmazása • Viselkedés értékelés ◆ Szituáció eljátszása • Illemtudó/illemsértő magatartás megjelenítése ◆ Emberi tulajdonságok megjelenítése

	• A magázó forma alkalmazása felnőttekkel ◆ A beszédkedv alakítása, megőrzése • Gátlások oldása ◆ A beszédfigyelem fejlesztése ◆ Udvarias, illemtudó viselkedés az iskolai, otthoni és idegen környezetben ◆ Az élethelyzetnek megfelelő hangerő használata ◆ A fantázia fejlesztése ◆ Magatartások megjelenítése szerepjátékkal	◆ Legyen képes a kapcsolatteremtés nyelvi formáinak adott helyzethez igazodó használatára /kérés, felszólítás, tudakozódás és válaszadás megismert formái/ ◆ Kísérje beszédét kifejező arcmozgással, gesztusokkal • Válassza meg a testtartást és a távolságot ◆ Alkalmazza a tanult illemszabályokat szerepjátékban és mindennapi élethelyzetekben ◆ Használjon a mindennapi beszédhelyzetekben megfelelő hangerőt • Törekedjen hanglejtése adott szituációhoz való igazítására ◆ Erősödjön játék- és szereplési bátorsága ◆ Jelenítsen meg néhány hétköznapi alaphelyzetet	◆ A megismert kommunikációs normák /testtartás, tekintettartás, távolság/ figyelembevétele szerepléskor ◆ Kommunikációs hiba felismerése, megnevezése, javítása ◆ A szöveg mozgással, mimikával kísérése ◆ Egyszerűbb érzések metakommunikatív jelekkel történő ábrázolása ◆ Megfelelő hangerő, hanglejtés használata a mindennapi beszédhelyzetekben ◆ Élethelyzetek a kapcsolatteremtés, szándéknyilvánítás és véleménynyilvánítás gyakorlása • Otthoni szituációk – Családtagok párhuzamos tevékenységei – Csomagolás, készülődés az iskolába, játékjavítás – Pénzgyűjtés, takarékoskodás • Tulajdonságok, érzelmek megnyilvánulásai – Sértődés, irigység, hiúság, düh önállótlanúság, önzetlenség • Egészség, betegség – Iskolai rosszullét, mandulaműtét fogorvosnál • Közlekedés – Az utca

			Járművek közlekedése, érdeklődé közlekedési lehetőségekről, váratlan találkozás, közös séta – Utazás, jegykezelés, útitársak • Szolgáltatás – Fénykép rendelés és felvétel – Levél-, csomag-, pénz feladása • Vásárlás – Az áruház különböző osztályai • Kulturális- és sportintézmények – Cirkusz, uszoda • Kirándulás – Előkészület /tervezéstől az indulásig/, a kirándulás útvonala – Szalonnasütés • Cselekvés köznapi tárgyakkal, játékokkal – Távcső, elektromos fogkefe, villanyborotva, öngyújtó, társasjátékok

Témakör: Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek

Javasolt óraszám: 8 óra (3-5)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, kiszámolót, mondókát;
- megéli a közösséghez tartozás élményét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ismeri a keresztény/keresztén ünnepeköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., június 4., augusztus 20., október 23.), népszokást (Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás);
- átérzi a családi ünnepek jelentőségét;
- az állandóság és változás szempontjából a napi és éves ritmust megfigyeli, felismeri;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;
- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;
- hazaszeretete fejlődik, kialakul nemzeti identitástudata

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédhallás, szájról olvasás fejlesztése

- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- Találós kérdések
- Régi magyar mesterségek
- Jeles történelmi személyek Szent István király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos

Fogalmak

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

Javasolt tevékenységek

Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon.

Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása.

Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel.

Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben.

A munka világa			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ A munkavégzés jelentőségének felismertetése • a háztartásban • a mezőgazdaságban • az iparban ◆ Kölcsönhatások felismertetése	◆ Legyenek a tanulónak ismeretei az emberi munkavégzés sokféleségéről, hasznosságáról ◆ Ismerjen meg a tanuló néhány, a háztartásban, mezőgazdaságban, illetve az iparban végezhető munkát ◆ Alakuljon ki a munka értékének fogalma	◆ Háztartási munkák • A háztartásban előforduló, gyakran használt eszközökkel végezhető munkafajták • A gyermekek által is elvégezhető, életkornak megfelelő házimunkák, eljárások /szobanövények-, kiskert gondozása, ápolása, .../. • A lakáson belüli környezeti veszélyforrások ◆ A mezőgazdasági termelés • Az ember hatása a természeti környezetre – Növények termesztése, talajművelés, gyomirtás, kártevők pusztítása • Fásítás • Néhány jellegzetes mezőgazdasági munka csoportosítása – A növénytermesztés és az állattenyésztés kapcsolata – A gépesítés ◆ Az ipari termelés • Néhány jellegzetes ipari foglalkozás megismerése ◆ Kölcsönhatások

			• Az ipar és a mezőgazdaság kölcsönhatása
4.	◆ A gyermek közvetlen környezetében élő néhány felnőtt foglalkozásának megnevezése, a foglalkozás főbb jellemzőinek felsorolása ◆ Egy-egy termékhez kapcsolódó munkafolyamat megismerése - Kölcsönhatások, kölcsönkapcsolatok megértetése	◆ Ismerjen a tanuló néhány foglalkozást, tudja felsorolni és/vagy képekkel csoportosítani jellemzőit ◆ Ismerjen meg néhány termékhez kapcsolódó munkafolyamatot ◆ Értse meg a tanult, a munka világára legjellemzőbb kölcsönhatásokat, kölcsönkapcsolatokat ◆ Használja a tanult, ritkábban előforduló szakkifejezéseket /termelés, nyersanyag, késztermék, .../ Tartsa értéknek a munkát	◆ A gyermek közvetlen környezetében élő felnőtt foglalkozása, munkahelye • Más témakörök kapcsán megismert néhány foglalkozás, munkahely főbb jellemzője ◆ Összehasonlítások végzése a mezőgazdasági-, az ipari-, a szellemi munka között • A megismert foglalkozások csoportosítása • A jellegzetes munkaeszközök kiválasztása az adott foglalkozáshoz ◆ Néhány munkafolyamat megismerése ◆ A mezőgazdasági-, az ipari munka kapcsolata a közlekedéssel, kereskedelemmel

Témakör: Növények, állatok, emberek, tájak, találmányok

Javasolt óraszám: 7 óra (3-4)

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt;
- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken
- megismer híres magyar tudósokat és találmányukat;
- megismerkedik a hungarikum fogalmával;
- tud tájékozódni Magyarország térképén;
- életkorának megfelelően tájékozott az állatok, növények, emberek, tájak témakörben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés, szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Beszédhallás, szájról olvasás fejlesztése

- Kedvenc növény, állat néhány mondatos bemutatása;
- Híres magyar tudósok és találmányaik (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő);
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Lényegkiemelés képessége
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

Fogalmak

ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés

Javasolt tevékenységek

Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása.

Részvétel a természetvédelemmel kapcsolatos iskolai és városi programokon.

Múzeumlátogatás.

Az élő természet és változásai			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Az élő természetben lezajló folyamatok megfigyelése ◆ Környezetünk természeti szépségeinek óvása, védelme ◆ A növények életéhez szükséges feltételek ismerete ◆ Az állatok védelme	◆ Legyen képes a tanuló a természet jelenségeit és folyamatait észrevenni, azokat elemi szinten megfigyelni ◆ Vegyen részt természetvédelmi tevékenységben: gyomlálás, fák ültetése, növényápolás, .../ ◆ Tudja, hogy a növények életéhez fény, hő, levegő, víz és megfelelő talaj szükséges ◆ Tudja, hogy az állatokat védeni, gondozni kell, tartásuk felelősséggel jár	◆ Az élőlény és a környezet kapcsolata • Alkalmazkodás környezeti feltételekhez • Változtatás a környezeti feltételeken ◆ Az élő és az élettelen kapcsolata ◆ A lakásban tartott növények és állatok megismerése, jellemzői • Megfigyelések ◆ A növények életéhez szükséges feltételek biztosítása és/vagy elvonása esetén történt változások figyelemmel kísérése • Tapasztalatok feljegyzése és/vagy lerajzolása ◆ Aktív részvétel az iskola vagy a lakóhely szépítő-, rendező tevékenységében /gyomlálás, falevelek vagy hulladék, szemét összegyűjtése, .../ ◆ Az állatok gondozása
4.	◆ Az érdeklődés felkeltése az élő természetben lezajló változások iránt ◆ Az élőlények kapcsolatrendszerre ◆ Az élőlények közötti különbségek • Összehasonlítások végzése	◆ Legyen képes a tanuló az élőlények főbb jellemzőit megfigyelni, elmondani és/vagy lerajzolni ◆ Ismerjen néhány kölcsönhatást az élőlény és környezete között	◆ Az élő természet változásainak megfigyelése ◆ Kölcsönhatások az élőlények és környezetük között • Babnövények nevelése különböző feltételek között /fény, hő, levegő,

	◆ Az élőlényeket a természetes élőhelyükön nem zavaró viselkedés gyakoroltatása ◆ Annak felismertetése, elfogadtatása, hogy az állatok megfigyeléséhez türelem kell	• Tudja, hogy a növények élőhelyükön életközösségben élnek más növényekkel és állatokkal ◆ Legyen képes az élőlények elemi szintű összehasonlítására ◆ Ismerjen fel, nevezze meg és/vagy rajzolja le a lágyszárú-, a fás szárú növény részeit, az emlősállat, madár, rovar testrészeit és főbb jellemzőit ◆ Tudja felsorolni, lerajzolni kedvenc növénye, állata főbb jellemzőit, gondozásának feltételeit, eszközeit	víz, tápanyag szerepe a növények életében/ • Testfelépítés és életmód közötti összefüggések ◆ A halak, madarak, emlősök, rovarok közötti különbségek megnevezése ◆ A veteményes- és a gyümölcsöskert néhány jellemző növénye ◆ A park jellemzői és gondozása ◆ Testrészek összehasonlítása ◆ Természetvédelem

Az ember			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	◆ Az egészséges életmód igényének kialakítása ◆ Következetes és rendszeres testápolás ◆ Az egészséges táplálkozás elfogadtatása ◆ Az elemi higiénias szokások kialakítása ◆ Az elsősegélynyújtás legfőbb kellékeinek ismerete	◆ Tudja a tanuló csoportosítani a növényi és állati eredetű élelmiszereket ◆ Alakuljanak ki elemi higiénias szokásai ◆ Tudja kiválasztani és/vagy megnevezni az elsősegélynyújtás főbb kellékeit ◆ Ismerje fel önmaga jó és rossz tulajdonságait • Törekedjen az esetleges rossz tulajdonságai megváltoztatására	◆ A 10 - 12 éves gyermek életműködéseinek főbb jellemzői (mozgás, táplálkozás, légzés) ◆ Helyes tisztálkodás (testi, haj, köröm, fogak), a kézmosás kötelező alkalmai ◆ Az egészséges táplálkozás elemi ismeretei ◆ Balesetek ◆ Az elsősegélynyújtás kellékei, tevékenységei ◆ Külső, belső tulajdonságok

			♦ A kritika elfogadása
4.	♦ Helyes magatartási formák kialakítása egészségügyi szolgáltatások igénybevételekor ♦ Az egészségmegőrzés jelentőségének felismerése ♦ Az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete ♦ A jó tulajdonságok fejlesztése	♦ Ismerje a tanuló a helyes magatartási formákat az egészségügyi szolgáltatások igénybevételekor ♦ Tudja megnevezni baleset esetén a legfontosabb teendőket ♦ Tudja visszautasítani az egészséget károsító szereket - Tudja, hogy az embernek vannak jó és rossz tulajdonságai	♦ Egészségügyi szolgáltatások igénybevétele, fogorvosnál, szemorvosnál ♦ Hallásvizsgálat (hallókészülék, illeszték cseréje) ♦ A gyakori fertőző betegségek megelőzésének, terjedésük megakadályozásának elemi szabályai ♦ Gyermekbalesetek játék- és szabadidőben, megelőzésük lehetőségei ♦ A kórházban • A betegségtől a gyógyulásig ♦ Tulajdonságok, érzelmek • Az egymás iránti szeretet és megbecsülés lehetséges formái • A családtagok kapcsolatai • A másság elfogadása, elfogadtatása

Témakör: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

Javasolt óraszám: 27 óra (15-12)

A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért, feldolgoz
- felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően választott irodalmi alkotást megismer;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;
- olvas és segítséggel megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömet;
- részt vesz hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;

- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- az olvasott szövegekben a megadott kulcsszavak alapján értelmezi a történetet, a főbb szerkezeti egységeket segítségével elkülöníti;
- megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítségével a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket
- motiválttá válik az olvasásra.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasásra nevelés, olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Főbb szerkezeti részek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Beszédhallás, szájról olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- Kérdésfeltevés

Fogalmak

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

Javasolt tevékenységek

Könyvtárlátogatás.

Színház, bábszínház látogatása.

Közös olvasmány dramatikus feldolgozása.
Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése.

osztályfok	törzsanyag	ajánlott
3.	Pali levele	Németh István: A kulcsos kislány
	Megjött az unokatestvér	Gárdonyi Géza: Egérvadászat
	A fodrásznál	Hajók a Dunán
	Kanyaró	Szergej Oroszov: Az örök hóról, pingvinekről
	Mikulás-várás	Nyikolaj Tyihonov: Szokatlan barátság
	Janikovszky Éva: Kati tortája	Nyikolaj Tyihonov: A sünök
	A pályaudvaron	
	Mozijegyvásárlás	
	Bevásárlás	
	Cukrászdában	
	A ruházati boltban	
	Gyógyszertárban	
	Mi történt a befőttesüvegben?	
	Zsuzsa apukája Hollandiába készül	
	Hogyan repült el Zsuzsa apukája?	
	Az uszodában	
4.	Nagy Katalin: Bemutatom a családomat	Marék Veronika: Afrikai nagymama
	Vonaton	Marék Veronika: Megjött a cirkusz
	Jön a fogorvos	Nagy Katalin: A királylány szigetén
	Bolgár vendégek	
	Fehér Tibor: Tyutyu Gyuri meggyógyul	
	Bakó Ágnes: Ádámka foga	

Családi fénykép

A postahivatalban

Pali levele anyunak

Tarbay Ede: A szánkó

Farsang

Áruházi történet

Dr. Révész Tamás: Csaba kórházba megy

Képek a magyar történelemből A/ 191-
223.

Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás

Javasolt óraszám: 8 óra (2-6)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával, szükség esetén akusztikus és/vagy vizuális minta alapján megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a magyar ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait;
- biztosan alkalmazza a j-ly betűket a szavakban
- nyelvi tudatossága fejlődik;
- az írást eszközszinten használja

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Szájról olvasás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése

- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés), mondatfajták, fogalmazás

Javasolt óraszám: 20 óra (10-10)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus, jelnyelvi tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- a különböző szövegekkel való találkozás hatására fejlődik képzelete;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- tapasztalatot szerezzen a szövegek felépítéséről, a cím szerepéről, az időrend fontosságáról, az ok okozati viszonyok kiépítéséről, a szöveg tagolásáról (bevezetés, tárgyalás, befejezés), a szöveg nyelvi megformálásáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képsor alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít (szükség szerint tanári segítséggel);
- tanári segítséggel leírásokat készít tárgyról, növényről, állatról, jellemzést emberről;
- felismeri, differenciálja, megnevezi a mondatfajtákat mimika és hanglejtés alapján;
- a mondatvégi írásjeleket helyesen használja a beszélő szándéka szerint;
- a tanult fogalmazási ismereteket próbálja használni a fogalmazások készítésekor, szükség esetén tanári segítséggel;
- a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ, a szóismétlődéseket kerüli, ha kell segítséggel;

- gondolatait, érzelmeit, véleményét kifejezi, írott formában is, szükség esetén tanári segítséggel;
- helyesírási és írásbeli szövegalkotó készsége fejlődik;
- alkalmazza a megtanult nyelvi eszközöket, nyelvhelyességi és helyesírási szabályokat a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Beszédhallás, szájról olvasás
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Íráskészség fejlesztése
- Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése, szövegalkotás főbb lépései
- Szó- és kifejezőkészlet gyűjtése
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Fogalmak

mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

Szövegértés, szövegalkotás			
	CÉL	KÖVETELMÉNY	TARTALOM
3.	Olvasástechnika: ◆ A néma olvasás fejlesztése (A szem fixációs és átfogóképességének növelése) ◆ Folyamatos vizuális szövegkövetés akusztikus benyomások alapján ◆ A folyamatos, egyenletes tempójú szöveghű olvasás fejlesztése hangos és néma olvasáskor egyaránt ◆ A kifejező hangos olvasás fejlesztése (ritmus, tagolás, hanglejtés) Szövegfeldolgozási műveletek: ◆ Szövegértő olvasás fokozatos fejlesztése a feladatok egyre önállóbb megoldásával ◆ Többválasztásos feladatok megoldása (az olvasmányban előforduló kifejezésekkel nem azonos, esetleg felső fogalom használatával) ◆ Szöveges instrukció alapján precíz munkavégzés ◆ Olvasmánynapló használata ◆ Rendszeres könyvtárlátogatás	Olvasástechnika: ◆ Tudjon a tanuló megfelelő tempó tartásával némán olvasni ◆ Legyen képes a szövegmegszakítás helyét akusztikus követés alapján jelölni ◆ Tudjon folyamatosan, szöveghűen olvasni ◆ Törekedjen a jól tagolt hangsúlyosabb, ritmusosabb olvasás megvalósítására Szövegfeldolgozási műveletek: ◆ Tudjon megoldani a szöveghez kapcsolódó feladatokat (hiányos mondatok pótlása, kérdések megválaszolása feleletválasztásos és nyitott formában) ◆ Legyen képes a rövidebb olvasmányok szövegtagolására ◆ Törekedjen a többválasztásos feladatok megoldására ◆ Végezzen szöveges instrukció (8-12 mondat) alapján precíz munkát	Olvasás, szövegértés ◆ Olvasástechnikai gyakorlatok szövegeken • A szövegek típusai – A társalgások párhuzamosan rögzített szövegei – A társalgások szövegeiből átalakított olvasmányok – A tankönyv témakörökhöz kapcsolódó olvasmányai – Képsorokból készült összefüggő szövegek – Egyszerűsített mesék, eredeti mesék – Mondák, versek, találós kérdések – Történetek: Idegen országokról, távoli tájakról, régi korokban élt emberek életmódjáról – Rövid ismeretterjesztő és publicisztikai írások • Gyakorlatok – Hangos és néma olvasás gyakorlása tempó fokozással – Követő és láncolvasás vizuális és akusztikus támponttal (tanár-tanuló; tanuló-tanuló)

	◆ Ismeretterjesztő részletek keresése gyermekenciklopédiákban, gyermekújságokban, lexikonokban ◆ Napilapok, magazinok forgatása ◆ Régi korokat ábrázoló képek, rajzok keresése Írás, íráshasználat: ◆ Önálló írásbeli kifejezőkészség, képesség fejlesztése a viszonyítóelemek hibáinak csökkentésével ◆ Az írástempó gyorsítása ◆ Szájról olvasás utáni írás szótagszám/perc növelése (9-12) ◆ Hibátlan másolás ◆ A szóbeli szövegalkotás megjelenítése írásban ◆ Elemi ismeretek nyújtása a képeslap formai követelményeiről • Önálló címzés • Jókívánságok megfogalmazása (karácsonyra, névnapra) ◆ Esztétikus, áttekinthető írásmunkák ◆ Az önellenőrzés fejlesztése ◆ A javító kód alkalmazásának megismertetése a hibák javítása során ◆ Annak érzékeltetése, felismertetése, hogy a gondolatok szóbeli és írásbeli	◆ Legyen képes aktívan bekapcsolódni a részenkénti lényegkiemelés közös munkájába ◆ Tudjon illusztrációkat szövegtartalmakkal egyeztetni ◆ Használja az olvasmánynaplót feladatmegoldásaihoz Könyv- és könyvtárháznál: ◆ Járjon rendszeresen könyvtárba ◆ Próbálkozzon a lexikonok használatával Írás, íráshasználat: ◆ Egyre kevesebb grammatikai hibával jelenítse meg a tanult nyelvalakokat, kifejezésformákat ◆ Másoljon hibátlanul ◆ Tudjon leírni 15-25 betűt percenként másolás után ◆ Tudjon szájról olvasás után 9-12 szótagot leírni percenként ◆ Tudjon 4-6 mondat terjedelmű (egyszerű szerkezetű) szöveget megjeleníteni írásban ◆ Tudjon önállóan megcímezni képeslapot és segítséggel jókívánságokat megfogalmazni	– Hangos és néma olvasás váltakozása (adott szempontú válogató; egységhez kötött) – Néma követő olvasás akusztikus támponttal ◆ Szövegelemző műveletek – Tartalmi megértést bizonyító gyakorlatok – Az írásbeli instrukciók megértésének gyakorlása – Szövegtagolás – Adatkeresés – Kifejezésekre támaszkodó önálló mondataalkotás – Lényegkiemelés – Illusztráció és tartalom kapcsolata – Rajzok, makettek és feliratozásuk kapcsolata – Olvasmánynapló használata • Könyv- és könyvtárháznál – A könyv néhány adata (cím, író neve, műfaj, szereplők) – A tartalomjegyzék használata – A lexikon használatának megismertetése – A költő fogalom szembeállítás az író fogalmával – A vers és próza közötti különbség érzékeltetése

	kifejezésformái összekapcsolhatók és azonos jelentéstartalommal bírnak ◆ A spontán mondanivaló szóbeli megfogalmazását követő azonnali írásbeli megjelenítése mondatonként ◆ A helyesírás tudatos fejlesztése valamennyi írásmunkán	◆ Tudjon lendületesen írni ◆ Tudja minta alapján önellenőrzéssel javítani írásbeli munkáit tartalmi, alaki, helyesírási szempontból ◆ Törekedjen spontán mondanivalójának a szóbeli megfogalmazást követő azonnali megjelenítésére mondatonként ◆ Értse meg, hogy ugyanazon gondolati tartalmat szóban és írásban is kifejezhetjük	Írás, íráshasználat • A szóbeli értés, közlés során használt nyelvalakok, kifejezések, szövegek írása • Szövegalkotás: - Képeslapírás a gyermekhez közelálló személynek közvetlenül átélt eseményről; kívánság megfogalmazása – Olvasmánynapló vezetése • Helyesírás
4.	Olvasástechnika ◆ Néma értő olvasással a feladattartás és figyelemkoncentráció fejlesztése • A szem szöveglátó képességének, -az azonosítás gyorsaságának fejlesztésével, tartalmilag összefüggő szövegrészeken- a néma olvasás ütemének fejlesztése ◆ A szöveghű hangos olvasás gyakorlása (hangsúlyozás, hanglejtés változásaira törekvéssel) ◆ Folyamatos, egyenletes tempójú szöveghű olvasás fejlesztése hangos és néma olvasáskor egyaránt	Olvasástechnika ◆ Tudjon a tanuló megfelelő tempó tartásával némán olvasni ◆ A szöveg alaposabb és önállóbb megértése céljából szerezzen jártasságot a néma olvasás terén ◆ Törekedjen a megfelelő hangsúlyozás, hanglejtés használatára ◆ Tudjon folyamatosan, szöveghűen olvasni Szövegfeldolgozási műveletek ◆ Tudjon néhány összefüggő mondattal beszámolni az olvasottakról, a	Olvasás, szövegértés ◆ Olvasástechnikai gyakorlatok szövegeken • A szövegek típusai: – A társalgások rögzített szövegei – A társalgások szövegeiből átalakított olvasmányok – A témakörökhöz tartozó olvasmányok – Mondák, versek, találós kérdések – Irodalmi olvasmányok – Természetismereti olvasmányok – Történetek, legendák a magyar nép életéről a honfoglalástól napjainkig • Gyakorlatok – Hangos és néma olvasás gyakorlása megfelelő tempóban

	Szövegfeldolgozási műveletek ◆ A némán olvasott szöveg megértésének fejlesztése feleletválasztásos próbák, kérdések megválaszolása, hiányos mondatok, kronologikus sorrend megállapítása, következtetések segítségével ◆ Szöveges instrukció alapján precíz munkavégzés ◆ Szövegtömörítés, szövegbővítés ◆ Olvasmánynapló használata ◆ Sajtószövegek iránti érdeklődés felkeltése Könyv és könyvtárhasználat ◆ Önállóság fejlesztése a könyvtárhasználat mozzanataiban (beiratkozás, könyvkölcsönzés, könyvkeresés adott témához) ◆ Gyermekfolyóiratok, napi- és hetilapok gyermekrovatainak olvasása ◆ Gyermeklexikon használatának gyakoroltatása ◆ Tartalomjegyzék használatának gyakoroltatása Írás, íráshasználat	beszélgetések tartalmáról, átélt eseményekről, a természeti, társadalmi környezetben végzett megfigyelésekről, kérdésekről ◆ Törekedjen a feladatokba foglalt gyakran előforduló kérdéseket, utasításokat önállóan, a kevésbé ismerteket pedig tanári segítséggel értelmezni ◆ Tudjon tanári segítséggel megadott szempontok alapján információkat kiemelni a szövegből ◆ Alkalmazza egyre nagyobb önállósággal az adatkeresést, címadást, lényegkiemelést ◆ Törekedjen egy-egy új, ismeretlen szó, kifejezés jelentésének szövegösszefüggésből való kikövetkeztetésére ◆ Végezze el segítséggel a megértést igazoló feladatokat ◆ Tudjon illusztrációkat szövegtartalmakkal egyeztetni ◆ Használja az olvasmánynaplót feladatmegoldásaihoz ◆ Tudjon tanári segítséggel vázlatot készíteni Könyv és könyvtárhasználat	– Követő olvasás akusztikus minta alapján – Válogató olvasás – Érzelmeket, érzéseket kifejező hangos olvasás gyakorlása ◆ Szövegelemző műveletek • Tartalmi megértést bizonyító gyakorlatok • Adatkeresés • Szövegtagolás • Lényegkiemelés • Szabályok keresése • Példák gyűjtése • Olvasmánynapló használata • Illusztráció és tartalom kapcsolata Könyv és könyvtárhasználat ◆ Szótárak, lexikonok használata a tananyaghoz kapcsolódva ◆ Tartalomjegyzék használata ◆ Adatgyűjtés természeti és társadalomismereti témában A magyar nép életéről képek, rajzok keresése, rövid történetek, mondák olvasása ◆ Könyvkölcsönzés, könyvkeresés Írás, íráshasználat ◆ A szóbeli értés, közlés során használt nyelvvalakok, kifejezések írása

◆ Az önálló írásbeli kifejezőképesség, - képesség fejlesztése a viszonyítóelemek hibáinak csökkentésével ◆ Az írástempó gyorsítása ◆ Szájról olvasás utáni írás szótagszám/perc növelése (10-14) ◆ Hibátlan másolás ◆ A szóbeli szövegalkotás megjelenítése írásban ◆ Elemi ismeretek nyújtása a levél formai és szerkesztési követelményeiről: • megszólítások ismertebb változatai • közlés, érdeklődés, üdvözlés • elköszönés, keltezés, aláírás ◆ Nyelvtani ismeretek, szabályok, terminológiák beépülése az írásba ◆ Esztétikus, áttekinthető írásmunkák ◆ Frázis, kifejezés, hiányos mondatstruktúra rögzítése az írásos, valamint az emlékezeti megerősítés céljából ◆ Elbeszélő fogalmazások ◆ Leírások ◆ Olvasmányon, közös élményen alapuló fogalmazás vázlatának elkészítése ◆ Írásbeli szövegalkotás közbeni helyesírás fejlesztése ◆ Spontán mondanivaló szóbeli megfogalmazást követő azonnali megjelenítése írásban, gondolati egységenként	◆ Próbálkozzon önállóan ill. segítséggel könyvkölcsönzéssel könyvtárból ◆ Olvasson gyermekfolyóiratokat, a napi- és hetilapokból gyermekrovatokat ◆ Törekedjen gyakorlottság szerzésére a gyermeklexikonok használatában ◆ Igyekezzon adatokat gyűjteni adott szempontok alapján a feldolgozásra kerülő témához Írás, íráshasználat ◆ Törekedjen arra, hogy önálló írásbeli munkáit minél kevesebb hibával jelenítse meg ◆ Másoljon hibátlanul ◆ Tudjon szájról olvasás után 10-14 szótagot leírni percenként ◆ Tudjon a szóbeli értés, közlés során kialakított 6-8 mondat terjedelmű szöveget megjeleníteni írásban ◆ Törekedjen a levél formai és szerkesztési követelményeinek betartására ◆ Szerezzon jártasságot a pantomimjelenetekben megjelenített mondatok önálló leírásában ◆ Tudjon lendületesen írni ◆ Írásmunkái legyenek jól olvashatóak, írásképe legyen tetszetős	◆ A szóbeli értés, közlés során kialakított szövegek írása ◆ Szövegalkotás • Levélírás (értesítés utazásról, érkezésről, iskolakezdésről) • Vázlatírás • Leírás (tárgy, állat, személy) • Elbeszélés (cselekvéssor, élmények) • Olvasmánynapló vezetése ◆ Helyesírás

		◆ Törekedjen hibái javítására önállóan javító kód ill. táblai minta alapján ◆ Tudja olvasmányon, közös élményen alapuló fogalmazás vázlatát elkészíteni önállóan és/vagy tanári segítséggel ◆ Törekedjen spontán mondanivalója gondolati egységként való azonnali írásbeli megjelenítésére a szóbeli megfogalmazást követően ◆ Törekedjen a kronológiai sorrend betartására az események leírásánál ◆ Legyen képes valamennyi írásbeli munkájában egyre nagyobb önállósággal és csökkenő hibaszámmal alkalmazni a tanult helyesírási ismereteit	

A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg. Íráshasználat (tollbamondás, emlékezetből írás, látó-halló tollbamondás, másolás)

Javasolt óraszám: 15 óra (10-5)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatfajtának megfelelő mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szó szerkezeteket, minimum 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- írása lendületes és megfelelő tempójú,
- írása eszközszintű

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása
- Tanulási képességek
- Beszédhallás, szájról olvasás

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Javasolt tevékenységek

Részvétel az iskolai szépíróversenyen.

Témakör: Szótő és toldalék, szóelemzés

Javasolt óraszám: 4 óra (2-2)

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytővű, ismert szavakban a szótövet és a toldalékot;
- helyes kérdőszóval kérdez a toldalékos szavakra;
- feladatvégzésben, a szabályok alkalmazásában, ellenőrzésben önállóságot mutat;
- nyelvi tudatossága fokozódik;
- törekszik felismerni és megnevezni a tanult nyelvtani fogalmakat;
- toldalékos formában szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás, szájról olvasás
- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótő és toldalék fogalma felismerés és alkalmazás szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, látó-halló tollbamondás, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

Fogalmak

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

Témakör: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

Javasolt óraszám: 2 óra (0-2)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik évfolyam vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- segítséggel, különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését;
- felismeri és alkalmazza a rokon értelmű, a többjelentésű és az azonos alakú szavakat, ha szükséges segítséggel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
- Beszédhallás, szájról olvasás fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok
- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

Fogalmak

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

Témakör: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű

Javasolt óraszám: 6 óra (4-2)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le;
- csoportosítja és megnevezi a főnév fajtáit;
- képes többesszámú főneveket alkotni (kérdőszóval), azokat mondatba helyezni;
- a toldalékos főneveket helyesen értelmezi és használja mondatalkotásban, ha szükséges tanári segítséggel.
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű főneveket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókinccs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség
- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Tulajdonnevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

Témakör: Tulajdonságokat kifejező szavak

Javasolt óraszám: 9 óra (4-5)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- felismeri és megnevezi a tanult szófajokat szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben;
- megismeri a melléknév szerepét a nyelvhasználatban;
- tulajdonnévből melléknevet képez, figyel a helyesírásra;
- fokozott melléknévi alakokat is használ szövegalkotáskor;
- figyel írásban a melléknevek végén a hosszú magánhangzókra (ó, ő, ú, ű).
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű mellékneveket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség
- Beszédhallás, fonémahallás, szájról olvasás fejlesztése

Fogalmak

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör: Mennyiségeket kifejező szavak

Javasolt óraszám: 8 óra (4-4)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a számneveket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait toldalékolt formában is;
- megismeri a számnevek szerepét a nyelvhasználatban
- csoportosítja a számneveket
- felismeri és megnevezi a tanult szófajokat szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.
- használja a számneveket a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás, szájról olvasás fejlesztése
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

Témakör: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben

Javasolt óraszám: 20 óra (10-10)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;
- szavakat, szó szerkezeteket, 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókinccset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően todalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat;
- a szövegkörnyezetnek megfelelően próbálja használni az igéket, az igeidőket és az igekötőket;
- megkülönbözteti a főnév -t todalékát a múlt idő jelétől;
- ismereteket szerez az igemódokról, tanári irányítással egyeztetni az igemódokat a mondatfajtákkal.
- megérti az igekötők szerepét és írásmódjukat szövegkörnyezetben
- felismeri és megnevezi a tanult szófajokat szójelentés alapján todalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszédhallás és szájról olvasás fejlesztése;
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókinccs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

Nyelvtan		
3.	CÉL	KÖVETELMÉNY
	Nyelvtani ismeretek ◆ Nyelvtani kategóriák felismerése és használata • Szófajfelismerés, megnevezés jelentés alapján a tanult szófajok körében • Mondatfajták felismerése, megnevezése, mondatvégi írásjelek megállapítása • A hangok felismerése, időtartama • Szótövek megtalálása Helyesírás ◆ A tanult nyelvtani kategóriák alkalmazása, elmélyítése, helyesírási gyakorlatok, nyelvi szerkezetalkotási feladatok végzése közben • A helyesírás kapcsolása, az éppen tárgyalt olvasmányokhoz, irányított beszélgetésekhez, szerep- vagy pantomimjátékokhoz • A szó azonosítása a megfelelő fonémasorral • A j és ly jelölése a tanult szavakban • Az igeidők, igemódok jelölése, az igekötős igék helyesírása	Nyelvtani ismeretek ◆ Ismerje fel a tanuló a tanult nyelvtani kategóriákat ◆ Ismerje fel és nevezze meg a tanult szófajokat ◆ Ismerje fel és nevezze meg a mondatfajtákat tartalmi szempontból ◆ Tudja megkülönböztetni és időtartam szerint jelölni a magán- és mássalhangzókat ◆ Ismerje fel a szavak tövét Helyesírás ◆ Igyekezzen minél pontosabban alkalmazni a tanult nyelvtani kategóriákat • Törekedjen az öndiktálásra másoláskor • A gyakorolt j és ly -t tartalmazó szavakat diktálás után is helyesen tudja írni • Törekedjen az igeidők, igemódok helyes jelölésére • A kifejezések írásánál legyen igénye a pontos, hibátlan helyesírásra • Törekedjen önálló hibajavításra, rendszeres önkorrekcóra
	TARTALOM	
	◆ Igék felismerése és megnevezése • Szócsoporthoz való kigyűjtés	

- Összefüggő szövegből való kigyűjtés
- A cselekvő személyének és számának megállapítása, megnevezése
- ◆ Rokonértelmű és ellentétes jelentésű igék gyűjtése
 - Csoportosítások
- ◆ Igeidők
 - Múlt és jelen idejű igék
 - gyűjtése
 - csoportosítása
 - a múlt idő jele, a múlt idejű igék és tárgyragos főnevek elkülönítése
 - Jelen és jövő idejű igék
 - megnevezése
 - gyűjtése
 - csoportosítása
- ◆ Igemódok
 - Kijelentő, felszólító és feltételes módú igék
 - felismerése
 - megnevezése
 - csoportosítása
 - értelmezése
- ◆ Igekötős igék
 - Az igéktől elváló igekötők hovatartozásának vizuális jelölése
/leveszi a ____t; nem veszi le a ____t;/
- ◆ Alanyi és tárgyas ragozás
 - összehasonlítása
 - a ragozási típus felismerése táblázat segítségével
 - párbeszédes szöveg kiegészítése igékkel pantomim alapján
- ◆ Főnevek
 - csoportosítása
 - köz- és tulajdonnevek

- egyes ill. többes számú főnevek gyűjtése
- ◆ Melléknevek
 - felismerése
 - megnevezése
- ◆ Számnevek
 - gyűjtése
 - megnevezése
- ◆ Személyes és kérdő névmások
- ◆ Főnévi igeneveket vonzó igék használata /tud, szeret, szabad, akar, kell, .../
- ◆ Mondatfajták
 - felismerése
 - megnevezése
 - mondatvégi írásjelek megállapítása (tiltó, tagadó, állító mondatok)
- ◆ Mondatbővítés, mondatműködés kérdőszó segítségével
- ◆ Nyelvi szerkezetalkotás
 - Időhatározóragok (-nta, -nte, -nként)
 - Időhatározói névutók pótlása szövegben
 - óta, körül, múlva, felé
 - alatt, előtt, után
 - Időhatározósók pótlása szövegben
 - azonnal, gyakran, nemrég
 - idén, ismét, legutóbb, megint, soha, sokáig
 - Összetett mondatok /akkor ____, amikor ____, éppen ____, van; mert; mire ____, addigra; ____, hogy ____,;
 - értelmezése
 - alkalmazása
 - Igék és főnévfonatokat alkalmazása mondatalkotásnál
 - (gondol ____, vigyáz ____, hasonlít ____, haragszik ____, beszél ____, hiányzik ____,)
 - Főnévi igeneveket vonzó igék alkalmazása mondatalkotás során
 - (szokott, segít, kell, szabad, nem szabad)

	• Birtokos személyragok pótlása szemlélet alapján (egy ill. több birtok) • Névmások alkalmazása – (valaki, valami, senki, semmi) ♦ Helyesírás • A múlt idejű igék helyesírása – A múlt idő és a tárgyrag helyes jelölése • A jövő idejű igék helyesírása – Igekötékek egybe ill. külön írása – A hosszú n jövő idejű igealakokban (vinni, tenni, ...) • Ragozott igealakok írása • Az -ít, és -ul, -ül végű igék helyesírása • A hosszú hangok, valamint a ly és j helyesírása a tanulók által gyakran használt igékben • Mondatokban a tárgy ragja valamint a -val, -vel ragos főnevek helyesírása • A mondatvégi írásjelek helyes használata	
4.	CÉL	KÖVETELMÉNY
	Nyelvtani ismeretek ♦ Szabályok, terminológiák beépülése a nyelvhasználatba, szövegalkotásba, írásba ♦ A magyar nyelv rendszerére vonatkozó alapvető ismeretek alkalmazása a felismerés és megnevezés szintjén ♦ A magán- és mássalhangzók megkülönböztetése, szótövek megtalálása ♦ A szöveg sajátosságainak meggláttatása ♦ Mondattani, szótani, hangtani ismeretek tudatosítása ♦ A tanult szavak helyes elválasztása	Nyelvtani ismeretek ♦ Épüljenek be a tanult szabályok, terminológiák a tanuló nyelvhasználatába, szövegalkotásába, írásába ♦ Legyenek alapvető ismeretei a magyar nyelv rendszerére vonatkozóan a felismerés és megnevezés szintjén ♦ Tudja megkülönböztetni a magán- és mássalhangzókat, ismerje fel a szótövet ♦ Ismerje a tanuló a grammatikai elemek közül: a szöveg, a mondat, a szó szerkezet, a szó, a szótag, a szótő és toldalék, hang és betű, magán- és mássalhangzó fogalmakat ♦ Tudja helyesen elválasztani a tanult szavakat

Helyesírás ◆ A tanult nyelvtani kategóriák alkalmazása, elmélyítése, helyesírási gyakorlatok, nyelvi szerkezetalkotási feladatok végzése közben • Kapcsolásuk az éppen tárgyalt olvasmányokhoz, irányított beszélgetésekhez, szerep- vagy pantomimjátékokhoz ◆ A magán-és mássalhangzók helyes időtartamának jelölése ◆ A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése ◆ A j és a ly jelölése a tanult szavakban ◆ A szóelemző írásmód és a kiejtés szerinti írásmód alkalmazása ◆ Keltezés, számok írása betűvel	Helyesírás ◆ Törekedjen a tanult nyelvtani kategóriák minél pontosabb alkalmazására, helyesírási gyakorlatok, nyelvi szerkezetalkotási feladatok végzése közben ◆ Tudja helyesen leírni a gyakorolt j-t és ly-t tartalmazó szavakat tollbamondás után is ◆ Legyen képes önálló hibajavításra, önkorrektúra ◆ Tudja a keltezést betűvel leírni
TARTALOM	
◆ Hangtan • Magán- és mássalhangzók felismerése, megnevezése • Magas és mély magánhangzók megkülönböztetése • Rövid és hosszú magánhangzók megkülönböztetése • Rövid és hosszú mássalhangzók megkülönböztetése • Hangrendi illeszkedés • Betűrend, az ábécé ◆ Szótan • Egy- és többjelentésű szavak • Azonos alakú szavak • Rokon értelmű szavak • Hangutánzó szavak • Szólások, hasonlatok • Főnévi igenév felismerése, megnevezése	

- Egyszerű és összetett szavak
- Az elválasztás alapvető szabályai
- Melléknév és számnév fokozott alakjai

♦ Mondattan

- Az egyszerű mondat alanyi és állítmányi része
- Névszói állítmányok
- Eltérő szórendű, azonos szavakból álló mondatok
- Az alany és az igei állítmány
- Névszói állítmány
- A tárgy
- Helyhatározó
- Időhatározó
- Minőségjelző
- Mennyiségjelző

♦ Nyelvi szerkezetalkotás

- Kérdések alkotása szöveghez
- Birtokos névmások pótlása szemlélet alapján
- Személyragos főnevek ragozott alakjai:
 - t -ban -ben -on -en -ön
 - nak -nek -ról -ről
 - hoz -hez -höz -ra -re
- Igekötős igék elválasztásának szemléltetése

Megcsinálok a ____t.

Nem csinálom meg a ____t.
- Ikes igék
 - gyűjtése

- igeragok pótlása
- Tárgyas ragozású igék /e. szám 3. személy, t. szám 2., 3. személy/
 - szétválogatása
 - toldalékolása
 - s, z végű igék ragozása táblázat használatával
- Alanyi és/vagy tárgyas igealakok
 - gyűjtése szövegből
 - pótlása szövegben
- Alanyi és tárgyas ragozás gyakorlása
- Különböző módú és idejű igék átalakítása
- Egy tagú sz. végű és ikes igék átalakítása /tesz, vesz, visz.../
felszólító módú igealakokká

♦ Mondatalkotás

- megadott névutókkal: alá, alatt; elé, előtt; fölé, fölött; közé, között; mögé, mögött, mögül; mellé, mellett, mellől;
- Névutós szerkezetekkel kiegészítés
 ____n keresztül; ____n túl; ____hez közel; ____vel szemben;
 ____val korábban; ____val később; ____tól kezdve;
 ____ tájban;
- Időhatározói névutókkal: előtt, után, alatt
 -n, át, óta, körül, felé;
- Igevonzatokkal: szokott ____ni, segít ____ni, próbál ____ni, elfelejt ____ni,
 szégyell ____ni, sor kerül a ____ra;
 hív, küld, jön ____ni, részt vesz ____n;

- Módosító szavakkal: talán, esetleg, valószínűleg

♦ Mondatok átalakítása

- Állító mondatok - felszólító mondatokká (j jelű igék; t, s, z, végű igék egyes szám 2. személy alanyi és tárgyas ragozás)
- Állító mondatok - tiltó mondatokká (j jellel átalakíthatók)

- Állító mondatok - tagadó mondatokká
- Jelen idejű mondatok - múlt idejű mondatokká

◆ Összetett mondatok alkotása

- de; vagy-vagy; annyi-amennyi; kötőszavas hiányos mondatok
- azért____, hogy; mialatt____, addig; annál ____, minél; miközben; ha ____, akkor;
- azóta ____, amióta; olyan ____, hogy; oda ____, ahol; azt ____, amit; mialatt ____, azalatt; amíg ____, addig szerkezetekkel

◆ Helyesírás

- A mondatok helyes tagolása
 - Írásjel az egyszerű mondat végén
 - Vessző az összetett mondat tagmondatainak határán
- A mondatrészekhez kapcsolódó legfontosabb helyesírási tudnivalók ismételése
/-t, -on, -en, -val, -vel, stb./
- A szájról olvasás szempontjából megegyező vagy hasonló szavak, mondatok írása toldalékok alapján
 - A toldalékos és összetett szavak elválasztása
- A magánhangzók időtartamának jelölése a szájról olvasási kép finom differenciái alapján
- A szóelemzés elvének érvényesülése a mássalhangzó-kapcsolatok írásbeli jelölésében
- Az írásban jelölt teljes hasonulás a -val, -vel, -vá, -vé ragos névszókban, valamint a j toldalékos igealakokban
- A j kétféle jelölése, az ly írása a követelményekben meghatározott szócsoporthoz
- Az egyszerű és összetett szavak elválasztásának alapvető szabályai
- A betűrend
- A teljes keltezés helyesírása

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

- ❖ A tanuló próbálja meg képességeihez mértén értelmesen és érthetően kifejezni a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Törekedjen a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatok használatára. Próbáljon bekapcsolódni a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.
- ❖ Felkészülés után törekedjen folyamatosan, megközelítőleg érthetően felolvasni ismert szöveget. Felolvasása képességeinek megfelelően értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hanglejtése és tempója az élőbeszédhez közelítő legyen.
- ❖ Életkorának megfelelő témájú és nehézségű olvasmányt próbáljon megérteni néma olvasás útján, a szövegértést bizonyítani szövegértéses feladatok megoldásával (pl. hiányos mondat, feleletválasztás, igaz-hamis állítások). Nyelvi szintjének megfelelően mondja el az olvasott szöveg lényegét.
- ❖ Nevezze meg az olvasmány szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét próbálja megfogalmazni. Ismerjen és próbáljon alkalmazni néhány fontos olvasási stratégiát. Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani.
- ❖ Feladatainak megoldásához szükség szerint törekedjen igénybe venni az iskola könyvtárát, illetve digitális forrásokat. A memoriterek nyelvi állapotához mértén szöveghűen, érthetően mondja el.
- ❖ Készítsen 6-8 mondatos fogalmazást (elbeszélést, leírást, jellemzést) a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával, ha szükséges tanári segítséggel. Akusztikus és/vagy vizuális minta után tudja kijavítani fogalmazási és helyesírási hibáit.
- ❖ Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Igyekezzen felismerni a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, névutó, személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás), mondatfajtákat és nevezze meg azokat szövegben is. A szöveggörnyezetnek megfelelően próbálja használni az igeidőket és az igekötőket. A begyakorolt szókészlet körében próbálja helyesen alkalmazni a tanult helyesírási szabályokat.
- ❖ Írásbeli munkái rendezettek, olvashatók legyenek. Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai érzéke közelítse meg az életkorra jellemző szintet. Legyen nyitott, motivált a fejlődésre.
- ❖ Használja eszközszinten az olvasást és az írást.

1.4. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5-8. évfolyam

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értékei és későbbi formái legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismételésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret megoszlása a következőképpen alakul:

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő ~~szóhasználatú és jelentésű~~ szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a ~~szövegek környezetének és~~ korosztályuknak és képességeiknek megfelelően használják. ~~Továbbá fejlődjék ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.~~

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegek központú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

Család, otthon, nemzet

Petőfi Sándor: János vitéz

Szülőföld, táj

Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

Hősök az irodalomban

Arany János: Toldi

Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseire is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket tanári segítséggel. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

AZ 5-6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői	
A kommunikáció nem nyelvi jelei	
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	

II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Beszédtechnika
Betűrend, elválasztás	Nyelvtörők
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A szótő és a toldalékok helyes használata
A magánhangzók csoportosítása	Nyelvi játékok: szóalkotási módok
Magánhangzótörvények:	
Hangrend	
Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények:	
Részleges hasonulás	
Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás	
Összeolvadás	
Rövidülés	
Kiesés	
A szavak szerkezete:	

Egyszerű és összetett szavak	
Szótő és toldalékok	
A képző, a jel, a rag	
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	

VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

Szóelemek, szófajok	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal
Az ige fogalma	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
Az igeidők	
Az igemódok	
Az ige ragozása	
A leggyakoribb igeképzők	
Az igék helyesírása	
A határozószó	
A főnév	
Személynevek és helyesírásuk	
A földrajzi nevek és helyesírásuk	
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	
A melléknév	
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek:	
A főnévi igenév	
A melléknévi igenév	

A határozói igenév	
Viszonyozók, mondatszók	

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	
Arany János: Családi kör	
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	
Arany János: Rege a csodaszarvasról	
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	
II. Petőfi Sándor: János vitéz	
III. Szülőföld, táj	

Petőfi Sándor: Szülőföldemen	
Petőfi Sándor: Az alföld	
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér	
Szabó Magda: Tündér Lala	
Fekete István: A koppányi aga testamentuma	
Fekete István: Bogáncs	
(Egy kiválasztása kötelező.)	
VI. Hősök az irodalomban	
V.1. Hagyomány és irodalom	
Arany János: Mátyás anyja	
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök–mondák:	
Beckó vára vagy Csörsz árka	
Szent László legendája vagy Lehel kiáltja	
A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.	
Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)	
(Választható)	
Torna vára (Felvidék) vagy Tordai basadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvideki Mátyás-mondák	
(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)	

V.2. Irodalom és mozgókép	
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	
VII. Arany János: Toldi	
VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	
Bibliai történetek	
Mária és József története	
Jézus tanítása a gyermekekről	
(karácsonyi ünnepkör)	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Petőfi Sándor: Honfidal	
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	
Radnóti Miklós: Bájoló	
IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	
X. Választható világirodalmi ifjúsági regény	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy	
Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsy Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 272 óra

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A témakörök áttekintő táblázata: 5. osztály

Témakör neve	Javasolt óraszám

MAGYAR NYELV	
A kommunikáció alapjai	3
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	4 +2
Állandósult szókapcsolatok	5
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	8
Hangalak és jelentés	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	12 +2
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	14 +4
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	14
IRODALOM 5. OSZTÁLY	
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	10
Petőfi Sándor: János vitéz 5.	14+4
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	6 +4

Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk 5.	10+8
Egy szabadon választott meseregény elemzése 5.	4 +4
Hősök az irodalomban	5 +2
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény 5.	5 +4
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14
Összes óraszám:	272 +34

A témakörök áttekintő táblázata: 6. osztály

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV	
A kommunikáció alapjai	3
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	4 +2
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	12
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	13 +2
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	20 +6

Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	14
IRODALOM 6. OSZTÁLY	
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	6 +2
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	4 +2
Hősök az irodalomban	5 +1
Arany János: Toldi	16+6
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11 +3
Prózaí nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12+10
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14
Összes óraszám:	272 +34

MAGYAR NYELV

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése

A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben

A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása

A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése

A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása

Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben

Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése

A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása

A kommunikáció tényezőinek megismerése

A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása

A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

Javasolt óraszám: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése

Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése

Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegghű, értő szövegolvasás gyakorlása

Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

Reflektálás a szöveg tartalmára

Olvasási stratégiák alkalmazása

A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése

A kreatív írás gyakorlása

Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása

Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása

Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása

Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés

Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken

Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása

Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel

Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán

Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése

Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Helyesírási készség fejlesztése

A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése

A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban

A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata

Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése

Reflektálás a szöveg tartalmára

A szövegű és értő szövegolvasás gyakorlása

A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése

A kreatív írás gyakorlása

A helyesírási készség fejlesztése

A mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése

A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatok

Irodalom

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által

Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása

A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben

Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzetéhez kapcsolása

FOGALMAK

nép-mese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása

A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok

Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben

A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal

Kisebbségi projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg

A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása

A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

Kisebbségi projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

TÉMAKÖR: Arany János: Toldi

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése

Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában

Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)

A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása

Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban

A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása

A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben

A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet,

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait.

A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

Korok és portrék,

Magyar vagy világirodalmi regény,

Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,

Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,

A 20. századi történelem az irodalomunkban,

Szórakoztató irodalom.

A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása),

kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett található.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell mérni.

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG

I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Kommunikáció szóban és írásban

Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő

Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás

Vita és érvelés

Kommunikációs zavar

A tömegkommunikáció szerepe, feladatai,
tájékoztató és véleményközlő műfajai

Reklám, hirdetés, apróhirdetés

II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek

A mondat a szövegben, a mondatok
csoportosítása

Az állítmány

Az alany

A tárgy

Határozók

Hely-, idő-, állapot- és módhatározó

Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél- és állandó
határozó

A jelzők

Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező
jelző)

A mellé- és alárendelő szó szerkezet

Az egyszerű mondat szerkezete

Az egyszerű mondat helyesírása

Szóképzés

Alárendelő szóösszetételek

Mellérendelő szóösszetételek

III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal

A köznyelv és csoportnyelvek

Nyelvjárások

Ritkább szóalkotási módok

Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések

IV. Könyvtárhasználat

V. Készüljünk a felvételre!

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei

Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői

Az érv és a cáfolat

VII. Összetett mondat a szövegben

A mellérendelő összetett mondat

Az alárendelő összetett mondatok

A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat

Az összetett mondat helyesírása

Az idézés

VIII. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan

A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint

Nyelvünk eredete, rokonsága

Nyelvtörténet, nyelvemlékek

Nyelvújítás

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
Korok és portrék	
Középkor	
István király intelmei Imre herceghez (részletek)	
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	
Balassi Bálint: Egy katonaének	
Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöne néki	
Irodalom és színház vagy film kapcsolata	
A reneszánsz dráma	
Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia	
vagy később tárgyalva:	
Molière: A képzelt beteg	
Irodalmunk a 17-18. században	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	
D-E) Klasszicizmus és romantika	
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	
Kölcsey Ferenc: Huszt	

Kölcsey Ferenc: Emléklapra	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Vörösmarty Mihály: Ábránd	
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem	
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	
Petőfi Sándor: Szeptember végén	
Arany János: A fülemile	
Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus	
Jókai: A huszti beteglátogatók	
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa	
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák	
II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	
Jules Verne: Kétévi vakáció vagy	
Tonke Dragt: Levél a királynak vagy	
Mándy Iván: Az enyedi diák vagy	
Csukás István: Vakáció a halott utcában	
III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	
Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...	
Ady Endre: Őrizem a szemed	
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	

Babits Mihály: Ádáz kutyám	
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	
Juhász Gyula: Milyen volt...	
Dsida Jenő: Hálaadás	
József Attila: Rejtelmek	
József Attila: Kertész leszek	
József Attila: Születésnapomra	
Reményik Sándor: Templom és iskola	
Áprily Lajos: Március	
Radnóti Miklós: Nem tudhatom	
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	
Kós Károly: Az országépítő (részlet)	
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	
Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig	
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)	
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)	
Nyíró József: Uz Bence (részlet)	
„Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	
Reményik Sándor: Mi a magyar?	
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	
Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	
Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)	

Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	
Weöres Sándor: A társ	
Kányádi Sándor: Két nyárfa	
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	
Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	
Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)	
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	
Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	
Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	
Irodalom és színház vagy mozgókép	
Egy szabadon választott drámai alkotás	
V. A 20. századi történelem az irodalomban	
(világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	
Irodalom és mozgókép	
Szabó Magda: Abigél	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	
Choli Daróczi József: Dal	
Irodalom és mozgókép	
George Orwell: Állatfarm	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	
VI. Szórakoztató irodalom	
Irodalom és mozgókép	
Agatha Christie egy Poirot-novellája	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
Móricz Zsigmond: Pillangó vagy a Légy jó mindhalálig
William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy Molière: A képzelt beteg
Szabó Magda: Abigél

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén
Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 204 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell értékelni.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV 7. OSZTÁLY	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	<i>2</i>
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szószerkezet	<i>6 +10</i>
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	<i>5</i>
Könyvtárhasználat	<i>1</i>
Készüljünk a felvételire!	<i>2</i>
Szövegértés, szövegalkotás	<i>3+4</i>
Összetett mondat a szövegben	<i>4 +4</i>
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan	<i>4</i>
Szabadon felhasználható órák – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 7–7 óra	<i>7</i>

IRODALOM 7. OSZTÁLY	
Korok és portrék	50
A középkor	3 +8
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	11 +8
Irodalmunk a 17–18. században	4 +6
D-E) Klasszicizmus és romantika	32 +8
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	4 +4
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14
Összes óraszám:	204

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV 8. OSZTÁLY	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	3

Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szószerkezet	6 +10
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	5
Könyvtárhasználat	1
Készüljünk a felvételire!	8
Szövegértés, szövegalkotás	
Összetett mondat a szövegben	4 +4
Szabadon felhasználható órák – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 7–7 óra	7
IRODALOM 8. OSZTÁLY	
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	27
Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	14 +4
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	11 +4

„Vérző Magyarország” - Trianon	2 +6
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	18
Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	12 +4
Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4 +4
Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2 +6
V. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6 +4
VI. Szórakoztató irodalom	3 +2
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14
Összes óraszám:	204

Magyar nyelv

Témakör: A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése

A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben

A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása

A szövegértési készség fejlesztése

A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása

Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben

A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása

Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése

Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával

A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése

A kommunikációs zavar felismerése, javítása

Vita- és érvelési kultúra elsajátítása

A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

TÉMAKÖR: Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek

Javasolt óraszám: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése

A nyelvi elemzőkészség fejlesztése

A nyelv változásainak megfigyelése

A helyesírási készség fejlesztése

A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben

Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése

Az egyszerű mondat központosítása

Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai

A mellérendelő és az alárendelő szószerkezet fajtáinak megismerése, elemzése

A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részhatórozó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatórozó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]

A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata

A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása

A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete

Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása

Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

TÉMAKÖR: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása

A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)

A nyelvek megjelenési formáinak ismerete

A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése

A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése

A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása

Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

FOGALMAKB

irodalmi nyelv, köznelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

TÉMAKÖR: Könyvtárhasználat

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek

Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

TÉMAKÖR: Készüljünk a felvételire!

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban

A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben

A szókincs fejlesztése

Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése

A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése

Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása

Reflektálás a szöveg tartalmára

A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása

A hagyományos és a digitális írás fejlesztése

Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása

A helyesírási készség fejlesztése

A mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása

Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átismétlése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átismétlése

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

TÉMAKÖR: Összetett mondat a szövegben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint

Az összetett mondatok típusainak megismerése

Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése

A központosítás megtanulása az összetett mondatban

Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

TÉMAKÖR: Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben

a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből

a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése

a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

FOGALMAK

írásmód, nyelvművelés, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

Irodalom

TÉMAKÖR: I. Korok és portrék

JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 50 óra

A) A középkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

Az európai kultúra kialakulásának megismerése

FOGALOM

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iníciale, miniatűr

B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

A reneszánsz világkép értelmezés

A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése

A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése

A reneszánsz dráma változatok elkülönítése

Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

C) Irodalmunk a 17–18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése

A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése

A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

FOGALMAK

kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat

D-E) A klasszicizmus és a romantika irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése

A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése

Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása

Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése

Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)

Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli

Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)

Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora

A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése

Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése

A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)

FOGALMAK

romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

TÉMAKÖR: II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)

Az elbeszélt világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

FOGALMAK

történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

TÉMAKÖR: III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 27 óra

A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése

A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása

Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása

Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése

Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása

Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése

Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

FOGALMAK

metonímia, szimbólum; anafora

B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése

A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella

Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése

A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése

Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)

FOGALMAK

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

C) „Vérző Magyarország”- Trianon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése

A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban

Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

TÉMAKÖR: IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében

JAVASOLT ÖSSZÓRASZÁM: 18 óra

A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése

Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése

Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)

Szóképek, alakzatok felismerése

FOGALMAK

lírai önéletrajz, népies dal

B) *Epika a 20. század második felének magyar irodalmában*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése

A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek

Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése

Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése

Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában

A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

FOGALMAK

egyperces, groteszk, humor

C) *Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata

A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása

A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével

A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése

A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése

Drámarészletekből drámaegész kibontása

Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

FOGALMAK

dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

TÉMAKÖR: V. A 20. századi történelem az irodalomban

(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)

JAVASOLTÓRASZÁM: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban

Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.

Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása

Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

TÉMAKÖR: V. Szórakoztató irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében

FOGALMAK

szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoport tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló kutatómunka, beszámoló készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok,

újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenségalapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

1.5. MATEMATIKA 1-4. évfolyam

Előkészítő 1 -2. osztály

A hallássérült tanulók matematika oktatásában hangsúlyozottan kiemelt szempont a mindenki tanítható legyen elv megvalósulása, melynek érdekében lényeges a differenciált igények figyelembevétele, a kooperatív tanulásszervezés, a csoport- és pármunka előtérbe helyezése, speciális szurdopedagógiai módszerek alkalmazása. Pl:

- szókincsfejlesztés,
- hallásfigyelem fejlesztése,
- szócsík, vizuális megsegítés eszközei,
- az épen maradt funkciók fejlesztése
- jelnyelvi megsegítés, stb.

A súlyos fokban hallássérült tanulók esetében a tanítás-tanulás folyamatában, a fejlesztés során nem lehet figyelmen kívül hagyni - a hallássérülés tényéből adódó nyelvi nehézségek mellett – többek közt a kognitív képesség fejlettségének mértékét. A tanulók egy részénél a figyelem terjedelme szűk, nem tartós, csapongó, szétszórt, hullámszó. Gyakran hiányzik a figyelem megosztására való képesség. Emlékezetük terjedelme változó, a bevésés, a felidézés lassúbb, ezt a figyelem ráirányulásának és az emlékenyom képződésének a zavara okozza. Gyakran előfordul probléma a gondolkodás rugalmatlansága. A tanulók tapadnak a tanult szemléletes anyaghoz, nem tudnak elszakadni a tanult formáktól, helyzetektől, megoldási módoktól. Nehezen alkalmazzák a tanult ismereteket. Problémát okozhat a tevékenységváltás. Gyakoriak a gondolkodási tevékenység szerveződésének spontán zavarai: a feladattudat gyengesége, a helyes megoldási mód fel nem ismerése, eltérés a követett cselekvési szabálytól, tapadás a sikertelen próbálkozáshoz. A fogalmak kialakulása lassabban zajlik, az elvont fogalmak kialakulásánál nagyobb az elmaradás, mint a konkrét fogalmak esetében. A fogalmak meghatározásakor azok elvont, lényegi, logikai jegyei helyett az érzéketlen, funkcionális jegyeket emelik ki a tanulók. Nem tesznek különbséget fontos és kevésbé fontos között. Mivel a tanulók pszichés funkciói, képességei, ismeretei, beszédállapotuk, az életkoruktól eltérő - nagy szórást mutató - mentális koruk, az egész személyiségük nagyon különböző, ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának megismerése, az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A szűk szókincs vagy a fogalmak hiányos beépülése megnehezíti az utasítások, a matematikai fogalmak, a szöveges feladatok megértését. Tovább nehezíti a megértést, hogy a hallássérült tanulók számára a toldalékok, névmások, névutók, igekötők, határozószók gyakran nem hordoznak jelentést. Gyakori, hogy iskolakezdetkor még nem ismerik a számok nevét; nem értenek, s így nem használnak olyan alapvető fogalmakat, mint több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, ugyanakkora, könnyebb, nehezebb, ugyanolyan nehéz; a téri tájékozódással kapcsolatos szavak is hiányoznak, mint elől, hátul, előtte, mögötte, előrébb, hátrébb, mellette, közöttük, fent, lent,

felette, alatta. Megnehezíti a műveletek elsajátítását, hogy a –szor, -szer, -ször, valamint a –ban, -ben ragok jelentése e műveletek tanulása előtt nem alakult ki, s nem épült be a szókincsükbe. A példákat még hosszasan lehetne sorolni. Tény, hogy a gyermekek a hallássérülés következtében kialakuló kommunikációs hátrány miatt számos információtól esznek, így a világgal kapcsolatos ismereteik korlátozottak, tapasztalataik hiányosak. Ezért mindenképpen törekednünk kell az oktatás során a konkrét élményekhez kötött, minél több érzékszervet bevonó cselekvő megtapasztalásra, a szemléltetésre. Számolni kell a nyelvi hátrányból és a mindennapi tapasztalatok hiányából fakadó megértési zavarokkal. Használunk kell a matematika adta kompenzációs lehetőségeket a hallássérültek hátrányainak csökkentésében: az elvont, rugalmas gondolkodás fejlesztésében, a tapasztalatok bővítésében és a nyelvi fejlesztésben. Fontos az oktatás során a konkrét élményekhez kötött, minél több érzékszervet bevonó cselekvő megtapasztalás, a szemléltetés, a játék, az eszközhasználat, a megfelelő tanulási környezet kialakítása. A speciális helyzetet figyelembe véve iskolánkban az általános iskola nyolc osztálya előtt előkészítő első és előkészítő második. osztály is van, ezért az első osztály tananyagát szétbontottuk erre a két előkészítő osztályra, a másodikos anyagot pedig az ezt követő első és második osztályra. Így a második osztály végére a tanulók eleget tesznek a hatályos Kerettantervben foglalt fejlesztési követelményeknek. Ezáltal lehetőségünk van a lassúbb haladás mellett erősebb alapozásra, a hiányzó beszéd eredményesebb kialakítására, a képességfejlesztés kiemelt szerepének megvalósítására. Erős hangsúlyt kap a tevékenységközpontú módszertan. A folyamatokban a játék, az eszközhasználat, a megfelelő tanulási környezet kialakítása dominál, és a kooperatív tanulási technikák alkalmazása. Az ismeretek kialakítása a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben a kisiskolás korosztály, valamint a súlyos fokban hallássérült tanuló fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.

A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.

Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.

A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készség szintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhöz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.

A matematika tantárgy tanítása során is kiemelt szerepet kap a szókincsfejlesztés, szájról olvasási készség, valamint a hallásfigyelem fejlesztése szoros összefüggésben a magyar nyelv és irodalom, az anyanyelvi gyakorlati foglalkozás, 3-4. évfolyamtól a környezetismeret tantárggyal koncentrációban. Fontos a matematika tantárgy az adott évfolyam szakszókincsének fejlesztése.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Az előkészítő 1-2. osztályt, az első és második osztályt a matematikatanulás területén is alapozó időszaknak tekintjük. Biztosítjuk az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését, így adódik lehetőség a más-más óvodából érkező tanulók alapos megfigyelésére, a szokásrend kialakítására, képességeik feltérképezésére, fejlesztésére. Az alapozó szakasz megnyújtásával lehetőség nyílik a pszichikus és kognitív funkciók fejlesztésére, megerősítésére, ami által a hátrányokkal induló tanulók is sikeresen felzárkózhatnak.

A képességek fejlesztése, a fogalmak érlelődése hosszú folyamat, amihez gazdag és változatos tapasztalatokra van szüksége minden tanulónak. Ez azt jelenti, hogy tervezéskor egységes szemlélettel kell tekinteni az összes tanulási területre. Egyéni tempóban, sokféle érzékelésre támaszkodva, mozgásokkal és manuálisan összekapcsolható tevékenységekkel indulnak el a tanulók az ismeretszerzés útján.

A matematikai fejlesztés szoros kapcsolatban áll a zenei, művészeti, technológiai és mozgásos fejlesztéssel.

Az alapozó időszakban megjelennek jelek és egyedi számok, számjelek, elkezdődhet a szám- és műveletfogalom előkészítése összehasonlításokkal, meg- és leszámolásokkal, mondókázásokkal, változások megfigyelésével. A tanulók érettségéhez, képességeihez igazodó differenciált tanítási, értékelési módszerek megválasztásával valósul meg a tervezés, melyben a differenciált fejlesztés, a többség mellett a lemaradók és a tehetségesebbek gondozása egyaránt teret kap. A differenciálás egyik lehetséges módja a digitális eszközökön való játék és feladatmegoldás vagy a hosszabb ideig biztosított eszközhasználat.

Ebben az időszakban a gyerekek fokozatosabb beilleszkedését segíti a 45 perces órák, az előre megírt tanmenetek rugalmas kezelése, a tanulók igényeinek, fejlődési tempójának megfelelően alakított és alakítható napirend. A tanítók rövidebb időintervallumonként váltanak a különböző jellegű tevékenységek között, ami a tanulók figyelmének hatékonyabb kihasználását is lehetővé teszi.

Ebben az időszakban történik meg minden témakör alapozása. Fontos, hogy ezek az alapok nagyon szilárdak legyenek, ezért a fő hangsúly a megértésen, fejlesztésen van, nem pedig a számonkérésen. Nem baj, ha még lassúbb a számolás, ha a tanuló még nem ismeri fel az összefüggéseket, segítő jelenlétével a tanító biztosítani tudja az előrehaladást. A fejben számolás egyes lépéseinek megértéséhez alkalmazott eszközök használatát engedhetjük addig, ameddig az eljárások értő, automatikus használata ki nem alakul. Az alapozó időszak lefontosabb célja a számfogalom kialakítása 100-as számkörben, valamint a az összeadás és kivonás, szorzás, osztás műveletek megértése, elsajátítása eszközzel vagy anélkül, a különböző gondolkodási módszerek megalapozása, valamint a geometriai alapok megismertetése.

.

ELŐKÉSZÍTŐ 1. OSZTÁLY

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	10
Rendszerezés, rendszerképzés	5
Állítások	5
Problémamegoldás	5
Szöveges feladatok megoldása	5
Szám és valóság kapcsolata	20
Számlálás, becslés	10
Számok rendezése	8
Számok tulajdonságai	10
Számok helyi értékes alakja	5
Alapműveletek értelmezése	14
Alapműveletek tulajdonságai	10
Szóbeli számolási eljárások	16
Fejben számolás	12
Alkotás térben és síkon	5
Alakzatok geometriai tulajdonságai	5
Tájékozódás térben és síkon	7
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	12
Adatok megfigyelése	3
Valószínűségi gondolkodás	3
Összes óraszám:	170

GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK

CÉLOK:

Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése.

Az összehasonlítás képességének fejlesztése.

Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal.

Halmazszemlélet megalapozása.

Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ÉS ISMERETEK:

Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.

Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére. Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata ($=$, $>$, $<$). Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.

Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások. Állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása.

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.

Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

Játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;

Tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;

Felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;

Folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;

Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

Azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;

Halmazábrán is elhelyez egy adott tulajdonságú elemeket adott címkék szerint;

Adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;

Talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;

Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;

Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak csak tapintással

Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával

Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján

Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken

A tulajdonságok változásának felismerése

Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint

Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása

Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*

Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel

Elemek elhelyezése halmazábrában

Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, piros, kék, zöld, sárga, lyukas, kör, háromszög, négyzet, kicsi, nagy, rövid, hosszú, vékony, vastag, széles, keskeny, alacsony, magas

ÚJ KIFEJEZÉSEK: tulajdonság, azonos, különböző, piros, kék, zöld, sárga, lyukas, nem lyukas, sima, kör, háromszög, négyzet, kicsi, nagy, rövid, hosszú, vékony, vastag, széles, keskeny, alacsony, magas, egyforma, nem egyforma, Milyen színű? Mekkora?

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése

„Varázsszákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása

„Repül a ..., repül a ...” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez

Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal

Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal

„Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal

Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal

Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülrre és kívülrre

Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása;

Rendszerezés, rendszerképzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;

felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;

megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát;

adott elemeket elrendez megadott szempont szerint is;

sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;

két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is;

megkeresi egyszerű esetekben a két, feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása

Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával

Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Válogasd ki! Kiválogatom. Karikázd be! Bekarikázom. Húzd át! Áthúzom. Húzd alá! Aláhúzom. Kösd össze! Összekötöm. Színezd ki! Kiszínezem. Rajzolj! Rajzolk.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása kis elemszám esetén rendszerezés segítségével

Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása

Többgombócos fagyaltok összeállítása színes korongokkal

Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból

Adott feltételeknek megfelelő építmények, szőnyegezések színes rúddal

Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása

Állítások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;

tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;

hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;

egy állításról vizuális megsegítéssel eldönti, hogy igaz vagy hamis;

ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;

tanári segítséggel példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történevről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján

Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése

Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, ~~elem-párok nevének~~, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK

igaz-hamis

ÚJ KIFEJEZÉSEK: igaz-hamis, jó nem jó

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább

„Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis

„Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról

„Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

Problémamegoldás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;

megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, ~~átfogalmazással~~ értelmez;

az értelmezett problémát megoldja;

tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel

Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása

Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése ~~visszafelé is~~

Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban

Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékokban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Csináld meg! Rakd ki! Figyeld meg! Kirakom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

~~vizsgálják a termékeket és azok árát, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzsekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek~~

Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban

Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”

Origamik készítése

Visszaemlékezés korábbi történések egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során

Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás

Láncmesék lejátszása

Műveletsor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával,

Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok

Szöveges feladatok megoldása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanári segítséggel értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;

szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;

tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;

az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;

segítséggel választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;

segítséggel értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal

Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel

Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel

Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással

Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel

Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel

Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, sorozat tanítói segítséggel

Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül tanítói segítséggel

Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban tanári segítséggel

Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása tanítói segítséggel

Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel

FOGALMAK

szöveges feladat, adat, ellenőrzés válasz

ÚJ KIFEJEZÉSEK: szöveges feladat, adat, ellenőrzés, válasz, Válaszolj! Olvasd el! Felelj! Rajzold le! Elolvasom. Kirakom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is

Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”

Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése

Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;

érti a problémákban szereplő adatok viszonyát; (szabályjáték)

megadott szabály szerint sorozatot alkot;

tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;

elsorolja az évszakokat, napokat, egymás után,

szabályjátékok során bekapcsolódik a tevékenységbe

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése

Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése

Számpárok-közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése

A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek

Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna

Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal

Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal

Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között

Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint

Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása

A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hetek napjai,

Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése tanári segítséggel

Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban

Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)

Gépjátékok szabályának felismerése tanári segítséggel

Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármások hiányzó elemének megtalálása tanári segítséggel

Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármások alkotása

Felismert kapcsolatok, összefüggések, szabályszerűségek szóbeli, jelnyelvi kifejezése tanári segítséggel

FOGALMAK

szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármás

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Mi a szabály? Folytasd! Folytatom. növekvő, csökkenő sor, szám,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kakukktójás-kereső játékok

„Mi változott?” játék

Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...

Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátsszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk

Ismétlődő ritmusjelek letapsolása

Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal

„Milyen nap lesz?” holnap, holnapután, tegnap, tegnapelőtt

Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős

Adatok megfigyelése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári irányítással adatokat gyűjt a környezetében;

Tanári irányítással adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanári segítséggel

Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése tanári segítséggel

Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat,

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nézd meg! Figyeld meg! Keresd meg! Megkeresem. Hol van?

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve

Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron

Saját testmérések mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Résztvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélytárgyalás, tippek megfogalmazása segítséggel

Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése

Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről

„Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során

FOGALMAK

tipp

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Most játszunk. Jó? Nem jó. Sikerült. Nem sikerült.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Kukás” játékok

Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „

Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

SZÁMTAN, ALGEBRA

CÉL:

Számlálás, számolási készség fejlesztése.

A tartós figyelem fejlesztése.

Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése.

Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben.

A matematikai szaknyelv életkornak, beszédszintnek megfelelő használata.

Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ÉS ISMERETEK:

Számfogalom kialakítása 10-es számkörben.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.

Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.

Számok nevének sorolása, növekvő és csökkenő sorrendben.

Számlálás, számolási készség fejlesztése. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása.

Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.

Fejben történő számolási képesség fejlesztése.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.

Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.

Analógiás gondolkodás alapozása.

Számok írása, olvasása 10-ig.

Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás).

Számjelek használata.

Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.

A számok számjegyekkel és betűvel történő helyes leírásának fejlesztése.

Számok, szóképek, mennyiségek helyes egyeztetése.

Számok becslő és valóságos helye a számegyenesen.

Számok nagyság szerinti összehasonlítása.

Számok egymástól való távolsága a számegyenesen. (10-es számkör)

Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.

A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.

A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett.
Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb).

Számok összeg- és különbségalakja 10-es számkörben.
Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal.
Számok bontása kettő tagra, tagok értelmezése összegalakként.
Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás.
Állítások megfogalmazása.

Összeadás, kivonás értelmezése.
Az összeadás és a kivonás kapcsolata.
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.
Műveletfogalom alapozása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon.
Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata.
A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül.
Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás).
Műveletek megfogalmazása, értelmezése.
A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is.
Képes feladat illetve eljátszott szituáció értelmezése, megoldása.
Megoldás próbálgatással, következtetéssel.
Képek értelmezése, eljátszása, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal.
Tevékenység, kép leírása a matematika nyelvén.
Állítások megfogalmazása képről, helyzetről, történelemről szóban beszéd szintjüknek megfelelően.
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

Szám és valóság kapcsolata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;

Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;

Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10-es számkörben;

Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;

Érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi, relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;

Helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;

Megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

Kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Összehasonlítások: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi

A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása

Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel): több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 10-es számkörben

Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel

Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 10-es számkörben (egyeztetések)

A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban

Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján

Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban

Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 10-ig

Számok többfelé bontása 10-ig

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”

Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonál hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye

Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel

Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban

Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívósál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”

Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, együtt 10-et adó)

Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van

Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”

Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van

„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra

„Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább

Szőnyegezések színes rudakkal

FOGALMAK: összeadás, kivonás, páros-páratlan, több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő, bontás, pótlás, egyjegyű-kétjegyű

ÚJ KIFEJEZÉSEK: szám, a számok nevei 0-10-ig, Hány? Mennyi? Számold meg! Megszámolom. Melyik a több? Melyik a kevesebb? Mutasd meg! Megmutatom. Bontsd! Bontom. kisebb, nagyobb, egyenlő, ugyanannyi, több, kevesebb, Hozzáadok, elveszek, pótolod! Pótolom.

Számlálás, becslés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megszámlál és leszámlál

10 -es számkörben;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Meg- és leszámlálások egyesével

Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez

Meg- és leszámlálások kettesével, 10-es számkörben-és eszközök nélkül

FOGALMAK

számlálás

ÚJ KIFEJEZÉSEK: korong, pálcika, Tapsolj! Tapsolok. Kopogj! Kopogok. Ugrálj! Ugrálok.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva,

Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás

Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, ritmikus sorok alkotása.

Számok rendezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;

Megadja és azonosítja a számok műveletes alakját

Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegeyenesen, számtáblázatokban, a számegeyenesnek ugyanahoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 -es számkörben;

Megnevezi a 10 -es számkör számainak egyes, szomszédjait, ,

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb

Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel

Sorszámok ismerete, alkalmazása

Számvonal, számegeyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 10-as számkörben

Számegeyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével

Leolvasások a számegeyenesről

Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$;) helyének megkeresése a számegeyenesen 10-as számkörben

Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése

Számok helyének azonosítása hiányos számtáblázatban

Számok egyes szomszédjainak ismerete, megnevezése 10-es számkörben

FOGALMAK

sorszám, számegeyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, ~~tíz~~

ÚJ KIFEJEZÉSEK: számegeyenes, lép! Lépek. Sorszámnevek 1-10., utolsó, Hányadik? számszomszéd

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végig ugrálás

Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegeyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben

Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből

Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon

Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor

Sorszámok húzása várakozáshoz

Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat

Számok tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

Számot jellemez más számokhoz való viszonyával;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $2+3$, $5-4$

Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással

Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel,

Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya

Számok tartalmi, formai jellemzése,

Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

ÚJ KIFEJEZÉSEK: páros, páratlan, van párja, nincs párja

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból

Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyökártyáiról

„Korongforgatás”

Szőnyegezések színes rudakkal

Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsaiba, grízbe, fonalkép letapintása, stb.

Számok helyi értékes alakja

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

10-es helyiérték bevezetése beváltással

Helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 -ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Csoportosítások, beváltások különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal,

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, tízes, egyes

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új kifejezés.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tevékenységek Dienes-készlettel

Alapműveletek értelmezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Helyesen értelmezi a 10 -es számkörben az összeadást, a kivonást,

Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;

Segítséggel értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;

Helyesen használja a műveletek jeleit;

Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;

Szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Helyesen használja a műveletek jeleit;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Összeadás és kivonás értelmezései darabszám alapján tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel

Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel

Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása

Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal

Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése

Műveletről kirakás, kép, készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése

Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

FOGALMAK

összeadás, kivonás, legyen egyenlő

ÚJ KIFEJEZÉSEK: legyen egyenlő, Add össze! Összeadom, összeadás, kivonás Vegyél el! Elveszek. Adj hozzá...! Hozzáadok.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel

Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal

Hozzátevésekes összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel

Összeadás, kivonás abakuszon-eszközökkel

Alapműveletek tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;

megold hiányos műveletet,

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, ~~tényezők~~ felcserélhetősége, csoportosíthatósága

A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél

Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Cseréld fel! Felcserélem.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Szőnyegezések színes rudakkal

„Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében ~~6~~ 4; bal és jobb kéz egymás mellé téve „5+6 4 az ugyanannyi, mint ~~11~~” 9, a két kéz keresztbe téve „~~6~~4+5 az ~~11~~ 9”, a bal kéz hátra téve „~~11~~ 9-5 az ~~6~~ 4”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „~~11~~ 9-6 4 az 5”

Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

Szóbeli számolási eljárások

JAVASOLT ÓRASZÁM 16 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Alkalmazza a tanult számolási eljárásokat

Bontásokat és pótlásokat alkalmaz

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10-as számkörben

Számolási eljárások műveleti tulajdonságok felhasználásával 10-as számkörben

Bontások és pótlások alkalmazása

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével,

Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével

„Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban

Tojástartóval a 10-re pótlás

Fejben számolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Fejben pontosan összead és kivon a 10-as számkörben;

emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;

érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;

Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során

Fejben számolás 10-as számkörben

FOGALMAK

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új fogalom

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Számfuttatás” játék

Láncszámolások

Egy képről többféle művelet olvasása

GEOMETRIA

Alkotás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Szabadon épít, kirak formát, mintát adott, síklapokból;

Minta alapján létrehoz; síkbeli alkotásokat;

Sormintát, síkmintát felismer, folytat;

Alkotásában követi az adott feltételeket;

Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;

Alaklemez, használ alkotáskor;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, alaklemezzel)

Négyzet, háromszög előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifesztésével,

Sorminták, területminták kirakása és folytatása síkban, ~~térben~~

Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK

ÚJ KIFEJEZÉSEK: kör, háromszög, négyzet, Milyen alakú?

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés

Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből

Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére

Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek

Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással

Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények

Alakzatok geometriai tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, ~~hallott, mozgással~~, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;

Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott síkidomokat;

Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;

Segítséggel megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;

Segítséggel megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, ~~szakaszokat~~ tapasztalati ismeretei alapján;

Megnevezi a háromszöget, négyszöget, kört;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Különbséget tesz síkidomok között;

Kiválasztja megadott síkidomok közül a kört, négyzetet, a háromszöget

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon

Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon

Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság

Sokféle alakú síklapok közül a körlap, négyzet, háromszög és a sokszögek kiemelése

Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása

Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint

Háromszög, négyzet, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése

FOGALMAK

síkbeli alakzat;; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, körlap, háromszög, négyzet

ÚJ KIFEJEZÉSEK: egyenes, görbe, ferde, vonal

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra

Különböző hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése

Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyokról készült fotókkal

Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal

Síkidomok, alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából

Háromszögek készítése különböző hosszúságú szívószáldarabokból,

Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot

Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése

Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint

Különböző pontthálókon, rácson alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

Tájékozódás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Segítséggel helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;

Tájékozódik, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatál adott helyre,

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal

Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal

Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása

Bejárt útvonal újra járása emlékezetből

Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával

Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése

Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel

Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Fordulj meg! Megfordulok! Állj fel! Ül le! Emeld fel! Felállok. Leülök. Felemelem. obb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, előre, hátra, messze közel.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Hideg-meleg” játék kincskeresésre

Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk

Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le

„Különbségkereső” játék

„Vonalvezető” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...

1. osztály

Matematika

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	4
Rendszerezés, rendszerképzés	5
Állítások	6
Problémamegoldás	6
Szöveges feladatok megoldása	6
Szám és valóság kapcsolata	12
Számlálás, becslés	14
Számok rendezése	8
Számok tulajdonságai	8
Számok helyi értékes alakja	6
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10
Alapműveletek értelmezése	12
Alapműveletek tulajdonságai	10
Szóbeli számolási eljárások	16
Fejben számolás	16
Alkotás térben és síkon	5
Alakzatok geometriai tulajdonságai	5
Tájékozódás térben és síkon	5
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	10
Adatok megfigyelése	3
Valószínűségi gondolkodás	3
Összes óraszám:	170

GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK

CÉLOK:

Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése.

Az összehasonlítás képességének fejlesztése.

Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal.

Halmazszemlélet bővítése, mélyítése.

Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.

Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása.

Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.

Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása.

Együttműködés, egymásra figyelés.

Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ÉS ISMERETEK:

Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.

Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás.

Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.

Állítások igazságtartalmának eldöntése.

Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata.

Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.

Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=,).

Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.

Halmazok számossága.

Halmazok összehasonlítása.

Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.

Állítások megfogalmazása.

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása.

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.

Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése.

Növekvő és csökkenő sorozatok.

Sorozat képzése tárgykból, jelekből, alakzatokból, számokból.

Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.

Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.

Összefüggések, szabályok.

Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal.

Számok táblázatba rendezése.

Számpárok közötti kapcsolatok.

Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.

Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.

Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.

A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével.

Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.

Tudatos megfigyelés.

Események, ismétlődések játékos tevékenység során.

Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.

A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.

Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba tanári segítséggel.

Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére.

Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM:4 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

Játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;

Tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;

Felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;

Folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;

Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

Azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;

Megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;

Halmazábrán is elhelyez egy adott tulajdonságú elemeket adott címkék szerint;
Adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
Talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak csak tapintással
Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
A tulajdonságok változásának felismerése
Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*
Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
Elemek elhelyezése halmazábrában
Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, piros, kék, zöld, sárga, lyukas, kör, háromszög, négyzet, kicsi, nagy, rövid, hosszú, vékony, vastag, széles, keskeny, alacsony, magas, logikai „nem”,

ÚJ KIFEJEZÉSEK: lyukas, kör, háromszög, négyzet, kicsi, nagy, rövid, hosszú, vékony, vastag, széles, keskeny, alacsony, magas, legmagasabb, legszélesebb, legkisebb stb

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése
„Varázsszákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása
„Repül a..., repül a...” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez
Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal
„Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal
Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal
Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülrre és kívülrre
Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása;

Rendszerezés, rendszerképzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát;
helyesen használja a logikai „nem”-et
Adott elemeket elrendez és megadott szempont szerint is;
Sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
Két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést
Megkeresi egyszerű esetekben a két, feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
Segítséggel megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
Barkochbázás konkrét dolgok kirakásával
Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása kis elemszám esetén rendszerezés segítségével
Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba,
Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása
Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása
Többgombócos fagylaltok összeállítása színes korongokkal
Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból
Adott feltételeknek megfelelő építmények, szönyegezések színes rúddal
Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása

Állítások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat segítséggel

Segítséggel megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem”-et.

Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;

Hiányos állításokat igazza tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;

Egy állításról vizuális megsegítéssel eldönti, hogy igaz vagy hamis;

Ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;

Tanári segítséggel példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történeusről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján

Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése

Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazza vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK: igaz-hamis

ÚJ KIFEJEZÉSEK: igaz-hamis

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább

„Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis

„Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról

„Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

Problémamegoldás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet; megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, ~~átfogalmazással~~ értelmezi; az értelmezett problémát megoldja.

Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben analógia alapján megoldás keresése

Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel

Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Boltos” játék frontálisan irányítva

Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban

Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”

Origamik készítése

Visszaemlékezés korábbi történések egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során

Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás

Láncmesék lejátszása

Művelet sor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátszása visszafelé

Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok

Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...),

Szöveges feladatok megoldása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári segítséggel értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;

Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;

Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;

Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;

Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;

A megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;

Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;

segítséggel értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;

Nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal

Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel

Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel
Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban tanári segítséggel
Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel

FOGALMAK

szöveges feladat, adat, ellenőrzés, válasz

ÚJ KIFEJEZÉSEK: szöveges feladat, megoldás, Ellenőrizd! Ellenőrzöm. Válaszolj! Válaszolok.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”
Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése

Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
Megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát; (szabályjáték?)
Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot használ
Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
Elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat-egymás után
; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen,-tanári segítséggel folytat;
Szabályjátékok során ?

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése
Számpárok,-közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek

Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
 Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
 Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
 Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
 Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
 Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása
 A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
 Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése tanári segítséggel
 Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
 Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
 Gépjátékok szabályának felismerése tanári segítséggel
 Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármak hiányzó elemének megtalálása tanári segítséggel
 Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármak alkotása
 Felismert kapcsolatok, összefüggések, szabályszerűségek szóbeli, jelnyelvi kifejezése tanári segítséggel
 szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármak

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Mi a szabály? Folytasd! Folytatom. sorozat, számsorozat, számpár,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kakukktójas-kereső játékok
 „Mi változott?” játék
 Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...
 Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk
 Ismétlődő ritmusjelek letapsolása
 Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal
 „Milyen nap lesz?” holnap, holnapután, tegnap, tegnapelőtt
 Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
 „Gépes játékok” egyváltozós, gépekkel

Adatok megfigyelése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári irányítással adatokat gyűjt a környezetében;
 adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
 Tanári irányítással gyűjtött adatokat táblázatba rendez
 Tanári irányítással adatokat gyűjt ki táblázatból

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanári segítséggel
 Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése tanári segítséggel
 Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat, diagram, táblázat

ÚJ KIFEJEZÉSEK: adat, diagram, táblázat,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve

Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron

Saját testméretek mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélytárgyalás, tippek megfogalmazása

Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése

Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről

„Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során

FOGALMAK

ÚJ KIFEJEZÉSEK: tipp,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Kukás” játékok

Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „

Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

SZÁMTAN, ALGEBRA

CÉL:

Számlálás, számolási készség fejlesztése.

A tartós figyelem fejlesztése.

Két- és többváltozós műveletek értelmezése, megoldása.

Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben.

A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata.

Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ÉS ISMERETEK:

Számfogalom kialakítása 100-as számkörben.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.

Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével, tízesével.

Számok nevének sorolása, növekvő és csökkenő sorrendben.

Számlálás, számolási készség fejlesztése.

A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása.

Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.

Tárgyak megszámlálása egyesével, tízesével.

Fejben történő számolási képesség fejlesztése.

Analógiás gondolkodás alapozása.

Számok írása, olvasása 100-ig.

Számok képzése, bontása helyi érték szerint.

Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás).

Számjelek használata.

Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.

A számok számjegyekkel és betűvel történő helyes leírásának fejlesztése.

Számok, szóképek, mennyiségek helyes egyeztetése.
Számok becslő és valószínű helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok.
Számok nagyság szerinti összehasonlítása.
Számok egymástól való távolsága a számegyenesen. (100-as számkör)
Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.
A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.
Tájékozódás lehetőség szerint interaktív program használatával is.

Számok összeg- és különbségalakja 100-as számkörben.

Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal.
Számok bontása kettő tagra, tagok értelmezése összegalakként.
Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás.
Állítások megfogalmazása.
Darabszám, és sorszám fogalmának megkülönböztetése.
Darabszám és sorszám szavak értő ismerete és használata.
Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása.
Számok halmazokba sorolása.
Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez.

Összeadandók, tagok, összeg.
Kisebbitendő, kivonandó különbség.

Összeadás, kivonás 100-as számkörben.
Az összeadás és a kivonás kapcsolata.
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.

A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül.
Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás).
Műveletek megfogalmazása, értelmezése.
A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is.
Műveletek elvégzése tízes átlépéssel és anélkül.
Tantárgyi fejlesztőprogram használata.

Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata.

Szöveges feladat értelmezése, megoldása.
Megoldás próbálgatással, következtetéssel.
Ellenőrzés.
Szöveges válaszadás.

Szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal.

Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történelemről szóban, írásban.
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával.
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. .

Szám és valóság kapcsolata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;
Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 100 -as számkörben;
Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
Érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi, relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
Helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
Megfelelő szókinccset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Összehasonlítások: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi
A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása
Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel): több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 100-as számkörben
Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel
Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 100-as számkörben (egyeztetések)
A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban
Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
Számképek felismerése többféle bontott alakban is 100-ig
Számok többféle bontása 100-ig

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Relációs szókinccs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”
Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezédbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszú!” „Csukott szemmel dönts el, melyik fonál hosszabb, melyik vastagabb!” „Melyik zsákban van több gesztenye
Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel
Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban
Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”
Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, együtt 100-at adó)
Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van
Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”
Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van

„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra

„Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább
Szőnyegezések színes rudakkal

FOGALMAK: összeadás, kivonás, páros-páratlan, több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő, bontás, pótlás, egyjegyű-kétjegyű

Számlálás, becslés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Megszámlál és leszámlál adott (alkalmilag választott vagy szabványos) 100 -as számkörben;
Tanári segítséggel, egységgel meg- és kimér a 100 -as számkörben. oda-vissza számlál kerek tízesekkel,;
Ismeri becslési módszereket

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Meg- és leszámlálások egyesével

Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez

Meg- és leszámlálások kettesével, tízesével-oda-vissza-100-as számkörben-eszközökkel-és eszközök nélkül

Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 100-as számkörben

Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel

Becslések értékelése

FOGALMAK

számlálás, becslés

ÚJ KIFEJEZÉSEK: számlálás, becslés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”,

„Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva,

Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás

12-es, 13-as... 16-os... 20-as gyűjtések; 30-nál nagyobb, de 100-nál kisebb darabszámú dolgok gyűjtése; 100-as gyűjtés apró tárgyakkal leszámlálással és előrecsomagolt dolgok megszámlálásával

Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, ritmikus sorok alkotása.

Számok rendezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
Megadja és azonosítja a számok műveletes alakját
Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 100 -as számkörben;
Megnevezi a 100 -as számkör számainak egyes, tízes,-szomszédjait, tízesekre, kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb
Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
Sorszámok ismerete, alkalmazása
Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 100-as számkörben
Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
Leolvasások a számegyenesről
Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $20+23$; $100-43$;) helyének megkeresése a számegyenesen 100-as számkörben
Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
Számok helyének azonosítása hiányos számtáblázatban
Számok helyének azonosítása 100-as számtáblán-1–100-ig
Számok egyes, tízes szomszédainak ismerete, megnevezése 100-as számkörben, tízesre kerekítés.

FOGALMAK

Sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd, kerek tízes

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd, kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás
Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben
Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből
Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon
Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor
Sorszámok húzása várakozáshoz,
Kukás játék: mindenki rajzol 8 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–100-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét
Lépkedések 100-as számtáblán;
Üres 100-as számtáblán néhány megadott szám segítségével számok helyének azonosítása

Számok tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;
számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok kifejezése művelettel megadott alakokban az adott számkörben.

Párosság és páratlanság fogalmának elmélyítése.

Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel,

Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya

Számok tartalmi, formai jellemzése,

Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan, háromjegyű számok, római számok.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan, háromjegyű számok, római számok.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Korongforgatás”

Shut the box típusú játék két kockával

Számok helyi értékes alakja

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Érti a számok-tízesekből és egyesekből való épülését-tízesek és egyesek összegére való bontását;

Érti a számok számjegyeinek helyi, alak, valódi értékét;

Helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 100 -ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Csoportosítások, beváltások különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal

Mérések különböző egységekkel

Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, pénzek, abakusz

Leltárak készítése tanári segítséggel 10-esével történő csoportosítások, beváltások után

Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése

Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 100-as számkörben

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes, száz, helyi érték, alak érték, valódi érték

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Váltsd be! Beváltom. Váltsd fel! Felváltom. száz, helyi érték, alak érték, valódi érték, forint

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés

Boltos játék, beváltások, felváltások 100-as körben.

Csoportosítás tízesével rajzolt képeken

Alapműveletek értelmezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

helyesen értelmezi a 100 -as számkörben az összeadást, a kivonást
hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
helyesen használja a műveletek jeleit;
megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség,
zárójel tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen használja a műveletek jeleit;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Összeadás és kivonás értelmezései darabszám alapján és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel

Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több

Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése

Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal

Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése

Műveletről kirakás, kép, készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése

Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

FOGALMAK

összeadás, kivonás, összeg, különbség–legyen egyenlő, tagok, kisebbítendő, kivonandó, zárójel, műveleti sorrend

ÚJ KIFEJEZÉSEK: összeadás, kivonás, összeg, különbség, legyen egyenlő, tagok, kisebbítendő, kivonandó, zárójel, műveleti sorrend, Mía helyes sorrend?

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése ~~színes rudakkal~~, kupakkal vállfamérlegen,

Hozzátevéses összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel

Összeadás, kivonás abakuszon, eszközökkel

Alapműveletek tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
megold hiányos műveletet,
megfigyeli és segítséggel alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, ~~tényezők~~ felcserélhetősége, csoportosíthatósága;

A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél

Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése

Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

FOGALMAK: ellenőrzés

ÚJ KIFEJEZÉSEK: ellenőrzés, Ellenőrizd! Ellenőrzöm.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Lépegetések számegyenesen, számtáblán

Művelet sor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor visszafelé való lejátszása

Szóbeli számolási eljárások

JAVASOLT ÓRASZÁM 16 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Alkalmazza a tanult számolási eljárásokat
Bontásokat és pótlásokat alkalmaz

elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 100-as számkörben

Számolási eljárások műveleti tulajdonságok felhasználásával 100-as számkörben

Bontások és pótlások alkalmazása

100-as számkörben való összeadás, kivonás a 20-as számkörben tanultakkal való analógia alapján (tízesekre, egyesekre bontás felhasználásával)

FOGALMAK: Nincs új fogalom.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése „Boltos játék”: csak kerek tízesekkel lehet fizetni, a boltos visszaad

Fejben számolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során

Fejben számolás 100-as számkörben

Összeadás és kivonás kerek tízesekkel a 100-as számkörben

Összeadás és kivonás kerek tízesekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben

Összeadás és kivonás teljes kétjegyűekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben

Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben eszközökkel, például tojástartókkal, számtáblázatokkal, abakusszal, pénzzel

Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben, fejben

FOGALMAK: kerek tízes

ÚJ KIFEJEZÉSEK: kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Boltos játék”

„Számfuttatás” játék

Láncszámolások

Egy képről többféle művelet olvasása

GEOMETRIA, MÉRÉS

CÉL:

Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése.

Feladattudat és feladattartás fejlesztése.

Térszemlélet kialakításának alapozása.

Finom motorikus mozgás fejlesztése.

Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában.

Helyes és biztonságos eszközkezelés.

A környezet megismerésének igénye.

Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány

mérőeszközökkel.
Irányok alkalmazása.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ÉS ISMERETEK:

Az egyenes és görbe vonal megismerése.
Tudatos megfigyelés.
Egyenes rajzolása vonalzóval, segítséggel.
Síkdomok. (négyzet, háromszög, kör).
Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.
Összehasonlítás.
Lehetőségekhez mérten fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez.
Interaktív programok használata
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.
Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése.
Térbeli tájékozódás fejlesztése.
Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron).
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb, hosszabb, magasabb, alacsonyabb).
Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).

FOGALMAK:

Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test, becslés, átváltás.

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegységek nevei, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test, becslés, átváltás.

Alkotás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
Minta alapján létrehoz térbeli; síkbeli alkotásokat;
Sormintát, síkmintát felismer, folytat;
Alkotásában követi az adott feltételeket;
testeket épít képek, alaprajzok alapján segítséggel;
Síkdomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
Alaklemez, vonalzó, használ alkotáskor;
Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
Építés-egyszerűbb alaprajzok alapján

Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezszel)

Négyzet, háromszög, téglalap előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifesztésével, vonalzóval rajzolással adott feltételek szerint

Sorminták, terület minták kirakása és folytatása síkban, térben

Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)

Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK

alaprajz, test, síkidom, egyenes vonal, görbe vonal, vonalzó, tükrözés, tükörkép, tükör

ÚJ KIFEJEZÉSEK: alaprajz, test, síkidom, egyenes vonal, görbe vonal, vonalzó, tükrözés, tükörkép, tükör

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécepapír guriga) városépítés, várépítés

Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből

Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére

Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek

Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással

Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények

Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

Alakzatok geometriai tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;

Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;

Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;

Segítséggel megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;

Segítséggel megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, ~~szakaszokat~~ tapasztalati ismeretei alapján;

megnevezi a háromszöget, négyszöget, kört;

Segítséggel megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
Megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Különbséget tesz testek és síkidomok között;

Kiválasztja megadott síkidomok közül a kört, négyzetet, a háromszöget, téglalapot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Válogatások előállított vagy megadott testek síkidomok között szabadon

Testek és síkidom modellek megkülönböztetése

Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”

Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján

Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon

Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság-„tükrösség”

Sokféle alakú síklapok közül a körlap, négyzet, háromszög, téglalap kiemelése

Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása

Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint

Háromszög, négyzet, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése

FOGALMAK

test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, ~~lap, sokszög~~, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

ÚJ KIFEJEZÉSEK: körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet, test, síkbeli alakzat;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra

Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése

Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyokról készült fotókkal

Kakukktójásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal

Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából

Háromszögek készítése különféle hosszúságú szívószáldarabokból

Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot

Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése

Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint

Különféle ponthálókön, rácsokon alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

Tájékozódás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
tájékozódik, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, ~~adott utca~~ és

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal

Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal

Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása

Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből

Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával

Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése

Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel

Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva

Tájékozódás négyzethálón

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Hideg-meleg” játék kincskeresésre

Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk

Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le

„Különbségkereső” játék

„Vándorvezér” játék sakktáblán, például „f4-ről 2 mezőt felfele lépve hova jutunk?”

„Vonalvezető” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...

Mérőeszköz használata, mérési módszerek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;

Helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képze van a tanult mértékegységek nagyságáról;

Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalomérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: cm, dm, m, dl, l, kg, g;

Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;

Ismer hazai-pénzcímleteket 100-as számkörben;

Alkalmazza a felváltást és beváltást a tanult pénzcímletek között;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása

Változatos mennyiségek közvetlen összemérése

Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével

Mérési módszerek megismerése

Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi

Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről

Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki

Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget

Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg

Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról

Szabványos mérőeszközök használata

Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése

Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc,

Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról

Különböző hazai-megismerése 100-as számkörben szituációs játékokban

FOGALMAK

Összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, -hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, dl, l, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év

ÚJ KIFEJEZÉSEK: Hasonlítás, mérés, mérőeszközök nevei, -hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, dl, l, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, hónapok nevei, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamerleggel

Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel

Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal

Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd

3–4. évfolyam

Az első két évet meghatározó alapozó tevékenységek folytatása mellett ebben az időszakban fokozatosan több szerepet kapnak a fogalmi gondolkodást előkészítő megfigyelések, az összefüggések felfedeztetése, a képi információk feldolgozása és az általánosítás. A tanulók egyre önállóbban értelmezik a hallott, olvasott matematikai tartalmú szövegeket, és maguk is alkotnak ilyeneket szóban és írásban.

A kapcsolatok, összefüggések, feltételezések és magyarázatok felismerése és értelmezése hozzátartozik a fogalmak építéséhez és egyben a kreatív, problémamegoldó és logikai gondolkodás fejlődéséhez. A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése. A tanulók munkájának értékelésében hangsúlyt kap az önismeretet és önértékelést alakító szempontok tudatosítása. Mindezek segítik a tanulókat a felső tagozatra lépéskor az átmeneti nehézségek leküzdésében.

A kis számok körében – az első két évfolyamon – megkezdett számfogalom-alakítást tovább erősítjük a nagyobb számkör segítségével, és tapasztalatot szerzünk a nagyobb számokról. Emellett tevékenységeket végzünk a tört számok és a negatív számok fogalmának alapozására.

Fontos továbblépés, hogy a 4. évfolyam végére rutinszerűvé válik az alapműveletek végzése a 100-as számkörben.

A mérési tapasztalatok gazdagodnak, de még mindig a mennyiségek helyes képzetének kialakítása a fontos. Az eszköz nélküli átváltás nem követelmény.

A tanulók a geometriai feladatok során is egyre önállóbban és pontosabban meg tudják fogalmazni észrevételeiket, jellemezni tudják alkotásaikat. Negyedik évfolyam végére a sok tevékenység eredményeként bizonyos fogalmakról biztos tapasztalattal rendelkeznek, melyekre szükségük lesz a felső tagozaton.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszámja 272 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és a számonkérést is.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszámja: 272 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	6
Rendszerezés, rendszerképzés	10
Állítások	8
Problémamegoldás	10
Szöveges feladatok megoldása	16
Szám és valóság kapcsolata	8
Számlálás, becslés	10
Számok rendezése	6
Számok tulajdonságai	17
Számok helyi értékes alakja	12

Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20
Alpműveletek értelmezése	6
Alpműveletek tulajdonságai	8
Szóbeli számolási eljárások	12
Fejben számolás	15
Írásbeli összeadás és kivonás	12
Írásbeli szorzás és osztás	12
Törtrészek	10
Negatív számok	6
Alkotás térben és síkon	12
Alakzatok geometriai tulajdonságai	12
Transzformációk	8
Tájékozódás térben és síkon	6
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	18
Adatok megfigyelése	6
Valószínűségi gondolkodás	6
Összes óraszám:	272

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;

folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
 személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
 azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
 megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
 barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
 halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
 adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
 talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
 megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
 két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
 két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
 megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
 megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Barkochbázis konkrét tárgyak kirakása nélkül

Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés

Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint

Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása

A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata

Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör*

Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értése: a logikai „nem” és a logikai „és”

Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel

Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazára egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög

A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon

Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása

Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van

A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére

FOGALMAK

logikai „nem”, logikai „és”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is

Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal

Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal

„Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítás

„Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel

„Ki jut a várba?” játék

Játék logikai lapokkal

Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzó (metszetképzés)

Tárgyak, képek, alakzatok, számok válogatása két tulajdonság szerint papírlapra és madzagkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, a papírlappal és a madzagkarikával metszetképzés

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

barkochbázis valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek)

A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor

Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással

Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz

Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után

Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal „Királyos játék” logikai lapokkal

Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel

Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján

3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása

Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik

„Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása

Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból

Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása

Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása

Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jól rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszéljük, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével

Geometriai alkotások során az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3-as pontrácson különböző háromszögek alkotása

TÉMAKÖR: Állítások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;
megfogalmazza a halmazra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;
példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján

Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése

Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása

Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése

Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása

Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése

Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Telefonos” játék

„Rontó” játék

„Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis

Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A ... rúd hosszabb, mint a ... rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá

„Mastermind” játék színekkel és számokkal

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
az értelmezett problémát megoldja;
a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
megoldását értelmezi, ellenőrzi;
kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési szöveges feladatokat;
egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése

Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel

Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással

Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása

A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése

Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek

Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán

Többlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is

Visszafelé gondolkodással következtetési feladatok megoldása

Egyszerű következtetési szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással

Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése

Egy- és többszemélyes logikai játékokban egy-két lépéssel előre tervezés

Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak
Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelt interjú lejátékszása
Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertető
Problémák lejátékozása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat
Logikai rejtvények, történetek
„Gondoltam egy számot”
Nim játékok
Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi, elképzei, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;
megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése
Hétköznapi felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés)
Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan
Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése
Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása
Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos
Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat
Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása
Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása
Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés
Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása

Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK

felesleges adat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábráról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása

Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése
„Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra)
láncban

„Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e
a szöveg értelme?”

„Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a
szöveggörnyezetből

Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal

Többféle modell közül a megfelelő kiválasztása adott szöveges feladathoz

„Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat
alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;

ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti
összehasonlításhoz;

helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;

helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;

érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban,
valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg,
űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;

használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;

helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;

megfelelő szókinccsel és jelekkel használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 10 000-es számkörben

Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg
és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek, 4512 db papír
zsebkendő 100-as csomagolású papír zsebkendő segítségével kirakva)

Tapasztalatszerzés nagy számok mérőszámként való megjelenéséről a valóságban (például: 4512 cm, 4512
mm, 4512 g, 4512 másodperc)

Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján,
kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 10 000-es számkörben

A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata

Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 10 000-es számkörben

A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata

A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?”

Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve)

Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjük?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megszámol és leszámol; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számol kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel; ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel oda-vissza 10 000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül

Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10 000-es számkörben

Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása

Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor

Becslések értékelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”; „1000 db, 10 000 db 5 forintos milyen hosszú egymás mellé rakva, milyen magas egymásra rakva, milyen nehéz, miben lehetne tárolni, mennyi idő alatt lehetne leszámolni ennyi darabot?”; „Mire elég 1000, 10 000 másodperc? Mire elég 1000, 10 000 perc?”

Abakuszon, szorobánon számlálás

TÉMAKÖR: Számok rendezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjait, tízesekre, százazokra, ezresekre kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is (például: $2000/2$, $500 \cdot 2$, $1250 - 250$): melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada
Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 10 000-es számkörben
Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: $300 - 160$, $40 \cdot 20$) helyének megkeresése a számegyenesen 10 000-es számkörben
Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen
Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével; 1200-tól 2850-ig tízesével
Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak ismerete 10 000-es számkörben
Számok tízesekre, százazokra, ezresekre kerekítése 10 000-es számkörben

FOGALMAK

százaz számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal
Különféle módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba
„Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal
Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével
Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal

Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 10 000-es számkörben

Hármasával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során

Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során

Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse

Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege

Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban

A római számjelek közül az I, V, X jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése

FOGALMAK

három- és négyjegyű számok, római számok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Ország, város” játék számtulajdonságokkal

Számtulajdonságokra épülő bűvésztükkök megismerése, megértése

Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán

„Hoci, nesze” játék

Felcsavart számegetes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint

Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldása

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;

érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;

érti a számok számjegyeinek helyi, alak, valódi értékét;

helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es és 10 000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal

Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel

Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es és 10 000-es számkörben

Számok ezrekre, százásokra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül

Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján

A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése

Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján

Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete

Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékű alakjukban, 10 000-es számkörben

Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 10 000-es számkörben

FOGALMAK

helyi érték, alaki érték, valódi érték, százas, ezres, tízezres, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére

Apró tárgyak kifizetése legkevesebb értékkel (1, 10, 100 és 1000 forintossal), például „Minden babszem 1 forint”

Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése

Tevékenységek Dienes-készlettel

Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon

„Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal

„Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százások helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz

Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása

Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;

helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzele van a mértékegységek nagyságáról;

helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalom mérés és a tömeg mérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;

ismeri az idő mérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet; ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;

alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;

összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait;

megméri különböző sokszögek területét különböző egységekkel;

területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;

alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;

ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása

Mennyiségek összemérése

Mérési módszerek alkalmazása

Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg

Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról

Szabványos mérőeszközök használata

Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata

Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása

Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése

Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése

Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 10 000-es számkörben

Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között

Mértékváltás eszköz segítségével

Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt

Takarékosság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva)

Síkbeli alakzatok kerületének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó)

Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal)

A terület és kerület szavak értő használata

FOGALMAK

kerület, km, ml, cl, g, dkg

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése

Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása

Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése

Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése

Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen

Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fedi legpontosabban az alakzatot

Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben

Területfoglaló játékban a megszerzett területek „okos” számlálása

„Lefedő” játék: 10×10-es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobznak; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
helyesen használja a műveletek jeleit;
megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es, 10 000-es számkörben
Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 10 000-es számkörben
Maradékos osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása
Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése
A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék
Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához

FOGALMAK

tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással
Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása
Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7 -es terület tagolása szívószállal, négyzethálón körülkerített 12×36 -os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel
Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbitendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása

Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél

Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 10 000-ig

Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál

Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal

Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel

Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;

érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;

elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;

teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10 000-es számkörben

Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10 000-es számkörben

A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 10 000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százasokkal való számolás során

A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése

Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása

Teljes négyjegyűek összegének, különbségének százasokra kerekített értékekkel való becslése

Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése

Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszeresződésének megfigyelése

Teljes három- vagy négyjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével

Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével

Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszeresítésével

TÉMAKÖR: Fejben számolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;

emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;

érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;

fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;

fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során

Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása

A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete

Fejsszámolás gyakorlása 100-as számkörben

Fejsszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák;

Fejsszámolás a 10 000-es számkörben kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben,

FOGALMAK

kerek százaz, kerek ezres

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen

„Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához

„Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége

TÉMAKÖR: Írásbeli összeadás és kivonás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel

Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százaskénti értékekre

Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére

Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján

A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása

Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel

FOGALMAK

írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”)

Összeadás, kivonás elvégzése abakusszal, szorobánnal

Írásbeli összeadás lejátszása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát

„Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például $RÉT + RÉT = KERT$

„Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

TÉMAKÖR: Írásbeli szorzás és osztás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen végzi el az írásbeli szorzást egy- és kétjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval; elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt; megoldását értelmezi, ellenőrzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Több egyenlő tag írásbeli összeadása

Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval

Írásbeli szorzás kerek tízesekkel

Írásbeli szorzás teljes kétjegyűekkel két lépésben

Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással

Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással

Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez

FOGALMAK

visszaszorzás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása

Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal; 2520 osztása egyjegyű számokkal

TÉMAKÖR: Törtrészek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tevékenységekkel megjelenít egységtörtet és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén;

a kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtök értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel)

Az egységtörtök többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással

Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel

Törtrészekkel ábrázolt törték nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése

FOGALMAK

egész, törtrész, egységtört

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Lépj hozzám!” játékos feladat

1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítása felezésekkel papírhajtogatással

1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítása papírcsík hajtogatásával

Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is

Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög)

Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!”

„Pizzarendelő” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecsisztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokra csak bizonyos törtet lehet „kiforgatni”, például 1

negyedét kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem
Memóriajáték különféleképpen ábrázolt törtreszkekkel

TÉMAKÖR: Negatív számok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi;
nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése

Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben

Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék)

Hőmérőmodell használata

Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással

A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során

Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról

FOGALMAK

pozitív, negatív

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor

Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása

Fagypon alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagyalt, jégkocka segítségével

„Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet

„Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcédulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcédulát kapnak

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;

sormintát, síkmintát felismer, folytat;
alkotásában követi az adott feltételeket;
testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján;
elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
alaklemez, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
megfogalmazza az alkotásai közti különbséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálókából, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint
Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben
Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással
Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifesztve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezrel, körzővel)
Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során
Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifesztésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
Sorminták, területminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése
Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Építés színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján
„Szobasarak” cipősdobozból, behelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata
„Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
Adott síkidomokból téglatest építése
3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása
A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá
Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
„Lakótelepi panoráma” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
megszámolja az egyszerű szögletes test lapjait;
megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon

Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése

Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján

Halmazba nem tartozó alakzatok keresése

Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése”

Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése

Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon

Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”

A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal

Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása

Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása

Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élék száma, élék hossza, az élék, lapok egymáshoz való viszonya, test tükrörszimmetriája

Téglatest egybevágó lapjainak felismerése

Kocka kiemelése a téglatestek közül élék, lapok alapján

Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal

Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel

Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással

Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz

Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria

Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással

Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással

Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján

Testek, síkbeli alakzatok jellemzése megfigyelt tulajdonságok alapján

FOGALMAK

lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján

Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból

Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból

Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához

Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal

„Élőkép” alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése

„Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék, sokszögek megjelenítése

Sokszögek építése szívószálakból

Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata

„Saját testen jeleníts meg derékszöget!”, például ujjak, kar, láb, mérlegállás

Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból

Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk

Párhuzamos szélű papírcsíkba négyyszögek nyírása; a keletkező négyyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása

A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges

TÉMAKÖR: Transzformációk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;

szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;

megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;

ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;

követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;

térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban

Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével

Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével

Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükrrel, hajtogatással

Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükrrel, másolópapírral

Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel

Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral

Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése

Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással

Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben

FOGALMAK

eltolt kép, mozgatás, elforgatott kép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Titkosírás tükörírással, a titkos üzenet megfejtése

Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei

Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát

Minta rajzolása, majd átmásolása zsírpapírra; a zsírpapír átfordítása, eltolása, elforgatása; összehasonlítás az eredeti mintával

Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafittal a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés

Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése

Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása

Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;

tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házát;

térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Írányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban

Írány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgatások során

Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek

Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével

Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével

Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban

Tájékozódás lakóhelyen, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása

Egyszerű térképek készítése

Tájékozódás négyzethálón, térképen

FOGALMAK

négyzetháló, térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra

Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával

„Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...

Kacsaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés előlről sokszor

Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak

Kincskeresés utasítások alapján

Kincskeresés térkép alapján

„Torpedó” játék

„Telefonos” játék

Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról

Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével

„Vándorvezér” játék sakktáblán égtájjakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”

Mérőeszköz használata, mérési módszerek

JAVASOLT ÓRASZÁM: óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat ~~és időt~~;

helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a tanult mértékegységek nagyságáról;

helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket; dm, m, dl, l; kg;

ismeri az időmérés szabványegységeit; a napot, a hetet, a hónapot, az évet;

ismer hazai-pénzcímleteket-20-as-számkörben;

alkalmazza a felváltást és beváltást a tanult pénzcímletek között;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása

Változatos mennyiségek közvetlen összemérése

Mérési módszerek megismerése

Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi

Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről

Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki

Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget

Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: ~~cm~~, dm, m; dl, l; kg

Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról

Szabványos mérőeszközök használata

Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése

FOGALMAK

összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, ~~mérőszám~~, ~~mértékegység~~, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, ~~cm~~, dm, m, dl, l, kg, ~~másodperc~~, ~~perc~~, ~~óra~~, nap, hét, hónap, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel

Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel

Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal

Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;

megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;

érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;

megfogalmazza a felismert összefüggéseket;

összefüggéseket keres sorozatok elemei között;

megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;

tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;

felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is; ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat; tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát; felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között; szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat; a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése, megnevezése
Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása
Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból
Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése
Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba
Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése
Szabályjátékokban az elempárok, elemhármak megjelenítése táblázatban
Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármak létrehozása
Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
Sorozatok, szabályjátékok alkotása
Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként

FOGALMAK

táblázat, nyitott mondat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten
Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva
Kakukktojás játékok
„Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése
Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tíze van; akinek nagyobb a kerülete; a mutatós lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése
„Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

adatokat gyűjt a környezetében;
adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítséggel

Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán)

Mért adatok lejegyzése

Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban

Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása

Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen

Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése

Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges...

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;

tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámolja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
a valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Résztétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása

Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben

Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése

„Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése

Véletlen események gyakoriságának összeszámolása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel

Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetek számának összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése

A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyekre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?”

Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok

Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével

10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz

Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű

Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet

Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

1.6. MATEMATIKA 5-8. OSZTÁLY

Matematika 5-8. osztály

Az alapfokú képzés első – a matematikai alapkészségek kialakítását legfőbb célként megjelölő – nevelési-oktatási szakaszát követően az 5–8. évfolyamon a matematika tanulása-tanítása során a tudástartalmak fokozatosan válnak egyre elvontabbá. A konkrét tárgyi tevékenységekből indulva a képi szemléltetések, ábrázolások mellett megjelennek a szimbolikus modellek. A tanuló a fogalmak, jelenségek elemzése útján eljut azok megértésen alapuló meghatározásához, a definíciók előkészítése során tulajdonságokat, sejtéseket fogalmaz meg, s kialakul a megoldást alátámasztó indoklás igénye, valamint felismeri a matematika kisebb egységeinek belső struktúráját.

A tanítás fő módszere továbbra is a felfedeztetés, a konkrét tevékenységből, játékból, hétköznapi szituációból fakadó indukció. A tanulási tevékenység és problémamegoldás során a tanulót ösztönözni kell egyszerű problémák felfedezésére, megfogalmazására és a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezésére. A tanuló konkrét helyzetek megoldására képi és szimbolikus modelleket, stratégiákat alkalmaz és alkot, ezáltal fejlődik problémamegoldó és problémaalkotó képessége.

A kombinatív képességek területén a lehetőségek strukturált felsorolásából fokozatosan kialakulnak a rendszerezést segítő konkrét eszközök, stratégiák alkalmazásának készségei.

Felső tagozaton az ismert számok köre bővül a törtekkel és a negatív számokkal úgy, hogy a tanuló ezekkel műveleteket tud végezni. A tanulás-tanítás egyik lényeges elvárása, hogy a különböző, szöveggel, számokkal megadott matematikai szituációk képi, majd szimbolikus modelljeinek bevezetése fokozatos legyen. A tanuló a megismert szimbólumokkal egyszerű műveleteket végez, ismeri ezek tulajdonságait.

Fejlődnek a tanuló készségei a matematikai kommunikáció terén. A matematikai kifejezéseket használja, a fogalmakat értelmezi, megmagyarázza, gyakorlati helyzetekben jól alkalmazza.

A tanuló a közös munkában tevékenyen részt vesz. Az új fogalmak, magasabb szintű absztrakciót igénylő tudástartalmak bevezetésekor az egyéni adottságokhoz, ismeretekhez alkalmazkodó differenciálás biztosítja a megfelelő tempójú haladást annak a tanulónak, akinél ezek a lépések hosszabb időt, több szemléltetést igényelnek. Ezzel a lassabban haladó tanuló sem veszíti el érdeklődését és reményét a matematika megértése iránt.

A matematikai fejlesztő játékok és a számítógép, illetve más IKT-eszközök biztonságos alkalmazása mellett a tanuló megismerkedik olyan matematikai szoftverekkel, amelyek a matematikai tudást és a digitális kompetenciákat együtt fejlesztik.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban az ellenőrzés és az értékelés csak a tanult ismeretek alkalmazására terjed ki.

A matematikai gondolkodás fejlesztését a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs és az alacsonyabb nyelvi szint jelentősen befolyásolja. A gondolkodás kevésbé flexibilis, továbbra is gondot okozhat az egyes témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás. A matematikai fogalmak értelmezését segíthetik a mindennapi élethelyzetek (pl. vásárlás, mérés, bankolás, térbeli tájékozódás, tapasztalatok) tanórai modellezése, valamint verbális megfogalmazása, illetve a matematikai szaknyelvi szókincs fejlesztése. Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés és a segédeszközök használata. Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, ismétlésre van szükség.

A hallássérült tanulók matematika oktatásában folyamatosan kiemelt szempont a mindenki tanítható legyen elv megvalósulása, melynek érdekében lényeges a differenciált igények figyelembevétele, a kooperatív tanulásszervezés, a csoport- és pármunka előtérbe helyezése, speciális szurdopedagógiai módszerek alkalmazása. Pl:

-szókincsfejlesztés,

-hallásfigyelem fejlesztése,

-szócsik, vizuális megsegítés eszközei,

-jelnyelvi megsegítés, stb.

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihatnak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.

A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.

Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.

A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.

Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhoz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.

A matematika tantárgy tanítása során ezeken az évfolyamokon is kiemelt szerepet kap a szókincsfejlesztés, szájról olvasási készség, valamint a hallásfigyelem fejlesztése szoros összefüggésben a magyar nyelv és irodalom, 5. évfolyamtól a természettudományos tantárggyal koncentrációban. Fontos a matematika tantárgy az adott évfolyam szakszókincsének fejlesztése.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyam tanulásmódszertani szempontból átmenetet képez az alsó tagozat játékos, tevékenykedtető, felfedeztető módszerei és a matematika elméleti ismereteinek befogadását jelentő tanulási módszerek között. Továbbra is fontos szerepet játszik a szemléltetés, az eszközök használata. Elvárható a szerzett tapasztalatok értelmezése, rendszerezése, néhány területen az általánosítás lehetőségének felfedezése és megfogalmazása. A kezdeti, saját szavakkal történő megfogalmazásokat fokozatosan felváltja a matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések használata.

Az 5–6. évfolyamon tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: *Halmaazok; Matematikai logika, kombinatorika; Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek; Alapműveletek természetes számokkal; Egész számok, alapműveletek egész számokkal; Közösleges törték, tízeses törték, racionális számok; Alapműveletek közösleges törtékkel; Alapműveletek tízeses törtékkel; Arányosság, százalékszámítás; Egyszerű szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Sorozatok; Mérés és mértékegységek; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás.* A témák egy része nemcsak az aktuális terület megalapozását jelenti a megadott óraszámban, hanem megjelenik más fejezetekben is, az eszközrendszer folyamatos gyarapodását biztosítva. Bővül a szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák megoldása során alkalmazható modellek köre is.

A szemléltetést és a megértést a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.

Speciális intézményünkben figyelembe vesszük a tanulók speciális oktatási és nevelési igényeit, ezért nagy jelentőséget kap a hiányos ismeretekkel rendelkező diákok felzárkóztatása, az ingerszegény környezetből érkező, hátrányos helyzetűek megsegítése. A vegyes összetételű, hallássérült diákok különböző tanulási nehézségekkel és magatartási problémákkal küzdenek, ezért a helyi tanterv alapján a tanmeneteinket a tanulók tudásszintje alapján állítjuk össze, a tananyagot szükség szerint egyszerűsítjük. Fontos szempont a szövegértelmezés, ami alapja a megértésen alapuló gondolkodásnak, a fogalmak elmélyítésének szájról olvasással és jellel, és az új ismeretek előkészítése, befogadása. Hozzá kell szoktatnunk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érünk, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatosságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a gyerekeket, figyelembe véve a beszédkészségüket. A matematika órákon fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert, a szakkifejezéseket jellel történő megsegítéssel, szájról olvasással, vizuális megerősítéssel. Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról mint tudásrendszerről és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat módszereket és leírásokat. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak,

axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. A tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére. A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok. Fokozatosan fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

5. osztályban bővül a számkör a nagy számokkal, törttekkel, egész számokkal. A tanulók rendszerezik és elmélyítik a műveletekkel kapcsolatos ismereteket, különös tekintettel a műveletek fogalmára, a szöveges feladatok matematikai modelljének megalkotására. Gyakorolják a hétköznapi életben előforduló mennyiségek becslését, más, tanult mértékegységbe való átváltását. Tájékozódnak síkban és térben, megismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Fejlődik az alakításuk, térszemléletük.

6. osztályban a törtek, negatív számok fogalmának szintézise, a műveletek kiterjesztése révén alakul a racionális számok halmazának fogalma. Az oszthatóság témakör jó lehetőséget ad a halmazokkal, a logikával kapcsolatos ismeretek alkalmazására. Az absztrakció fejlődését segíti elő a szöveges feladatok rajzos modelljeinek megalkotása. A problémamegoldás általános lépéseit követik a szöveges feladatok megoldásának lépései. A szimbolikus gondolkodás kialakulását segíti a transzformáció tanítása, az alakzatok tulajdonságainak megfigyelése, azok közötti összefüggések felfedezése. A 6. osztály egyik fő témája az arányossági szemlélet kialakítása, az egyenes arányosság, a törtrész-számítás, ezen alapulva a százalékszámítás tanítása következtetéssel. A szimbólumok használatát készíti elő a sorozatok alkotása képzési szabály alapján, az egyszerű nyitott mondatok felírása.

5. osztály

Az 5. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok	5
Matematikai logika, kombinatorika	5
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	10
Alpműveletek természetes számokkal	8

Egész számok; alpműveletek egész számokkal	12
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	12
Alpműveletek közönséges törtekkel	16
Alpműveletek tizedes törtekkel	12
Egyszerű szöveges feladatok	8
A függvény fogalmának előkészítése	5
Sorozatok	5
Mérés és mértékegységek	12
Síkbeli alakzatok	8
Térgeometria	12
Leíró statisztika	6
Összes óraszám:	136

Gondolkodási módszerek:

cél:

Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése.

A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése.

A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése.

Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.

Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása.

Kommunikáció fejlesztése.

A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.

Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.

Fejlesztési követelmények és ismeretek:

Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma.

Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.

A helyes halmazszemlélet kialakítása.

Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, különféle tulajdonságok szerint, a különféle érzékszervek tudatos működtetésével.

Változatos tartalmú szövegek értelmezése.

Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).

Értő, elemző olvasás fejlesztése.

Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával.

A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.

Átlagszámítás.

Fogalmak: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb, diagram, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.

Új kifejezések: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb, diagram, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.

Témakör: Halmazok

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elemeket halmazba rendez több szempont alapján;

részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;

véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;

számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint

Halmazábra készítése

Számhalmazok szemléltetése számegyenesen

Részhalmazok felismerése ábráról

Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.

FOGALMAK

halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegyenes

Új kifejezések: halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegyenes

javasolt tevékenységek

Konkrét elemek válogatása adott tulajdonság/tulajdonságok szerint, például csoport tagjai közül a szemüvegesek és a barna hajúak

Egy konkrét válogatás (tárgyak, logikai készlet elemei, alakzatok, szavak...) szempontjának/szempontjainak felfedeztetése

Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése, például néhány természetes szám közül 3-mal osztva 1 maradékot adó számok kiválasztása
Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra

Konkrét elemek két tulajdonság szerinti válogatása során a mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek és a pontosan egy tulajdonsággal rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán
A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása

Játék logikai készlettel

Témakör: Matematikai logika, kombinatorika

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;

összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása

Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása

Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással

A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata

Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok

Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal

Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása

Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

FOGALMAK

„igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; minimum, maximum, lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

Új kifejezések: „igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; minimum, maximum, lehetőségek, összes lehetőség, ágrajz

Javasolt tevékenységek

Az igazsághalmaz elemeit is tartalmazó, néhány elemből álló halmaz elemeinek kipróbálása a nyitott mondat igazzá tételére

„Rontó” játék: egy kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása és így tovább

„Einstein-fejtörő” típusú játék: a szereplőkre vonatkozó állítások alapján személyek és tulajdonságok párosítása

Konkrét tárgyakkal, készletek elemeivel, geometriai alkotásokkal az adott feltételeknek megfelelő összes lehetőség kirakása és rendszerezése

Témakör: Leíró statisztika

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

értelmezi a táblázatok adatait

adatokat táblázatba rendez

megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról

konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adatokat, táblázatokat és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás)

A táblázatok adatainak értelmezése

A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése;

Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint

Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása

FOGALMAK

adat, diagram, átlag, medián, módusz

Új kifejezések: adat, diagram, átlag, medián, módusz Olvasd le! Leolvasom. érték

Javasolt tevékenységek

Projektmunka, például iskolai büfével vagy szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos felmérés készítése (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)

Számтан, algebra:

Cél:

Biztos számfogalom kialakítása.

Számolási készség fejlesztése.

A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése.

Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.

Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzel és tényleges megoldás összevetése.

Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.

Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.

Pénzügyi ismeretek alapozása.

Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Nagy természetes számok írása, olvasása.

Számlálás - mérés nagy számok körében

Helyi érték és mértékegység táblázatok

át- és beváltás

Szorzás - osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel, ...

A tanult számkörben számok írása, olvasása, adott számegyenesen való ábrázolása, nagyság szerinti rendezése.

A négy alpművelet és a műveleti sorrend alkalmazása.

Alpműveletek a természetes számok körében.

Összeadás-kivonás, szóban és írásban.

Szorzás-osztás szóban és írásban.

A nulla a szorzásban és osztásban.

Írásbeli osztás kétjegyűvel becsléssel, osztási algoritmussal.

Műveletek tulajdonságai, összeg, különbség, szorzat és hányados változásai.

Pontok, pontthalmazok a számegyenesen

Kisebb, nagyobb, nem kisebb, nem nagyobb viszonyok ábrázolása.

Negatív számok fogalma és modelljei: (fagypont alatti hőmérséklet, adósság, földrajzi mélység és magasság) ábrázolásuk számegyenesen, összehasonlításuk.

Ellentett és abszolútérték fogalma.

Műveletek egész számokkal, összeadás-kivonás eszközök segítségével, szorzás-osztás természetes számmal.

Nyitott mondatok.

A törtekről tanultak felelevenítése: -- egységtörtek.

Minél rugalmasabb törtszám-fogalom kialakítása.

Egyenlő nevezőjű, egyenlő számlálójú törtek összehasonlítása.

Egyszerűsítés-bővítés, különböző nevezőjű törtek összehasonlítása bővítéssel.

Törtek ábrázolása számegyenesen.

Műveletek pozitív törtekkel eszközzel vagy anélkül: összeadás-kivonás szorzás természetes számmal - osztás természetes számmal

A pozitív tizedes törtek bevezetése.

Tíz hatvány nevezőjű törtek bevonása a helyiérték-táblázatba.

Tizedes törtek ábrázolása számegyenesen.

Írásbeli műveletek a természetes számok és a tizedes törtek körében

Összeadás - kivonás.

Szorzás - osztás tíz hatványaival.

Szorzás - osztás természetes számokkal.

Közelítő számítások, kerekítés.

Átlag számítása.

Fogalmak: Tízes számrendszer, számegyenes, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, közös nevező, tizedestört, tizedes vessző. Egyszerűsítés, bővítés.

Új kifejezések: Tízes számrendszer, számegyenes, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, közös nevező, tizedestört, tizedes vessző. Egyszerűsítés, bővítés.

Témakör: Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

milliós számkör

római számok

számok írása, olvasása milliós számkörben

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;

ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú tízes számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül

Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében

Számok írása, olvasása

Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M

Fogalmak

helyi érték, alaki érték, valódi érték

Új kifejezések: helyi érték, alaki érték, valódi érték

Javasolt tevékenységek

Vásárlás „fabatkával”, például tízes számrendszerbeli számokkal árazott termékek vásárlása a virtuális boltban úgy, hogy minél kevesebb érmét használjunk fel; leltárkészítés a felhasznált címletekről

Játék a „tökéletes pénztárgéppel” 10 000-nél nagyobb számokkal: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát. Mit tettem a fiókba, és mit ír ki a gép?

Páros munkában arab számok átírása római számokra és viszont; memóriajáték

Témakör: Alapműveletek természetes számokkal

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

írásban összead, kivon és szoroz;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a természetes számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Számkörbővítés; fejben számolás százazres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása

Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban

Írásbeli osztás algoritmus a kétjegyű természetes számmal

Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

Zárójeleket tartalmazó műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhető, csoportosítható, szétagolható, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Javasolt tevékenységek

Fejben számolás gyakorlása „intelligens puff” játékkal

Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével „Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz: a műveletekben szereplő számokhoz számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Témakör: Egész számok; alpműveletek egész számokkal

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a egész számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;

ismeri az egész számokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet

Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása

Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során

Alapműveletek elvégzése az egész számok körében

Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő művelet sor felírása

Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

ellentett, negatív szám, pozitív szám, előjel, egész szám, abszolút érték, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: ellentett, negatív szám, pozitív szám, előjel, egész szám, abszolút érték, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Javasolt tevékenységek

Vagyoni helyzet megállapítása játékpénzzel és adósságcédulákkal

Hőmérséklet-változás követése hőmérőmodellen

Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket

Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például (-10) -tól $(+10)$ -ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét

Az előírt művelet szemléltetése játékpénzzel és adósságcédulákkal

Az előírt művelet szemléltetése a számegyenesen való lépegetéssel, például „Hol van a kisautó, ha ... ?”

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Témakör: Közöséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;

érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;

megfelelteti egymásnak a racionális számok közöséges tört és tizedes tört alakját.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Törtrészek ábrázolása, törtrészeknek megfelelő törtszámok meghatározása

Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés

Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése

Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén

Számok ábrázolása számegyenesen

Fogalmak

közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

Új kifejezések: közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

Javasolt tevékenységek

Kör (torta, pizza) és téglalap (tábla csokoládé) egyenlő részekre darabolása, adott törtnek megfelelő rész színezése; színezett részhez törtszám megfeleltetése

Törtek szemléltetése papírhajtogatással, színes rúd modellel

Adott törtreszek ábrázolása tányérmodellel (2 különböző színű papírtányért egy sugár mentén bevágva összecúsztatunk; az egyik tányéron például 12 egyenlő részt jelző beosztások vannak)

Törtek összehasonlítása, például két egyenlő nagyságú és alakú téglalap közül az egyik 4, a másik 3 egyenlő részre osztása; az elsőben a 3 negyed, a másodikban a 2 harmad színezése

A téglalapon kívül más alakzatok színezése, modellek alkalmazása

Egyenlő és különböző törtek előállítása, összehasonlítása: játék az makaó-jellegű kártyajáték szabályai szerint a törtek, törtreszek különböző alakjaival

A helyiérték-táblázat bővítése; a „tökéletes pénztárgép” „apró” címletekkel való kiegészítése (euró, eurócent)

Törtek szemléltetése és összehasonlítása párhuzamos számegyeneseken

Témakör: Alapműveletek közönséges törtekkel

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján

Közönséges törtek összeadása, kivonása; Szorzása, osztása természetes számmal

Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

Kapott eredmény ellenőrzése

Fogalmak

közös nevező,

Új kifejezések: közös nevező

Javasolt tevékenységek

Kör- és téglalapmodell, tányérmodell, színes rúd modell alkalmazása alpműveletek értelmezésére „21-es” dominókkal: minden csoport kap egy kupac lefordított dominót; sorban húzunk, bármikor megállhatunk; a húzott dominót tetszőlegesen fordíthatjuk, egyik oldala a tört számlálója, másik a nevezője; a húzott és megfelelően fordított törtet összeadjuk; akinek az összege 2-nél több, kiesik; az győz, aki legjobban megközelíti a 2-t

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása
Témakör: Alpműveletek tizedes törtekkel

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elvégi az alpműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;

írásban összead, kivon és tizedes törtet egész számmal szoroz;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása egész számmal írásban

Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő művelet sor felírása

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

kerekítés

Új kifejezések: kerekítés

Javasolt tevékenységek

Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével „Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli művelet sorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz többféle művelet sor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása

Adott szöveges feladathoz megfelelő művelet sor megalkotása

Adott művelet sorhoz egyszerű szöveges feladat írása

Témakör: Egyszerű szöveges feladatok

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel megold;

gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megoldását ellenőrzi.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással

A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással

A megoldás ellenőrzése

Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Fogalmak

becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

„Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletsorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal; a tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot; a tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét

Törtrészek összehasonlítását tartalmazó szöveges feladatokban a törtrészek szemléltetése szakaszokkal

Függvények, sorozatok:

Cél:

Sorozat megadása szabállyal.

A koordináta-rendszer biztonságos használata.

Függvény szemlélet előkészítése.

Probléma felismerése.

Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.

Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.

Fejlesztési feladatok, ismeretek:

Ismerkedés a koordináta-rendszerekkel.

Számpárokkal megadott pontok ábrázolása a koordináta-rendszerben, pontok koordinátáinak leolvasása.

A jelzőszámok között megadott egyszerű viszonyok ábrázolása.

Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszernek az origó közelében lévő részében (-10 és +10 közötti jelzőszámok)

Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.

Összefüggések felismerése.

Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra.

Sorozatok folytatása adott szabály szerint.

Fogalmak:

Sorozat, koordináta-rendszer, origó, jelzőszám, táblázat, grafikon.

Új kifejezések: Sorozat, koordináta-rendszer, origó, jelzőszám, táblázat, grafikon. jelöld be!

Bejelölöm.

Témakör: A függvény fogalmának előkészítése

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása

A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése

Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben

Fogalmak

megfeleltetés koordináta-rendszer, pont koordinátái, grafikon

Új kifejezések: koordináta-rendszer, pont koordinátái,

Javasolt tevékenységek

A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése

Mozijegy, színházjegy adatainak értelmezése; saját útvonal berajzolása térképre; torpedó játék, kültéri tájékozódási verseny

„Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy rajzot a koordináta-rendszerben úgy, hogy más ne láthassa; ezután az ábra néhány pontjának koordinátáit közli a többiekkel, ami alapján nekik is ugyanazt kell létrehozniuk

Témakör: Sorozatok

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

sorozatokat adott szabály alapján folytat;

néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból

Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban

Sorozatok adott szabály szerinti folytatása

Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása

Fogalmak

sorozat, számsorozat, szabály

Új kifejezések: sorozat, számsorozat, szabály

Javasolt tevékenységek

Számok, sorminták, díszítőelemek, kották, népi motívumok tanári bemutatása, tanulói saját munka készítése

Megkezdett ritmusgyakorlat megismétlése, tovább fűzése

Megkezdett díszítő motívum, sorminta folytatása

„Bumm” játék: számolási szabály követése, például a 7-tel osztható és a 7-est tartalmazó számokra

A tanár által megkezdett sorozat minél több szabályának gyűjtése csoportmunkában

Geometria, mérés:

Cél:

Tételek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata.

Távolság szemléletes fogalma, meghatározása.

A sík- és térszemlélet fejlesztése.

A vizuális képzelet fejlesztése.

Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése.

A szaknyelv helyes használatának fejlesztése.

A geometriai jelölések pontos használata.

Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Alapvető alakzatok (felület, vonal, pont) geometriai tulajdonságai.

Sokszöglapokkal határolt testek, téglatest, kocka; lap, él, csúcs fogalma

az egyenes, félegyenes, szakasz, pont, sík, félsík, konvex, konkáv fogalmak alapozása

merőleges és párhuzamos, téglalap, négyzet előállításával vonalzóval és hajtogatással

Párhuzamos és merőleges síkok, párhuzamos és metsző egyenesek, párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása.

Szögek fajtái, mérések.

Sokszögek, négyzet, téglalap

Kerület fogalma, sokszögek kerülete.

Terület fogalma, sokszögek területe.

Téglalap, négyzet területképlete.

Testek hálóját. Hálók színezése.

Téglatest felszínének mérése, számítása.

Mértékváltások

Ponthalmazok távolsága.

Távolság segítségével adott pont-halmazok megadása: kör és gömb, több feltételnek megfelelő pont-halmazok.

Körvonal, körlap, középpont, sugár, átmérő, húr, körcikk, körív, körgyűrű.

Alakzatok távolsága, pont és egyenes távolsága, egyenesre merőleges szakasz, rajzolása derékszögű vonalzóval;

egyenesről adott távolságra levő pontok halmaza, párhuzamos egyenesek rajzolása két vonalzóval.

Ismerkedés párhuzamos oldalú négyszögekkel: trapéz, paralelogramma, téglalap, rombusz, négyzet.

Téglalap és négyzet rajzolása derékszögű vonalzó segítségével.

Fogalmak:

Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajta. Távolság, síkidom, sokszög, kör, körvonal, körlap, középpont, sugár, átmérő, húr, körcikk, körív, körgyűrű test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Konvexitás. Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat.

Új kifejezések: Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamos, szögfajta. Távolság, síkidom, sokszög, kör, körvonal, körlap, középpont, sugár, átmérő, húr, körcikk, körív, körgyűrű test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Konvex. Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat.

Témakör: Mérés és mértékegységek

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, speciális négyszögek területét;

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;

egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés

Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben

Téglalap, négyzet és háromszög kerületének, területének mérése a természetes és az épített környezetben

Téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása

Sokszögek területének meghatározása átdarabolással

Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben

Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása

Fogalmak

szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, úrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei

Új kifejezések: szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, úrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei, szögmérő

Javasolt tevékenységek

Szívószál-modellel szögtartományok kijelölése

Könyv, füzet, ajtó nyitásával létrehozott szögtartományok megfigyelése; szögmérő használata

Osztályterem adatainak becslése, mérése (hosszúság, szélesség, magasság, ablakok területe, a terem alapterülete, berendezés összterfogata, a teremben lévő levegő becsült térfogata...)

„Üreges testek” úrtartalmának becslése, mérése, összehasonlítása

Iskolaépület adatainak becslése, mérése (folyosók hossza, szélessége, alapterülete; lépcső magassága; tornaterem hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata; épület hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata...)

Közei játszótér, park, tó, épület adatainak becslése, mérése

Papírból készült sokszögek átdarabolásának bemutatása, majd egyéni kipróbálás és a saját megoldások összehasonlítása

Téglatest, kocka alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása

Téglatest, kocka alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

Témakör: Síkbeli alakzatok

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;

ismeri a négyszögek tanult tulajdonságait: konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;

ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése

Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása

Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése

Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása

Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása

Fogalmak

síkidom, sokszög, téglalap, négyzet, kör

Új kifejezések: téglalap, négyzet, kör, síkidom, sokszög,

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a lényegtelen tulajdonságok kizárása)

Különböző készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása

Papír téglalap és négyzet tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása

Szabálytalan alakú papírból téglalap, négyzet hajtogatása

Tangram játék

Témakör: Térgeometria

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a kocka, a téglatest hálóját elkészíti;

testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;

ismeri a kocka, a téglatest, határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma;;

a kocka, a téglatest tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése

Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma;

Testek közül gömb kiválasztása

Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján

Fogalmak

test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, alaprajz, háló, nézet

Új kifejezések: test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, alaprajz, háló, nézet

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)

Téglatest- és kockamodell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése

Készletből adott szempontnak megfelelő elemek válogatása

Építés dobozokból, színes rudakból, kis kockákból (kockacukor) feltételek alapján; lapok, élek, csúcsok, nézetek, hálók megfigyelése

Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben

Zsinóros térgeometriai modellek használata

6. osztály

A 6. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok	5
Matematikai logika, kombinatorika	5
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	8
Alapműveletek természetes számokkal	6

Egész számok; alpműveletek egész számokkal	10
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	5
Alpműveletek közönséges törtekkel	6
Alpműveletek tizedes törtekkel	6
Arányosság, százalékszámítás	14
Egyszerű szöveges feladatok	10
A függvény fogalmának előkészítése	5
Sorozatok	4
Mérés és mértékegységek	8
Síkbeli alakzatok	10
Transzformációk, szerkesztések	12
Térgeometria	10
Leíró statisztika	6
Valószínűség-számítás	6
Összes óraszám:	136

Gondolkodási módszerek:

Cél:

Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése.

A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése.

A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése.

Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.

Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása.

Kommunikáció fejlesztése.

A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.

Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.

Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések.

Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.

A statisztikai gondolkodás fejlesztése.

A valószínűségi gondolkodás fejlesztése.

Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.

Fejlesztési követelmények és ismeretek:

A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.

Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma.

Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.

A helyes halmazszemlélet kialakítása.

Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, különféle tulajdonságok szerint, a különféle érzékszervek tudatos működtetésével.

Változatos tartalmú szövegek értelmezése.

Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).

Értő, elemző olvasás fejlesztése.

Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával.

A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.

Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása próbálgatással és következtetéssel.

A gyerekek legyenek képesek arra, hogy egyszerű kombinatorikai kérdéseket módszeres próbálgatással megoldjanak.

Legyenek képesek néhány elem összes lehetséges sorrendjének összeszámlálására fadiagram segítségével. Tudják az összes lehetőséget leolvasni egyszerű diagramokról.

Adathalmazok jellemzése diagramokkal: kördiagram, oszlopdiagram, vonaldiagram.

Átlagszámítás.

Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása próbálgatással és következtetéssel.

Fogalmak: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb, diagram, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.

Új kifejezések: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb, diagram, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.

Témakör: Halmazok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elemeket halmazba rendez több szempont alapján;

részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;

véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;

számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint

Halmazábra készítése

Számhalmazok szemléltetése számegyenesen

Részhalmazok felismerése ábráról

Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.

Fogalmak

halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegyenes

Új kifejezések: halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, közös rész, egyesítés, számegyenes

Javasolt tevékenységek

Konkrét elemek válogatása adott tulajdonság/tulajdonságok szerint, például csoport tagjai közül a szemüvegesek és a barna hajúak

Egy konkrét válogatás (tárgyak, logikai készlet elemei, alakzatok, szavak...) szempontjának/szempontjainak felfedeztetése

Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése, például néhány természetes szám közül 3-mal osztva 1 maradékot adó számok kiválasztása

Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra

Konkrét elemek két tulajdonság szerinti válogatása során a mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek és a pontosan egy tulajdonsággal rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán
A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása

Játék logikai készlettel

Témakör: Matematikai logika, kombinatorika

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;

összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása

Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása

Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással

A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata

Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok

Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal

Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása

Az összes eset előállításánál során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

Fogalmak

„igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; minimum, maximum, lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

Új kifejezések: „igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; minimum, maximum, lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

Javasolt tevékenységek

Az igazsághalmaz elemeit is tartalmazó, néhány elemből álló halmaz elemeinek kipróbálása a nyitott mondat igazzá tételére

„Rontó” játék: egy kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása és így tovább

„Einstein-fejtörő” típusú játék: a szereplőkre vonatkozó állítások alapján személyek és tulajdonságok párosítása

Konkrét tárgyakkal, készletek elemeivel, geometriai alkotásokkal az adott feltételeknek megfelelő összes lehetőség kirakása és rendszerezése

Témakör: Leíró statisztika

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;

adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;

különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;

megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;

konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adatokat, táblázatokat és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás)

A táblázatok adatainak értelmezése és ábrázolása (oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram) kisméretű mintán

A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel kisméretű minta esetén

Azonos adathalmazon alapuló kördiagram és oszlopdiagram összehasonlítása becslés alapján kisméretű minta esetén

Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint

Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása

Fogalmak

adat, diagram, átlag, oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram

Új kifejezések: adat, diagram, átlag, oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram

Javasolt tevékenységek

Projektmunka, például iskolai büfével vagy szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos felmérés készítése (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)

Megadott vagy a tanulók által gyűjtött adatok ábrázolása és elemzése csoportmunkában

Témakör: Valószínűség-számítás

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;

valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket

Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek

Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése

A „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” események felismerése

Fogalmak

valószínűségi kísérlet, „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos” esemény; „lehetetlen” esemény

Új kifejezések: „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos” esemény; „lehetetlen” esemény

Javasolt tevékenységek

Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmével, szerencsekerékkel, zsákba helyezett színes golyókkal

Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére valószínűségi kísérlethez (például 3 korongot feldobunk) tartozó eseményeket írunk kártyákra (például mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő); kiosztjuk a kártyákat, elvégezzük a kísérletet, majd

mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés: melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád

Tippelős játék eseménykártyákkal: minden kártyára mindenki odaírja a tippjét, hogy 20 kísérletből szerintem hányszor következik be; ellenőrizzük a kísérletek elvégzésével

Bököss játék csoportban: minden körben a 100-as tábláról véletlenszerűen választunk egy számot (bökönk vagy papírgalacsint dobunk a táblára); a játék elején mindenkinek van 5 korongja; körönként a szám választása előtt minden játékos egy-egy koronggal tippel, például kékre fordítja, ha a szám 7-tel osztható, pirosra, ha nem; ha nem találta el, elvesztette a korongját, ha talált, akkor nem; az veszít, akinek hamarabb elfogynak a korongjai

10 korongot feldobunk; a számegegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek valamelyikére jutsz

„Szavazós” játék: a tanár állítást fogalmaz meg egy kísérlet kimenetelére (például két dobókockával a dobott számok szorzata 40); az osztály szavaz a „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” döntések valamelyikére.

Számтан, algebra:

Cél:

Biztos számfogalom kialakítása.

Számolási készség fejlesztése.

A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése.

Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.

Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése.

Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.

Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.

Pénzügyi ismeretek alapozása.

Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Egész számok összeadása-kivonása nagyobb számok körében.

Műveletek sorrendje.

Nyitott mondatok megoldása.

Értsék az ellentett és abszolút érték szavak jelentését.

Teljes biztonsággal tudják megállapítani kéttagú összeadás-kivonás, illetve akárhány tagú szorzás-osztás előjelét, szerezzenek jártasságot az eredmény abszolút értékének megbecslésében. Tudjanak műveleteket végezni – egész számokat összeadni, kivonni, szorozni és osztani - eszközök nélkül, viszonylag nagyobb számok körében is.

Egyszerű nyitott mondatok megoldásait tudja megkeresni adott alaphalmazon tervszerű próbálgatással, a műveletek tulajdonságai alapján, vagy lebontogatással.

Osztható, osztó, többszörös fogalma.

Oszthatósági szabályok: az utolsó jegyek alapján – 2-vel, 5-tel, 10- zel, 100-zal a számjegyek összege alapján – 3-mal, 9- cel.

Prímszám és összetett szám: felbontás prímek szorzatára, építés prímek szorzataként.

Közös osztók és közös többszörösök.

Az eddig megismert műveletek felelevenítése, elmélyítése, zárójeles feladatok is (ismétlés).

A törtek arányként való értelmezése.

Törtek előállítás negatív és pozitív egészek hányadosaként.

A racionális szám fogalma.

A törttel való szorzás értelmezése területmodellel is.

A tört rész kiszámítása törttel való szorzással is.

Szorzás negatív törttel

A reciprok érték fogalma.

Tört osztása törttel

A négy alapműveletet és zárójeleket is tartalmazó összetett feladatok (kicsi számokkal)

Szorzás tizedes tört alakú számmal.

Osztás tizedes tört alakú számmal.

A százalék fogalma.

Tört, arány, százalék kapcsolata.

A százaléktört kiszámítása következtetéssel, szorzással.

Szöveges feladatok, százaléktört kiszámítására is.

Egyenes arányosság; fogalma, grafikonja és tulajdonságai

Egyenesen arányos mennyiségek ismeretlen értékeinek meghatározása következtetéssel.

Arányos osztás; szöveges feladatok megoldása.

A százaléktört, a százalékláb és százalékalap kiszámítása egyszerű esetekben, következtetéssel, nyitott mondattal is.

Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása mérlegelvéssel

A két oldal egyenlő változtatásának tapasztalati megalapozása tárgyi tevékenységre épülő felfedeztetéssel (kétkarú mérleggel vagy mérlegmodellel).

A mérlegmodell helyettesítése absztraktabb eszközökkel majd rajzokkal.

Az egyenletmegoldás gyakorlása.

Szöveges feladatok megoldása tervszerű próbálgatással, logikai úton, egyenlettel: a szöveg értelmezése, összefüggések megfogalmazása, megoldási terv készítése.

Becslés.

Az eredmény összevetése a becsült értékkel, a szöveg alapján.

Fogalmak: Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közös osztó, közös többszörös. Arány, egyenes arányosság, fordított arányosság, százalék, százaléérték, alap, százalékláb. Közöséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprokok, tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedes tört, racionális szám, egyenlet, egyenlőtlenség.

Új kifejezések: Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közös osztó, közös többszörös. Arány, egyenes arányosság, fordított arányosság, százalék, százaléérték, alap, százalékláb. Közöséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprokok, tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedes tört, racionális szám, egyenlet, egyenlőtlenség.

Témakör: Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

Javasolt óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezőss felbontását 1000-es számkörben;

meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;

ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;

ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait;

a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú tízes számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül

Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében

Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M

Osztók, többszörösök meghatározása; két szám közös osztóinak meghatározása; közös többszörösök meghatározása

2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása

A természetes számok csoportosítása osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint

Fogalmak

helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös

Új kifejezések: helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös

Javasolt tevékenységek

Vásárlás „fabatkával”, például tízes számrendszerbeli számokkal árazott termékek vásárlása a virtuális boltban úgy, hogy minél kevesebb érmét használjunk fel; leltárkészítés a felhasznált címletekről

Játék a „tökéletes pénztárgéppel” 10 000-nél nagyobb számokkal: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát. Mit tettem a fiókba, és mit ír ki a gép?

Páros munkában arab számok átírása római számokra és viszont; memóriajáték

„Bumm” játék a közös többszörösök meghatározásához: a tanulók hangosan számlálnak, például az egyik csoport tagjai az 5 többszöröseinél tapsolnak, a másik csoport tagjai a 7 többszöröseinél dobbantanak

Oszthatósági tulajdonságok megfigyelése 3, 4, 5, ... oldalú hasábra felcsavart számegyenes segítségével

„Osztó-fosztó” játék: az egyik játékos elvesz egy számkártyát, a másik elveheti ennek a számnak az összes, még az asztalon lévő osztóját, ezután a második játékos választ egy számot és így tovább

Témakör: Alapműveletek természetes számokkal

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

írásban összead, kivon és szoroz;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a természetes számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása

Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban

Írásbeli osztás algoritmus a kétjegyű természetes számmal

Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

Zárójeleket tartalmazó műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

Fejben számolás gyakorlása „intelligens puff” játékkal

Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével „Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz: a műveletekben szereplő számokhoz számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Témakör: Egész számok; alpműveletek egész számokkal

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén egész számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;

ismeri az egész számokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet

Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása

Alpműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során

Alpműveletek elvégzése az egész számok körében

Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

ellentett, negatív szám, pozitív szám, előjel, egész szám, abszolút érték, kerekítés, becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

Vagyoni helyzet megállapítása játékpénzzel és adósságcédulákkal

Hőmérséklet-változás követése hőmérőmodellen

Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket

Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például (-10) -tól $(+10)$ -ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét

Az előírt művelet szemléltetése játékpénzzel és adósságcédulákkal

Az előírt művelet szemléltetése a számegyenesen való lépegetéssel, például „Hol van a kisautó, ha ... ?”

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Témakör: Közöséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;

érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;

megfelelteti egymásnak a racionális számok közöséges tört és tizedes tört alakját.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tötrészek ábrázolása, tötrészeknek megfelelő tötrszámok meghatározása

Törték összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés

Különböző alakokban írt egyenlő törték felismerése

Számok helyi értékes írása tizedes törték esetén

Számok ábrázolása számegyenesen

Fogalmak

közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

Új kifejezések: közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes

.

Javasolt tevékenységek

Kör (torta, pizza) és téglalap (tábla csokoládé) egyenlő részekre darabolása, adott törtnek megfelelő rész színezése; színezett részhez tötrszám megfeleltetése

Törték szemléltetése papírhajtogatással, színes rúd modellel

Adott tötrrészek ábrázolása tányérmodellel (2 különböző színű papírtányért egy sugár mentén bevágva összeecsúsztatunk; az egyik tányéron például 12 egyenlő részt jelző beosztások vannak)

Törték összehasonlítása, például két egyenlő nagyságú és alakú téglalap közül az egyik 4, a másik 3 egyenlő részre osztása; az elsőben a 3 negyed, a másodikban a 2 harmad színezése

A téglalapon kívül más alakzatok színezése, modellek alkalmazása

Egyenlő és különböző törték előállítás, összehasonlítása: játék az makaó-jellegű kártyajáték szabályai szerint a törték, tötrrészek különböző alakjaival

A helyiérték-táblázat bővítése; a „tökéletes pénztárgép” „apró” címletekkel való kiegészítése (euró, eurócent)

Törték szemléltetése és összehasonlítása párhuzamos számegyeneseken

Témakör: Alapműveletek közönséges törtékkel

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elvégi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

meghatározza konkrét számok reciprokát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján

Reciprok fogalmának ismerete és alkalmazása

Alapműveletek elvégzése a közönséges törtek körében

Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

Kapott eredmény ellenőrzése

Fogalmak

közös nevező, reciprok

Új kifejezések: közös nevező, reciprok

Javasolt tevékenységek

Kör- és téglalapmodell, tányérmodell, színes rúd modell alkalmazása alapműveletek értelmezésére „21-ezés” dominókkal: minden csoport kap egy kupac lefordított dominót; sorban húzunk, bármikor megállhatunk; a húzott dominót tetszőlegesen fordíthatjuk, egyik oldala a tört számlálója, másik a nevezője; a húzott és megfelelően fordított törteket összeadjuk; akinek az összege 2-nél több, kiesik; az győz, aki legjobban megközelíti a 2-t

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Témakör: Alapműveletek tizedes törtekkel

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elvégzi az alpműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;

írásban összead, kivon és szoroz;

ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében;

a műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti;

a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

a fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban

Tizedes törtek írásbeli osztása legfeljebb két tizedes jegyet tartalmazó számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése

Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, szétagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban

A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén

Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása

Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés

Fogalmak

kerekítés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

Az írásbeli műveletvégzés algoritmusának segítése a „tökéletes pénztárgép” működési elvével „Számalkotó” játék írásbeli összeadáshoz, kivonáshoz

A tizedes törttel való osztás bemutatása és megtapasztalása mértékegység-átváltás segítségével

A műveleti sorrend és a zárójelezési szabályok alkalmazása csoportmunkában, például ugyanazokat a számokat tartalmazó, csoportonként más-más zárójeles és zárójel nélküli műveletsorok elvégzése, majd az egyes csoportok eredményeinek összehasonlítása

Adott szöveges feladathoz többféle műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása

Adott szöveges feladathoz megfelelő műveletsor megalkotása

Adott műveletsorhoz szöveges feladat írása

Témakör: Arányosság, százalékszámítás

Javasolt óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját;

ismeri a százalék fogalmát mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;

idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyenes arányosság felismerése hétköznapi helyzetekben

Az egyenesen arányos mennyiségek felismert tulajdonságainak alkalmazása konkrét gyakorlati feladatok megoldásában

Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése

Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete

Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján

Törtrészkiszámítási feladatok az egyenesen arányos mennyiségek kapcsolatainak alkalmazásával

Századrész és százalék elnevezések párhuzamos használata gyakorlati helyzetekben

Fogalmak

arány, egyenes és fordított arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei

Új kifejezések: arány, egyenes és fordított arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei

Javasolt tevékenységek

Egyenesen arányos mennyiségpárok keresése például vásárlás, parkettázás, mérés esetén

Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő mérése különböző alkalmi (például a ceruza hossza), objektív (például színes rúd) és szabványmértékegységekkel

Annak megtapasztalása, hogy adott egységgel mérve a kisebb mennyiséghez kevesebb, a nagyobb mennyiséghez több egység szükséges

A mérőszám változásának megfigyelése adott mennyiség különböző mértékegységekkel való mérése esetén

Törtrész előállításának megmutatása konkrét modelleken, például a $\frac{3}{4}$ rész kiszámításakor először 3 egyenlő részre osztás az $\frac{1}{4}$ rész kiszámításához, majd 2-vel szorzás

Fogyasztási cikkek címkéin, reklámokban, társadalomismereti és természetismereti tanulmányokban előforduló százalékos adatok értelmezése

Témakör: Egyszerű szöveges feladatok

Javasolt óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvével megold;

különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít;

matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;

gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megoldását ellenőrzi.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással

A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással

A megoldás ellenőrzése

Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése

Fogalmak

becslés, ellenőrzés

Új kifejezések: becslés, ellenőrzés

Javasolt tevékenységek

„Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletsorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal; a tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot; a tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét

Törtrészek összehasonlítását tartalmazó szöveges feladatokban a törtrészek szemléltetése szakaszokkal

Függvények, sorozatok:

Cél:

Sorozat megadása szabállyal.

A koordináta-rendszer biztonságos használata.

Függvény szemlélet előkészítése.

Probléma felismerése.

Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.

Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.

Fejlesztési feladatok, ismeretek:

Számpárokkal megadott pontok ábrázolása a koordináta-rendszerben, pontok koordinátáinak leolvasása.

A jelzőszámok között megadott egyszerű viszonyok ábrázolása.

Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben

Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.

Sakklépések megadása, torpedó játék betű-szám koordinátákkal

Egyszerű grafikonok értelmezése. A megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerés gyakorlása.

Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.

Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.

Összefüggések felismerése.

Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra.
Sorozatok folytatása adott szabály szerint.

Fogalmak:

Sorozat, koordináta-rendszer, origó, jelzőszám, táblázat, grafikon.

Új kifejezések: Sorozat, koordináta-rendszer, origó, táblázat, grafikon

Témakör: A függvény fogalmának előkészítése

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása

A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése

Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben

Egyenes arányosság grafikonjának felismerése

Fogalmak

megfeleltetés, egyenes arányosság, fordított arányosság, koordináta-rendszer, pont koordinátái, grafikon

Új kifejezések: egyenes arányosság, fordított arányosság, koordináta-rendszer, pont koordinátái, grafikon

Javasolt tevékenységek

A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése

Mozijegy, színházjegy adatainak értelmezése; saját útvonal berajzolása térképre; torpedó játék, kültéri tájékozódási verseny

„Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy rajzot a koordináta-rendszerben úgy, hogy más ne láthassa; ezután az ábra néhány pontjának koordinátáit közli a többiekkel, ami alapján nekik is ugyanazt kell létrehozniuk

Egyenes arányosság gyakorlati feladatainak adataiból grafikon készítése

Témakör: Sorozatok

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

sorozatokot adott szabály alapján folytat;

néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból

Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban

Sorozatok adott szabály szerinti folytatása

Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása

Fogalmak

sorozat, számsorozat, szabály

Új kifejezések: sorozat, számsorozat, szabály

Javasolt tevékenységek

Számok, sorminták, díszítőelemek, kották, népi motívumok tanári bemutatása, tanulói saját munka készítése

Megkezdett ritmusgyakorlat megismétlése, tovább fűzése

Megkezdett díszítő motívum, sorminta folytatása

„Bumm” játék: számolási szabály követése, például a 7-tel osztható és a 7-est tartalmazó számokra

A tanár által megkezdett sorozat minél több szabályának gyűjtése csoportmunkában

Geometria, mérés:

Cél:

Tételek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata.

Távolság szemléletes fogalma, meghatározása.

A sík- és térszemlélet fejlesztése.

A vizuális képzelet fejlesztése.

Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése.

A szaknyelv helyes használatának fejlesztése.

A geometriai jelölések pontos használata.

Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Alapvető alakzatok (felület, vonal, pont) geometriai tulajdonságai.

Sokszöglapokkal határolt testek, téglatest, kocka; lap, él, csúcs fogalma

az egyenes, félegyenes, szakasz, pont, sík, félsík, konvex, konkáv fogalmak alapozása

merőleges és párhuzamos, téglalap, négyzet előállítása vonalzóval és hajtogatással

Párhuzamos és merőleges síkok, párhuzamos és metsző egyenesek, párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása.

Szögek fajtái, mérések.

Sokszögek, négyzet, téglalap

Kerület fogalma, sokszögek kerülete.

Terület fogalma, sokszögek területe.

Téglalap, négyzet területképlete.

Testek hálóját. Hálók színezése.

Téglatest felszínének mérése, számítása.

Mértékváltások

Ponthalmazok távolsága.

Távolság segítségével adott pont-halmazok megadása: kör és gömb, több feltételnek megfelelő pont-halmazok.

Körvonal, körlap, középpont, sugár, átmérő, húr, körcikk, körív, körgyűrű.

Alakzatok távolsága, pont és egyenes távolsága, egyenesre merőleges szakasz, rajzolása derékszögű vonalzóval;

egyenestől adott távolságra levő pontok halmaza, párhuzamos egyenesek rajzolása két vonalzóval.

Ismerkedés párhuzamos oldalú négyszögekkel: trapéz, paralelogramma, téglalap, rombusz, négyzet.

Téglalap és négyzet rajzolása derékszögű vonalzó segítségével.

Témakör: Mérés és mértékegységek

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, speciális négyszögek területét;

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;

egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés

Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben

Téglalap, négyzet és háromszög kerületének, területének mérése a természetes és az épített környezetben

Téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása

Sokszögek területének meghatározása átdarabolással

Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben

Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása

Fogalmak

szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, úrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei

Új kifejezések: szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, úrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei

Javasolt tevékenységek

Szívószál-modellel szögtartományok kijelölése

Könyv, füzet, ajtó nyitásával létrehozott szögtartományok megfigyelése; szögmérő használata

Osztályterem adatainak becslése, mérése (hosszúság, szélesség, magasság, ablakok területe, a terem alapterülete, berendezés összterfogata, a teremben lévő levegő becsült térfogata...)

„Üreges testek” úrtartalmának becslése, mérése, összehasonlítása

Iskolaépület adatainak becslése, mérése (folyosók hossza, szélessége, alapterülete; lépcső magassága; tornaterem hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata; épület hossza, szélessége, alapterülete, becsült magassága, becsült térfogata...)

Közei játszótér, park, tó, épület adatainak becslése, mérése

Papírból készült sokszögek átdarabolásának bemutatása, majd egyéni kipróbálás és a saját megoldások összehasonlítása

Téglatest, kocka alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása

Téglatest, kocka alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

Témakör: Síkbeli alakzatok

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;

ismeri a négyszögek tanult tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;

ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;

ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;

a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;

ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között;

ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint;

felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése

Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása

Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése

Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása

Háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség

Tengelyesen szimmetrikus háromszögek ismerete

Háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint

Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása

Fogalmak

síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög; téglalap, négyzet, kör, pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, szögfajta. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Tengelyes tükrözés, szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz, trapéz, paralelogramma, téglalap, négyzet

Új kifejezések: síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög; téglalap, négyzet, kör, pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, szögfajta. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Tengelyes tükrözés, szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz, trapéz, paralelogramma, téglalap, négyzet

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a lényegtelen tulajdonságok kizárása)

Különböző készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása

Papír háromszög sarkainak levágása és egymás mellé helyezése

Szívószálból, hurkapálcából háromszög készítése (lehetséges és lehetetlen helyzetek)

Papír háromszögek hajtogatásával vagy síktükör alkalmazásával szimmetriatulajdonságok megfigyelése

Háromszögeket tartalmazó készletből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása

Papír téglalap és négyzet tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása

Szabálytalan alakú papírból téglalap, négyzet hajtogatása

Tangram játék

Témakör: Transzformációk, szerkesztések

Javasolt óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megszerkeszti alakzatok tengelyes tükörképét;

geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;

ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben;

felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat;

a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít;

ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőleget, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol;

nevezetes szögeket szerkeszt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tapasztalatszerzés síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben

Egybevágó alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben

Tengelyes tükrözés ismerete és alkalmazása

Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben

Alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése

Alapszerkesztések: szakaszfelező merőleges, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése; szögfelezés, szögmásolás

Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése

Néhány adott feltételnek megfelelő ábra pontos szerkesztése

Fogalmak

szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőlegesség, párhuzamosság, szakaszfelező merőleges, szögfelező félegyenes, tengelyes tükrözés

Új kifejezések: szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőleges, párhuzamos, szakaszfelező, szakasz merőleges, szögfelező félegyenes, tengelyes tükrözés

Javasolt tevékenységek

Az osztályterem bútorainak mozgatása, tologatása, forgatása; saját eszközök mozgatása a padon
Ábrák másolása másolópapír (például: sütőpapír) segítségével; a másolat mozgatása

Szimmetrikus alkotások előállítása például tükör, hajtogatás, digitális eszköz segítségével

Osztályterem, iskola, közeli játszótér, park, tó, épület egybevágó részeinek keresése, tengelyesen szimmetrikus alakzatok kiválasztása

Tengelyes tükrözésen alapuló szerkesztések elvégzése saját eszközökkel (körző, egyélű vonalzó)

Témakör: Térgeometria

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a kocka, a téglatest, a hasáb hálóját elkészíti;

testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;

ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;

a kocka, a téglatest, a hasáb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése

Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló

Testek közül gömb kiválasztása

Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján

Fogalmak

test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet

Új kifejezések: test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)

Téglatest- és kockamodell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése

Készletből adott szempontnak megfelelő elemek válogatása

Építés dobozokból, színes rudakból, kis kockákból (kockacukor) feltételek alapján; lapok, élek, csúcsok, nézetek, hálók megfigyelése

Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben

Zsinóros térgeometriai modellek használata

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon nagyobb hangsúlyt kap az elvonatkoztatás és az absztrakció képességének fejlesztése, miközben továbbra is megmarad a szemléltetés és az eszközök használata. Elvárható a tapasztalatok általános megfogalmazása, a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezése, a megsejtett összefüggések indoklásának igénye és a tanult matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések helyes használata.

A 7–8. évfolyamon továbbra is tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: Halmazok, számhalmazok; Matematikai logika, kombinatorika, gráfok; Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök; Arányosság, százalékszámítás; Szöveges feladatok előkészítése; Szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgeometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás. Az egyes területek ismeretanyaga jelen van más témakörökben is, folyamatosan gazdagítva a szakmai eszköztárat. A szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák megoldása tervek, vázlatok alapján, általánosabb eljárási módokat, gyakran algoritmusokat alkalmazva történik.

Az ismeretek bővülésével lehetővé válik a más tantárgyakhoz való kapcsolódás, a kitekintés lehetősége, a témák rendszerezése, több területen való megjelenése. A nevelési-oktatási szakasz során egyre komplexebbé válik a szemléletmód.

A szemléltetést, a megértést, az órai vagy házi feladatok megoldását és a gondolatmenet bemutatását a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.

A hallássérült tanulók esetében hangsúlyozottan kiemelt szempont a „mindenki tanítható legyen” elv megvalósulása, melynek érdekében lényeges a differenciált igények figyelembevétele, a kooperatív tanulásszervezés, a csoport- és pármunka előtérbe helyezése, speciális szurdópedagógiai módszerek alkalmazása, valamint a tananyagtartalom szükség szerinti „átalakítása”, egyszerűsítése, a súlypontok áthelyezése. Tekintettel arra, hogy intézményünkben hallássérült gyerekek tanulnak, ezért az oktatás-nevelés minden szintjén és minden területén, így a matematikai kompetenciaterületen is az egyéni fejlődés sajátosságaihoz igazodó tanulási folyamatok megtervezésére, megszervezésére van szükség. A hallássérült diákok matematikaoktatásában a sérülés és annak következményei miatt nehézségek adódnak a kommunikációban: a verbális közlés meghallásában, a beszéd, az írott szöveg megértésében, a nyelvi kifejezésben (beszéd tartama, szerkezete). A szűk szókincs vagy a fogalmak hiányos beépülése megnehezíti az utasítások, a matematikai fogalmak, a szöveges feladatok megértését. A gyerekek a hallássérülés következtében kommunikációs hátrányban vannak, így számos információtól elesnek, és a világgal kapcsolatos ismereteik korlátozottak, tapasztalataik hiányosak.

Kiemelt figyelmet fordítunk a hallássérült tanulóink beszédéből eredő hátrányok kompenzálására, kiküszöbölésére, valamint az egyéni adottságok figyelembevételével társuló különböző tanulási nehézségek, részképességek, illetve pszichés zavarok leküzdésére. A szöveges feladatokkal való foglalkozás során mind a szöveg hosszát, mind annak összetettségét illetően a fokozatosságot szem előtt kell tartani. Folyamatos az értő-elemző olvasás fejlesztése szájról olvasással, vizuális megerősítéssel, a szöveg eljátszásával, lerajzolásával. Az igényes szövegalkotás jellel való megsegítése, és az egyértelmű fogalmazás gyakorlása megkönnyíti a hallássérült tanulók önálló gondolkodásának kialakulását, ugyanakkor a feladatokban való eligazodást teszi lehetővé.

A hallássérült tanulók matematika oktatásában hangsúlyozottan kiemelt szempont a mindenki tanítható legyen elv megvalósulása, melynek érdekében lényeges a differenciált igények figyelembevétele, a kooperatív tanulásszervezés, a csoport- és pármunka előtérbe helyezése, speciális szurdópedagógiai módszerek alkalmazása. Pl:

- szókincsfejlesztés,
- hallásfigyelem fejlesztése,
- szócsík, vizuális megsegítés eszközei,
- az épen maradt funkciók fejlesztése
- jelnyelvi megsegítés, stb.

7. -8. évfolyamban tovább folytatódik a szimbolikus gondolkodás kialakulása, ami megalapozza a betűkkel számolást, az egyenletek megoldását, azonosságok alkalmazását. Az absztrakció fejlődésével a logikai műveletek, a problémamegoldás lépéseinek alkalmazása, a feladatmegoldás tudatosabbá válik. Ezzel együtt fejlődnek az indoklások, a bizonyítási igény. A tanulási-tanítási folyamatban változatos tanítási eljárásokat alkalmazunk a hallássérült tanulóinknál. Ezek: differenciált csoportmunka, a közös, páros és egyéni tevékenykedtetés váltogatva a frontális osztálymunkával, többféle kooperatív foglalkozás, a szöveges feladatok megjelenítése tárgyakkal, a

szöveg eljátszásával, lerajzolásával, a verbalitás segítése szájról olvasással, vizuális megerősítéssel, jellel történő megsegítéssel, a tanulási eszközök használatának segítése, kísérletezés.

A 7. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok, számhalmazok	6
Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	6
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	10
Arányosság, százalékszámítás	16
Szöveges feladatok előkészítése	16
Szöveges feladatok	14
A függvény fogalmának előkészítése	10
Síkbeli alakzatok	16
Transzformációk, szerkesztések	16
Térgeometria	14
Leíró statisztika	6
Valószínűség-számítás	6
Összes óraszám:	136

Gondolkodási módszerek:

Cél:

Az önálló gondolkodás igényének kialakítása.

Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése.

Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata.

Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése.

A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése.

A statisztikai gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával.

Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz.

Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden”, „legalább”, „legfeljebb” kifejezések használata.

A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.
Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére.

Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése.

Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése).

Sorba rendezés.

Néhány elem esetén az összes eset felsorolása.

A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.

Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése.

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.

Számtani közép kiszámítása.

Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése.

Elemző képesség fejlesztése.

Valószínűségi kísérletek.

Valószínűség előzetes becslése.

Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése.

Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.

Valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése.

A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése.

Tanulói együttműködés fejlesztése.

Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.

Fogalmak: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Új kifejezések: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Témakör: Halmazok, számhalmazok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

elemeket halmazba rendez több szempont alapján;

részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;

számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;

véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;

ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Halmazokba rendezés több szempont szerint

Halmazábra készítése

Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen

Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben

Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben

Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése

Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete

Fogalmak

kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos tizedes tört

Új kifejezések: kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos tizedes tört

Javasolt tevékenységek

Konkrét elemek válogatása több adott tulajdonság szerint

Egy konkrét válogatás szempontjainak felfedeztetése

Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése

Legfeljebb 4 elemű halmaz esetén az összes részhalmaz előállítás

Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra, például $A = \{\text{paralelogrammák}\}$ halmaz részhalmaz $B = \{\text{rombuszok}\}$, nem részhalmaz $C = \{\text{deltoidok}\}$

Konkrét elemek szétválogatása adott tulajdonság és a tagadása szerint, Konkrét elemek két-három tulajdonság szerinti válogatása során a mindegyik tulajdonsággal rendelkező elemek, a pontosan egy tulajdonsággal, a pontosan két tulajdonsággal és az egyetlen tulajdonsággal sem rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán

A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása

Logikai szita megvizsgálása, például 5 piros meg 4 kör összesen 7 elem a logikai készletből

Csoportmunkában különböző közönséges törtek átírása úgy, hogy minden lehetséges tizedes tört típus alakja előforduljon; a tapasztalatok megbeszélése, irányított összegzése

Játék makaó-jellegű kártyajátékkal: törtek különböző alakjainak keresése

Témakör: Matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;

tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért

összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása

A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata

Egyszerű stratégiai és logikai játékok

Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

Fogalmak

„minden”, „van olyan

Új kifejezések: „minden”, „van olyan”,

Javasolt tevékenységek

„Rontó” játék

NIM játék; táblás játékok

Ábrák színezése, színezési lehetőségek összeszámlálása

Lehetséges útvonalak összeszámlálása

Fagyalt vásárlása kehelybe vagy tölcsérbe

Számkártyás feladatok megoldása

Algebra, számelmélet:

Cél:

A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása.

A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése.

Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása.

Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.

Fejlesztési követelmények és ismeretek:

Racionális számok (véges, végtelen tizedes törtek) .

A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.

A rendszerező képesség fejlesztése.

Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel.

Az eredmény helyes és értelmes kerekítése.

Eredmények becslése, ellenőrzése.

Műveletfogalom mélyítése.

A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása.

Számolási készség fejlesztése.

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.

A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre.

Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása.

Hatványozásnál az alap és a kitevő változásának hatása a hatványértékre.

10 pozitív egész kitevőjű hatványai.

Legnagyobb közös osztó, legkisebb pozitív közös többszörös.

Két szám legnagyobb közös osztójának meghatározása prímtényezős felbontás alapján.

A legkisebb közös többszörös meghatározása prímtényezős felbontás alapján.

Arány, aránypár, arányos osztás.

Egyenes arányosság, fordított arányosság.

A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.

Az alap, a százaléktétel és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával.

A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, háztartás köréből vett egyszerűbb példákon.

Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, adó, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédőszer, oldatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése.

Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.

Az algebrai egész kifejezés fogalma.

Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma.

Helyettesítési érték kiszámítása.

Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás.

Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.

Elsőfokú egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása.

Mérlegetlv.

Alaphalmaz, megoldáshalmaz.

Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése.

Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése.

A megoldások ábrázolása számegyenesen.

Pontos munkavégzésre nevelés.

Számolási készség fejlesztése.

Az ellenőrzés igényének fejlesztés.

A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával.

Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása.

Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése.

A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése.

A gondolatmenet tagolása.

Egyszerű kommunikáció kialakítása.

Fogalmak: Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Prímszám, összetett szám, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, mérlegelv, ellenőrzés.

Új kifejezések: Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Százalékalap, százalékláb, százalékérték, százalékszámítás. Prímszám, összetett szám, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, mérlegelv, ellenőrzés.

Témakör: Számelméleti ismeretek, hatvány

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezősfelbontását 1000-es számkörben;

meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;

pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül

Összetett számok prímtényezői felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben

Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása

Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezői felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása

Fogalmak

prímszám, összetett szám, prímtényezői felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám,

Új kifejezések: prímszám, összetett szám, prímtényezői felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, hatványozás,

Javasolt tevékenységek

Eratoszthenészi szita alkalmazása prímek keresésére

Prímtényezői felbontás algoritmusának megmutatása

„Bumm” játék a közös többszörösök felismerésére

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása prímtényezőikkel

Legnagyobb közös osztó alkalmazása törtek egyszerűsítésére

Legkisebb közös többszörös alkalmazása közös nevező meghatározására

Négyzet kirakása kisebb egybevágó négyzetekkel

Témakör: Arányosság, százalékszámítás

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a százalék fogalmát, és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes
gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben

Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása

Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési

A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése

Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása

Fogalmak

fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

Új kifejezések: fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

Javasolt tevékenységek

Egyenesen arányos mennyiségpárok keresése például vásárlás, parkettázás, mérés, egyenletes
mozgás (megtett út – sebesség, megtett út – menetidő) esetén

A fordított arányosság megtapasztalása torta, csokoládé egyenlő részekre osztásával

Fordítottan arányos mennyiségpárok keresése például munkavégzés, mérés, egyenletes mozgás
(adott út megtételénél sebesség–menetidő) esetén

Azonos területű, különböző téglalapok oldalhosszainak megfigyelése, összehasonlítása

Terület, térfogat, űrtartalom mérése különböző alkalmi, objektív és szabványmértékegységekkel
Annak megtapasztalása, hogy adott mennyiséget különböző egységekkel mérve a kisebb egységből
több, a nagyobb egységből kevesebb szükséges

A mérőszám változásának megfigyelése a mértékegység átváltása után

Térfogat és űrtartalom mértékegységei közötti kapcsolat megmutatása, például 1 dm élű üreges
kocka feltöltése 1 liter folyadékkal

Témakör: Szöveges feladatok előkészítése

Javasolt minimum óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;

egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;

egyszeres elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvével megold.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére

Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása

Helyettesítési érték számolása

Egytagú kifejezések számmal való szorzása

Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása

Két tagból közös számtényező kiemelése

Egyszeres elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással

Egyszeres elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvével

Fogalmak

változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv

Új kifejezések: változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv

Javasolt tevékenységek

Adott problémához többféle, ismeretlent tartalmazó műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása

Adott problémához megfelelő, betűt tartalmazó műveletsor megalkotása

„Dominó”, „triminó” játékkal az eredeti kifejezés és az átalakított kifejezés párba állítása

„Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletssorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal. A tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot. A tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét. A fejben alkalmazott lebontogatási stratégia felfedése és formális leírása

Mérlegelv bevezetése kétkarú mérleg alkalmazásával

Témakör: Szöveges feladatok

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;

gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása)

Matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel

Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel

Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése

Fogalmak

ellenőrzés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

Függvények, az analízis elemei:

Cél:

Függvényszemlélet fejlesztése.

Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése.

Megoldás a matematikai modellen belül.

Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben.

Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.

A függvény-szemlélet fejlesztése.

Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.

Lineáris függvények.

Egyenes arányosság grafikus képe.

A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján.

Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.

Számítógép használata a függvények ábrázolására.

Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.

Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban.

Környezettudatosságra nevelés: pl. adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban

Fogalmak:

Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számtani sorozat, számtani közép.

Új kifejezések: Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számtani sorozat, számtani közép.

Témakör: A függvény fogalmának előkészítése

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;

értéktáblázatok adatait grafikusán ábrázolja;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása

Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása

Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása

Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben

Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása

Fogalmak

megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Új kifejezések: megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Javasolt tevékenységek

A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése

A megfeleltetések szabályainak megbeszélése, érdekességek megfigyelése

Grafikonok gyűjtése reklámújságokból, banki ajánlatokból, más tantárgyak tankönyvi témáiból; a hozott grafikonok jellemzése és bemutatása (plakát készítése) csoportmunkában; a tapasztalatok irányított összegzése

Geometria, mérés:

Cél:

Rendszerező készség fejlesztése.

A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése.

A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.

Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése.

Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése.

Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése.

Tervek és vázlatrajzok elkészítése

Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése.

A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés).

Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkézség, együttműködési készség, tolerancia.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint.

A tanult ismeretek felidézése, megerősítése.

A halmazszemlélet fejlesztése.

A háromszögek és a négyszögek tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazása.

Tömör, de pontos szabatos kifejezőkézség fejlesztése.

A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is.

A háromszögek magassága, magasságvonala, magasságpontja.

Számolási készség fejlesztése.

A háromszögek kerületének és területének kiszámítása.

Átdarabolás a terület meghatározásához.

Eredmények becslése.

A háromszög és a négyszög belső és külső szögeinek összege.

Matematikatörténet: Bolyai Farkas, Bolyai János.

Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe.

Szabályos sokszögek.

Kör kerülete, területe.

A kör és érintője.

A szaknyelv egyre pontosabb használata írásban is.

A terület meghatározása átdarabolással.

A kör kerületének közelítése méréssel.

Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.

A tanult síkbeli alakzatok (háromszög, trapéz, paralelogramma, deltoid) szerkesztése.

Nevezetes szögek szerkesztése.

A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata.

Középpontos tükrözés.

A középpontos tükrözés tulajdonságai.

A középpontos tükörkép szerkesztése.

Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során.

A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése.

Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban.

A tanult sokszögek osztályozása szimmetria szerint.

A megfigyelőképesség fejlesztése.

Halmazképző, rendszerező képesség fejlesztése.

Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül.

Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben.

Párhuzamos szárú szögek.

Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszögek egybevágóságának alapesetei.

Az egybevágóság jelölése. $\cong$

A megfigyelőképesség fejlesztése.

Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata.

Fogalmak: Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés. Egybevágóság. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Belső és külső szög. Háromszög, magasságvonal, magasságpont. Hasáb, henger. Alaplap, alapél, oldallap, oldalél.

Új kifejezések: Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés. Egybevágóság. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz, trapéz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Belső és külső szög. Háromszög, magasságvonal, magasságpont. Hasáb, henger. Alaplap, alapél, oldallap, oldalél.

Témakör: Síkbeli alakzatok

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;

ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;

ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;

a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;

meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;

ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Háromszögek külső szögeinek összege

Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma

A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra

Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások

Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete

Fogalmak

négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

Új kifejezések: négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

Javasolt tevékenységek

Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása

Papír négyszögek hajtogatásával, síktükör alkalmazásával szimmetriatulajdonságok megfigyelése; tulajdonságok gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak bemutatása; a tapasztalatok irányított összegzése, halmazábra készítése

Négyszögeket tartalmazó készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása

„Rontó” játék speciális négyszögekkel

Papírból készült háromszögek, speciális négyszögek átdarabolásának megmutatása

Gyakorlati számolási feladatok megoldása, például papírsárkány készítéséhez szükséges papír területének becslése, számolása

Derékszög kijelölése csomós kötéllel

„Körjáték”: jelzésre labda gurítása húr mentén, átmérő mentén, sugár mentén

Témakör: Transzformációk, szerkesztések

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükröképét;

geometria ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;

ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása

Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben

Alakzatok középpontos tükröképének megszerkesztése

Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése

Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diskusszió

Dinamikus geometriai szoftver használata

Fogalmak

szimmetria-középpont, középpontos szimmetria,

Új kifejezések: szimmetria-középpont, középpontos szimmetria

Javasolt tevékenységek

Ábrák másolása másolópapír (például sütőpapír) segítségével; a másolat síkban való pont körüli elfordítása 180° -kal; tulajdonságok megfigyelése

Osztályterem, iskola, közeli játszótér, park, tó, épület középpontosan szimmetrikus alakzatainak kiválasztása

Középpontos tükrözésen alapuló szerkesztések elvégzése saját eszközökkel (körző, egyélű vonalzó)

Szimmetria stratégiával nyerhető játékok, például kerek asztalra poharak elhelyezése

Témakör: Térgeometria

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a kocka, a téglatest, a hasáb és hálóját elkészíti;

testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;

ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;

egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti;

a kocka, a téglatest, a hasáb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a hasáb alakú testek felfedezése

Hasáb tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló

Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján

Testek hálójának készítése

Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással

Fogalmak

hasáb, alaplapp, alapél, oldallapp, oldalél, testmagasság

Új kifejezések: hasáb, alaplapp, alapél, oldallapp, oldalél, testmagasság

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)

Hasáb és alakú modell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése

Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben

Zsinóros térgeometriai modellek készítése és használata

Egyenes hasáb alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása

Egyenes hasáb alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

Statisztika, valószínűség:

Cél:

A statisztikai gondolkodás fejlesztése.

Gazdasági nevelés.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.

Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése.

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.

Számtani közép kiszámítása.

Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése.

Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.

Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése.

Elemző képesség fejlesztése.

Valószínűségi kísérletek.

Valószínűség előzetes becslése.

Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése.

Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.

Valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése.

A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése.

Tanulói együttműködés fejlesztése.

Fogalmak:

Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Új kifejezések: Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Témakör: Leíró statisztika

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;

adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;

különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;

megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;

konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése

Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon

Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak

Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint

Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása

Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása

Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása

Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása

Fogalmak

oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, átlag, módusz, medián

Új kifejezések: oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, átlag, módusz, medián

Javasolt tevékenységek

Megadott vagy a tanulók által gyűjtött adatok ábrázolása és elemzése csoportmunkában

Projektmunka, például felmérés készítése zenehallgatási szokásokról, IKT-eszközök használatáról, sportolási szokásokról (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)

Konkrét adathalmazok középérték-mutatóinak megállapítása és összehasonlítása csoportmunkában

Témakör: Valószínűség-számítás

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja

valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;

ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is

Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése

Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál

A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során

Fogalmak

esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

Új kifejezések: esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

Javasolt tevékenységek

Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmével, szerencsekerékkel, Galton-deszkával, zsákba helyezett színes golyókkal

Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a tanulók a játék elején tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán levő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok

Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára

Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegénél álló korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

Kocka alakú, számozott lapú doboz egyik lapjára belül nehezéket ragasztunk; dobások eredményének megfigyelésével ki kell találni, melyik lapra ragasztottunk nehezéket

21-ezés különbözőképpen számozott dobókockákkal, dominókkal

„Szavazós” játék páros vagy csoportmunkában: valószínűségi játék vagy kísérlet előtt a tanulók összegyűjtik a lehetséges kimeneteket, majd egyesével tippelnek a bekövetkezési esélyekről

A 8. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok, számhalmazok	6
Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	10
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	14
Arányosság, százalékszámítás	14
Szöveges feladatok előkészítése	10
Szöveges feladatok	12
A függvény fogalmának előkészítése	12
Síkbeli alakzatok	10
Transzformációk, szerkesztések	18
Térgeometria	18
Leíró statisztika	6

Valószínűség-számítás	6
Összes óraszám:	136

Gondolkodási módszerek:

Cél:

Az önálló gondolkodás igényének kialakítása.

Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése.

Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata.

Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése.

A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése.

A statisztikai gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával.

Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz.

Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden”, „legalább”, „legfeljebb” kifejezések használata.

A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.

Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére.

Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése.

Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése).

Sorba rendezés.

Néhány elem esetén az összes eset felsorolása.

A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.

Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése.

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.

Számtani közép kiszámítása.

Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése.

Elemző képesség fejlesztése.

Valószínűségi kísérletek.

Valószínűség előzetes becslése.

Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése.

Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.

Valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése.

A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése.

Tanulói együttműködés fejlesztése.

Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.

Fogalmak: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Új kifejezések: Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.

Témakör: Halmazok, számhalmazok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

elemeket halmazba rendez több szempont alapján;

részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol;

számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;

véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;

ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Halmazokba rendezés több szempont szerint

Halmazábra készítése

Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen

Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben

Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben

Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése

Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete

Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre

Fogalmak

kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört

Új kifejezések: kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört

Javasolt tevékenységek

Konkrét elemek válogatása több adott tulajdonság szerint

Egy konkrét válogatás szempontjainak felfedeztetése

Konkrét halmaz elemeiből 1, 2, ... elemű részhalmazok képzése

Legfeljebb 4 elemű halmaz esetén az összes részhalmaz előállítás

Példák és ellenpéldák mutatása részhalmazra, például $A = \{\text{paralelogrammák}\}$ halmaz részhalmaz $B = \{\text{rombuszok}\}$, nem részhalmaz $C = \{\text{deltoidok}\}$

Konkrét elemek szétválogatása adott tulajdonság és a tagadása szerint Konkrét elemek két-három tulajdonság szerinti válogatása során a mindegyik tulajdonsággal rendelkező elemek, a pontosan egy tulajdonsággal, a pontosan két tulajdonsággal és az egyetlen tulajdonsággal sem rendelkező elemek elhelyezése a halmazábrán

A legalább egy tulajdonsággal rendelkező elemek felsorolása

Logikai szita megtapasztalása, például 5 piros meg 4 kör összesen 7 elem a logikai készletből

Csoportmunkában különböző közönséges törtek átírása úgy, hogy minden lehetséges tizedes tört típus alakja előforduljon; a tapasztalatok megbeszélése, irányított összegzése

Játék makaó-jellegű kártyajátékkal: törtek különböző alakjainak keresése

Témakör: Matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

igaz és hamis állításokat fogalmaz meg;

tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért

összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket;

tanári irányítással konkrét szituációkat szemléltet gráfok segítségével.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása

A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata

Egyszerű stratégiai és logikai játékok

Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is tanári segítséggel

Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül tanári segítséggel

Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás

Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére tanári segítséggel

Fogalmak

„minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle

Új kifejezések: „minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle

Javasolt tevékenységek

„Rontó” játék

NIM játék; táblás játékok

Az osztályteremben néhány tanuló feltételekkel vagy anélkül való elhelyezkedési lehetőségeinek lejátszása, összeszámlálása kör mentén, fal mellett

Golyók sorba rendezése (lehetnek köztük egyformák is)

Ábrák színezése, színezési lehetőségek összeszámlálása

Lehetséges útvonalak összeszámlálása

Fagylalt vásárlása kehelybe vagy tölcsérbe

Számkártyás feladatok megoldása

Gráfok alkalmazása kézfogások, köszöntések, körmérkőzések (visszavágóval vagy anélkül), családfák, ismeretségek szemléltetésére, különböző feltételek szerinti esetszétválasztás áttekintésére

Logikai készlet épülésének szemléltetése gráffal

Algebra, számelmélet:

Cél:

A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása.

A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése.

Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása.

Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.

Fejlesztési követelmények és ismeretek:

A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre, egész számok körében.

A hatvány fogalmának kialakítása, fejlesztése.

10 egész kitevőjű hatványai.

Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban)

A négyzetgyök fogalma.

Számok négyzete, négyzetgyöke.

Példa irracionális számra (π , 2).

Négyzetgyök meghatározása számológéppel.

Arány, aránypár, arányos osztás.

Egyenes arányosság, fordított arányosság.

A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.

Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás.

Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.

Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése.

Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség.

Alaphalmaz, megoldáshalmaz.

Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése.

Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése.

A megoldások ábrázolása számegyenesen.

Pontos munkavégzésre nevelés.

Számolási készség fejlesztése.

A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával.

Ellenőrzés.

Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása.

Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése.

A gondolatmenet tagolása.

Az ellenőrzési igény további fejlesztése.

Igényes kommunikáció kialakítása

Fogalmak: Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Négyzetgyök. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.

Új kifejezések: Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Négyzetgyök. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, ismeretlen, változó, egyenlőtlenség, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.

Témakör: Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezői felbontását 1000-es számkörben;

meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;

pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;

négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül

Összetett számok prímtényezői felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben

Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása

Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezői felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása

Négyzetszámok négyzetgyökének kiszámolása

Fogalmak

prímszám, összetett szám, prímtényezői felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, négyzetszámok négyzetgyöke

Új kifejezések: prímszám, összetett szám, prímtényezői felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, négyzetszámok négyzetgyöke, gyökvonás

Javasolt tevékenységek

Eratoszthenészi szita alkalmazása prímek keresésére

Prímtényezői felbontás algoritmusának megmutatása

„Bumm” játék a közös többszörösök felismerésére

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása prímtényezőikkel

Legnagyobb közös osztó alkalmazása törtek egyszerűsítésére

Legkisebb közös többszörös alkalmazása közös nevező meghatározására

Négyzet kirakása kisebb egybevágó négyzetekkel

Négyzet területéből a négyzet oldalának meghatározása, ha a terület mérőszáma négyzetszám

Témakör: Arányosság, százalékszámítás

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;

idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben

Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása

Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom

A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése

Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása

Fogalmak

fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

Új kifejezések: fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei

Javasolt tevékenységek

Egyenesen arányos mennyiségpárok keresése például vásárlás, parkettázás, mérés, egyenletes mozgás (megtett út – sebesség, megtett út – menetidő) esetén

A fordított arányosság megtapasztalása torta, csokoládé egyenlő részekre osztásával

Fordítottan arányos mennyiségpárok keresése például munkavégzés, mérés, egyenletes mozgás (adott út megtételénél sebesség–menetidő) esetén

Azonos területű, különböző téglalapok oldalhosszainak megfigyelése, összehasonlítása

Százalékszámításhoz, arányossághoz kapcsolódó példák gyűjtése reklámújságokból, banki ajánlatokból, más tantárgyak tankönyvi témáiból; a hozott példák, problémák feldolgozása és bemutatása csoportmunkában; a tapasztalatok irányított összegzése

Projektmunka, például összejövétel, jótékonyági süteményvásár, osztálykirándulás költségvetésének tervezése

Terület, térfogat, űrtartalom mérése különböző alkalmi, objektív és szabványmértékegységekkel
Annak megtapasztalása, hogy adott mennyiséget különböző egységekkel mérve a kisebb egységből több, a nagyobb egységből kevesebb szükséges

A mérőszám változásának megfigyelése a mértékegység átváltása után

Térfogat és űrtartalom mértékegységei közötti kapcsolat megmutatása, például 1 dm élű üreges kocka feltöltése 1 liter folyadékkal

Témakör: Szöveges feladatok előkészítése

Javasolt minimum óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;

egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;

egyszerű elsőfokú egyenletet lebontotással és mérlegelvéssel megold.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére

Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása

Helyettesítési érték számolása

Egytagú kifejezések számmal való szorzása

Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása

Két tagból közös számtényező kiemelése

Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással

Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvel

Fogalmak

változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv

Új kifejezések: változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv, egyszerűsítés, Egyszerűsíts! Vonj össze!

Javasolt tevékenységek

Adott problémához többféle, ismeretlent tartalmazó műveletsor megadása, ezek közül a megfelelő kiválasztása

Adott problémához megfelelő, betűt tartalmazó műveletsor megalkotása

Adott, ismeretlent tartalmazó műveletsorhoz szöveges feladat írása

„Dominó”, „triminó” játékkal az eredeti kifejezés és az átalakított kifejezés párba állítása

„Gondoltam egy számot” játék: a tanár néhány műveletből álló műveletssorral számoltatja a gyerekeket az általuk gondolt számmal. A tanulók megmondják a kapott végeredményt, és a tanár „kitalálja” a gondolt számot. A tanár többféle algoritmus után felajánlja a szerepcserét. A fejben alkalmazott lebontogatási stratégia felfedése és formális leírása

Mérlegelv bevezetése kétkarú mérleg alkalmazásával

Témakör: Szöveges feladatok

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;

gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;

gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása)

Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel

Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel

Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása

Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése

Fogalmak

ellenőrzés

Új kifejezések: Nincs új kifejezés.

Javasolt tevékenységek

Gyűjtőmunka, csoportmunka, projekt készítése A költségvetés tervezése: háztartási napló, pénzügyi tervezés, egyensúly, többlet, hiány;

Egy tizenéves pénztárcája: zsebpénz, diákmunka, alkalmi jövedelmek, kimutatás a pénzmozgásokról, saját pénzügyi célok, tervek; korszerű pénzkezelés: bankszámla, bankkártyaválasztás, megtakarítások

Függvények, az analízis elemei:

Cél:

Függvényszemlélet fejlesztése.

Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése.

Megoldás a matematikai modellen belül.

Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.

A függvényszemlélet fejlesztése.

Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.

Lineáris függvények.

Példa nem lineáris függvényre: másodfokú függvény, abszolútérték függvény, fordított arányosság.

Függvények jellemzése, növekedés, csökkenés

A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján.

Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.

Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban.

Környezettudatosságra nevelés: pl. adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.

Fogalmak:

Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számtani sorozat, számtani közép.

Új kifejezések: Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számtani sorozat, számtani közép.

Témakör: A függvény fogalma

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;

felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;

értéktáblázatok adatait grafikusán ábrázolja;

egyszerű grafikonokat jellemez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása

Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont

Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása

Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása

Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben

Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása

Fogalmak

megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Új kifejezések: megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Javasolt tevékenységek

A tanár által adott megfeleltetés szabályának felismerése

Páros munkában saját szabály alkotása és felismertetése a társsal

A megfeleltetések szabályainak megbeszélése, érdekességek megfigyelése

Grafikonok gyűjtése reklámújságokból, banki ajánlatokból, más tantárgyak tankönyvi témáiból; a hozott grafikonok jellemzése és bemutatása (plakát készítése) csoportmunkában; a tapasztalatok irányított összegzése

Az egyenes és fordított arányosság mint speciális megfeleltetés bemutatása, az összetartozó értékpárok grafikus ábrázolása

Különböző grafikonok közül az egyenes és a fordított arányosság grafikonjának kiválasztása

Geometria, mérés:

Cél:

Rendszerező készség fejlesztése.

A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése.

A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.

Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése.

Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése.

Tervek és vázlatrajzok elkészítése Képzeletben történő mozgató: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése.

A pontos munkavégzés igényének fejlesztése.

A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztéskor: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés).

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Eltolás, a vektor fogalma.

Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése.

A megfigyelőképesség fejlesztése.

Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.

Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.

Pitagorasz tétele

Matematikatörténet: Pitagorasz élete és munkássága.

A pitagoraszai számhármakok.

A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban.

Kicsinyítés és nagyítás.

A megfigyelőképesség fejlesztése: a középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.

Fogalmak: Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Egybevágóság. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb.

Új kifejezések: Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Egybevágóság. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb.

Témakör: Síkbeli alakzatok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;

ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtapéz, négyzet;

ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;

a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;

meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;

ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;

ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Háromszögek külső szögeinek összege

Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma

A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra

Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások

Pitagorasz-tétel ismerete és alkalmazása

Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete

Fogalmak

négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

Új kifejezések: négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk

Javasolt tevékenységek

Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása

Papír négyszögek hajtogatásával, síktükör alkalmazásával szimmetriatulajdonságok megfigyelése; tulajdonságok gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak bemutatása; a tapasztalatok irányított összegzése, halmazábra készítése

Négyszögeket tartalmazó készletekből adott szempontoknak megfelelő elemek válogatása

„Rontó” játék speciális négyszögekkel

Papírból készült háromszögek, speciális négyszögek átdarabolásának megmutatása

Gyakorlati számolási feladatok megoldása, például papírsárkány készítéséhez szükséges papír területének becslése, számolása

Matematikatörténeti vonatkozások gyűjtése, tanulói kiselőadás tartása

Derékszög kijelölése csomós kötéllel

Pitagoraszai számhármassok keresése

„Körjáték”: jelzésre labda gurítása húr mentén, átmérő mentén, sugár mentén

Témakör: Transzformációk, szerkesztések

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükröképét;

geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;

felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben;

ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása

Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben

Alakzatok középpontos tükröképének megszerkesztése

Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése

Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diskusszió

Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben

Dinamikus geometriai szoftver használata

Fogalmak

szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás

Új kifejezések: szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás

Javasolt tevékenységek

Ábrák másolása másolópapír (például sütőpapír) segítségével; a másolat síkban való pont körüli elfordítása nem csak 180° -kal; tulajdonságok megfigyelése

Osztályterem, iskola, közeli játszótér, park, tó, épület középpontosan szimmetrikus alakzatainak kiválasztása

Középpontos tükrözésen alapuló szerkesztések elvégzése saját eszközökkel (körző, egyélű vonalzó)

Szimmetria stratégiával nyerhető játékok, például kerek asztalra poharak elhelyezése

Kicsinyítés és nagyítás megfigyelése, például háromszögvonalzó külső és belső pereme, makett, modell, tervrajz, fénykép, diavetítés, térkép, mikroszkóp, nagyító

Szerkesztési feladatok megoldása során dinamikus geometriai szoftver megismerése; az euklideszi szerkesztési lépések követése a szoftverrel

Témakör: Térgeometria

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;

testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;

ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló;

egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti;

ismeri a gömb tulajdonságait;

a kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Környezetünk tárgyaiban a hasáb, a gúla és a gömb alakú testek felfedezése

Hasáb és gúla tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló

Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján

Testek hálójának készítése

A gömb tanult testektől eltérő tulajdonságai

A gömb mint a Föld modellje: hosszúsági körök, szélességi körök tulajdonságai, síkmetszetek

Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással

Fogalmak

hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság

Új kifejezések: hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság

Javasolt tevékenységek

Osztályterem, iskola, iskola környékének megfigyelése geometriai szempontból (a testek kiválasztása)

Hasáb és gúla alakú modell tulajdonságainak gyűjtése páros munkában, a párok megoldásainak összehasonlítása; a tapasztalatok irányított összegzése

Egyéni munkában építmények, rajzok, hálók készítése; az alkotások összehasonlítása, megbeszélése, kiállítása az osztályteremben

Zsinóros térgeometriai modellek készítése és használata

A gömb speciális tulajdonságainak megfigyeléséhez testeket tartalmazó készletből elemek választása megadott szempontok alapján

Földgömb bemutatása matematikai szempontból

Tapasztalatszerzés a gömbi geometria alapjairól például narancson

Egyenes hasáb alakú dobozok készítéséhez szükséges papír területének becslése, mérése, számolása

Egyenes hasáb alakú üreges test „feltöltése” egységkockákkal (becslés, mérés, számolás)

Statisztika, valószínűség:

Cél:

A statisztikai gondolkodás fejlesztése.

A valószínűségi gondolkodás fejlesztése.

Gazdasági nevelés.

Fejlesztési követelmények, ismeretek:

Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése.

Statisztikai szemlélet fejlesztése.

Együttműködési készség fejlődése.

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.

Számtani közép kiszámítása.

Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése.

Témakör: Leíró statisztika

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;

adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;

különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;

megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;

konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése

Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon

Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak

Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint

Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása

Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása

Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása

Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása

Fogalmak

oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, átlag, módusz, medián

Új kifejezések: oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, átlag, módusz, medián

Javasolt tevékenységek

Megadott vagy a tanulók által gyűjtött adatok ábrázolása és elemzése csoportmunkában

Projektmunka, például felmérés készítése zenehallgatási szokásokról, IKT-eszközök használatáról, sportolási szokásokról (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)

Konkrét adathalmazok középérték-mutatóinak megállapítása és összehasonlítása csoportmunkában

Témakör: Valószínűség-számítás

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja

valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteket, játékában stratégiát követ;

ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása

Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése

Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál

A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során

Fogalmak

esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

Új kifejezések: esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

Javasolt tevékenységek

Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmével, szerencsekerékkel, Galton-deszkával, zsákba helyezett színes golyókkal

Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a tanulók a játék elején tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán levő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok

Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljük az események gyakoriságára

Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegénél álló korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja

Kocka alakú, számozott lapú doboz egyik lapjára belül nehezéket ragasztunk; dobások eredményének megfigyelésével ki kell találni, melyik lapra ragasztottunk nehezéket

21-ezés különbözőképpen számozott dobókockákkal, dominókkal

„Nem hiszem” páros játék: egyik játékos események bekövetkezésének esélyeiről fogalmaz meg állítást (például nagyobb eséllyel lehetséges számozott dodekaéder dobótesttel prímszámot dobni, mint összetett számot), a másik játékos dönt ennek igazságáról; a játékot az a tanuló nyeri, aki igazat állít

„Szavazós” játék páros vagy csoportmunkában: valószínűségi játék vagy kísérlet előtt a tanulók összegyűjtik a lehetséges kimeneteleket, majd egyesével tippelnek a bekövetkezési esélyekről

1.7. ETIKA 1-4. évfolyam

Az etika tantárgy tartalmához más műveltségterületek azon fejlesztési követelményei és közműveltségi témakörei az irányadók, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat, magatartásmintákat, életvezetési szokásokat közvetítik.

Az Irányelveknek megfelelően a NAT-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, átstrukturálni az ismeretanyagot.

Célok és feladatok

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése. A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszt.

Hallássérült tanulók esetében alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkézséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az aszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A hallássérült tanulókat segíteni kell abban, hogy érzékszervi fogyatékoságukkal együtt élve, önmagukat elfogadva, a munka világának aktív részesévé, kiegyensúlyozott személyiségekké váljanak a sikeres társadalmi beilleszkedés céljából (alul- és felülrétekelés, reális énkép, önértékelés). Tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításában.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra, illetve hallássérült tanulóink személyes élményeire, mint elméleti jellegű ismeretekre. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményekhez kapcsolni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak, melyek hallássérült tanulóink számára érthetőek és elérhetőek. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív résztvevőiként tekint.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.

A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.

Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.

A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthoz tartozó egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönözi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.

Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.

A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka és az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

1-2. évfolyam

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érületi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelemvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az alapvető viselkedési normák az iskolába lépés idejére kezdenek rögzülni a gyerekekben, ami lehetőséget teremt arra, hogy fokozatosan megtanuljanak uralkodni saját késztetéseiken, és képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat, választásaikat ellenőrizni – vagyis fokozatosan képessé váljanak az önkontrollra. Hallássérült tanulóinknál ez megkésve alakul ki, melyet a gyermek hallásállapota, képességei, és környezeti háttere befolyásolhat.

Az 1–2. évfolyam tananyaga a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

évfolyam

(előkészítő 1., előkészítő 2., 1. osztály)

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	előkészítő 1. o. óraszám	előkészítő 2. o. óraszám	1. osztály óraszám
Éntudat- Önismeret	12	8	8
Család- Helyem a családban	12	7	7
Helyem az osztályközösségben	10	7	7
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban		4	4
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében		4	4
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére		4	4
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2	2	2
Összes óraszám:	36	36	36

Előkészítő 1. osztály

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	12
Család- Helyem a családban	12
Helyem az osztályközösségben	10
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, és azokat megnevezi;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját jellemzők

Külső és belső tulajdonságok azonosítása

Testi épség, a veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

Érzelmek megismerése

Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása

Fejlődés

A változások felismerése

FOGALMAK

én, öröm, bánat, félelem, harag, veszély, védettség, változás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri és megnevezi a szűkebb családtagjait;

átéli a különböző családi események fontosságát;

felismeri a családtagokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;

felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészséges életmód

Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség, segítségkérés módjainak gyakorlása

Családi kapcsolatok

Családtagok megnevezése

A családtagok közös tevékenységeinek megismerése

Érzelmek kifejezése a családban

Az emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése

FOGALMAK

biztonság, segítségnyújtás, családtag, hétköznapi, hétvége, napok nevei, szeretet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait;

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;
különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A társas érintkezés és kommunikáció alapvető szabályainak ismerete

Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése

Kortárs kapcsolatok

Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal

Konfliktusok

Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, elfogadás, lelkiismeret

Előkészítő 2. osztály

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	8
Család- Helyem a családban	7
Helyem az osztályközösségben	7
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	4

A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	4
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	4
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját jellemzők

Külső és belső tulajdonságok azonosítása

Testi épség, a veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

Érzelmek megismerése

Saját alapérzelmeinek felismerése, szóbeli megfogalmazása

Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően

Fejlődés

A változások felismerése

FOGALMAK

én, érzélem, öröm, bánat, félelem, harag, veszély, védettség, változás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri és megnevezi a szűkebb családtagjait;

azonosítja a családi szerepeket;

átéli a különböző családi események fontosságát;

törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;

felismeri a családtagokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;

felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészséges életmód

A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása

A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban

Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség, segítségkérés módjainak gyakorlása

Családi kapcsolatok

Családtagok, családi viszonyok jellemzése

A családtagok közös tevékenységeinek megismerése

Szokások a családban, és azok szerepének felismerése

Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése

Érzelmek kifejezése a családban

Az emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése

A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, segítségnyújtás, családtag, hétköznapi, hétvége, napok nevei, ünnep, szeretet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A társas érintkezés és kommunikáció alapvető szabályainak ismerete

Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése

Kortárs kapcsolatok

Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal

Konfliktusok

Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása

Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, elfogadás, lelkiismeret, vita, harag, kibékülés, megbocsátás

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri a nemzeti és vallási ünnepekhez kapcsolódó jelképeket és alapvető fogalmakat;

érdeklődést mutat a nagyobb vallási (karácsony, húsvét) és nemzeti ünnepek (október 23. március 15.) iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Közös ünnepek

Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése

Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában

FOGALMAK

ünnepek, karácsony, húsvét, együttműködés, szeretet

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri a természet esztétikus rendjét;

felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A természet védelme

Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása

Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése

Környezetvédelem

A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása

A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megismer néhány- a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális –szokást;

megismer néhány- a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó –bibliai történetet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Vallás, hit

Karácsonyi ünnepkör és a hozzá kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban)

Erkölc

A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban

FOGALMAK

népszokások, születés, szeretet, tisztelet, segítőkészség

1. osztály

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	8
Család- Helyem a családban	7
Helyem az osztályközösségben	7
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	4
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	4

Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	4
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;

célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;

céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját jellemzők

Külső és belső tulajdonságok azonosítása

Testi épség, a veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

Saját környezet bemutatása

Érzelmek megismerése

Saját alapérzelmelek felismerése, szóbeli megfogalmazása

Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően

Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése

Fejlődés

A változások felismerése

Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

Saját erősségek és fejlesztésre váró területek (felismerése)

FOGALMAK

én, érzelem, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, veszély, védettség, fejlődés, változás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait;

azonosítja a családi szerepeket;

átéli a különböző családi események fontosságát;

megérti a családi és egyéb ünnepek illetve szokások jelentőségét, törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;

felismeri a családtagokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;

felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmasi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészséges életmód

A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása

Az egészséges életmód alapelemei

A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban

Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása

Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség, segítségkérés módjainak gyakorlása

Családi és tágabb kapcsolatok

Családtagok, családi viszonyok jellemzése

A családtagok közös tevékenységeinek megismerése

Szokások a családban, és azok szerepének felismerése

Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése

A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok

Érzelmek kifejezése a családban

Az emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése

A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése

Változások, események azonosítása a családban

A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, segítségnyújtás, családtag, rokon, barát, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat;

felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket;

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A társas érintkezés és kommunikáció alapvető szabályainak ismerete

Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése

A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése

Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése

Kortárs kapcsolatok

Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal

A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése

Konfliktusok

Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása

Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása

Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése.

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, elfogadás, lelkiismeret, vita, harag, kibékülés, megbocsátás, tisztelet

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket;

érdeklődést mutat a nagyobb vallási (karácsony, húsvét) és nemzeti ünnepek (október 23. március 15.) iránt;

különböző konkrét helyzetekben azonosítja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;

az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Közös ünnepek

Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése

Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában

A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése

Az együttélés szabályai

A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben

A szabályszegés következményeinek felismerése

FOGALMAK

ünnepek, karácsony, húsvét, együttműködés, szeretet, szabály, alkalmazkodás, igazságosság

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri a természet esztétikus rendjét;

megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt;

felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;

megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A természet védelme

Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása

A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése

A természetvédelem fontosságának a felismerése

Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése

Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése

Környezetvédelem

A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben

A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása

A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése

A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó bibliai történetet;

megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések a világról

Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről

A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)

Vallás, hit

Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban)

Erkölc

Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék)

A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban

Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, szeretet, tisztelet, segítőkészség, jó és rossz

2. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	8
Család- Helyem a családban	7
Helyem az osztályközösségben	7
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	4
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	4
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	4
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;

célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;

céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját jellemzők

Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje

Saját környezet bemutatása

Saját szokások azonosítása

Érzelmek megismerése

Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása

Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően

Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése

Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása

A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

Fejlődés

A változások felismerése

A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása

Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása

Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése

Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása

Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket;

azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást;

átéli a különböző családi események fontosságát;

megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;

felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;

megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;

felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészséges életmód

A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra

Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete

A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban

Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)

Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács-, segítségkérés módjainak gyakorlása

Családi és tágabb kapcsolatok

Családtagok, családi viszonyok jellemzése

A családtagok közös tevékenységeinek megismerése

Szokások a családban, és azok szerepének felismerése

Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése

A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök

Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események

A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése

Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére

A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése

Változások, események azonosítása a családban

A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;

felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;

mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;

rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;

ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete

Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése

A verbális és nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése

Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése

Kortárs kapcsolatok

Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal

A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése

A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése

A barátság kezdeményezése és ápolása

Konfliktusok

Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása

Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása

Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;

felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;

ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket;

érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;

különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;

az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;

felismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A lakóhely jellemzői

Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása

Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése

Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát

Közös ünnepek

Az egyes egyházak ünnepkörei

A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése

Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése

Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások)

Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában

Az együttélés szabályai

A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben

A szabályszegés következményeinek felismerése

Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri a természet esztétikus rendjét;

megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére;

felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;

megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;

fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A természet védelme

Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására

Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása

A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése

A természetvédelem fontosságának a felismerése

Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése

Környeztkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése

Környezetvédelem

A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben

A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása

A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása

A környeztkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése

A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása

Stratégiák kialakítása a környeztkárosító magatartás elkerülésére

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környeztkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;

megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást;

megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;

a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések a világról

Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről

A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)

Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)

Vallás, hit

Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)

A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése

Erkölc

Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák)

A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban

Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról

Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélhetők meg

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a

szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztény erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empátikus képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

3. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	5
Család- Helyem a családban	6
Helyem az osztályközösségben	6

A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából;

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;

célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;

céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése

Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei

Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése

Önfegyelem gyakorlása

Érzelmek kezelése

Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása

Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése

Célok és tervek

Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése

Önmotiváló és önjuttalmazási stratégiák megismerése

Siker és kudarc értelmezése

A kinttartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják

FOGALMAK

tulajdonság, érzelmek, önuralom, vágy, eredmény, meggyőződés

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait;

motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;

saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

ismeri a családi biztonság kereteit, az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;

felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;

megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;

megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;

felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészség-biztonság

A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása

Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése

A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása

A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei

Családok

Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása

Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése

Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában

Családi élet

Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban

A gyermekek és felnőttek feladatai

Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása

A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése

FOGALMAK

bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;

felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;

mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;

rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;

társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata

Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása

A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése

Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés

Kortárs kapcsolatok

Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása

A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása

Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei

A társak megismerésének módjai

Jogok, szabályok

Néhány alapvető gyermeki jog megismerése

Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei

Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;

felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;

ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni,

érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;

ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkultúrájáról;

különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;

ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;

tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;

mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Teremtett értékek

A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei

Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben

Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival

Közösség

A társas szabályok célja, értelmezése

A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása

Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek megértése

Az ünneplés közösségformáló ereje

A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái

Jog és biztonság

A tárgyi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmának megértése

A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben

A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, együttműködés

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére;

felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;

felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;

fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Környezetszennyezés

A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére

A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése

Környezetvédelem

A környezetvédelem főbb szempontjai

Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások

A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás

FOGALMAK

környezetszennyezés, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;

megérti, értelmezi az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását;

értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;

megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;

megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;

a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések a világról

A környező világ megismerésének lehetőségei

Erkölcsei értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erői

Vallás

A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete

Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)

Értékek a vallási történetekben

A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótevékenység)

Az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, Isten, élet, halál

4. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	5
Család- Helyem a családban	6
Helyem az osztályközösségben	6
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
A tanév helyi rendjében meghatározott témahetekhez kapcsolódó tanórák	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából;

csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;

felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;

célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;

céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése

Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei

Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése

Önfegyelem gyakorlása

Érzelmek kezelése

Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása

Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése

Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelemszabályozási stratégiák kialakítása.

Célok és tervek

Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése

Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése

Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása

Siker és kudarc értelmezése

A kintartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják

Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása

Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait;

motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;

saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;

felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;

megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;

megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;

felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egészség-biztonság

A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása

Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben

A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása

A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei

Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz

Családok

Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével

Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása

Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése

Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában

Családi élet

Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban

A gyermekek és felnőttek feladatai

Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása

A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése

Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása

A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;

felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben;

ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a kommunikáció alapvető szabályait;

mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;

rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;

társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kommunikáció

A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata

Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása

A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása

Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés

Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése

Az érvelés szabályainak megismerése

Kortárs kapcsolatok

Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása

A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása

Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei

A társak megismerésének módjai

Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei

Jogok, szabályok

Néhány alapvető gyermeki jog megismerése

A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai

Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei

Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;

felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;

ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni;

érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;

ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkultúrájáról;

különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;

ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;

tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;

mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Teremtett értékek

A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei

Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakóköznyezetben

Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival

A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban

Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja

Közösség

A társas szabályok értelme, célja, értelmezése

Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása

A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása

Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése

Az ünneplés közösségformáló ereje

A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái

A nehéz helyzetben lévők közös segítése

Jog és biztonság

A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai

A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben

A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére;

felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;

felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;

fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Környezetszennyezés

A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére

Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése

A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése

Környezetvédelem

A környezetvédelem főbb szempontjai

A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során

Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások

A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás

Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében

Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtet rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;

megérti, értelméi az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását;

értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákra keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;

megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;

megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;

a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések a világról

A környező világ megismerésének lehetőségei

A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése

A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akarat erő, az önbecsülés erényei

Vallás

A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe

Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)

Személyes meggyőződés és hit jelentése

Az azonos hittel rendelkezők közössége

Értékek a vallási történetekben

A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótevékenység), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)

A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

1.8. ÉTIKA 5-8. ÉVFOLYAM

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.

A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.

Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.

A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthoz egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.

Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.

A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

A hallássérült tanulókat segíteni kell abban, hogy önmagukat megismerjék, hogy önmagukról reális képet alakítsanak ki, hogy önértékelésük megfelelő legyen (alul- és felülértékelés, reális énkép). Támogatni kell őket abban, hogy érzékszervi fogyatékosságukkal együtt élve, önmagukat elfogadva, a munka világának aktív részesévé, kiegyensúlyozott személyiségekké váljanak a sikeres társadalmi beilleszkedés céljából. Tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításáért, és azon túl másokért, a közösségért is.

Tudják felismerni mások érzéseit, szükségleteit, szándékait, tulajdonságait, és azokhoz empatikusan tudjanak viszonyulni. Tanulják meg elfogadni és tisztelni a környezetükben élő személyeket és azok különbözőségét. Tanulják meg, hogy a másik bántása, zaklatása megengedhetetlen, tudják, hogy mit tehetnek, ha elszenvetői vagy szemléltői annak, illetve ismerjék az elkövetőt érintő jogi következményeket.

Tanulóinknál a szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

A tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem sokkal inkább érték-és fejlesztésközpontú. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése két éves periódusonként lineáris, egyben az egész felső tagozatot tekintve spirális szerkezetű is. Az életkornak megfelelő részművek és tevékenységek háttérben kétévenként ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza –más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva azokat.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a tanulók énejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. Viselkedésük az aktuális társas környezet szerint változik, hitüket a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, fogékonyak a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5. évfolyamon az etika tantárgy óraszám 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12

Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mértén, életkorának megfelelően:

reálisan értékeli helyzetét, tudatában van adottságainak, korlátainak

felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;

felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;

a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;

segítséggel képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;

döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

azonosítja saját személyiségének néhány elemét;

ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Testi és lelki változások

A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;

Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,

Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;

A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.

Én és mások

A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;

Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,

Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;

Különböző emberi élethelyzetek megismerése;

Az önértékelés módjainak tudatosítása.

Harmonikus jövő

Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;

A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;

Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;

Az egyéni sikerek értelmezése;

Saját tanulási célok megfogalmazása;

Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

Témakör: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására;

képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;

megérti, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;

azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;

azonosítja saját szerepét és feladatait;

azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,

felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megismer és alkalmaz néhány megoldási módot;

felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;

azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kapcsolatok hálójá

Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére

Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;

A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;

Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.

A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban

Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;

A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;

Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;

Segítségkérés, segítség felajánlása.

Családi erőforrások

A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;

Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;

A legértékesebb családi szokások azonosítása;

Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;

Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Témakör: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;

képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;

megérti, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;

felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;

rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.

azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;

törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;

nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;

különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szükségünk van társakra

A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása

Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése, a másság elfogadása

A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása

A kapcsolat kezdete

A rokonszenv, ellenszenv azonosítása

Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása

A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai

A kapcsolat ápolása

A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése

A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása

A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása

A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése

Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

6. évfolyam

Ebben az életszakaszban megerősödik a távlatosabb időszemlélet, és ez alapot kínál ahhoz, hogy a tanulóknál fokozatosan kialakuljon a közös európai és a magyar múlt öröksége iránti megbecsülés. Erre építve az etika számos témaköre sikeresen kapcsolható össze a nemzeti öntudat és a hazafias neveléscéljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján egyre inkább kialakul a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód kialakulásának, valamint a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetenciamegalapozásának. Ebben a korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, miként arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az etika tantárgy keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés alapjainak lerakására, valamint a szociális és állampolgári kompetencia erőteljes fejlesztésére.

A 6. évfolyamon az etika tantárgy óraszám 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
1. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
2. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
3. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megismeri a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket,

érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, ismeri a hozzájuk kapcsolódó jelképeket

azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel

tisztában van az etikus és nem etikus cselekvések következményeivel;

a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;

azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;

érdeklődést mutat a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségek és tevékenységük-iránt;

ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket;

azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit,

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A közösségek összetartó ereje

Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség

Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja

A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése

A közösségek értékei

A segítség, együttérzés, tolerancia, , egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei

Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából

A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme

A közösségek működése

Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása

A hatékony együttműködés feltételei számbavétele

A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése

Egyéni és közösségi érdekek összevetése

A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

Témakör: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mértén, életkorának megfelelően:

Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.

felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

felismeri, hogy mit tehet a fenntarthatóság, valamint a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;

.

A TÉMAKÖR TANULÁSA EREDMÉNYEKÉNT A TANULÓ:

a folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;

megismeri természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Létezésünk feltételei

Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre

A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten

A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása

Fejlődés: értékek és veszélyek

Ember és környezete viszonyának értelmezése

A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére

A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége

Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata

Felelősség és cselekvés a jövő érdekében

A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata

A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása

Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mértén, életkorának megfelelően:

egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;

képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére

reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;

képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A TÉMAKÖR TANULÁSA EREDMÉNYEKÉNT A TANULÓ:

felismeri, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak milyen hatással vannak a társadalomra;
megismeri a különböző világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításait;
értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
megismeri az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések és válaszok a világról

A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei

Az információk elemzése a hitelesség alapján

A logikai érvelések gyakorlása

A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése

Az érték- és világnézeti különbségek összehasonlítása

A helyes és a helytelen dilemmái

Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése

Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai

A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben

Személyes erkölcsi elvek feltárása

Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból

A vallási és a kulturális hagyományok tanításai

Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata

A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

7. évfolyam

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemez. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését.

A 7. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában.

A 7. évfolyamon az etika tantárgy óraszám 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	34

Témakör: Éntudat – Önismeret

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról;

reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg

reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;

feltárja pályae érdeklődését és továbbtanulási céljait;

segítséggel képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;

célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit;

egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat

különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önismeret

Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata;

Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal;

Az emberi gondolkodásmód sokszínűségének megértése;

Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése;

Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése;

Önkifejezési módok gyakorlása.

Szükségletek és igények

A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében;

Információforrások kritikus elemzése;

Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából;

Saját igények és szükségletek feltárása.

Célok és tervek

A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben;

A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében;

A pozitív életszemlélet tudatosítása;

Néhány személyes életcél megfogalmazása.

FOGALMAK

önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

Témakör: Család – Helyem a családban

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;

megérti, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;

azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait;

azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek;

felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket;

azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Érzelmek és cselekvések hatása

Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek;

Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére;

Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából;

Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban;

A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban

Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra;

A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása;

Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése.

Változások a családban

A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége;

A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése,

A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban;

A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő, valamint hátrányosságát érintő vélemény, - és érdekkonfliktusok azonosítása.

FOGALMAK

érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

Témakör: Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;

a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;

megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

nyitott a saját véleményétől eltérő véleményekre, és képes a saját álláspontját másokkal megismertetni;

kölcsönös megértésre törekszik;

felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;

rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;

azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;

törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;

nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Felelősség egymásért

A kapcsolatrendszerekben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése

rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;

Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is.

A kapcsolatok minősége

Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai;

A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján;

A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése;

A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése.

A kapcsolatok megóvása

Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása;

A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában,

FOGALMAK

kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

évfolyam

Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ekkorra a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az etika órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

Témakör neve	Javasolt óraszám
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, felismeri, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;

érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;

azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;

a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;

segítséggel képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;

azonosítja a számára fontos közösségi értékeket,

értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;

értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;

fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;

ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket,

azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről;

ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat,

ismeri az alapvető emberi jogokat

megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit;

reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A közösségek és identitás

A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése;

Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója;

Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban.

Értékek a társas együttműködésben;

A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek megismerése

Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése;

Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról;

Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról;

Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése;

Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése;

A jogok és kötelességek rendszerének megismerése,

Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában;

Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata;

Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.

FOGALMAK

nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

Témakör: A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.

felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;

döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében;

megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait;

ismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Lehetőségek és egyenlőtlenségek

Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is;

Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondásokat feltárja;

Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatokat azonosítja;

Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése.

Az ember és környezetének kölcsönhatása

Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra;

Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;

Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése;

Az emberiség jövője

A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése;

Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása;

Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.

FOGALMAK

erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

Témakör: Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását, azonosítja a számára fontos közösségi értékeket,

értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit;

reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;

képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;

feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;

feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;

a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével;

saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Világnézet és erkölcs

Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása;

Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése;

A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők;

Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése;

A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása;

A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése;

A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében;

A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben;

Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében.

A vallások tanításai

A tízparancsolat megismerése;

A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt;

Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.

FOGALMAK

vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, aranyszabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat

1.9. HALLÁS- RITMUS, MOZGÁSNEVELÉS 1-4. ÉVFOLYAM

A Hallás- ritmus, mozgásnevelés tantárgy a hallássérült gyermekeket oktató intézmények speciálisan rehabilitációs célzatú tantárgya, az anyanyelvi tantárgycsoport része.

Ez a helyi tanterv a 2020-as NAT Ének-zene kerettanterve, a megfogalmazott SNI Irányelvek alapján készült, illetve az eredetileg Antalné Peti Zsuzsanna által kidolgozott kaposvári helyi tanterv átdolgozásával, súlyos fokban hallássérült tanulók részére, alapvetően a pedagógiai rehabilitáció keretében megvalósuló kompenzációs céllal.

A NAT-ban az ének-zene tantárgyhoz megfogalmazott célok, követelmények és tartalom az érzékszervi fogyatékoság miatt teljes revízióra szorultak.

Legfontosabb alapvetés, hogy a hallássérülés eredményeként minden egyes tanuló esetében különbözik a hallásállapot, ennek következtében különböző hangterjedelmek, hangtartományok érzékelésére képesek. Nem lehetséges minden gyermeknek egyformán elérhető célt kitűzni.

A NAT 2020-ból a következő alapelvek adaptálása volt lehetséges:

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak más képességekre is (transzferhatás).

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben a hallás-, ritmus- és mozgásnevelésre fontos szerep hárul, melynek tanulását a hagyományosnak tekintett tanulási módok mellett a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitas támogatja. A tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tantárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Az ehhez való hozzáférést a hallássérült tanulók számára vizuális, taktilis, kinezetikus csatornák megsegítésével tesszük lehetővé. A zene és a ritmus kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák

fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Ez a cél nagyon lényeges, mint a hallássérülésből eredő hallási és nyelvi hátrányok kompenzációja. Lényeges eleme a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos ritmikus, zenei tevékenységeken keresztül, és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a ritmust, a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is.

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tevékenység központú módszer alapján valósul meg.

1–4. évfolyam

Az első négy évfolyamon elsősorban alapképességek és készségek fejlesztése zajlik, ezért a témakörök nem alkotnak zárt egységet, nem időrendben követik egymást. A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Az alsó tagozaton kiemelt nevelési-oktatási cél a mondókázás, a ritmusjátékok, és ahol a hallás lehetővé teszi, az éneklés megszerettetése. A zenei anyanyelv megismerése, segít megalapozni a tanulók nemzeti identitását.

További cél, hogy az aktív tevékenységek és a zenehallgatás során a tanulók örömteli élményekhez jussanak. Fedezzék fel az alkotás örömét hangszeres játékaik, ritmikai alkotásaik, saját kis kompozícióik által. Fejlődjön ritmikai készségük, hallásuk. Ismerjék meg alapszinten a kottát. Ismerjenek meg zeneirodalmi alkotásokat, korosztályuknak megfelelő módon.

5–8. évfolyam

Az hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tanításának legfőbb célja továbbra is a tanulók anyanyelvi képességeinek emelése, a zenei anyanyelv hozzáférhetővé tétele vizuális és egyéb csatornák segítségével, a ritmikai, zenei ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott képességek tovább fejlődjenek. Középpontban továbbra is a tevékenység központúság, aktivitás áll.

A Kerettanterv témakörei a tanulók szükségleteihez, képességeihez alakítva differenciáltan jelennek meg, egyes témakörök hangsúlyos, pl. Hallásfejlesztés, Ritmikai fejlesztés, mások kevésbé hangsúlyos, vagy kiegészítő szerepet játszanak, pl. Népdalok, műdalok, Zenehallgatási anyag és Zenei írás-olvasás.

A készségek fő területei: előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatók.

Fejlesztési feladatok:

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban fentebb leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, így válik lehetővé a hallásfigyelem fejlesztése. A speciális tevékenykedtetés a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek (beszédhang, beszédritmus, dallam, hangsúly) fejlesztését célozza meg. A dráma és tánc kiemelt szerepet kap a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön- és társismeretük megteremtésében, problémamegoldó képességük, kommunikációjuk fejlesztésében. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásvesztés és a személyes adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszer meghatározása nem indokolt.

A kerettanterv Ének-zene tantárgyból meghatározott tartalma nem alkalmazható, ezért kijelölésre kerültek a tantárgyak közötti kapcsolódás alapján a tantárgy saját tartalmai.

Emellett feltüntetjük a kerettantervben meghatározott tartalmakat is, mivel előfordulhat, hogy egyes csoportok, vagy egyes tanulók képességei megengedhetik azok részbeni vagy teljes elsajátítását, illetve a tanár választási szabadságát növelhetik a felhasználható művek tekintetében.

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tantárgy célja:

- A tantárgy hivatott a hallássérülést és következményeit a legközvetlenebbül speciális módszerekkel kompenzálni.
- Hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók megismerjék a hangok világát, annak jelentőségét, hogy szinte minden mozgás hangot vált ki, hogy a minket körülvevő világ nem néma, zajokkal, zörejekkel, hangokkal telített.
- A fenti tények tudatosítása a személyiség harmonikusabb kibontakozásához járul hozzá.

A tantárgy kreatív folyamata az együttes élmény révén segíti elő:

- az ember aktivitásának serkentését;
- az ön és emberismeret gazdagodását;
- az alkotó és kapcsolatteremtő képességek kibontakozását;
- összpontosított, megtervezett munkára való szoktatást;
- testi, térbeli biztonságának javulását;
- idő és ritmusérzék fejlesztését, mozgás harmonikussá tételét;
- alapvető népi szokások, hagyományok, játékok ismeretét;
- jeles napokhoz kapcsolódó szokások ismeretét

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tantárgy követelményei:

- A tanterv anyaga korrigálni, kompenzálni hivatott a halláscsökkenés és következményeinek egy-egy sajátos területét a minősítés kényszere nélkül. A követelmények csakis ennek kiemelt figyelembevételével értendők! Egyetlen tanuló sem érezheti, hogy gyengébb teljesítményt nyújt a másiknál, hiszen ennek fő okát csak a hallásvesztés minőségi és mennyiségi jellemzői képezhetik.
- Minden évfolyam végére a Hallás-, ritmus- és mozgásnevelés eredményeül a tanulók - egyéni lehetőségük, képességük szerint - rendelkezzenek a további évfolyamokon szükséges ismeretekkel, műveltséggel, készségekkel.
- Formálódjanak a személyiségjegyek kialakításában fontos magatartási, viselkedési elemek.
(Együttműködési készség, ítélőképesség, helyzetmegítélési képesség, felelősségtudat.)

I. Zenei írás-olvasás és készségei, reprodukciós készség fejlesztése során:

- Legyenek képesek - egyéni lehetőségük, képességeik szerint – ritmusképletek felismerésére, megnevezésére, lejegyzésére, ritmushangoztatásra, ritmusok lejátszására ütős hangszereken, csoportos együttműködés formájában is.

- Legyenek képesek - egyéni lehetőségük, képességeik szerint - tanult mondókákat, verseket, gyermekdalokat, dalokat, népdalokat emlékezetből elmondani, fúvós hangszeren - pl. triola, melodika, furulya -, vagy orgonán játszani.

II. Zenetörténetben való jártasság fejlesztése során:

- Ismerjék a zenei korok jelentősebb zeneszerzőinek életét, fő műveit, azok címét.

III. Játékbátorság fejlesztése során:

- Minél többször vegyenek részt gyermekjátékok, játékmondókák, népi játékok mozgással kísért előadásában mind csoportosan, mind egyénileg.

- Egyre könnyebben viseljék a nyilvánosságot.

- Legyenek képesek mozgástechnikákat alkalmazó improvizációkra.

A hallás-, ritmus- és mozgásnevelés tantárgy speciális követelményei:

I. A hangérzékelés fejlesztése

- A hangokra való figyelés és annak tudomásul vétele.

- A hangok és a vibrációs érzékelés fejlesztése mind akusztikus úton, mind a test más pontjain.

- A hangok és egyes tulajdonságaik, mint: hangszín, hangerő, hangmagasság, tempó differenciálása, legalábbis durvább ellentétek vonatkozásában.

II. Hang és mozgás kapcsolatának fejlesztése

- A hang és mozgás szoros összefonódásának jelentése, annak alapvető összefüggéseinek tudatosítása.

- Az alapvető mozgástechnikák elsajátítása.

III. Ritmusérzék fejlesztése

- A taktilis, vizuális és akusztikus úton érzékelt ritmusok átvétele és mozgás útján történő kifejezése.

Értékelés:

Követelmény és tevékenység szerint:

1. Ritmusátvétel, ritmusvisszaadás

- Ritmusfelismerés, ritmusmotívumok, ritmusok olvasása ritmusnévvel

- Írott kottakép ritmusának felismerése, megszólaltatása

- Ritmus megszólaltatása több szólamban

2. Mondókák, gyerekdalok, dalok önálló elmondása

3. Hangszerjáték

- Tanult dalok önálló megszólaltatása pl.: triolán vagy melodikán, furulyán, vagy orgonán.

- Tanult ritmusképletek önálló megszólaltatása ütős hangszereken

- Tanult hangszerek felismerése, megnevezés után

4. Zenehallgatás, zenetörténet

- Tanult zenei korok, jelentősebb zeneszerzői életútjának ismerete, jelentősebb műveik címe.

Ellenőrzési formák, értékelési formák:

1. Folyamatos megfigyelés

Ellenőrzés: - A tanulók teljesítményének, memóriájának, kreativitásának, órai aktivitásának, figyelmének, érdeklődésének folyamatos megfigyelése a tanév során.

Értékelés: Szóbeli értékelés

Célja a tanuló folyamatos motiválása a tanév során.

2. Szóbeli ellenőrzés

Ellenőrzés: A témakörök követelményeinek alapján.

Értékelés: Szóbeli értékelés

Az egyéni fejlődés fokának figyelembevételével, tanulói igyekezet, törekvés értékelésével.

3. Írásbeli ellenőrzés:

Ellenőrzés: Tanórai írásbeli gyakorló feladatok tanári ellenőrzéssel, ill. tanulói önellenőrzés.

Értékelés: Szóbeli értékelés

Szóbeli ellenőrzés

Megjegyzés:

- Az értékelés biztató és előremutató legyen.

- A tanulók elbírálásánál vegyük figyelembe a legkisebb értékelhető szóbeli vagy írásbeli megnyilvánulásokat is.

- Teremtünk lehetőséget az önértékelésre, biztassuk a tanulókat társaik értékelésére.

Eszközök:

(Feltételek, tankönyvek, taneszközök)

- A megfelelő hallókészülékes ellátás (audiológus, szakorvos, pedoaudiológus)
- Korszerű hangtechnikai és digitális eszközrendszer a hozzátartozó anyagokkal, kiadványokkal.
- Manipulációs eszközök (kottafüzet, hangjegytábla, dallamkirakó, mágneses vagy posztótábla, korongok) ritmus és kottaolvasó készlet
- Különféle ritmus és hangkeltő eszközök, egyéb hangszerek: triangulum, kisdob, cintányér, melodika, furulya, szintetizátor, xilofon.
- Megfelelő, jól szellőztethető terem, mozgásra alkalmas tér,
- Hallási differenciálást fejlesztő eszközök, észlelő játékok
- Szemléltető képek.
- A tanulást-tanítást segítő tankönyvek, kiadványok (Ének-zene az óvodában, Magyar népszokások, Jeles napok, Népzene, Népi játék) és egyéb zenei ismeretterjesztő művek.
- Az óra típusának megfelelő szakképesítés, így lehetőség szerint ének-zenében jártas szurdopedagógia szakos gyógypedagógus.

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Előkészítő 1. osztály

Óraszám: 68

Heti óraszám: 2

Cél:

- A környezet zajosságának érzékelésével tudatos kapcsolatok kiépítése tárgyak, eszközök és ezek jellegzetes hanghatásai között
- Ritmikusan tagolt mozgássorozatokkal a gyors-lassú, rövid-hosszú hanghatások különbözőségének tudatosítása
- A ritmusolvasás gyakoroltatása
- A levegőgazdálkodás fejlesztése fúvós hangszerek megszólaltatásával
- A téri orientáció és a testséma fejlesztése

- Az akaratlagos lazítás-feszítés technikájának fejlesztése
- A vizuális emlékezet fejlesztése mozgásutánnal
- A ritmikus beszéd alapozása
- A beszédhallás fejlesztése szavak, rövid mondatok differenciálásával

Követelmény:

A követelmények az alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése
- Mondókák, versek tanulása

Hangérzékelés fejlesztése

Cél:

- A meglévő hallásmaradvány maximális kihasználása mellett a vibrációs érzékelés felhasználásával a hang meglétének és megszűntének észrevetése
- Annak tudatosítása, hogy környezetünk tárgyaihoz, eszközeihez zajok, zörejek tartoznak
- A hallási differenciáló képesség fejlesztése nagyobb hangerő különbség, illetve hangmagasságban és hangszínből nagy eltérést mutató hanghatások felhasználásával

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló visszajelzést adni a hang meglétére, illetve megszűntét vonatkozásában, szükség esetén a vibrációs érzékelést is felhasználva
- Jelezze - figyelemráirányítást követően - a gyakori, nagyobb hangerejű környezeti zajok, zörejek meghallását
- Tudjon differenciálni nagyobb különbségeket hangerőben, hangszínből, hangmagasságban /oktávnál nagyobb, oktáv távolság/

Tartalom:

- A hang és szünet megfigyelése, érzékelése akusztikus és vibrációs alapon:
 - Visszajelzés a hangfal érintésével, majd közvetítő vibrációt igénybe véve /pl. léggömb tapintása/
 - A hang /pl. zene cd-ről, digitális adathordozóról, magnóról, elektromos orgonahang/ meglétének, illetve megszűntének jelzése a hangfaltól eltávolodva csak akusztikus érzékelésre alapozva
- A gyerekek által gyakran látott környezeti tárgyak, eszközök hangjának felismerése, megkülönböztetése valóság-hű szemlélet és elektroakusztikai minta alapján /video, cd/
- Hangerő differenciálása:
 - Halk, hangos jelzése /pl. mozdulatokkal, grafikusán/ nagy különbségű hanghatások esetében
 - Zenehallgatás közbeni hangerőváltás /halkítás, hangosítás/ jelzése
- Hangszín differenciálása:
 - Hanghatásukban nagy eltérést mutató hangszerpárok megkülönböztetése /pl. dob - síp, orgona - kasztanyetta, dob - cintányér, stb./
- Hangmagasság differenciálása oktávnál nagyobb és oktávnyi távolságú hanghatásokkal

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- Az egyenletes lüktetés érzékelése, átvétele
- Időtartamban jól elkülöníthető hanghatások differenciálásával az alap ritmusképlet kialakítása
- Ritmikusan tagolt mozdulatsor utánzással az alap ritmusképletek időbeli különbözőségének tudatosítása
- Az ütemtartás gyakorlása egyenletesen gyors ill. egyenletesen lassú ritmussorozat mozgásos átvételével
- Szimbólumokhoz kötött ritmusolvasás kialakítása
- Az alap ritmusképleteket tartalmazó ritmusmotívumok átvételének, visszaadásának gyakoroltatása

- Hangszeres játék fejlesztése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló az egyenletes lüktetés átvételére hosszú sorozatok esetén (kb. 30-40 ütem)
- Legyen képes a rövid, hosszú hangok differenciálására időtartamban nagy eltérést mutató hanghatások észlelésekor
- Tudjon együttes mozgással begyakorolt, tá-ti ti motívumra épített ritmikus mozdulatsort emlékezetből leutánozni 4-6 mozdulat terjedelemben
- Igyekezzen megtartani az egyenletesen gyors ill. lassú ritmus ütemét nagy- és finommozgás-sorozatokban akusztikus és vizuális (a tanár hangszeres játéka segítő mozgással) észleléshez kötötten
- Tudjon grafikusábrázolással, vagy kirakással megjelenített, alap ritmusképleteket tartalmazó 4 egységnyi ritmus motívumot leolvasni ritmusnévvel, rövid – hosszú szótagpárokkal ill. megjeleníteni ritmusos alapmozgásokkal
- Legyen képes 4 egységnyi, tá ti -ti felépítésű ritmusmotívumok átvételére, visszaadására, ritmushangszerekkel, kis- és nagymozgásokkal
- Tudja megszólaltatni az alap ritmusegységeket ütőhangszereken és fúvós hangszereken (melodika, furulya) azonos hangon

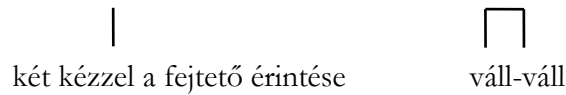
Tartalom:

- Egyenletes lüktetés átvétele akusztikus és vibrációs érzékeléssel (hangfal, dob, stb. érintése) ill. csak akusztikus érzékelés alapján:
 - hangszeren adott hosszú (30- 40 ütem) sorozatok,
 - ritmusos, erős hangzású zenedarabok felhasználásával
- Átvétel alapmozgásokkal (járás, futás, ugrás, dobás, kapás)
- Átvétel kis mozgásokkal (pl.: kéz,- lábujjmozgások, mimikus mozgások, nyelv,- ajakmozgások)
- Hosszú, rövid hangok differenciálása
- Időtartamban élesen elkülönülő hangok differenciálása (pl.: orgona, melodika hangja), az akusztikus észlelést taktilis észleléssel segítve (pl.: hosszabb-rövidebb szalag, zsinór, fonal)

végig simítása, hosszabb-rövidebb "kígyó" hengerítése képlékeny anyagból a hanghatással egyidőben, stb.)

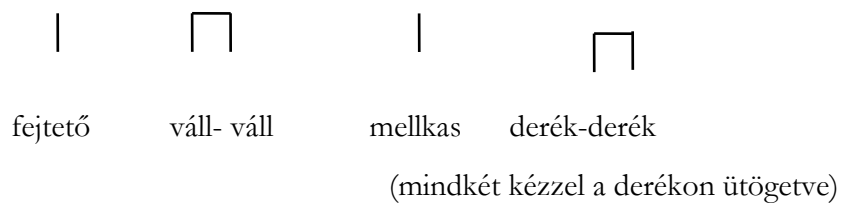
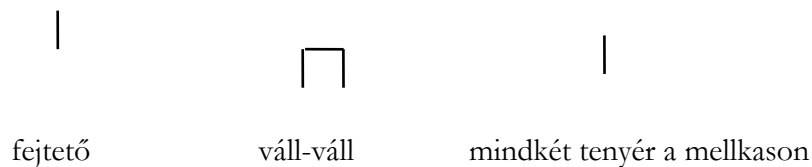
- Időtartamban a negyed, nyolcad értéknek megfelelő hangok differenciálása, visszajelzése mozgással, grafikusán
- Utánzó gyakorlatok ismétlődő motívumban, bővülő mozdulatsorral.

Pl.: kiinduló mozdulategység:

(mindkét kézzel az azonos vállat érintgetve)

bővítés:

- Egyenletesen gyors ill. egyenletesen lassú ritmus differenciálása, átvétele mozgással, ütemtartás
- Akusztikus és vizuális észlelés alapján
 - A tanár kézbe fogható hangszereken (melodika, furulya, dob, cintányér, stb.) való játékaival egyidejűleg a mozgást is végzi
 - Helyhez kötött hangszeres játék (pl.: orgonálás) közben a tanár a ritmust jelző mozdulatokkal (pl.: fejbiccentések) irányítja a mozgást
- Ritmusátvétel, ütemtartás csak akusztikus észlelés alapján
- Ritmusolvasás /a már kialakított ritmusértékekre építve/
- Kirakással (pl.: bábuk, kockák) megadott ritmusok megjelenítése mozgással (pl.: ugrás, lépés, taps. ...)
- Grafikusán adott ritmusok lemozgása, visszaadása rövid- hosszú szótagú leolvasással
- Ritmusmotívumok átvétele, visszaadása

- Vizuálisan is ábrázolt 4 egységnyi ritmusmotívumok (negyed- nyolcad változatok) átvétele és visszaadása
 - kis mozgással
 - kirakással
 - grafikusan
- Akusztikusan és vizuálisan (a tanár mozgása, beszéde, hangszeres játéka) észlelt 4 egységnyi ritmusmotívumok azonosítása grafikus jelzésükkel, kiválasztással
- Hangszeres játék
- Előkészítő gyakorlatok a fúvós hangszerek használatához: hosszú-rövid kifújás tenyérbe taktilis, vizuális, majd akusztikus alapon
- Lassú ill. gyors sorozatok lejátszása a ritmus egyenletességének megtartásával, dobon, azonos hangon melodikán, metallophonon
- Az 5 vonalas ábrázolás bevezetése: d - d' kottaképe, kézjele, kirakása, olvasása

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Alapmozgások koordinációjának fejlesztése meghatározott irányok nélküli mozgásgyakorlatokkal
- A tér mozgásos észlelésének fejlesztése
- Az egész talpon való átgördülés sokoldalú érzékeltetése
- A saját test mozgásának megfigyeltetésével a testfogalom fejlesztése
- A társ mozgásirányának követésével vizuális fejlesztés
- Izomtónus szabályozás kézre, lábra irányulóan
- Az egyensúlyérzék fejlesztése a kijelölt „utakon”, illetve stabil alapon végrehajtott mozgásokkal
- Szem - láb koordináció fejlesztése
- Szem - kéz koordináció fejlesztése
- Az ujjmozgások fejlesztése
- A testfogalom fejlesztése a láb egyes részeinek célzott tevékenykedtetésével

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló az alapmozgások végrehajtására úgy, hogy a teret jól kihasználja,

társai mozgásirányát tudatosan figyelje és velük lehetőség szerint ne ütközzön

- Javítsa a tanuló - legalább figyelmeztetésre - az esetlegesen csoszogó járását

Tartalom:

- Nagymozgás gyakorlatok /járás, futás, szökdelés, csúszás, mászás, kúszás/ meghatározott irányok nélkül
- Stabil, egyenletes, sima felületen
- Stabil, de változó felületsimáságú alapon /pl. sima kövön, műanyagpadlón, szőnyegen, gyékény lábtörőn, vászonra ragasztott rizs,- kukorica- szemeken/
- Tempóváltással a már felsorolt alapon
 - A tempó tartását a tanár mozgásának követése biztosítja
 - Tempóváltások, mozgások szóbeli utasításra /Lassan____! Gyorsan____!/
- Izomerő gyakorlatok marokkal, kéz- és lábujjakkal

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Az utánzókézség fejlesztése a testrészekkel végezhető mozgások körében
- Az arcrészek mozgékonyságának fejlesztése
- Jellegzetes állatmozgások utánzásának gyakorlása

Követelmény:

- Törekedjen a tanuló a tanári mozgásmintát megfigyelni és azt lekövetni

- Igyekezzen a jellegzetes mozgású állatok valóságos vagy mozgóképes megfigyelését követően kifejező mozgással az adott állatot megjeleníteni

Tartalom:

- Szituációkhoz való viszonyulásokat (pl.: elutasítást, helyeslést, hívást stb.) kifejező fej,- kéz,- vállmozgások utánzása tükörbeli kontrollal
- Grimaszjáték utánzással, tükörkontrollal

- Állatmozgások utánzása

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A ritmusos beszéd alapozása vokális- és szótaggyakorlatokkal
- A beszédhallás fejlesztése szó, rövid mondat terjedelemben
- Az egyenletes lüktetés megéreztetése, átvétele mondóka, gyermekdal akusztikus észlelésekor

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló hangadásában a rövid-hosszú időtartam érzékeltetésére
- Differenciáljon a tanuló rövid, de hosszúságban eltérő mondatokat írásos megerősítés mellett kettes-hármas csoportban
- Figyeljen fel beszéddel megszólaltatott mondókák, gyermekdalok egyenletes lüktetésére

Tartalom:

- Ritmikusan tagolt hangadás gyakorlatai
- Időtartamban változó hosszúságú hanghatásokra rövid, hosszú magánhangzó sorok, rövid-hosszú szótagpárok mondogatása
- Rövid-hosszú magánhangzó-sorozatok, ritmikus egységek utánzása
- Szavak és rövid, de hosszúságukban eltérő mondatok differenciálása írásos megerősítés mellett kettes-hármas csoportban
- Mondókák, gyermekversek elsajátítása
- Ismerkedés mondókával akusztikus, vizuális észleléssel /a tanár szövegmondása, éneke, hangszeres játéka/, az egyenletes lüktetés átvétele mozgással
- Visszhangjáték mondókák, versek szövegével

Mondókák, versek tanulása

A kiválasztott szövegek a magyar nyelv és irodalom tantárggyal átfedve segítik a beszédképességek fejlesztését. A mondókák, versek feldolgozásánál a szurdopedagógiai módszerek és a tantárgy speciális módszertana szerint multimodális csatornákon keresztül segíti a beszédképességek fejlődését.

Cél: A feldolgozott szövegek megértése, akusztikus differenciálása, mozgássorokkal történő elsajátítása, vagy kísérése, elmondása. A verbális emlékezet fejlesztése. A beszéd összes komponensének fejlesztése.

Követelmény: A szövegek megtanulása, az egyéni képességek figyelembevételével.

Tartalom:

Mondókák, versek törzsanyaga:

Alma, alma...

Egy, kettő, bal, jobb...

Fújja a szél...

Tipp-topp...

Csigabiga, gyere ki...

Borsót főztem...

Hinta, palinta...

Sétálunk, sétálunk...

Kele, kele gólya...

Kis Bence...

Gyereke, gyerekek...

Mackó, mackó ugorjál, ...

Tente baba, tente...

Cini, cini muzsika...

Cicukám, kelj fel...

Ég a gyertya ég...

Hejj, Gyula, Gyula...

Ugráljunk, mint a verebek...

Szem, szem, szőlőszem...

Egy, kettő, három...

Hipp, hopp hepe, hupa...

Ajánlott mondókák, versek:

Csip-csip csóka...

Kerekecske dombocska...

Hopp, hopp katona...

Zsipp-zsupp, kenderzsupp...

Erre kakas, erre tyúk...

Egyszer volt egy ember...

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Előkészítő 2. osztály

Óraszám: 68

Heti óraszám: 2

Cél:

- Az irányhallás fejlesztése a környezeti zajok, zörejek, hanghatások felhasználásával
- Az alap ritmusegységek időtartambeli különbségének tudatosítása
- Ritmusírás az ötvonalas rendszerbe
- A hallási differenciáló képesség fejlesztése a ritmussorozatokba beépített negyed szünet érzékeltetésével
- Mozgáskoordináció fejlesztése
- Az önkifejezés fejlesztése test- és arcjátékkal
- A kifejező beszéd fejlesztése hangintonációs gyakorlatokkal

Követelmény:

A követelmények az alfejezetekben kerülnek kifejtésre

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése

- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése
- Mondókák, versek tanulása.

Hangérzékelés fejlesztése

Cél:

- A vibrációs érzékelés fokozatos háttérbe szorításával a hang meglétének és megszűntének érzékelése
- Az asszociációs és lokalizációs képesség kialakítása a környezeti zajokat, zörejeket felhasználva
- A hallási differenciáló képesség fejlesztése az alkalmazott hangerő csökkentésével, illetve hangmagasságban és hangszínből kisebb eltérést mutató hanghatások felhasználásával

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló akusztikus minta alapján a hang meglétét, megszűnését jelezni
- Tudja környezete tárgyait, eszközeit /ill. azok képét/ zajokhoz, zörejekhez társítani
- Ismerje fel és odafordulással jelezze közvetlen környezetében a nagyobb hangerejű zajok, zörejek hangforrásának irányát
- Tudjon differenciálni kisebb különbségeket hangerőben, hangszínből, hangmagasságban /oktáv, kvint távolság/

Tartalom:

- A hang és szünet megfigyelése, érzékeltetése szabad hangtérben, elsősorban akusztikus alapon
- Asszociációs és lokalizációs gyakorlatok zajokkal, zörejekkel:
- Hangkeltés a közvetlen környezet eszközeivel, tárgyaival

A keletkezett zörejek megfigyeltetése. /pl. ajtóbecsapás, csengetés, evőeszközök csörgése a tányéron, vízcsobogás, WC lehúzása, stb./

- Zajok, zörejek társítása konkrét tárgyakhoz, illetve tárgyképekhez. /A differenciálандók száma 2-3/
- A hangforrás helyének felismertetése vizuális segítséggel, majd a vizualitást kizárva

Hangerő differenciálása:

- Halk, hangos jelzése csökkentett /lehetőség szerint a hallásküszöböt közelítő/ hangerő esetén
- A fokozatos erősödés, halkulás jelzése /mozgással, grafikusan/ folyamatos hanghatások alapján /pl. orgonahang, zene/

Hangszín differenciálása:

- Hanghatásukban kisebb eltérést mutató hangszerpárok megkülönböztetése /pl. dob - ritmusfa, orgona - melodika, triangulum - cintányér, stb./
- Női és férfihang megkülönböztetése
- Néhány állathang megkülönböztetése /pl. macskanyávogás, kutyaugatás, tehénbőgés, madárcsiripelés, stb./
- Hangmagasság differenciálása oktáv és kvint távolságnyi hanghatások esetén

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

Az Ek.1. osztály céljai kiegészülnek a következőkkel:

- Az alap ritmusképlet írásának elsajátítása
- A negyed szünet érzékeltetése

Követelmény:

Az Ek.1. osztály követelményei kiegészülnek a következőkkel:

- Vegye át a tanuló mozgással a váltakozó ritmussorozatok egyenletes lüktetését kb. 8-12 2/4-es ütem terjedelemben váltakozva
- Tudja az alap ritmusképleteket megfelelő jelöléssel ( ) az ötvonalas rendszerbe írni
- Vegye észre és mozgásszünettel jelezze a ritmussorozatokba beépített negyed szünetet.

Tartalom:

Az Ek.1. osztály tartalma kiegészül a következőkkel:

- Egyenletes lüktetés átvétele mozgással a rövid ill. hosszú ritmusokat 8-12 ütemenként váltó ritmussorozatok esetén
- Negyed szünet
- Szünetet tartalmazó ritmussorozatok átvétele mozgással, a szünetet mozgásszünettel jelezve
- A negyed szünet grafikus jele, megjelenítése ritmustapsoláskor
- Szünetet is tartalmazó 4 egységnyi ritmusmotívumok átvétele és visszaadása hangszeren is (melodikán, metallophonon csak azonos hangon)
- A szolmizációs hangok bővítése a sz (szó)-val

Mozgásfejlesztés

Cél:

- A térpercepció fejlesztése a téri irányok bemozgásával
- A testfogalom további fejlesztése a láb egyes részeinek célzott tevékenykedtetésével
- Az egyensúlyérzék további fejlesztése a kijelölt „utakon”, illetve stabil alapon végrehajtott mozgásokkal
- Szem - láb koordináció további fejlesztése
- Szem - kéz koordináció további fejlesztése
- Az ujjmozgások, finommotorika további fejlesztése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló tükörkontrollal saját mozgását figyelni, korrigálni
- Tudjon hosszabb /2-3 méteres/ kijelölt utat úgy bejárni, hogy lábmozgását tudatosan figyeli

Tartalom:

- Nagymozgás gyakorlatok instabil alapon, talajhoz kötötten /pl. szivacs szőnyegen, gumimatracon, stb./
- Meghatározott irányú /pl. járósávokon, bábukkal kirakott utakon, ... stb./ nagymozgás-gyakorlatok
- Járásgyakorlatok egyenletesen lassú tempóban lábujjhegyen, sarkon, külső-belső talpélen
- Kézujjakkal végzett gyakorlatok

- Ujjak elkülönített mozgása /pl. hajlítgatások, lépegetés/ egy-egy kézzel, majd a két kéz egyidejű, azonos mozgásaival
- Ujjak összerendezett mozgása, hangsúlyozottan a hüvelyk,- a mutató,- és középső ujjak együttes tevékenysége /pl. csippentések, szalag feltekerése, .../

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Hangulatok arc- és testkifejezéseinek megfigyelése
- A testi érzetek arckifejezéseinek és testjátékának megfigyelése, utánzása
- Asszociatív kapcsolatok kialakítása hangulatok és utánzómozgások között

Követelmény:

- Törekedjen a tanuló utánzásaiban a mintát mindjobban megközelíteni
- Igyekezzen állatmozgásokat megjeleníteni jól elkülöníthető hanghatások észlelése alapján, képpel segített kondicionálást követően.

Tartalom:

- Örömet, szomorúságot, érdeklődést, unalmat kifejező arc- és testjáték megfigyelése, utánzása
- A fájdalom, az éhség, a szédülés, a fáradtság, az álmoság megjelenítése test- és arcjátékkal, tanári mintát utánozva
- Hanghatásokra -állathangok hangfelvételeire ill. állathangot utánzó hangszeres zenére- állatmozgások megjelenítése pl.: madár, kutya, medve,...)

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A ritmikus beszéd fejlesztése a hangsúly hanggal való kifejezésével
- A beszédhallás fejlesztése

Követelmény:

- Igyekezzen a tanuló magánhangzó-sorozatok utánmondásakor hangjával nyomatékokat kifejezni
- Ismerjen fel írásos megerősítés mellett akusztikus differenciálással mondókarészleteket

Tartalom:

- Gyakorlatok hangerőváltással
- Magánhangzó-sorozatok utánzása nyomatékkal tagolt ritmikus egységekben
- Hangszeresen adott, hangsúlyt érzékeltető ritmikus egységek visszaadása hanggal
- Beszédhallást fejlesztő gyakorlatok
- Mondókák kiemelt részleteinek akusztikus differenciálása írásos megerősítés mellett
- Mondókarészletek egy-egy szavának felismerése csak akusztikus úton
- A beszédritmusból beálló szünetek tudatosítása, grafikus jelzése
- Mondókák, gyermekversek kísérő mozgásokkal, játékhoz kapcsolva, ritmikus együttmondással

Mondókák, versek tanulása

Törzsanyag

Weöres Sándor: Nagy a hó...

Nyuszi fülét hegyezi...

Hátamon a zsákom...

Süt a mama, süt...

Mosogat a nagymama...

Húsvét hétfő van ma...

Pont, pont vesszőcske...

Hüvelykujjam mustáros...

Piros a sapkája...

Ajánlott versek, mondókák:

Kukurikú, jó reggelt!

Háp, háp, háp...

Esik az eső, fúj a szél...

Az erdőben sétáltam...

Kerekecske gombocska, volt egy kicsi dombocska...

Kati kakasa...

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

1. osztály

Óraszám: 68

Heti óraszám: 2

Cél:

- A hallásfigyelem fejlesztése a tanuló környezetében ismétlődően visszatérő hanghatásokat felhasználva
- A megtartó emlékezet fejlesztése ritmusmemorizálással, ritmikus mozdulatsor utánzással
- A hallási differenciáló képesség fejlesztése az ütemhangsúly érzékeltetésével
- A szolmizációs hangok ismeretkörének bővítése
- A beszédritmus fejlesztése mondókák szövegén, köznapi kifejezéseken
- A kreativitás fejlesztése mozgásimprovizációkkal

Követelmény:

A követelmények az egyes részterületeknél kerül kifejtésre.

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése
- Mondókák, versek tanulása

Hangérzékelés fejlesztése

Cél:

Az előkészítő 1. és 2. osztályok céljai a következő kiegészítésekkel:

- Tudatos felfigyeltetés a mindennapok gyakran ismétlődő hanghatásaira, illetve azok megszűntére
- A hangdifferenciálás fejlesztése finomabb hangerő- és hangmagasság különbségek alapján
- A zenekari hangzás érzékelésének gyakorlása
- A hangszín-differenciálás fejlesztése a különböző emberi hangadások akusztikus észlelése alapján

Követelmény:

Az előkészítő 1. és 2. osztályok követelményei a következő kiegészítésekkel:

- Legyen képes a tanuló a mindennapok ismétlődően visszatérő hanghatásaira felfigyelni, azok meghallását - lehetőség szerint - beszédben megfogalmazva jelezni /pl. hallom, hogy harangoznak, csengetnek/
- Figyeljen fel tevékenység közben a nevét tartalmazó felszólításra, tiltásra
- Jelezze a finomabb hangerőváltásokat, a szűkebb hangmagasság különbségeket /kvint, kvart távolságok/
- Vegye észre zenehallgatáskor a zenekari hangzás erősségének változását
- Tudjon megkülönböztetni akusztikus észlelés alapján néhány emberi hangadást az azt ábrázoló kép kiválasztásával /pl. köhögés, nevetés, beszéd, stb./

Tartalom:

Az előkészítő 1. és 2. osztályoknál leírtak a következőkkel egészülnek ki:

- A mindennapok ismétlődően visszatérő hangjelenségeinek megfigyelése, tudatos differenciálása
- Valóságos helyzetben felfigyeltetés a hangra

Pl. Figyelj, most csengetnek, harangoznak, jön a szemetes autó, szól a hangosbeszélő... stb

- Asszociáció kiépítése a hanghatás és a konkrét tárgy, illetve tárgykép között
- A hang észlelését követően szóbeli megfogalmazás:
Hallom, hogy ____ csengetnek, harangoznak.... stb.
- A tanuló nevét is tartalmazó felszólításokra való felfigyelés gyakoroltatása csak akusztikus észlelés alapján

Hangdifferenciálások:

- Finomabb hangerőváltások jelzése különböző hangszerekkel adott változó intenzitású folyamatos hanghatások alapján. Ezek jelzése mozgással, grafikusan.
- Az alaphanghoz viszonyított kvint és kvart távolságú hangmagasság jelzése mozgással, grafikusan.

Hangszín-differenciálás:

Néhány emberi hangadás megkülönböztetése vizuális és akusztikus, majd csak akusztikus észlelés alapján /nevetés, köhögés, tüsszentés, beszéd, sírás/.

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- Az egyenletes löktetés átvétele, visszajelzése
- A ritmikus mozdulatsor utánzással a ritmusmemorizálás fejlesztése
- A ritmusmotívumok és grafikus képük azonosításának gyakorlása
- Az ütemhangsúly megéreztetése
- A szolmizációs hangok körének bővítése
- A dallamjátszás gyakorlása

Követelmény:

- Vegye át a tanuló mozgással a 4 egységenként változó negyed-nyolcad sorozatok egyenletes löktetését
- Tudjon ritmusmotívumot kiválasztani több közül vizuális és akusztikus észlelés alapján
- Jelezze mozgással az ütemhangsúlyt vizuális és akusztikus észlelés alapján

Tartalom:

- 4 egységenként változó negyed- nyolcad sorozatok egyenletes lüktetésének átvétele, visszajelzése mozgással, hangszeres játékkal
- A negyedérték, mint egység tudatosítása

$$\text{tá} = \text{ti-ti} = \text{negyed szünet Z} /$$
- A 2/4-es ütemmutató
 - értelmezése,
 - írása,
 - ritmussor tagolása ütemvonallal
- Ritmikus mozdulatsor utánzás 8-10 mozdulat terjedelemben
- Negyedekből, nyolcadokból álló ritmusmotívumok kiválasztása több közül vizuális és akusztikus, majd csak akusztikus észlelés alapján
- Az ütemhangsúly kiemelése, visszajelzése mozgással
- A ritmussort adó hangszertől nagyon eltérő hangszínű hangszerrel megszólaltatva
- Azonos hangszerek nagyobb hangerővel megszólaltatva
- A ré, mi, lá szolmizációs hangok:
 - kézjelük
 - kottaképük
 - írásuk
 - olvasásuk
- A tanult szolmizációs hangok megszólaltatása hangszeren (melodika, orgona, metallophon)

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Akaratlagos izomtónus szabályozás az egész testen
- Mozgástervezés fejlesztése
- A két testfél mozgásának összerendezése
- Tempó- és irányváltások gyakorlása az alapmozgásokkal

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló egész testét ellazítani, megfeszíteni

- Igyekezzen adott célt megközelítő mozgásában a legrövidebb utat kiválasztani
- Tudjon gördülékenyen irány- és tempóváltásokat végrehajtani az alpmozgásokkal

Tartalom:

- Lazító - feszítő gyakorlatok, dinamikus relaxáció
- Adott cél megközelítése különböző térhelyzetekből, zavaró akadályokkal a terepen
- Páros testrészek egyidejű, azonos mozgatása
- Tempó- és irányváltásos nagymozgások
- Tanári minta lekövetésével
- Szóbeli utasításokra
- Hanghatásokkal irányítva

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Hanghatások, hangulatok megjelenítése közti kapcsolat kiépítése
- Három-négy mozzanatos - zenei effektusokkal irányított - pantomimes játékok kivitelezésének a fejlesztése
- A tanulók mozgáskreativitásának fejlesztése

Követelmény:

- Jelenítsen meg a tanuló hangulatokat akusztikus és vizuális (segítő képek, a tanár hangszeres játéka) észlelés alapján kifejező arcjátékkal, testbeszéddel
- Vegyen részt aktívan a pantomimes gyakorlatokban

Tartalom:

- Az öröm, a szomorúság hangulati megéreztetése, átvétele
- A hangulatok mimikával, testbeszéddel kifejezése
- Pantomimes gyakorlatok

- Akusztikus és vizuális észlelési (a tanár rövid, hangszerrel kísért meséje, képek, díszletek stb.) alapon 3-4 mozzanatos, csattanóval végződő történetek kialakítása.
- A kialakított történetek igénye szerinti testbeszéd, arcjáték gyakorlatok
- A történetek megjelenítése némajátékkal - csak auditív úton irányítva - a mozgásváltást az irányító nagy eltérésű hang megszólalása segíti
- Mozgás improvizációk - a tanulók egyéni gondolattársításával - különböző tempójú, hangerejű, hangszínű ritmus- és dallammotívumokra.

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A tanulók akusztikus észlelési és differenciáló képességének fejlesztése
- A hangsúlyos és hangsúlytalan ejtés gyakorlása

Követelmény:

- Tudjon a tanuló folyamatos szövegben akusztikus minta alapján szünetet, hangsúlyt jelölni
- Igyekezzen folyamatos szöveget - 3-4 mondat terjedelemben - szünet- és hangsúlyjeleknek megfelelően olvasni, szükség esetén tanári mintát igénybe véve

Tartalom:

- Negyedekből, nyolcadokból álló ritmusmotívumnak visszaadása hanggal /ritmusnevek, rövid-hosszú szótagpárok/
- Mondókák, köznapi kifejezések gyakorlása
- Hangerő fokozatos és folyamatos növelése, csökkentése
- Hangerőváltások ritmusmotívumokban a hang folyamatosságát megtartva
- Mondatok, frázisok hangsúlyos ejtése
- Dúdolási előgyakorlatok a beszédhanggal azonos hangmagasságon
- Szünetek, hangsúlyok jelölése a mondókák szövegén, illetve más összefüggő szövegen akusztikus minta alapján.

Mondókák, versek tanulása

Mondókák, versek törzsanyaga:

Kicsi vagyok én...

Télapó itt van...

Hull a pelyhes fehér hó...

Állj, ha piros..

Esik az eső...

Gyermekcirkusz bohóca... (Jancsibohóc)

Olvasás...

Fecskehívogató

Zöld erdőben jártam...

Ez elment vadászni...

Ajánlott mondókák, versek:

Ha én cica volnék...

Kezdődik az iskola...

Gólya, gólya gilice...

Dagadj, dunna, kispaplan...

Regélő

Kiskarácsony, nagykarácsony...

Haragosi...

Nyári rajz

Nézd, mama!

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 1. osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzeteket, életképeket kifejező dalok

Aki nem lép egyszerre; Budabuda bácsi; Bújj, bújj itt megyek; Bújj, bújj medve; Bújj, bújj zöld ág;

Egyenlőre, két kettőre; Egyél libám; Erdő mellett nem jó lakni; Ess, eső, ess; Ég a gyertya, ég;

Éliás, Tóbiás; Én kis kertet kerteltem; Fecskét látok; Fehér liliomszál; Gyertek haza, ludaim;

Gyertek lányok játszani, játszani; Gyertek lányok ligetre; Gyerünk, menjünk vendégségbe; Hej, a

sályi piacon; Hess el, sasl; Hinta, palinta; Hód, hód, fényes lánc; Kering az orsó; Kicsi vagyok én; Körtéfa; Megy a kocsi; Nyisd ki Isten kiskapudát; Rece, rece pogácsa; Sírjunk, ríjunk; Szegény legény; Szólj síp, szólj; Ti csak esztek, isztok; Túrót ettem; Tücsök koma, gyere ki; Zíbor, zábor; Zsipp-zsupp

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Szent Gergely doktornak; Télapó itt van (Gyermekdal – Donászy M.); Kirje, kirje; Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Brumm, brumm, Brúnó; Sárdó, gyűj el; Esik eső karikára; Balázs Á. – Nádas Katalin: Fűzzünk, fűzzünk; Már megjöttünk estére (vers:Károlyi Amy); Hová még te kis nyulacska?

Mondókák, kiszámolók

Egy – megérett a meggy; Névcsúfolók – pl. Balázs, csípjén meg a darázs; Hüvelykujjam almafa; Lementem a pincébe; Gyerekek, gyerekek, szeretik a perecet

Zenehallgatási anyag – 1. osztály

Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánc, lánc, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcsúfolók- „Ádám kutya ül a hátán”

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

2. osztály

Óraszám: 68 óra

Heti óraszám: 2

Cél:

- A hangintonációs képesség fejlesztése
- A beszédritmus fejlesztése
- A hallási differenciáló képesség fejlesztése a zene-beszéd, női-férfi hang különbözőségére építve
- A megismert ritmusok beépítése ritmusfelelgetőbe
- A mozgástervezés fejlesztése
- A fantázia, az improvizációs készség fejlesztése
- Mondókák, versek elsajátítása

Követelmény:

A követelmények az alábbi alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Hangérzékelés fejlesztése

Cél:

- Az aktuális anyanyelvi tananyaghoz kapcsolódóan zörejek, zajok differenciálása a felismerendők körének bővítésével
- A női és a férfihang megkülönböztető képességének fejlesztése
- Hangszerek hangjának megfigyelése, lehetőség szerint a különbségek érzékelése

Követelmény:

- Törekedjen a tanuló a leggyakoribb környezeti hanghatások észlelésének szóbeli megfogalmazására is (Pl.: Szirénázott a mentő. Hallottam, dörgött. stb.)
- Tegyen különbséget zene és beszéd között. Az adott hang jelenlétét fogalmazza is meg (Pl.: Most zenét hallok. Most beszélnek. Esetleg: Most nő/férfi beszél, énekel. stb.)

Tartalom:

Zajok, zörejek differenciálása

- Tárgyak, eszközök, természeti jelenségek hangjainak megfigyelése valóságos helyzetben (Pl.: háztartási gépek, járművek, dörgés, zivatar, stb.)
- Differenciálás akusztikus alapon (hangkazetta) képkiválasztással
- Akusztikus felismerést követően az eszközök, tárgyak megnevezése (Pl.: Ez dörgés volt. A mentő szirénáját hallottam. stb.)

Hangszín differenciálása:

- Női és férfihang megkülönböztetése
 - beszédben
 - énekben
- Zene - beszéd megkülönböztetése
- Hangszerek hangjának felismerése - elsősorban látható, valóságos eszközű hangforrás esetén (Bármely rendelkezésre álló, kézbevehető hangszer).

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- Az egyenletes lüktetés átvétele, visszajelzése kis egységváltású sorozatok érzékelésekor
- A mozgás- és ritmusemlékezet fejlesztése bővülő mozdulatsor utánzással
- Az ütemhangsúly kifejezése mozgással, hangszeres játékkal
- A megismert szolmizációs hangok ismeretének elmélyítése
- A ritmusfelelgető elsajátítása

Követelmény:

- Tudja a tanuló a 2 egységenként változó, azonos felépítésű (tá-ti-ti) ütemet ismétlő ritmussorozat egyenletes lüktetését átvenni.
- Hajtsa végre pontosan a ritmikus mozgásutánzási gyakorlatot 12- 14 mozdulategységben.
- Jelezze helyesen a 2/4-es ütem felépítésű ritmussorozatok ütemhangsúlyát akusztikus észleléshez kötötten.
- Tudjon ritmusfelelgetőben részt venni 4 egységnyi motívum terjedelemben.

Tartalom:

- Egyenletes lüktetés átvétele a 2 egységenként azonos ütemet ismétlő sorozatok akusztikus észlelése alapján.
- Visszajelzés
 - az alapmozgások variációit felhasználva,
 - tetszés szerinti kis mozgással,
 - hangszeres játékkal.

Ritmusírás:

- Az alap ritmusképletek (tá, ti-ti) írása az ötvonalas rendszerbe, akusztikusan észlelt motívumok lejegyzése.
- A negyed szünet jele, írása.
- Ritmussorozatok tagolása a 2/4 -es ütemmutatónak megfelelően
 - ütemvonal alkalmazása
 - záróvonal alkalmazása
- Ritmikus mozdulatsor utánzások
 - tanári kezdeményezéssel a mozdulatsor felépítésében
 - a tanulók önálló mozdulatsor felépítésével

A már megismert szolmizációs hangok ismétlő elmélyítése, a hangszeres játék során saját mozgás és a keletkezett hang megfigyeltetése. Pl

- nagyméretű ütős hangszeren,
- hangskálának megfelelő, felfüggesztett harangsoron.
- Ritmusfelelgető
 - Vizuális, akusztikus észleléssel (tanár hangszeres játéka) 4 egységnyi motívum terjedelemben, azonosan ismételve

- Tanuló - tanuló (ill. tanulók csoportjai) közti ritmusfelelgető. (Pl.: A játékot indító csoport grafikusan kapott, majd memorizált ritmussal indít. A tanuló (a tanulók egyik csoportja) önállóan megalkotott ritmussorral indít.)

Mozgásfejlesztés

Cél:

- A térészlelés fejlesztése adott távolságok becslésével, a megfelelő lépéshossz tervezésével, kivitelezésével
- Gördülékenység kialakítása a rövid - lassú lépésváltásban járás közben
- Mozgástervezés az akadályok magasságának becslésével, a megfelelő magasságú lábelemelés /ugrás/ végrehajtásával

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló járás /futás, ugrás/ közben a lépéseit /ugrásait/ úgy irányítani, hogy csak a megjelölt helyeket érintse
- Folyamatos járásában /futásában/ tudjon megtorpanás nélkül lépéshosszat váltani
- Igyekezzen folyamatos járás /futás/ közben az azonos távolságokban ismétlődő, azonos magasságú akadályokat átlépni

Tartalom:

- A talaj egyenes vonalban kijelölt /pl. járólappal, karikákkal/ részeinek érintésével lépdelés, futás, szökdelés
- Hosszabb - rövidebb lépésváltás járás/futás közben stabil alapon, talajhoz kötve
- Kijelölt ritmusúton /rajzos ritmus-járósáv, kirakott ritmusút/
- Emlékezetből ismételve a lépésváltásokat
- Egyenes vonalú akadályjáras /futás, ugrás/ szilárd talajon azonos távolságú és magasságú akadályok esetén

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- A tanulók aktivitásának, improvizációs készségének fejlesztése a pantomimes jelenetek kialakításában
- A fantázia és a játékbátorság fejlesztése tárgyjátékok során.

Követelmény:

- Kapcsolódjon a tanuló aktívan a kontextusában ismert jelenetek mozgássorának, pantomimes kivitelének megtervezésébe, a tanári kezdeményezést egyéni, apró ötletekkel bővítve
- Igyekezzen rosszindulatú megnyilvánulások nélkül (pl.: gúny) szemlélni társai kevésbé sikeres játékpróbálkozásait

Tartalom:

- Kereteiben, szereplőkörében ismert jelenetek pantomimes összeállítása. A mozgássor, a gesztusok, a hangeffektusok vonatkozásában tanulókkal közös - ötleteiket alapul vevő – válogatással.
- "Úgy cselekszem, mintha ez a tárgy is más lenne" jellegű gyakorlatok tárgyakkal, anyagokkal. (A fantázia indításaihoz rajz és/vagy tanári narráció)

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- Mondókák szöveghű, ritmusos, hangsúlyos mondogatásának fejlesztése
- A hangsúlyos ejtés gyakorlása folyamatos szövegen
- A hangmagasság váltásának gyakorlása saját hanggal

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló néhány jól begyakorolt mondókát ritmusos, hangsúlyjelző mondással memoriter visszaadni
- Tudjon a tanuló szövegfolytonosság mellett hangsúlyt érzékeltetni a hangjával, szükség szerint tanári mintát igénybe véve

Tartalom:

- Mondókák, gyermekversek elsajátítása
- Hangsúlyos részek kiemelése hanggal, kísérő mozgással, hangszer megszólaltatásával
- Bújtatott szövegmondás /hangosan, némán, váltakozva/ ütemben maradással
- Mondókák, gyermekversek részleteinek akusztikus mintát követő felismerése, kiválasztása
3-4 felirat közül, visszamondásuk
- Folyamatos szövegek olvasása hangsúly-és szünetjeleknek megfelelően a tanári beszédminta akusztikus megfigyelésével, illetve a grafikus jelzések segítségével
- Dúdolási gyakorlatok a beszédhangnál kissé magasabb illetve azonos hangmagasságon

Mondókák, versek elsajátítása

Mondókák, versek törzsanyaga:

Krecsmári László: Kitől fél a kisegér?

Hüvelykujjam almafa...

Csön-csön gyűrű...

Weöres Sándor: Fiúk, lányok

Weöres Sándor: Kocsi és a vonat

Rózsa, rózsza, szép virágszál...

Kassák Lajos: Testvérek

Tavaszi (Napfény táncol...)

Ajánlott mondókák, versek:

Weöres Sándor: Dolgozók

Weöres Sándor: Kis versek a szélről

Kicsi vagyok, székre állok...

Gazdag Erzsébet: Itt a farsang, áll a bál...

Gyertek haza, ludaim...

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 2. osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzetek, életképek

A gúnárom elveszett; A part alatt; Csillagoknak teremője; Csömödéri; Egy kis malac; Egyszer egy királyfi; Elvesztettem zsebkendőmet; Ess, eső, ess; Este van már, nyolc óra; Harcsa van a vízbe'; Hatan vannak a mi ludaink; Három éjjel, Hej, tulipán; Hej, vára vára; Hess, légy, ne szállj rám; Hol jártál, báránykám?; Hopp, Juliska; Hová mégy?; Isten éltesen, Péter, Pál!; Járom az új várnak; Kapitány úr megizente; Keresd meg a tűt; Két krajcár; Kis kece lányom; Kivirágzott a diófa; Kőketánc; Kodály – Weöres S.: Jön a kocsi; Láttál-e már valaha; Méz, méz, méz; Most viszik, most viszik; Nincs szebb állat, mint a lúd; Süssünk, süssünk valamit; Szélről legeljete; Széles az én kedvem ma; Ti csak esztek; Tivi - tovi tács; Tűzet viszek; Úszik a kácsa; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Hull a pelyhes; Betlehembe, jer, pajtás!; A kis Jézus; Regöljünk, regöljünk; Ma van húsvét napja (Húsvétoló); Állj be, Berci katonának!; Még azt mondják nem illik; Járdányi Pál - Weöres Sándor: Tavaszköszöntő (Sándor napján); Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Orgona ága; Serkenj fel, kegyes nép

Zenehallgatási anyag – 2. osztály

Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnövesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermeknek I./1. Játzó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnatánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej, tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tűt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij–Korsakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojánhéjban; Állatos dalok; Betlehemes / A kis Jézus aranyalma.

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

3. osztály

Óraszám: 68 óra

Heti óraszám: 2 óra

Cél:

- A hallási differenciáló képesség fejlesztése hangmagasságban, hangerőben kis különbségű hanghatások alapján

- Szövegek ritmizálási képességének fejlesztése
- A ritmusok helyes jelölésének fejlesztése
- A megismert ritmusok beépítése kétszólamú ritmusgyakorlatokba
- A mozgás-összerendezettség fejlesztése
- Az eszközös önkifejezés fejlesztése
- A pantomimes és szöveges szerepjátzás összekapcsolása
- A kifejező beszéd fejlesztése mondókák, gyermekversek szövegei felhasználásával

Követelmény:

A követelmények a következő alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése
- Mondókák, versek tanulása

Hangérzékelés fejlesztése

Cél:

- A hangmagasság differenciálása szűk hangtávolságok esetén
- Hangszín differenciálás fejlesztése közvetítő eszközök igénybevételével (magnó, laptop)

Követelmény:

- Különböztessen meg a tanuló hangokat (zajok, zörejek, állathangok) közvetlenül nem látható hangforrások alapján, képek kiválasztásával.

- Próbálkozzon felismerni /azonosítani zenekari hangzásokból kiszűrve néhány jellemző hangú hangszert (pl. rézfúvósok, üstdob) azok képével.

Tartalom:

- Hangmagasság differenciálása. Visszajelzés mozgással, grafikusan, kirakással.

Differenciálándók:

- alaphang - kvint
- alaphang - kvart
- alaphang - terc távolság
- Hangdifferenciálások hangfelvételek alapján, képekkel alátámasztva. A differenciálendő hangok a magyar nyelv és irodalom tantárgy témáihoz kapcsoltnak álljanak össze. (A témakörökből adódóan tárgyak, eszközök zajai, zörejei; állathangok; egyéb környezeti zajok, zörejek)
- Hangszerek hangjának differenciálása.
- Jellegzetes fúvós hangszerek hangjai látható hangforrással.
- Hangfelvételek felhasználásával néhány jellegzetes hangszer felismerése zenehallgatáskor (pl.: trombita, kürt, üstdob, stb.) képi szemléltetéssel alátámasztva /videó, cd/.

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- A ritmusértékek ismeretkörének bővítése.
- A ritmusmotívumok kiválasztásának és hosszabbodó terjedelemben azok memorizálásának gyakoroltatása.
- Ismerkedés egyszerű, kétszólamú ritmusgyakorlatokkal.
- Mondókák szövegének ritmizálása írásban.

Követelmény:

- Tudja a tanuló az ötvonalas rendszerben leírni az alap ritmusképleteken túl a félhangot, az ismétlés jelét.
- Értse a ritmusértékek egymáshoz való időbeli viszonyát (Pl.: $\approx$ egyidejű ● ● vagy ti-ti)
- Vegyen részt ritmusgyakorlatokban /mérővel kísért ritmussorok/.
- Tartsa be a szöveg ritmusának lejegyzésekor, hogy a ritmusjelet a szótag magánhangzója fölé kell írni.

Tartalom:

- A félhang és az ismétlőjel megismertetése.
- A félhang időtartamának érzékeltetése
 - akusztikus, vizuális észleléssel (a tanár hangszeres játéka és segítő mozgása)
 - ritmusmotívumban való megjelenítéssel (mozgás, hangszeres játék az alap ritmusképletekkel együtt.
- Ritmusátvétel, ritmusvisszaadás 4-8 egység terjedelemben (negyed, nyolcad, félhang, negyed szünet tartalmú sorozatok alkalmazása)
- Átvétel akusztikus észleléssel, visszaadás mozgással, hangszeren, beszéddel.
- Grafikus mintát memorizálva ritmusok visszaadása mozgással, hangszeren, beszéddel.
- Ritmusmotívumok kiválasztása hallás útján több ritmuskép közül.

Előadásmódok:

- ❖ tanár - osztály
- ❖ tanulók 2 csoportja
- ❖ két tanuló

- Kétszólamú ritmusgyakorlatok mérő és ritmusos formában.
- Ritmizálás írásban
- Magánhangzók jelölése a mondóka szövegén
- Hallás után egy-egy sor ritmizálása (a ritmusjelek a jelölt magánhangzó fölé kerülnek).

Mozgásfejlesztés

Cél:

- A dinamikus egyensúly fejlesztése.
- A két testfél mozgásának összerendezése a négy végtag térben és időben összehangolt ritmikus mozgásával.
- Az együttműködési és az alkalmazkodóképesség fejlesztése.
- Akarat, bátorság fejlesztése.

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló párban végzett gyakorlatok közben társával szem- és mozgáskontaktust tartani.
- Igyekezzen legyőzni esetleges mozgásfélelmét, bízva társa/tanára segítségével.

Tartalom:

- Alapmozgások talajhoz kötötten, instabil alapon.
- A járás, futás, szökdelés szinkinézise.
- Páros, vezetések mozgásgyakorlatok.
- Alapmozgások gyakorlatok talajtól elszakadva, stabil alapon /pl. tornapad, lejtő, lépcsős gúla ...stb alkalmazása/.

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Egyszerű bábjátékok kivitelezésének gyakorlása.
- A pantomimes játék és a szöveges szerepjátás összekapcsolásának kialakítása.

Követelmény:

- Sajátítsa el a tanuló néhány egyszerű bábmozgatási technikát (pl.: egyenletes sétáltatás, függőleges tartás, paravánsíkhöz tartás stb.).

- Igyekezzen pantomimes jelenetsorba ágyazva egy-egy rövid mondatot úgy elmondani, hogy a mozgássorozatot zökkenőmentesen tudja folytatni.

Tartalom:

- Egyszerű bábjátékok sík-, bot- és gyűszűbábokkal tanári narrációhoz kötöten.
- A pantomimes játék és a szöveges szerepjátszás összekapcsolását célzó gyakorlatok.
- Némajáték végrehajtása hanghatásokkal irányítva.
- A már hanghatásokra kondicionált pantomimes jelenetekbe egy-egy mondat terjedelemben a hangos beszéd bekapcsolása a mozdulatokhoz illeszkedően.

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- Az alapritmus képletektől eltérő ritmusok hanggal való visszaadásának gyakorlása
- Ritmustartás fejlesztése a belső beszédben
- A beszélő szándéka szerinti mondatfajták hanglejtésének érzékeltetése, a helyes hanglejtés kialakítása

Követelmény:

- Tudja a tanuló beszéddel is érzékeltetni a tanult ritmusegységek időtartambeli különbözőségét
- Legyen képes a tanuló a ritmikus beszéddel jól begyakorolt mondókák körében egyes részek néma mondásakor is ritmusban maradni, szükség esetén segítő ritmikus mozgások igénybevételével
- Próbálkozzon a tanuló a felkiáltó, a kérdőszavas kérdő és a kijelentő mondatok tanári mintát követő helyes hanglejtésű ejtésével

Tartalom:

- Mondókákból kiemelt, 4-8 egységnyi nyolcadokat, negyedeket, félhangokat, negyed szüneteket és hangsúlyjelzést tartalmazó ritmussorozatok visszaadása beszéddel

- Mondókák, gyermekversek elsajátítása
- Halkan vagy némán és hangosan ejtett mondatok gyakorlása mondókák szövegén, illetve egyéb összefüggő szövegeken
- Ritmikus szövegmondás a mondókák helyváltoztató mozgást igénylő játékos változataiban
- Azonos szavakból álló felkiáltó, kérdő és kijelentő mondatok hanglejtésváltásainak megfigyelése, differenciálása, értelmezése
- Próbálkozás mondatimitációkkal
- Dúdolási gyakorlatok folyamatos hangmagasságváltással magasabból a mély felé

Mondókák, versek elsajátítása

Mondókák, versek törzsanyaga:

Weöres Sándor: Kacsaúsztató

Weöres Sándor: A medve töprengése...

József Attila: Altató

Nemes Nagy Ágnes: Szorgalom

Weöres Sándor: Száncsengő

Kormos István: Vásár

Ajánlott mondókák, versek:

Csanádi Imre: Levélsöprő

Zelk Zoltán: Hová szaladsz vízipók?

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 3. osztály

Életképek

Anyám, édesanyám; Elmentem a piacra; Ettem szőlőt; Én elmentem; Gólya, gólya, gilice, Hej, Jancsika; Itt ül egy kis kosárba; Kis kertemben uborka; Szántottam gyöpöt; Úgy tetszik, hogy; Volt nekem egy kecském

Párosítók

Cickom, cickom; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa; Kis kece lányom

Táncnóták-→Táncos dalok

Erdőjáróznak a lányok; Három éjjel; Ég a gyertya, ha meggyújtják

Tréfás dalok

A faragószék nótája; Egy kis kertet keríttek, Fáj a kutyámnak a lába; Fut a kicsi kordé; Három szabó legények; Megfogtam egy szúnyogot; Összegyűltek, összegyűltek az újfalvi lányok; S a te fejed akkora; Szélről legeljete; Télen nagyon hideg van; Ugyan édes komámasszony

„Mesés” dalok

Elszaladt a kemence; Zöld erdőben a tücsök; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc – Himnusz; Kodály Zoltán-Gazdag Erzsi: Ezüst szánkót hajt a dér; Betlehem kis falucskába; Csordapásztorok; Adjon az Úristen; Gábor Áron rézágyúja; Kodály Zoltán– Weöres Sándor: Buba éneke; Már megjöttünk ez helyre (Népdal – Károlyi Amy); Elhozta az Isten

Zenehallgatási anyag – 3. osztály

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten); Hány János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákotty mese

Bartók Béla: Gyermekeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám) Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. füzet- Szúnyogtánc (Megfogtam egy szúnyogot); III. füzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)

Josquin: A tücsök

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet

Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ

Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc

Johann Strauss: Tik-Tak polka

Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; „*Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruba*”

Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc

Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi

Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend

Betlehemes / Csordapásztorok

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

4. osztály

Cél:

- Új ritmuselemek /szinkópa, 4/4-es ütem/ bevezetése
- A kétszólamú ritmusgyakorlatok kivitelezésének fejlesztése
- A hangszeres játék fejlesztése
- Gördülékeny mozgásváltás az alapmozgásokban
- A dramatizálási képesség fejlesztése
- A beszédérthetőség fejlesztése dinamikai elemek alkalmazásával
- A beszédhallás fejlesztése mondókák, gyermekversek szövegeivel

Követelmény:

A követelmények az alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Hangérzékelés fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése
- Mondókák, versek tanulása

Hangérzékelés fejlesztése

Megjegyzés:

Ezen osztályfokon és a következőkben (5., 6., 7., 8.) a célzott hangérzékelés fejlesztés tartalma a korábbi osztályfokok tartalmával megegyezik. Az anyagválogatás szempontja az adott tanulócsoport szintje.

Cél:

- A hallási differenciáló képesség fejlesztése

Követelmény:

- Igyekezzen a tanuló hangokat differenciálni, a hallásállapotának leginkább megfelelő különbségű hangminták alapján

Tartalom:

Megegyezik a korábbi osztályfokok anyagával

Válogatás az osztály szükséglete szerint

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- A ritmusértékek ismeretének bővítése a szinkópával
- A 4/4-es lüktetés megéreztetése
- A kétszólamú ritmusgyakorlatok megjelenítési módjainak bővítése
- Egyszerű gyermekdalok /dallamrészletek/ hangszeres játékának gyakorlása

Követelmény:

- Vegye át a tanuló mozgással, hangszeres játékkal a 4/4-es ütemhangsúllyal megszólaltatott ritmussorozatok
- Jelenítsen meg egyedül kétszólamú ritmusgyakorlatot (Pl.: járás - taps)

Tartalom:

- A szinkópa
 - Akusztikus differenciálása a már megismert ritmusértékek között
 - Visszaadása mozgással, hangszeren, ritmusnévvel
 - Írása az ötvonalas rendszerbe
- A 4/4-es lüktetés átvétele mozgással, hangszerrel, beszéddel
 - Vizuális, akusztikus észleléssel:
 - a tanár hangszínben eltérő hangszerrel adja az ütemhangsúlyt (Pl.: orgona - dob)
 - azonos hangszeren, hangerőváltással jelzi a hangsúlyt
- Kétszólamú ritmusok egyszemélyű megszólaltatása (ritmus, mérő):
 - kéz - láb együttes tevékenységével (Pl.: járás - taps, szökdelés - ütőhangszer)
 - a két kéz külön mozgásával
- Dallamrészletek lejátszása metallophonon:

- kottakép alapján
- dallamrészletek memorizálását követően emlékezetből

Mozgásfejlesztés

Cél:

- A mozgástervezés fejlesztése
- Az alapmozgások váltásának zökkenőmentes végrehajtása

Követelmény:

- Tervezze a tanuló a célpontok és akadályok számbavételével mozgását úgy, hogy megtorpanás nélkül hajtsa végre a mozgássorozatot

Tartalom:

- Alapmozgások váltását igénylő mozgássorozatok a tanuló mozgástervezése alapján
- Talajon maradó mozgássor kialakítására készítés egy célpont, több akadály kijelölésével
- Talajhoz kötött és talajtól elszakadó mozgásokat igénylő sorozat kialakítása sorrendiségben kötött célpontsor és több akadály függvényében

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- A bábjátszási készségek továbbfejlesztése
- A mesedramatizálás fejlesztése

Követelmény:

- Vegyen részt a tanuló párosbábjátékban, alkalmazkodva a társ bábmozgatásához

- Kapcsolódjon be a tanuló mesedramatizálásba egy szerepkör elsajátításával

Tartalom:

- Páros bábjáték - gyakorlatok sík-, bot-, és gyűszűbábokkal, mini paravánnal
- Ütközést, takarást kiküszöbölő bábmozgatás – gyakorlatok
- A bábok "beszéltetése"
- Kapcsolódás a társak bábjátékához néhány mondatos narrátori szerepben
- Magyar nyelv és irodalom órákon feldolgozott mesék dramatizálása a pantomimes játékok, tárgyjátékok és a szöveges szerepjátszás során megismertek felhasználásával

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A tanult ritmusképletek időtartam-különbségének beépítése a köznapi beszéd nyelvi frázisai, mondatai helyes ejtésébe
- A hangdinamikai váltások gyakorlása

Követelmény:

- Igyekezzen a tanuló a tanult ritmusképletekkel jelzett nyelvi frázisokat, mondatokat tanári minta alapján reprodukálni
- Tudjon a tanuló a természetes beszédet megközelítő hanglejtéssel csodálkozást, meglepődést, dühöt, fájdalmat kifejezni

Tartalom:

- Mondókákból kiemelt, 4-8 egységnyi, nyolcadokat, negyedeket, félhangokat, szinkópákat, negyedszüneteket és hangsúlyjelzést tartalmazó ritmussorozatok visszaadása beszéddel
- 2-4 egységnyi, a tanult ritmusképletekkel jelzett nyelvi frázisok, mondatok ritmusának reprodukálása beszéddel
- Azonos mondatok hangsúlyváltozásainak felismertetése

- Érzelmeket, érzeteket /meglepődés, csodálkozás, düh.../ kifejező mondatok
hanglejtésének akusztikus és vizuális megfigyeltetése, visszaadása beszéddel
- Dúdolósi gyakorlatok magasból a mély, illetve mélyből a magasabb felé
- Folyamatos beszédben a frázikus egységek összetartozásának akusztikus megfigyelése és
visszaadása a helyes beszédtempóval és ritmussal
- A jól begyakorolt mondókák és gyermekversek körében részleteket differenciáló
gyakorlatok vizuális segítség nélkül is

Mondókák, versek elsajátítása

Mondókák, versek törzsanyaga:

Érik a szőlő... (népdal)

Este van már.. (népdal)

Weöres Sándor: Szép a fenyő

Weöres Sándor: Kutya-tár

Cipósütés... (népköltés)

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Petőfi Sándor: Csata dal

Ajánlott mondókák, versek:

Székely Magda: Kirándulás esőben

Adjon isten... (népköltés)

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 4. osztály

Életképek

A juhásznak; Badacsonyi szőlőhegyen; Béres legény; Bogojai legények; Ábécédé; Falu végén;
Gyéren vettem kenderkémet; Kelj fel juhász; Kihajtottam; Molnárlegény voltam én, PásztoreMBER
vígán él; Sárga csikó, Szánt a babám

Párosítók

Azt hallottam; Csillag Boris; Elvesztettem páromat; Hej, Vargáné; Jaj, de szépen esik az eső;
Kocsi, szekér; Komáromi kisleány; Széles a Duna; Szép szatmári lányok; Új a csizmám; Zörög a
kocsi

Állatos dalok

A macskának négy a lába, Az árgyélus kismadár, Debrecenbe kéne menni; Egy nagyorrú bolha;
Házasodik a tücsök; Kis kacska fürdik

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc: Himnusz; Luca, Luca; Karácsonyi pásztortánc; Mennyből az angyal; Üdvözlégy, kis
Jézuska; Farsang három napjába; Ez ki háza, ki háza?, HuszárgyereK, huszárgyereK; Most szép
lenni katonának; A pünkösdek jeles napján

Zenehallgatási anyag – 4. osztály

Erkel Ferenc: Himnusz

Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat)

Kodály Zoltán: Hány János – részleteK – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villó – gyermekkar,
részlet (Ez ki háza); Pünkösdlő – gyermekkar, részlet (A pünkösdek)

Bartók Béla: Gyermeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./
37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök)

Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban

Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar

Clément Janequin: A madarak éneke

W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal

W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet

Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca

Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója

Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni)

Rossini: Macska – duett

Prokofjev: Péter és a farkas - részletek

Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca

Betlehemes / Üdvözlégy, kis Jézuska

1.10. HALLÁS- RITMUS, MOZGÁSNEVELÉS 5-8. ÉVFOLYAM

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

5. osztály

Óraszám: 68 óra

Heti óraszám: 2 óra

Cél:

- A szolmizációs hangok és ritmusképletek ismereteinek elmélyítése
- Az önálló ritmizálás fejlesztése
- Mozgásfejlesztés néptánclemek felhasználásával
- Az improvizációs készség fejlesztése
- A prózódiai elemek alkalmazásának fejlesztése

Követelmény:

A követelmények az alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése

- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- A tanult ritmusképletek ismeretének elmélyítése
- A szolmizációs hangok ismeretkörének bővítése a teljes hangskálára
- A hangszeres játék ismereteinek bővítése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló a tanult ritmusképletekkel leírt sorozatokat leolvasni, tapssal, hangszeren visszaadni
- Tudja a tanuló billentyűs és/vagy fúvós hangszeren a szolmizációs hangokat kottaképük alapján megszólaltatni

Tartalom:

- A tanult ritmusképleteket tartalmazó sorozatok visszaadása mozgással, hangszeres játékkal, elsősorban akusztikus minta alapján
- Ritmusfelelgető kérdés-válasz formában, koncentrálni az utolsó ütem megválasztására
- A szolmizációs hangok körének bővítése /fá, ti/
- A hangok kottaképe, kézjele, olvasása
- A hangok megszólaltatása hangszeren
- Egyszerű dallamotívumok lejátszása kottaképről billentyűs /orgona, stb./ hangszereken
- Mondókák szövegének önálló ritmizálása akusztikus minta alapján

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Az alapmozgások koordinációjának fejlesztése ügyességi játékokkal.
- Egyszerű néptánclemek elsajátítása.

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló alapmozgásait gyorsan, zökkenőmentesen váltani versenyszerű helyzetekben
- Igyekezzen egyszerű néptánclemeket tanári mintát alapul véve utánozni

Tartalom:

- Együttműködést igénylő erő- és ügyességi játékok alapmozgások variációival
- Egyszerű néptánclemek, alapmotívumok: séta, egy-, és két lépéses csárdás, höcögő, lengető, stb.
- Gyakorlás körformátumban
- Páros tánc

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Az árnyjáték megismerése
- Az improvizációs készség fejlesztése összetettebb pantomimjelenetek során

Követelmény:

- Kapcsolódjon be a tanuló az árnyjátékokba
- Igyekezzen a pantomimjeleneteket saját ötleteivel gazdagítani

Tartalom:

- Ismerkedés az árnyjátékkal
- Játék a kezekkel falra, vászonra vetített árnyképpel /pl. állatfigurák megjelenítése/
- Testmozgásos árnyjáték paravánnal, karakterisztikus mozgásgyakorlatok /pl. az emberi életszakaszok megjelenítése/
- Összetettebb pantomimjelenetek improvizáció alapján is.

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A mondatok érzelmi színezetének felismerése hallás után
- A ritmusos versmondás fejlesztése

Követelmény:

- Ismerje fel a tanuló a beszélő érzelmi töltését /pl. vidámság, szomorúság/ akusztikus és vizuális észleléssel mondatmintákon
- Igyekezzen a tanuló - a szöveg pontos memorizálását követően - versrészleteket ritmusosan, a megfelelő hangsúlyokat és hanglejtést megközelítően visszamondani

Tartalom:

- Mondatok érzelmi színezetének meghallása és - metakommunikatív elemeket is felhasználva - hangulati visszaadása beszéddel
- Gyakorlatok a kifejező versmondásra
- Gondolati egységek elmondása összefüggő beszéddel
- Ritmus, hangsúly, hanglejtés átvétele, visszaadása memoriterekben

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott törzsanyag szövegeinek teljes, vagy részleges ritmikai, zenei, dramatikus feldolgozása, elmélyítése, gyakorlása, memoriterek tanulása.

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék részlet - memoriter

Petőfi Sándor: Füstbe ment terv

Petőfi Sándor: Egy estém otthon

Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér

Petőfi Sándor Magyar vagyok

Arany János: Családi kör részlet - memoriter

Petőfi Sándor: János vitéz részlet - memoriter

Az ütemhangsúlyos verselés, ennek sorfajtai

Rímfajták

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 5. osztály

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből

A bundának nincs gallérja; A kapuban a szekér; A karádi faluvégen ; Aki dudás; Árpa is van; Az ürögi faluvégen, Csínom Palkó, Csínom Jankó ; Dudaszó hallatszik ; Erdő, erdő, de magos a teteje; Egy kis kertet keríték ; Erdő, erdő, erdő; Érik a szőlő; Esik az eső, ázik a heveder; Hej, Dunáról fúj a szél; Hidló végén; Hol jártál az éjjel; Hull a szilva; Jaj, de beteg vagyok; Jó gazdasszony vagyok én; Kicsi vagyok, nagy az eszem; Kitrákotty – mese; Megyen már a hajnalcsillag lefelé; Még azt mondják, nem illik; Megismerni a kanászt; Összegyűltek, összegyűltek; Póda Péter, Póda Pál; R égi táncdal, Sej, Nagyabonyban; Száraz tónak nedves partján; Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt

Műzenei szemelvények, más népek dalai

M. Praetorius: Viva la Musica (kánon); J.S. Bach: Üdv rád és háza népére; L. van Beethoven: A mormotás fiú dala; Johannes Brahms: Bölcsődal; Bárdos Lajos: Szép kis család; Szőnyi Erzsébet: Postaváró (amerikai dallam); A kis lányok (cseh népdal.); Édes fülmile (tatár népdal.); Pál, Kata, Péter (francia); Áll egy ifjú nyírfa (orosz népdal.)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Báránkámon csengő szől; Bárcsak régen felébredtem volna; Föl, föl vitézek; Haj, ki, kisé, haj;
Kossuth Lajos azt írta; Pásztorok, keljünk fel; Új esztendő; Regős ének, Talalaj, talalaj, Tóth
Lőrinc

Zenehallgatási anyag – 5. osztály

Dunántúli ugrós táncok

Kodály Zoltán: Hány János: Sej, Nagyabonyban; Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi
pásztortánc: gyermekkar

Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel

Bárdos Lajos: Régi táncdal - vegyeskar

Zene Mátyás király udvarából

J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet)

W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló

Liszt Ferenc: Manók tánca

Johannes Brahms: V. magyar tánc

Mogyeszt Muszorgszkij: Egy kiállítás képei –Ódon várkastély; Tüilériák kertje

Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós

Ligeti György: Sípbal, dobbal, nádi hegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire

John Williams: Csillagok háborúja – induló

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

6. osztály

Óraszám: 34

Heti óraszám: 1

Cél:

- Ritmusértékek ismeretének bővítése
- Az akusztikus alapú ritmusírás fejlesztése
- A tanult ritmusmotívumok megszólaltatása ritmuszenekarban
- A mozgás összerendezettség fejlesztése táncmozgásokkal
- Az önkifejezés és kreativitás fejlesztése drámajáték elemekkel
- A fantázia fejlesztése
- A dallamos beszéd fejlesztése

Követelmény:

A követelmények a következő alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- A ritmusképletek ismeretkörének bővítése
- A megtartó emlékezet fejlesztése ritmusmemorizálással
- Többszólamú ritmusgyakorlatok végrehajtása

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló 8 egységnyi ritmusmotívum memorizálására elsősorban akusztikus minta alapján
- Igyekezzen a tanuló kétszólamú ritmusgyakorlatok páros. illetve csoportos megszólaltatásakor a társak játékára is figyelve ütemben maradni

Tartalom:

- A félértékű szünet és a pontozott ritmusok /éles, nyújtott/ megismerése
 - Felismerés, időtartam érzékelés a már megismert ritmusok között
- A ritmusok jelének írása, olvasása
- A ritmusok visszaadása mozgással, hangszeren
- A tanult mondókák ritmusának önálló leírása
- 8-10 egységnyi ritmusmotívum memorizálása akusztikus minta alapján, majd lejegyzése
- Ritmusjátékok
- 2-4 egységű ritmusmotívumot ismétlő ritmussorozatok megszólaltatása ütőhangszereken „fogyó-bővülő” zenekarral, a tanulók fokozatos be- illetve kiléptetése
- Ritmuszenekar ritmus, mérő, ostinato megszólaltatásával

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Koncentrációs és csoportdinamikai feladatok gyakorlása
- Kreativitás fejlesztése táncmozgásokban

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló „vezető” és „vezetett” szerepet betölteni mozgásos feladatokban
- Igyekezzen gátlások nélkül, felszabadultan táncmozgásokat improvizálni

Tartalom:

- Páros, vezetékes mozgásgyakorlatok akadályos terepen
- Táncmozgások
- Néptánclemek etűdös szerkezetben
- Modern tánclemek - utánzással és - táncimprovizációkkal

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- A jellemábrázolás fejlesztése
- Fantázia játékok gyakorlása

Követelmény:

- Igyekezzen a tanuló ismert, feldolgozott irodalmi művek jellegzetes szereplőinek karakterét mozgással, és ehhez társított képi kifejezőeszközök felhasználásával megjeleníteni
- Vegyen rész felszabadultan tárgyjátékokban

Tartalom:

- Ismert irodalmi művek jellegzetes szereplőinek megjelenítése külső és belső tulajdonságaik ismerve alapján
- Maszkok tervezése, készítése, maszkos játékok
- Bábkészítés különböző technikákkal, etűdök
- Tárgyjátékok kerettörténetekhez kapcsoltan

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A kifejező felolvasás fejlesztése
- A beszédérthetőség fejlesztése

Követelmény:

- Érzékeltesse a tanuló ismert, feldolgozott és gyakorolt, több mondatos szövegének felolvasásakor hanglejtéssel, hangsúllyal a mondathatárokat és mondatfajtaikat

Tartalom:

- A magyar nyelv és irodalom órákon feldolgozott irodalmi művek részleteinek kifejező felolvasása: hangsúly, hanglejtés gyakorlatok a tanár grafikus jelzéseinek segítségével
- Gyakorlatok a dallamos beszéd fejlesztésére
- Dúdolási gyakorlatok
- Hangos, halk, suttogó beszéd mondókák, dalok, versek szövegeivel

- Hanglejtés-gyakorlatok különböző mondatfajtákkal

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott törzsanyag szövegeinek teljes, vagy részleges ritmikai, zenei, dramatikus feldolgozása, elmélyítése, gyakorlása, memoriterek tanulása.

Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet), memoriter

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem

Arany János: A walesi bárdok (részlet) memoriter

Arany János: Toldi (részletek) memoriter

Kölcsény Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.) memoriter

Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.) memoriter

Petőfi Sándor: Szülőföldemen

Petőfi Sándor: Az alföld

Nagy László: Balatonparton

Weöres Sándor: Tájkép

Arany János: Mátyás anyja

Petőfi Sándor: Honfidal

Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...

Radnóti Miklós: Bájoló

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott fogalmak elmélyítése, ezen fogalmak használata.

„üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés, drámajátékok gyakoroltatása, a kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása, természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, a nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása, hallás utáni szövegértési készség fejlesztése, a szóbeli kifejezőkészség, fejlesztése, szerep, különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása, betűrend, elválasztás.”

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 6. osztály

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből

A Vargáék ablakja; De szeretnék páva lenni , Duna parton ; Elment a két lány ; Este van már ; A Mátrai Képek dalai: A Vidrócki híres nyája, Elmegyek, elmegyek, Madárka, madárka, Sej, a tari réten; Nem vagyok én senkinek sem adósa; Nézd meg lányom, nézd meg jól; Ősszel érik babám; Tavaszi szél; A jó lovas katonának

Műzenei szemelvények, más népek dalai

John Of Fornsete: Nyár-kánon; Te álomszuszék, ébredj! – angol kánon; Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája; J. Haydn: Falusi jókedv; Fa fölött, fa alatt – szlovák népdal

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Egressy Béni: Szózat; Ki, s ki népei vagytok ; A kis Jézus megszületett ; Hayes – Kerényi György: Karácsony ünnepén – kánon; A, A, A, a farsangi napokban; Azért, hogy én huszár vagyok; Örvendetes napunk támadt

Zenehallgatási anyag – 6. osztály

Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia)

Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar;

Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar

Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermekeknek – Fa fölött, fa alatt

Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven

Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel

Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel

W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek

Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő

Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet

Bedrich Smetana: Moldva – részlet

Benjamin Britten: Variációk és fuga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása)

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

7. osztály

Óraszám: 34

Heti óraszám: 1

Cél:

- Az akusztikus minta észlelésén alapuló ritmusfelismerés és memorizálás fejlesztése
- A mozgás összerendezettségének fejlesztése
- A táncmozgás fejlesztése
- Viselkedésformálás élethelyzetek megjelenítésével
- A kifejező, ritmikus beszéd fejlesztése

Követelmény:

A követelmények a következő alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- Az önálló ritmizálási képesség fejlesztése

- A ritmustartás fejlesztése hangszeres játékkal
- A megtartó emlékezet fejlesztése hosszabbodó ritmusmotívumokkal

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló új dal, mondóka bemutatásakor a szöveghez akusztikus minta alapján ritmust írni
- Tudjon a tanuló dallamrészleteket hangszeres játékkal úgy megszólaltatni, hogy a ritmust is pontosan tartja

Tartalom:

- Új mondóka, dal bemutatását követően önálló ritmizálás akusztikus minta alapján
- Dallamrészletek lejátszása ütős, billentyűs hangszereken kottakép alapján /szolmizációs hangok, ritmusképletek együttes leolvasása, visszaadása/
- A tanult ritmusképletekre épülő, hangsúlyokat is megszólaltató ritmusmotívumok memorizálása akusztikus minta alapján 8-10 egység terjedelemben

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Összefüggő, gimnasztikai gyakorlatokra épülő ritmikus mozgássorozat kitartó végrehajtása
- Alapismeretek elsajátíttatása a társastáncok körében

Követelmény:

- Vegyen részt a tanuló a hosszabb ideig tartó ritmikus gimnasztikai gyakorlatokban
- Ismerjen és tudjon kivitelezni néhány társastánc-formátumot

Tartalom:

- Aerobic szerű gyakorlatok ütemes zenére
- Történelmi táncok ismerete és gyakorlása pl:
 - Keringő, polka alaplépései
 - Angolkeringő
 - Egyszerű táncelemek kombinációi

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Népszokások ismereteinek bővítése
- A véleményalkotási képesség fejlesztése

Követelmény:

- Legyenek ismeretei a tanulónak néhány ünnephez kapcsolódó népszokásról
- Vegyen részt a tanuló élethelyzetek elemzésében, és azok helyes-helytelen magatartásformáinak megjelenítésében

Tartalom:

- Az esztendő jeles napjainak szokásai, megjelenítés különböző technikákkal /pl. karácsony-betlehemezés, farsang, húsvét/
- Élethelyzetek megjelenítése némajátékkal, a helyes-helytelen magatartásformák elválasztása

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- Szövegfonetikai jelölések és azok helyes visszaadása

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló a beszédminta akusztikus észlelése alapján szövegeken hangsúlyt, szünetet jelölni és visszamondáskor ezeket beszédében érzékeltetni

Tartalom:

- Ismert versekben, irodalmi szövegekben hangsúlyok, szünetek, hanglejtés jelölése akusztikus minta alapján, majd a jeleknek megfelelő beszéddel való visszaadás

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott törzsanyag szövegeinek teljes, vagy részleges ritmikai, zenei, dramatikus feldolgozása, elmélyítése, gyakorlása, memoriterek tanulása.

Janus Pannonius: Pannonia dicsérete

Balassi Bálint: Egy katonaének

Balassi Bálint: Hogy Juliára talál, így köszöne néki

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez, memoriter

Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz

Kölcsey Ferenc: Huszt, memoriter

Kölcsey Ferenc: Emléklapra, memoriter

Kölcsey Ferenc: Himnusz (teljes szöveg), memoriter

Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)

Vörösmarty Mihály: Szózat, teljes szöveg, memoriter

Vörösmarty Mihály: Ábránd

Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem, memoriter

Petőfi Sándor: Nemzeti dal, memoriter

Petőfi Sándor: Szeptember végén, memoriter

Arany János: A fülemile

Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott fogalmak elmélyítése, ezen fogalmak használata, alkalmazása:

„üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés, drámajátékok gyakoroltatása, a kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása, természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, a nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása, hallás utáni szövegértési készség fejlesztése, a szóbeli kifejezőképesség, fejlesztése, szerep, különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása, betűrend, elválasztás.”

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további ajánlott tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag -7. osztály

Magyar népdalok

A szennai lipisen-laposon; Által mennék; Ej, haj, gyöngyvirág; Erdő, erdő, de magos a teteje; Fecském, fecském ; Hopp ide tisztán ; Kecskemét is kiállítja; Megkötöm lovamat; Megrakják a tüzet; Sej, felszállott a kakas; Te vagy a legény

Műzenei szemelvények

Gloria Patri et Filio (gregorián); Moniot D'Arras: Nyári ének (XIII sz.); Praetorius: Jubilate Deo – kánon; J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek (János Passió 15. sz); J. Haydn: Szerenád; W. A.Mozart: Vágyódás a tavasz után; L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása, Örömöda; Franz Schubert: A pizstráng

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Pásztorok, pásztorok, örvendezve; Kossuth Lajos táborában; Amadé László – Arany János: Toborzó (A szép fényes katonának); Bocsásd meg Úristen (Cantus Catholici, 1651, Balassi B.) protestáns egyházi népének; Néktek emlékezem (Cantus Catholici, 1651)

Zenehallgatási anyag – 7. osztály

Magyar Gregoriánium (Schola Hungarica) - részletek

Orlando di Lasso: Visszhang

Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet

J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fuga; Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.

G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel

H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor

Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel

W. A. Mozart: Falusi muzsikások; Figaro házassága – nyitány részlet

L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia – Örömda

Franz Schubert: A pizstráng; A-dúr zongoraötös IV. tétel

Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus

Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás)

A népzenei revival legjobb felvételei

Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

8. osztály

Óraszám: 34
Heti óraszám: 1

Cél:

- Ritmusimprovizáció fejlesztése
- Kreativitás fejlesztése mozgásimprovizációkban
- A kifejező, ritmusos beszéd fejlesztése

Követelmény:

A követelmények a következő alfejezetekben kerülnek kifejtésre.

Tartalom:

- Ritmusérzék fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése
- A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Ritmusérzék fejlesztése

Cél:

- A tanult ritmuselemek elmélyítő ismétlése
- A ritmusalkotó képesség fejlesztése

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló a megismert ritmusképleteket önállóan írni, olvasni, mozgással, hangszeren /dallamhoz kötötten is/ visszaadni, akusztikusan differenciálni

Tartalom:

- Ritmusmotívumok felismerése, visszaadása
 - mozgással
 - grafikusan
 - hangszeres játékkal
- Többszólamú ritmusjátékok
- Ritmusmotívumok, kísérő ritmusok önálló összeállítása, lejegyzése

Mozgásfejlesztés

Cél:

- Az improvizatív készség fejlesztése mozgássorozatokban, táncmozgásokban

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló akusztikus ritmusészlelés alapján kreatív mozgásokat tervezni és végrehajtani

Tartalom:

- A korábbi mozgáskincs alkalmazása improvizatív mozgásokban

Az önkifejezés és a kreativitás fejlesztése

Cél:

- Az önkifejezés különböző technikáinak és ezek variációs lehetőségeinek

gyakoroltatása

Követelmény:

- Legyen képes a tanuló összetett improvizációkra különböző technikák alkalmazásával

Tartalom:

- Történetek, élethelyzetek megjelenítése felhasználva a pantomimos játékokban, a dramatizálásban, a bábjátékban szerzett ismereteket

A nyelv szupraszegmentális elemeinek fejlesztése

Cél:

- A tanult mondatfonetikai ismeretek elmélyítő gyakorlása

Követelmény:

- Igyekezzen a tanuló memoriterek szöveghű előadásakor a kifejező beszéd elemeit /hangsúly, hanglejtés, ritmus, szünet/ alkalmazni

Tartalom:

- Memoriterek kifejező előadásmódjának gyakorlása

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott törzsanyag szövegeinek teljes, vagy részleges ritmikai, zenei, dramatikus feldolgozása, elmélyítése, gyakorlása, memoriterek tanulása.

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...

Ady Endre: Őrizem a szemed, memoriter

Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba
Babits Mihály: Ádáz kutyám
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom
Juhász Gyula: Milyen volt...
Dsida Jenő: Hálaadás
József Attila: Rejtelmek
József Attila: Kertész leszek
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama, memoriter
Reményik Sándor: Templom és iskola, memoriter
Áprily Lajos: Március
Radnóti Miklós: Nem tudhatom, memoriter
Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet
Weöres Sándor: A társ
Kányádi Sándor: Két nyárfa, memoriter
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)
Choli Daróczi József: Dal
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében meghatározott fogalmak elmélyítése, ezen fogalmak használata.

„üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés, drámajátékok gyakoroltatása, a kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása, természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, a nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása, hallás utáni szövegértési készség fejlesztése, a szóbeli kifejezőkészség, fejlesztése, szerep, különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása, betűrend, elválasztás.”

További választható művek:

Az Ének - zene kerettantervben meghatározott törzsanyag és választható tartalom a helyi tantervben további választható tartalomként jelenik meg.

Énekes anyag – 8. osztály

Magyar népdalok

A bolhási kertek alatt; A csitári hegyek alatt; Az igaz Messiás; Béreslegény; Bújdosik az árva madár; Elindultam szép hazámból; Elmegyek, elmegyek; Erdő mellett estvéledtem; Gerencséri utca; Hej, haj Boldizsár – cigány népdal; Kőműves Kelemen balladája; Röpülj, páva

Műzenei szemelvények, más népek dalai

Aranyosom – lengyel népdal; Enni, inni van csak kedvem – szlovák népdal; Régi mesékre – ír népdal; Nyírfácska - orosz népdal; Ismeretlen szerző: Az erdőn már a rügy fakad – Tavaszköszöntő, a reneszánsz mű dallama; Bárdos Lajos: Csöndes kánon (Raics István); Gaudeamus igitur (két szólam); W. A. Mozart: Ó, felvirradt a szép óra; Gebhardi – Kerényi György: Glória szálljon – kánon; Nobody knows – spirituálé (két szólam)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj; Kossuth Lajos azt üzente; Fónagy József – Arany János: Süvegemen nemzetiszín rózsá; Ma van húsvét napja

Zenehallgatási anyag – 8. osztály

W. A. Mozart: A-dúr klarinétkvintett lassú tétele

Frédéric Chopin: g-moll mazurka

Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia

Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet

Antonin Dvořák: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet)

Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus

Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal

Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám

Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet

Robert Schumann: Gyermekjelenetek – Álmodozás

Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló

Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel

Claude Debussy: Gyermek kukucskó - Néger baba tánca

Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc

Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Interrotto

Kodály Zoltán: Székelyfő – Rossz feleség ballada, El kéne indulni Fölszállott a páva – részletek a variációkból

Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal

Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna

Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete

George Gershwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...)

Jazz standard-ek

Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek).

Népzenei revival legjobb felvételei

1.11. VIZUÁLIS KULTÚRA 1-4. ÉVFOLYAM

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat.

mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti, segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumként digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és meglegedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúráközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételtethők.

1–2. évfolyam

Az iskolába lépő első osztályos gyerekek vizuális nevelésének legfontosabb feladata az, hogy az alkotás örömet, motiváltságot megőrizze, fenntartsa. Ehhez életkori sajátosságait, érdeklődésüket, személyes tapasztalataikat figyelembe vevő feladatrendszerre van szükség, mely sok játékos elemet tartalmaz és épít a gyerekek sajátos humorérzékére is. Az első két évfolyam vizuális nevelés gyakorlata ugyanakkor képességfejlesztő célú feladatrendszerben jelenik meg. Alkotói és befogadói képességeik fejlesztése közben meg kell tanítani a gyerekeket a hagyományos ceruzarajz, tollrajz, víz- és temperafestés, agyaggal végzett mintázás és más, változatos anyagok és eszközök szakszerű használatára. Az eszközhasználati készségfejlesztés folyamatában törekedni kell arra, hogy a második osztály végére legalább jártasság szintre eljussanak a tanulók. Továbbá arra, hogy az életkoruknak megfelelő kommunikációs és médiakörnyezet sajátosságait megismerjék és használják.

Az első két iskolai évfolyam fontos feladata a kisiskolások vizuális műveltségének megalapozása, mely nem önálló befogadást célzó órák megtartását jelenti, hanem játékos, motiváló, nagyrészt kifejező célú képalkotásuk szemléleti segítségével használt jól válogatott képanyag formájában rejlik.

Fontos, hogy a gyerekek elé kerülő képanyag, az alkotó munka motivációjára használt mesék, zenék, táncmozgások mind-mind hozzájáruljanak magyar kultúrájuk és magyar műveltségük kialakulásához, mely fontos alapja a más kultúrák elfogadásának.

A magyar népi ünnepek kellékei, nemzeti jelképeink ismerete és a magyar népi tárgykultúrából építkező tárgy- és környezetkultúra témakörök közösen járulnak hozzá, hogy a gyerekek természetesnek éljék meg nemzeti sajátosságaink ismeretét.

Az 1–2. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 136 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	56
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	12
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	12
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	12
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	20
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	24
Összes óraszám:	136

Témakör: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat

Javasolt óraszám:

Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végigkísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalakítás).

A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.

Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.

Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

Fogalmak

sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

Javasolt óraszám: 56 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;

rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;

egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;

elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál

élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;

a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;

saját és mások érzelmeit, hangulatait segítségével megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;

korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;

azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;

valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátsszik, elmesél;

adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomtat, kollázs, plasztika, makett, tábló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi.

Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.

Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népelet.

Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Kosztka Tivadar tájképei.

Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló.

Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás, differenciált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület, Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei.

Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.

Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolt, faragott pásztművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával.

Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is.

Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat, 1966, Babfilm, 1975.

Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

Fogalmak

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;

a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;

az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;

egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;

adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;

pontosan ismeri államcímernk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegyenes, betűsablon, szókártya) és eszköz (pl. tábló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével.

Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házsámtábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó tervezése).

Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal).

Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban.

Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímér, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címér, '56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalakotás díszítményeként: huszárcsákó, párta).

Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

Fogalmak

jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen eleméz, összehasonlít;

az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;

adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;

valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megenni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézéséhez.

kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.

Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).

Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.

Fogalmak

információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítségével eleméz, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;

adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;

az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;

időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek “szinkronizálása”).

Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.

Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).

Mozgásillúziót keltő régi papírajátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. “pörgetős mozi”).

Fogalmak

animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;

gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;

adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;

különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása.

A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terülődísz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordísz alkotással, terülődísz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomat).

Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. fonás, szövés, nemezélés, gyöngyfűzés, agyagozás).

Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.

Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. mindenkit megtáncoltató hangszer, láthatatlanná tevő ékszer, háromlábú jármű) tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból (pl. papírpép, karton, hurkapálca, textil, gumi).

Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék (pl. varázspálca, "rámás csizma", "kőleves") jelmezelem (pl. kalap, maszk, kötény), díszlet tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is.

Gyerekcsoport által ismert mese alapján vár, kastély konstruálása (pl. egyszerű konstruálás papírhengerek összeépítésével, festésével, ajtók, ablakok, ajtók kivágásával, rajzolt szereplőkkel való kiegészítéssel) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Márkus Géza: Cifra palota, Kecskemét, magyar várak képei.

Fogalmak

funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözk

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Javasolt óraszám: 24 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;

saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;

adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;

saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít; különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés, mintázás, montázs).

A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.

A közvetlen környezet épített/tervezett elemeinek és épülettípusainak összegyűjtése (pl. park, iskola, vegyesbolt, templom, bisztró, víztorony, szeméthyűjtő sziget) és vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, montázs, talált tárgy átalakítás, makett). A gyűjtés segítségével a szűkebb lakóhely választott részletének makettezése vagy megépítése egyszerű anyagokból, a tér játékos bemutatása érdekében, csoportmunkában is.

Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.

Fogalmak

építészet, műemlék, műemlékvédelem

3–4. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszbán is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolási, ábrázolási képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématorést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoporthoz alapos ismeretének birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolási sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.-A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képzés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanulótársaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

A 3–4. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 102 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	36
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	12
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	12
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	10
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	16
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	16
Összes óraszám:	102

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények

Javasolt óraszám: 36 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;

korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;

rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;

saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlítja;

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;

valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;

saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.

egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;

elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;

azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;

időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;

adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hyeronimus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (parasztház, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói.

Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolás- és tér rendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmanyag: Kemény Henrik: Vitéz László.

Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmasé maszk, újrahasznosítható anyagokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése) .

Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített

adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).

Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével.

Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözködés, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével.

Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával

Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések (pl. festmény: Csók István : Szénagyűjtők, grafika: M. C. Escher Mozaik, emberábrázolást nem tartalmazó részlete, fotó, képregény, társak munkái) egyéni elképzelés szerinti átértelmezése (pl. más napszakban, más évszakban, más helyszínen, más szereplőkkel, más hangulati elemekkel, színátírással).

Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei.

Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) minél pontosabb bemutatása érdekében Szemléltetésre ajánlott képanyag: Kunkovác László: Pásztoremberek, Robert Capa fotói.

Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).

Játékelmények játékos vizuális és dramatikus feldolgozása (pl. digitális játék síkbeli vagy térbeli társasjátékká alakítása, szabályrendszerek kidolgozása és átdolgozása)

Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely, helyszín (pl. nagyszülők nyaralója, a település parkja, tópart, erdő, vegyesbolt, uszoda) megjelenítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).

Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), a tapasztalatok alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegyek, színhangulat, népviselet, parasztház, tornác, székelykapu,

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;

az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;

egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;

pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit;

adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;

saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban.

Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézágyúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.

Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is.

A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás, penészedés), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film, rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.

Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása (pl. Rumini térképe, Ph. Fogg úr 80 napos útinaplója, egy sarkkutató forgatókönyve, útifilm az osztálykirándulásról), különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.

Magyar mesékben, mondákban szereplő uralkodók címereinek, zászlóinak gyűjtése és a gyűjtemény bemutatása tábló, vagy prezentáció formájában. A gyűjtemény rajzos adatainak felhasználása kifejező jellegű képalkotásban.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk

Javasolt óraszám:12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;

valós vagy digitális játékelményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;

a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;

az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítségével elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;

az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítségével értelmez;

azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;

adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;

adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátszása).

Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttekintése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).

A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak

média, reklám, televíziós műsortípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen eleméz, összehasonlít;

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;

az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel eleméz, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;

időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;

saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Régi magyar gyerekfilmek (pl. Kemény kalap és krumpliorr) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikus előadása.

Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.

Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában

Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat, slideshow) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.

Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.

Történetek, mesék, népmesék (pl: Lázár Ervin A hazudós egér; A fába szorult hernyó, Az igazságtevő nyúl) képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;

alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;

adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;

különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;

különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;

gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához.

Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban. A rajzok kreatív továbbalakítása szabad képalkotásban (Pl. miskakancsó megfigyelés utáni rajza alapján “miskakancsó családjának” megjelenítése).

Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyökedény, papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve).

Tárgytervezés, tárgyalakítás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl. nemezelés, fonás, hímzés, batikolás, agyagozás).

Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának

tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.

Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével.

Hulladékanyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl. flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése).

Dramatikus játékhöz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, dróttal).

Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, Csillagjárás, Kisze hajtás stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísz tárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzés minta

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;

elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábót, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;

különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;

alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;

adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;

saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít; különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalgotás (pl. őszi: őszi terméslenyek, termésbábok levelekből, tárgyalgotás őszi termésekből (koszorú, füzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehemi figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg).

Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos parasztház, színház, uszoda, templom, fészker) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében.

Példák gyűjtése és elemzése tanári segítségével eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.

Adott, környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv, makett készítése berendezéssel egyéni vagy csoportmunkában.

Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése, makettépítés változatos anyagokból (pl. karton, agyag, természetben talált anyagok) egyéni- és csoportmunkában.

Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekől közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése, csoportmunkában.

Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalgotás.

Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyéni vagy csoportmunkában (pl. legtöbb terhet elbíró híd építése csoportban, adott távolságú „szakadék” fölé két a/3-as műszaki rajzlapból, a legmagasabb torony felépítése egy rajzlapból, kifejező képalkotás valós magyar építmény témájában).

Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságsszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

1.12. VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos

eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolattérkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra

tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és meglepődésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködéseket is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális

fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételhetők.

5–6. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulóban a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható. Az objektív és szubjektív ítéletek között képesek különbséget tenni. A valósághű ábrázolás igénye és a gyerek meglévő képességei közti eltérés vezethet az ábrázolási, alkotási kedv elvesztéséhez. A tantárgy tanításának egyik alapvető célja az alkotásra késztető motiváció fenntartása. Ez a kiskamaszkorba lépő gyerek érdeklődésére számot tartó vizuális feladatrendszerben valósítható meg. A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. A személyiségformálás e szakaszában is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek, melyek összetevőinek, a konkrét képességeknek, készségeknek fejlesztése alsó tagozaton már megkezdődik.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

Az 5–6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapórászáma: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	10
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	10
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	8

Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;

szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;

a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;

különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;

különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is.

A történelem tantárgyból már megismert művészettörténeti korokban (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század) készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása (pl. történelmi háttér, téma, műfaj, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása az alkotás során.

A történelem tantárgy keretében feldolgozott korszakok egy-egy jellemző műalkotásának, tárgyának, díszítő stíluselemének felhasználásával kifejező képalkotás, plasztikus mű, vagy

újrértelmezett tárgy készítése. (pl. fekete alakos vázakép stílusában modern olimpiai sportág megjelenítése, timpanon forma kitöltése jelen korunkra jellemző témájú csoportképpel).

Különböző jellegű, stílusú látványok (pl. tárgyfotó, magyar néprajzi motívum, film képkockája), vizuális alkotások (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) adott részeinek, részleteinek meghatározott célú, személyes kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;

különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeleteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;

szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelet és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;

megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;

adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzelet, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeletéseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adott tartalmi keretekhez (pl. irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény) illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzelése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzelések bemutatása és vizuális megjelenítése érdekében többféle forrásból (pl. könyvtár, internet, valóság) vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és megfelelő alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.

Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése, és az egyéni ötletek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;

vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;

látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;

vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a hétköznapi életben, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világos-sötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.

Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. (Pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve.) A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.

Hagyományos (nyomtatott) információhordozó digitális médium számára történő átalakítása társai számára is értelmezhető rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával. (Pl. más tantárgy számára készült tankönyv egy érdeklődésére számot tartó oldalának átalakítására internetes oldallá, mobil applikációvá.) A tapasztalatok felhasználása a további alkotó tevékenység közben egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;

felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;

adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képrási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. (egyiptomi falfestmények, középkori miniatúrák, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád).

Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában.

Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történet (pl. teaőzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.

Fogalmak

tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;

a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;

a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;

egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;

célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A téma feldolgozásakor aktuálisan más tantárgy keretében tanult korhoz illeszkedő művészettörténeti korszak jellemző műalkotása, vagy ökológia, társadalmi probléma témájában ismeretek és érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termékcsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif). A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok, adekvát képnyelvi eszközök felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.

Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).

A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével”) tapasztalatai alapján csoportmunkában is.

Felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;

különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;

adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;

adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).

Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok, de nem dísz tárgy!) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, bőrmunka).

Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomtatás; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).

A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözet) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően.

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;

különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;

adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;

adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;

felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján (pl. különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek) a közvetlen környezetben található valós terek, térrészletek saját kezű vázlatrajzának (pl. buszmegálló, kapu/bejárat ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé) áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció megvalósítása (pl. biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés) érdekében. A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.

A már tanult történelmi korszakokhoz kapcsolódó művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíluselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein (Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum). A megismert stíluselemek felhasználása a tanuló valós környezetében található valós terek, épületrészletek áttervezésére.

Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a

vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tábló, prezentáció formájában).

Szokatlan egyéni funkcióra (pl. álmkép-rögzítés, „időbefogás”, „lustaság elszívás”, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg vagy csoportmunkában, hulladékanyagok felhasználásával, valamint a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat).

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Eretheion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfűjő VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranyszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

7–8. évfolyam

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúrák közvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A kamaszkorú tanulók szívesen versengenek egymással, kortársaik véleménye, elismerése látszólag fontosabb a szülők és pedagógusok elismerésénél, ezért a tárgy műveltségi anyagának elsajátítását érdemes felnőttekre szabott műveltségi játékok formájában motiválni. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A 7–8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	8
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	8
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	12
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;

különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;

tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;

megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).

Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;

a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;

látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.

Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tabló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása.

Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.

Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Giacometti, Giotto, Haring, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiota, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, életműbe illő „hamisítvány” kreálása, öltözet kollekció tervezése)

Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kiborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. Matisse: Csendélet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot)

A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása

Fogalmak

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, szíkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;

látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;

vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.

Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

Fogalmak

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;

a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;

adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képrási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).

A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).

A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében.

Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.

A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikátörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.

Fogalmak

állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 12

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;

a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;

nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;

gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang-és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.

Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).

Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tábló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció).

Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfogalmazza a látványt;

különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;

adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;

gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;

adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.

Személyes tárgyak (pl. öltözk, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz).

Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).

Fogalmak

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;

alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;

adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;

nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció”).

A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétgyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.

Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók: 7-8. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: Gaudi: Sagrada Família, Gropius: A Bauhaus központi épülete,
Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum,
Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei,
Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok,
Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászaton-
thébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc
élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei,
Man Ray: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék
asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái,
Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne
Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy
Mihály: Tépécsinálók, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica,
Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Shiota: Emlékeső,
Vermeer: Geográfus

Egyéb: Cristo, Dali, Vasarely

1.13. TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 1-4. ÉVFOLYAM

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységeinként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak keretében elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, cselekvésre építő, tanulás- és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a tanuló számára a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását.

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei. A súlyos fokú hallásvesztés következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága.

A nyelvi kommunikációjában nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokolja, az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtti 2 év előkészítő osztály elvégzését.

A Technika és tervezés tantárgy általános fejlesztési céljain és feladatain túl, a hallássérült tanulók oktatása során kiemelten fontos és minden tevékenységet átsző:

- a hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- a szájról olvasási készség fejlesztése
- a beszédértés fejlesztése
- a nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése
- a szókincsbővítés
- az épen maradt funkciók fejlesztése

1–2. évfolyam

Az ember környezetet is átalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése nem új feladat az iskolát kezdő tanulók számára. Az óvodai élet során naponta végeztek munka jellegű tevékenységeket, egyrészt az önellátás, önkiszolgálás, másrészt a tárgyalgatás, a kézműves és óvodakerti tevékenységek terén. Minden óvodai munkatevékenység célja, hogy a gyerekek mintát követve bekapcsolódjanak, és örömmel vegyenek részt benne, megélik a sikert, büszkéek legyenek munkájukra, épüljön, erősödjön motivációs bázisuk.

Az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában erre a motivációs bázisra építve tervezhető a technika és tervezés tantárgy programja, középpontba helyezve az alkotótevékenységet, a munkát. Célszerűen játékba ágyazott minta és modellkövetés, tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás kell, hogy jellemezze a tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatot. Az ismeretek szervezője az a környezeti tapasztalások során már kialakult szokásrend, amelyhez életvitelünkkel alkalmazkodunk, s amelynek szervező ismeretei és eseményei a néphagyományok, az ünnepek, a jeles napok.

Kiemelt feladat a kezűgyesség életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különböző anyagok megismerését, a megmunkálhatóság megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését. Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés. Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása. A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.

Célok:

A gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerez az őt közvetlenül körülvevő világról. Olyan módszereket, és tevékenységeket sajátít el, amely segíti a környezetében való tájékozódásban, megismerésében. Önálló munka mellett megjelenik, a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során.

A mindennapokban elvégzendő munkák során a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják. Kézügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Rend és tisztaság megtartása a munkakörnyezetben. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.

A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.

Közlekedési szabályok elsajátítása. A közlekedésben használt viselkedési kultúra megismerése, használata. Biztonságos közlekedés kialakítása, a veszélyhelyzetek felismerése, segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése, és használata.

Az E/1. osztályban a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

anyanyelvi gyakorlat

a szókincs gyarapítása, anyagok, eszközök neve, tevékenységi formák, a munkadarabok részei, tulajdonságai;

a szókincs gyarapodásával párhuzamosan a fogalmak, a grammatikai elemek adekvát alkalmazása valamennyi tantárgy keretén belül;

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A sajtóról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése

Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során

Párbeszéd alkalmazása

Kézügyesség fejlesztése

Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

Termékek, magvak, szín, árnyalat, szag

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termékek gyűjtése

Termékek, levelek válogatása színek, méret szerint.

Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció

Levélnyomtatás módszerének megismerése: levélkép készítése

Ragasztással magkép készítése

Alma képek vágása, ollóhasználat kialakítása, fejlesztése

Alma, körte, szilva applikáció süni hátára

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a tanulók elsajátítsák a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat;

tapasztalatot szerezzenek a munkaanyagok, eszközök, a készítendő és az elkészített művek tulajdonságairól;

saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli; tanári segítséggel

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

rendelkezik az életkorának és képességének megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és törekszik megelőzésükre;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal

tanári segítséggel megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése

Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia, esztétikai készség fejlesztése

Együttműködés és véleményformálás támogatása

Önkifejezés támogatása

Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Képlékeny anyagok tulajdonságai

Tárgykészítés képlékeny anyagból

Figyelemkoncentrációt igénylő pontos, fegyelmezett munkavégzésre nevelés

Saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban, játékokban

Eszközhasználat kialakítása, fejlesztése

Papírmunkák:

hajtogatás, gyűrés, sodrás

tépés, nyírás

díszítés

vágás

bábkészítés

Fonalmunkák:

csomózás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, képlékenységi, sablon, szálas anyag, csomózás, anyagtakarékosság

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel

Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás

Gyurmából egyszerű formák alakítása

Homokvár és homokformák készítése

Só-liszt gyurma készítése: figurák, mozgó kompozíció készítése

Mézeskalács-készítés

Papír munkák, hajtogatás

Fonalból csomó, masni kötése

Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése

Legyezőhajítás

Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból, előre kivágott minták összeállításával

A hurkapálca töréspróbája

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteket felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése

Az önismeret fejlesztése

Személyi higiénia, tisztálkodás

Öltözködési szabályok

Napirend, házirend

FOGALMAK

otthon, család, egészséges, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset napirend, szabadidő

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Építőelemekkel házak építése, toronyépítés kockából

Egyszerű ételkészítés

Asztalterítés, asztali illemtan, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkérttya készítése

Manipulatív tevékenységek a családdal kapcsolatban: rajzkészítés önmagáról és a család tagjairól

Rajzkészítés, színezés ruhadarabjaikról

Időjárás

Évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés: öltöztetőbabák

Vágási gyakorlat, babaöltöztetés papírból

Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés

Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata.

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanári bemutatás után egyszerűbb tárgyakat készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

ünnepek, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, dekoráció, esztétika

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, zászló. Előre kivágott formák összeállításával

Hímes tojás készítése

Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése: rajzolással, színezéssel, festéssel

Farsangi álarc

Témakör: Közlekedés

Óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

segítséggel alkalmazza a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

megismeri a járműveket és az ezzel kapcsolatos fogalmakat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Szabálykövető magatartás kialakítása

Balesetmentes közlekedés támogatása

Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése

A gyalogos közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése

A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos-közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, zebrán, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete

Forgalomirányító lámpa rajzok kiszínezése, színek jelentésének megismerése

Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése

Jelzőlámpa játék

Rajz, applikáció (tépés-ragasztás, tördelés hurkapálcikából)

Az E/2. osztály a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a szókincs gyarapítása, anyagok, eszközök neve, tevékenységi formák, a munkadarabok részei, tulajdonságai;

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése

Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során

Párbeszéd alkalmazása

Kézügyesség fejlesztése

Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termékek, magvak, fa, papír, szín, szag,

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termékek gyűjtése

Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció

Levélnyomtatás módszerének megismerése: levélkép készítése

Magkép készítése

Gesztenyeforma készítése

Őszi gyümölcsök színezése, vágása

Élősarok berendezése (tök, kukorica, gesztenye)

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a tanulók elsajátítsák a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat;

tapasztalatot szerezzenek a munkaanyagok, eszközök, a készítendő és az elkészített művek tulajdonságairól;

saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli; tanári segítséggel

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

rendelkezik az életkorának és képességeinek megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és törekszik megelőzésükre;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal;

tudatosan segítséggel megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése

A kreativitás erősítése

Együttműködés és véleményformálás támogatása

Az önkifejezés támogatása

Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Eszközhasználat kialakítása, fejlesztése

Képlékeny anyagok tulajdonságai

Tárgykészítés képlékeny anyagból

A papír tulajdonságainak csoportosítása

Papírmunkák:

hajtogatás, gyűrés, sodrás

tépés, nyírás

díszítés

bábkészítés

A fonalak csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

hurkolás

fonás

csomózás

varrás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, képlékenység, sablon, szálak anyaga, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékosság

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivágás, nyújtás, mintázás

Gyurma figurák készítése

Só-liszt gyurma készítése: figurák

Pogácsa készítése

Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk

Építés építőkockából

Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése

Papírmunka, hajtogatás

Ünnepi és farsangi díszek készítése papírból, előre kivágott minták összeállításával

A hurkapálca töréspróbája

Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata.

Párna varrása

Baba kivarrása lyuggatott kartonon

Csomók és masni kötése

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése

Az önismeret fejlesztése

Ház és iskola helyiségei

Iskolai foglalkozások, és szülők foglalkozása

Étkezési szokások, terítés

Személyi higiénia, tisztálkodás

Öltözködési szabályok

Napirend, házirend

FOGALMAK

otthon, család, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, napirend, szabadidő

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Építőelemekkel házak építése, toronyépítés kockából

Iskola helyiségei

Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás

Napirend készítése

Tisztálkodási szokások: személyi higiéniahoz, testápoláshoz kapcsolódó rajz, applikáció, színezés
(Körömápolás, mosakodás, fürdés, fogmosás, hajmosás.)

Egyszerű ételkészítés

Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás

Tisztálkodási eszközök, termékek megismerése

Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés: képek csoportosítása

Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés

Ruhaneműk kivágása, színezése

Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata.

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanári bemutatás után egyszerűbb tárgyakat készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

ünnepek, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, dekoráció, esztétika

Új kifejezések: Az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések.

TEVÉKENYSÉGEK

Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló (előre kivágott formák összeállításával)

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Iskolai ünnepségeken terem berendezése, dekorálása

Hímes tojás készítése

Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése (rajzolással, színezéssel, festéssel)

Farsangi álarc

Témakör: Közlekedés

Óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

segítséggel alkalmazza a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának és képességének megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Szabálykövető magatartás kialakítása

Balesetmentes közlekedés támogatása

Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése

Etikus magatartás kialakítása

A gyalogos közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése

A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos közlekedés, útesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék, film segítségével

A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai

Forgalomirányító lámpával, figurákkal, autókkal szituációs játék

Jelzőlámpa játék

Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése

Az 1. osztály a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

a tanulók elsajátítják a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése

Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során

Párbeszéd alkalmazása

Kézügyesség fejlesztése

Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, bőr

Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk

Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termékek, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termékek gyűjtése

Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben, plakát készítése

Munka vegyes anyagokkal (pl.: anyaggyűjtemény összeállítása)

Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termékek válogatása

Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció

Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése

Rajz, színezés (pl.: növények változása évszakonként)

Kavicsfestés

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

Javasolt óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat-készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

a tanulók elsajátítják a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat;

alkotótevékenysége során előkészítő, alakító műveleteket végez el;

saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli; tanári segítséggel

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

rendelkezik az életkorának és képességének megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és törekszik megelőzésükre;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal;

tanári segítséggel megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése

A kreativitás erősítése

Együttműködés és véleményformálás támogatása

Az önkifejezés támogatása

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Eszközhasználat fejlesztése

Tárgykészítés képlékeny anyagból

Foglalkozások otthon és az iskolában

A papír tulajdonságainak csoportosítása

Papírmunkák:

hajtogatás, gyűrés, sodrás

tépés, nyírás

díszítés

A fonalak csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

hurkolás

fonás

csomózás

varrás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, mérés, sablon, szálas anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékoság, újrahasznosítás

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Edénykék, gyöngyök, szélcsengő készítése agyagból

Hagyományos mesterségek megismerése, plakát készítése

Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk

Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése

Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése

Növény- és állatfigurák hajtogatása

Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból. Alaklemez, sablon használatával bábok, társasjáték, puzzle, kreatív játékok készítése

Papírszövés

A hurkapálca töréspróbája

Kép készítése hurkapálcából

Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése

Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata.

Csomók és masni kötése, sodrás, bojt készítés, hármass fonás, pompon készítés

Nyírás, ragasztás pl.: foglalkozásokat ábrázoló képek gyűjtése

Tűpárna varrása

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetét felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A sajtóról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Ok-okozati összefüggések értelmezése

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése

Az önismeret fejlesztése

Lakásfajták csoportosítása

lakástípusok, háztípusok

lakás helyiségei

Lakásépítés építőelemekkel

Lakberendezés

Egészséges életmód

Egészséges táplálkozás

Étkezési szokások, terítés

Személyi higiénia, tisztálkodás

Öltözködési szabályok

Háztartási balesetek

Munkamegosztás

Takarékoskodás

Környezetvédelem

FOGALMAK

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, takarékoság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük

Építőelemekkel házak építése

A szoba berendezése: bútorok készítése

Rajz, színezés (pl.: a tanuló otthona)

Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód

Ételek rajzolása, csoportosítása.

Egészség, betegség. Képek csoportosítása.

Napi étrend készítése: élelmiszerek, ételek, italok, vitaminok

Egyszerű ételkészítés

Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkártya készítése

Tisztálkodási szokások: személyi higiéniahoz, testápoláshoz kapcsolódó plakátok készítése

Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés

Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata

Növények a lakásban: növényápolás

A megmaradt hulladék szelektív kidobása

Hulladékból madáretető, lampion készítése

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanári bemutatás után egyszerűbb tárgyakat készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló

Hímes tojás készítése

Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Ünnepi rendezvények dekorálása

Fonal-, textilmunka (pl.: kokárda készítése)

Munka vegyes anyagokkal

Mozaik (pl.: zászló)

Témakör: Közlekedés

Óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

segítséggel alkalmazza a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A sajtóról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Saját felelősség felismerése a közlekedésben

Szabálykövető magatartás kialakítása

Balesetmentes közlekedés támogatása

Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése

Etikus magatartás értelmezése és kialakítása

A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése

A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

Járművek csoportosítása rendeltetés szerint

FOGALMAK

gyalogos közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék

Jelzések, táblák megfigyelése

Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése

Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése

Tömegközlekedési eszközök megismerése

Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

Applikáció (pl.: az utca részei, járművek)

Karton szabása, szerelése (pl.: autó)

Munka vegyes anyagokkal (pl.: utcarészlet, közlekedési táblák)

Szerelőelemekkel végzett munka (pl.: sorompó)

Hajtogatás (pl.: csónak, repülő)

Az 2. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótévékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

a tanulók elsajátítsák a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során

Párbeszéd alkalmazása

Kézügyesség fejlesztése

Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag

Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk

FOGALMAK

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termékek, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, árnyalat, átlátszóság, keménység, rugalmasság, felületi simaság

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben

Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termékek válogatása, becslés, tervezés

Környezetükben lévő anyagok vizsgálata, használhatósága

Kavicsfestés

Csoportmunkában tájkép készítése magokból kirakott mozaikkal

Fóliák és textilanyagok szabása, ragasztása: pl. állatfigurák, növények

Mozaik kép

Vesszőfonás

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat tanári segítséggel tervez, önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;

alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;

a tanulók elsajátítják a munkaanyagok, munkaeszközök neveit, a munkatevékenységeket megjelölő szavakat.

tanári segítséggel saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;

értékelés után segítséggel megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

rendelkezik az életkorának és képességének megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, tanári segítséggel, energiával, idővel;

tanári segítséggel megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése

A kreativitás erősítése

Együttműködés és véleményformálás támogatása

Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján

Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése

Önálló ismeretszerzés támogatása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

A papír tulajdonságainak csoportosítása

Papírmunkák:

hajtogatás, gyűrés, sodrás

tépés, nyírás

díszítés

A fa tulajdonságai, felhasználása

Famunkák:

darabolás

csiszolás

hegyezés

Fonalmunkák:

varrás

FOGALMAK

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, sablon, anyagtakarékoság, újrahasznosítás

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Hagyományos mesterségek megismerése

Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás nyírással, ragasztással

Origamijelek ismerete alapján növény- és állatfigurák hajtogatása

Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése

A fa megmunkálásával kapcsolatos képek gyűjtése. Tabló összeállítása.

A fa darabolása, csiszolása, hegyezése

A hurkapálca töréspróbája

Marokkó készítése

Kép készítése hurkapálcából

Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése

Társasjáték készítés

Mesterségek, műhelyek megismerése

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során

A környezetátalakítás következményeinek értelmezése

A környezet- és egészségtudatosság megalapozása

Ok-okozati összefüggések értelmezése

Szokásrend kialakítása

A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Együttműködési képesség kialakítása és erősítése

Az önismeret fejlesztése

Lakásfajták csoportosítása

Lakástervek készítése

Lakásépítés építőelemekkel

Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz

Egészséges életmód

Egészséges táplálkozás

Személyi higiénia, tisztálkodás

Öltözködési szabályok

A személyi adatok bővítése

A főbb házimunkák jellegzetes tevékenységei ismeretének bővítése, összekapcsolása adott háztartási gépek alkalmazásával

Háztartási balesetek

Munkamegosztás

Takarékoskodás

Környezetvédelem

FOGALMAK

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, takarékoság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Beszámolók lakóhelyünkről

Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták

A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük

Építőelemekkel házak építése

Építés alapformára, körvonalrajz

A szoba berendezése: bútorok készítése

Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása

Háztartási gépek használata a főbb házimunkákban /takarítás, mosás, vasalás, sütés, főzés, tartósítás télire/

Néhány háztartási eszköz megfigyelése tevékenység közben, leírásuk /húsdaráló, turmixgép, porszívó../

Egyszerű ételkészítés

Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés

Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata

Növények a lakásban: növényápolás

Növényültetés

Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok, újrahasznosítására.

Hulladékból építmények készítése

Bábozás

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat tanári segítséggel tervez, önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
segítséggel felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Magyarságtudat erősítése

Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása

Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása

Tervek a családban

Esztétikai érzék fejlesztése

Közösen átélt élmények és érzések támogatása

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló

Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása

Hímes tojás készítése

Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Farsangi álarc készítése

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának és képességének megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése

A szájról olvasási készség fejlesztése

A beszédértés fejlesztése

A nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése

A szókincsbővítés

Az épen maradt funkciók fejlesztése

Saját felelősség felismerése a közlekedésben

Szabálykövető magatartás kialakítása

Balesetmentes közlekedés támogatása

Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése

Etikus magatartás értelmezése és kialakítása

A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése

A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése

A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben

FOGALMAK

gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, útesteten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék

Applikáció, tablószerű elrendezés pl.: közlekedési eszközök

Játék KRESZ parkban

Jelzések, táblák megfigyelése

Jelzőlámpa játék

Forgalomirányító lámpával, figurákkal, autókkal szituációs játék

Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése

Tömegközlekedési eszközök megismerése

Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

3–4. évfolyam

Az ember környezetéről, környezetátalakító tevékenységéről és felelősségének megismeréséről az első két évfolyamon tanári segítséggel szerzett információk birtokában a harmadik és negyedik évfolyamos tanulók már önálló ismeretszerzésre képesek. A munka jellegű tevékenységek sora az életkori sajátosságoknak megfelelően évről évre bővül, az eszközök és szerszámok használata egyre nagyobb biztonsággal történik.

Munkájuk során fokozódik a tanulók önállósága, így már saját terv alapján dolgozva készítik el a munkadarabokat. Egyéni és csoportos munkában is jól szervezeten dolgoznak. Erősödik belső motivációjuk, megélik az alkotás örömét, büszkéek munkáikra. Felfedezik és elismerik saját és mások kiemelkedő munkáit, ugyanakkor a hibák azonosítása után képesek a javító szándékú korrigálásra.

A nevelés-oktatás középpontjában az alkotótevékenység, a tapasztalati úton történő tanulás és a munka áll. Mindezt játékos tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás jellemzi. A tanulók rendszerszemléletének kialakulását elősegíti az évszakok körforgásának, a napirendnek, a néphagyományoknak, az ünnepeknek és a jeles napoknak a megismerése.

Az életkori sajátosságok mentén kiemelt szempont a kézügyesség fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különféle anyagok, azok megmunkálhatóságának megismerését, megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

A 3. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élettelen természet változásainak megfigyelése

Az egyszerű megfigyelési módszerek elsajátítása

Véleményalkotás erősítése;

A társakkal való közös tevékenység támogatása;

Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;

Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;

Párbeszéd alkalmazása;

Kézügyesség fejlesztése;

Anyagvizsgálat;

Az anyagok tulajdonságai;

Az anyagok felhasználási lehetőségei.

FOGALMAK

anyag, alapanyag, fizikai tulajdonság, anyagvizsgálat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Természetes és mesterséges környezet megfigyelése

A különféle anyagok /föld, víz, levegő, ásványok, fémek, fák/ érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése

Különböző termések, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása;

Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk

Időjárási naptár készítése

Szélkígyó készítése

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat segítséggel tervez, önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;

alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;

tanári segítséggel saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;

értékelés után segítséggel megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

rendelkezik az életkorának és képességeinek megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Segítséggel tervezés és kivitelezés támogatása

A kreativitás erősítése

Egyszerű munkafolyamatok algoritmizálása

Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése

A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése

Reális értékelési készség fejlesztése

Véleményformálás

Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése

Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján

Tárgykészítés képlékeny anyagból

A papír tulajdonságai, felhasználhatósága

Papírmunkák:

egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat

ollóval egyenesen és körív mentén nyír

vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol

A fa tulajdonságai, felhasználása

Famunkák:

darabolás

csiszolás

hegyezés

A textilek csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével

gombvarrás

FOGALMAK

anyagvizsgálat, termelés, makett, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából

A feldolgozott anyagok /papír, textil, műanyag/ tapasztalati megismerése: jellemző tulajdonságaik vizsgálata, nagyító használata

Az anyagok csoportosítása a felismert tulajdonságok

Mit miből készítünk, és miért? Tabló készítése

Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból

A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása

Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással

Térbeli dekorációk papírból, papírcsík-ból

Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése

Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással

A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából

Képkkeret, kulcstartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel

A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint

Textilgyűjtemény készítése

Tűpárna készítése gombvarrással

Fémépítő

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása

Az önállóság fokozása

A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése

A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása

A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása

Az alkotás örömeinek átélése egyéni és csapatomunkában

A munkamegosztás előnyeinek kihasználása

Reális értékelés kialakítása

A tolerancia és az empátia fejlesztése

Közösen alkotott szabályok betartása

Jó szándékú véleményformálás támogatása

Különböző kultúrák és a másság elfogadása

Szokásrend kialakítása

Házak, lakások, otthonok

Otthon a lakásban

Otthonunk tárgyai

Növényápolás

Egészséges tápanyagok

Változatos étkezés

Terítés, tálalás

Ételkészítés

Öltözködés

Takarékoskodás

Munkamegosztás a családban

Háztartási balesetek

Környezetvédelem

FOGALMAK

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben

Képek, jellemző tárgyak gyűjtése a tanuló lakóhelyéről és az iskola városáról

A lakóhely és az iskola városának régi és új nevezetességei

Lakópark készítése kisebb dobozokból

A háztartásban előforduló, gyakran használt eszközökkel végezhető munkafajták

A gyermekek által is elvégezhető, életkornak megfelelő házimunkák, eljárások / szobanövények-, kiskert gondozása, ápolása

Virágkaró készítése

A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése

Az egészséges tápanyagok megismerése

Egyszerű ételek, italok készítése

Ünnepi asztal terítése

Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése

A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása

Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése

A család kiadásai: a családi alapellátáshoz tartozó kiadások, egyéb kisebb kiadások, nagyobb összegű kiadások

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat ~~önállóan~~ segítségével tervez, önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az ünnepi szokások megőrzése

Kulturált ünneplés

Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése

Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból

Ajándék készítése családi ünnepekre

Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése

A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése

Papírmásé álarc

Adventi naptár készítése

Kokárda készítése

Témakör: Közlekedés

óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és segítséggel használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának és képességeinek megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása

A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése

A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása

A közlekedési balesetek lehetséges okainak segítséggel való felismerése és megelőzése

Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése

A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen

Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken

Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

FOGALMAK

gyalogosforgalom, tömegközlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan

Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal

Közlekedési ismeretek szerzése: gyalogos közlekedés gyakorlása, járművön utazás gyakorlása

Néhány közlekedési tábla jelzésének elkészítése

Rajz készítése egy közlekedéssel kapcsolatos élményről

Szerelőelemekből egy-egy jármű összeállítása

A 4. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	15
Otthon – család – életmód	7
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Anyagok a környezetünkben

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;

alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élettelen természet változásainak megfigyelése

Az egyszerű megfigyelési módszerek elsajátítása

Véleményalkotás erősítése;

A társakkal való közös tevékenység támogatása;

Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;

Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;

Építő jellegű párbeszéd alkalmazása;

Kézügyesség fejlesztése;

Anyagvizsgálat;

Az anyagok tulajdonságai;

Az anyagok felhasználási lehetőségei.

FOGALMAK

anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Természetes és mesterséges környezet megfigyelése;

Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk;

Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék;

A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalakító tevékenysége és ennek következményei;

Különböző éghajlatú lakások készítése természetes és mesterséges anyagokból.

Madáretető készítése

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat segítséggel tervez, önállóan készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;

alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;

tanári segítséggel saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;

értékelés után segítséggel megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

rendelkezik az életkorának és képességeinek megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Önálló tervezés és kivitelezés támogatása

A kreativitás erősítése

Egyszerű munkafolyamatok algoritmizálása

Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése

Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése

Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése

A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése

Reális értékelési készség fejlesztése

Véleményformálás

Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése

Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése

A takarékoság iránti igény fejlesztése

Környezettudatos magatartás támogatása

Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján

Papírmunkák:

egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat

ollóval egyenesen és körív mentén nyír

vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol

A fa tulajdonságai, felhasználása

Famunkák:

darabolás

csiszolás

hegyezés

A textilek csoportosítása, felhasználása

Fonalmunkák:

szövés szövőkereten vagy madzagszövőn

cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével

gombvarrás

előöltés

díszítőöltés

FOGALMAK

anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, előöltés, díszítőöltés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Mit miből készítünk, és miért?

Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással

Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból

Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése

Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással

Vár, papírház vagy manóház készítése kartonpapírból

Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással

Képkeret, kulcstartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel

Öltésfajták megismerése: előöltés, díszítő öltések

Használati tárgyak készítése megfelelő textilből kézi varrással: zsebkendő-, toll- vagy mobiltelefon-tartó

Bábok, kabalafigurák, Tűpárna készítése gombvarrással

A szövés technikájának megismerése szövőkeret vagy madzagszövő segítségével

Fémépítő

Témakör: Otthon – család – életmód

óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családban végzett tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;

otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzetait segítséggel felismeri, és ismeri megelőzésük módját;

takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

rendet tart a környezetében;

törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;

szelektíven gyűjti a hulladékot;

ismeri a vásárlás néhány fontos elemét;

ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása

Az önállóság fokozása

A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése

A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása

A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása

Az alkotás örömeinek átélése egyéni és csapatmunkában

A munkamegosztás előnyeinek kihasználása

Reális értékelés kialakítása

A tolerancia és az empátia fejlesztése

Közösen alkotott szabályok betartása

Jó szándékú véleményformálás támogatása

Különböző kultúrák és a másság elfogadása

Szokásrend kialakítása

Házak, lakások, otthonok

Modellkészítés

Növényápolás

Egészséges tápanyagok

Változatos étkezés

Terítés, tálalás

Ételkészítés

Egészséges életmód, napirend

Öltözködés

Takarékoskodás

Munkamegosztás a családban

Háztartási balesetek

Környezetvédelem

FOGALMAK

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Lakásmodell készítése építőjáték vagy szerelőkészlet segítségével

Apróbb dobozok segítségével babaház berendezése

A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban

A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése

Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása

Egyszerű ételek, italok készítése

Ünnepi asztal terítése

Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése

A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása

Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése

A háztartás gépek megismerése, ezek biztonságos használata

A vásárlással kapcsolatos elemi fogalmak (piac, bolt, adás-vétel, pénz, értelmezése, használata)

A zsebpénzzel való gazdálkodás lehetőségei

Témakör: Jeles napok, ünnepek

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;

alkotótévékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;

felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;

ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az ünnepi szokások megőrzése

Kulturált ünneplés

Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése

Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése

Mikulás

Karácsony

Farsang

Március 15.

Húsvét

Anyák napja

FOGALMAK

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból

Ajándék készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból

Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése

A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése

Adventi naptár készítése

Farsangi jelmez tervezése

Témakör: Közlekedés

óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és segítséggel használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;

az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;

rendelkezik az életkorának és képességeinek megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása

A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése

Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk

A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása

A közlekedési balesetek lehetséges okainak segítséggel való felismerése és megelőzése

Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése

A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül

Az úttest részei; útburkolati jelek

Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

FOGALMAK

úttest, kerékpárút, tömegközlekedés, helyi és helyközi közlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok, térképismeret, útvonalterv

Új kifejezések: Technika tantárgy szakszókincse, és az Anyanyelv tantárgynál alkalmazott kifejezések

TEVÉKENYSÉGEK

A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból

Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan

Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal

Néhány közlekedési tábla jelzésének elkészítése

Játék KRESZ társasjátékokkal

Kerékpáros tanpálya

1.14. TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 5-8. ÉVFOLYAM

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. Kiemelt jelentőségű a szaknyelv használata, a szakkifejezések helyes és szakszerű alkalmazása. Ezzel párhuzamosan – a tananyag jellegéből adódóan – a tanuló vizuális kommunikációs kompetenciái is fejlődnek. Megtanul rajz, ábra, műszaki leírás alapján építeni, tárgyakat kivitelezni, terveit rajzban bemutatni, szóban fogalmazni, előadni. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe. A tanuló elsajátítja az alapvető technikákat ahhoz, hogy az információ hitelességét és megbízhatóságát értékelni tudja. A technika és tervezés a különböző tevékenységek, munkafolyamatok, technológiák algoritmizálásával támogatja a digitális tervezői kompetenciákat, hozzájárul a rendszerszintű gondolkodáshoz. A tantárgy tanítása során kiemelt fontosságú a vizuális szemléltetés, és speciális lehetőségeket nyújt a különféle digitális tervezőprogramok felhasználása számára.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, valamint azok bevezetését követően a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A tanuló az anyaghasználat, az eszközök, a technológiák fejlődésének követésével, a változások hatásainak elemzésével értékeli környezete állapotát, életvitelét.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy változatos tevékenységeken keresztül ad lehetőséget a praktikus feladatmegoldó képesség fejlesztésére, valamint a kedvelt, sikerélményt nyújtó tevékenységi területek azonosítására, ezzel segítve a tanuló pályaválasztási döntését is. A tanuló másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez. A kreatív alkotás készségei tekintetében fejlesztési lehetőséget biztosít a különböző tárgyak és működőképes eszközök tanulói tervezése. Az

emberek mindennapi életet átalakító jelentős technikai találmányok történetének és emberi életre gyakorolt hatásának megismerése hozzájárul a kulturális tudatosság fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgyi keretekben végzett tevékenységek elősegítik, hogy a tanulók számára olyan munkavállalói és vállalkozói készségek fejlesztésére nyíljon lehetőség, mint a tervezés, szervezés, irányítás, tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, az egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, felelősségvállalás. Ezek a készségek alapvető alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak a szakmák gyorsan változó világában történő eligazodáshoz. A tevékenységek során szerzett munkatapasztalat hozzájárul a pályaválasztási önismeret, a továbbtanulási és a szakmaválasztási célok kirajzolódásához, valamint az élethosszig tartó tanulás mint szükségszerűség és érték felismerésének megalapozásához.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak tanulása során elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, elsősorban cselekvésre épít és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását és a munka világában való alkalmazását.

A technika és tervezés tantárgy tanterve négy modult kínál, melyekből az iskola kiválaszthatja és a helyi tantervébe illesztheti a sajátosságaihoz illő, a tanulók érdeklődésének leginkább megfelelő tantervi tartalmakat tartalmazó modul tantárgyat.

MODUL „A”: Épített környezet – tárgyalás technológiái

A technika és tervezés tantárgy A: **Épített környezet – tárgyalás technológiái** modul középpontjában az embert körülvevő mesterséges környezet, az épített tér áll. Ezt a modult azok az iskolák is eredményesen alkalmazhatják, ahol nem áll rendelkezésre technika szaktanterem, mert egyszerű szerszámokkal, a legváltozatosabb anyagokból teljesíthetőek a kerettantervben meghatározott modellezési és makettépítési feladatok.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy az embert körülvevő szűkebb lakókörnyezet – település, lakás, lakóépület – kialakításával, használatával kapcsolatos alapvető ismeretek közvetítésén keresztül kialakítsa a tanulóban az egészségtudatos életvitel-vezetés igényét.

Az ismeretek nem önálló tananyagként jelennek meg, hanem az adott feladat elvégzéséhez szükséges információként, vagyis az ismeretszerzés és -alkalmazás szinte egy időben történik, ami elősegíti annak rögzülését. A legtöbb feladat csoportmunkában végezhető el, így a tanulók a gyakorlatban tapasztalhatják meg a munkamegosztás jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összehadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömét, a munka megbecsülését. Ezek együttesen szolgálják a teljes nevelési folyamatot átható, munkára, életpálya-építésre, együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés megvalósítását, az önismeret, a társas kultúra fejlesztését.

A modul alkalmazása során lehetőség van projekt munkára, a story line módszer alkalmazására, az egyéni ötletek megvalósítására, a kreativitás fejlesztésére. Ez tág teret enged a differenciálásnak, és megteremti a lehetőséget, hogy minden tanuló érdeklődésének és képességeinek megfelelően válasszon magának szerepet, feladatot a csoportban.

A különböző modellezési, makettépítési feladatok során a legváltozatosabb anyagok és technológiák használhatók, az anyagok újrahasznosításától egészen a 3D-s nyomtatás alkalmazásáig. A különböző anyagok tulajdonságainak irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel történő megismerése után a tanulók a céljaiknak megfelelően választhatnak a rendelkezésre álló anyagokból.

A tanuló a tanórán tevékenységét megtervezi, terveit megosztja. Alkotótevékenységét az előzetes tervek mentén folytatja.

Tevékenysége során célszerűen kiválasztja és rendeltetésszerűen használja a szükséges szerszámokat, eszközöket. Balesetmentesen dolgozik, a munkaterületen rendet tart. Munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi, melynek jelentőségét felismeri a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Társaival együttműködve, feladatmegosztás szerint tevékenykedik.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

A tanórai tevékenység fejleszti a technológiai-problémamegoldó gondolkodást. Célja, hogy a tanuló érdeklődjön és szerezzen tapasztalatokat szűkebb és tágabb lakókörnyezetéről és annak változtatásairól. Ismerje fel és alkosson véleményt az emberi tevékenységek építő és romboló hatásairól.

Ugyancsak célként szolgál, hogy a tanuló gyűjtsön információt a régi korok építészetéről, a jelenkor építészeti irányairól, a népi építészet, ezen belül a saját tájegységének jellegzetességéről, a saját településének történetéről. A hagyományok megismerése során legyen nyitott az értékek felfedezésére, értse azok jövőt meghatározó szerepét.

A technológiai fejlődés vívmányait gazdaságossági, környezet- és egészségtudatos szempontok szerint elemezze, alkalmazza. Ismerje fel az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységében jelenjen meg a globális felelősség érzése.

A modul ismeretanyaga hozzájárul ahhoz, hogy a későbbiekben a tanuló fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismeretei, attitűdjei irányítsák.

Felismeri az egyes munkatevékenységek értékét a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságban. A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozott a modul szerinti területen.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet áll. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanuló a környezetéről szerzett tapasztalatait rendszerezi, megismeri a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket. Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát, az alaprajz és a berendezés közötti kapcsolatot, a legfontosabb karbantartási, állagmegóvási munkákat. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások, például tervezőprogramok használatára.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

Tevékenységet irányítással tervezi. Terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Megadott szempontok szerint környezetét jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri azok múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

Érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – megtapasztalható – környezetre vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatását. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. Ismeri fogyasztási szokásainak egészségre és környezetre gyakorolt hatását.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri az egyes foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Modell- és makettépítés technológiái	8
Település – a település kialakulása, településtípusok	6
Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek	8
Közterek, közösségi terek, középületek	8
Közlekedés – közlekedés egykor és ma	6
Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek	8
Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések	8
Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák	6
Komplex modell- és makettkészítés	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Modell- és makettépítés technológiái

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;

felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;

elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;

alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri a méretmegadás elemeit;

felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;

ismeri a vetületi ábrázolást;

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése

A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

A modellezés, makettépítés feladata, jelentősége

A modell és a makett közötti különbségtétel

A mérés célja, fontossága

Mérőeszközök alkalmazása

Mérés milliméteres pontossággal

Műszaki ábrázolás alapismereteinek elsajátítása

Méretmegadás elemei, szabályai

Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása, a méretarányos kicsinyítés, nagyítás jelentősége

Rajzolvasási gyakorlatok. A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése

A modellezéshez felhasználható anyagok (például papír, fa, műanyag, fém, textil, agyag vagy egyéb képlékeny anyag) tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel (szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján)

Különböző profilok, szerkezetek építése, terhelési próba végzése

Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok megismerése, célszerű, balesetmentes használatuk elsajátítása

Fogalmak

modell, makett, mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajták, mérekszám, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, vetület, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Modellek és makettek megfigyelése megadott szempontok szerint, azonosságok, különbségek megfogalmazása, a modell-, illetve makettkészítés jelentőségének felismerése

A műszaki rajz szükségességének felismerése térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozásán, elemzésén keresztül. A valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés azonosítása

Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal

Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása

Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről

A modellezéshez, makettépítéshez felhasználható anyagok néhány tulajdonságának megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel

A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek megismerése, gyakorlása

Azonos anyagú, különböző profilú rudak terheléspróbája

Térbeli szerkezetek, tornyok építése rudakból, stabilitásuk, terhelhetőségük vizsgálata

Témakör: Település – a település kialakulása, településtípusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;

összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;

összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;

ismereteket gyűjt a saját településéről;

elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;

átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;

lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;

lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése

Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez

Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez

Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése

A települések kialakulása

Különböző településtípusokhoz (város, falu) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása

A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése

Információk gyűjtése a saját településről, annak történetéről

Lakóépületek típusai

Lakóépület-makett készítése egyszerű geometrikus testekből

Fogalmak

lakóhely, település, város, falu, mezőgazdaság, ipar, városiasodás, városodás, urbanizáció, ház (családi ház, sorház, toronyház, lakópark), kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, alaprajz, homlokzat, tető, nyílászárók, az építkezés menete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információk gyűjtése a települések kialakulásáról, az egyes éghajlati viszonyok jellegzetes lakóépületeiről megadott szempontok szerint. Az információk rendszerezése, megosztása

Településmakett elkezdése közös döntések megfogalmazásával: a makett méretarányának meghatározása, a lakóövezet kijelölése, az utcahálózat megrajzolása, a telkek kiosztása, a lakóépületek jellegének meghatározása

Lakóépület-makett készítése egyéni munkában a közös döntéseknek megfelelően

A település régen és ma – a lakóhely egy tere, része változásainak nyomon követése

A mi falunk, városunk: útikalauz készítése

Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;

ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;

információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;

megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;

modellezi a lakóépületek környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése

Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése

A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése

Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása

Régi korok jellemző épületeinek, a hagyományos népi építészet építményeinek, építőanyagainak tanulmányozása, elemzése

Az egyes tájegységek jellegzetességei – lakó-, gazdasági és középületek alakja, elrendezése –, a használt anyagok és építési technológiák közötti kapcsolatok feltárása, elemzése

A modern kor építésze – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek

Az építészet építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése

Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése

A lakóépület-makett közvetlen környezetének kialakítása

Fogalmak

építészet, épület, építmény, alapozás, vízszigetelés, hőszigetelés, tájolás, természetes (szoláris) energia, passzív napenergia, benapozottság, árnyékolás, kő, fa, föld, agyag, vályog, téglá, pala, cserép, beton, vasbeton, üveg, kötőanyag, teherhordó szerkezet, mennyezet, tetőszerkezet, panel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információk gyűjtése az egyes történelmi korok, tájegységek jellemző épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása

Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

A lakóházmakett környezetének megtervezése és kialakítása

Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;

egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;

elgázodik egyszerű építészeti vázlatokon;

a társakkal együttműködve településmodellt tervez;

csoportban településmodellt épít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során

Ok-okozati összefüggések felismerése

Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése

Az elvont gondolkodás fejlesztése

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása

Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása

Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése

Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal

Településmakett készítése

Fogalmak

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi séta az iskola közvetlen környezetében, a település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés

A bejárt terület helyszínrajzának összevetése a személyes tapasztalatokkal

A településmakett folytatása a közösségi terek, középületek megtervezésével, megépítésével

A végzett munka értékelése, a tervektől való eltérések vizsgálata, a továbbfejlesztés lehetőségeinek megbeszélése

Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során

Ok-okozati összefüggések felismerése

Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése

Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése

Szabálykövető magatartás fejlesztése

A városi és a közúti közlekedés rendszereinek megismerése

A vízi és a légi közlekedés

A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, -rendszerezés

Gyalogos közlekedés helye, alkalmazkodás a közlekedési szituációkhoz

Közlekedésbiztonsági ismeretek

A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák

A közlekedés infrastruktúrájának modellezése a településmaiketten

Fogalmak

jármű, navigáció, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A tanulók közlekedési szokásainak (iskolába járás) feltérképezése, az adatok elemzése

A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása

Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása

A településmaikkett úthálózatának befejezése, a közlekedés jelzőrendszereivel való kiegészítése – például útburkolati jelek, közlekedési táblák, jelzőlámpák, gyalogos-átkelőhelyek, parkolók

Közlekedési helyzetek szimulálása a terepasztalon

Témakör: Lakás, lakóköznyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;

berendezett lakásmakettet készít;

alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése

Az elvont gondolkodás fejlesztése

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben

A lakás kialakítása (építése) és a külső hatások elleni védelem összefüggésének felismerése (feladat – anyag – technológia)

A lakás fizikai adottságai és a benne folyó tevékenységek közötti kapcsolat felismerése, elemzése

Épület, lakás alaprajzának értelmezése és összevetése a valósággal

A lakásalaprajz jellemzői

A lakás helyiségeinek csoportosítása

A helyiségek egymással való kapcsolatának elemzése

A lakás beosztásának, az egyes helyiségek egymással való kapcsolatának jelentősége, szerepe

Lakásalaprajz tervezése, lakásmakett készítése

Fogalmak

alaprajz, helyszínrajz, tájolás, fizikai jellemzők, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Saját lakás leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás

Ismert épület bejárása új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés

Lakásalaprajzok tanulmányozása megadott szempontok szerint, azonosságok megfogalmazása, szükségszerűségek felismerése

A megbeszélte szempontok szerint lakásalaprajz tervezése, lehetőleg digitális alkalmazás segítségével

A lakásterv elemzése, megvitatása, lakásmakett készítése

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;

felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
információkat gyűjt a bútorok történetéről;
ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Igények és jellemző tulajdonságok közötti összefüggések értelmezése

Egyéni tulajdonságok és igények közötti kapcsolat feltárása

Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése

Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben

Önismeret és együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során

Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás

Ízlés formálása

Egészségtudatos magatartás igényének erősítése

A lakás berendezésének jellemzői

Az egyes lakóterületek funkcióinak kialakítása a megfelelő berendezéssel

A különböző helyiségek jellemző bútorzatai, a lakótér feladata, a bútorzat és a tevékenységek közötti kapcsolat felismerése

A berendezés stílusa és az egyéni ízlés közötti kapcsolat elemzése

Bútortörténet

A bútorok kiválasztásának, elhelyezésének szempontjai

A berendezés szerepe a téralakításban

A lakberendezés modellezése

A munkavégzés ergonómiája

A helyes munkavégzés szükségességének felismertetése

A leggyakoribb egészségkárosító helyzetek és azok elkerülése

A konyha ergonomikus berendezése

Konyhatervék készítése

Fogalmak

funkció, esztétika, stílus, ízlés, harmónia, színek szerepe, ergonómia, design, téralakítás eszközei, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedőutak, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok, bútorválasztás szempontjai, egészségkárosító helyzetek, statikus, dinamikus terhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egy bútóráruház meglátogatása vagy egy ott dolgozó meghívása. Katalógus, folyóiratok, prospektusok, internetes anyagok képei alapján berendezett lakások, lakásrészek elemzése meghatározott szempontok szerint

Információk gyűjtése, megosztása a bútorok történetéről, a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek lakberendezésben betöltött szerepéről

A lakásmakett vagy egy választott helyiség berendezésének megtervezése lehetőség szerint 3D-s lakberendező program segítségével. A berendezés modellezése

Konyhaterv készítése lehetőség szerint digitális alkalmazással, figyelembe véve a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait

Munkaműveletek, tárgyak, eszközök elemzése ergonómiai szempontból, a helyes munkavégzés, a helyes ülés gyakorlása

Témakör: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában

Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése

Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése

Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása a munkavégzés során

Munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése

A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése

Információk gyűjtése a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról

Szagtalanítás, védekezés a kártevők ellen

Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenység során

A hagyományos tisztítószeres és eljárások alkalmazása és a környezetvédelem összefüggéseinek felismertetése

A laikus által végezhető munkák határai, annak felismerése, hogy nagyobb munkálatokhoz szakembert kell hívni

A tevékenységgel érintett foglalkozások, szakmák

Fogalmak

állagmegóvás, karbantartás, mázolás, festés, tapétázás, burkolás, takarítás, tisztítószer, környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információk gyűjtése, megosztása a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról

Állagmegóvási, karbantartási munkák végzése a helyi lehetőségek szerint, például: bútorok megjavítása, festése; folttisztítási gyakorlat környezetbarát anyagokkal, ruházat, lakástextíliák gondozása stb.

Különböző háztartási vegyszerek címkéinek tanulmányozása a felhasználás, tárolás, balesetveszély szempontjai szerint

Baleseti források azonosítása, megtörtént balesetek elemzése, elsősegélynyújtási szabályok megbeszélése

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról. A tanulók szerepjáték formájában bemutathatják egymásnak az egyes foglalkozások jellemző feladatait

Témakör: Komplex modell- és makettkészítés

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;

megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;

terveit szóban, rajzban megosztja;

a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;

a munkavégzési szabályokat betartja;

felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;

csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;

felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése

Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során

Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése

Kreativitás fejlesztése

Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján

Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló, tárgyalgó tevékenység során

A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakókörnyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal,

a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a település és lakás legfontosabb technikai rendszerei, a közművek, a közszolgáltatások és a településeket összekötő közlekedési rendszerek állnak. A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a lakás, a lakókörnyezet megismerése.

A korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet témakör áttekinti a lakás legfontosabb, életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezőit. A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához. Az egészséges település témakör felismerteti az épített tér és a természeti környezet közötti összhang megteremtésének szükségességét a fenntarthatóság érdekében. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi. A komplex modellezési feladat, a jövő városának elkészítése a modul során elsajátított ismeretek, készségek kreatív alkalmazását teszi lehetővé.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg.

A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. Az ismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.

Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkánál részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntésein változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál.

Döntéseit tudatosság, holisztikus szemlélet jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások	6
Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet	8
Az egészséges település	6
Közlekedés, közlekedési rendszerek	6
Komplex modellezési feladat	8
Összes óraszám:	34

Témakör: A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján, és a kapott adatokat értékeli, rendszerezi, elemzi;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A rendszerszemlélet fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Információgyűjtési technikák fejlesztése, például interjú formájában

Célzott információszerzés, a kapott adatok értelmezése, feldolgozása

A települések legfontosabb közművei, közszolgáltatásai – elektromos hálózat, vízvezeték, szennyvízelvezetés, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás

Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése

A közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása

Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól

Fogalmak

közmű, közszolgáltatás, építési engedély, összközműves épület, elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, szennyvíz, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információgyűjtés és -megosztás megadott szempontok szerint a vízellátás, csatornázás, fűtés, villamosítás, gázellátás, szemétszállítás témában

Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól

Véleményformálás a közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggésekről

Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül információk gyűjtése a lakások közműellátottságáról, számítások végzése a szolgáltatások áráról

Az iskola adottságai szerint látogatás egy közműtelepen vagy a témakörhöz kapcsolódó film megtekintése

Témakör: Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;

tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;

beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;

azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;

elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;

példákat mond az energiapazarlásra;

példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egészségtudatosság

Tudatos fogyasztói magatartás

A lakás életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezői – vízminőség, hőmérséklet, levegő páratartalma

A rossz szigetelés káros hatásai

Információk és tapasztalatok gyűjtése a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről – elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, fűtés, klimatizálás

A lakás elektromos hálózatának részei, biztonsági és életvédelmi berendezések, megoldások

Követelmények a fűtőberendezésekkel, fűtési rendszerekkel szemben, szabályozhatóság, egészségvédelem

A klíma fogalma, az egészséges levegő, hőérzet, komfortérzet

A relatív páratartalom fontossága, az alacsony vagy magas relatív páratartalom egészségkárosító hatásai

A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése, a környezettudatosság fontossága

Fogalmak

komfortérzet, ivóvíz, levegő páratartalma, fogyasztásmérő, biztosíték, életvédelmi relé, fázis, nulla, védőföldelés, fűtés, klíma, környezettudatosság, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információk gyűjtése és megosztása az egészséges lakókörnyezetről

Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül az ember számára optimális környezet meghatározása

Az épületek legfontosabb közműveinek áttekintése – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika – folyamatábrák segítségével

Tapasztalatok gyűjtése a környezetben található épületgépészeti rendszerekről, például az iskolaépület új szempontú bejárása és feltérképezése során

Ökológiai lábnyom számítása valamelyik digitális alkalmazás segítségével, a kapott értékek véleményezése

Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromosenergia-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia-felhasználás takarékosági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról

Költségszámítások végzése a megtakarításokkal kapcsolatban

Témakör: Az egészséges település

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;

célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;

elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;

elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;

összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;

feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;

megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;

régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;

gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Rendszerszemlélet fejlesztése

Fenntarthatóság fogalmának mélyítése

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben

Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában

A városok kialakulásának és fejlődésének okai és szükségessége, a város fogalmának mélyítése

A különböző környezetszennyeződések hatása az épített környezetre és a településen élők életminőségére

Az épített környezet alakításának szempontjai, a zöld területek szerepe, környezetvédelem

Az épített tér és a természeti környezet közötti összhang szükségességének felismertetése

A funkcionalista és az organikus építészet főbb jegyeinek megismertetése, összehasonlítása

Információk gyűjtése különleges épületekről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra

Követelmények a XXI. század településeivel szemben

Pozitív példák, építészeti megoldások gyűjtése

Parktervezés

Fogalmak

légszennyezés, környezetszennyezés, tervszerű városépítés, városrehabilitáció, funkcionalista építészet, organikus építészet, tájépítészet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információgyűjtés a településformák fejlődéséről, a különböző országok, illetve kontinensek jellemző településeiről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Az információk rendszerezése, megosztása

Egy adott település, településrészlet változásának, fejlődésének nyomon követése térképek, fényképek segítségével, következtetések megfogalmazása az ott élők életformájára, életminőségére vonatkozóan

Az egészséges, élhető település kritériumainak összegyűjtése, megfogalmazása

Információk gyűjtése a települések környezetszennyezését okozó tényezőkről, esettanulmányok alapján

Séta a településen. A település vagy településrész részletes, elemző megfigyelése az építészeti stílusok, zöld környezet szempontjából

Egy kijelölt területhez kapcsolódó településfejlesztési kérdések megvitatása

A XXI. század településeivel szembeni követelmények megfogalmazása, pozitív példák, építészeti megoldások keresése, megosztása

Parktervezés, az intézmény lehetősége szerint – zöld terület kialakítása, gondozása

Témakör: Közlekedés, közlekedési rendszerek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Rendszerszemlélet fejlesztése

Fenntarthatóság fogalmának mélyítése

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Közlekedés a településen, a települések között

Közösségi közlekedés

A közlekedés infrastruktúrája

Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben

Híd- vagy felüljárómodell építése

Fogalmak

tömegközlekedés, közút, kerékpárút, híd, aluljáró, felüljáró

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Információk gyűjtése, megosztása a saját település, lakókörnyezet úthálózatáról, tömegközlekedéséről, annak az ott élők életmódjára gyakorolt hatásáról

Információk szerzése, képek gyűjtése a személy- és teherszállítás történetéről, a közlekedési infrastruktúra fejlődéséről

Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése alapján véleményformálás a közlekedési hálózatok szerepéről, a személy- és teherszállítás jelentőségéről

Tájékozódás a közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatásokról esettanulmányokon keresztül

Példák gyűjtése, bemutatása környezetbarát, biztonságos megoldásokra a közlekedésben

Híd- vagy felüljárómodell építése önálló tervek alapján. Az elkészült modellek vizsgálata terhelési próbával

Témakör: Komplex modellezési feladat

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az eddig tanult ismeretek mélyítése, alkalmazása

Kreativitás fejlesztése

„A jövő városa” – komplex modellezési feladat egyéni tervek alapján projektmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A „Jövő városának” elkészítése projektmunkában, akár a storyline módszer alkalmazásával. Modellezni lehet az épületeket, a város infrastruktúráját, energiaellátását. A kivitelezés során alkalmazni lehet a legkorszerűbb technológiákat (például lézervágó, 3D nyomtató), amennyiben ezek az iskolában rendelkezésre állnak

Kutatás a városok és a közlekedés várható fejlődési irányáról, az emberek élet- és munkakörülményeinek változásáról. A szerzett információk felhasználása a tervezési folyamatban

Alkotótevékenység a tervek mentén. Az elkészült modell értékelése, a tervektől való eltérés vizsgálata

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

MODUL „B”: Háztartásökonómia – életvitel technológiái

A technika és tervezés tantárgy „B” **Háztartásökonómia – életvitel technológiái** moduljának tengelye az önellátás, a másokról történő gondoskodás. Középpontja a család, melynek hétköznapijait jelentősen befolyásolja a családellátó tevékenységek megvalósulásának színvonala. A modul tananyagának témaköreibe a négy fő családellátó tevékenység szerveződik: gazdálkodás és munkamegosztás; otthonteremtés; táplálkozás és táplálás; textiltechnika és ruházkodás.

A hagyományokat és értékeket megőrző tartalom kiegészül a XXI. században elvárt tudástartalmakkal. Ennek összetevői magukban foglalják mindazt, amelynek segítségével érthetővé válik és fenntarthatóan tanulható a környezet szervezett átalakítása, fejlesztése, megismerhető a tudományok eredményeinek felhasználása, a korszerű eszközök használata, az emberi és gépi munkával végzett tevékenység. A tudás elsajátításának elválaszthatatlan részét képezi az ember környezetátalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése, az ehhez kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdések feltárása, az etikus magatartás kialakítása.

A tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatban, komplex alkotótevékenységek útján sajátítják el a tanulók a sikeres önellátó, családellátó tevékenységhez szükséges praktikus ismereteket. Ezért a modult azok az intézmények tudják eredményesen alkalmazni, ahol rendelkezésre áll háztartástan szaktanterem, mely helyet, teret és eszközkészletet biztosít kiscsoportos munkáltatásra ételkészítés és textilmunkák végzése során.

A gyerekek megélik az alkotó munka örömét az egyéni vagy közös tevékenységek során. Büszkék alkotásaikra, a létrehozott produktumokra. Az esetleges sikertelenséget lehetőségként élik meg, kreatívan továbbfejlesztik alkotásaikat. Saját felelősségüket felismerik, megélik egészségük megőrzésében. Konfliktuskezelési technikájuk kialakul, fejlődik, tudatossá válik. Szabálykövető magatartásuk segíti a rendeltetésszerű, balesetmentes szerszám- és eszközhasználatot.

A tanulóknak a társas tanulási tevékenységek során lehetőségük nyílik érzelmeik hiteles kifejezésére, az empátiára, a kölcsönös elfogadásra. A döntéshozatal során ismereteiket alkalmazzák, mérlegelnek, rugalmasság jellemzi őket álláspontjuk változtatására. A közös döntés mentén tevékenykednek. Korrekciót hajtanak végre hibás döntés, tévedés felismerésekor. Munkatevékenységekben a gyerekek megtapasztalják saját képességeiket, korlátaikat, fejlődési lehetőségeiket.

A munkavégzés során szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi a tanulókat. Ismerik ennek jelentőségét a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Felelősséget vállalnak az elvégzett munkáért. A csapatban betöltött szerepük szerint vesznek részt komplex probléma megoldásában. Együttműködőek, együttérzőek, képesek szerepet váltani. Vezető szerepben felelősség és empátia jellemzi őket, nyitottak a társak ötleteire, igényeire.

A tanulók fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismereteik, attitűdjeik irányítják. Különbséget tesznek a valós és a virtuális történések között.

Az egyénileg vagy csapatban végzett alkotótevékenységek során a gyerekek biztonságos (modellezett) helyzetben önállóan igazodnak el a változó körülmények és elvárások között. Folyamatosan szükség van a tervhez viszonyított haladás ellenőrzésére, értékelésre, célok kitűzésére, szükség szerinti újratervezésre. A tanulók meglévő ismereteiket kreatív alkotótevékenységek során újraszervezik, alkalmazzák, további tapasztalatokkal bővítik, gyakorlattá téve az autonóm tanulási folyamatot.

A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozottak a tantervi témák szerinti területeken. Az egyes munkatevékenységek értékét felismerik a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságban.

A technológiai kultúrák, az emberiség történetét meghatározó nagy találmányok, életvitelünk hagyományainak megismerése során a gyerekek értékeket fedeznek fel, felismerik azok jövőt meghatározó szerepét. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanulás- és tanításszervezési eljárások.

Évfolyamról évfolyamra haladva a tanulók önállósága egyre nő a tervezési folyamatban, az anyaghasználatban, a cél eléréséhez vezető tanulási út megválasztásában. A pedagógus közvetlen irányító és ellenőrző szerepe változik, hangsúlyosabb lesz a segítő, támogató jellege.

A témakörök sorában szereplő „Szabad alkotás” megadott időkeretében az iskola helyi tantervében a technika és tervezés tantárgy A, C és D moduljaiból választhat tartalmakat az intézményi sajátosságok, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével. A jelenségalapú tanulás biztosítására ebben az időkeretben akár a modulokon átívelő komplex alkotó folyamat is megvalósítható egy projekt keretében.

A tanulók felismerik az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységeikben megjelenik a globális felelősség érzése. Konkrét problémahelyzetekben – a gyerekek életkori sajátosságaival összhangban – cselekvő elkötelezettség jellemzi őket: tudnak és akarnak tenni önmagukért, másokért, a helyért, ahol élnek.

5–6. évfolyam

A kétéves szakasz tevékenységei építenek az 1–4. évfolyamon kialakult motivációs bázisra, anyagismeretre, szerszám- és eszközhasználatra. Minden témakörben átfogó rendezőelv a múlt–jelen–jövő együttállása. Tevékenységeik során a tanulók vizsgálják, hogy a múltban ezt hogyan végezték az emberek, megismerkednek hagyományainkkal, értékeinkkel. A múlt örökségén túl megismerik, melyek, milyenek a mai lehetőségeink, milyenek a jövőbeni kilátásaink. Ez a szemléletmód alkalmassá teszi a felnövekvő nemzedéket a változások értéként, lehetőségként történő kezelésére. Hangsúlyos, hogy minden tevékenység a környezet- és egészségtudatosság irányába mutat, kiemelve az egyén, a közösség felelősségét.

A gyerekek a tanórákon mindig terveznek, készítenek valamit. A munkafolyamat komplexitása biztosítja a jelenségalapú tanulást. Ehhez megfelelő pedagógiai és környezeti feltételeket kell biztosítani az intézménynek, a fenntartónak. Kiemelten fontos a biztonságos munkakörnyezet megteremtése, ezért a csoportbontás, az anyagellátás, a megfelelő biztonságos használatot lehetővé tevő eszközök, a szaktantermi környezet nélkül a tantervi követelmények nem teljesíthetők.

A pályaaorientáció keretében javasolt – akár a tanórai vagy más, témanapokhoz kötődő időkeretben – a tantárgy tartalmához igazodóan tanévenként üzem-, munkahely-látogatás szervezése.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gazdálkodás, munkamegosztás	6
Otthon a lakásban	10
Táplálkozás és ételkészítés	18
Textiltechnika	14
Szabad alkotás	20
Összes óraszám:	68

Témakör: Gazdálkodás, munkamegosztás

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A személyes pénzügyi tevékenységek és a fogyasztás megszervezésével kapcsolatos kompetenciák fejlesztése

A háztartás, a család mint gazdálkodási egység

Családellátó tevékenységek munkaszervezése és munkamegosztása

Fogalmak

család, háztartás, gazdálkodás, bevételek, kiadások, családellátó tevékenységek, munkamegosztás, munkaszervezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Családi heti időmérleg elemzése: családellátó tevékenységek beazonosítása, munkamegosztás helyzetértékelése. Véleményformálás, vélemények ütköztetése

Egy választott családellátó tevékenység (pl. egy konkrét étel elkészítése, heti mosás stb.) elemzése. Ráfordítások: szükséges anyagok, eszközök, energiafelhasználás, munkaórák, környezetterhelés

A vizsgált folyamat értékelése, optimalizálása. Gazdálkodási, takarékosági lehetőségek számbavétele

Témakör: Otthon a lakásban

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén ésszerű kockázatokat felvállal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Műszaki kommunikáció értelmezése és alkalmazása

Digitális tervezés alkalmazása

Véleményformálás támogatása a környezettudatos otthon kialakításáról

Különböző korok otthonainak összehasonlítása, véleményformálás

Otthon a településen

Közlekedési rendszerek

Az épületek rajzai

Az épületek főbb szerkezeti elemei, anyaga, a tulajdonság és felhasználhatóság összefüggései

Helyiségek funkciói, térkapcsolatai, tájolása

Helyiségek kialakításának, berendezésének szempontjai

A lakás stílusa, hangulata

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

épület, telek, helyszínrajz, alaprajz, homlokzati rajz; szerkezeti elemek, anyagok; helyiségek területigénye, funkciói; térkapcsolat, tájolás, a lakótér kialakítása; a lakberendezés elemei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Műszaki rajzok értelmezése, olvasása

Makettépítés elemekből, mintaívекből. Épület, telek, településrész vagy település makettjének elkészítése

Egyszerű tértervezés és téralakítás különböző eszközökkel. Építés dobozokból vagy más elemekből

Rajzolás: eligazodás helyszínrajzon, alaprajzon, homlokzati rajzon – építészeti elemek beazonosítása

Saját lakóház leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás

Ismert épület bejárása, új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés

Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés

Témakör: Táplálkozás és ételkészítés

Javasolt óraszám: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A táplálkozás jelentőségének értelmezése az egészségtudatos életvitelben

Fogyasztói tudatosság alkalmazása az egészséges táplálkozás – mint önérdék – mentén

Rugalmas alkalmazkodás döntési helyzetekben

Kezdeményező és kitartó munkavégzés alkalmazása

Táplálkozás az egészségtudatos életvitelben

Élelmiszerek, ételek, tápanyagok

Konyhatechnikai eljárások

A felhasznált élelmiszerek eredete, forrásai

A felhasznált élelmiszerek tulajdonságai

Az ételkészítés folyamata

Az ételkészítés, terítés, tálalás eszközei

Biztonságos élelmiszer-, ételkészítés, étel

A magyar konyha értékei, hagyományai

Hungarikumok, tájjellegű ételek

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

táplálkozás és egészség; élelmiszer, étel, tápanyag, tápanyagszükséglet, szénhidrátban gazdag élelmiszerek; fehérjékben gazdag élelmiszerek; étkezési zsírok; vitaminban és ásványi anyagokban gazdag élelmiszerek; fűszerek, tésztaelőkészítők, ételkészítési eljárások, magyar konyha, tájjellegű ételek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

„Okostányér” elemzése, élelmiszertípusok beazonosítása. Főbb élelmiszertípusok vizsgálata, kóstolása, értékelése (pl. zöldségek, gyümölcsök, tejtermékek stb.)

Heti étrend elemzése, értékelése megadott szempontok szerint

Fogyasztói kosár készítése – élelmiszerek csoportosítása megadott szempontok szerint

Ételkészítési gyakorlatok tervezése, kivitelezése, különféle alapanyagok kiválasztása, mérése, előkészítése, konyhatechnikai eljárások alkalmazása

Az elkészült ételek kóstolása, értékelése. A munkaszervezés, munkavégzés értékelése

Terítési gyakorlat. Egyes ételek fogyasztásához használt eszközök beazonosítása, használata

Receptgyűjtés megadott szempontok szerint

Látogatás élelmiszer-feldolgozó üzemben vagy piacon. Film megtekintése a témában

Témakör: Textiltechnika

Javasolt óraszám: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kreatív alkotás alkalmazása

Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről

Textil alapanyagok és félkész termékek

Szövött és hurkolt textíliák előállításának kézműves technológiái és eszközei

Textíliák díszítésének technológiái és eszközei

Anyagok biztonságos megmunkálása

Viseletek, hagyományok, hungarikumok

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

textil alapanyagok, textilkészítési eljárások, kézi varrás, hímzés, textílfélék csoportosítása, ruházat, viselet, a ruházat gondozása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Textilek anyagvizsgálata, alapanyagok beazonosítása, csoportosítása. Még nem alkalmazott textilkészítési eljárások kipróbálása (fonás, csomózás, nemezelés, szövés, hurkolás)

Textíliák díszítése: Még nem alkalmazott festési mód kipróbálása

Hímzések, díszítmények: Saját vagy választott vidék hímzésének, motívumainak rajzolása, öltéstípusainak kipróbálása, alkalmazásuk ruházaton

Látogatás múzeumban, tájházban, alkotóházban, népi együttesnél, vagy film megtekintése a témában.
Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés

Témakör: Szabad alkotás

Javasolt óraszám: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét.

a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kreatív alkotás alkalmazása

Design thinking (tervezői gondolkodás) lépéseinek alkalmazása problémamegoldás során

Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről

Fogalmak

problémamegismerés, problémafeltárás, definiálás-értelmezés, megoldáskeresés, tervezés, alkotás (minta), használatbavétel, gyártás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A szabad alkotás időkeretében az egyes témakörök alkotótevékenysége bővíthető, vagy más modul tevékenységrendszere választható a tanulók érdeklődése, az iskola lehetőségei szerint

A tevékenységek megvalósításához háztartástan szaktanterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a háztartást modellező konyharésszel (3-5 fős csapatok foglalkoztatására), háztartási gépekkel, eszközökkel.

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakasz tanóráin folytatódik az alkotótevékenységre épülő tanítási folyamat. Hangsúlyosabbá válnak a felnőtt szerephez tartozó döntési folyamatok, biztonságos iskolai keretek közötti szimulált környezetben. Fókuszba kerül a pénzügyi tudatosság, az otthonteremtés és -fenntartás, a család ellátása, mindez úgy, hogy az egyén feladatain és érdekein túl a társadalmi érdekek, globális célok is helyet kapnak a döntési folyamatban.

A tanórai munkák során komplexebbé válnak a tevékenységek, a tanuló csapatban, munkamegosztásban dolgozik, modellezve a családi vagy munkahelyi munkamegosztást. Mivel a tevékenységek időigényesek, ezért javasolt a tanórák tömbösítése, alkalmanként legalább két tanóra megtartása. Fontos, hogy a

tanulóknak a tanulási folyamat során legyen alkalmuk üzem-, munkahely-látogatásra, ahol már az iskolaválasztási, megélhetési szempontok is előtérbe kerülnek.

Ajánlott a tantárgy kiterjesztése a 8. évfolyamra, mivel a tantervi szabályozás szerint a középfokú iskolában a tanulónak már nincs lehetősége a tantárgy tanulására. Ezért az intézmény felelőssége, hogy tanórai vagy tanórán kívüli keretekben, a kialakított feltételrendszert kihasználva, lehetőséget, időkeretet biztosítson olyan ismeretek elsajátítására, olyan készségek fejlesztésére, melyeket alkalmazva a tanuló tudatosan hoz döntéseket majdani életében.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gazdálkodás, munkamegosztás	4
Otthon a lakásban	6
Táplálkozás és ételkészítés	8
Textiltechnika	6
Szabad alkotás	10
Összes óraszám:	34

Témakör: Gazdálkodás, munkamegosztás

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tudatosság alkalmazása a tanuló saját életvitelével kapcsolatos döntéseiben

A véleményformálás támogatása

A háztartási, családi költségvetés

A háztartás fogyasztása, környezetterhelése

Fogalmak

a háztartási költségvetés feladata; készítésének formái; takarékosági formák; vagyonleltár, értékek védelme; környezetterhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Különböző élethelyzetekben (feladatleírásban) lévő családok havi költségvetésének elkészítése, elemzése

Bevételek, kiadások csoportosítása, rendszerezése. Javaslattétel a fogyasztás optimalizálására

Vagyonleltár készítése a szaktanterem meghatározott részéről

Látogatás egy közeli bankfiókba vagy banki tanácsadó meghívása: Tájékozódás megtakarítási lehetőségekről, a bank által nyújtott szolgáltatásokról

Témakör: Otthon a lakásban

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A világlátás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és a díszek szerepének értelmezése, alkalmazása a lakberendezésben

Kreatív tevékenységek készségeinek fejlesztése

Éleetterek, otthonok

Lakberendezési tervek, rajzok, makettek (digitális tervezés és kivitelezés)

A konyha mint munkahely kialakításának higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjai

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

fény, fényerősség, fényforrások, a lakás világítása: általános, helyi és hangulatvilágítás; színek, anyagok, minták, díszek szerepe; a konyha bútorai, konyhai gépek elhelyezése; higiénia, munkaszervezés, ergonómia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Látogatás lakberendezési áruházban vagy film megtekintése. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés

Berendezési tervek elemzése

Konyhaberendezési terv készítése, egyeztetett szempontok szerint, ingyenes tervezőprogramok használatával

Lakberendezési tárgy vagy dekoráció tervezése, kivitelezése

Témakör: Táplálkozás és ételkészítés

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az élelmiszerek megválasztásában fogyasztói tudatosság alkalmazása – az önérdeken túl, a társadalmi érdekek mentén is

Környezeti szempontok alkalmazása tevékenység értékelése során

Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatának vonatkozásában

Táplálkozás és egészség

Élelmiszer-beszerzés, -tárolás, -tartósítás

Ételkészítési folyamat tervezése, kivitelezése

Konyhai gépek és alkalmazásuk

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

élelmiszer-biztonság, bevásárlás, tárolási módok, tartósítási eljárások, konyhai gépek és biztonságos üzemeltetésük; ételcsoportok, menüelemek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Étrendtervezés – az egészséges életmód és a fenntarthatóság szempontjai szerint

Ételkészítési gyakorlatok tervezése és kivitelezése. Munkák során a rendelkezésre álló konyhai gépek használata, gondozása. Tartósítási eljárások alkalmazása

Élelmiszer-beszerzés tervezése, napi, heti, időszakos bevásárlásokhoz

Látogatás az iskolai konyhán vagy egy közeli étterem konyháján. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, elemzés

Témakör: Textiltechnika

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Együttműködési készségek fejlesztése

Textilkészítés során a gépi varrás biztonságos alkalmazása

A tanuló saját képességeinek és érdeklődésének azonosítása a témához kötődően

Textilfélék (alapanyagok, késztermékek) környezetünkben

Textilfélék tisztítása, gondozása, javítása

A háztartási szabás-varrás eszközei

Lakástextilek kivitelezése

Textilfestés, varrás varrógéppel

A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

lakástextilek csoportosítása, egyes típusok gondozása; a textilfestés anyagai, eljárásai; varrógép, gépi varrás; foltvarrás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A varrógép üzembe helyezése, használata

Egyszerű használati tárgy vagy ruhadarab kivitelezése gépi varrással

Maradék textilanyagok gyűjtése, újrahasznosítása a foltvarrás alapttechnikáinak alkalmazásával

Lakástextil-tervezés, -kivitelezés (lehet párna, terítő vagy közös munka: falikép, függöny, játék)

Témakör: Szabad alkotás

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét.

a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;

a fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kreatív alkotás alkalmazása

A kerékpár biztonságos használata, karbantartása

Design thinking (tervezői gondolkodás) lépéseinek alkalmazása problémamegoldás során

Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről

Fogalmak

problémamegismerés, problémafeltárás, definiálás-értelmezés, megoldáskeresés, tervezés, alkotás (minta), használatbavétel, gyártás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A szabad alkotás időkeretében az egyes témakörök alkotótevékenysége bővíthető vagy más modul tevékenységrendszere választható a tanulók érdeklődése, az iskola lehetősége szerint.

A tevékenységek megvalósításához háztartástan szaktanterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a háztartást modellező konyharésszel (3-5 fős csapatok foglalkoztatására), háztartási gépekkel, eszközökkel és varrógépekkel.

MODUL „C”: Kertészeti technológiák

A technika és tervezés tantárgy „C”: **Kertészeti technológiák** modulja ajánlott azoknak az intézményeknek, ahol:

a teljes iskolai életet meghatározza a felelős környezet- és egészségtudatos életvitel kialakítása és fejlesztése, az iskolakerti tevékenységeket a természettudományos nevelés alapjának tekintik, rendelkezik az intézmény iskolakerttel, vagy tervezi annak kialakítását.

Külön jelentősége lehet a modulnak azokban az intézményekben, ahol:

az iskola körzetében élő tanulók kertes lakóházakban élnek (falvakban, kisvárosokban, nagyvárosok kertvárosaiban, zöldövezeteiben), lehetőségük van az iskolában elsajátított ismereteket, fejlesztett készségeket otthonukban gyakorlati tevékenység során alkalmazni, továbbfejleszteni;

a lakosság megélhetésének fő vagy jelentős forrása a mezőgazdaság, hagyománya van a gazdálkodásnak;

a fiataloknak a mezőgazdaság felé orientálódva esélyük van majdani szakmai tanulmányaik után megélhetést biztosító munkára;

a családok nehéz körülmények között élnek, s esélyt teremtenek számukra, ha gyermekeik az iskolában elsajátíthatnák az alapvető családellátó mezőgazdasági tevékenységeket;

sajátos nevelési igényű gyermekeket tantermen kívüli eszközökkel is szeretnének integrálni az iskola munkájába, ill. kiemelt cél a szabálykövetés, a társas és életviteli kompetenciák, attitűdök fejlesztése,

fontosnak tartják az informális tanulás, szabadtéri és valóságalapú tanulás, az aktív rekreáció lehetőségeit.

A kerettanterv értelmezésében az iskolakert bármilyen gyermekközösség (többségében óvodai, iskolai) rendszeres és értelmező tevékenységével gondozott, oktatás-nevelés és felüdülés céljával művelt kert.

A tantárgy tanulásának-tanításának célja, hogy alapvető kertészeti ismeretek közvetítésével, a tanulók életkorának megfelelő kertművelési, -ápolási technikák elsajátításával, begyakorlásával biztosítsa a környezet- és egészségtudatos életvitel vezetésének feltételeit.

A modul ismeretanyaga háttérteret teremt olyan napi döntések meghozatalához, amelyek tudatos fogyasztói magatartásról tesznek tanúságot.

Az iskolakertben végzett munka – biztonságos, felnőttek által irányított kertművelés – megteremti a feltételrendszerét annak, hogy a tanulók döntéseikért, cselekedeteikért és azok következményeiért felelősséget vállaljanak, felelősségtudatuk elmélyüljön. Lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók a gyakorlatban tapasztalhassák meg a munkamegosztás jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összehadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömeit, a munka megbecsülését. Ezek együttesen szolgálják a teljes nevelési folyamatot átható, munkára, életpálya-építésre, együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés megvalósítását, az önismeret, a társas kultúra fejlesztését.

A tanulók megismerik szűkebb környezetük (vidékük, tájegységük) sajátos mezőgazdasági hagyományait, őshonos növényeit, állatait. Néprajzi ismereteiket gyakorlati tapasztalatokkal egészítik ki. Felértékelődik a

környezet folyamatos észlelése, a népi kalendárium, a jeles napok bölcsessége, az előttünk járó generációk tudása, tapasztalata.

Az egészségnevelés terén kiemelkedő jelentőségű a modul tanítása, hiszen ételkészítésről szól. A kerti terményeket azonnal megkóstolhatják a gyerekek, feldolgozhatják, tartálékot képezhetnek. Mindezek a tevékenységek az ételkészítés-biztonság és az öngondoskodás irányába mutatnak. A gyerekek megismerik, vásárlás során ki tudják választani az egészséges ételkészítési eszközöket, biztonsággal tudják azokat feldolgozni, tárolni.

Az iskolai kerti tevékenység otthon a családot is arra készítetheti, hogy néhány alapvető növényt termesztessenek, illetve alkalmat teremthet számukra új fajok, fajták vagy éppen a régi, őshonos, mára elfeledett növények megismerésére, kipróbálására.

A rendszeresen végzett kerti munka az egészséges testmozgáson túl a lelki egészség megőrzésének is egyik eszköze.

A környezeti nevelés terén a környezet ismeretén alapuló tudatosságot alakítunk ki. A tantárgy tanítása során a tanuló megismeri az erőforrások tudatos, takarékos használatát (pl. locsolás-esővízgyűjtés, komposztálás stb.), a felelősségteljes gazdálkodás gyakorlatát. Így válik napjai részévé a javakkal való észszerű gazdálkodás, s megtanulja mérlegelni döntései következményeit és kockázatát.

A kertben mint „szabadtéri tanteremben” megvalósuló valóság alapú tanulás lehetőséget nyújt más tantárgyak ismeretanyagának szemléltetésére, mélyebb megértést, gyakorlati alkalmazást célzó tanítására a jelenség alapú tanulás keretében.

Az iskolakerti munka csak a tanév meghatározott részében végezhető, ezért a témakörök sorában szereplő „Téli tevékenységek” megadott időkeretében az iskola helyi tantervében a technika és tervezés tantárgy A, B és D moduljaiból választhat tartalmakat, az iskolakerthez, biztonságos közlekedéshez kapcsolódó témákat, az intézményi sajátosságok, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában az egészség- és környezettudatos életvitel áll. A tanuló megismeri az iskolakertben termesztett zöldségféléket, gyümölcsöket, fűszer- és gyógynövényeket, szántóföldi növényeket, jelentőségüket, helyüket az étrendünkben. Megismeri ezek tárolásának, tartósításának, elkészítésének különféle módjait.

A tanulási folyamat valóságra épülő, jelenség alapú, tapasztalati, cselekvésorientált tevékenység. A tanuló haszonnövényekkel foglalkozik, a tanórákon valódi földet művelve, saját terv mentén; csapatban dolgozva zöldségeket, gyógy- és fűszernövényeket termeszt, kóstol, feldolgoz, elfogyaszt. Ez a tevékenység problémamegoldásra, munkára készíti a tanulót, alkalmat ad az együttműködésre, a közösséghez tartozás megélésére.

Tevékenysége során a tanuló megismerkedik a hagyományos gazdálkodással, a mai nagyüzemi termesztéssel, megismeri, hogy milyen a gazdák élete.

A kert alapú tanulás fő helyszíne az iskolakert, mely égisz alatt tanteremként funkcionálva teret, helyet ad a tanórán kívüli tevékenységnek is. Mindez folyamatos projekt alapú munkát kíván a tanulóktól, hiszen a termesztési időszak tavasztól ősziig, a tanéveken átívelve tart, így az egyes évfolyamok egymásba fonódnak, a nyári szünetben is gondozni kell a növényeket, be kell takarítani a termést.

Hangsúlyos a fenntarthatóságra nevelés: az iskolakert nemcsak segít megismertetni a természetet, hanem felelős, gondozói magatartás kialakítását is szolgálja. Ebben gyakorlati tapasztalatokkal támogatja a természetismeret, a hittan és etika fenntarthatósággal, a természeti környezetünk iránti felelősséggel kapcsolatos tartalmait.

A kert, a kertben végzett munkatevékenység, a gazdálkodás továbblépési lehetőséget kínál a felsőbb évfolyamokon indított diákvállalkozás, a gazdálkodási-pénzügyi ismeretek közvetítésének irányába.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben	8
Élet a talpunk alatt	4
Téli tevékenységek	10
Zöldségnövények termesztése	12
Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák	6
A talaj gondozása, javítása	4
Növényvédelem a biokertben	4
Téli tevékenységek	10
Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

A növényekről, az egészséges táplálkozásról tanult ismeretek szintetizálása, alkalmazása

Környezet- és egészségtudatos véleményformálás

A fenntartható fejlődés értelmezése

A cselekvő tudatosság alkalmazása

Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során

Kertészeti alapismeretek

A zöldséges- és gyümölcsöskert jellemző növényei és csoportosításuk: Az iskolakertben fellelhető növények azonosítása, jellemzőik; Csoportosítás szempontja: fogyasztásra szánt részek és a gazdasági érettség időpontja szerint

Kertművelés és ápolás

A betakarítás folyamatai, munkaszervezés: az iskolakertben található zöldség vagy gyümölcs betakarításának (szüretelésének) munkafolyamatai, eszközei, munkamegosztás a csoportban

Baleset-megelőzési szabályok: a használt eszközökkel történő munkavégzés szabályai

Élelmiszer-termelés és -feldolgozás

Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban: a vizsgált növények jellemző tápanyagai, szerepük szervezetünk egészséges működésében

Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához: a betakarított termés feldolgozása, téli tárolása (pl. must, befőtt, lekvár, savanyúság készítése, aszalás, fagyasztás, verelés stb.)

Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok: a végzett munkafolyamatok higiéniai szabályai

Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: a feldolgozott élelmiszerhez köthető hagyományaink, értékeink bemutatása

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások: élelmiszeripari szakmacsoport

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

zöldség, gyümölcs, élelmiszer, biológiai érettség, gazdasági érettség, étel, tápanyag, tartósítási eljárások, higiénia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Séta az iskolakertben. Az egyes kertetreszek elkülönítése, a növények szempontok szerinti megfigyelése, tapasztalati vizsgálata (érintés, szaglás, ízlelés). Növények, növényi részek begyűjtése, csoportosításuk

Az iskolakerti lehetőségek szerint betakarítás (gyümölcs vagy zöldség). Munkaszervezés, munkavégzés. A feldolgozás előkészítése

A termés feldolgozása – a lehetőségek szerint mustkészítés, lekvárfőzés, befőzés vagy savanyítás, esetleg aszalás

A felhasznált anyagok beazonosítása (szerepük a táplálkozásban, a készítményben)

Ételkészítési gyakorlatok előkészületei során alkalmazott szabályok: kézmosás, hajviselet, védőruha. A felhasznált eszközök, anyagok tisztasága, a tisztítás módjainak alkalmazása, eszközeinek, anyagainak használata

Választott hungarikumok bemutatása – projekt, csapatban. Javaslattétel helyi értéktárba történő beválasztásra

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról – önálló munka. A mi cégünk – storyline játék: a témakörben tanult ismeretek mentén a gyerekek egy cég dolgozói, bemutatják egymásnak foglalkozásukat (Mit, hol tanultak? Mi a szakmájuk, a foglalkozásuk? Hogyan telik egy napjuk a munkahelyen?)

Témakör: Élet a talpunk alatt

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális kompetenciák alkalmazása mérési, vizsgálati eredmények rögzítése, elemzése során

Ok-okozati összefüggések felismerése

Tényeken alapuló következtetések levonása

Felelősségérzés a munkavégzés eredményéért és minőségéért

Talajtani alapismeretek:

A talajszelvény fogalma: a talaj szintjei, a talajképződés folyamata

A talaj alkotói, jellemzői, egyszerűbb talajvizsgálatok; a talaj színe, szerkezete, kötöttsége; a talajnedvesség kimutatása, vízáteresztő képesség vizsgálata a környezetben fellelhető mintákon

A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: a talaj megfigyelése, vizsgálata; eredmények rögzítése, értékelése; élőlények a talajban; komposztvizsgálatok

Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

Kertművelés és -ápolás

Baleset-megelőzési szabályok

A talajművelés eljárásai: forgatás, lazítás és porhanyítás, tömörítés, egyengetés

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari, geológiai, talajtani) szakmák, foglalkozások: mezőgazdasági szakmacsoport

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

talaj, talajalkotók, humusz, lebontó szervezetek, kötöttség, vízáteresztő képesség, komposzt

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Megfigyelések végzése az iskolakertben, a természetismeret tantárgyban tanultak beazonosítása talajszelvényen

Mintavétel az iskolakert talajából. Minták vizsgálata irányítással. Mérési eredmények rögzítése, értékelése. Beavatkozás tervezése

Az iskolakert talajművelési feladatainak végzése

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról – önálló munka

Témakör: Zöldségnövények termesztése

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Tervezési folyamat során algoritmizálás alkalmazása

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése

Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás

Cselekvő tudatosság alkalmazása

Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben

Kertészeti alapismeretek

A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: a vetőmagok jellemzői, a csírázás feltételei

Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

Növénytermesztési módok: a vetésforgóban, a vegyeságyban történő termesztés; a vetésforgó hatása a talajra és a növények fejlődésére, a növényvédelemre; a növénytársítás alapvető szabályai, alapvető konyhakerti növények egymásra gyakorolt hatása; öntözési ismeretek (öntözési módok, öntözési idő, takarás és öntözés, gyökerezési mélység, öntözővíz minősége: hőmérséklet, oldott anyagok, mulcsozás szerepe)

Vetési, termesztési terv: a növények csoportosítása választott termesztési mód, tápanyagigényük, vetési idejük és termésidejük szerint

Kertművelés és -ápolás

A vetés műveletei; talaj-előkészítés, vetés szabadföldbe (sorba, szórva, fészekbe)

A kertész gondozási munkái: öntözés, egyelés, gyomlálás, karózás, betakarítás, terv szerint másod- és harmadvetés

Komposztálás – komposztálható anyagok a kertben

A méhek jelentősége a növénytermesztésben: beporzás, termésképződés

A növénytermesztés és állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai; méhek élete és „munkája”; a méhtartás hagyományai

Baleset-megelőzési szabályok

Élelmiszer-termelés és -feldolgozás

A méz előállítása, tárolása, feldolgozása, felhasználásának szabályai; méhészeti termékek

Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai; vidékünk mézes hagyományai

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások: kertész, méhészt

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

növények ivaros szaporodása, beporzás, termésképződés, mag, csíra, sziklevel, csírázási próba, környezeti igény, tűrőképesség, vetésforgó, vegyeságy, növénytársítás, vetési módok, másod- és harmadvetés, öntözési módok, mulcsozás, méhcsalád, méhészt, méhészeti termékek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Környezeti megfigyelések végzése, eredmények összevetése az éves munkák rendjével, a népi megfigyelésekkel

A vetőmagkészlet áttekintése, vizsgálata

A szerszámoskamra áttekintése, szerszámok ellenőrzése, szükség szerinti előkészítése

Termesztési módok hatásvizsgálata, információgyűjtéssel, tapasztalatok összegzésével

A növények vízigény szerinti csoportosítása, öntözés tervezése

Vetési, termesztési terv készítése magas ágyáshoz – csapatonként

Vetési előkészületek, vetési munkák elvégzése

Megfigyelés, változások rögzítése, a veteményes gondozási munkálatainak végzése

Komposztálható anyagok gyűjtése, komposztálás

A virágzás, termésképződés megfigyelése, feljegyzések készítése

Látogatás egy gazdaságban, vagy gazda, méhészt meghívása rendhagyó órára

Ételkészítési gyakorlat méz felhasználásával a lehetőségek szerint (édesítés mézzel, mézes sütés stb.)

Témakör: Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák

Javasolt óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A növény azonosításához szükséges lényeges tulajdonságok felismerésének fejlesztése

Jellemző tulajdonságok és termesztési igények közötti összefüggések értelmezése

Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása

Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése

Véleményformálás az egészséges táplálkozásról

Környezet- és egészségtudatos szempontok alkalmazása a tevékenységek végzése során

Globális élelmezési probléma értelmezése

A cselekvő tudatosság alkalmazása

Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során

Kertészeti alapismeretek

Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

A fűszernövénykert jellemző növényei, csoportosításuk és felhasználásuk

Szántóföldi növényeink, csoportosításuk és felhasználásuk

Kertművelés és -ápolás

Baleset-megelőzési szabályok

Őszi munkák a fűszer- és gyógynövénykertben: növényi részek begyűjtése, magfogatás, növények ritkítása, visszametszése, fagyvédelme

Őszi munkák a szántóföldi parcellában: betakarítás, téli tárolás előkészítése

Élelmiszertermelés és -feldolgozás

Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban

Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához

Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok

Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai

Az állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai

A gabonafeldolgozás (malom-, sütőipar) technológiai folyamatai

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

gyógynövény, fűszernövény, gabonafélék, olajnövények, nagy fehérjetartalmú növények; takarmánynövények, ipari növények; GMO, liszt, dara, kása, lisztek jelölési rendszere, a kenyér alapanyagai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A szerszámoskamra szerszámai, eszközei, azok gondozása, balesetmentes használata

Séta az iskolakertben. Növények, kultúrák megfigyelése, a megfigyelések rögzítése

Térképkészítés. Védnöki rendszer szervezése

Biztonság a kertben

Növények begyűjtése, betakarítása

Magok begyűjtése

Növényápolási munkák végzése

A téli időszakra szükséges felkészülés az iskolakert sajátosságai szerint

A begyűjtött élelmi anyagok feldolgozása, a termékhez igazodóan többféle módon

Az egyes technológiai folyamatok alkalmazása

A megismert szabályok alkalmazása

Ételkészítési gyakorlat, a megismert (termesztett) alapanyagok felhasználásával a saját vagy választott vidék jellemző hagyományai szerint

Témakör: A talaj gondozása, javítása

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ok-okozati összefüggések felismerése

Tényeken alapuló következtetések levonása

Felelősségérzés munkavégzésének eredményéért és minőségéért

Kertészeti alapismeretek

Talajjavítási módok

A talajerő-utánpótlás szükségessége és lehetőségei (állati és növényi szerves trágyák, műtrágyák előnyei-hátrányai); a talaj védelme

Kertművelés és -ápolás

A talaj előkészítése növénytermesztésre: hulladékgazdálkodás, komposztálás

A talaj védelmének módjai (mulcsozás, növényborítás, védelem szermaradványoktól és szennyezőktől, megfelelő vízgazdálkodás és öntözővíz, talajnedvesség és talajszerkezet – a talajpusztulási folyamatokkal összefüggésben)

Baleset-megelőzési szabályok

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari, geológiai, földmérési) szakmák, foglalkozások

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

a talaj tápanyagai; tápanyag-utánpótlás; szerves trágya; műtrágya, komposztálható anyagok; komposztprizma, vetésforgó, talajképződés, talajvédelem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A talaj állapotának megfigyelése, vizsgálata, értékelése, beavatkozások meghatározása

A kert őszi munkálatainak végzése, az iskolakert sajátosságai szerint. A talajgondozás műveletei, talajtípustól függően – ásás, tápanyag-utánpótlás

Témakör: Növényvédelem a biokertben

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában

Konkrét problémahelyzetben cselekvő elkötelezettség értelmezése

Digitális kompetenciák fejlesztése mérési, megfigyelési adatok összegzése során

Ok-okozati összefüggések értelmezése adatok elemzése során

Következmények, kockázatok becslésére, értékelésére vonatkozó kompetenciák fejlesztése tervek, tapasztalatok mentén

Kertészeti alapismeretek

A kert mint ökológiai egység

A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei

Az ökológiai (bio) kertművelés alapszabályai (vetésforgó, fajtaválasztás, talajerő-utánpótlás, immunerősítés)

Kertművelés és -ápolás

A biogazdálkodás jellemzői

Növényi immunerősítő levek készítése és használata

A madárbarát, rovar- és méhbarát kert jelentősége a biokertben

A vegyszeres növényvédelem előnyei-hátrányai általában és az iskolakertben, az ökológiai (bio) gazdálkodásban megengedett szerek jellemzői

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági) szakmák, foglalkozások

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

az iskolakert, mint életközösség; növények kártevői; növényvédelem; vegyszer nélküli növényvédelem; biológiai növényvédelem; mechanikai növényvédelem; biogazdálkodás, madárbarát kert; madár-, rovar- és méhvédelem az iskolakertben

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Környezeti megfigyelések, állapotrögzítés, mérések, adatok elemzése

Az emberi tevékenység hatása a környezetre – egyes technológiák előnyei, hátrányai – projektmunka

Védekezési módok egyes (az iskolakertben is jellemző) kártételek esetén – projektmunka

Saját készítésű szerek készítésének eljárásai, feladatai (növények begyűjtése, szerkészítés, -alkalmazás).
Tervezés

A téli madár- és rovarvédelem előkészületei (madárkalács, odú, etető, rovarhotel készítése a lehetőségek szerint)

Témakör: Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése

Tervezési folyamat során gazdálkodási szempontok alkalmazása

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Tevékenységek, beavatkozások környezeti és gazdasági következményének mérlegelése

Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás

Cselekvő tudatosság alkalmazása

Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben

Véleményformálás támogatása a mezőgazdaság, a gazdák tevékenységéről, az ágazat jelentőségéről

Kertészeti alapismeretek

A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei; az időjárás változásainak követése, értékelése a növénytermesztés vonatkozásában

Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

Növények ivartalan szaporítása; szaporítási módok: hajtásdugványozás, tőosztás, levéldugványozás, bujtás

Zöldségfélék, fűszer- és gyógynövények szaporítása, termesztése, palántanevelés; szaporítás növényi részekkel: dughagymával, fiókhagymával, gumóval

A növénytársítás szabályai: gyógynövények, dísznövények a zöldségágyban; a növények egymásra gyakorolt hatása; vetési, termesztési terv; az ágyásban egymást követő növények termesztésének tervezése, a termőterület maximális kihasználásával

Kertművelés és -ápolás

A gazdasági év munkarendje

Kertészeti munkák: az iskolakerti környezet értékelésén alapuló beavatkozások tervezése; kertgondozás; a felhasználásra érett növényi részek betakarítása

Baleset-megelőzési szabályok

Élelmiszer-termelés, -feldolgozás

Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: élelmiszer-termelés hazánkban; mezőgazdasági ágazatok, termékek; a betakarított növényi részek felhasználása, feldolgozása

Pályaorientáció

A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások; gazdák és gazdaságok hazánkban és Európában

Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

növények ivaros és ivartalan szaporítása, palánta, tőosztás, dugványozás, bujtás, gazdálkodás, a termőterület kihasználtsága; a termesztési folyamat munkaműveletei; mezőgazdasági ágazatok, gazdaságok; hagyományos és nagyüzemi gazdálkodás; élelmiszerek előállítása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Környezeti megfigyelések, értékelések végzése

Szerszámoskamra rendje, szerszámok gondozása

Ivartalan szaporítási módok alkalmazása a rendelkezésre álló növényeken

Növénytermesztés ivartalan szaporítási módokkal, hajtatasos növénytermesztéssel az iskolakert lehetőségei szerint

Zöldségtermesztés tervezése

Növénytársítás szabályainak alkalmazása a termesztési terv készítése során

A témakör elsajátítása során saját terv szerinti növénytermesztés, gazdálkodás, a megtermelt élelmiszer hasznosítása – ételkészítési gyakorlatok keretében

A tanulók nyári kertészeti gyakorlaton való részvétele (az iskola sajátosságai szerint)

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a hazai gyümölcstermesztés, szőlészet és borászat áll.

E területek kiemelkedő jelentőségűek hazánk mezőgazdaságában. Ismeretük, jelentőségük értékelése, hagyományainak ápolása fontos része nemzeti öntudatunknak, európaiságunknak.

Az iskolakert gondozásában előtérbe kerül a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a segítőkészség, az önkéntesség.

Az egészségnevelés terén továbbra is hangsúlyos az élelmiszertermelés, az egészséges táplálkozás. A tantárgy tanulása során elsajátított ismeretek, fejlesztett kompetenciák mentén kialakuló tudatosság

alkalmassá teszi a tanulókat arra, hogy fogyasztóként értékelvű döntéseket hozzanak az élelmiszerek, ételek, italok, kozmetikumok, gyógyhatású termékek kiválasztása során.

Az iskolakertben végzett alkotó, értékteremtő fizikai munka sikerélményt biztosít, hozzájárul a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzéséhez. A tanulók a munka során speciális önismeretre tesznek szert, kipróbálhatják, megismerhetik képességeiket a gyakorlatban, s ez a megalapozott önismeret segíti pályorientációjukat, iskolaválasztásukat.

A környezeti nevelés terén az iskolakerti munka során holisztikus szemlélet érvényesül. A környezethez való viszonyulás, a gondozói magatartás gyakorlati tapasztalatot nyújt a globális gondolkodáshoz és a lokális cselekvéshez.

A modul választása azoknak az intézményeknek javasolt, akiknek iskolakertjében van néhány gyümölcsfa – leginkább korai érésű cseresznye és meggy, kései érésű szilva, alma, körte –, esetleg természetnek többféle bogyós gyümölcsöt, és van néhány tőke csemege- és borszőlő.

Mivel a termesztési időszak átnyúlik az évfolyamok között, a helyi tantervben indokolt legalább a 8. évfolyam első félévére heti 1 órát biztosítani a tantárgy számára, a termesztési folyamat lezárására.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Ősz a gyümölcsösben	6
Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben	2
Gyümölcsfák szaporítása	4
Téli tevékenységek	10
Gyümölcsstermesztés az iskolakertben	12
Összes óraszám:	34

Témakör: Ősz a gyümölcsösben

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tevékenységét társakkal együttműködve tervezi;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait; felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A talaj minősége, a környezeti jellemzők és a gyümölcsstermesztés közötti kapcsolatok értelmezése

Véleményformálás támogatása a helyi gyümölcsfajták értékéről, a „tündérkertek” jelentőségéről

Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során

Felelősségvállalás kompetencia fejlesztése a környezet- és egészségtudatos cselekvés gyakorlatában

Élelmiszer-termelés és -feldolgozás

A gyümölcsösben termesztett növények jellemzői (növényismeret, botanikai jellemzők)

Tájegységre jellemző faj- és fajtaismeret (növényismeret, termesztési igények, a termés használati értéke)

A termesztett növények helye, szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban (ételek, élelmiszerek, tápanyagok; tápanyagmegőrző ételkészítési eljárások; fogyasztóvédelmi ismeretek)

Gyümölcsök betakarítása, tárolása, feldolgozása (technológiai folyamatok)

A gyümölcsstermesztés hagyományai, hungarikumai

Őszi növényvédelmi munkák

Fajtamentő tündérkertek a Kárpát-medencében

Pályaorientáció

A gyümölcsfeldolgozáshoz kötődő szakmák, foglalkozások, munkakörnyezetek

Fogalmak

az egyes levél-, virág- és terméstípusok jellemzői; az egyes termőhelyek jellemzői; termesztett gyümölcsök környezeti igényei; egészséges táplálkozás, tápanyagok, ételkészítési eljárások, tartósítási eljárások, kártevők elleni védekezés, fajtamentő tündérkert

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Séta a gyümölcsösben, termesztett gyümölcsök megfigyelése, terméstípusok beazonosítása

Egyes fajták beazonosítása. Megfigyelések rögzítése, adatgyűjtés, elemzés, térképrajzolás, a kert sajátosságaitól függően kóstolás

Gyümölcs az étrendben – projektmunka

Ételkészítési gyakorlat – a helyi sajátosságok szerint (befőzés, lekvárfőzés, gyümölcsös étel készítése).
Technológiai folyamatok alkalmazása

Gyümölcstermő növények őszi gondozása

Tündérkertek – projektmunka

Témakör: Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben

Javasolt óraszám: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az ok-okozati összefüggés értelmezése a talajszennyezés okai és következményei között

Véleményformálás támogatása az egyén felelősségéről az értékek megőrzésében és a közös értékteremtésben

Kertészeti alapismeretek

A talaj minősége (a talaj vízgazdálkodása, levegő- és hőgazdálkodása; a talaj minőségének vizsgálati módszerei)

Talajszennyezés (szennyező anyagok hatása az élővilágra)

Fenntarthatóság az iskolakertben és a nagyüzemben

Kertművelés és -ápolás

Talajvédelem, talajhasználat: őszi talajmunkák az iskolakertben; komposzt kezelése és felhasználása

Fogalmak

a talaj vízgazdálkodása; levegő- és hőgazdálkodása; savasság, lúgosság, a talaj kémhatása; talajszennyező anyagok; a talajművelés munkái

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A talaj megfigyelése, vizsgálata

Javaslattétel az iskolakert talajának javítására

Javítási módok, gondos talajhasználat feladatai

Talajmunkák végzése az iskolakertben

Témakör: Gyümölcsfák szaporítása

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

szempontokat határoz meg környezetének megfigyeléséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez

Együttműködési készségek fejlesztése

Kertészeti alapismeretek

Fás szárú növények jellemzői: gyümölcstermő cserjék és fák az iskolakertben

Kertművelés és -ápolás

Alanynevelés ivaros és ivartalan szaporítási móddal

Oltványnevelés szemzéssel

Fás szárú növények telepítése (gyümölcsültetvények fajtatársítása)

Fogalmak

ivarúság, lakiság, öntermékenység, fás dugványok; bujtások; szemzés, oltás, faültetés, telepítés, csemete, szabad gyökerű, földlabdás, faiskola, rezisztens fajták, növénynemesítés, növényvédelem, lemosó permetezés, ökológiai gazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fás szárú növények szaporítási lehetőségei – projektmunka (jellemzően az iskolakert növényeinek vonatkozásában)

Vetés és dugványozás. Oltás és szemzés műveletének elsajátítása gyakorlóanyagon

Fás szárú növények ültetési munkálatainak végzése

Témakör: Gyümölcsstermesztés az iskolakertben

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

önismeretere építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit;

a fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése

Tervezési folyamat során holisztikus szemlélet alkalmazása

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Tevékenységek, beavatkozások következményének többszemponútú mérlegelése

Döntéshozatal során tudatosságra épülő konszenzus alkalmazása

Cselekvő tudatosság alkalmazása

Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben

Kertészeti ismeretek

Fiatal fák és cserjék gondozása: koronaalakítás metszéssel és hajtáskötözéssel; növényvédelem

Termő fák és cserjék gondozása: koronaforma fenntartása és a termés szabályozása metszéssel; támrendszerek kialakítása

Kertművelés és -ápolás

Az iskolakert gyümölcsösének gondozása

Szőlőművelés: a növény jellemzői, termesztett fajtái; a szőlő telepítése; termesztési módok kiskertben és nagyüzemben; a szőlő gondozási munkái

Élelmiszer-termelés, feldolgozás

Tavaszi, kora nyári időszak gyümölcstermésének feldolgozása

Pályaorientáció

A gyümölcsstermesztéshez, a szőlészethez, a borászathoz tartozó szakmák, foglalkozások azonosítása

Fogalmak

fás szárú növények jellemzői; metszés, koronaalakítás; termés hozam-szabályozás, gyümölcsösök növényvédelme; szőlőnövény jellemzői; szőlőfajták, szőlőtelepítés, szőlőgondozás munkái

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Metszés munkálatainak végzése

Gyümölcsfák szükség szerinti gondozása

Szőlészeti munkák kora tavasztól télig (az iskolakert szőlőinek gondozása, a helyi sajátosságok szerint), a telepítéstől a szüretig (A tevékenység a nyári szünetben és a 8. osztály őszi időszakában is tart, függetlenül a tantárgy óraszámától – a modult választó iskola ezért lehetőséget biztosít a tanulóknak a tevékenység végzésére és lezárására.)

Ételkészítési gyakorlat – az intézményi sajátosságok szerint

A tevékenységek megvalósításához szükséges iskolakert: Zöldségeskert, ágyások biztosítása a saját terv mentén végzett gazdálkodáshoz az 5–6. évfolyamon. Gyógynövénykert, többféle gyógynövénnyel. Gyümölcsfa, mely tanítási időszakban terem (korai vagy kései fajták választása), szőlő (néhány ősszel termő fajta), más gyümölcsök (szamóca, málna, ribizli stb.) a helyi lehetőségek szerint. Az ételkészítési gyakorlatokhoz háztartást modellező szaktanterem, az előírt 15 tanulóra kialakítva.

MODUL „D”: Modellezés – tárgyalás technológiái

A technika és tervezés tantárgy „D”: **Modellezés – tárgyalás technológiái** modulját azoknak az intézményeknek ajánljuk alkalmazásra, melyek rendelkeznek megfelelően felszerelt technika szaktanteremmel, illetve tervezik annak kialakítását, és meg tudják oldani a folyamatos anyagellátást.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy a tárgykészítésen, modellezésen keresztül fejlessze az alkotóképességet. A tanuló a manuális tevékenységek során elsajátítja az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatát. Ebben a modulban érvényesülnek legjobban a technika tantárgy hagyományos alappillérei, az anyag – energia – információ; rendszer és modell.

Ezt a modult elsősorban a műszaki érdeklődésű tanulóknak ajánljuk, akiknek örömet okoz a kreatív alkotómunka, a szerszámokkal végzett termékkészítés. A csapatmunka, az együtt gondolkodás fejleszti a műszaki kommunikációs készséget, a döntési képességet, kedvet csinálva az anyagmegmunkáló, tárgykészítő szakmák, a mérnöki pályák választásához.

A kerettanterv nem ír elő konkrét munkadarabokat, ezek kiválasztása a tárgyat tanító tanár feladata. Fontos, hogy ebbe a döntésbe a lehetőségekhez képest vonja be a tanulókat is, hiszen a modul eredményességének legfőbb záloga a tanulói motiváció. A munkadarabokat, modelleket úgy kell megválasztani, hogy azok legfeljebb 2-3 tanóra alatt elkészíthetők legyenek, megfeleljenek a tanulócsoport szintjének és érdeklődésének. Az elkészített modellnek legyen funkciója, használati értéke. A megfelelő érdeklődés fenntartása érdekében az ügyesebb, gyorsabb gyerekeknek legyen lehetőségük a munkadarabok továbbfejlesztésére, egyéni ötleteik, elképzeléseik megvalósítására, míg a lassabban haladóknak is elég idő álljon rendelkezésre a befejezéshez.

A szerszámok megfelelő, balesetmentes használata, a technológiai utasítások pontos betartása megköveteli a tanulótól a szabálykövető magatartást, ugyanakkor a már megismert műveleteket önállóan, kreatív módon kell alkalmaznia a saját tervek megvalósítása során.

A pályorientáció ismeretei nem külön témakörként jelennek meg. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezzék belső értékeiket, és kipróbálják, hogy mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a csoportmunkában való feladatvállalás, az együttműködési képesség fejlesztése, a szakmák, foglalkozások jellemzőinek és az azokra való alkalmasság megismerése a pályorientációhoz ad támpontokat.

A tanuló a tanórán tevékenységét megtervezi, terveit megosztja. Alkotótevékenységét az előzetes tervek mentén folytatja.

Tevékenysége során célszerűen kiválasztja és rendeltetésszerűen használja a szükséges szerszámokat, eszközöket. Balesetmentesen dolgozik, a munkaterületen rendet tart. Munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi, melynek jelentőségét felismeri a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Társaival együttműködve, feladatmegosztás szerint tevékenykedik.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

A tanórai tevékenységek fejlesztik a technológiai problémamegoldó gondolkodást. Céljuk, hogy a tanuló megfigyelés útján szerezzen tapasztalatokat környezetéről és annak változtatásairól. Ismerje fel és alkosson véleményt az emberi tevékenységek építő és romboló hatásairól.

A technika történetének megismerése során legyen nyitott az értékek felfedezésére, értse azok jövőt meghatározó szerepét.

A technológiai fejlődés vívmányait gazdaságossági, környezet- és egészségtudatos szempontok szerint elemezze, alkalmazza. Ismerje fel az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységében jelenjen meg a globális felelősség érzése.

A modul ismeretanyaga hozzájárul ahhoz, hogy a későbbiekben a tanuló fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismeretei, attitűdjei irányítsák.

Felismeri továbbá az egyes munkatevékenységek értékét a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságban. A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozott a modul szerinti területen.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak megismerése és felhasználása áll. Az Anyagok és alakításuk témakör bevezeti a különböző anyagokból való tárgykészítést, hozzájárul az ember környezetátalakító tevékenységének megértéséhez.

Ebben a szakaszban a tárgykészítés első sorban egyéni munka során valósul meg. Fontos eleme a mintakövetés, az egyes szerszámok célszerű, balesetmentes használatának elsajátítása, a megkívánt műveletek minél pontosabb végrehajtása és a már megismert műveletek gyakorlása. Lehetőséget kell adni a tanulóknak arra, hogy a munkavégzés során megadott szempontok szerint egyéni terveket készítsenek, és azokat megvalósítsák.

A Gépek, gépelemek és az Elektromos áram, elektromos áramkör témakör előkészíti a következő nevelési-oktatási szakaszt. A tanuló tapasztalati úton szerez ismereteket a környezetében lévő gépekről, elektromos eszközökről. A különböző háztartási és egyéb eszközök megfigyelése, a gépek kiválasztásának szempontjai hozzájárulnak a tudatos fogyasztói magatartás kialakításához.

Az órai munkák során a tanuló tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok. Anyagvizsgálati módszerekkel – hajlítás, törés, hasítás, keménység-, rugalmasság-, nedvszívás-, korrózióvizsgálat – szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján önállóan szerez ismereteket a használt anyagokról. Tapasztalatait szóban és írásban is megfogalmazza. Áttekinti a papírok, textilek, természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek legfontosabb tulajdonságait.

Tevékenységet irányítással tervezi, a tervezésnél figyel a célszerűségre és a takarékosagra. Terveiről vázlatot, szabadkézi rajzot készít.

Milliméteres pontossággal mér. Többféle mérőeszközt használ.

Tanári bemutatás alapján megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, ráspoló, reszelő, kalapács, csavarhúzó, lemezolló, fúró, különböző fogók. Tanári útmutatás alapján választ szerszámot, eszközt. Többféle anyagból, több alkatrészből álló használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint, egyéni tervek alapján.

A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Környezetét megadott szempontok szerint jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri annak múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

A tanuló érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – megtapasztalható – környezetére vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatásait. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. Ismeri fogyasztási szokásainak egészségre és környezetre gyakorolt hatását.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri a tevékenységgel érintett foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és alakításuk	6
Műszaki kommunikáció	8
Papír	6
Textil	8
Természetes és mesterséges faanyagok	12
Fém	8
Műanyag	6
Gépek, gépelemek	8
Elektromos áram, elektromos áramkör	6

Összes óraszám:	68

Témakör: Anyagok és alakításuk

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

áttekinti a legfontosabb energiafajtákat, a primer energiahordozókat;

csoportosítja a primer energiahordozókat aszerint, hogy megújuló vagy nem megújuló energiahordozóról van szó.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az emberi tevékenység hatása a természeti környezetre

Védekezés a természet hatásai ellen

A természetben található anyagok kitermelési módszereinek megismerése

A nyersanyag és az alapanyag fogalmának tisztázása

Az emberiség energiaigénye

Az energiaforrások fajtái

Annak felismerése, hogy a mesterséges környezet anyagait a természeti környezetből nyeri az ember

Az anyagok kitermelése és a természeti környezet károsítása közötti összefüggés felismerése

Fogalmak

technikai környezet, természeti környezet, társadalmi környezet, mesterséges környezet, alapanyag, nyersanyag, érc, bányászat, erdőgazdálkodás, fakitermelés, természetvédelem, környezetszennyezés, hulladék, szükséglet, időjárási hatások, energiafajták, megújuló energia, nem megújuló energia, elsődleges (primer) és másodlagos (származtatott) energia, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának megismerése esettanulmányokon keresztül, többféle nézőpont figyelembevételével. Véleményformálás, vélemények ütköztetése

Üzemlátogatás vagy film megtekintése (erdészet, fatelep, bánya stb.)

A legfontosabb energiahordozók megismerése. Az emberiség energiaigényének áttekintése grafikonok, diagramok elemzésén keresztül

Témakör: Műszaki kommunikáció

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;

alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a méretmegadás elemeit;

műszaki rajzon azonosítja a műszaki rajzjeleket – látható él, nem látható él, hajlítási él, szimmetriatengely, átmérő, sugár;

ismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;

felismeri a vetületi ábrázolást.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A szabályok szükségességének belátása, szabálykövető magatartás fejlesztése

A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

A mérés célja, fontossága

Mérőeszközök alkalmazása

Mérés milliméteres pontossággal

Műszaki rajzi alapismeretek elsajátítása

Méretmegadás elemei, szabályai

Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása

Rajzolvasási gyakorlatok, műszaki rajz készítése egyszerűbb tárgyról

A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése

Fogalmak

mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajták, méretszám, méretarány, vetület, hajlítási vonal, középvonal, látható él, nem látható él, átmérő, sugár, anyagvastagság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozása, a valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés felismerése

Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal

Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása, alkalmazása

Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről, és később a tárgytervezési folyamat részeként

Témakör: Papír

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;

megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámaikat;

elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a papíryanagok tulajdonságairól;

áttekinti a papírok legfontosabb tulajdonságait;

használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít papírból tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján;

gyakorolja a papírmunkálás legfontosabb műveleteit, az azokhoz szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A térszemlélet fejlesztése

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Munkavégzési szokások fejlesztése

Anyagok újrahasznosítása

Papíralapanyagok, papírfajták

A papír tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel – szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján

Térbeli testek, tárgyak, modellek, makettek készítése papírból

A tulajdonságok és a felhasználási terület közötti összefüggés felismerése

A feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megismerése

A papír előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

a papír fizikai és technológiai tulajdonságai, anyagok újrafelhasználása, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A papírral kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése

A papír tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel, egyes papírfajták elkülönítése. Javasolt anyagvizsgálatok: szálirány meghatározása tépéspróbával, nedvszívó képesség vizsgálata, íráspróba, hajtogathatóság vizsgálata

Használati tárgyak – például díszdoboz – készítése papírból, leírás, illetve saját terv alapján

A munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Textil

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;

megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámaikat;

elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a textilanyagok tulajdonságairól;

áttekinti a textilek legfontosabb tulajdonságait;

használati tárgyakat készít textilből tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján;

elsajátítja, gyakorolja a textilkészítés, -megmunkálás legfontosabb műveleteit, az azokhoz szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Munkavégzési szokások fejlesztése

Textilipari nyersanyagok csoportosítása

Textíliák egyszerű összehasonlító vizsgálata

Textilkészítési eljárások – szövés, hurkolás, nemezelés

A textil alapanyagok, a textilkészítési módok és az alkalmazásuk közötti összefüggés felismerése

Egyszerű munkadarab készítése textilből – 2-3 öltésfajta gyakorlati alkalmazása

Az öltésfajták és alkalmazásuk közötti összefüggések felismerése

Anyagok újrafelhasználása, újrahasznosítása

A textil előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

természetes szálás anyagok, mesterséges szálás anyagok, fonás, szövés, hurkolás, nemezelés, öltésfajták – ideiglenes öltés, rögzítő öltések, hímző öltések; az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A textilanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése

A textil tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: nedvszívás, lég- és vízáteresztési próba, szakíthatóság, gyűrődési hajlam vizsgálata, alapanyag fajtájának meghatározása égetési próbával

Textilfélék csoportosítása különféle szempontok szerint

Használati tárgyak – például zsákok, tartók, figurák – készítése textilből, leírás, illetve saját terv alapján. Az öltésfajták és alkalmazásuk közötti összefüggések felismerése

A munkavégzés eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása. A munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, az anyagok újrafelhasználására

A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Természetes és mesterséges faanyagok

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;

megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámain;

elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a faanyagok legfontosabb tulajdonságairól;

elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;

alkalmazza a vetületi ábrázolást;

megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, ráspoly, reszelő, kalapács, csavarhúzó, fűrő;

használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít fából tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Munkavégzési szokások fejlesztése

A fa fizikai tulajdonságainak megismerése összehasonlító vizsgálatokkal – keménység, megmunkálhatóság

A természetes fát helyettesítő mesterséges faanyagok megismerése

Használati tárgyak, modellek készítése fából, rétegelt lemezből, farostlemezből

Darabolás fűrészszel, a felület alakítása ráspollyal, csiszolás, szegzés, csavarozás, ragasztás

Fa szerkezeti kötése – illesztés, csapolás

Fatárgyak védelme, díszítése lazúrozással, festéssel

A fa kitermeléséhez, feldolgozásához kötődő szakmák

Fogalmak

fafeldolgozás, a fa anyagszerkezete, fűrészüzem, fűrészárufajták, hasítás, keménység, furnérlemez, rétegelt lemez, farostlemez, bútortároló, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A faanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése

A természetes és mesterséges faanyagok tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: keménység, hajlíthatóság, faraghatóság, szegzés vizsgálata

Használati tárgyak, modellek – például képkeret, doboz, járműmodellek, bábok, figurák, játékok, madáretető, madárodú, rovarház – készítése fából, leírás, illetve saját terv alapján

Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása

A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, a hulladékok felhasználására

A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Fém

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;

megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámaikat;

elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a fémek legfontosabb tulajdonságairól;

elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;

alkalmazza a vetületi ábrázolást;

megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, reszelő, lemezolló, pontozó, csavarhúzó, fűrő, különböző fogók;

használati tárgyakat, modelleket készít fémből tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Munkavégzési szokások fejlesztése

Anyagok újrahasznosítása, fenntarthatóság

Fémek jellemző tulajdonságai, fajtái, csoportosításuk

A különböző fémek tulajdonságai és felhasználási területük összefüggései

A környezet fémekre gyakorolt hatása

A korrózió fogalma

Fémek felületkezelése, korrózió elleni védelem

A környezet fémekre gyakorolt hatásának, az anyag károsodásának és az anyagvédelem lehetőségeinek összefüggései

Használati tárgy készítése fémből – lemezmegmunkálás, huzalmegmunkálás

Darabolás fűrészszel, lemezvágó ollóval, hajlítás fogóval, szerelés csavarozással, szegecseléssel, forrasztással

Tapasztalatok szerzése a különféle fémek fizikai jellemzőiről a megmunkálás során

A fémek előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

fém, érc, olvasztás, vas, acél, alumínium, réz, ötvözet, rozsda, korrózió, hajlító és fásztó anyagvizsgálat, védőbevonat, lemez, huzal, zárt szelvények, profilok, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A fémekkel kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése

A fémek tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: rugalmasság, kifáradás, mágnesesség, korrozióállóság vizsgálata

Fémlemezről (alumínium, réz), huzalból használati vagy dísz tárgyak – például szalvéta-, gyertya-, mécsestartó, ékszerek, szélcsengő – készítése leírás, illetve saját terv alapján

Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása

A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Műanyag

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;

megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámaikat;

elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a műanyagok legfontosabb tulajdonságairól;

elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;

alkalmazza a vetületi ábrázolást;

megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket;

használati tárgyakat, modelleket készít műanyagból tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

Munkavégzési szokások fejlesztése

A mindennapi életben leggyakrabban előforduló műanyagok tulajdonságainak megismerése

Egyszerű munkadarab készítése műanyagból

Alakítás hőkezeléssel

Az anyagtulajdonságok és a kézi megmunkálás lehetőségei közötti összefüggések felismerése

Anyagok újrafelhasználása, újrahasznosítása

A műanyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

műanyagok csoportosítása, hőre lágyuló, hőre keményedő, lemezek, fóliák, palackok, profilok, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A műanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése

A műanyagok tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: hőre lágyulás, ragasztási próba

Műanyag lemezekből, csövekből, palackokból, fóliából használati tárgy, járműmodell készítése leírás, illetve saját terv alapján

Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása

A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, anyagok újrahasznosítása

A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során

Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Gépek, gépelemek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

tapasztalatokat szerez a környezetében lévő néhány gép működéséről és használatáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

gépeket, mechanikai szerkezeteket tanulmányoz energiaáram, energiaátalakítás szempontjából;

megfigyelés alapján azonosít részegységeket – erőgép, munkagép, közlőmű – különböző mozgó mechanikus szerkezeteken, például kerékpár, háztartási eszközök, fűrógépek stb.;

áttekinti az alapvető mechanikai hajtásokat – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás;

gépek megfigyelése során azonosítja a hajtásokat;

érti és elmagyarázza a mechanikai hajtások alapfeladatát;

érti az áttétel fogalmát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése.

Gépek szerepe, feladata az ember életében, technikátörténet. Egyszerű gépek – ék, emelő

Gépek tanulmányozása az energiaáram szempontjából

Tapasztalatszerzés a környezetünkben lévő gépekről, a gépek csoportosítása feladat, működési elv szerint

Hajtásokat tartalmazó gépek vizsgálata

A hajtások fajtái és a megvalósítható kapcsolat összefüggéseinek felismerése

Mechanikai hajtások modellezése valamilyen építőkészlet elemeiből, például fém építőkészlet vagy LEGO-elemek

A mechanikai hajtások alapfeladatainak megismerése – forgómozgás továbbítása, forgásirány megváltoztatása, fordulatszám módosítása – a készített modell segítségével

Fogalmak

gép, ék, emelő, erőgép, közlőmű, munkagép, a mozgás fajtái, jellemzői, mechanikai hajtások – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás, fordulatszám, gyorsítás, lassítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Önálló technikátörténeti kutatás végzése egyes gépek fejlődéséről, az emberiség életében betöltött szerepéről, kiadott vagy érdeklődésnek megfelelően választott témában. A kutatás eredményének társakkal való megosztása, tanulói kiselőadás vagy fájlmegosztás formájában

A környezetben lévő gépek, modellek megfigyelése során a részegységek – erőgép, munkagép, közlőmű –, az alapvető mechanikai hajtások – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás – azonosítása

A mechanikai hajtások alapfeladatának, a gyorsítás és lassítás fogalmának megértése és elmagyarázása

Mechanikai hajtások modellezése valamilyen építőkészlet elemeiből, például fém építőkészlet vagy LEGO-elemek felhasználásával

Az egyes hajtások összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása

Témakör: Elektromos áram, elektromos áramkör

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

tapasztalatokat szerez a világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működéséről és használatáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri az elektromos áram szerepét, jelentőségét a mindennapokban;

azonosítja az egyszerű áramkör részeit – áramforrás, fogyasztó, kapcsoló, vezeték;

megkülönbözteti a vezető és szigetelő anyagokat;

tapasztalatokat gyűjt a környezetben használt elektromos eszközök működéséről;

elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tudatos fogyasztói magatartás fejlesztése

A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Az elvont gondolkodás fejlesztése

Az egyszerű áramkör részei, jelképei

Az áramköri elemek szerepe az áramkörben

Egyszerű áramkör építése, egyszerű áramkört tartalmazó modell készítése

Elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és használatuk – világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök

Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése

Gépek kiválasztásának szempontjai

Fogalmak

áramforrás – galvánelem, hálózat, fogyasztó – lámpa, elektromos motor, fűtőszál, kapcsoló – tartós és pillanatkapcsoló (nyomógomb), elektromos vezetés, szigetelés, vezeték, zárt áramkör, baleset-megelőzési szabályok, tudatos fogyasztói magatartás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az egyszerű áramkör részeinek, jelképeinek megismerése

Egyszerű áramkör szerelése szerelőkészleti elemekkel páros munkában

Elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működésének megfigyelése, hiba- és baleseti források azonosítása

A gépek felépítése és biztonságos használata közötti kapcsolat felismerése, általános baleset-megelőzési és érintésvédelmi szabályok

A használat elektromos és mechanikus veszélyeinek, az elhárítás lehetőségeinek elemzése, a biztonságos munkavégzés szabályainak megtanulása

Feladatleírásban meghatározott szempontoknak megfelelő gép kiválasztása – például háztartási gép vásárlása – szerepjáték keretében, forrásanyagok felhasználásával

Egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatok elvégzése meglévő szerkezeteken

A tevékenységek megvalósításához technika műhelyterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, az anyagok, munkadarabok tárolására alkalmas berendezéssel vagy szertárral kialakítva, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel felszerelve.

7. évfolyam

Az adott nevelési-oktatási szakaszban a tanuló a tanulási folyamat során tapasztalatokat szerez a világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működéséről és használatáról. Használati útmutatók, műszaki leírások alapján megérti a gépek működését, mozgásátalakítását, azonosítja a legfontosabb gépelemeket, elvégz egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatokat.

Ebben a szakaszban az egyéni munkát felváltja a csoportban végzett tevékenység – szerelés, modellezés. A különböző elektromos, mikroelektronikai áramkörök építése során a tanuló megérti az irányítástechnika alapvető feladatát, átlátja a legfontosabb technikai rendszereket.

A témakör anyaga rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához.

A géptani és elektrotechnikai ismeretek együttes alkalmazása előkészíti a robottechnika, az automatizálás korszerű technológiai ismereteit.

A komplex modellezési feladat során változatos anyagokból, műszaki leírás vagy önálló terv alapján hoz létre működő modellt csoportmunkában, alkalmazva a tárgykészítés során elsajátított ismereteit, készségeit.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi.

Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg.

A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. A megismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.

Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkában részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntésein változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál.

Holisztikus szemléletű, döntéseit tudatosság jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Mechanikai hajtások, mechanizmusok	6
Gépek felépítése, gépelemek	6
Elektromos áramkör – fogyasztók és kapcsolók soros és párhuzamos kapcsolása	6
Környezetünk gépei, gépszerelési gyakorlatok	6
Az irányítástechnika alapjai – vezérlés, szabályozás	4

Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése	6
Összes óraszám:	34

Témakör: Mechanikai hajtások, mechanizmusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

gépek tanulmányozása során felismeri a gépek mozgásátalakító, energiaátviteli rendszerét;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

gépek megfigyelése, műszaki leírás, rajz tanulmányozása során azonosítja a hajtásokat;

áttételt számít egyszerű aránypár segítségével;

példákon szemléltetve érti a forgatónyomaték fogalmát;

gépek megfigyelése során felismer és azonosít egyszerű mechanizmusokat, úgymint forgattyús mechanizmus, karos mechanizmus, bütykös mechanizmus, fogasléces mechanizmus;

mechanikai hajtások, mechanizmusok tulajdonságait elemzi, összehasonlítja, megfogalmaz különbségeket, azonosságokat, tud érvelni azok felhasználásával kapcsolatban;

hajtásokat, mechanizmusokat tartalmazó gépet modellez minta, tanári útmutatás, ábra vagy műszaki leírás, önálló terv alapján szerelőkészletből;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Elvont gondolkodás fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Áttételt tartalmazó gépek (például kerékpár, fűrőgép) tanulmányozása

A kapcsolódó kerekek nagysága és fordulatszáma közötti összefüggés – áttétel – megértése

Áttétel számítása egyszerű aránypár segítségével

A forgatónyomaték fogalmának, jelentőségének megismerése

Különleges közlőművek

A mozgások (egyenest vonalú és körmozgás) közötti kapcsolat elemzése, a mozgások egymásba való átalakításának lehetőségei – a mechanizmusok feladata, fajtái

Információk gyűjtése mechanizmusokat tartalmazó szerkezetekről

Mechanizmusok modellezése a szerelőkészlet elemeinek felhasználásával

Fogalmak

a mozgás fajtái, jellemzői, mozgás- és energiaátalakítás, áttétel, nyomaték, áttételszámítás, mozgások egymásba való átalakítása, mechanizmusok – karos mechanizmus, forgattyús mechanizmus, büttykös mechanizmus, fogasléces mechanizmus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Mechanikai hajtások modellezése önálló terv alapján, csoportmunkában, géptani szerelőkészlet elemeivel

Az áttétel fogalmának mélyítése, áttétel számítása egyszerű aránypár segítségével. Példákon keresztül a forgatónyomaték fogalmának megértése, jelentőségének felismerése

Mechanizmusokat – karos, fogasléces, forgattyús, büttyös – tartalmazó gépek, modellek megfigyelése, a mozgások – az egyenes vonalú és a körmozgás – közötti kapcsolat elemzése, egymásba való átalakításuk lehetőségeinek megismerése

Mechanizmusok modellezése önálló terv alapján csoportmunkában géptani szerelőkészlet elemeivel

Gépek megfigyelése, műszaki leírás, rajz tanulmányozása során a hajtások, mechanizmusok felismerése, azonosítása

Témakör: Gépek felépítése, gépelemek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

önállóan elemzi a gépek felépítését a gépelemek kapcsolata és feladatuk szerint;

a gépek tanulmányozása során felismeri a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatát, a forma és funkció közötti összefüggéseket, az anyagválasztás szempontjait;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

azonosítja a legfontosabb gépelemeket, úgymint váz, állvány, burkolat, tengely, tengelykapcsoló, csapágó;

felismeri a tengelyek összekapcsolásának fontosságát, a használat közben jelentkező igények és a lehetséges megoldások közötti összefüggést;

áttekinti és alkalmazza a gépelemek egymáshoz való illesztésének, kötésének leggyakoribb megoldási módjait, úgymint oldható, például csavarkötés, zsugorkötés, nem oldható, például forrasztás, szegecseles;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során

Ok-okozati összefüggések felismerése

Gépek szerkezete, felépítése

Géptani modell készítése csoportmunkában egyéni választás és leírás alapján

Összefüggések felismerése a gépek (tárgyak) alakja és funkciója között – váz, állvány, burkolat

Gépek vizsgálata az elemek kapcsolata szerint – tengely, tengelykapcsoló, csapágó

A tengelyek összekapcsolásának lehetőségei, a használat közben keletkező erőhatások azonosítása

Fogalmak

gépelem, váz, állvány, burkolat, tengely, tengelykapcsoló (merev, oldható, flexibilis), csapágó

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A környezetben lévő gépek megfigyelése során a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatának, a forma és funkció közötti összefüggések, az anyagválasztás szempontjainak felismerése

A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés írott és elektronikus információforrásokból

Géptani modell (például jármű-, lift-, darumodell) készítése csoportmunkában leírás vagy önálló terv alapján

A gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása

Az ismert munkaműveletek pontos végrehajtása, műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

Témakör: Elektromos áramkör – fogyasztók és kapcsolók soros és párhuzamos kapcsolása

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alkalmazza a legfontosabb áramköri jelképeket;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

megkülönbözteti a legfontosabb áramköri jelképeket;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

az általa készített áramkörök tulajdonságai alapján felismeri és megfogalmazza a különbséget a soros és párhuzamos kapcsolások között;

azonosítja a mindennapi életben található eszközökön a kapcsolók soros, illetve párhuzamos kötését – kényelmi, illetve biztonsági kapcsolat, ezekre példákat mond.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása

Kapcsolók soros és párhuzamos kötése – biztonsági és kényelmi kapcsolat

Több fogyasztós és több kapcsolós áramkörök építése

Információ gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a kapcsolás módja és a felhasználás közötti kapcsolat felismerése

Gépek biztonságos működtetése

Fogalmak

soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás, biztonsági kapcsolás, kényelmi kapcsolás, alternatív kapcsolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az egyszerű áramkör részeinek, jelképeinek felelevenítése

Áramkörök szerelése szerelőkészlet elemekkel páros munkában – fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása, kapcsolók soros és párhuzamos kötése, alternatív és váltó kapcsolás készítése

Kapcsolások tanulmányozása konkrét gépeken, kapcsolási rajzokon – a tanult kapcsolások azonosítása, a kapcsolás módja és a felhasználás közötti összefüggés felismerése

Kapcsolási rajzok készítése, kapcsolások tervezése

Elektromos áramkört tartalmazó modell (például ügyességvizsgáló, villogó karácsonyfa, motoros járműmodell) készítése forrasztással

Az ismert munkaműveletek pontos végrehajtása, az új szerszámok használatának elsajátítása

A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

Témakör: Környezetünk gépei, gépszerelési gyakorlatok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a gépek tanulmányozása során felismeri a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatát, a forma és funkció közötti összefüggéseket, az anyagválasztás szempontjait;

önállóan elemzi a gépek felépítését a gépelemek kapcsolata és feladatuk szerint;

a műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatait felhasználja a problémák megoldása során;

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

felismeri az egyszerűbb mechanikai hajtások, mechanizmusok szerepét, jelentőségét az egyes gépek – például gépkocsi, kerékpár – működésének tanulmányozása során;

megérti, értelmezi a használati utasításokban, leírásokban lévő egyszerűbb információkat;

megfogalmazza a környezetében lévő gépek közül néhánynak az alapvető feladatát, kezelését, az üzemeltetéshez szükséges biztonsági szabályokat, az alapvető karbantartási feladatokat – például háztartási gépek;

felismeri a gépek felépítése és biztonságos használata közötti kapcsolatot;

elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;

információkat gyűjt elektromos balesetekről, elemzi a balesetek okát, véleményt formál az elkövetett hibákról.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez

Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése

Ok-okozati összefüggések felismerése

Információk gyűjtése a környezetünkben előforduló gépekről – háztartási gépek (például varrógép, konyhai kisgépek), közlekedési eszközök (például gépkocsi, kerékpár), az anyagmozgatás gépei (például lift, daru, targonca)

Technikatörténeti adatgyűjtés – feltalálók, találmányok, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra

Használati útmutatók, műszaki leírások tanulmányozása, egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatok elvégzése valódi gépeken (például varrógép, fűrőgép, kerékpár)

A laikusok által elvégezhető munkák határai

A tevékenységgel érintett szakmák, foglalkozások

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz, tevékenységekhez kapcsolódó technológiák, gépek és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tapasztalatszerzés a környezetben, háztartásban előforduló gépek (motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök) működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése, összehasonlítása, értékelése

Technikatörténeti kutatás a közlekedés fejlődéséről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra, kiadott vagy érdeklődésnek megfelelően választott témában. A kutatás eredményének társakkal való megosztása, tanulói kiselőadás vagy fájlmegosztás formájában

A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése

Információk gyűjtése a gépkocsi biztonsági berendezéseiről, a balesetmentes közlekedés feltételeiről, a járműmeghajtások jövőjéről

A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások megvitatása, többféle nézőpont figyelembevételével, esetleg szerepjáték formában. Véleményformálás, vélemények ütköztetése

Használati útmutatók, műszaki leírások tanulmányozása, egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatok elvégzése valódi gépeken (például varrógép, fűrőgép, kerékpár)

Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról, információgyűjtés a tanulási utakról

Témakör: Az irányítástechnika alapjai – vezérlés, szabályozás

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

környezetében észrevesz olyan problémákat, melyeket az irányítástechnika eszközeivel meg lehet oldani;

a műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatait felhasználja a problémák megoldása során;

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi az irányítás fogalmát;

különbséget tesz vezérlés és szabályozás között;

megismeri az irányítástechnika és az automatizálás alapjait a készített modell segítségével;

tud példát mondani a környezetében található technikai rendszerek alapján irányítástechnikai és automatizálási feladatokra;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése

Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez

Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése

Elektronikai áramkör készítése kapcsolási rajz és leírás alapján

Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a modell segítségével

Az irányítás módszereinek megismerése. A vezérlés és a szabályozás folyamatának megismerése

Fogalmak

irányítástechnika, vezérlés, beavatkozó egység, szabályozás, visszacsatolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Irányítási feladatot tartalmazó elektronikai áramkör (például navi poloska, autóbusz-leszállásjelző, nedvességérzékelő, sötétedéskapcsoló) készítése kapcsolási rajz és leírás alapján

Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a modell segítségével

Az irányítási módszerek megismerése különböző, a tanulók környezetében előforduló eszközök (például hőfokszabályozós vasaló, fűtésvezérlés, klímaberendezés, automata mosógép) működését leíró információforrások – prospektusok, műszaki leírás, szerkezeti ábra, használati útmutató – alapján

Az irányítástechnikai megoldások azonosítása a környezetben található eszközökön. Olyan problémák megfogalmazása, melyeket az irányítástechnika eszközeivel meg lehetne oldani

Témakör: Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy műszaki probléma megoldása során önállóan vagy társakkal határoz meg megoldási alternatívákat;

célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;

alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;

önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;

az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;

komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;

felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;

felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;

felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;

tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;

egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;

tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;

a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;

részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;

terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;

csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;

a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;

alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;

adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;

szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben

Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során

Ok-okozati összefüggések felismerése

Kreativitás fejlesztése

Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése lehetőleg egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Áramkört tartalmazó komplex modell (például napelemes ház, napelemes járműmodell) tervezése és kivitelezése, lehetőleg egyéni választás alapján, csoportmunkában

Az eddigi ismeretek alkalmazása, a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása

Anyagigény tervezése, költségek számítása. A munkaműveletek pontos végrehajtása. A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

A tevékenységek megvalósításához technika műhelyterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, az anyagok, munkadarabok tárolására alkalmas berendezéssel vagy szertárral kialakítva, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos késgépekkel felszerelve.

1.15. TESTNEVELÉS 1-4. évfolyam

A Testnevelés és egészségfejlesztés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadtéren, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőfelfejtésre készítsék, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékosága iránt.

Az alsó tagozatos testnevelés célja – a prevenciót maximálisan figyelembe véve – a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskészségeinek, motoros képességeinek olyan szintre fejlesztése,

hogy alkalmassá váljanak a sikeres mozgásos cselekvéstanulásra és testedzésre. Célként szolgál továbbá a diákok önismeretének fejlesztése, énképének, érzelmi-akaratí készségeinek formálása, a szabálykövető magatartásminták kialakítása. A testnevelés a motoros képességek fejlesztésével hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek az életkoruknak és testi adottságaiknak megfelelő erővel, gyorsasággal és állóképességgel rendelkezzenek. Ugyanakkor korosztályuknak megfelelően fejlődik izomérzékelésük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó és egyensúlyozó képességük. A mozgástanulás során elsajátítják a különböző futások, ugrások és dobások alaptechnikáit. Megtanulnak egyszerű támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatokat. A lehetőségek függvényében elsajátítanak legalább egy úszásnemet.

A küzdősportoknak kiemelt szerepük van a gyermek személyiségfejlesztésében. Az ember természetes küzdőmozgásain, húzáson, toláson, kiemelésen alapuló játékok és küzdőfeladatok során a gyermek megtanulja felbecsülni saját és társai erejét, változatos helyzetekhez alkalmazkodik, koncentrációja, tűrőképessége növekszik, miközben a győzelem és kudarc megélésével azonnal értékelheti saját teljesítményét.

A lelkiertő, a kitartás, a küzdőképesség, a bátorság, a becsület, a fair play, az önuralom, a tisztelet, a társak iránt tanúsított tolerancia mind fejlesztés alatt állnak az egyszerű, játékos feladatmegoldások során.

A tanulók mozgástanulásának személyiség-összetevőiben – az értelmi bevésséssel szemben – a mechanikus másolás dominanciája jellemző. Memóriájukban a szavak jelentésében rejlő információ helyett a tárgyakra emlékezés a meghatározó, míg a tananyag ok-okozati viszonyaiban a jelenségszintű megértés felülírja a logikai értelmezés alternatíváját. Figyelmük, koncentrációképességük szétszórta, rövid ideig tart, így kiemelt szempont a változatos óraszervezési eljárások alkalmazása, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a direkt módszertani eljárások.

A testnevelés fő célja mellett rész cél az 1–4. évfolyam körében megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal rendelkező, belgyógyászati betegségekben szenvedő gyermekek testedzésének, mozgásműveltségük kialakításának biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd jelekkel, sportág specifikus jelekkel. Fontos az állandó és folyamatos visszakerdezés, a feladat megértésének. Fontos a szókincs állandó fejlesztése, beszédgyakorlás és beszédfejlesztés spontán tevékenységek végzése közben, viselkedési szokások kialakítása különböző sporthelyzetekben, versenyszituációkban. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékkel kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Az iskolai testnevelésóra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében – amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen, illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a természetes mozgáskészségek és a sportági jellegű előkészítő mozgásformák kivitelezésének színvonala, valamint a motoros képességek területén a tanuló önmagához mért fejlődése. Az alsó tagozatos diákok életkori sajátosságához igazított pedagógiai eljárások egyik legfontosabb eleme a pozitív tanulási légkört kialakító fejlesztő-formáló értékelés. A pszichomotoros teljesítmény az érzelmi-akaratú tényezőkkel koherens egységet alkotva képezi a minősítés alapját.

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti.

A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékoság az uralkodó. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésre, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására.

A testnevelés műveltségterület tartalmait az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épül. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs

kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játéksituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása. A kezdeményező készség, a vállalkozói kompetencia fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet.

Iskolánkban a testnevelés speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, testi fejlődési rendellenességeket, térbeli orientációs zavarokat. Tekintettel iskolánk speciális helyzetére, az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. A hallássérültek oktatásában a totális kommunikáció a célravezető. A verbális kommunikáció kiegészül a siket jelnyelvvel, fonomimikai jelekkel, sportág specifikus jelekkel. Fontos az állandó és folyamatos visszakerdezés, a feladat megértésének ellenőrzése, a szókincs állandó fejlesztése, valamint a beszédgyakorlás és beszédfejlesztés spontán tevékenységek végzése közben, viselkedési szokások kialakítása különböző sporthelyzetekben, versenysituációkban.

A kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása is fontos. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. A nyelvi kommunikációjukban nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokolja, hogy az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtt 2 év alapozó időszak, előkészítő osztály szerveződjön.

Tekintettel iskolánk speciális helyzetére (súlyos fokban hallássérült gyermekek), az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. Mivel gyerekeink sérülésükből adódóan (egyéni eltérő mértékben) labilisabb egyensúlyérzéssel rendelkeznek, ennek kompenzálására speciális egyensúlygyakorlatokat alkalmazunk. Ennek fokozott fejlesztése is elősegíti és lehetővé teszi tanulóinknak a testnevelés tantárgy követelményeinek elsajátítását.

A testnevelés tantárgy mozgásanyagát az órákon differenciáltan dolgozzuk fel. Figyelembe vesszük a tanulók testi adottságait, motoros képességeit, fizikai terhelhetőségét, mozgásfejlettségi

szintjét, értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességeit és tulajdonságait. Szem előtt tartjuk pillanatnyi egészségi állapotukat, illetve az állapotukban bekövetkező változásokat. Hallásállapotuknak megfelelően bővítjük szókincsüket, fejlesztjük kommunikációs képességeiket. Mind a számonkérés, mind a feladatok, gyakorlatok végrehajtásánál minőségi és mennyiségi differenciálást alkalmazunk. Az értékelésnél, felméréseknél, osztályozásnál, a gyakorlatok bemutatásánál a tanuló önmagához viszonyított fejlődését, szorgalmát és a hozzáállását kiemelten értékeljük. A tehetséggondozásra nagy hangsúlyt helyezünk. A jobb képességű, tehetségesebb, ambiciózusabb, motiváltabb tanulók számára lehetőséget biztosítunk városi, megyei, regionális, országos integrált és szegregált versenyeken való részvételre és megteremtjük az ezekre való felkészülés lehetőségeit.

1–2. évfolyam

Ahogy az első önálló lépések, úgy az 1–2. évfolyamon megélt testnevelésórák is meghatározóak a gyermek életében. Életkori sajátosság az ismeretszerzés, az alkotás, az önkifejezés és nem utolsósorban az örömezzet mozgáson keresztül kifejeződése, megvalósulása. A tanulók már az első tanórákon megismerik a testkultúra alapjait: az öltözői és teremrend, a tiszta és megfelelő sportfelszerelés nélkülözhetetlenségét, az alapvető higiéniai követelményeket. Ezek az ismeretek ebben a szakaszban válnak a gyermek szokásrendjévé, mellyel a kulturális tudatosság kompetenciái kialakulnak. Az óra szervezési kereteit adják az egyszerű rendgyakorlatok, melyeken keresztül a tanulók megismerik és megtapasztalják a közösségben történő alkalmazkodás, a tolerancia és önfegyelem szociokulturális jelentőségét, ezzel megalapozva a következő iskolai szakaszok társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái eredményes kialakításának lehetőségét.

A hallássérült tanulók 2 előkészítő osztály elvégzése után kezdik meg az első osztályban tanulmányaikat. A gyerekek a hallássérülésből eredő hátrányaik és a lassabb fejlődésük miatt az előírt két év helyett 4 év áll rendelkezésükre az előírt tananyag elsajátítására.

A testnevelés kerettanterv a korosztály számára a mozgásműveltség területén kiemelten fontosnak tartja az alapvető helyváltoztató mozgások (járások, futások, szökdelések, ugrások, kúszások, mászások), a manipulatív tevékenységformák (dobások, ütések, labdás gyakorlatok) sokféle formában és eszközzel történő fejlesztését. A kivitelezést az egyszerűség és könnyű megvalósíthatóság jellemzi. A gyakorlás során a versengéssel és egyéni megmérettetéssel szemben elsősorban a játékoság kerül előtérbe. Hangsúlyosak az alkalmanként változó, véletlenszerűen kialakított csapatban történő játékos mozgásformák, ahol a különböző egyéni képességek kiegészítik egymást, így jelentősen csökken a kudarcélmény lehetősége.

Az egyszerű gimnasztika és torna jellegű gyakorlatok nélkülözhetetlen eszköze a megfelelő testsémák, a téri tájékozódó képesség, a ritmusérzék és egyensúlyozó képesség alapjainak kialakítása. Ezek a képességek nemcsak a közvetlen mozgástanulás és -fejlesztés kellékei, hanem közvetett idegrendszeri hatásukon keresztül a kognitív területek fejlesztését is szolgálják.

A játékos formában végrehajtott küzdőgyakorlatok komplex kondicionális és koordinációs fejlesztő hatása megmutatkozik a kitartás, a fizikai erő fejlődésén túl az ügyesség, a kognitív koordinációs képességek, a leleményesség, a helyzetfelismerő és -megoldó képesség terén. Kiemelten fejlődik továbbá a tanulók szociális érzéke, kifejeződik az egymás iránti tolerancia, hiszen a tevékenység közben folyamatosan változó helyzetekhez kell alkalmazkodni úgy, hogy nem határozható meg előre a küzdelem kimenetele. A pillanatnyi erőviszonyok nem feltétlenül döntenek a győztes javára, hiszen az ügyesség, leleményesség, kitartás és önuralom szintén nagy szerepet játszanak a játék kimenetelében. A tanulók változatos érintő játékokon keresztül ismerkednek meg a test-test elleni küzdelem alapjaival, a fizikai kontaktussal, melynek célja a fizikai kontaktus megszokása és természetessé válása.

Ezen szenzitív időszak mozgásformája az úszás – mint az egész életen át preventív, rekreációs, kondicionális jelleggel is alkalmazható tevékenység. Ekkor kezdődik a vízhez szoktatás, melynek keretében az esetleges gátlások türelmes és játékos formában oldhatók.

A testnevelési és népi játékok előtérbe helyezése teszi lehetővé, hogy később elsajátíthatók legyenek a labdajátékok és csapatsportok szabályrendszerei, jellegzetességei, technikai, taktikai alapjai. Az egyszerű játékokon keresztül kifejezésre kerülnek a személyes karakterek, jellemvonások, ezzel nagyban elősegítve a tanulók megismerését.

A korosztálynál feltétlenül figyelembe kell venni a koncentrációs képesség időbeli korlátozottságát. Az egyes tantervi követelmények kevésbé lehetnek egy-egy tanóra önálló fejezetei, inkább az egész tanéven át, többször, kisebb tételben ismétlődő elemek. Azt is szem előtt kell tartani, hogy az ismeretszerzés elsődlegesen vizuális jellegű és utánzáson alapul, ezáltal fokozott jelentősége van a bemutatásnak, a bemutattatásnak.

A gyógytestnevelés testgyakorlataiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – hangsúlyosan jelenik meg a játékos mozgásformák, az utánzó kúszások és mászások, a testnevelési és népi játékok adaptív alkalmazása.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

a tanult mozgásformákat összefüggő cselekvéssorokban, jól koordináltan kivitelezzi;

a tanult mozgásforma könnyed és pontos kivitelezésének elsajátításáig fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;

sporttevékenysége során a szabályok betartására törekszik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

megfelelő motoros képességszinttel rendelkezik az alapvető mozgásformák viszonylag önálló és tudatos végrehajtásához;

olyan szintű relatív erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi összefüggő cselekvéssorok kidolgozását, az elemek közötti összhang megteremtését.

MOZGÁSKÉSZSÉG-KIALAKÍTÁS – MOZGÁSTANULÁS

az alapvető mozgásformákat külsőleg meghatározott ritmushoz, a társak mozgásához igazított sebességgel és dinamikával képes végrehajtani;

az egyszerűbb mozgásformákat jól koordináltan hajtja végre, a hasonló mozgások szimultán és egymást követő végrehajtásában megfelelő szintű tagoltságot mutat.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben;

a versengések és a versenyek tudatos szereplője, a közösséget pozitívan alakító résztvevő;

felismeri a sportszerű és sportszerűtlen magatartásformákat, betartja a sportszerű magatartás alapvető szabályait.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

felismeri a különböző veszély- és baleseti forrásokat, elkerülésükhöz tanári segítséget kér;

tanári irányítással, ellenőrzött formában végzi a testnevelés – számára nem ellenjavallt – mozgásanyagát;

családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mértén rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

az öltözködés és a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;

megismeri az életkorának megfelelő sporttáplálkozás alapelveit, képes különbséget tenni egészséges és egészségtelen tápanyagforrások között.

A kerettanterv bizonyos témaköreinek módosítását az alábbi tényezők befolyásolták. Ez a módosítás mennyiségi-, és minőségi szűkítést illetve bővítést foglalt magába.

iskolánk helyi adottságai,

dologi-, tárgyi feltételek

intézményünk hagyományai

a gyerekek fizikai és értelmi képességei

a gyerekek érdeklődési köre

az elmúlt tanévek tapasztalatai

a hallássérültek országos versenyrendszere

a testnevelők sportág specifikus képzettsége, érdeklődése, irányultsága

Előkészítő 1. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13
Járások, futások	18

Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

Előkészítő 2. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13
Járások, futások	18
Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

Az 1. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13
Járások, futások	18
Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

A 2. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13
Járások, futások	18
Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

(A témakörök javasolt óraszámai minden évfolyamon azonosak és ezáltal minden évfolyamra vonatkoznak.)

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg, a többi témakör óraszámának terhére. A gyógytestnevelő tanár a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése

2-4 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása

Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kézi szergyakorlatokkal

A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás és a helyes légzéstechnika kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése

Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)

Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók

Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése

Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése

Kúszó és mászó csapatjátékok

Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában

Vízszintes felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban

Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával

Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

FOGALMAK

utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúzás, katonakúzás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

A gyógytestnevelés-órán a kúzás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják az egyszerű statikus utánzó mozgásoktól indulva a dinamikus, összetett kúzások-mászásokig, a korosztály számára megfelelő játékos formában.

TÉMAKÖR: Járások, futások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal

Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyűklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)

Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre-hátra-oldalra

A futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái

Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal

Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással

Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett

Állórajt indulások hangjelre, különböző testhelyzetekből

Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal

Folyamatos futások 4-6 percen keresztül

FOGALMAK

járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés, hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

TÉMAKÖR: Szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái

Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére

Szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le

Sasszé, oldalazó és indiánszökdelés alaptechnikájának elsajátítása

Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába

Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból ülésbe, guggolásba érkezéssel 30-40 cm-es szivacsra

Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból, guggolásba érkezéssel homokba

Páros lábról felugrások céltárgyak érintésével

FOGALMAK

felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a különböző dobásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái

Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások kézben a labdával, helyben és haladás közben

Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben

Alsó dobás két kézzel társhoz

Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben

Kétkezes mellső lökés, hajítás ülésben, térdelésben és állásban társhoz vagy célra

Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre

Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás közben

FOGALMAK

dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása, a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;

a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése

A helyes testtartás tudatosítása

A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése

Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, hátra, tarkóállás, bátorugrás, mérlegállás, kézállást előkészítő gyakorlatok)

Egyszerű támaszugrások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása

Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel

Függésben alaplendület

Mászókulcsolás megtanulása, mászási kísérletek kötélén

Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánzó támaszgyakorlat végrehajtása

Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba haladással, fel- és lelépéssel, állandó támasztávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban

Statikus mellső, hátsó és oldalsó függőállások, majd függések különböző fogásmódokkal, láb- és kartartásokkal; utánzó függőállások

Dinamikus függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó fogástávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal

Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

FOGALMAK

egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdalózás”, mászás, mászókulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, fókajárás, medvejárás, sántaróka-járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;

célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása

Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alapttechnikáinak elsajátítása

A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással

Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba

Magasan (fej fölött) érkező labda két-, majd egykezes talajra pattintott átvétele. Ismerkedés a kézzel (kosárárintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejjel történő pattintó érintések alapttechnikájával, az érintőfelületek tudatosítása könnyített szerekekkel (pl. lufival)

A labdaérezék-fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések

A labdás alapttechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

FOGALMAK

mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulása elősegíthető az izomzat, motoros képesség fejlesztésével. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása ajánlott, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;

célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása

Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése

Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek elsajátítása, feladatainak gyakorlása

A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása

A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása

Statikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő, változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó – célzó játékok rendszeres alkalmazása

A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által

A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer nélkül

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

A tánc verbális és nem verbális (gesztus) rendszerének elsajátítása, valamint a csoport tagjaival való érintkezés szabályainak gyakorlása

Az alakzatváltással, illetve párban megvalósuló népi játékokkal a test oldaliságára, valamint az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, a téri tájékozódó képesség fejlesztése

a ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése

FOGALMAK

szabályjátékok, népi és körjátékok, utánzó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny.

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;

vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Ismerkedés a bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékos, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatokkal

Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzékletet, az erőt fejlesztő, társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása

A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzékletet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával

Küzdelemre képessé tevő egyszerű technikák koordinációs fejlődésmenetének megfelelő végrehajtása

A saját és az ellenfél erejének felbecsülése egyszerű páros és csoportos küzdőfeladatok során

A küzdőjátékok balesetmegelőzési szabályainak, a sportszerű küzdés szemléletének megismerése

A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

FOGALMAK

húzások, tolások, önkontroll, sportszerű küzdelem, esések, lábérítések, kézérítések, asszertivitás, közvetlen kontakt, pillanatnyi kontakt

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak megismerése

A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak megismerése

A szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak elsajátítása

Szabadtéri népi játékok elsajátítása (fogójátékok, ugróiskolák)

Szabadtéri testnevelési játékok elsajátítása

Gördülő mozgásformák és téli játékok (roller, görkorcsolya, kerékpár; hógolyózás, szánkó) megismerése

Szabadtéri akadálypályák leküzdése

Természetben úzható sportágak megismerése (korcsolyázás)

FOGALMAK

időjárás, öltözködés, szabadtéri foglalkozások, téli játékok, nyári játékok, síelés, korcsolyázás, túrázás, tájékozódás, közlekedési szabályok, természetvédelem

A gyógytestnevelés-órán a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Úszás (*Amennyiben adottak a feltételek.*)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

***Heti rendszerességgel, egész tanévben, lehetőleg két egymást követő évfolyamon. A megfelelő óraszám eléréséhez az alsó tagozaton lehetséges a tananyag átcsoportosítása. Ebben az esetben az úszás szempontjából egységesen kell kezelni az alsó tagozat óraszámait.**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;

aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az öltözői rend és az uszodai magatartás kialakítása

A helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása

A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség fejlesztése

Az állóképesség, a monotóniatűrés fejlesztése

Az önbizalom és a mások iránti bizalom kialakítása, növelése

A víz tulajdonságainak megismerése, valamint a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók elsajátítása

A vízben végzett játékok, mozgások megszerettetése

A szárazföldön végzett rávezető és célgyakorlatok elsajátítása és helyes végrehajtása

Vízhez szoktató gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

Vízhez szoktatás időszakában sikerélmény biztosítása

Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül

Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül

Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás) karikákba, lebegő tárgyak felett, segítséggel és segítség nélkül

Egy választott úszásnem megtanulása és folyamatos gyakorlása

A választott úszásnem lábtempójának gyakorlása deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül

A választott úszásnem kartempójának gyakorlása

A választott úszásnem kar- és lábtempójának, ritmusának összehangolása, gyakorlása

Vízben végezhető játékok tanulása és végzése

Segédeszközök felhasználásával a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

csúszásveszély, lebegés, merülés, siklás, mélyvíz, levegővétel, vízbe fújás, talpas ugrás, kartempó, lábtempó, hátúszás, gyorsúszás, mellúszás, segítségnyújtás, úszódeszka, súlypontemelő bója, polifoam rúd.

A gyógytestnevelés-órán a hát- és gyorsúszás helyes technikájának elsajátításával, a technikacsiszoló és egyéb vízben végzett gyakorlatok segítségével lehetővé válik a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően¹

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;

a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;

aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

¹ A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása

Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos végrehajtása

A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül

A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása

Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés

Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok kiterjesztését szolgáló tevékenységek elsajátítása, végrehajtása

Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

FOGALMAK

helyes testtartás, testséma

3–4. évfolyam

A korosztályra továbbra is jellemző, hogy a különböző kognitív és affektív területek fejlődése a nagymértékű mozgásszükségletben is kifejeződik. A tanuló az előző időszakhoz képest már kialakult szokásrenddel rendelkezik, magabiztosabban mozog az oktatási környezetben, értelmi képességei jelentősen javultak. Az időszak fő célja, hogy átvezesse a diákokat a mozgásműveltség különböző sportágakban testet öltött formáinak elsajátításához.

Az alapmozgásoknál az egyszerű futó-ugró-dobó gyakorlatokban megjelennek azok a jellegzetes technikai elemek, amelyek a későbbiekben egy-egy összetettebb mozgás vezető műveletét alkotják. A gyakorlás során egyre nagyobb szerep jut az önálló csapatokban, csoportokban történő foglalkoztatásnak. A fejlesztésnek meghatározó formája a Kölyökatlétikában kialakított többállomásos feladatrendszer.

A testnevelési és népi játékok továbbra is kiemelten fontosak. A szabályaik gazdagodnak, térbeli, időbeli kiterjedésük növekszik, illetve kiegészülnek az egyes labdajátékok egyszerűsített, könnyített formáival, például a szivacskezilabdával, a zsinórlabdával, a mini kosárlabdával. A tanulók tevékenységét egyre kevésbé az öncélúság, mindinkább a kooperativitás igénye, a társakkal történő együttműködés lehetőségének felismerése jellemzi. A csapatalakításoknál – a tanulói esélyegyenlőség figyelembevételével – teret kap az önállóság.

A torna mozgásanyagát megalapozó egyszerű mozgásformák szenzitív időszaka ez. A gurulások, fordulatok, forgások, támasz- és függőhelyzetek, valamint az egyensúlyi elemek könnyen taníthatók, a kedvező testarányok, a relatíve kis testtömeg, illetve az ízületi rendszer plasztikussága révén könnyen taníthatók. Ennek eredményeként a későbbiekben jelentkező természetes gátlások mértéke jelentősen csökkenthető.

A küzdőgyakorlatokra továbbra is a játékos formájú társas küzdelmek jellemzőek, közvetlen és pillanatnyi kontaktussal, melyek kiválóan fejlesztik az egyensúlyozás, a tér és távolság érzékelés képességét, valamint a ritmusképességet. Emellett az asszertivitás megőrzése és fejlesztése mellett továbbra is kiemelten fontos a társak tisztelete, megbecsülése, egymás elfogadása.

A megfelelő vízbiztonság kialakítása után ebben a szakaszban nyílik lehetőség a tanulók számára kedvező úszásnem(ek) megtanítására, megtanulására és egyben kondicionális eszközként történő felhasználására.

A 3–4. évfolyamon, a prevenciós szemlélet megvalósításaként, fokozottan ügyelni kell a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását szolgáló gimnasztikai gyakorlatok rendszeres alkalmazására, a törzsizomzat erősítését elősegítő utánzó természetes mozgások beépítésére a különböző témakörök tartalmi elemeibe.

A gyógytestnevelés testgyakorlatainak végrehajtása során a tanulóknál kialakul a korrekciós gimnasztika gyakorlatok precíz, pontos végrehajtása iránti igény. Emellett tudatosul, hogy mely testgyakorlatok segítik, illetve gátolják elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltoztatását.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

a tanult mozgásformákat összefüggő cselekvéssorokban, jól koordináltan kivitelezi;

a tanult mozgásforma könnyed és pontos kivitelezésének elsajátításáig fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;

a sporttevékenysége során a szabályok betartására törekszik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

megfelelő motoros képességszinttel rendelkezik az alapvető mozgásformák viszonylag önálló és tudatos végrehajtásához;

olyan szintű relatív erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi összefüggő cselekvéssorok kidolgozását, az elemek közötti összhang megteremtését.

MOZGÁSKÉSZSÉG-KIALAKÍTÁS – MOZGÁSTANULÁS

az alapvető mozgásformákat külsőleg meghatározott ritmushoz, társak mozgásához igazított sebességgel és dinamikával képes végrehajtani;

különböző mozgásai jól koordináltak, a hasonló mozgások szimultán és egymást követő végrehajtása jól tagolt.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben;

a versengések és a versenyek tudatos szereplője, a közösséget pozitívan alakító résztvevő;

felismeri a sportszerű és sportszerűtlen magatartásformákat, betartja a sportszerű magatartás alapvető szabályait.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

felismeri a különböző veszély- és baleseti forrásokat, elkerülésükhöz tanári segítséget kér;

tanári irányítással, ellenőrzött formában végzi a testnevelés – számára nem ellenjavallt – mozgásanyagát;

a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

az öltözködés és a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;

megismeri az életkorának megfelelő sporttáplálkozás alapelveit, képes különbséget tenni egészséges és egészségtelen tápanyagforrások között.

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti.

A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékoság az uralkodó. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására.

A testnevelés műveltségterület tartalmait az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épül. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játéksituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkulturához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és

nyitottság kialakítása. A kezdeményezőkézség, a vállalkozói kompetencia fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet.

Iskolánkban a testnevelés speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, testi fejlődési rendellenességeket, térbeli orientációs zavarokat. Tekintettel iskolánk speciális helyzetére, az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. A hallássérültek oktatásában a totális kommunikáció a célravezető. A verbális kommunikáció kiegészül a siket jelnyelvvvel, fonomimikai jelekkel, sportág specifikus jelekkel. Fontos az állandó és folyamatos visszakerdezés, a feladat megértésének ellenörzése, a szókincs állandó fejlesztése, valamint a beszédgyakorlás és beszédfejlesztés spontán tevékenységek végzése közben, viselkedési szokások kialakítása különbözö sporthelyzetekben, versenyszituációkban.

A kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása is fontos. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. A nyelvi kommunikációjukban nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokolja, hogy az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtt 2 év alapozó időszak, előkészítő osztály szerveződjön.

Tekintettel iskolánk speciális helyzetére (súlyos fokban hallássérült gyermekek), az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. Mivel gyerekeink sérülésükből adódóan (egyénilag eltérő mértékben) labilisabb egyensúlyérzéssel rendelkeznek, ennek kompenzálására speciális egyensúlygyakorlatokat alkalmazunk. Ennek fokozott fejlesztése is elősegíti és lehetővé teszi tanulóinknak a testnevelés tantárgy követelményeinek elsajátítását.

A testnevelés tantárgy mozgásanyagát az órákon differenciáltan dolgozzuk fel. Figyelembe vesszük a tanulók testi adottságait, motoros képességeit, fizikai terhelhetőségét, mozgásfejlettségi szintjét, értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességeit és tulajdonságait. Szem előtt tartjuk pillanatnyi egészségi állapotukat, illetve az állapotukban bekövetkező változásokat. Hallásállapotuknak megfelelően bővítjük szókincsüket, fejlesztjük kommunikációs képességeiket. Mind a számonkérés, mind a feladatok, gyakorlatok végrehajtásánál minőségi és mennyiségi differenciálást alkalmazunk. Az értékelésnél, felméréseknél, osztályozásnál, a gyakorlatok bemutatásánál a tanuló önmagához viszonyított fejlődését, szorgalmát és a hozzáállását kiemelten értékeljük. A tehetséggondozásra nagy hangsúlyt helyezünk. A jobb képességű, tehetségesebb,

ambiciózusabb, motiváltabb tanulók számára lehetőséget biztosítunk városi, megyei, regionális, országos integrált és szegregált versenyeken való részvételre és megteremtjük az ezekre való felkészülés lehetőségeit.

A 3. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13
Járások, futások	18
Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

A 4. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13
Kúszások és mászások	13

Járások, futások	18
Szökdelések, ugrások	13
Dobások, ütések	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18
Labdás gyakorlatok	13
Testnevelési és népi játékok	16
Küzdőfeladatok és -játékok	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23
Úszás	18
Összes óraszám:	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának ismerete

2-4 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő, pontos és rendszeres kivitelezése. Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Mozgékonyság, hajlékonyág fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszergyakorlatokkal

A biológiailag helyes testtartást és testsémát kialakító gyakorlatok végrehajtása önállóan

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása

Légzőgyakorlatok végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak és bemutatásoknak megfelelő végrehajtása

A szervezet általános bemelegítését szolgáló gyakorlatok megismerése

Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok, oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat, botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötel-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kúszások, mászások alapvető balesetmegelőzési szabályainak következetes betartása

Kúszások, mászások, átbújások párban és csapatban fizikai kontaktus nélkül a társ(ak) mozgásával azonos vagy eltérő formában, fizikai kontaktussal kooperatív jelleggel, szerek használatával

Utánzó mozgások játékos formában, különböző tornaszereken

A térbeli tájékozódó képesség fejlesztése

Izomerő- és mozgáskoordináció-fejlesztés mászó feladatokkal

Különböző vízszintes tornaszereken, rézsútos felületen és/vagy függőleges irányba történő kúszások, mászások

Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával, különböző tornaszereken

Akadálypályák leküzdése

Egyéni, páros és csapatversenyek, játékok

Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó-mászó feladatokkal, játékos formában, különböző tornaszereken

FOGALMAK

függőleges, vízszintes, akadálypálya, páros feladatok, csapatfeladatok, mászás fel-le, függés

A gyógytestnevelés-órán a kúszások és mászások mozgásanyagából a tanulók képességeihez mérten összetett gyakorlatsorokat alakíthatunk ki akadálypályák segítségével, vagy különböző szerekkel, illetve társsal vagy társakkal együtt alkalmazva, a törzsizomzat megerősítéséhez.

TÉMAKÖR: Járások, futások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Járások előre, hátra, oldalra és váltakozó irányokba, vegyes és aszimmetrikus kartartásokban

Járások egyensúlyvesztő feladatokkal (támadójárás, járás törzsfordításokkal, előre és oldalra hajlításokkal)

Járások sarkon, talpéleken, lábujjhegyen, különböző irányba és forgás közben

Futófeladatok önálló gyakorlása és alkotása

Saroklendítés, térdemelés futás közben síkon és kis akadályok felett, előre, hátra és oldalra karkörzésekkel kombinálva

Oldalazó futás keresztlépekkel, szimmetrikus kartartásokkal

Sor- és váltóversenyek, szemből, hátulról és váltózónából történő váltással különböző feladatokkal kombinálva

Futások 6-7 m-re elhelyezett akadályok felett

Állórajt kisebb távolságra különböző érintésre, vizuális jelekre indulással

30 m síkfutás sávban az állórajt szabályai szerint lendületes átfutással a célvonalon időre

Folyamatos futás különböző terepen és feladatokkal játékos formában

Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal, fordulatokkal és íven, állandó vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal

Futások párban és csoportban tempótartással és -váltással, gyors irány- és sebességváltással fogó- és kidobójátékok közben

Folyamatos futások 6-8 percen keresztül

FOGALMAK

futó ritmus, futó tempó, tempótartás, vezényszó, célvonal, futósáv, másodperc, sprint – vágta futás, oldalazó futás, keresztlépés

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

TÉMAKÖR: Szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Ugró és szökdelő feladatok önálló gyakorlása és alkotása

Indiánszökdelés ellentétes és azonos karlendítéssel, sasszé és oldalazó szökdelések páros karlendítésekkel, körzésekkel

Ritmusra végrehajtott szökdelések helyben 2-4 lábhelyzet váltogatásával, páros zárt és egy lábon ugrókötelhajtás közben

Szökdelések helyváltoztatás közben előre, oldalra, hátra, meghatározott területre különböző variációkban (sportlétra gyakorlatanyaga)

Elugrások páros lábon és egy lábon akadályok nélkül, illetve 20-30 cm-es akadályokra (zsámolyra) fel és le, valamint átugorva 8-10 ismétléssel

Távolugrás rövid lendületből: maximum 10 m-es nekifutásból egy lábról elugrás 60 cm-es ugrósávból szivacsba vagy homokgödörbe érkezéssel guggolásba

Magasugrás szemből és oldalról, 3-5 lépés lendületszerzéssel történő felugrások egy lábról növekvő magasságra

Páros lábról felugrás helyből és 1-2 lépés nekifutásból céltárgy elérésére törekedve

FOGALMAK

lendületszerzés, ismétlésszám, ugrókötelhajtás, ütem, elugró sáv, centiméter, talajra érkezés, elugró láb, lendítő láb, átlépő technika, optimális sebesség, kísérletszám

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a különböző dobásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Dobófeladatok önálló gyakorlása és alkotása

Különböző labdák mozgatása kézben, átadása kézből kézbe társnak

Labda gurítása társnak különböző testhelyzetekben, egy és két kézzel

Testtömeghez igazodó súlyú, de változó méretű labdák lökése, hajítása, vetése ülésből, térdelésből, állásból két majd egy kézzel, társához vagy célra

A labda biztonságos elkapása vagy sebességének csökkentése párban, csoportban, csapatban, pontszerző versengések közben

kislabda hajítása harántterpeszből, majd maximum 5 m lendületszerzésből célra és távolságra

Megfelelő labda pattintása különböző ütőkkel, labda vezetése, átadása, célra ütése

Floorball, asztalitenisz, tollaslabda ütésmozdulatainak gyakorlása

Egy választott ütős sportág játékszerű gyakorlása

Sor- és váltóversenyek különböző dobó- és ütőfeladatokkal kombinálva

FOGALMAK

egykezes dobás, vetés, lendületszerzés, röppálya, kirepülési szög, távolságmérés, távolságbecslés, tenyeres ütés, fonák ütés, csapóütés, labda terelése

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása. Ajánlott a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;

a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tér-, izom- és egyensúlyérzék további fejlesztése

A helyes testtartás tudatosítása és az esztétikus mozgásvégrehajtás igényének kialakítása

Az önfegyelem megteremtése a saját gátlások legyőzésében

A mozgásritmus térbeli, időbeli és dinamikai jellemzőinek kialakítása

Gurulóátfordulások végrehajtása kiinduló helyzet nehezítésével

Zsugorfejállás elsajátítása

Kézállási kísérletek végrehajtása segítségadással, falnál és önállóan

Kézenátfordulás oldalra kísérletek végrehajtása

Egyszerű támaszugrások és függőleges repülés végrehajtása

Akadálypályák leküzdése térben és időben bővülő feladatokkal

Egyszerű támaszgyakorlatok kivitelezése talajon, tornapadon, zsámolyon, ugrószeleken, bordásfalon és más, támaszhelyzetet biztosító tornaszereken

Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba, akadályokon történő haladással, fel- és lelépéssel, állandó és változó támasztávolságokkal, egyenletes és változó sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban, hordással vagy anélkül

Egyensúlyozási gyakorlatok biztonságos végrehajtása helyben és helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, talajra rajzolt vonalon helyzetváltoztatással és eltérő irányokba, valamint tornaszereken, a munkafelület folyamatos szűkítésével

Függőgyakorlatok végrehajtása tornaszereken, természetes akadályokon

Függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó vagy változó fogástávolságokkal, egyenletes vagy változó sebességgel, ritmussal

Mászókulcsolással mászás kötélén elsajátítása fokozódó gyorsasággal

Összerendezett, alkalmazkodó mozgások folyamatos végrehajtása akadálypálya leküzdése során

Egyéni, páros, társas egyensúly és gúla jellegű gyakorlatok végrehajtása

A tanult elemek, gyakorlatok célszerű összehangolása, alkalmazása változó feltételek között

Az ízületi mozgékonyság képességének fejlesztése és az ellazulási készség kialakítása

FOGALMAK

tarkóállás, kézállás, zsugorfejállás, kézenátfordulás oldalra, hajlékonyság, harántspárga, oldalspárga, híd, bakugrás, függőleges repülés, kéztámasz, segítségadás, akarat

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával, a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;

célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása

A helyben és haladással, kézzel és lábbal történő labdavezetési módok végrehajtása statikus helyzetű és dinamikusán változó mozgást végző akadályok vagy társak figyelembevételével

A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, egy- és kétkézes gurítási, dobási, valamint a lábfej különböző részeivel rúgási feladatok mozgó társ vagy társak bevonásával különböző irányokba

Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba

A labdaérzéket fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések mellett az időkényszer mellett feladatmegoldások bekapcsolása

A labdás alaptechnikák fejlesztése, alkalmazó gyakorlása párhuzamos, a figyelem megosztását szükségessé tevő feladatmegoldások bevonásával (idő- és térbeli szerkezeti összetevők, az energiabefektetés variálásával)

Dobások, rúgások helyből statikus helyzetű vagy dinamikusán változó mozgást végző célfelületre

Kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejvel történő pattintó érintések alaptechnikájának elsajátítása, az érintőfelületek tudatos használata egyszerű egyéni és páros gyakorlatokban, különböző méretű és tömegű szerekkel (pl. lufival, különböző méretű gumilabdával, röplabdával)

FOGALMAK

belső, külső, teljes csüd, dekázás, alkalmazkodás, figyelemmegosztás, társak megjátszása, alacsony és magas labdavezetés, kosárérintés, alkarérintés, szemkontaktus, érintőfelület

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások, betegségek javulását elősegíti az izomzat, a motoros képesség fejlesztése. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása történik meg, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;

célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása

Dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen egyszerű fogó- és futójátékok által a játéktér határainak érzékelése

A statikus és dinamikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban a mély súlyponti helyzetben történő irányváltoztatások, elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek tudatos alkalmazása

A végtagok helyzetváltoztatásának, az izmok feszültségi állapotának, a test érzékelésének fejlesztése, az egyensúlyozó képesség fejlesztése, szoborjátékokkal, utánzó játékokkal, egyéb népi játékokkal, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok által

Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő – változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó célzó játékok rendszeres alkalmazása egyéni, páros és csoportos formában

A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek, társkimentő fogójátékok) által

Sportjátékok labda nélküli előkészítő jellegű mozgásainak gyakorlása, védőként az érintő távolság megtartása, oldalirányú mozgások keresztlépés nélküli megvalósítása

A támadó és védő szerepek kialakítását elősegítő páros és csoportos versengő játékok

A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkénszer bekapcsolásával

Labdafedezés gyakorlása 1-1 elleni labdabirtoklásra épülő játékokban

Célfelület nélküli emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal

Célfelület nélküli emberfölyenes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek tudatosítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai)

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

Szerep- és párválasztó játékok által a kör- és páros táncok előkészítése

A körív mentén haladó lent- és fenthangsúlyos gyakorlatok (járás, futás, rida), a csárdásmotívumok (egylépéses, kétlépéses, tovahaladó) elsajátítása

A táncokban a csárdásmotívumok és mozgáselemek változatainak alkalmazása szabad improvizáció során

A táncokban az egyes ugrástechnikák közötti különbségek felismerése

FOGALMAK

támadó és védő szerep, pontszerző játék, célzó játék, kisjátékok, célfelület, szélességi mozgás, elszakadás a védőtől, passzsáv, együttműködés, csapatszellem, érintő távolság

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;

vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása

A bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékok, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatok gyakorlása

Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása

A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával

A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, kiemelésekre épülő páros, csoportos és csapat jellegű küzdőjátékok gyakorlása különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

Birkózó jellegű mozgásformák, illetve a grundbirkózás játékszabályainak ismerete, tudatos törekvés azok betartására a páros küzdelmekben

A test súlypontjának a talajhoz közeli kiinduló helyzeteiből (pl. ülésből, guggolásból) induló, előre, oldalra, hátra történő eséstechnikák, gördülések gyakorlása, vezető műveleteinek, balesetmentes végrehajtásuk kulcsmozzanatainak tudatosítása

Távolság- és térérítés fejlesztését segítő páros feladatok, játékok szerrel és szer nélkül pillanatnyi kontaktus kialakításával

Ritmusképesség fejlesztését célzó küzdőfeladatok és játékok gyakorlása pillanatnyi kontaktus kialakításával

FOGALMAK

ellenfél tisztelete, felelősség, tompítás, esések, gördülések, grundbirkózás, mögé kerülés, kitolás, asszertivitás, önvédelem, menekülés, önuralom, kitartás

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavallt küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak, valamint a szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak következetes betartása

A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak tudatosítása

A szabadban végezhető népi játékok, a téli és nyári testgyakorlatok lehetőségei ismeretének bővülése (ugrókötél, tollaslabda, görkorcsolya, kerékpározás, habtenisz, tenisz)

Szabadtéri akadálypályák leküzdése önálló feladatokkal

A megtanult természetben űzhető sportágak ismereteinek elmélyítése, fejlesztése (korcsolyázás)

FOGALMAK

görkorcsolyázás, sportöltözet, ütős játékok, lovaglás

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A tanulók legyenek képesek kiválasztani a számukra adekvát testedzési formát.

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

***Heti rendszerességgel, egész tanévben, lehetőleg két egymást követő évfolyamon. A megfelelő óraszám eléréséhez az alsó tagozaton lehetséges a tananyag átcsoportosítása. Ebben az esetben az úszás szempontjából egységesen kell kezelni az alsó tagozat óraszámait.**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;

aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása

A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése

A vízben végzett játékok, úszások megszerettetése

Lebegések, merülések végrehajtása segítség nélkül

Siklások, lábtempók gyakoroltatása hason, háton

A már tanult úszásnem/ek technikájának csiszolása, levegővétel rávezető gyakorlatai *(amennyiben az 1–2. osztályban tanult úszni)*

Választott újabb úszásnem (ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása

A folyamatos úszások távolságának fokozatos növelése

Víz alatti úszások

Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

felfekvés, csípőemelés, váltóverseny, levegővétel hátra fordulással, fejesugrás

A gyógytestnevelés-órán a hát- és gyorsúszás helyes technikájának elsajátításával, a technikacsiszoló és egyéb vízben végzett gyakorlatok segítségével a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése történik.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően²

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;

a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;

ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;

a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;

a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;

aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása, tudatos alkalmazása

A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül

² A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása

Egyszerűbb és összetettebb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása

A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása

Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés

A mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása

Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

Egyszerűbb, a helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatsorok összeállítása tanári segítséggel, azok önálló végrehajtása

FOGALMAK

légzőgyakorlatok, korrekciós gyakorlatok, gerincmobilizáló gyakorlatok, testtudat

1.16. TESTNEVELÉS 5-8. évfolyam

5-6. évfolyam

Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszába lépve az 1–4. évfolyamon elkezdett sokoldalú pszichomotoros és az ezen keresztül megvalósuló kognitív, affektív-emocionális képesség-összetevők fejlesztése tovább folytatódik. A személyiségformálás – a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével, a szenzitív időszakokhoz igazodó mozgástartalmakon keresztül – a tanulási, nevelési célokat úgy valósítja meg, hogy közben a Nat kompetenciarendszerében realizálja az Európai Unió kulskompetenciáinak fejlesztését. Kiemelt terület a személyes és társas kompetencia-összetevők rendszerében a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság és az emberi kapcsolatok minősége.

A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációsképesség-fejlesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket. A közvetlen mozgástapasztalattal szoros kapcsolatban álló elméleti ismeretekkel gyarapodva tudatosul bennük a különböző mozgásformák egészségmegőrző hatása. Tisztában vannak az alapszintű anatómiai, edzéselméleti törvényszerűségekkel (pl. a bemelegítés módja, funkciói), ami a baleset-megelőzés, a biztonságos sportolás, az egészséges testi fejlődés legfőbb záloga. A testi higiéniai tevékenységeket igyekeznek mindennapi szokásrendszerükbe illeszteni, mellyel párhuzamosan a XXI. századi életforma stresszhatásainak kezelésére megfelelő stratégiákat (pl. relaxációs módszerek) sajátítanak el. A tanulókörzpontú szemlélettel átítatott oktatási környezetben erősödik a tanulói sportolási kedv, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd. Ehhez kapcsolódóan prioritást kapnak a játékos feladatmegoldások, az élményalapú tananyag-feldolgozás. A változatos munkaformák alkalmazása, a gyakran változó összetételű, képességű heterogén csoportok együttes sporttevékenysége a méltányosság, a társakhoz való alkalmazkodás, a tolerancia, a csapatszellem, az egymás tanításának lehetőségét is magába foglalja. Ez a tanulók társas kapcsolataiban az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés célját valósítja meg. A társas mozgásformák egyben az elfogadást, a konfliktuskezelés asszertív eszközeit kínálják. A változatos küzdőfeladatokban előtérbe kerül az iskolai küzdősportokra jellemző technikák végrehajtása és azok test-test elleni küzdelemben történő kreatív alkalmazása. Ezek az egyszerű mozgásformák esetében szabadon végrehajthatók, mások tanári irányítás mellett, a legnagyobb mozgásbiztonság elérésére törekedve, a balesetveszély minimálisra csökkentése mellett.

A tanár-diák interakciókban a pedagógus mintaadó, facilitátor szerepe a tanulók kommunikációs kultúrájának kialakításában realizálódik, mely a kooperatív jellegű gyakorlásban kihat a diákok közötti kommunikáció minőségére is. Mindezen tényezők a mozgással, sportolással kapcsolatban jelentős attitűdformáló erőt jelentenek.

A nevelési-oktatási szakasz végéhez közeledve egyre nagyobb mértékben kapnak szerepet az induktív jellegű feladatmegoldások, melyek a gondolkodást és a problémamegoldó képességeket fejlesztik. A tanulási terület – sajátosságaiból adódóan – folyamatosan fejleszti az önismeretet, az önfogadás képességét, melynek rendszeresen alkalmazott eszköze – a pedagógus általi előremutató formatív visszajelzések mellett – az ön- és társértékelés. Ezek a folyamatok a 7–8. évfolyamon hozzájárulnak a tanulók saját készség- és képességszintű erősségeinek, illetve hiányosságainak felismeréséhez, ezáltal a képességek tanári segítséggel tudatosan fejleszthetők. A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpiikonjainak megismerésével a tanulókat a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás is hangsúlyos szerepet kap.

Az IKT-eszközök a mozgástanulás, a diagnosztika, az egészséges életvezetés kialakításának hatékony segítői, mindemellett a konstruktív jellegű elméleti ismeretszerzést is jelentősen támogatják. Ezzel a tanulók motivációjára és digitáliskompetencia-szintjére gyakorolhatunk pozitív hatást. Az egészségfejlesztés mozgáshoz kapcsolódó eszközrendszerével tudatosítjuk a szabad levegőn, a természetes környezetben folytatott rendszeres testedzés testi és lelki jóllétet erősítő hatását, ami pozitív irányú befolyást gyakorol a tanulók környezettudatos szemléletmódjára. Ezzel a testnevelés hozzájárul a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez, mint nevelési célhoz.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A

sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképeség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló meg tanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység

hozzájárul a munkaerkölcsi tulajdonságok (például fegyelmezetttség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljeség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotoniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkézség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, rekreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelenjen a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

Az 5-8. évfolyamon a gyógytestnevelés területén elvárás az egyéni és differenciált gyakorlatok tudatos végrehajtása, valamint, hogy a tanulók az egészségük fejlesztése érdekében tudatosan alkalmazzák a szabadidős és sportjátékokat. A gyakorlások során kiemelten jelenik meg a kontrollált légzés, a pulzusszámlálás és a relaxáció.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése. A tanultsági szint méréséhez fontosak a különböző pontérték-táblázatok, számszerűsített vagy grafikonos statisztikai eljárások, de az egyes próbákon és teszteken elért eredmények mellett legalább olyan fontos az érzelmi-akaratú tényezők figyelembevétele az értékelés, osztályozás során.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5.

évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljesedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejtje az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése.

Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg.

A kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat.

A testnevelés és sport a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társaikkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, fizikai kondíció növelése, egészséges életre nevelés, mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

Tekintettel iskolánk speciális helyzetére, az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. A hallássérültek oktatásában a totális kommunikáció a célravezető. A verbális kommunikáció kiegészül a siket jelnyelvvvel, fonomimikai jelekkel, sportág specifikus jelekkel. Fontos az állandó és folyamatos visszakerdezés, a feladat megértésének ellenörzése, a szókincs állandó fejlesztése, valamint a beszédgyakorlás és beszédfejlesztés spontán tevékenységek végzése közben, viselkedési szokások kialakítása különbözö sporthelyzetekben, versenyszituációkban.

A kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása is fontos. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a

saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében.

A testnevelés tantárgy mozgásanyagát az órákon differenciáltan dolgozzuk fel. Figyelembe vesszük a tanulók testi adottságait, motoros képességeit, fizikai terhelhetőségét, mozgásfejlettségi szintjét, értelmi, érzelmi-akaratit, szociális képességeit és tulajdonságait. Szem előtt tartjuk pillanatnyi egészségi állapotukat, illetve az állapotukban bekövetkező változásokat. Hallásállapotuknak megfelelően bővítjük szókincsüket, fejlesztjük kommunikációs képességeiket. Mind a számonkérés, mind a feladatok, gyakorlatok végrehajtásánál minőségi és mennyiségi differenciálást alkalmazunk. Az értékelésnél, felméréseknél, osztályozásnál, a gyakorlatok bemutatásánál a tanuló önmagához viszonyított fejlődését, szorgalmát és a hozzáállását kiemelten értékeljük. A tehetséggondozásra nagy hangsúlyt helyezünk. A jobb képességű, tehetségesebb, ambiciózusabb, motiváltabb tanulók számára lehetőséget biztosítunk városi, megyei, regionális, országos integrált és szegregált versenyeken való részvételre és megteremtjük az ezekre való felkészülés lehetőségeit.

A kerettanterv bizonyos témaköreinek módosítását az alábbi tényezők befolyásolták. Ez a módosítás mennyiségi-, és minőségi szűkítést illetve bővítést foglalt magába:

iskolánk helyi adottságai,

dologi-, tárgyi feltételek

intézményünk hagyományai

a gyerekek fizikai és értelmi képességei

a gyerekek érdeklődési köre

az elmúlt tanévek tapasztalatai

a hallássérültek országos versenyrendszere

a testnevelők sportág specifikus képzettsége, érdeklődése, irányultsága

a szakértői bizottság által kiállított szakvélemény

Az 5-6.évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

Témakörök	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	23
Torna jellegű feladatmegoldások	23
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	17
Önvédelmi és küzdősportok	20
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	16
Úszás	18
Összes óraszám:	170

Témakör	Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció; Motorikus, illetve fittségi tesztek	Javasolt óraszám 36 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat; a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat; a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyág fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok gyakorlása A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok helyes végrehajtása Légzőgyakorlatok összeállítása segítséggel, azok végrehajtása A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasítások és bemutatások utánimegfelelő végrehajtása A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz alapvető ismerete és azok megelőzése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása	

	a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére	
Fogalmak	menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz,	
A gyógytestnevelés órák keretében	a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiaiag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségeikre.	

Témakör	Atlétikai jellegű feladatmegoldások	Javasolt óraszám 46 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;	

	ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben; magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszőkkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő technikával Az állóképesség, a szív működés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése	

	Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8-10 percen keresztül Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása	
Fogalmak	elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, kidobási vonal,	
A gyógytestnevelés órák keretében	atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre (szabott) adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.	

Témakör	Torna jellegű feladatmegoldások	Javasolt óraszám
		46 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat; a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat; a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet; a torna, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét. A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	

	segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése A cselekvési biztonság növelése Segítségadás tanítása, tanulása Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt; A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán Mászókulcsolással mászás (kötélen), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek A női és férfi torna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése Talajon:	

	Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe Fejállás Kézállásba fellendülés segítségadással, falnál és önállóan Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba Repülő gurulóátfordulás Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése Összefüggő talajgyakorlat összeállítása Ugrószekrényen: Keresztbe állított ugrószekrényen zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás és guggoló átugrás Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaskodással Gerendán: Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és lábterpesztéssel leugrás Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás Gyűrűn: (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leugrás Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás	

	(Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefűgés	
Fogalmak	függeszkedés; fejjállás, talajgyakorlat, terpeszleugrás, lefüggés, homorított leugrás, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés; átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás, guggoló átugrás	
A gyógytestnevelés órák keretében	a torna jellegű gyakorlatok a kontraindikált gyakorlatok kivételével elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.	

Témakör	Sportjátékok	Javasolt óraszám 70 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; egészséges versenyszellemmel rendelkezik A témakör tanulása eredményeként a tanuló: a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés 1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása Kézilabda- Szivacskezilabda A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl.	

	háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban) Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócelek alkalmazása 1-1 elleni játékokban Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védelmi technikájának elsajátítása kézzel és lábbal Kosárlabda A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás) A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és	

	társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval) 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas) Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálmódosításokkal Röplabda A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékra könnyített feltételek mellett Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban Forgásszabály alkalmazása A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében	

	Labdarúgás A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés) Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játéksituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal	

	A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával Floorball Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása Labdabiztonságot növelő gyakorlatok Labdaterelése egyenes vonalban és irányváltoztatással Labdaütések palánkra és társnak Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése Folyamatos labdaátadások társnak Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védekezdése nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása	
Fogalmak	kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy-és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzatbontó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas	

	lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér	
A gyógytestnevelés órák keretében	a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.	

Témakör	Testnevelési és népi játékok	Javasolt óraszám 34 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik; egészséges versenyszellemmel rendelkezik, A témakör tanulása eredményeként a tanuló: a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetési fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben)	

	A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal Néptánc – szabadon választható A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumsorok betanulásával, végrehajtásával	
Fogalmak	laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, ütempassz, testcsel	
A gyógytestnevelés órák keretében	keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségüktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség, a testedzéssel kapcsolatos attitűd pozitív irányú megváltozását.	

Témakör	Önvédelmi és küzdősportok	Javasolt óraszám 40 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket; a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védekeket és ellentámadásokat.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett Az állásban és egyéb kiindulópályázatokban végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű	

	feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása Egy- és kétkezes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása Eszköz-, majd társemelés technikájának elsajátítása (egyenes derék, lábbal emelés) Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása Birkózás A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás) Birkózó alapállás technikájának elsajátítása Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)	

	Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika Mögé kerülés: könyökelütéssel, kibújással Karate Alapvető karateállások és testtartások megismerése Alapállásból helyváltoztatások előre és hátra rögzített kartartásokkal Alapvető karateütések technikájának elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elől lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán) Oldalra csapás az ököl alsó részével és csapás az ökölháttal alapütések megismerése Az előre rúgás alaptechnikájának végrehajtása A tanult ütések, rúgások gyakorlása helyváltoztatás nélkül különböző karateállásokban, különböző magasságokba Alapvető védekező technikák elsajátítása helyben (az arc védeése, a test, törzs védeése, kétkezes véde, öv alatti terület védeése, véde a tenyér élével) A tanult ütések, rúgások gyakorlása különböző magasságokba, helyváltoztatás közben A kiindulópólusból történő ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása	

	Kata gyakorlatot előkészítő összefüggő gyakorlatlánc végrehajtása Egyszerű kézzel (fejre és testre irányuló egyenes ütés) és lábbal (testre irányuló egyenes rúgás) történő támadások biztonságos kontrollált végrehajtása és azok védeése a megfelelő biztonságos végrehajtási távolság kialakításával A védekezés utáni ellentámadás praktikus és biztonságos végrehajtása mindkét oldalról Dzsúdó Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyaka alatt) és oldalsó leszorítás technikák végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások Szabadulási kísérletek (20-25 mp) leszorítástechnikákból Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve	
Fogalmak	lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyenes ütés, karate védéstechnikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdelem	
A gyógytestnevelés órák keretében	megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a	

	rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.	

Témakör	Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	Javasolt óraszám 32 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A szabadban végezhető sportágak ismeretének bővítése (frizbi, futás, görkorcsolya, streetball, asztalitenisz, tollaslabda, kerékpározás, tenisz) Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, jártasság szintű elsajátítása (szánkózás, korcsolyázás, jégkorong, falmászás, sárkányhajózás, kajakozás) A térképolvasás alapjainak elsajátítása, Tanári segítséggel, szabadtéri kondipark gépeinek használata Szabadtéri akadálypályák leküzdése A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása	

Fogalmak	természetjárás, vízi túra, környezetvédelem, streetball, tájfutás, jégkorong, térkép, környezetvédelem	
A gyógytestnevelés órák keretében	a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.	

Témakör	Úszás <i>(Amennyiben adottak a feltételek.)</i>	Javasolt óraszám 36 óra
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet. a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat A témakör tanulása eredményeként a tanuló: az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik; rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat; tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok	

	megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése A korábban elsajátított úszásnem (ek) gyakorlása, technikájának javítása (amennyiben a tanuló az 1–4. osztályban tanult úszni) Választott újabb úszásnem (ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása Hátúszórajt és a fejesugrás elsajátítása Merülési versenyek, úszóversenyek A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően	
Fogalmak	úszásnem, hátúszórajt, rajtfejes, taposás, intenzív úszás, állóképesség	

A gyógytestnevelés órák keretében	a hát- és gyorsúszás technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok mellett megjelenik a mellúszás differenciált alkalmazása is. A különböző úszásnemek alkalmazásával a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.	

7–8. évfolyam

A pubertáskorba lépő tanulók testalkati, pszichomotoros és lelki értelemben egyaránt jelentős változásokon mennek keresztül. A fiúknál jelentkező erőteljes megnyúlási szakasz a már stabilizálódott mozgáskészségek, koordinációs képességek színvonalát ronthatja, míg a lányok testalkati átrendeződése inkább kondicionális értelemben okozhat teljesítményromlást. Különösen kiemelendő az aerob állóképesség visszaesése, amely többek között a lányok megváltozott érdeklődési köréből adódó mozgásigény-csökkenés eredménye. A két nem közötti testalkati eltérés a terhelhetőség különbségében is jelentősen megmutatkozik.

Ebben a korban a kondicionális fejlesztés egyre inkább különválnak a koordinációs képzéstől. Ezzel párhuzamosan a motiválás eszközeként a tudatosítás, az ok-okozati összefüggések feltárása, a mindennapi életben történő használhatóság megemlítése egyaránt belső motivációs többletet nyújt. A serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének. A koordinációs képzés terén szenzitív időszaknak tekinthető a téri-tájékozódó és az összekapcsolási-átállási képességfejlesztetősége. Serdülőkorban a fiúk ízületi, izomzati mozgékonyága jelentősen visszaeshet, melynek mértékét rendszeres gyakorlással mérsékelhetjük. A sportjátékok oktatásában a nagyobb létszámmal végzett játékok összetettebb taktikai lehetőségei egyre jobban kihasználhatók, miközben csoportos feladatokkal a szabálykövető magatartásforma, a társak elfogadása, az együttműködés készségszinten realizálódhat.

A nevelési-oktatási folyamatok során a tanulók szélsőséges és hullámzó érzelmi állapota a pedagógustól – a következetesség betartása mellett – nagyfokú türelmet és elfogadást igényel. Ez megfelelő rugalmasságot, empátiát feltételez az értékelés és az osztályozás területén is. A gondolkodás fejlesztését szolgáló deduktív jellegű tanulási helyzetek egyre nagyobb arányban alkalmazhatók. A tanulók az elméleti ismereteik gyarapodásával tudatosabban kezdik értelmezni az egészségorientált képességeiket felmérő tesztek eredményeit, miközben felismerik erősségeiket és hiányosságaikat.

Az önvédelmi és küzdősportok területén a kondicionális képességek fejlődésével párhuzamosan bekapcsolódik az oktatásba a technikák mozgásdinamikájának célszerű növelése, a megfelelő balesetvédelmi előírások és követelmények fokozott megtartása mellett. Mivel a tanulók által kivitelezett technikák egyre erősebbek, folyamatos hangsúly van a társak iránti tisztelet, tolerancia gyakorlásán, valamint a maximális önkontroll megvalósításán. A tanári irányítás kiemelt jelentőséget kap a nyílt készséget feltételező mozgásformáknál.

A gyógytestnevelés gyakorlatainak végrehajtása eléri a készség szintet. Egyik fő cél a tanulók mozgásszervi elváltozását és betegségét illetően a javító, korrigáló gyakorlatok, valamint az optimális aerob terhelést szolgáló mozgásformák tudatos alkalmazása a mindennapi életben. Emellett cél a megismert szabadidős és sportjátékok adaptív alkalmazása az egészségi állapot javítása érdekében.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készség szinten kivitelezzi;

a tanult mozgásforma készség szintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akarat-erőfeszítéseit;

minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;

relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készség szintű kivitelezésére;

az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;

a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;

a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;

tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;

ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;

a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;

az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejtje az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése.

Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg.

A kezdeményezőkézség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat.

A testnevelés és sport a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejleszthetik a halló társaikkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai

munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, fizikai kondíció növelése, egészséges életre nevelés, mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

Tekintettel iskolánk speciális helyzetére, az oktatás folyamán különös gondot fordítunk a feladatok pontos elmagyarázására, helyes megértetésére. Ehhez speciális kiegészítésként a verbális közlés mellett jelbeszédet is alkalmazunk. Természetesen így gondolunk arra is, hogy ennek felfogására, megértésére több időre van szüksége tanulóinknak. A hallássérültek oktatásában a totális kommunikáció a célravezető. A verbális kommunikáció kiegészül a siket jelnyelvvél, fonomimikai jelekkel, sportág specifikus jelekkel. Fontos az állandó és folyamatos visszakerdezés, a feladat megértésének ellenőrzése, a szókincs állandó fejlesztése, valamint a beszédgyakorlás és beszédfejlesztés spontán tevékenységek végzése közben, viselkedési szokások kialakítása különböző sporthelyzetekben, versenyszituációkban.

A kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása is fontos. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében.

A testnevelés tantárgy mozgásanyagát az órákon differenciáltan dolgozzuk fel. Figyelembe vesszük a tanulók testi adottságait, motoros képességeit, fizikai terhelhetőségét, mozgásfejlettségi szintjét, értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességeit és tulajdonságait. Szem előtt tartjuk pillanatnyi egészségi állapotukat, illetve az állapotukban bekövetkező változásokat. Hallásállapotuknak megfelelően bővítjük szókincsüket, fejlesztjük kommunikációs képességeiket. Mind a számonkérés, mind a feladatok, gyakorlatok végrehajtásánál minőségi és mennyiségi differenciálást alkalmazunk. Az értékelésnél, felméréseknél, osztályozásnál, a gyakorlatok bemutatásánál a tanuló önmagához viszonyított fejlődését, szorgalmát és a hozzáállását kiemelten értékeljük. A tehetséggondozásra nagy hangsúlyt helyezünk. A jobb képességű, tehetségesebb, ambiciózusabb, motiváltabb tanulók számára lehetőséget biztosítunk városi, megyei, regionális, országos integrált és szegregált versenyeken való részvételre és megteremtjük az ezekre való felkészülés lehetőségeit.

A 7-8. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 170 óra

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	23
Torna jellegű feladatmegoldások	23
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	17
Önvédelmi és küzdősportok	20
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	16
Úszás	18
Összes óraszám:	170

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óraóra szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen résztvevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR:Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM:36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;

a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;

a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása

4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása

5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal

A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása

Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása, azok gyakorlása

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, azok helyes végrehajtása

Légzőgyakorlatok végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása

A különböző mozgatórendszeri sérülések megelőzését, rehabilitációját érintő elemi szintű alapelvek, eljárások megismerése

Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása, végrehajtása

A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek alapvető ismerete (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel

A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák tanári segítséggel történő alkalmazása

Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása

Összetett gimnasztikai gyakorlatok, illetve egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok lépéskombinációkkal zenére

FOGALMAK

Menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, szergyakorlatok

A gyógytestnevelés-órák keretébena gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM:46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;

ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;

magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképeség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása

Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással

Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgásképeség-fejlesztéssel

A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászónájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés)

Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban

Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon

Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből tárhoz, célra és távolságra

Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, és elugró gerendáról

Magasugrás átlépő technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel

Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel
Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra

Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása

Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv, pihenőidő; nyugalmi, váltogatott iramú futás, ferde hajítás, támaszhelyzet, koordináció, kondíció

A gyógytestnevelés-óránatlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

TÉMAKÖR:Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM:46óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;

a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;

a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;

a torna, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása

A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása

A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyaság, izomérzékelés) további fejlesztése

A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása

Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása

A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése

Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően

(Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése

A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése

A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása

A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

A női és férfitorna meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése

Talajon:

Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is

Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal

Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre

Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel

Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk)

Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel

Ugrószekevényen:

Keresztbe állított ugrószekevényen guggoló átugrás

Hosszába állított ugrószekevényen felguggolás, leterpesztés

Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaskodással

Gerendán, alacsonygerendán

Érintőjárás; hármás lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás

Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok

Gyűrűn:

(Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből

(Lányoknak) Érintő magas gyűrűn: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás

Mászókulcsolással mászás (kötélen), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek felfelé; mászóversenyek

FOGALMAK

futólagos kézállásösszekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport

A gyógytestnevelés-órána torna jellegű gyakorlatok, a kontraindikált gyakorlatok kivételével, elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM:70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;

egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;

a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;

a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása

A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett

A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés

1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása

Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámozonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása

Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása

Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása

A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

Kézilabda, szivacskezilabda

A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során

Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből

Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban

A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)

Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek összekapcsolása kapura dobásokkal

Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen

Alapvető szabályok készség szintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben

A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben

Kosárlabda

A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készség szintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben

A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban

Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása

1-1 elleni játék gyakorlása labdaszerzést követően, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)

Emberelőnyös és létszámapontos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve

Létszámapontos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitáson alapuló szabálmódosításokkal

Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban

Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében

Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben

Röplabda

A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre

Távrolról érkező labda megjátszása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel

A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben

Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátszásra

Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete

Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása

Labdarúgás

A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete – alkalmazása a játék folyamatában

Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása a játékhelyzethez igazodva

Alakzattartással, alakzatbontással- és építéssel történő labdás koordinációs passzgyakorlatok

Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás, majd 2-1-es taktikai helyzetben

3-2, 4-2 és 4-3 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása

Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával

Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal

A területvédekezés alkalmazása a játékban

Egy- és kétudvaros emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időköznyitáskor, a védekező játékos mozgásirányának gyakorlása

A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

Floorball

Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütfogás, ütfovel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása a játék folyamatában

Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása a játékhelyzethez igazodva

Labdaátadások társnak palánk segítségével

Labdatartást fejlesztő játékok

Kapura lövések labdavezetésből

Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása

Kapus alaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védeése

Cserezituációk gyakorlása

2-2, 3-2, 3-3 elleni kisjátékok a támadó játékosok együttműködése és a védőjátékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása

Létszámazonos kisjátékok a módosított szabályok szerint

FOGALMAK

védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerochanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, tempódobás, átadócsel, rúgócsel, alakzatzontásos és építéses passzgyakorlat, területnyitás, pontrúgás, beugrásos és felugrásos kapura lövés, dugattyúmozgás, kosárlabda – indulási jog, megelőző szerelés, floorball – szabadütés, büntetőütés, védekezés, csere

A gyógytestnevelés-órák keretébena különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival.

A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképeség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;

a testnevelési és sportjáték közben a célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;

egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;

a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása

A manipulatív mozgásformákkal nehezített, figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. labdavezetési fogók) a teljes játéktér felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése

A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalon)

A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása

Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések

A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával

1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása

Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban

Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása

Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)

A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)

Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készségszintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal

Célfelületre törekvő emberfölnyes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készségszintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

a körtáncok által a közösséghez való tartozás élményének erősítése

A kreativitás fejlesztése az elsajátított táncos mozgásmotívumok improvizatív összekapcsolásával

FOGALMAK

döntéshelyzet, szabálykövető magatartás, fair playüres területre helyezkedés

A gyógytestnevelés-órák keretébena különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségeiktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképeség pozitív irányú megváltozását, a testedzéssel kapcsolatos pozitív attitűd kialakítását.

TÉMAKÖR:Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM:40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egészséges versenyszellemmel rendelkezik

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;

a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védekeket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása

A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva

Az állásban és egyéb kiindulópályázatokban végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása

A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával

A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása

A fizikai kontaktussal, a társ erőfelfejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása

Tervszerű gondolkodást, problémamegoldó készséget fejlesztő összetett játékok, különböző küzdőtechnikák alkalmazásával, húzások, tolások, billentések, egyensúlyi helyzet megbontása és visszaszerzése

Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása

Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása

Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal

A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

A tradicionális magyar küzdősportok (birkózás, karate, ökölvívás, dzsúdó) történetének, meghatározó hazai személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése, a sportágak szabályrendszerének átismétlése

Birkózás

Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül

Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával

Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögé kerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül

Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban

Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika

Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással

Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben

Karfelszedés könyökhajlatnál és átfordítás

Túlsó karbehúzás

Karate

Az alapvető karateállások és testtartások elnevezésének ismeretében azok önálló bemutatása

Az alapvető karateütések technikájának készségszintű elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elől lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán), gyakorlása helyváltoztatás közben

Rúgások alaptechnikájának önálló végrehajtása, készségszintű elsajátítása helyben

Oldalra rúgás technikája

Oldalra csapás technikája

Rúgás- és ütésekkombinációk végrehajtása helyváltoztatás közben

A test különböző magasságaiban (fej, törzs, öv alatt) végrehajtott támadások elleni védekező technikák ellentámadásokkal

Az egy- és háromlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása

Az ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának jártasságszintű végrehajtása

Szabad küzdelmet előkészítő játékos gyakorlatok

A Heian 1 (vagy annak megfelelő) kata összefüggő gyakorlatanyagának végrehajtása, önálló bemutatása

Egyenes, köríves és kalapácsütés, csapás ökölháttal, valamint az egyenes és köríves rúgás, oldalra rúgás védekező technikáinak elsajátítása

A védő technikákhoz tartozó stabil állás alkalmazása. A tanult védő technikák kivitelezése helyben és mozgásban, ellentámadással

Kötött formagyakorlat bemutatása (kata) a tanult technikák kivitelezésével, a sportágra jellemző mozgásdinamikával, számolásra és számolás nélkül, önállóan

Dzsúdó

Az előre, hátra és oldalra történő társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által övvel lábat meghúzával, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással)

Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve

Nagy külső horogdobás végrehajtása

Nagy belső horogdobás végrehajtása

FOGALMAK

jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, földharc, társ felemelése, parter helyzet, egyenes ütés, köríves ütés, kalapácsütés, egyenes rúgás, köríves rúgás, nagy külső horogdobás (osotogari), nagy belső horogdobás (emelő védelem (ageuke)), alkar védelem kifelé és befelé (sotoudeuke és uchiudeuke), alsó söprő védelem (gedanbarai), ellentámadás hátul levő kézzel (giakutsuki), kumite, kata

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR:Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM:32óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása

Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése

Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben

A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, tenisz, kerékpározás)

Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készség szintű elsajátítása (korcsolyázás, jégkorong, sárkányhajózás)

Térképolvasás alapjainak, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata

Szabadtéri akadálypályák leküzdése

A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása

Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése

FOGALMAK

strandkézilabda, strandröplabda,égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség

A gyógytestnevelés-órák keretébena szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképeség pozitív irányú megváltozását.

A gyógytestnevelés-óra keretében a szabadtéri mozgásformák, sportjátékok, valamint a természetben űzhető mozgásformák a rekreáció lehetőségeként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR:Úszás*(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT ÓRASZÁM:36óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;

a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;

rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;

tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A különböző uszodai tevékenységek szervezetre gyakorolt pozitív hatásainak és egészségtani kockázatainak megismerése.

Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása

A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése

A víz szeretete mellett annak veszélyeinek megismerése

Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségekről alapvető ismeretek szerzése

A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése

A közösségi szellem fejlesztése

A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése

A korábban tanult úszásnem (ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása

(Amennyiben 1–6. osztályban tanult úszni.) Választott újabb úszásnem (ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása

Aerob állóképesség fejlesztése az úzás ritmusának alakításával

Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával

Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően

Az úzás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

Az úzás és a vízilabda sportágtörténetének, jelentős külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

aerob és anaerob állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika

A gyógytestnevelés-órána különböző úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően³

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására;

ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;

a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat;

egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre;

tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik;

rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;

megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;

a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;

a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

³A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-óra szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatainak megjelenése a különböző témakörökbe ágyazottan, azok szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

A helyes légzéstechnika elsajátítása

Légzőgyakorlatok önálló összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségével, majd anélkül

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása, tudatosítása

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítségével

Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása, alkalmazása

Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok összeállítása tanári segítséggel

A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári kontrollal, a testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása

Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés

Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása

Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

A gyógytestnevelés specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal

A gerinc elváltozásához, belgyógyászati betegségekhez vezető káros életviteli szokások beazonosítása, ok-okozati összefüggéseinek megértése

FOGALMAK

káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár

1.17. KÖRNYEZETISMERET 3-4. ÉVFOLYAM

Környezetismeret 3.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

A 3–4. évfolyamon a környezetismeret tantárgy óraszám: 34 óra.

Témakör neve	Óraszám
Megfigyelés, mérés.	12
Az élettelen környezet kölcsönhatásai	8
Tájékozódás az időben	6
Tájékozódás a térben	8
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Megfigyelés, mérés

ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat;

felismeri, megnevezi és megfigyeli az életfeltételeket, életjelenségeket;

adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez;

adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlít, csoportosít;

időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez;

megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, tanári segítséggel megfogalmazza;

figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat;

növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti;

méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket;

algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becsült és mért eredményeit összehasonlítja;

az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja;

a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;

felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében;

megnevezi az időjárás fő elemeit;

felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében;

felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Mérési technika fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

A közvetlen környezet élettelen anyagai, környezeti tényezői (levegő, víz, talaj), élőlényei

Az élettelen anyagok jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)

Az élettelen környezeti tényezők jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)

A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés

Az élőlények és részek jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)

A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében

A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése

Az állatok testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában

Az élettelen anyagok és élőlények azonos és különböző tulajdonságai, csoportosításuk szempontjai (például tárgyak: anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk; növények: lágyszárú – faszárú, élőhely; állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok)

Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkéntesen választott, természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk

A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeinek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), méréseik

Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel

Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról

FOGALMAK

élő, élettelen, növény, állat, ember, érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése

Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk

Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, azonosságuk és különbségeik megfigyelése, különös tekintettel az életjelenségekre, életfeltételekre. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

Az időjárási elemek megfigyelése

Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon)

A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben

A lágú és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján

A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése

Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők) testrészeinek felismerése, megfigyelése a megfelelő algoritmus alapján. A testrészek szerepének megfigyelése az állat mozgásában, táplálkozásában, életmódjában

A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása

növények: lágú szárú – fás szárú; lombhullató – örökzöld

állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kételtűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők

A növények állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták során

növények: ősszel lombhullás/örökzöldek folyamatosan; tavasszal rügyek, levelek vizsgálata; nyáron a kifejtett növény és a termés vizsgálata

közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények hosszúság jellegű tulajdonságainak (hosszúság, magasság, szélesség) mérése

Űrtartalom mérése a közvetlen környezetben található élettelen anyagokon

A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények tömegének mérése

A víz térfogatának, hőmérsékletének mérése, az ezekhez szükséges eszközök, mértékegységek (deciliter, liter, Celsius-fok) megismerése

A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése

Az ember testhőmérsékletének mérése

A mérésekhez alkalmi és szabvány mérőeszközök, mértékegységek választása, használata

TÉMAKÖR: Az élettelen környezet kölcsönhatásai

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célzottan teszi lehetővé. tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez;

a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti;

a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza;

feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja;

a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist fogalmaz meg, a vizsgálatok eredményét összeveti hipotézisével;

az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;

figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);

megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;

egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;

tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;

megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Mérési technika fejlesztése

Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)

A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése

A víz halmazállapot-változásai (olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás)

A víz körforgása a természetben

Hely- és helyzetváltoztató mozgás

Rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenése

Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében

FOGALMAK

szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, mozgás, ütközés, égés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tárgyért teszünk, és a párárt lecsapatjuk)

A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között

Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben

Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkől vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére

A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése

Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely- és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése

Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése

Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése, az égés feltételeinek megismerése, éghető és nem éghető anyagok keresése és csoportosítása. Égéssel kapcsolatos vészhelyzetek felismerésének és kezelésének megismerése. A tűz és az égés szerepére példák keresése az ember életében

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

ÓRASZÁM: 6 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja időbeli relációs szókinccset;

napárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez;

napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;

megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;

figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);

az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti, és az adatokból következtetéseket von le;

megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét;

megnevezi az ember életszakaszait;

megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez;

analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Mérési technika fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése

Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre

Évszakokra vonatkozó megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása, rajzban, írásban vagy táblázatban való rögzítése. Az adatokból következtetések levonása

A környezetben zajló ciklikus változások felismerése, megfigyelése, sorba rendezése

Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban

A napszakok, a naptár (a hét napjai, hetek, hónapok). Időtartamuk, egymáshoz való viszonyuk

Jeles napok, dátumok elhelyezése a naptárban

Napirend készítése

Ismétlődő jelenségek (ritmusok) az ember életében, a test működésében. Ismétlődő, ciklikus jelenségek a környezetben (például víz körforgása)

Az emberi életszakaszok, jellemzőik

A növények fejlődése: életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés

A csírázás és a növekedés külső feltételei

Az állatok szaporodása (pete, tojás, eleve szülő), fejlődési szakaszai

FOGALMAK

évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése

Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése

Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján

Az évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata

Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása)

Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése

Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban

A növények egyes életszakaszainak megfigyelése (csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés)

Növények csíráztatása, hajtása során az ezekhez szükséges feltételek megfigyelése

Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevenszülő)

Ismétlődő jelenségek megfigyelése az emberi test működésében

Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése

Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása (szerepjáték)

Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése, mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás a térben

ÓRASZÁM: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset;

iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágítójakat;

irányokat ad meg viszonyítással;

megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós;

felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;

az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;

tájékozódik az iskola környékéről készített térképvázlattal és térképpel. Az iskola környezetéről tanári segítséggel egyszerű térképvázlatot készít;

felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon előállítja;

felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;

domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

Téri tájékozódó képesség fejlesztése

A fő- és mellékvilágítájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Iránytű használata. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben

Az alaprajz, a térképvázlat és a térkép. Tájékozódás az alaprajz és a térképvázlat segítségével

A felszínformák: hegy, hegység, domb, dombság, völgy, medence, síkság. Jelölésük a domborzati térképen

A felszíni vizek fajtái (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik, ábrázolásuk a domborzati térképen

A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája

FOGALMAK

fő- és mellékvilágítáj, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Iránytű, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágítájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágítájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben

Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása

Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz, vázlatrajz és térképvázlat alapján

Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén

A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén,

A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon

A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében

Környezetismeret 4.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés.

A 4. évfolyamon a környezetismeret tantárgy óraszám: 34óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Hazánk, Magyarország	6
Életközösségek lakóhelyünk környezetében 5.	20
Testünk, egészségünk 5.	6-8
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Hazánk, Magyarország

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence)

Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése

Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen

Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen

Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről

Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén

Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási térképén

Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül

Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában

TÉMAKÖR: Életközösségek lakóhelyünk környezetében

ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségeket (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit;

felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt;

tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldszécs, gyümölcsös kert esetében);

megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;

algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat;

algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat;

konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;

felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;

felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat;

példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;

felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat ismer meg és gyakorol közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel);

elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Mérési technika fejlesztése

Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

Környezettudatos magatartás fejlesztése

A lakóhelyhez közeli életközösségek jellemzői: erdő, mező-rét, víz-vízpart

Az egyes életközösségekben élő növények és állatok tulajdonságai

A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhez (életmód, testfelépítés, viselkedés)

A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok (például táplálkozási kölcsönhatások, búvóhely; élőhely)

A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágyszárú – faszárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kételtűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezei – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok)

Az adott életközösség megismert növényeiből és állataiból egyszerű táplálékláncok és azokból táplálékhalózatok összeállítása

A természetes és mesterséges életközösségek

Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem

FOGALMAK

természetes és mesterséges életközösség, erdő, mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, ~~táplálékhálózat~~

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása

A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldség-gyümölcsöskertbe. A hasonlóságok és különbségek összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése

Az életközösségek jellegzetes élőlények csoportosítása élőhely szerint

Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon)

A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, ~~modellezése~~ (pl. csőr- és lábtípusok)

Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely)

Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhálózatok összeállítása

Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával

Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása

Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése

TÉMAKÖR: Testünk, egészségünk

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait;

tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani;

felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Tanári segítséggel megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri felismeri ezek működését, szerepét;
megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelőképesség fejlesztése

Leíró képesség fejlesztése

Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése

Rendszerező képesség fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

Egészségtudatos magatartás fejlesztése

Az emberi test fő testrészei, szervei

A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében

Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök, szabályok, helyes szokások

A tanuláshoz szükséges helyes megvilágítás fontossága

Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban

A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat. A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok. A folyadékfogyasztás szerepe. A helyes étkezési szokások

Az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszerek kiválasztása

A megfelelő öltözködés

A személyes higiéné

A rendszeres testmozgás

Aktív és passzív pihenés

A lelki egészség

A leggyakoribb betegségtünetek. A testhőmérséklet, láz mérése

A betegségek megelőzése. A védőoltások szerepe

Balesetek, megelőzésük

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az egyes érzékszerveken keresztül történő érzékeléstípusokhoz kötődő érzékelhető tulajdonságok megfigyelésének gyakorlása (szem – látás: szín, alak, nagyság, felületi minőség; bőr – tapintás: alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet; nyelv – ízlelés: íz; orr – szaglás: szag; fül – hallás: hang)

Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása és alkalmazása plakát készítésével, beszélgetéssel, szituációs játékkal. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről

A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz- és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere), beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámmra (méréssel)

Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben),

Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése

A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása

Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékgigény magyarázata

Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján

Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével

Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal

Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése

A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása

Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre

Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során)

Fogyatékossgal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgetőkör kialakításával

Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. A leggyakoribb betegség tünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példákon, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése

A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal

1.18. TERMÉSZETTUDOMÁNY 5.6. ÉVFOLYAM

5. évfolyam

A természettudomány tanításának legfontosabb célja ~~tehát~~ azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A tanulási folyamat során a későbbi diszciplináris tárgyakat megalapozó ismeretanyag megtanulása mellett az ismeretszerző módszerek elsajátítása, begyakorlása a fő cél.

Az 5. évfolyamon a természettudomány tantárgy óraszám: 68 óra.

Témakör neve	Óraszám
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Alapvető térképészeti ismeretek	8
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;

tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;

összehasonlítja ismert hazai természet vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;

felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít;
azonosítja a lágyszárú és a faszárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A növények életfeltételeinek igazolása

Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján

Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése

Lágyszárúak és faszárúak testfelépítése

Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján

Biológiai védekezés formái a kertekben

FOGALMAK

életfeltétel, életjelenség, lágyszárú, faszárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egynyári növények egyedfejlődésének megfigyelése

Növények életfeltételeinek vizsgálata

Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban

Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével

Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról

Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Madárkalács készítése

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;

tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;

összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;

felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;

az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;

azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az állatok életfeltételeinek igazolása

Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján

Állati testrészek és funkcióik megnevezése

Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése

Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata

Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata

FOGALMAK

gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban

Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont

Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről

Látogatás magyar állatfajtaikat bemutató majorban, állatparkban

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;

tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;

életközösségként értelmezi az erdőt;

felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;

példákkal bizonyítja, rendszerei és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;

táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;

tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában

A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés

Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása

Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása

Erdei táplálkozási láncok

A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei

FOGALMAK

erdő, zárvatermő, nyitvatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, ~~táplálékhálózat~~,
élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása

Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés

Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből

Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk

Kisfilmek megtekintése erdeink emlősállatairól

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;

tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;

megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;

életközösségként értelmezi a mezőt;

felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;

táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;

tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában

A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén

A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása

Mezei táplálkozási láncok

A természeti és a kultúrtáj

A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, ~~táplálékhálózat~~

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása

Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből

A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése

Gabonamagvak anyagainak kimutatása,

A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlőszállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;

tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;

életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;

összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;

felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;

tápláléklánccokat állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;

példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;

tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői

A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés

A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez

Vízi tápláléklánccok

A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége

A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légygyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása

Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése

Egy szennyvíztisztító telep felkeresése

Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érti, hogy a szervezet rendszerként működik;

tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;

tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;

látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;

érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;

tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése

Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői

A kamaszkori érés, testi és lelki változások

Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról

A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései

Táplálékpiramis

Elhízás és kóros soványság

Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök

A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szenvedélybetegség, serdülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az emberi egészséghoz kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése

Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése

Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása

Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban

Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása

szájápolási preventív foglalkozás tartása

Egészséges étkezési napirend összeállítása

A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása

Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével

A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

meghatározza az irányt a valós térben;

érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;

tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;

felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;

megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;

fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;

felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen

Irány meghatározása térképen

A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései

A térábrázolás különböző formái

Felszínformák ábrázolása

A térkép jelrendszere

A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés

Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei

A térképek fajtái

FOGALMAK

fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel

Iránytű készítése

Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben

Magyarország nagytájainak bemutatása

Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken

Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével

Kirándulás, túraútvonal tervezése

Természettudomány

6. évfolyam

A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A tanulási folyamat során a későbbi diszciplináris tárgyakat megalapozó ismeretanyag megtanulása mellett az ismeretszerző módszerek elsajátítása, begyakorlása a fő cél.

A 6. évfolyamon a természettudomány tantárgy óraszám: 68 óra.

Témakör neve	Óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	5
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;

felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;

önállóan, vagy kevés segítséggel végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;

önállóan, vagy kevés segítséggel végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;

megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;

bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést;

kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;

felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;

elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;

megkülönbözteti a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlítja különböző típusú talajféleségeket

korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;

vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és fás szárú növények részeit;

megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A közvetlen környezet anyagai

Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai

Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai

Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága

Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai

A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei

Az anyagok különböző halmazállapotai

Halmazállapot-változások

A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel

A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés

Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban

Az oldódás

Az olvadás és oldódás közti különbség

Tűzveszélyes anyagok

A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében

A talaj szerkezete, fő alkotóelemei

A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme

A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében

A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében

Hely- és helyzetváltoztatás

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban

Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban

Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról

Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére

Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel

Tipikus lágyszárú és faszárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;

felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;

önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;

önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;

észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;

Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;

leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői

Mérési eljárások, mérőeszközök használata

Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása

A napi középhőmérséklet számítása

A napi és az évi hőingás számítása

Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése

FOGALMAK

becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására

Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése

Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására

Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;

felismer és megfigyeli különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;

önállóan, vagy kevés segítséggel végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;

önállóan, vagy kevés segítséggel végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;

megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;

megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;

kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;

megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mágneses tulajdonságok megfigyelése

Testek elektromos állapotának létrehozása

Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai

A villám keletkezése

Energiahordozók fajtái

Energiatakarékosság

A növények életfeltételei

A csapadékképződés folyamata

FOGALMAK

mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról

Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása

Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez

Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;

tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;

megfigyeli a természet ciklikus változásait;

megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;

modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon

Az idő mértékegységei

Napirend, hetirend tervezése

A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései

A napszakok váltakozása

Az évszakok váltakozása

FOGALMAK

idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Napirend és hetirend készítése

A Föld és a Hold mozgásainak modellezése

A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

meghatározza az irányt a valós térben;

érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;

tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;

felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;

megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;

ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;

felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;

bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén

Tájékozódás a földgömbön

Földrészek, óceánok

Nevezetes szélességi körök

Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet

Főfolyó, mellékfolyó, torkolat

Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek

Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése

Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak...

Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével

Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

meghatározza az irányt a valós térben;

érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;

tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;

tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;

meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;

használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Térképvázlat készítése ismert területről

Terepi tájékozódás

Útvonalterv készítése

Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal

FOGALMAK

térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése

Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével

Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal

TÉMAKÖR: Az energia

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;

ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;

tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;

példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;

megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Energiahordozók csoportosítása

Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása

A bányászat környezeti hatásai

Légszennyező anyagok és hatásaik

FOGALMAK

megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bányá, bányászat, szénfészeségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő képek, filmek megtekintése szövegrészek elemzése

Példák gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira

Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;

ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;

tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;

példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;

tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;

felismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);

felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;

magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;

magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A gyűrődés és a vetődés folyamata

A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse

Néhány jellegzetes hazai kőzet

Talajképződés folyamata

Talajpusztulás problémája

Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)

Belső és külső erők hatásai

A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései

Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés

FOGALMAK

gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák megfigyelése

Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.)

Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyűrőpróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)

A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése

A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával

„Minicseppkövek” készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével

„Minivulkán” készítése

A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével

A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)

Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;

ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;

tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megnevezi az éghajlat fő elemeit;

jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);

értelmezi az évszakok változását;

értelmezi az időjárás-jelentést;

piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az éghajlat elemei

A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése

Időjárás-jelentés

Várható időjárás

Időjárási piktogramok

FOGALMAK

időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről

Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal

Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal

Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában

Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélerősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével

1.19. **AZ ÉLŐ IDEGEN NYELV TANTÁRGY 4-8. ÉVFOLYAM**

az 5–8. évfolyamok számára

Célok és feladatok

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A tanuló legyen képes személyes és szakmai életében egyéni kommunikációs céljait elérni, saját gondolatait kifejezni, és mind valódi mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni.

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgytól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az 5-8. évfolyamon az idegen nyelv tanítása szervesen épül a 4. évfolyamon megkezdett nyelvi fejlesztésre, illetve annak eredményeire. Az életkornak, érdeklődésnek és a nyelvtanulás folyamatának megfelelő órai tevékenységek jellemezzék ezt a szakaszt is. Az 5. évfolyamtól változatlanul az idegen nyelvi kommunikációra történő felkészülés áll a középpontban, ezt tanórán kívüli feladatokkal, tevékenységekkel és az ezekben történő részvételre való biztatással kell segíteni.

A négyéves nevelési-oktatási szakasz egyik fő célja a megelőző szakaszban kialakított nyelvtanulási motiváció fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre hangsúlyosabbá válik, hogy a tanuló valós nyelvi helyzetekben tudja használni a nyelvet és egyre növekvő nyelvi tudatossággal rendelkezzen. Ekkor kell megalapozni azt a képességet, mellyel az idegen nyelvi ismereteket tudatosítja, és az idegen nyelvű szövegek világában eligazodik. A nyelvtanuló ebben a szakaszban egyre mélyebben és árnyaltabban ismeri meg az idegen nyelv felépítését és szerkezetét.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése egyik feltétele az egész életen át tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. Fontosak a kooperatív módszerek, valamint a projektmunkák, amelyek fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást. Szükséges, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. A nyelvórai és otthon elvégzendő tevékenységeken keresztül a tanuló váljon képessé arra, hogy digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megértse az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket. Tudjon szöveget alkotni szóban és írásban, valamint célnyelven beszélgetni az ismert nyelvi eszközök segítségével. Az egyéni tanulási különbségek kiegyenlítése miatt pedig szakmai szempontból javasolt, hogy az iskolai oktatásban a nyelvtanulás továbbra is kis csoportban, egyéni differenciálás alapján történhessen.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek

felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

Módszerek

Az idegennyelv-oktatás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként, hatékonyan használja. A nyelvi tartalmak és eszközök átadása szövegösszefüggésbe ágyazottan, konkrét beszédhelyzetekben, akár képekkel vagy nonverbális elemekkel segítve történik.

Kiemelten fontos a nyelvoktatásban az interdiszciplináris, azaz a tantárgyak között átívelő szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, és az idegen nyelven megszerzett tudással pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére.

A használható nyelvtudás és a valós kommunikáció elsajátítása érdekében együttesen kell fejleszteni a nyelvi és nem nyelvi készségeket. A kezdeti szakasz döntő mértékben szóbeli (vizuálisan megsegített) nyelvhasználatával ellentétben, a 7-8. osztályban egyre hangsúlyosabbá válik az írásbeli kommunikáció is. Az olvasott szövegértés és az írásbeli szövegalkotás készségeinek ebben az időszakban elkezdett tudatos fejlesztése eredményeként a nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló szóban és írásban megold változatos kihívásokat igénylő feladatokat, társas tevékenységekben vesz részt, valamint életkorának és nyelvi szintjének megfelelően kommunikál az élő idegen nyelven.

A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés, valamint a motiváció fenntartása érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználatra és nyelvtanulásra is építeni, melyekre a tanulót a nyelvórán egyre nagyobb mértékben fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. A nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is. A kerettantervben megfogalmazott, témákhoz kapcsolódó javasolt tevékenységek (idegen nyelvű feliratozott filmek, könnyített olvasmányok, e-mail levelezés, idegen nyelvű feliratozott színi előadások, internetes kutatási feladatok stb.) eredményesebbé teszik a nyelvtanítást.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzékevilága és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesévé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet anyanyelvi beszélőikkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal. Az

ismeretszerzésben segíthetnek a célnyelvi országokról szóló olvasmányok vagy filmek, vagy a rendszeres idegen nyelvi projekt feladatok, melyet a tanuló akár egyénileg, akár csoportosan készíthet el.

A motiváció fenntartása és erősítése érdekében a nyelvórát továbbra is a pozitív, jó hangulatú tanulási környezet jellemzi, amelyben a tanuló életkori sajátosságainak megfelelő, érdekes, kihívást jelentő, gyakran játékos feladatokat old meg. Ezeket a tankönyveknek is tartalmazniuk kell. A változatos munkaformák, például: projektmunkák, páros és csoportos feladatok, valamint az irányító tanár és a társak visszajelzései vagy a különféle értékelési formák segítik a tanulót abban, hogy továbbra is szívesen és örömmel vegyen részt a tanórán, önbizalma erősödjön, nyitott és motivált maradjon alapkészségeinek fejlesztésére és az újabb nyelvtanulási stratégiák elsajátítására. A nevelési-oktatási szakasz végére magabiztossá válik, szívesen használja nyelvtudását, s egyúttal egyre inkább tudatos nyelvhasználó is lesz, aki képes saját hibáit észrevenni, és saját haladását értékelni.

A nyelvtanulásban a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű, autentikus szöveg mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A jól megválasztott, megbízható tananyag nagy segítség tanárnak és tanulóknak egyaránt, és a tanulási folyamat sikeressége szempontjából meghatározó. A nyelvtanulónak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak megvalósítására támaszkodva az anyanyelvén vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök funkcionalitásának, melyek a tananyagokban nem különálló egységekként, hanem mindig szövegösszefüggésbe ágyazva kell, hogy megjelenjenek.

A hallássérüléssel élő tanulók idegen nyelv tanításához az anyanyelv elsajátításához is használt szurdopedagógiai módszereket szükséges alkalmazni.

Az 5-8. évfolyamon a következő tanulási eredmények várhatók el, témakörtől függetlenül:

változatos, kognitív kihívást jelentő írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;

nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének és hallásmaradványának megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó hangzószövegekben megjelenő információkat;

kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő írott szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;

a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;

digitális eszközökön és csatornákon keresztül is alkot szöveget szóban és írásban;

digitális eszközökön és csatornákon keresztül is folytat célnyelvi interakciót az ismert nyelvi eszközök segítségével;

digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megérti az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket;

alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit.

Élő idegen nyelv: Angol

Helyi tanterv az angol tantárgy számára

5–8. évfolyam

5-6. évfolyam

Az 5. évfolyamra a 4. évfolyamon kialakult pozitív hozzáállással és a további nyelvtanulásra motiváltan érkezik a tanuló. Az 5-6. évfolyamokon a nyelvtanítás elsődleges célja ezek fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre nagyobb szerephez jutnak azok a módszerek, melyek a tanuló írásbeli kommunikációját, illetve tudatos nyelvhasználatát fejlesztik mind a hagyományos, mind a digitális csatornákon. A célok elérése érdekében lényeges, hogy az előző és a jelen oktatási szakasz között az átmenet gördülékeny legyen - vagyis továbbra is fontos a stresszmentes nyelvóra, az oldott hangulatú tanulási környezet, amelyben a tanuló változatos munkaformákban, életkorának és érdeklődési körének megfelelő, tevékenységközpontú, sok esetben mozgásos és játékos feladatokat old meg.

Az egyre bővülő, összetettebb nyelvi tartalmakkal továbbra is szövegkörnyezetbe illeszkedve ismerkedik meg a tanuló. A Nat-ban megnevezett készségek továbbra is egymásba fonódva fejlődnek; ám a beszédkészség és a hallott szövegértés mellett előtérbe kerülnek az írásbeli szövegalkotás, valamint az olvasott szövegértés készségei is. A szövegekkel való munkát a tanuló érdeklődési körének megfelelő, autentikus szövegek, történetek teszik eredményessé. Ebben a tanulási szakaszban fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális csatornákon keresztül történő kommunikáció és szövegértés is.

Az 5-6. évfolyamon a tanuló a 4-en már megismert témakörökkel és tartalmakkal találkozik, s az ott szerzett előzetes tudására építve bővíti tovább ismereteit. A témakörök egyre mélyebb és árnyaltabb feldolgozása, valamint a különböző szövegtípusok révén fejlődik a tanuló nyelvi cselekvőképessége: egyre bonyolultabb tartalmak megértésére és egyre összetettebb kommunikációs célok megvalósítására képes. Új témakörök is megjelennek: aktuális témák, melyek egyrészt a tanuló számára érdekes híreket, tartalmakat dolgozzák fel, másrészt lehetőséget biztosítanak arra, hogy a fiatalok életét is érintő aktualitásokat a nyelvórán megbeszéljék-feldolgozzák. A nyelvhasználat elsősorban osztálytermi keretek között valósul meg, de törekedni kell arra, hogy a tanulónak lehetősége legyen az osztálytermen kívül is valós nyelvhasználati helyzetek megélésére, illetve, hogy ezekre a tanórán kívül szerzett ismeretekre tudatosan építsünk.

Az országismereti témakörök bővülése és elmélyülése tovább erősíti a tanuló érdeklődését és nyitottságát a célnyelvet beszélő, eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberek iránt.

A két év során, párhuzamosan az anyanyelvi kompetenciák fejlődésével, a tanuló egyre motiváltabbá válik és a célnyelv pontosabb és tudatosabb használatára törekszik. Miután megismerkedik különböző tanulási stílusokkal és módszerekkel, elindul az önálló nyelvtanulóvá válás útján, és 6. osztály végére már rendelkezik alapvető nyelvtanulási stratégiákkal.

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörök mellett az adott évfolyamokra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák kerültek meghatározásra, melyek az előző oktatási szakaszra megadottakat bővítik, azokra épülnek.

Angol nyelvi funkciók az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése (Hello! Good morning! Good night! Goodbye! Bye-bye! Take care! How are you? Fine, thanks. I'm OK.)

köszönet kifejezése (Thanks. Thanks a lot. Thank you very much.)

köszönetre történő reakció megfogalmazása (You're welcome. No problem.)

bemutakozás megfogalmazása (My name is ... Hello. Hi! Nice to meet you.)

információkérés, információadás (What's your name? My name is Peter. How old are you? I'm 10. Where are you from? I'm from Budapest. When's your birthday? On 4th July. What's your favourite animal? My favourite animals are cats. Have you got a pet? Yes, a cat. No, I haven't. Have you got any brothers or sisters? Yes, a brother. No, I haven't.)

hogylét iránti érdeklődés (How are you? What's wrong?)

hogylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése (I'm fine, thanks. I'm OK.)

bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése (I am sorry. I'm very sorry.)

bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. No problem.)

jókívanságok kifejezése (Happy birthday! Good luck! Congratulations!)

főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok (Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter!)

megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben, pl. baráti levélben és e-mailben (Dear Peter, Best wishes)

tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (Do you like ...? Yes, I do. No, I don't. What's your opinion about ...? I think ...)

dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's .../ It's big and comfortable. What's ... in English? What's ... in Hungarian?)

igenlő vagy nemleges válasz kifejezése (Yes, I have. No, I haven't. Yes, I do. No, I don't.)

tudás, illetve nem tudás kifejezése (I know. I don't know. I have no idea.)

nem értés megfogalmazása (I don't understand.)

visszakérdezés kifejezése nem értés esetén (Can you repeat it? Can you spell it for me?)

alapvető érzések kifejezése (I'm cold. I'm hungry. I'm happy/sad/angry.)

akarat, kívánság kifejezése (Would you like a ...? Yes, please. No, thanks. I would like ...)

kérés és arra reagálás (Can you give me a pen? Can I get a pen? Yes, here you are. Sorry, I can't.)

javaslat és arra reagálás (Let's go to the cinema., Good idea. Would you like to come to the cinema? Yes, sure.)

meghívás és arra reagálás (Can you come to my party? Yes, thanks. Sorry, I can't. I'd like to invite you to my party.)

kínálás és arra reagálás (Would you like an orange? Here you are. Yes, please. No, thank you. Thank you.)

betűzés kérésének kifejezése (Could you spell it, please?)

utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése (Come here, please. Read the text, please.)

Angol nyelvi elemek, struktúrák az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige (I'm ... I'm not ... Are you ...? Is he ...? Who is he? What's that?)

szokásos cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Simple (I eat bread for breakfast. I don't like cheese. Do you play tennis?)

cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Continuous (Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.)

létezés kifejezése múlt időben: 'to be' létige (I was ... I wasn't ... Were you ...? Was he...? Who was there? What was that?)

jövő idejűség kifejezése: 'going to' (I'm going to be a doctor. It's going to rain.)

felszólító mód: felszólítások (Come here. Don't shout.)

kérdőmondatok, kérdőszavak (who?, when?, where?, what?, how?)

birtoklás: birtokos névmások és 's genitive (My, your, his/her/its, our, their, Joe's brother ...)

mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám (dog-dogs, child-children)

mennyiségi viszonyok: számok (one, two, ..., hundred), sorszámok (first, second, third...)

mennyiségi viszonyok: megszámlálható főnevek (How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs.)

mennyiségi viszonyok: megszámlálhatatlan főnevek (How much money have you got? I've got a lot of/little money.)

térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók (here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between ...)

időbeli viszonyok: gyakoriság (How often? always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day), időpontok/dátumok (in 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday, It's eight. It's quarter to eight.)

minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása (Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.)

minőségi viszonyok: rendhagyó melléknevek fokozása (good/bad, better/worse)

modalitás: 'can', 'must' segédige (I can/can't swim. I must go.)

szövegösszetartó eszközök: névelők (a, an, the), mutató névmások (this, that, these, those), kötőszavak (and, or, but, because), névmások (I, he, they..., me, him, them...), some/any (There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase., There isn't any juice in my glass.), határozatlan névmások (somebody, anybody, nobody, everybody)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;

az adott tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

Az 5. évfolyamon az angol nyelv tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	32
Public matters	4
Topics concerning classroom activities	15
Cross-curricular topics and activities	6
English and language learning	6
Intercultural topics	13
Current topics	7
Entertainment and playful learning	12
Gaining and sharing knowledge	7
Összes óraszám:	102

Témakör: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

Javasolt óraszám: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;

rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;

értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket ~~hallott~~ szöveg alapján;

kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;

az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;

üzeneteket ír;

megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;

kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, ~~kívánságot~~, tudást és nem tudást, ~~szándékot~~;

kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, ~~elégedettséget~~, ~~elégedetlenséget~~;

ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a személyes és környezeti témakörökben megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti témakörökben létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

a személyes és környezeti témakörökben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök, rokonok (family relations)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet, otthon

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a ház/lakás részei, bútorok, háztartási eszközök

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ünnepek

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbik

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: társadalmi kapcsolatok (social relations)

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet, a város és a vidék

Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka egyénileg (PPT):

családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása

a lakóhely és környezetének bemutatása

scrapbook/poszter készítése:

'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)

'A családom'

'Háziállatom', milyen állatot szeretnék, (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)

'Okosház'

projektmunka csoportban:

Ezek vagyunk mi (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaik stb.)

(plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?

(makett készítése): A mi házunk; Álomházam; Lakóhelyünk

csoportos internetes kutató munka: 'Families around the world' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán

szóbeli mini-prezentációk: 'Napirendem'+ családtag napirendje, szabadideje

internetes kutatás: meddig élnek a különböző állatok?

kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:

'Házi kedvencek a csoportunkban',

'Különóráink és hobbijaink' (időpont, helyszín stb.)

internetes kutatás: My hero's/actor's life and lifestyle

Szerepjátékok:

Interjú kedvenc hősöddel/színészeddel az életéről és családjáról

Ismerkedés egy új osztálytárssal – kérdések és feleletek

Témakör: Public matters

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a közéleti tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közéletben és a szolgáltatásokban résztvevő személyek, (pl. clerk, guide, waiter, ticket officer, tourist)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: city life/country life

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural events, ways of entertainment

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: giving directions, giving information

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, travelling, ~~national and international tourism~~

A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására

prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?

projektmunka csoportban (társasjáték készítése és játszása):

'What do you know about...?' (The moon, The Pacific Ocean, Crocodiles, Tokio, Jazz music stb.) - egyszerű válasszal lehet továbblépni.

'What can you find' (in London, in Budapest, in Paris, in New York, in your home town stb.) - egy nevezetességgel lehet továbblépni.

kiselőadás, internetes kutatómunka: az Egyesült Királyság bemutatása

quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról

színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása

kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése

leggyakoribb szórakozási formák a csoportban, (tv, olvasás, internet, sport stb.)

Témakör: Topics concerning classroom activities

Javasolt óraszám: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;

felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;

képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;

változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;

egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak, vagy fordulatok ismétlését vagy betűzését kéri.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantestület (school staff)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: afternoon activities, school festivals, school traditions, events, extracurricular opportunities for language learning/use of language

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, social events, hagyomány őrzés (keeping traditions)

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tudás (knowledge), nyelvtanulási célok (language learning targets)

Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben

Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére

Életkornak és nyelvi szintnek és hallásmaradványának megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka: - egyéni vagy csoportos

iskolai szokások, napirend, órarend

iskolai szabályok

iskolai öltözködés Magyarországon és a célnyelvi országokban

tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása

scrapbook/poszter: ('kiállítás' az osztályterem falain)

iskolánk bemutatása

kedvenc tanárom bemutatása

kedvenc iskolai helyem bemutatása

kérdőív készítése:

kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés

kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása

csoportos feladat:

szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?

mi mindent csinál az ideális nyelvtanuló idegen nyelven?

Iskolai versenyek:

olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?

verslanc– egyszerű célnyelvi gyerekversekből

'Use of English' – Tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

Témakör: Cross-curricular topics and activities

Javasolt óraszám: 12 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

internetes kutató- és projektmunka:

település történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása

kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel)

egyéni projektmunka:

Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?

csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy

pl. földrajz – Nevezd meg hármat...? (rivers in Hungary, hills near Budapest, towns in England, lakes in Hungary, cities in America stb...)

Témakör: English and language learning

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;

értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és ~~hallott~~ tartalmakat a tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben; amennyiben ezt hallásmaradványa ezt lehetővé teszi

alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;

digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;

megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.

nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;

nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)

Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb ~~kiejtési~~/helyesírási különbségek felismerése

Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása

A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata amennyiben ezt hallásmaradványa lehetővé teszi

Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott -hallásmaradványtól függően- tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is

Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

tanulásmódszertan tudatosan:

memóriafogás

tanulókártyák

Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel

közös popzenehallgatás feliratozással– pl. 'gapfill' munkalappal

filmnézés (felirattal) a célnyelven

a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása

könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára

csoportos projekt:

társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)

keresztretjtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata

egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

Témakör: Intercultural topics

Javasolt óraszám: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait

a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal

Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete

Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven

A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

az Egyesült Királyság megismerése hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:

az angol iskolák jellemzői, napirend

tipikus angol ház, lakás

mindennapi szokások

ünnepek a családban

állattartási szokások, kedvenc állatok

angol időjárás

az Egyesült Királyság tájegységei, országrészei

angol étkezési szokások, tipikus ételek

olvasott szövegértés fejlesztése: az Amerikai Egyesült Államok – jellemző adatok, alapvető tudnivalók

projektmunka csoportban (plakát készítése):

hazánk és az Egyesült Királyság összehasonlítása számokban, ill. képekkel illusztrálva –hasonlóságok, különbségek bemutatása- (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

Témakör: Current topics

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka:

aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése)

képalírások megfogalmazása

időjárásjelentés

Egy izgalmas sportesemény megtekintése az angol nyelvű híradóban (pl. úszó VB)

szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban

lenémített film tanulói kommentárral

szerepjáték:

interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

Témakör: Entertainment and playful learning

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára

Célnyelvi társasjátékok készítése és használata

Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékokban.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

nyelvi és egyéb hagyományos játékok: Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkochba, kártyajátékok

társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz

projektmunka, prezentáció:

kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játékom bemutatása

egy kisfilm/rajzfilm megtekintése

közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása

Témakör: Gaining and sharing knowledge

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven

A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata rövid angol nyelvű véleményekkel hozzászólásokkal

projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából

scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz

IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció

6. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	32
Public matters	4
Topics concerning classroom activities	15
Cross-curricular topics and activities	6
English and language learning	6
Intercultural topics	13
Current topics	7
Entertainment and playful learning	12
Gaining and sharing knowledge	7
Összes óraszám:	102

Témakör: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

Javasolt óraszám: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;

rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;

értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket ~~hallott~~ szöveg alapján;

kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;

az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;

üzeneteket ír;

megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;

kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, tudást és nem tudást;

kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, π

ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a személyes és környezeti tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

a személyes és környezeti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök, rokonok (family relations)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet, otthon

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a ház/lakás részei, bútorok, háztartási eszközök

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ünnepek

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbik

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: társadalmi kapcsolatok (social relations)

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet, a város és a vidék

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem, állatvédelem

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek (natural phenomena)

Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka egyénileg (PPT):

családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása

a lakóhely és környezetének bemutatása

scrapbook/poszter készítése:

'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)

'A családom'

'Háziállatom', milyen állatot szeretnék, (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)

'Okosház'

projektmunka csoportban:

Ezek vagyunk mi (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaik stb.)

(plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?

(makett készítése): A mi házunk; Álomházam; Lakóhelyünk

csoportos internetes kutató munka: 'Families around the world' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán

szóbeli mini-prezentációk: 'Napirendem'+ családtag napirendje, szabadideje

internetes kutatás: meddig élnek a különböző állatok?

kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:

'Házi kedvencek a csoportunkban',

'Különóráink és hobbijaink' (időpont, helyszín stb.)

internetes kutatás: My hero's/actor's life and lifestyle

Szerepjátékok:

Interjú kedvenc hősöddel/színészeddel az életéről és családjáról

Ismerkedés egy új osztálytárssal – kérdések és feleletek

Témakör: Public matters

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a közéleti tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közéletben és a szolgáltatásokban résztvevő személyek, (pl. clerk, guide, waiter, ticket officer, tourist)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural institutions, restaurants, national and international attractions/sights, city life/country life

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural events, ways of entertainment

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: giving directions, giving information

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, travelling, national and international tourism

A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására

prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?

projektmunka csoportban (társasjáték készítése és játéka):

'What do you know about...?' (The moon, The Pacific Ocean, Crocodiles, Tokio, Jazz music stb.) - egyszerű válasszal lehet továbblépni.

'What can you find' (in London, in Budapest, in Paris, in New York, in your home town stb.) - egy nevezetességgel lehet továbblépni.

kiselőadás, internetes kutatómunka: az Egyesült Királyság bemutatása

quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról

színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása

kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése

leggyakoribb szórakozási formák a csoportban, (tv, olvasás, internet, sport stb.)

TÉMAKÖR: Topics concerning classroom activities

JAVASOLT ÓRASZÁM:-15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;

felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tematartományokhoz tartozó témákban;

képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;

változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvi tevékenységek és a feladatmegoldás során;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvi tevékenységek és feladatmegoldás során;

egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak, vagy fordulatok ismételését vagy betűzését kéri.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantestület (school staff)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: afternoon activities, school festivals, school traditions, events, extracurricular opportunities for language learning/use of language

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, social events, hagyomány őrzés (keeping traditions)

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tudás (knowledge), nyelvtanulási célok (language learning targets)

Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben

Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére

Életkornak és nyelvi szintnek és hallásmaradványának megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka: - egyéni vagy csoportos

iskolai szokások, napirend, órarend

iskolai szabályok

iskolai öltözködés Magyarországon és a célnyelvi országokban

tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása

scrapbook/poszter: ('kiállítás' az osztályterem falain)

iskolánk bemutatása

kedvenc tanárom bemutatása

kedvenc iskolai helyem bemutatása

kérdőív készítése:

kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés

kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása

csoportos feladat:

szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?

mi mindent csinál az ideális nyelvtanuló idegen nyelven?

Iskolai versenyek:

olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?

verslanc– egyszerű célnyelvi gyerekversekből

'Use of English' – Tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

Témakör: Cross-curricular topics and activities

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

internetes kutató- és projektmunka:

település történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása

kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel)

egyéni projektmunka:

Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?

csopartos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy

pl. földrajz – Nevezd meg hármat...? (rivers in Hungary, hills near Budapest, towns in England, lakes in Hungary, cities in America stb...)

Témakör: English and language learning

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;

értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott tartalmakat a tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben; amennyiben ezt hallásmaradványa ezt lehetővé teszi

alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;

digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;

megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.

nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;

nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)

Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb ~~kiejtési~~/helyesírási különbségek felismerése

Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása

A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata amennyiben ezt hallásmaradványa lehetővé teszi

Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott -hallásmaradványtól függően- tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is

Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

tanulásmódszertan tudatosan:

memóriafogas

tanulókártyák

Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel

közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal

filmnézés a célnyelven

a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása

könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára

csoportos projekt:

társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)

keresztretjtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata

egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

Témakör: Intercultural topics

Javasolt óraszám: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait

a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal

Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete

Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven

A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

az Egyesült Királyság megismerése hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:

az angol iskolák jellemzői, napirend

tipikus angol ház, lakás

mindennapi szokások

ünnepek a családban

állattartási szokások, kedvenc állatok

angol nyaralási szokások

angol időjárás

az Egyesült Királyság tájegységei, országrészei

angol étkezési szokások, tipikus ételek

olvasott szövegértés fejlesztése: az Amerikai Egyesült Államok – jellemző adatok, alapvető tudnivalók

projektmunka csoportban (plakát készítése):

hazánk és az Egyesült Királyság összehasonlítása számokban, ill. képekkel illusztrálva –hasonlóságok, különbségek bemutatása- (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

Témakör: Current topics

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka:

aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése)

képalírások megfogalmazása

időjárásjelentés

Egy izgalmas sportesemény megtekintése az angol nyelvű híradóban (pl. úszó VB)

szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban

lenémított film tanulói kommentárral

szerepjáték:

interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

Témakör: Entertainment and playful learning

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára

Célnyelvi társasjátékok készítése és használata

Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékokban.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

nyelvi és egyéb hagyományos játékok: Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkochba, kártyajátékok

társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz

projektmunka, prezentáció:

kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játékom bemutatása

egy kisfilm/rajzfilm megtekintése

közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása

Témakör: Gaining and sharing knowledge

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven

A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata rövid angol nyelvű véleményekkel hozzászólásokkal

projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából

scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz

IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció

7–8. évfolyam

E nevelési-oktatási szakasz fő célja, hogy a nyelvi készségek további fejlesztése révén a tanuló eljusson a KER szerinti A2 nyelvi szintre. A megvalósítás az életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével összhangban kell, hogy történjen, és lehetőség szerint vegye figyelembe a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat is. A 7-8. évfolyamon tovább folytatódik a nyelvi ismeretek és a szókincs bővítése, valamint a nyelvtani ismeretek funkcionális szemléletű elsajátítása. A szakasz végére a tanuló az ismert nyelvi eszközök segítségével többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát alapvető helyzetekben, akár-vagy digitális csatornákon is. Felhasználja a tanult nyelvi elemeket és kommunikációs stratégiákat egyéni írásbeli és szóbeli közléseiben,

Az angol nyelv tanításának egy lényeges területe a 7-8. évfolyamon a szövegértés további fejlesztése, az autentikus szövegekkel való munka tudatosítása. A szókincs és a nyelvtani ismeretek közvetítése szövegek révén, szöveggörnyezetbe ágyazva történik. Nagy hangsúlyt kap a felfedező tanulás, melynek során a tanuló önállóan, a nyelvtanulási stratégiák egyre bővülő tárával és azok egyre tudatosabb használatával fedezi fel a szöveg tartalmát, valamint a nyelvi eszközök jelentését és szabályszerűségeiket. A szélesebb körű nyelvtanulási, illetve nyelvhasználati stratégiák és azok tudatos használata tovább segítik a nyelvtanulót az önálló nyelvtanulóvá válásban és képessé teszik őt arra, hogy mindezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciái további fejlesztésére. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a nyelvtanuló egyre több szövegtípussal ismerkedik meg, bővíti a szövegfajtákkal kapcsolatos ismereteit, és egyre inkább alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit is.

A nyelvtanulónak a motiváció fenntartása és erősítése érdekében továbbra is biztosítani kell a jó hangulatú, önbizalmat növelő és érzelmi biztonságot adó tanulási környezetet, amelyben lehetőség nyílik számára az önértékelés és a társas értékelés alkalmazására is. Motivációját erősítik továbbá a változatos munkaformák, a kihívást jelentő feladatok, a pozitív tanári visszajelzések és megerősítések, valamint a projektek.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a témakörök a korábbi szakaszokhoz képest jelentősen bővülnek, mélyebben és összetettebben kerülnek feldolgozásra, igazodva a nyelvtanulót körülvevő világhoz, mindennapjaihoz, érdeklődéséhez és igényeihez. A feldolgozásra kerülő témák gyakran összhangban állnak más tanulási területek tartalmával, és lehetővé teszik a nyelvtanuló számára, hogy a nyelv eszközével

alaposabban és árnyaltabban ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, bevonva a digitális eszközöket és mobilalkalmazásokat is. A témakörök feldolgozása során építeni kell a nyelvtanuló előzetes nyelvi tudására, a világról megszerzett ismereteire, valamint a más tantárgyakból megszerzett ismeretekre. Ezek elmélyítését segítik, ha a tanulók többször találkoznak angol nyelvű hírekkel, dokumentumfilmekkel, olyan beszámolókkal, melyek magyar híreket angol nyelven közvetítenek, vagy amelyek angol nyelven Magyarország országismereti jellemzőivel foglalkoznak. A tartalmak meghatározásánál, illetve a témakörök feldolgozásánál figyelembe kell venni a 7-8. évfolyamon idegen nyelvet tanulóknál egyre inkább megmutatkozó egyéni különbségeket is. Fokozott erőfeszítésre van szükség itt azért, hogy a nyelvtanulási motiváció a továbbtanulás, illetve pályaválasztás irányától függetlenül megmaradjon, és hogy a tanulók tudják, hogy bármilyen szakmai és személyes célt is állítanak maguk elé, a nyelvtudás segíti majd őket ezek elérésében. Mindez változatos és az egyéni különbségekhez illeszkedő nyelvórai tevékenységekkel és a tanulók érdeklődéséhez illeszkedő nyelvórán túli feladatokkal érhető el.

A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdemes feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejleszti-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák, és ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával nem kötelező érvényűek.

Mivel a kereszttantervi tartalmak igazodnak a 7-8. évfolyamon megjelenő új tudástartalmakhoz (pl. természettudományok), a nyelvtanulónak ezen területeken is lehetősége nyílik az ismeretszerzés, tudásmegosztás kiterjesztésére, illetve új kapcsolódási pontok kialakítására az újonnan megjelenő tantárgyakkal.

Ebben a szakaszban kevesebb hangsúly esik az osztálytermi helyzetek gyakorlására. A cél az, hogy segítsük a tanulót abban, hogy megtapasztalhassa, miként tudja a korábban megszerzett nyelvtudását művelődésre, információ-és ismeretszerzésre, tudásmegosztásra, kapcsolattartásra, kapcsolatok építésére, illetve szórakozásra használni. Osztálytermi helyzeteken kívüli, életszerű szituációk eljátszása (pl. közélet, szórakozás, interkulturális és országismereti témakörökben), valamint ismeretszerzés, tudásmegosztás céljából készített projektek segíthetik e cél megvalósítását. Ebben a szakaszban a nyelvtanulási stratégiák köre is bővül, így a nyelvtanuló arra is képessé válik, hogy valós nyelvtudását egyre inkább önállóan is fejlessze mind hagyományos, mind digitális csatornákon keresztül.

A 7-8. évfolyamra megfogalmazott kötelező nyelvi funkciók, nyelvi elemek és struktúrák a következők:

Angol nyelvi funkciók (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

megszólítás kifejezése és arra reagálás (Excuse me. Can I help you?)

bemutakozás megfogalmazása (Let me introduce myself.)

személyre vonatkozó információkérés, információadás (What's your favourite subject? It's maths.)

hogylét iránti érdeklődés és reakció (What's the matter? I feel...)

bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. Don't worry about it. It doesn't matter.)

jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása (Thank you, the same to you.)

megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben (Dear John, Best wishes, Love,)

véleménykérés és arra reagálás (Do you agree? Yes, I do. No, I don't. What's your opinion? In my opinion..., What do you think about ...? I think ...)

tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (How do you like it? I think it's...)

képesség kifejezése (Can you speak French? Are you able to ride a horse? I can understand French. I am unable to ride a horse.)

szükségesség kifejezése (Do I have to ...? Do I need to ...? You must ... We have to ...)

lehetőség kifejezése (It may rain. She might visit us.)

ígéret kifejezése (Will you help me? Don't worry, I will. I promise ...)

szándék, kívánság kifejezése (What would you like to do? Would you like to have a rest? I'd like to see that film.)

dicséret, kritika kifejezése (It's great. It's a good idea. It's boring.)

dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's ..., It's made of ..., It's used for ...)

visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén (Sorry, what did you say?)

nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése (Could you understand me? Is it clear? Sorry, what does that mean?)

betűzés kérése, betűzés (It spells ...)

felkérés hangosabb, lassúbb beszédre (Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.)

öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése (Are you happy about it? What do you think of that? How do you feel about it? Great! I'm glad to hear that. I'm so pleased that..., Good for you. I feel so happy for ... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for ...)

elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése (What do you think of...? Are you pleased with ...? Are you happy with ...? Are you satisfied with ...? That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice. I'm quite satisfied with ... I'm quite happy with ... I'm quite pleased with ... It's not good enough. That wasn't very good.)

csodálkozás kifejezése (How come? Is he? What a surprise!)

remény kifejezése (I am looking forward to ... I hope ...)

javaslat és arra reagálás (Would you like to come to the cinema? Yes, sure.)

meghívás és arra reagálás (I'd like to invite you to my party. Thank you, I'm happy to come.)

információkérés, -adás (When is the next train? What time does the train arrive? Is the boss here? Yes, he is.)

egyetértés, egyet nem értés (Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? I agree. I don't agree. I don't think so.)

valaki igazának az elismerése és el nem ismerése (You are right. You are wrong.)

egymást követő események leírása (What happened? First ... then ... finally ...)

bizonyosság, bizonytalanság kifejezése (Do you think they will come? They will probably come.)

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7-8. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple (I ate bread for breakfast. I didn't see the film. Did you visit Joe?)

jövő idejűség kifejezése: 'will' (When will you be fourteen? I'll help you.)

felszólító mód: Egyes/Többszám 1. személy (Let's go.)

birtoklás: birtokos névmások (mine, yours, his, hers, its, ours, theirs)

birtoklás kifejezése múlt időben: 'have' (I didn't have many friends at school.)

birtoklás kifejezése jövő időben: 'have' (At the age of 25 I will have a car.)

időtartam: How long? (How long were you in Spain? For one month.)

minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás (She is the most intelligent of all. Tom's younger than Sue. Mary is more beautiful than Sue.)

modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel (Can/could/may I join you?)

modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigével (You should ask her.)

modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigével (Did you have to be there?)

modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigével (You mustn't smoke here.)

szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak (e.g. however)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;

az adott tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 7–8. évfolyamon az angol nyelv tantárgy alapóraszám: 204 óra.

7. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	30
Public matters	6
Topics concerning classroom activities	11
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	7
Intercultural topics	12
Current topics	7
Entertainment	11
Gaining and sharing knowledge	10
Összes óraszám:	102

Témakör: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

Javasolt óraszám: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;

rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott témátartományokban;

értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján – amennyiben a hallásmaradványa ezt lehetővé teszi-;

összetett írott instrukciókat értelmez;

kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;

az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;

véleményét, gondolatait, érzéseit egyre magabiztosabban fejezi ki a tanult nyelvi eszközökkel;

a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;

váratlan, előre nem kiszámítható eseményekre, jelenségekre és történésekre is reagál egyszerű célnyelvi eszközökkel, személyes vagy online interakciókban;

üzeneteket ír;

egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését;

kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;

kifejez kérést, javaslatot, meghívást, kínálást és ezekre reagálást;

kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;

megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;

ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével,.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a személyes és környezeti témakörben megért egyszerű célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti témakörben létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti témakörben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök (acquaintances), rokonok (family relations)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet (immediate environment)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: parts of the house/flat, furnishings, appliances

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: holidays

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: social relations

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természet, települések (settlements)

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: keeping pets

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek,

Személyes és környezethez tartozó információk átadása

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka egyénileg, (PPT készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása

tágabb rokoni kapcsolatrendszer, családi ünnepek, szomszédi kapcsolatok

a lakóhely és környezetének bemutatása

projektmunka csoportban: üres lakás berendezése és bemutatása

internetes kutatás:

meddig élnek a különböző kis-kedvencek, illetve egyéb állatok?

levél írása egy kellemes/kellemetlen élményről

kérdőívek elkészítése, kitöltése és írásbeli/szóbeli összegzése:

családi szokások, hagyományok

környezetvédelem a szűkebb környezetben

Szerepjáték:

interjú kedvenc hősöddel/színészeddel stb.

Témakör: Public matters

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó, előszóban vagy digitális felületen elhangzó rövid szöveg tartalmát – hallásmaradványtól függően-;

értelmezi az életkorának megfelelő, előszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét- hallásmaradvány függvényében-;

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;

megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;

információt cserél, információt kér, információt ad.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a közéleti tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven; tourists, etc.

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális és közintézmények, éttermek, szállodák, hazai és külföldi nevezetességek, valamint a városi és vidéki élet helyszínei)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális események (cultural events), különböző szórakozások (ways of entertainment)

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven; idegenvezetés giving directions, giving information,

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, services, travelling, national and international tourism

A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése és átadása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

szerepjátékok – csapatversenyben: melyik a legjobb jelenet?

gyors étteremben

utazási irodában

utcán: útbaigazítás kérése és adása

'I'm a Budapest/London tourist guide' – helyi látványosságok bemutatása stb.

prospektus, reklám készítése - (étterem, mozi, színház, látványosság)

ismerkedés a reklámok világával: színek, logók, üzenetek

projektmunka csoportban:

rövid útikönyv készítése

projektmunka csoportban: film/beszámoló/társasjáték készítése:

lakóhelyem

hazánk múltja

kiselőadás, internetes kutatómunka: a célnyelvi országok rövid bemutatása

quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról

kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése:

a legkedveltebb szabadidős tevékenységek a csoportban, (tv, olvasás, internet, közösségi média, tánc, sport stb.), és miért?

Témakör: Topics concerning classroom activities

Javasolt óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;

egyre magabiztosabban kapcsolódik be történetek kreatív alakításába, átfogalmazásába;

felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;

képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;

változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;

egyéni vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projekt munkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzósövegben- amennyiben ezt a hallásmaradványa lehetővé teszi- a tanult nyelvi elemeket;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során- hallásmaradványtól függően-;

megkülönbözteti a főbb, életkorának megfelelő írott szövegtípusokat;

összetett írott instrukciókat értelmez;

véleményét írásban, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazza, és arról írásban interakciót folytat;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;

összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és/de/vagy);

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school staff

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: oktatási intézmények (educational institutions)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: délutáni foglalkozások (afternoon activities), tanórán kívüli foglalkozások (extracurricular activities), iskolán kívüli lehetőségek a nyelvtanulásra), (extracurricular opportunities for language learning/use of language), school festivals, school traditions, school events

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, extracurricular use of language, social events, keeping traditions

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school subjects, knowledge, language learning targets, ~~professional orientation~~

Résztvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben

Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka: (egyéni vagy csoportos)

a magyar és az angol iskolarendszer főbb különbségei

különleges iskolák Magyarországon és Angliában

iskolánk története, hagyományai, osztályunk

projektmunka csoportban (fordított tanóra): egy tanóra megtervezése

internetes kutatás:

iskolai szokások, időbeosztás és szabályok országokként

szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása

scrapbook/poszter készítése:

iskolai kirándulásaink

kedvenc iskolai tantermem bemutatása

saját szerepem az osztályban

kérdőív készítése:

Milyen az ideális nyelvtanár?

Milyen iskolában szeretnék továbbtanulni?

csoportos társasjáték készítése:

a különböző tantárgyakról

szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?

órai feladatok

történetfeldolgozása (pl. igaz/hamis' mondatokkal)

történet átalakítás (pl. más személyben, más időben)

képleírás, hasonló képeknél a különbség keresése

évvégi színi előadás: pl. egy ismert musical közös megnézése,

Iskolai versenyek:

olvasási verseny – ki tud egy év alatt 15 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?

'Use of English' – tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

Témakör: Cross-curricular topics and activities

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyéniileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek-, és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tanult szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból

Más tantárgyakból szerzett ismeretek és előzetes tudás felhasználása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

egyéni projektmunka - témák, személyiségek bemutatása

Hogyan tudom alkalmazni nyelvtudásomat más tárgyak tanulásánál?

egy szabadon választott téma, mely más tárgy tanulása közben felkeltette az érdeklődésemet

egy híres tudós élete

egy angol király élete

Magyarország történelmének egy érdekes alakja

célnyelven rövid történet, mese, vers, dal írása

vaktérképen országok, népek megjelölése, népnevek gyakorlása

egy könnyített szövegű irodalmi mű elolvasása, értékelése (pl. Robinson Crusoe, David Copperfield)

csoportos projekt:

társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy (pl. földrajz, történelem, biológia, művészeti tantárgyak)

Témakör: English and language learning

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

idegen nyelvi kommunikációjában használja a célnyelv főbb jellemzőit;

értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és esetenként hallott tartalmakat a tanórán kívül is;

tudatosan használ alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat.

A tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

követi a célnyelvi normához illeszkedő beszédtempót a begyakorolt nyelvi elemekben;

alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;

tanult nyelvi eszközökkel és nonverbális elemek segítségével tisztázza mondanivalójának lényegét;

digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;

következtesen alkalmazza a célnyelvi betű- és jelkészletet;

ismeretlen szavak valószínű jelentését a szöveg összefüggéseinek alapján kikövetkezteti az életkorának és érdeklődésének megfelelő, konkrét, rövid szövegekben;

egy összetettebb nyelvi feladat, projekt végéig tartó célokat tűz ki magának;

nyelvtanulási céljainak eléréséhez megtalálja és használja a megfelelő eszközöket;

nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni;

hibáit többnyire észreveszi és javítja;

társai haladásának értékelésében segítően részt vesz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: language skills, language learning, languages

A célnyelvi betű- és jelkészlet következetes alkalmazása

Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

tanulásmódszertan tudatosan: szótanulási technikák

közös popzenehallgatás

filmnézés a célnyelven

keresztrejtvény készítése a film kulcsszavaival

kedvenc videóm

'osztálykönyvtár' könnyített olvasmányokból és táblázat a falon: ki, melyiket olvasta az év folyamán, és ajánlja-e a társainak. Ki olvasta el a legtöbb könyvet?

csoporthoz tartozó projekt:

társasjáték készítése: 'Use the expression' (minden kockán egy szófordulat, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépjen) pl: Something I really enjoy doing.../One way I am different from everyone else.../My friend knows how to.../I think English classes are.../One animal I wouldn't want to be.../stb.

betűzésverseny

Ki tudja leggyorsabban a lebetűzött szavakat helyesen leírni?

egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

egy irodalmi mű feldolgozása, bemutatása

Témakör: Intercultural topics

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célnyelvi kommunikációjába beépíti a tanult interkulturális ismereteket

találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal

megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait

a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete

Célnyelvi országok országismereti jellemzőinek ismerete

Hazai főbb országismereti jellemzők ismerete célnyelven

A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemek alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Projektmunka – egyéni vagy csoportos

az Egyesült Királyság és Magyarország összehasonlítása hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:

az angol és magyar iskolák jellemzői, napirend

tipikus angol ház, lakás – miért más itthon?

mindennapi szokások Angliában és Magyarországon – van-e különbség?

ünnepek a családban (Name day? Christmas Eve? Easter Monday? stb.)

viselkedésbeli különbségek a két kultúrában (pl. üdvözlés)

állattartási szokások, kedvenc állatok ('cats' vs 'dogs'?)

angol és magyar nyaralási szokások

angol időjárás – magyar időjárás

az Egyesült Királyság/Magyarország tájegységei, országrészei

angol/magyar étkezési szokások, tipikus ételek

híres helyek a két országban

Csoportos játék:

Ki tud többet az Amerikai Egyesült Államokról – jellemző adatok, alapvető tudnivalók

rövid dokumentumfilmek megtekintése, elemzése a célnyelvi országokról

jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése az osztályban/iskolában

pl. Christmas Party

pl. Valentines Day

Témakör: Current topics

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megért és használ szavakat, szókapcsolatokat a célnyelvi, az életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel kapcsolatban;

megérti és tájékozódásra használja a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírek, események lényegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírekre és eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése és használata célnyelven

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események értelmezése és tájékozódásra való alkalmazása célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

ismert hírek angol nyelvű változatának olvasása, meghallgatása, megtekintése (TV híradó)

szalagcímek és újságcikkek összepárosítása a tanulók érdeklődésének megfelelő témákban

projektmunka:

iskolai híradó, híradó, időjárásjelentés készítése a célnyelven

szerepjáték:

interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

egy saját kulturális élmény bemutatása

Témakör: Entertainment

Javasolt óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;

értelmez egyszerű, szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;

összetett írott instrukciókat értelmez;

érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt.

rövid szövegek írását igénylő kreatív munkát hoz létre önállóan;

üzeneteket ír;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;

a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése (irodalom, film, társasjáték)

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

egyéni projekt munka és bemutató:

saját szórakozási szokások

szórakozási szokások a tanulócsoporthoz belül

kedvenc kulturális élményem

egyéni internetes kutatások angolul különböző témákban (filmek, színészek, együttesek stb.)

dalszövegek feldolgozása, nyelvi érdekességek felfedezése

olvasási verseny az osztályon belül

egy választott könnyített olvasmány feldolgozása

angol tinédzser naplórési minták megismerése, kipróbálása

e-mailezés angolul

közösen választott dal/képregény/film/könyv órai feldolgozása

'csoportchat':

közös online csoport létrehozása, használata - vélemények, rövid blogok írása

Témakör: Gaining and sharing knowledge

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyéni vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre,

rövid, egyszerű, ismert nyelvi eszközökből álló kiselőadást tart változatos feladatok kapcsán, hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;

a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet ismeretszerzésre;

felhasználja a célnyelvet tudásmegosztásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven

A tanult témákhoz kapcsolódó releváns angol nyelvű információ megszerzése, tudatos felhasználása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából scrapbook, poszter készítése, prezentáció

8. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	30
Public matters	6
Topics concerning classroom activities	11
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	7
Intercultural topics	12
Current topics	7
Entertainment	11
Gaining and sharing knowledge	10
Összes óraszám:	102

Témakör: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

Javasolt óraszám: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;

rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott témátartományokban;

értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján – amennyiben a hallásmaradványa ezt lehetővé teszi-;

összetett írott instrukciókat értelmez;

kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;

az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;

véleményét, gondolatait, érzéseit egyre magabiztosabban fejezi ki a tanult nyelvi eszközökkel;

a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;

váratlan, előre nem kiszámítható eseményekre, jelenségekre és történésekre is reagál egyszerű célnyelvi eszközökkel, személyes vagy online interakciókban;

üzeneteket ír;

egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését;

kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;

kifejez kérést, javaslatot, meghívást, kínálást és ezekre reagálást;

kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;

megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;

ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével,.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a személyes és környezeti témakörben megért egyszerű célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti témakörben létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

a személyes és környezeti témakörben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök (acquaintances), rokonok (family relations)

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet (immediate environment)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: parts of the house/flat, furnishings, appliances

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: holidays

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: social relations

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természet, települések (settlements)

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem (nature protection), állatvédelem (animal protection), keeping pets

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek, környezetünk védelme, fenntarthatósága

Személyes és környezethez tartozó információk átadása

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka egyénileg, (PPT készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása

tágabb rokon kapcsolatrendszer, családi ünnepek, szomszédi kapcsolatok

a lakóhely és környezetének bemutatása

projektmunka csoportban: üres lakás berendezése és bemutatása

csoportos projekt: (plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?

lakóhelyünkön, otthonunkban

az iskolában

városunkban

okos eszközökkel

szóbeli mini-prezentáció:

internetes kutatás:

meddig élnek a különböző kis-kedvencek, illetve egyéb állatok?

környezetszennyezési problémák

időjárás okozta katasztrófák

levél írása egy kellemes/kellemetlen élményről

kérdőívek elkészítése, kitöltése és írásbeli/szóbeli összegzése:

családi szokások, hagyományok

környezetvédelem a szűkebb környezetben

Szerepjáték:

interjú kedvenc hősöddel/színészeddel stb.

Témakör: Public matters

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó rövid szöveg tartalmát – hallásmaradványtól függően-;

értelmezi az életkorának megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét- hallásmaradvány függvényében-;

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;

megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;

információt cserél, információt kér, információt ad.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a közéleti tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közigazgatás és szolgáltatások résztvevői (members of the public sector and civil service), tourists, etc.

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális és közintézmények, éttermek, szállodák, hazai és külföldi nevezetességek, valamint a városi és vidéki élet helyszínei)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális események (cultural events), különböző szórakozások (ways of entertainment)

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közigazgatás, szolgáltatások, idegenvezetés giving directions, giving information,

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, services, travelling, national and international tourism

A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése és átadása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

szerepjátékok – csapatversenyben: melyik a legjobb jelenet?

gyors étteremben

utazási irodában

utcán: útbaigazítás kérése és adása

'I'm a Budapest/London tourist guide' – helyi látványosságok bemutatása stb.

prospektus, reklám készítése - (étterem, mozi, színház, látványosság)

ismerkedés a reklámok világával: színek, logók, üzenetek

projektmunka csoportban:

rövid útikönyv készítése

projektmunka csoportban: film/beszámoló/társasjáték készítése:

lakóhelyem

hazánk múltja

kiselőadás, internetes kutatómunka: a célnyelvi országok rövid bemutatása

quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról

kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése:

a legkedveltebb szabadidős tevékenységek a csoportban, (tv, olvasás, internet, közösségi média, tánc, sport stb.), és **miért?**

Témakör: Topics concerning classroom activities

Javasolt óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;

egyre magabiztosabban kapcsolódik be történetek kreatív alakításába, átfogalmazásába;

felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tematartományokhoz tartozó témákban;

képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;

változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;

egyéni vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben- amennyiben ezt a hallásmaradványa lehetővé teszi- a tanult nyelvi elemeket;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során- hallásmaradványtól függően-;

megkülönbözteti a főbb, életkorának megfelelő írott szövegtípusokat;

összetett írott instrukciókat értelmez;

véleményét írásban, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazza, és arról írásban interakciót folytat;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;

egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló-történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;

összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és/de/vagy);

nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;

alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school staff

A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: oktatási intézmények (educational institutions)

A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: délutáni foglalkozások (afternoon activities), tanórán kívüli foglalkozások (extracurricular activities), iskolán kívüli lehetőségek a nyelvtanulásra), (extracurricular opportunities for language learning/use of language), school festivals, school traditions, school events

A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, extracurricular use of language, social events, keeping traditions

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school subjects, knowledge, language learning targets, professional orientation

Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben

Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka: (egyéni vagy csoportos)

a magyar és az angol iskolarendszer főbb különbségei

különleges iskolák Magyarországon és Angliában

iskolánk története, hagyományai, osztályunk

projektmunka csoportban (fordított tanóra): egy tanóra megtervezése

internetes kutatás:

iskolai szokások, időbeosztás és szabályok országonként

szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása

scrapbook/poszter készítése:

mit szerettem az iskolánkban legjobban

iskolai kirándulásaink

kedvenc iskolai tantermem bemutatása

saját szerepem az osztályban

kérdőív készítése:

Milyen az ideális nyelvtanár?

Milyen iskolában szeretnék továbbtanulni?

csoportos társasjáték készítése:

a különböző tantárgyakról

szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?

órai feladatok

történetfeldolgozása (pl. igaz/hamis' mondatokkal)

történet átalakítás (pl. más személyben, más időben)

képleírás, hasonló képeknél a különbség keresése

évvégi színi előadás: pl. egy ismert musical közös megnézése,

Iskolai versenyek:

olvasási verseny – ki tud egy év alatt 15 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?

'Use of English' – tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

Témakör: Cross-curricular topics and activities

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyéni vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek-, és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tanult szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból

Más tantárgyakból szerzett ismeretek és előzetes tudás felhasználása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

egyéni projektmunka - témák, személyiségek bemutatása

Hogyan tudom alkalmazni nyelvtudásomat más tárgyak tanulásánál?

egy szabadon választott téma, mely más tárgy tanulása közben felkeltette az érdeklődésemet

egy híres tudós élete

egy angol király élete

Magyarország történelmének egy érdekes alakja

célnyelven rövid történet, mese, vers, dal írása

vaktérképen országok, népek megjelölése, népnevek gyakorlása

egy könnyített szövegű irodalmi mű elolvasása, értékelése (pl. Robinson Crusoe, David Copperfield)

csoportos projekt:

társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy (pl. földrajz, történelem, biológia, művészeti tantárgyak)

Témakör: English and language learning

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

idegen nyelvi kommunikációjában használja a célnyelv főbb jellemzőit;

értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és esetenként hallott tartalmakat a tanórán kívül is;

tudatosan használ alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat.

A tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

követi a célnyelvi normához illeszkedő beszédtempót a begyakorolt nyelvi elemekben;

alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;

tanult nyelvi eszközökkel és nonverbális elemek segítségével tisztázza mondanivalójának lényegét;

digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;

következetesen alkalmazza a célnyelvi betű- és jelkészletet;

ismeretlen szavak valószínű jelentését a szöveg összefüggéseinek alapján kikövetkezteti az életkorának és érdeklődésének megfelelő, konkrét, rövid szövegekben;

egy összetettebb nyelvi feladat, projekt végéig tartó célokat tűz ki magának;

nyelvtanulási céljainak eléréséhez megtalálja és használja a megfelelő eszközöket;

nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni;

hibáit többnyire észreveszi és javítja;

társai haladásának értékelésében segítően részt vesz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: language skills, language learning, languages

A célnyelvi betű- és jelkészlet következetes alkalmazása

Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

tanulásmódszertan tudatosan: szótanulási technikák

közös popzenehallgatás

filmnézés a célnyelven

írásbeli feladat: rövid összefoglaló a filmről, a cselekményt lineárisan összefűzve

keresztretjtvény készítése a film kulcsszavaival

kedvenc videóm

'osztálykönyvtár' könnyített olvasmányokból és táblázat a falon: ki, melyiket olvasta az év folyamán, és ajánlja-e a társainak. Ki olvasta el a legtöbb könyvet?

csoportos projekt:

társasjáték készítése: 'Use the expression' (minden kockán egy szófordulat, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lép) pl: Something I really enjoy doing.../One way I am different from everyone else.../My friend knows how to.../I think English classes are.../One animal I wouldn't want to be.../stb.

betűzésverseny

Ki tudja leggyorsabban a lebetűzött szavakat helyesen leírni?

egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

egy irodalmi mű feldolgozása, bemutatása

Témakör: Intercultural topics

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célnyelvi kommunikációjába beépíti a tanult interkulturális ismereteket

találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal

megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait

a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete

Célnyelvi országok országismereti jellemzőinek ismerete

Hazai főbb országismereti jellemzők ismerete célnyelven

Hazai legfontosabb látnivalók, országismereti jellemzők bemutatása célnyelven

A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemek alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Projektmunka – egyéni vagy csoportos

az Egyesült Királyság és Magyarország összehasonlítása hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:

az angol és magyar iskolák jellemzői, napirend

tipikus angol ház, lakás – miért más itthon?

mindennapi szokások Angliában és Magyarországon – van-e különbség?

ünnepek a családban (Name day? Christmas Eve? Easter Monday? stb.)

viselkedésbeli különbségek a két kultúrában (pl. üdvözlés)

állattartási szokások, kedvenc állatok ('cats' vs 'dogs'?)

angol és magyar nyaralási szokások

angol időjárás – magyar időjárás

az Egyesült Királyság/Magyarország tájegységei, országrészei

angol/magyar étkezési szokások, tipikus ételek

híres helyek a két országban

Csoportos játék:

Ki tud többet az Amerikai Egyesült Államokról – jellemző adatok, alapvető tudnivalók

rövid dokumentumfilmek megtekintése, elemzése a célnyelvi országokról

jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése az osztályban/iskolában

pl. Christmas Party

pl. Valentines Day

Témakör: Current topics

Javasolt óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megért és használ szavakat, szókapcsolatokat a célnyelvi, az életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel kapcsolatban;

megérti és tájékozódásra használja a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírek, események lényegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírekre és eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése és használata célnyelven

Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események értelmezése és tájékozódásra való alkalmazása célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

ismert hírek angol nyelvű változatának olvasása, meghallgatása, megtekintése (TV híradó)

szalagcímek és újságcikkek összepárosítása a tanulók érdeklődésének megfelelő témákban

projektmunka:

iskolai híradó, híradó, időjárásjelentés készítése a célnyelven

szerepjáték:

interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

egy saját kulturális élmény bemutatása

Témakör: Entertainment

Javasolt óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő, előszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;

értelmez egyszerű, szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;

értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;

összetett írott instrukciókat értelmez;

érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt.

rövid szövegek írását igénylő kreatív munkát hoz létre önállóan;

üzeneteket ír;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;

a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése (irodalom, film, társasjáték)

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

egyéni projektmunka és bemutató:

saját szórakozási szokások

szórakozási szokások a tanulócsoporton belül

kedvenc kulturális élményem

egyéni internetes kutatások angolul különböző témákban (filmek, színészek, együttesek stb.)

dalszövegek feldolgozása, nyelvi érdekességek felfedezése

olvasási verseny az osztályon belül

egy választott könnyített olvasmány feldolgozása

angol tinédzser naplórírási minták megismerése, kipróbálása

e-mailezés angolul

közösen választott dal/képregény/film/könyv órai feldolgozása

'csoportchat':

közös online csoport létrehozása, használata - vélemények, rövid blogok írása

Témakör: Gaining and sharing knowledge

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egyéni vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;

papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;

hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;

a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre,

rövid, egyszerű, ismert nyelvi eszközökből álló kiselőadást tart változatos feladatok kapcsán, hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával;

néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;

a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal;

felhasználja a célnyelvet ismeretszerzésre;

felhasználja a célnyelvet tudásmegosztásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven

A tanult témákhoz kapcsolódó releváns angol nyelvű információ megszerzése, tudatos felhasználása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából scrapbook, poszter készítése, prezentáció

az adott tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;

az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

1.21. DIGITÁLIS KULTÚRA 3.-4. ÉVFOLYAM

A NAT-ban szereplő kulcskompetenciák fejlesztése a Digitális kultúra tantárgy keretében:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló és szintetizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység elősegíti az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, alkalmazni a problémák megoldására.

A digitális világ körülöttünk témakör a problémamegoldást tartja szem előtt. Elsősorban nem a tárgyi feltételekről, hanem a technológiai megoldásokról, digitális írástudásról, kultúráról, műveltségről van szó. A hangsúly itt nem a konkrét probléma technikai megoldásán van, hanem egy olyan szemléletmód kialakításán, melynek keretében a digitális környezet, az információs társadalom gyakran felmerülő problémáit, összefüggő problémacsoportjait tudják megérteni a gyerekek.

A digitális eszközök használata témakör tanításával elsősorban az a célunk, hogy a tanulók átfogó képet kapjanak arról, milyen feladatok megoldására alkalmasak az élet minden területét behálózó digitális eszközök, és nem utolsósorban tisztában legyenek alkalmazásuk szükségességével. Megértik, hogy ezek az eszközök megkönnyítik az életünket, bizonyos tevékenységeket gyorsabbá tesznek, több ember számára földrajzi távolságokat, időbeni távolságokat hidalnak át, olcsóbbá teszik a kommunikációt, és nem utolsósorban mindenki számára elérhetővé teszik a feladatok megoldásának folyamatát.

Az Alkotás digitális eszközökkel témakör tanítása során áttekintjük azokat a területeket, ahol valamilyen digitális megoldást alkalmazunk, azonban ezt mindig problémaszituációban, a gyerekek életéből vett feladatok megoldása során végezzük. Rendkívül fontosnak tartjuk azt is, hogy nem önmagukban álló kész megoldásokat mutatunk be, hanem egy olyan repertoárt adunk a gyerekek kezébe, hogy a digitális eszközök segítségével inspiráló informatikai környezetben tudják megoldani a felmerülő problémákat. E folyamatot minden esetben a konkrét és gyermekközeli valóságból vett példákkal illusztráljuk.

Az Információszerzés az e-Világban témakörben az információval, annak megszerzésével, tárolásával, értékelésével és kreatív felhasználásával foglalkoznak a tanulók. Betekintést nyernek a különböző

infokommunikációs technológiákba, megtanulnak az őket érdeklő témakörökben, más tantárgyak tanulása során felmerülő kérdésekben egyszerű információkat keresni és felhasználni, pl. kiselőadások, gyűjtőmunka, projektek alkalmával.

A *Védekezés a digitális világ veszélyei ellen* témakörnél kerülnek szembe a gyerekek azzal a problémával, hogy a fellelhető információk között sok hamis és félrevezető is található, valamint, hogy a digitális térnek veszélyei is lehetnek. Kialakítjuk a digitális világ veszélyei elleni védekezést lehetővé tevő tudáselemeket és védekezési stratégiákat, melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat.

A *robotika és a kódolás alapjai* témakör újonnan jelenik meg az oktatásban. Megközelítésmódja egyértelműen problémacentrikus, középpontjában az áll, hogy hogyan lehet egy adott problémát felismerni, a problémához megfelelő megoldási módot találni, illetve más problémákhoz kidolgozott megoldási algoritmusokat az adott problémához alakítani, a probléma kisebb mértékű változása esetén az algoritmust hozzáigazítani. Ehhez a témakörhöz nem feltétlenül szükséges számítógép és informatikai környezet, legalábbis annak alapozó szakaszában. Olyan problémákat és a problémák megoldásához szükséges algoritmusokat kell gyűjtenünk a gyerekek életéből, melyek segítségével jól felismerhetők az algoritmus azon ismérvei, melyek ebben az életkorban megtanítandók. Úgy mint az elemi lépések egymásutánisága, a lépések kötött sorrendje, illetve az azonos bemenő adatok esetén az algoritmus rendre azonos kimenő adatainak létrehozása. Különböző szituációkat, játékhelyzeteket kell biztosítanunk, hogy ezeket az algoritmusokat el is játsszák, át is éljék a gyerekek. Ez lehet a hétköznapi, gyakran ismétlődő tevékenység eljátszása, azok lépéseinek megbeszélése, vicces szituációkban az egyes lépések kihagyása vagy felcserélése és ennek alapján az algoritmus végkimenetének megítélése. Érdemes különböző tantárgyakban, cselekvésekben algoritmusokat keresni, miután az algoritmus természetével természetesen nem definíció szinten, hanem a tapasztalat alapján tisztában vannak a gyerekek. Minden egyes alsó tagozatos tantárgy tananyagában található algoritmusok, melyeket a tanulókkal most már érdemes ezen a szűrőn keresztül megfigyeltetni. Például matematikából a szöveges feladatok megoldásának algoritmusai, a próbálgatással történő nyitott mondat megoldásának algoritmusai, az írásbeli műveletek végzése mind egy-egy algoritmus.

A Digitális kultúra általános fejlesztési céljain és feladatain túl, a hallássérült tanulók oktatása során kiemelten fontos és minden tevékenységet átszövő:

- a hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- a szájról olvasási készség fejlesztése
- a beszédértés fejlesztése
- a nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése
- a szókincsbővítés
- az épen maradt funkciók fejlesztése

	3. évfolyam	4. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy heti óraszám	1 óra	1 óra
A tantárgy éves óraszám	34+2 óra (témahét)	34+2 óra (témahét)

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes tananyagokhoz rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

Cél: A Digitális kultúra tantárgy először a 3. osztályban jelenik meg. A tanterv felépítése 3. és 4. évfolyamon egymásra épülő, a témakörök minden tanévben megjelennek, egyre fejlettebb szinten, a tanulók életkorához igazítva. Digitális eszközök használata előtt, ismertetni és elsajátítani kell a balesetvédelmi szabályokat. Digitális kultúra fejlesztése során törekedni kell a témához kapcsolódó fogalmak korosztálynak megfelelő használatára, az informatikai eszközök működésének bemutatására, és alkotó felhasználására. Megismerkedünk a digitális tananyag használatával. Kiemelt célunk, mind az anyanyelvi és a digitális kommunikáció készségeinek fejlesztése, szókincs bővítése.

Napjainkban az információszerzés eszközei, és a kommunikáció lehetőségei gyorsan változnak, ezért fontos, a hatékony és pontos információszerzés. Az információszerzés, és a kommunikáció során egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be az internet, ezért a felhasználási lehetőségeinek megismerése, az alapvető szabályok betartása, a lehetséges veszélyek megismerése, az életkori sajátosságoknak megfelelő információforrások ismerete, és hitelességének megállapítása kiemelt fontosságú. A robotika és a kódolás alapjaihoz kapcsolódóan, elemi lépésekből álló algoritmusokat, utasítássorokat ismerünk meg.

A 3. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A digitális világ körülöttünk	4
A digitális eszközök használata	10
Alkotás digitális eszközökkel	10
Információszerzés az e-Világban	4
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	2
A robotika és a kódolás alapjai	4
Témahét	2
Összes óraszám:	36

Témakör: A digitális világ körülöttünk

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;

tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;

tanítói segítséggel életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A digitális környezet elemeinek megnevezése

Az online és az offline környezet összehasonlítása

A digitális világ alapvető összefüggéseinek megértése

Fogalmak

internet, digitális, számítógép, mobileszközök, információ, program, keresés

tevékenységek

Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához

Programok futtatása

A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása

Témakör: A digitális eszközök használata

óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

használja az alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel

közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése

A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete

Digitális eszközök használata

Digitális eszközök védelme

Problémamegoldás digitális eszközzel

Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen

Fogalmak

digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, egér, billentyűzet, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, függőség, menü

tevékenységek

Digitális eszközök megismerése, tabló készítése

Digitális eszközök üzembe helyezése; rendeltetésüknek megfelelő használata

Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához

Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével

Digitális eszköz túlzott használat következményeinek megbeszélése

Témakör: Alkotás digitális eszközökkel

óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;

grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása

Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása

Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete

Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése

Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása

Fogalmak

rajzolóprogram, mentés, mentés másként, alkalmazás, menü, rajzeszköz, visszavonás, módosítás

tevékenységek

Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel

Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül

Az adott alkalmazás beállításainak használata

Az elkészült alkotások mentése

Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása

Témakör: Információszerzés az e-Világban

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt.

információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;

segítséggel, kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Alkalmazói készségek fejlesztése

Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete

Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása

Egyszerű példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban

Fogalmak

böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, címsor, weboldal, kulcsszó, keresőkifejezés, pontos kifejezés, találat

tevékenységek

Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban

Google kereső használata

Segítséggel, talált információ hitelességét vizsgálja

Témakör: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen

óraszám: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;

ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A személyes adat fogalmának értelmezése

Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása

Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során

A személyes adatok védelme

Fogalmak

internetes zaklatás, álhír, kizárás, bizalmas információ, jelszó, személyes adat

tevékenységek

Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról

Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról

Témakör: A robotika és a kódolás alapjai

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;

eredményétől függően módosítja a problémamegoldás folyamatában az adott, egyszerű tevékenységsorokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;

egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Egyszerű, hétköznapi algoritmusok felismerése, tevékenység útján történő megvalósítása

Algoritmusok összehasonlítása, elemzése

Algoritmus lépésekre bontása

Fogalmak

robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor

tevékenységek

Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk

Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen

A 4. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A digitális világ körülöttünk	2
A digitális eszközök használata	4
Alkotás digitális eszközökkel	8
Információszerzés az e-Világban	4
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	4
A robotika és a kódolás alapjai	12
Témahét	2
Összes óraszám:	36

Témakör: A digitális világ körülöttünk

óraszám: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.

ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A digitális környezet elemeinek megnevezése

Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata

Fogalmak

internet, digitális, okoseszközök, keresés, applikáció, oktatóprogram, program, adatok, tárolás

tevékenységek

Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához

Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során

Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata

Témakör: A digitális eszközök használata

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;

egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;

közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése

A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete

Digitális eszközök használata

Digitális eszközök védelme

A digitális eszköz használatának korlátai

Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen

Digitális eszközök egyszerűbb beállítási lehetőségei

Fogalmak

digitális eszköz, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, háttértár, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü

tevékenységek

Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához

Érvelés a tudatos digitális eszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen

Beállítások elvégzése digitális eszközökön

Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, és biztonságos használata

Témakör: Alkotás digitális eszközökkel

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

megvizsgálja és értékeli az általa vagy társai által alkalmazott, létrehozott, megvalósított eljárásokat;

társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, segítséggel véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;

egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékeli, módosít;

egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása

Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása

Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete

Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése

Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése

Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása

Fogalmak

rajzolóprogram, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képfájl, digitális fotó

tevékenységek

Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel

Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan

Az adott alkalmazás beállításainak használata

Az elkészült alkotások mentése

Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása

Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése

Digitális fotók egyszerű szerkesztése

Témakör: Információszerzés az e-Világban

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról; táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;

információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;

képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Alkalmazói készségek fejlesztése

Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban

Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása a leolvasott adatokkal kapcsolatban

Fogalmak

keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, álhír, infografika, adat, grafikon, weboldal, webhely

tevékenységek

Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban

Egyszerű infografika, táblázat, grafikon elemzése

Tantárgyakkal kapcsolatos grafikonok keresése, elemzése

Témakör: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;

ismeri a mobileszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;

közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobileszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkal kapcsolatban

Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása

Az online függőség jellemzőinek ismerete

A mobileszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei

Fogalmak

internetfüggőség, játékfüggőség, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó

tevékenységek

Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról

Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról

Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére

Témakör: A robotika és a kódolás alapjai

óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;

alkalmaz néhány megadott algoritmust tevékenység, játék során, és néhány egyszerű esetben módosítja azokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljuttatja, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;

felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;

egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont

segítséggel, a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig

adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmusok összehasonlítása, elemzése

Algoritmus lépésekre bontása

Algoritmus kiválasztása

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Adott problémához algoritmus választása

A robotok szerepének bemutatása

Kódolás tevékenységgel

Kódolás grafikus felületen

Fogalmak

robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor, program, programozás, kód, kódolás, végrehajtás, módosítás, utasítás, elágazás

tevékenységek

Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán

A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése

Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján

Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal

A robot mozgásának elemzése

Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján

Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban

Önálló történetek kódolása robot segítségével

1.22. DIGITÁLIS KULTÚRA 5-8.ÉVFOLYAM

A NAT-ben szereplő kulcskompetenciák fejlesztése a Digitális Kultúra tantárgy keretében:

tanulás kompetenciái: A tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

kommunikációs kompetenciák: Fejleszti az eszközhasználatot, különösen a kommunikációs eszközök használatát.

digitális kompetenciák: A tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. Ezen kívül segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulóknak a problémák megoldása során szükséges analízis, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.

személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan

felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatai (NAT alapján):

Az **informatikai eszközök használata** önálló tartalmi elemként nem jelenik meg. Ezt a témakört a többi témakör oktatásában dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanulók mindennapi életük során sokféle digitális eszközzel és e-megoldással találkozhatnak. A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon összegyűjtött ismereteire, azt rendszerezniük, kiegészíteniük kell. Az informatikai eszközök megismerése felhasználói szemléletű: hogyan kell üzembe helyezni, hogyan kell a különböző funkciókat beállítani, hogyan kell a működési hibákat elhárítani. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.

A **digitális írástudás** közvetlen gyakorlati hasznát a tanulók az iskolai élet egyéb területein, más tantárgyak esetében is megtapasztalják. Az informatikatanár rendelkezik megfelelő szakmódszertani képzettséggel, ezért a digitális írástudás alapjait neki kell átadnia, míg a többi tantárgy az ismeretek alkalmazásának és felhasználásának nélkülözhetetlen terepe. A tanuló a digitális írástudás fejlesztése során a megfelelő szintű és biztonságos eszközhasználat gyakorlásával problémaorientált feladatmegoldásokat sajátít el, lehetőség szerint minél több célprogram megismerésével. A szövegszerkesztési, a bemutatókészítési, a rajzolási, a képfeldolgozási és a multimédia ismereteknél a gyakorlati felhasználás, a dokumentumkészítés lényegesebb, mint egy szoftver részletes funkcionalitásának ismerete. A megfelelő szemlélet kialakítása lehetővé teszi, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, céljaira felhasználjon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban fontos célkitűzés, hogy a hétköznapi életből vett feladatok mellett a többi tantárgy tanulása során felbukkanó problémák is előkerüljenek. A tanulók ismerkedjenek meg az információszerzés, tárolás, értékelés és kreatív felhasználás folyamatával. Tanuljanak meg ismereteket szerezni különböző digitális technológiák segítségével a más tantárgyak tanulása során felmerülő témakörökben. Kollaboratív tevékenységgel használják fel a megszerzett ismereteket például kiselőadások, tanulmányok, projektek során. A problémamegoldás a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása, majd a megfelelő lépések tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap a problémamegoldás témaköre.

Az **algoritmizálás, programozás** ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. Ez az alapfokú képzés második nevelési-oktatási szakaszában blokkprogramozással valósul meg, ami játékos, de az algoritmikus gondolkodást jól fejlesztő eszközt biztosít. A blokkprogramozás az iskola lehetőségeitől függően sokféle módon

megvalósítható: használhatunk robotot, készíthetünk mobilalkalmazásokat, alkalmazhatunk mikrokontrollert, vagy futtathatunk valamilyen asztali, kifejezetten a blokkprogramozáshoz készült fejlesztői környezetet. A programozási feladatok kezdetben mindig olyanok legyenek, melyeket a tanulók informatikai eszköz nélkül is el tudnak játszani, hogy legyen személyes élményük a megoldandó feladattal kapcsolatosan.

Az **információs technológiákat** nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe – beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

5. évfolyam

Az ötödik évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik a negyedik évfolyaméhoz. Az ötödik évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.

A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert blokkprogramozást folytatják tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszervezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására kell helyezni.

Az 5. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra, heti 1 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	3
Online kommunikáció	5
Robotika	5
Szövegszerkesztés	6
Multimédiás elemek készítése	5
Az információs társadalom, e-Világ	6
A digitális eszközök használata	4
Összes óraszám:	34

Témakör: Algoritmizálás és blokkprogramozás

óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;

ismeri a kódolás eszközeit;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;

ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja

Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A programozás építőkövei

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok,

TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoport munkában

Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

Témakör: Online kommunikáció

Javasolt óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;

ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;

önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai életéhez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

Témakör: Robotika

Javasolt óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, algoritmus, blokkprogramozás, vezérlés

TEVÉKENYSÉGEK

Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítás blokkprogramozás segítségével

Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán

Robotok vezérlése blokkprogramozással

Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

Témakör: Szövegszerkesztés

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatléírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

FOGALMAK

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret,

TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatléírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése

Témakör: Multimédiás elemek készítése

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet;

digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;

bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba

Digitalizáló eszközök megismerése. Kép rögzítése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, kép rögzítése, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

TEVÉKENYSÉGEK

Kép önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában

A saját eszközzel készített képből képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban vektorgrafikus rajzeszközökkel ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Témakör: Az információs társadalom, e-Világ

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;

ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;

az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;

ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;

védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák

Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása hivatalos, iskolai, családi és baráti címzettnek

Nyilvános és baráti fórumba hozzászólás, posztolás, mások hozzászólásának értékelése

A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

Témakör: A digitális eszközök használata

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;

önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;

önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;

használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;

az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;

értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése

Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Projektfeladathoz kapcsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

6. évfolyam

Az hatodik évfolyamon a tanulók továbbra is rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát. A hatodik évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az ötödik évfolyam tananyagához.

A tanulóktól elvárt a **digitális írástudás alapszintű** ismerete (egyéb tantárgyaknál is), így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.

Az 6. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra, heti 1 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	11
Robotika	6
Szövegszerkesztés	6
Bemutatókészítés	8
Multimédiás elemek készítése	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Algoritmizálás és blokkprogramozás

óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;

egyszerű algoritmusokat elemez és készít;

ismeri a kódolás eszközeit;

adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;

ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;

a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;

tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;

mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja

Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

A programozás építőkövei

Számok és szöveges adatok

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái

Animáció, grafika programozása

A program megtervezése, kódolása

Tesztelés, elemzés

FOGALMAK

szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, a lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoport munkában

Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

Témakör: Robotika

Javasolt óraszám: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

adatokat gyűjt szenzorok segítségével;

mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése

Algoritmus készítése lépésekre bontással

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével

Robotvezérlési alapfogalmak

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projekt munkák során

FOGALMAK

szenzor, kódolás

TEVÉKENYSÉGEK

Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítás blokprogramozás segítségével

Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán

Robotok vezérlése blokkprogramozással

Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása

A környezeti akadályokra reagáló robot programozása

Témakör: Szövegszerkesztés

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;

ismeri és kritikusán használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);

etikusan használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szövegszerkesztési alapelvek

Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése

Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése

Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü

Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertető, címkék

Részletes feladatlírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése

Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakkal kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projekt munka keretében

Témakör: Bemutatókészítés

óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatlírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek

A bemutató objektumaira animációk beállítása

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

TEVÉKENYSÉGEK

Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása

Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

Témakör: Multimédiás elemek készítése

óraszám: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;

digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;

bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba

Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang és video digitális rögzítése

Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

hang, video digitális rögzítése; digitalizáló eszköz,

TEVÉKENYSÉGEK

Kép, hang és video önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában

A saját eszközzel készített képből, videóból képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából

Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges

Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban vektorgrafikus rajzeszközökkel ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

7. évfolyam

A hetedik évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik a hatodik évfolyam tananyagához.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszinten ugyan, de kerek egészet alkot.

A 7. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra, heti 1 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	6
Online kommunikáció	4
Robotika	4
Bemutatókészítés	6
Szövegszerkesztés	4
Táblázatkezelés	6
A digitális eszközök használata	4
Összes óraszám:	34

Témakör: Algoritmizálás és blokkprogramozás

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;

egyszerű algoritmusokat elemez és készít;

ismeri a kódolás eszközeit;

adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;

tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;

vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata

Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója

A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata

Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

Példák típusalgoritmus használatára

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok

Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása

A program megtervezése, kódolása

FOGALMAK

algitmuslemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírési mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció

TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő programozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Egyszerű algoritmussal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében

Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása

Témakör: Online kommunikáció

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;

ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;

önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás

Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében

Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök

Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások

TEVÉKENYSÉGEK

Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával

Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében

Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban

Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

Témakör: Robotika

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adatokat gyűjt szenzorok segítségével;

mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Szenzorok funkciói, paraméterei, használata

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

TEVÉKENYSÉGEK

A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása

Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása

A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően

Témakör: Bemutatókészítés

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása

Feladatléírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése

Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés

Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása

TEVÉKENYSÉGEK

Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)

Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával az információforrások etikus használatával

Tájékoztató vagy reklámcélú, automatikusan ismétlődő, animált bemutató készítése

Rövid rajzfilm készítése prezentációkészítő alkalmazással

Elkészített prezentáció megjelenítése többféle elrendezésben, mentése különböző formátumokba

Témakör: Szövegszerkesztés

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;

ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);

a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, tisztában van a nyomtatás környezetre gyakorolt hatásaival;

etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet, ábrát, tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Mentés különböző formátumokba

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, előfej, előláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása

TEVÉKENYSÉGEK

Kész minta alapján szöveges dokumentumok önálló létrehozása, például iratminták, adatlap készítése

Adott dokumentum tartalmának megfelelő szerkezet kialakítása, például levélpapír készítése és sablonként történő mentése, előfej és előláb kialakítása és formázása, vízjel szerepeltetése egy kép beszúrásával

Az elkészített dokumentum környezetbarát nyomtatásának megbeszélése, mentése és megnyitása PDF formátumban

Szöveges dokumentum megosztása online tárhelyen

Témakör: Táblázatkezelés

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az adatokat táblázatos formába rendezi és formázza;

problémákat old meg táblázatkezelő program segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket;

tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei

Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása

Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben

Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek

Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével

FOGALMAK

táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése,

TEVÉKENYSÉGEK

Mérési eredmények, nyomtatott és online adathalmazok, táblázatok elemzése

Az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó, valamint közérdekű adatok gyűjtése különböző forrásokból

Összegyűjtött adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással

A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek alkalmazása egy táblázatkezelő programban

Az osztály, évfolyam vagy az iskola adatainak statisztikai elemzése

Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben az adatok feldolgozása táblázatkezelő program segítségével

Témakör: A digitális eszközök használata

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;

önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;

önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;

használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre fejlesztett alkalmazások használatában;

az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;

értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol;

tapasztalatokkal rendelkezik a digitális jelek minőségével, kódolásával, tömörítésével, továbbításával kapcsolatos problémák kezeléséről;

ismeri a térinformatika és a 3D megjelenítés lehetőségeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai

Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata

Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek

Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése

Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

TEVÉKENYSÉGEK

Digitális eszközök és perifériáinak feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban

Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül

Adatok tömörített tárolása, továbbítása a hálózaton keresztül az együttműködés érdekében

Történelmi, földrajzi témák feldolgozásához térinformatikai, térképalkalmazások felhasználása

A 3D megjelenítés lehetőségeinek felhasználása tantárgyi feladatokban

Közös munka esetén a digitális erőforrásokhoz tartozó hozzáférési és jogosultsági szintek megismerése

8. évfolyam

A nyolcadik évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az hetedik évfolyam tananyagához, annak spirális-teraszos logikát követő mélyítése, bővítése.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. A digitális írástudás alapjainak elsajátítása és a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz a 8. évfolyam végére lényegében lezárul.

A 8. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra, heti 1 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Algoritmizálás és blokkprogramozás	9
Robotika	4
Szövegszerkesztés	4
Táblázatkezelés	6
Multimédiás elemek készítése	6
Az információs társadalom, e-Világ	5
Összes óraszám:	34

Témakör: Algoritmizálás és blokkprogramozás

óraszám: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;

egyszerű algoritmusokat elemez és készít;

ismeri a kódolás eszközeit;

adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;

a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;

tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;

vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata

Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója

A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései

A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja

Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata

Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata

Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján

Példák típusalgoritmus használatára

A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben

Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok

Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása

A program megtervezése, kódolása

Animáció, grafika programozása

Mozgások vezérlése

Tesztelés, elemzés

Az objektumorientált gondolkodás megalapozása

Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata

FOGALMAK

animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkozás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás

TEVÉKENYSÉGEK

Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése

Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel

Vezérlőszervezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása

Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő programozási feladatok megoldása

Projekt munkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával

Egyszerű algoritmussal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében

Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása

Új objektum létrehozását igénylő feladatok megoldása blokkprogramozási környezetben

Témakör: Robotika

óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adatokat gyűjt szenzorok segítségével;

mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével

Szenzorok funkciói, paraméterei, használata

Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással

Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten

Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

TEVÉKENYSÉGEK

A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása

Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása

A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően

Témakör: Szövegszerkesztés

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;

a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;

ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);

a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, tisztában van a nyomtatás környezetre gyakorolt hatásaival;

etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása

Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése

Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb

Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása

Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása

Mentés különböző formátumokba

Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása

TEVÉKENYSÉGEK

Kész minta alapján szöveges dokumentumok önálló létrehozása, például iratminták, adatlap készítése

Adott tanórai vagy más tantárgyakkal kapcsolódó problémához, az iskolai élethez, hétköznapi problémához szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentum készítése önállóan vagy projektmunka keretében, például tanulmány egy adott történelmi korról

Adott dokumentum tartalmának megfelelő szerkezet kialakítása, például levélpapír készítése és sablonként történő mentése, élőfej és élőláb kialakítása és formázása, vízjel szerepeltetése egy kép beszúrásával

Az elkészített dokumentum környezetbarát nyomtatásának megbeszélése, mentése és megnyitása PDF formátumban

Szöveges dokumentum megosztása online tárhelyen

Témakör: Táblázatkezelés

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az adatokat táblázatos formába rendezi és formázza;

problémákat old meg táblázatkezelő program segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű statisztikai függvényeket használ táblázatkezelő programban;

az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;

tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei

Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása

Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben

Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek

Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés

Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével

Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok

FOGALMAK

táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok

TEVÉKENYSÉGEK

Mérési eredmények, nyomtatott és online adathalmazok, táblázatok elemzése

Az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó, valamint közérdekű adatok gyűjtése különböző forrásokból

Összegyűjtött adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással

A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek, függvények alkalmazása egy táblázatkezelő programban

Az osztály, évfolyam vagy az iskola adatainak statisztikai elemzése

Egy-egy adatsorból többféle diagram készítése, az adatok megtevesztő ábrázolásának felismerése

Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben az adatok feldolgozása táblázatkezelő program segítségével

Témakör: Az információs társadalom, e-Világ

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a digitális környezetet, az e-Világ etikai problémáit;

ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;

online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;

ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont egyidejű érvényesítésének lehetőségét;

tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;

védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése

Az információ szerepe a modern társadalomban

Információkeresési technikák, stratégiák, többszemponutú keresés

A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai

Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai

FOGALMAK

e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség

TEVÉKENYSÉGEK

Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például ókori számolási módszerek vagy elektromechanikus gépek) projektmódszerrel történő feldolgozása

Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy veszélyeshulladék-lerakási címek keresése

Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló, biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata

Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról

Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségeket alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése

Többszemponú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

1.23. TÖRTÉNELEM 5-8. ÉVFOLYAM

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámnak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető. Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen. A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projekt munkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A *Témakörönként* megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó *Témákat*, a konkrétabb tartalmakat feltüntető *Altémákat*, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a

tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett *Fejlesztési feladatok* teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt *Javasolt tevékenységek* nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

5-8. évfolyam

Az általános iskolai történelemtanítás és –tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a magyar és egyetemes történelem legalapvetőbb történeteivel, tényeivel, jelenségeivel, eseményeivel és szereplőivel. A magyar történelem eseményeiről és hőseiről kialakított kép, a büszkeségre okot adó történelmi cselekedetek, eredmények és emberi teljesítmények megismerése megalapozza a hazaszeretet érzését.

A tantárgy tanulása során bővülő ismeretei és a különböző tevékenységek által alakuljanak ki a tanulóban a történelemről és társadalmi kérdésekről való tájékozódás és gondolkodás legalapvetőbb kompetenciái, amelyek segítik, hogy megértse a múlt és jelen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális jelenségeit. Az általános iskolai történelemtanulás megalapozza a tanulóban az aktív állampolgári létezés szükséges kompetenciákat.

Az általános iskolai történelemtanításnak egyszerre célja és feltétele a tanuló kíváncsiságának és tudásvágyának felkeltése és ébren tartása a történelem, illetve a közéleti kérdések iránt. Az egyes témák, tanítási módszerek és tanulói tevékenységek kiválasztása során mindig szem előtt kell tartani a tanulás élményszerűségének követelményét. A tanuló képzeletét, fantáziáját és érzelmeit megragadó témák, történetek és tevékenységek révén válhat eredményessé a történelem tanulása. A különböző korok életmódját tárgyaló témakörök és a történelmi portrék jó alkalmat adnak a szemléletes és élményszerű megjelenítésre (pl. képek, filmek, modellek, zenék, hangdokumentumok), a tanuló életéhez, érdeklődéséhez köthető témák tárgyalására, valamint érdekes, megrázó vagy éppen tréfás, de mindenképpen elgondolkodtató történetek elbeszélésére, illetve megjelenítésére.

A történelemtanulás ugyan az ötödik évfolyamon kezdődik, de iskolai előzményekre is támaszkodik; az 1–4. évfolyamon elsajátított kompetenciákra éppúgy, mint az alsó tagozat történelmi tárgyú olvasmányaira, illetve a tanulóknak a nemzeti ünnepek iskolai megünneplése és az emléknapi nyomán keletkező tudására.

A kerettanterv évenként 5–8 *témakör* feldolgozását írja elő. Az egyes témakörök 2–7 témát tartalmaznak, ami tanévenként összesen 18–20 témát jelent.

Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb adatok/lexikai egységek száma a korábbiaknál kevesebb lett. A meghatározott tananyagrészek feldolgozása átlagos esetekben a javasolt idő mintegy 80 %-át veszi igénybe. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenység alapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a tanulási eredményekben megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére a tanár által leghatékonyabbnak tartott (pl. egyéni, kooperatív) tanulási technikák alkalmazására. Továbbá ez által lehetőség nyílik a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák beemelésére, speciális foglalkozások szervezésére (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítására.

5–6. évfolyam

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulmányi módszertani jártasságok, készségek kialakítása. A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerezés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történelmi korok szerint beágyazott életmódtörténelmi és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. A kerettanterv a települések esetében ajánlásokat fogalmaz meg, amelyektől a helyi tantervek összeállítása során a pedagógusok régiójuknak megfelelően eltérhetnek. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történelmi hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a tanulónak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen narratív kompetenciája is.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretetről, önfeláldozásról és hősiességről megnyilvánulásaira;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági, társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban,

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére – tanári útmutatás alapján;
- megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tanári segítséggel, kérdésekre való válaszokkal képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni,
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- szóbeli kommunikációja során a fogalmak, kifejezések jelnyelvi jeleit alkalmazni

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, ~~történelmi forrás~~, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralkodó, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;

- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés, falu, város;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Az 5–6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	13+1
A kereszténység	5
A középkor világa	13+4
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	20+3
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10+2
Új látóhatárok	11+1
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14+3
Élet a kora újkori Magyarországon	6+1
Forradalmak kora	5+1
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15+1
Évente két mélységelvű téma	17
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: Személyes történelem**JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Körülföttem a történelem</i>	- Családi fotóalbum és személyes tárgyak. - Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. - Egy nap dokumentálása.	<i>Fogalmak:</i> ~~kódex~~ <i>Kronológia:</i> Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	- Egyszerű, személyes történetek elmesélése. - Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése. - Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. - A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
<i>Címer, zászló, pecsét, az idő mérése</i>	- Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. - A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). - Az időszámítás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

TÉMAKÖR: Fejezetek az ókor történetéből**JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra +1 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az ókori Egyiptom világa</i>	- Földművelés a Nílus mentén. - Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. - A legjelentősebb találmány: az írás.	<i>Fogalmak:</i> öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, légio, népvándorlás.	- Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. - az ókori olimpiai játékok - Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. - A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhez kapcsolódó történetek felidézése.
<i>Az ókori Hellász öröksége</i>	- Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. - Görög istenek, az olümpiai játékok.	<i>Személyek:</i> Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné,	

	Az athéni és spártai nevelés.	Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila. <i>Kronológia:</i> Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása. <i>Topográfia:</i> Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	- Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. - A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen. - A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése. - Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.
<i>Az ókori Róma öröksége</i>	- Róma alapítása a mondákban. - A gladiátorviadalkok és a kocsiversenyek.		
<i>A görög-római hadviselés</i>	- Görög hadviselés a marathóni csata példáján. - Nagy Sándor hadserege és hódításai. - Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. - Caesar légioi.		
<i>Képek a népvándorlás korából</i>	- A Római Birodalom szétesése. - A Hun Birodalom. - Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

TÉMAKÖR: A kereszténység

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az Ószövetség népe</i>	Az Ószövetség/	<i>Fogalmak:</i> egyistenhit, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, <i>Személyek:</i> Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok. <i>Topográfia:</i> Jeruzsálem, Betlehem, Júdea, Róma, Vatikán.	- Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. - A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása.
<i>Jézus élete, tanításai és a kereszténység</i>	- Történetek az Újszövetségből. - A kereszténység elterjedése. - A kereszténység jelképei.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A középkor világi

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra +4 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával</i>	- Királyok és nemesek - Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyság élete).	<i>Fogalmak:</i> földesúr, lovag, nemes, uradalom, várjobbágy, szolga, jobbágy, robot, kilenced, tized, pápa, szerzetes, kolostor, katolikus, ~~román~~ stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás. <i>Személyek:</i> Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. <i>Topográfia:</i> Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	- A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. - Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. - A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). - A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
<i>Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával</i>	- A középkori egyházszerkezet. - A szerzetesség és a kolostor. - magyar középkori egyházi emlékek. - Oktatás a középkorban.		
<i>Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával</i>	- A céhek. - A városi polgárok. - Városépítészet – híres magyar középkori városok. - Könyvnyomtatás és reneszánsz.		
<i>A keresztes lovagok világa</i>	- Az iszlám–arab kihívás. - Keresztesek a Szentföldön. - A lovagi életforma		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Montázs, tábló összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

TÉMAKÖR: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 + 3 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Történetek a magyarok eredetéről</i>	- A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. - Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	<i>Fogalmak:</i> hunok, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok,	Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről,
<i>Honfoglalás és kalandozások</i>	- Álmos és Árpád alakja - A honfoglalás: Etelközről a Kárpát-medencébe.		

	Történetek a kalandozó magyarokról.	kunok, pogánylázadások, trónviszályok	lakóhelyéről, fegyverzetéről.
<i>Szent István és a magyar állam</i>	- Géza és István alakja - István harca Koppánnyal és a koronázás. - Államalapítás: egyházszerzés, vármegyék és törvények.	<i>Személyek:</i> Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért,	- Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből. - A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. - A tanult uralkodók elhelyezése az időszalonon.
<i>Árpád-házi királyportrék</i>	- Szent László, a lovagkirály. - Könyves Kálmán, a művelt király. III. Béla, a nagyhatalmú király. II. András és az Aranybulla IV. Béla és a tatárjárás.	<i>Kronológia:</i> 895 a honfoglalás, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	
	•		
<i>Árpád-kori győztes harcok és csaták</i>	Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről	<i>Topográfia:</i> Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Dalmácia, Muhi, Német-Római Császárság.	
<i>Magyarország koronázási jelvényei</i>	- Szent Korona. - Palást, jogar, országalma.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra + 2 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar királyportrék a 14–15. századból</i>	- Károly és az aranyforint. - Nagy Lajos, a hódító. - Luxemburgi Zsigmond, a császár.	<i>Fogalmak:</i> aranyforint, kormányzó, végvár, szekervár, zsoldos. Kiskirályok, fekete sereg, kapuadó, bányabér, pénzváltás, vám, pénzverés, kancellária, ősiség, kilenced törvénye, árumegállító jog, vámmentesség, bárók, nádor, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, árumegállító jog, vásártartási jog, pallosjog, országgyűlés, rendkívüli hadiadó,	- A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. - Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól. - A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
<i>Hunyadi János, a törökverő</i>	- Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. - A nándorfehérvári diadal.		
<i>Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó</i>	- Hunyadi Mátyás uralkodása, jelentősége. - A fekete sereg.	<i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi	

		Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. <i>Kronológia:</i> 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, <i>Topográfia:</i> Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár. Visegrád, Buda, Balkán	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.

TÉMAKÖR: Új látóhatárok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	- A felfedező útjai. - A világkereskedelem kialakulása. - Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	<i>Fogalmak:</i> gyarmat, indián, rabszolga ültetvény, manufaktúra, tőkés, bémunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. <i>Személyek:</i> Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. <i>Kronológia:</i> 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. <i>Topográfia:</i> Spanyolország, Portugália, Afrika, Amerika, Németalföld,	- A nagy felfedező útjainak bemutatása térképen. - A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. - A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. - A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.
<i>Korai kapitalizmus</i>	- A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. - A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. - Az első bankok és tőzsdék.		
<i>A vallási megújulás</i>	- Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. - Reformáció és katolikus megújulás. - Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. - Vallási türelem Erdélyben.		
<i>Az új világkép kialakulása</i>	- A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. - A középkort felváltó világkép: a felvilágosodás.		

		India, Kína, London, Sárospatak.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
<i>A török háborúk hősei</i>	• II. Lajos és a mohácsi csata. • Buda eleste és az ország három részre szakadása. • A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	<i>Fogalmak:</i> szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, hajdú, Habsburg Birodalom, országgyűlés, rendek, jobbágyrendelet, vámrendelet	• A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen. • A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek • A három részre szakadt ország térképének értelmezése. • Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére. • II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
<i>Bocskai, Bethlen és Zrínyi</i>	• Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. • Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. • Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. • Buda visszavétele: a török kiűzése.	<i>Személyek:</i> Szulejmán, II. Lajos, Szapolyai János, Habsburg Ferdinánd, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.	
<i>II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca</i>	• Rákóczi fordultatos életpályája Munkácsról Rodostóig. • Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. • A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	<i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.	
<i>Mária Terézia</i>	• Mária Terézia, a családanya és uralkodó. • Intézkedései Magyarországon.		

		<i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Királyi Magyarország, Pozsony, Bécs.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával</i>	• A török uralom. • A mezőváros élete. • Szarvasmarha-kereskedelem.	<i>Fogalmak:</i> nemzetiség, ortodox, mezőváros, hajdúk, betelepítés. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Temesvár.	• A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. • A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása. • A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
<i>Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával</i>	• Magyarország újranépesülése és újranépesítése. • Népek és vallások együttélése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról.
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Ipari forradalom</i>	• Gyapotból pamut. • A textilipar fejlődése.	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés,	

	- A gőzgép. Bányászat, gyáripár, vasútépítés. - Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	munkanélküliség, forradalom, diktatúra, alkotmányos monarchia, köztársaság, császárság, rendi gyűlés, nemzetgyűlés	- A technikai fejlődés előnyei és hátrányai. - A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása.
<i>Társadalmi-politikai forradalom</i>	- A köztársaság kísérlete Franciaországban. - A forradalmi terror. - Napóleon a császár és hadvezér.	<i>Személyek:</i> James Watt, Edison, XVI. Lajos, Bonaparte Napóleon. <i>Kronológia:</i> 1789 a francia forradalom, 1813 Lipcsei csata, 1815 a waterlooi csata. <i>Topográfia:</i> Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia, Lipcse, Waterloo	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A reformkor</i>	- Széchenyi István alkotásai. - A jobbágyszabadítás kérdése. - A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	<i>Fogalmak:</i> országgyűlés, rendek, közteherviselés, jobbágyszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, kormány, honvédség, kiegyezés.	- A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével. - A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen. - A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét
<i>A forradalom</i>	- A március 15-i események és a 12 pont. - Kossuth Lajos szerepe. - Az áprilisi törvények. - A Batthyány-kormány.	<i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	
<i>Képek a szabadságharc történetéből</i>	- Történetek a szabadságharc idejéből. - Görgei Artúr, a hadvezér. - A tavaszi hadjárat. - A Függetlenségi nyilatkozat. - A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	<i>Kronológia:</i> 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi	

<i>A kiegyezés</i>	• Az ellenállás formái. • Deák Ferenc szerepe. • A kiegyezés megkötése. • Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	kivégzések, 1867 a kiegyezés. <i>Topográfia</i>: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	esetének bemutatása (aradi vértanúk, • A kiegyezés értékelése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruhájáról és fegyvereiről.

Történelem

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. Megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozhat, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák:

A képességeihez mérten a megtanult tananyagot legyen képes elmondani, az új szavakat és kifejezéseket visszaadni verbálisan és írásban.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanulók az időszalagot, mint számegyenest tudják használni. Az események egymásutániságát, időrendi sorrendiségét alkalmazzák.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló

bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámoknak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető. Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen. A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A *Témakörönként* megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó *Témákat*, a konkrétabb tartalmakat feltüntető *Altémákat*, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett *Fejlesztési feladatok* teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt *Javasolt tevékenységek* nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

5-8. évfolyam

Az általános iskolai történelemtanítás és –tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a magyar és egyetemes történelem legalapvetőbb történeteivel, tényeivel, jelenségeivel, eseményeivel és szereplőivel. A magyar történelem eseményeiről és hőseiről kialakított kép, a büszkeségre okot adó történelmi cselekedetek, eredmények és emberi teljesítmények megismerése megalapozza a hazaszeretet érzését.

A tantárgy tanulása során bővülő ismeretei és a különböző tevékenységek által alakuljanak ki a tanulóban a történelemtanulási és társadalmi kérdésekről való tájékozódás és gondolkodás legalapvetőbb kompetenciái, amelyek segítik, hogy megértse a múlt és jelen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális jelenségeit. Az általános iskolai történelemtanulás megalapozza a tanulóban az aktív állampolgári létezés szükséges kompetenciáit.

Az általános iskolai történelemtanításnak egyszerre célja és feltétele a tanuló kíváncsiságának és tudásvágyának felkeltése és ébren tartása a történelem, illetve a közéleti kérdések iránt. Az egyes témák, tanítási módszerek és tanulói tevékenységek kiválasztása során mindig szem előtt kell tartani a tanuló készségét, élményszerűségének követelményét. A tanuló képzeletét, fantáziáját és érzelmeit megragadó témák, történetek és tevékenységek révén válhat eredményessé a történelem tanulása. A különböző korok életmódját tárgyaló témakörök és a történelmi portrék jó alkalmat adnak a szemléletes és élményszerű megjelenítésre (pl. képek, filmek, modellek, zenék, hangdokumentumok), a tanuló életéhez, érdeklődéséhez köthető témák tárgyalására, valamint érdekes, megrázó vagy éppen tréfás, de mindenképpen elgondolkodtató történetek elbeszélésére, illetve megjelenítésére.

A történelemtanulás ugyan az ötödik évfolyamon kezdődik, de iskolai előzményekre is támaszkodik; az 1–4. évfolyamon elsajátított kompetenciákra épít, mint az alsó tagozat történelmi tárgyú olvasmányaira, illetve a tanulóknak a nemzeti ünnepek iskolai megünneplése és az emléknapi nyomán keletkező tudására.

A kerettanterv évenként 5–8 *témakör* feldolgozását írja elő. Az egyes témakörök 2–7 témát tartalmaznak, ami tanévenként összesen 18–20 témát jelent.

Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb adatok/lexikai egységek száma a korábbiaknál kevesebb lett. A meghatározott tananyagrészek feldolgozása átlagos esetekben a javasolt idő mintegy 80 %-át veszi igénybe. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenység alapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a tanulási eredményekben megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére a tanár által leghatékonyabbnak tartott (pl. egyéni, kooperatív) tanulási technikák alkalmazására. Továbbá ez által lehetőség nyílik a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák beemelésére, speciális foglalkozások szervezésére (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítására.

7–8. évfolyam

Az általános iskola 7–8. évfolyamának történelemtanításánál az életkori sajátosságok figyelembevételével már törekedni kell az események és folyamatok összetettebb bemutatására. A tanuló ekkor már a magasabb szintű, elvontabb fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a készség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése. A tevékenység alapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van, ezért a kerettantervi beosztás időt hagy és lehetőséget teremt a műveltető történelemtanulásra, az ismeretek szélesebb körű alkalmazására, a kooperatív technikák előtérbe helyezésére, a sokoldalú kompetenciafejlesztésre, amelyek már a középiskolai történelem tanulmányokra, követelményekre való felkészítést is kell, hogy szolgálják.

Mivel a 7–8. évfolyamra a tananyag alapvetően kronologikus elrendezésű legyen, ami a legalkalmasabb a mai világot meghatározó 19–20. századi folyamatok értelmezésére. Az egyetemes és a magyar történeti témák vegyesen, korszakokhoz köthető témakörökbe rendezve jelennek meg. Kisebb mértékben, de továbbra is jellemző, hogy a tanterv az általános jelenségeket a magyar történelem példáin keresztül dolgozza fel. Az eseménytörténetet két tematikus és négy szintetizáló témakör egészíti ki. Utóbbiak

hosszmetszeti jellegűek: a demográfia, a demokrácia, az egyes kiemelt régiók történetét, valamint a nemzeti kultúránk és történelmünk eredményeit tekintik át a kezdetektől napjainkig. Legfőbb céljuk a négy év alatt tanultak áttekintése, illetve ezeknek a témáknak magasabb szintű, integráló, szintetizáló értelmezése.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;

ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;

fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a 1849-től napjainkig;

képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;

tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;

ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;

ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;

fel tudja idézni az első és második világháború eseményeit

ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ~~ellentmondásait~~ és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;

felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között

példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;

ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;

valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;

ismeri hazája államszervezetét.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

képes tanári segítséggel ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;

megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);

képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;

képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget tanári segítséggel értelmez

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;

biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;

ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;

a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;

biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan, képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni jelnyelvi kommunikáció használatával.

tanári segítséggel képes kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;

különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;

tanári segítséggel tud egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;

tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;

képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;

a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;

a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;

felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;

A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja tanári segítséggel:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;

eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A 7–8. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
A modern kor születése	5+2
A dualizmus kora: felzárkózás Európához	7+2
Az első világháború és következményei	11
Totális diktatúrák	5+1
A Horthy-korszak	9+1
A második világháború	10
A megosztott világ	5
Magyarország szovjetizálása	10

A forradalomtól az ezredfordulóig	20
Együttélés a Kárpát-medencében	8+2
Népesedés és társadalom	5+1
A demokratikus állam	7+1
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	8+2
Két mélységelvű téma	12
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: A modern kor születése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra +2 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A nemzeti eszme és a birodalmak kora</i>	A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. A világ nagyhatalmai és ellentétei a 20. század kezdetén. Gyarmatbirodalmak a világ térképén.	<i>Fogalmak:</i> nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus, kommunizmus, keresztényszocializmus. <i>Személyek:</i> Bismarck, Marx.	A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.
<i>Politikai eszmék: liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus</i>	A liberalizmus. A konzervativizmus. A szocializmus és kommunizmus eszméje. A keresztényszocializmus.	<i>Kronológia:</i> 1871 Németország egyesítése. <i>Topográfia:</i> Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán.	A politikai eszmék legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása. A 19. századi politikai eszmék céljainak és jellemzőinek rendszerezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, ~~értékelése~~.

Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).

TÉMAKÖR: A dualizmus kora: felzárkózás Európához

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra +2 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>A modernizálódó Magyarország</i>	Magyar feltalálók és találmányok, az ipar fejlődése. Vasútépítés, folyószabályozás. Egy világváros kiépülése – az urbanizáció Budapest példáján.	<i>Fogalmak:</i> közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, ~~emancipáció~~ , urbanizáció.	A millenniumi Budapest bemutatása. A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása. A korszak gazdasági és technikai fejlődésének bemutatása. A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével.
<i>A millenniumi Magyarország</i>	A soknemzetiségű ország. a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. A cigányság helyzete, hagyományos mesterségek. A millenniumi ünnepek.	<i>Személyek:</i> Andrássy Gyula. <i>Kronológia:</i> 1896 a Millennium. <i>Topográfia:</i> Budapest.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.

Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

TÉMAKÖR: Az első világháború és következményei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az első világháború, Magyarország a háborúban</i>	A halálos lövés: a világháború kirobbanása. A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. Az állóháború. Magyarok a világháborúban. A hátszág megpróbáltatásai.	<i>Fogalmak:</i> antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátszág, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant.	A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint. Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkival. A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása.

	Lenin és a bolsevik hatalomátvétel.	<i>Személyek:</i> Ferenc Ferdinánd, Ferenc József, Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós.	Európa háború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a változások értelmezése.
<i>Magyarország 1918–1919-ben</i>	A forradalmi kísérlet – elhibázott kül- és katonapolitika. Magyarország megszállásának folyamata. A tanácsköztársaság hatalomra kerülése és bukása. Az ellenforradalom.	<i>Kronológia:</i> 1914–1918 az első világháború, 1914. szarajevói merénylet, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.	A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével. Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól. A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.
<i>A trianoni békediktátum</i>	A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. A trianoni békediktátum – a megcsonkított Magyarország. Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. A kisantant.	<i>Topográfia:</i> Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).

Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

TÉMAKÖR: Totális diktatúrák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	Lenin és Sztálin diktatúrája.	<i>Fogalmak:</i> személyi kultusz, GULAG, totális	A kommunista Szovjetunió és a

	Az államosítás. A terror és a munkatáborok.	állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasizmus.	nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása
<i>A nemzetiszocialista Németország</i>	A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. A náci hatalomátvétel, a hitleri diktatúra és terror. A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia.	<i>Személyek:</i> Sztálin, Hitler. <i>Kronológia:</i> 1933 a náci hatalomátvétel. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök).

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.

Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra + 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politika irányai</i>	Horthy, a kormányzó. Antikommunizmus és revíziós törekvések. A politikai antiszemitizmus. Bethlen István miniszterelnöksége. Külpolitikai kényszerpályák.	<i>Fogalmak:</i> revízió, numerus clausus, pengő. <i>Személyek:</i> Bethlen István, Klebsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert.	A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése. Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak Magyarország külpolitikai céljainak bemutatása. A társadalmi változások bemutatása
<i>Gazdasági, társadalmi és</i>	Gazdasági eredmények.		

<i>kulturális fejlődés</i>	Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. Életmód, szabadidő, sport.	<i>Kronológia:</i> 1920–1944 a Horthy-korszak.	A korszak egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.

Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.

TÉMAKÖR: A második világháború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Háború földön, tengeren és levegőben.</i>	A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. A háború európai frontjai és a Csendes-óceáni hadszíntér. Fordulatok a háborúban: Sztálingrád és Normandia, Berlin, az atombomba. Európa felosztása.	<i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények. <i>Személyek:</i> Franklin D. Roosevelt, Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc,	A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kiobbantásában. A második világháború fordulópontjainak felidézése. A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján. Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése. A magyar külpolitika háború előtti és alatti
<i>Magyarország a világháború idején</i>	A revíziós eredmények A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. Német megszállás. A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel.	<i>Kronológia:</i> 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944.	

	A hadszíntérré vált Magyarország.	március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon.	törekvéseinek és mozgásterének bemutatása.
<i>A háború borzalmai</i>	A totális háború. A világháború fegyverei. A hátszág szenvedései. Az ellenállás formái. A bombázások és városi harcok – Budapest példáján.	<i>Topográfia:</i> Sztálingrád, Normandia, Hiroshima, Donkanyar, Auschwitz.	
<i>A holokauszt</i>	A náci koncentrációs és megsemmisítő táborok. Az európai és magyarországi zsidótörvények. Kísérlet az európai és a magyar zsidóság és cigányság elpusztítására.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításának eszközeiről és helyszíneiről.

Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).

Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

Korabeli dokumentumfilmek megtekintése a háború pusztításának szemléltetésére.

TÉMAKÖR: A megosztott világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A hidegháború</i>	A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése.	<i>Fogalmak:</i> Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború,	A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése.

	Németország kettéosztása. Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba.	vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-Atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam. <i>Személyek:</i> Hruscsov, Kennedy. <i>Kronológia:</i> 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása. <i>Topográfia:</i> Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba.	A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása. A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása Információk szerzése, rendszerezése és a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.
<i>A Nyugat</i>	A nyugati demokrácia és piacgazdaság. A jóléti társadalom. Az új tömegkultúra kialakulása.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.

Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.

TÉMAKÖR: Magyarország szovjetizálása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon</i>	Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba.	<i>Fogalmak:</i> malenkij robot, államosítás, tervgazdaság,	Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése.

	Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere. Az 1945-ös és 1947-es választások. Egypártrendszer, államosítás, diktatúra.	Államvédelmi Hatóság (ÁVH). <i>Személyek:</i> Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József.	A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása A határon túli magyarok megpróbáltatása-inak bemutatása
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	Az ÁVH működése. A személyi kultusz. Az egyházüldözés. A tervgazdaság működése.	<i>Kronológia:</i> 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra.	
<i>Deportálások „békeidőben”</i>	A deportálások és üldözések okai. A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.	<i>Topográfia:</i> Recsk, Hortobágy, Duna-delta.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Új iparvárosok azonosítása térképen.

Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.

Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

TÉMAKÖR: A forradalomtól az ezredfordulóig**JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</i>	Október 23., a forradalom kirobbanása. A pesti srácok és szabadsághősök. A forradalom lakóhelyünkön és környékén. Szovjet tankokkal a népakarat ellen. A forradalom jelképei. A magyar forradalom a világtörténelem színpadán.	<i>Fogalmak:</i> Molotov-koktél, sortüzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseinek a bemutatása. Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének bemutatása. A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.
<i>A kádári diktatúra</i>	A kádári megtorlás. A pártállam működése: az elnyomás változó formái. Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.	<i>Személyek:</i> Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor.	A rendszerváltoztatás jelentőségének, bemutatása. A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig.
<i>Élet a Kádár-rendszerben</i>	A paraszti gazdaságok felszámolása, téjeszesítés. A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. A hiánygazdaság. A második gazdaság kiépülése. Életszínvonal-politika és eladósodás.	<i>Kronológia:</i> 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer,	

<i>A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon</i>	A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. A tárgyalásos rendszerváltoztatás. A kétpólusú világ megszűnése. Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. Antall József kormánya.	1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba. <i>Topográfia:</i> Corvin köz, Mosonmagyaróvár.	
<i>Magyarország a rendszerváltoztatás után</i>	A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése. A többpártrendszer működése. Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. A társadalom átalakulása. Magyarország NATO-tagsága.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.

Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: Együttélés a Kárpát-medencében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra + 2 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>A határon túli magyarok</i>	Határon túli magyarlakta területek. Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenes megtorlások, rendszerváltoztatás. A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok. Kivándorlás és asszimiláció.	<i>Fogalmak:</i> kitelepítés, asszimiláció. <i>Személyek:</i> Esterházy János, Márton Áron. <i>Kronológia:</i> 1944–1945 magyarellenes atrocitások. <i>Topográfia:</i> Szlovákia, Ukrajna, Erdély.	A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából. A nemzeti összetartozás megnyilvánulásainak ismertetése az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában.
<i>A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig</i>	Magyarország nemzetiségi arányainak változása. Az asszimiláció folyamata. Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése. A hazai cigány/roma népesség története. A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.		Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).

Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.

Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

TÉMAKÖR: Népesedés és társadalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra +1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>A hagyományos/ agrártársadalmak</i>	Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. Önellátás, árutermelés, kereskedelem. A népességnövekedés korlátai. A hagyományos társadalom (hierarchia és család).	<i>Fogalmak:</i> házasítás, nagy pestisjárvány, népességrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció. <i>Személyek:</i> Semmelweis Ignác.	A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján). ~~A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása.~~ ~~Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között.~~ ~~Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.~~
<i>A modern/ ipari társadalmak</i>	Az ipari forradalmak hatásai: népességrobbanás és városiasodás. Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. A migráció. A modern/ ipari társadalom (egyenjogság és individualizmus).- A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.

A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A demokratikus állam

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra+ 1 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>A modern demokrácia gyökerei</i>		<i>Fogalmak:</i> hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog.	Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról
<i>A modern magyar állam</i>	A mai magyar államrendszer működése: törvényhozó- és végrehajtó hatalom Az Alaptörvény. Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.	<i>Személyek:</i> <i>Kronológia</i> 2012 Magyarország Alaptörvénye.	Demokratikus döntéshozatal egy folyamatában. Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).

TÉMAKÖR: Régiók története

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyarország és az Európa Unió</i>	Az Európai Unió születése és bővülése. Az európai integráció céljai, Magyarország európai uniós tagsága.	<i>Fogalmak:</i> integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán.	Az Európai Unió céljainak felidézése. Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
<i>Közép-Európa</i>	A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség). A második világháború hadszíntere. A szovjet megszállás. A visegrádi együttműködés.	<i>Személyek:</i> Lincoln, Gandhi, Mao Ce-tung.	A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása. Az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi helyzetének megismerése

<i>Az Amerikai Egyesült Államok</i>	Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte. Az amerikai polgárháború okai és eredményei. Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása.	<i>Kronológia:</i> 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba. <i>Topográfia:</i> Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael.	katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren. Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megismerése. A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása,
<i>India</i>	A brit gyarmati uralom. Gandhi és a függetlenségi mozgalom.		
<i>Kína</i>	Kína félgyarmati sorban. A japán megszállás. Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra. A gazdasági óriás.		
<i>A Közel-Kelet</i>	Izrael állam létrejötte. Az olaj szerepe a régió történetében. Az iszlám és az iszlamizmus. Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

TÉMAKÖR: Mérlegen a magyar történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra + 2 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>Lábnymaink a nagyvilágban</i>	Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. Magyar művészek a világban.	<i>Javasolt személyek (altémánként 1-2):</i> Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása. A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése. Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai a 18. században és a 19. század első felében. Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.
<i>A magyar megmaradás kérdései</i>	Magyarország mint szuverén európai hatalom a középkorban. A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása. Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom. Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában. Új típusú kapcsolatépítés a rendszerátalakítás után a kisebbségbe került magyarsággal. A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Világjáró magyar utazókról szóló tablók készítése.

; bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről.

Tabló készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).

Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

1.24. HON- ÉS NÉPISMERET 6. ÉVFOLYAM

A hon- és népismeret tartalmazza a népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a Kárpát-medence, a magyar nemzet és a Magyarországon élő népek megismeréséhez, megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti a közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző tanítási területeket. Rendszerezett ismeretanyagként lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékeinek megismerésére, a különböző kultúrákat, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.

A tanulók felfedezik, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi hagyomány összeköti őket a múlttal, és segít nekik eligazodni a jelenben. Felismerik, hogy az emberiség évezredek óta felhalmozódott tapasztalatai a legegyszerűbb és éppen ezért a legfontosabb mindennapi kérdésekre adott gyakorlati válaszok tárházai. Megértik, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltség része.

A tantárgy megalapozza a tanulók nemzeti önismeretét, nemzettudatát, a tevékeny hazaszeretetet. Tudatosítja a tanulóknak, hogy először minden népnek a saját hagyományait, nemzeti értékeit kell megismernie, hogy azután a nemzetiségek, a szomszéd és rokon népek, valamint a világ többi népének kultúráját, az egyetemes értékeket, a köztük lévő kölcsönhatást is megérthesse. Ösztönöz a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület és a Kárpát-medence hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére, a még emlékezetből felidézhető vagy az élő néphagyományok gyűjtésére. Lehetőséget biztosít a Határtalanul! programban történő részvétel néprajzi megalapozásához. Bővíti a tanulók művelődéstörténeti ismereteit, erősíti a hagyományőrzést, kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését. Értékrendjével hozzájárul a tanulók értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai neveléséhez, a természettel való harmonikus kapcsolatuk kialakításához és a társadalomba való beilleszkedésükhöz.

A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A tananyag témakörei az ismeretek egymásra épülésével, rendszerben történő megjelenítésével lehetővé teszik, hogy a tanulók megismerjék, megértsék a hagyományos gazdálkodó életmód szemléletét, amely a természettel való harmonikus együttélésre alapult, valamint a polgári értékeken alapuló városi életforma sajátosságait is. Mintát kapnak a közösségi életforma működésére, az egymásnak nyújtott kölcsönös segítség megvalósítható formáira. Részesei lehetnek a játékok segítségével történő nevelés folyamatának, amely életkori sajátosságaiknak megfelelően nyújt mintát a családon belüli szerepek, feladatkörök elsajátítására.

Összegző értékelés a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfelelően alkalmazható (ötfokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel)

A hon- és népismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló tanári segítséggel jut el a nemzeti múlt, a szülőföld értékeinek megismeréséhez, a hagyományos népi élet és a népszokások megismeréséhez, a táji jellegzetességek felfedezéséhez. Tanári iránymutatással, segítséggel képes a hiteles források feldolgozására, a lényegkiemelésre.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló saját tapasztalatainak megosztása, önállóan gyűjtött információinak közvetítése, Megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési mintákat. Az információcsere változatos területeken valósulhat meg, a hagyományos auditív és vizuális csatornák mellett a digitális lehetőségek alkalmazásával.

A digitális kompetenciák Digitális kompetenciáit változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan és másokkal is együttműködve, céljai megvalósítása érdekében tudja alkalmazni. A digitális kultúra tantárgy keretében elsajátított ismereteit felhasználva mutatja be a választott témát.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló elsajátítja a hon- és népismeret alapfogalmait; Összehasonlítja a természeti környezet által meghatározott életmódbeli különbségeket, a közösségi szerepeket, a kölcsönös segítségnyújtáson alapuló társas munkavégzés jelenségeit

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló véleményét szabadon kifejti, azonban nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire is. Fejlődik, alakul az önismerete-énképe, nyitottá válik a másik ember élethelyzete iránt. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat,

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Kreatív alkotásokat tud létrehozni, valamint alkalmazza a művészi önkifejezés elemeit a tanult népművészeti motívumok és alkotások segítségével a szülőföld értékeinek megőrkítése során. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére A tanuló felelősséget érez munkavégzésének eredményéért és minőségéért, értékesnek tartja a másokkal való együttműködést.

6. évfolyam

A hon- és népismeret tantárgy a régebbi korok jellemző városi és falusi életet mutatja be, középpontba helyezve a mindennapi tevékenységeket, az ünnepi szokásokat

A tananyag épít az általános iskola korábbi évfolyamain tanult magyar nyelv és irodalom, vizuális kultúra, valamint testnevelés tantárgyakban megjelenő népköltészet, népzene, népművészet és néptánc ismeretekre. A tanulók előzetes tudásának figyelembevételével bővíti tovább a népi kultúra területeit. A rendszerbe foglalt ismeretanyag támogatja a meglévő tudáselemek aktivizálását, az új ismeretek rögzítését.

A tananyag központi eleme a néphagyományok élményszerű megismerése, amelyben a tanulók cselekvő módon vesznek részt, tapasztalati úton és személyes élményeken keresztül is jutnak el az elméleti ismeretekig. A pedagógusnak a tanulási folyamat koordinálása mellett segítenie kell a tanulók ismeretanyagának bővítésében

Egy-egy témakör komplex megismerése, élményszerű feldolgozása megvalósítható témahetek, tematikus hetek vagy projektnapok keretében is, amelyek lehetővé teszik az ismeretek többféle kontextusban történő vizsgálatát.

Ajánlott témák témahetek, tematikus hetek, projekt napok:

- 1./-Szülőföldünk értékei, helyi hagyományok megismerése
- 2./ A közösségi élet működésének megismerése. Pl. Községi alkalmak: társas munkák, vásár
- 3./ Ünnepek a családban és a közösségben: Pl. Karácsonyi népszokások
- 4./ Hungarikumok

A tanév során legalább egy alkalommal ajánlott ellátogatni a helyi vagy a közelben elérhető tájházba; hogy a tanulók autentikus környezetben találkozzanak a tárgyi kultúrával, és külső szakértői tudás igénybevételével részt vehessenek múzeumpedagógiai foglalkozáson.

Iskolánkban a Hon- és népismeret tantárgy a 6. évfolyamon kerül teljesítésre.

A hon- és népismeret tantárgy óraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	8
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Az én világom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megtapasztalja a legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzését;

megismeri a közvetlen környezetében található helyi értékeket, felhasználva a digitálisan elérhető adatbázisokat is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;

megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családtagok, a közösség emberi értékei iránti érzékenység fejlesztése

Kommunikációs készség fejlesztése

Az önálló ismeretszerzés erősítése egyéni képességekhez mérten

Hagyományos szerepek megismertetése a családban.

Az önálló ismeretszerzésben való jártasság növelése egyéni képességekhez mérten

Ismeretek megosztási készségének fejlesztése

Családi történetek, családfa

Szomszédság, rokonság fogalma, rokoni viszonyok, elnevezések

A település jellegzetes mesterségeinek megismerése tájházi látogatás során

Nagyszüleink, dédszüleink és a régebbi korok világának erkölcsi normái

FOGALMAK

család, rokon, közösség, helyi értékek, helytörténet, mesterség, foglalkozás, norma, épített környezet, természeti környezet, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Családfa készítése a rokoni viszonyok, elnevezések alkalmazásával

Családi történetek gyűjtése, mesélése a nagyszülők, dédszülők gyermekkorából. A megismert családi történetek megosztása – az önkéntesség betartásával – az osztályközösséggel

A helyi hagyományok megismerése

TÉMAKÖR: Találkozás a múlttal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Belátja, hogy a természet kínálta lehetőségek felhasználásának elsődleges szempontja a szükségletek kielégítése, a mértéktartás alapelvének követése.

megismeri a gazdálkodó életmódra jellemző újrahasznosítás elvét, és saját életében is törekszik ennek megvalósítására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megbecsüli az idősebb családtagok tudását, nyitott a korábbi nemzedékek életmódjának, normarendszerének megismerésére

Megismeri az eltérő természeti környezet és a különböző tájakon élő emberek ~~eltérő~~ életmódja közti különbséget.

Megismeri a néphagyományok közösségformáló, közösségmegtartó szerepét.

csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat;

meghatározott helyzetekben tanári segítséggel véleményt alkot, a társak véleményét meghallgatja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Ok-okozat összefüggések felismertetése

Kommunikációs készség fejlesztése

Az önálló ismeretszerzés erősítése

A környezettudatos szemlélet fejlesztése

Az életmódot befolyásoló természeti tényezők megismerésének bővítése

A változások felismerésének erősítése

A paraszti háztartás

Az egymásra utaltság, a közösen végzett munka jelentőségének megismerése

A lakókörnyezet funkciójának megértése

Mesterségek megismerése nyomán a fizikai munka megbecsülése, értékelése

A konyha és az ételkészítés eszközei

A szoba berendezése, bútorzata

A családon belüli munkamegosztás

Ünnepek, jeles napok

A keresztény ünnepek a népi hagyományokban:

Őszi jeles napok, ünnepek

Karácsonyi ünnepkör, köszöntők, színjátékszerű szokások

Farsangköszöntők, maszkos alakoskodások, iskolába toborzó szokások

Nagyböjt, böjti játékok, húsvéti ünnepkör szokásai

Májusfaállítás, pünkösdi szokások

Leány-, legényélet jellegzetességei, szokásai

A lakodalom, lakodalmi szokások

Életmód

A társas munkák és gazdasági, társadalmi jelentőségük

A munkaalkalmakhoz (aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó) kapcsolódó szokások és játékok

Hétköznapi és ünnepi viselet

Hagyományos paraszti ételek

A népi táplálkozás jellemzői

A gazdálkodó ember legfontosabb munkái

Gyermekjátékok

FOGALMAK

jurta, veremház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, sparhelt, munkasarok, , munkamegosztás;

ünnep, jeles nap, böjt, advent, betlehemezés, kiszehajtás, ; húsvét; pünkösödölés, pünkösdikirályné-járás, búcsú, leányélet, legényélet, lakodalom;

szántás, vetés, aratás, szüret, fonás, szövés, fonó, ing, gatyá, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, kukoricafosztó, vásár, körjáték, utánzó játék, eszközös játék, sport jellegű játék, népi játék, polgár, munkás, értelmiség, keresztlő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tanulmányi kirándulás a tájházba

A szűkebb és tágabb lakóhely életmódja és a háztípusai történeti változásainak elemzése fényképek, alapján

Az évszázaddal korábbi idők családon belüli, korosztályok és nemek szerinti munkamegosztás összehasonlítása a mai kor feladataival: heti munkaterv készítése saját, családon belüli feladatokkal, a munkaterv egy-egy kiválasztott elemének előadása

Népi játékok élményszerű elsajátítása: sport jellegű, mozgásos játékok, párválasztó játékok megtanulása és eljátszása

A különböző jeles napokhoz, keresztény ünnepi szokásokhoz kapcsolódó témanap, tematikus hét vagy témahét szervezése, tablókészítéssel, kiválasztott ünnephez kapcsolódó szokások hagyományhű, dramatikus megjelenítésével

A fonó, a kukoricafosztó vagy egyéb a társas munka szokásainak dramatikus feldolgozása a kapcsolódó játékok felelevenítésével, meséléssel

Vásári életképek bemutatása plakát vagy képregény készítésével

A szülőföld vagy egy választott táj jellegzetes népviseletének megismerése eredeti ruhadarabok, fotók vagy múzeumlátogatás segítségével.

A hétköznapi viselet elemeinek összehasonlítása a gyerekek ruházatával képek alapján. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása

A hagyományos paraszti táplálkozás jellemzőinek és a gyerekek étkezési szokásainak összevetése heti étrend készítésével.

Gyermekmondókák gyűjtése

TÉMAKÖR: Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink

ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

A pedagógus segítségével, megismerik a néprajzi tájak jellemzőit;
helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre;
nyitottá válik a hazánkban élő nemzetiségek kultúrája iránt.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Kialakul a hazaszeretet érzése a helyi értékek megismerésével

Megismeri a fontosabb a hungarikumokat;

tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A nemzeti identitástudat erősítése

A magyar népszokások, hagyományok, mint kulturális értékek megismertetése

Az önálló ismeretszerzés támogatása

Ismeretek megosztási készségének fejlesztése

Véleményalkotás gyakorlatának erősítése

Néprajzi tájak, tájegységek Magyarországon és a Kárpát-medencében

Dunántúl, Felföld, Alföld, és a kapcsolódó határon túli területek néprajzi jellemzői

Megismertetni a hazánkban élő nemzetiségek néhány-hagyományát

Természeti kincseink, az épített környezet értékei

A magyar tudomány és kultúra eredményei és alkotói a nagyvilágban

A hungarikumok

FOGALMAK

néprajzi csoport, nemzetiség, határainkon túl élő magyarok, nemzeti összetartozás, haza, hazaszeretet, hungarikum, világörökség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A határon túli magyarlakta területek, illetve a magyar nyelvterület nagy néprajzi tájainak azonosítása térképen. A magyar nyelvterületen élő néprajzi csoportok (pl. palóc, matyó, kun, székely), nemzetiségek (pl. német, szlovák, szerb, horvát) megnevezése

Egy-egy határon túli tájegység legfontosabb természeti kincseinek, épített örökségének, népszokásainak feldolgozása plakátkészítéssel csoportmunkában

Képek gyűjtése a megismert tájakra jellemző viseletekről, népi építészetéről, népművészetről, hagyományokról.

Képekből montázs készítése a nagy tájegységek területén lévő, a világörökség részét képező, illetve a magyar szellemi kulturális örökség helyszíneiről, nemzeti parkokról, hungarikumokról

Világhírű magyar művészek és tudósok bemutatása, lehetőség szerint prezentációk, digitális tartalmak segítségével

1.25. DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ 7. évfolyam

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való – a Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyra vonatkozó szemléletéhez igazodó – személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitágítja. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek.

Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak kortárs élethelyzetekben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszférá, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával.

Fejleszti a matematikai, gondolkodási kompetenciákat, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében.

Fejleszti a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek

magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében.

Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.

A dráma és a színház tantárgy értékelésénél a Nat irányelveivel összhangban az iskola választhat a fejlesztő, tanulást támogató és az összegző-minősítő eszközök használata között. Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak. Minden tanuló önmagához, saját fejlődési útjához mérten értékelendő. A tevékenységek értékelésében meghatározó szerepet kell kapnia a tanulói önértékelésnek, a társértékelésnek és a csoportos értékelési formáknak, fejlesztve ezzel a tanuló reflektivitását és érzelmi, szociális intelligenciáját. Az iskola ennek érdekében dönthet úgy, hogy elsősorban vagy kizárólag fejlesztő, tanulást támogató (pl. szöveges vagy egyes dramatikus formákra támaszkodó) értékelést alkalmaz.

A dráma és színház tantárgy a felső tagozat valamely évfolyamán heti egy órában kötelezően választandó, valamint a 11. évfolyamon a művészetek tantárgy keretében önálló tárgyként is választható. A dráma és színház tantárgy szervezése megvalósulhat projektnapok, témahét vagy tematikus hét keretében, továbbá tömbösítve

7. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulást.

A dráma és színház eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megteremtését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában.

A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.

A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési feladatokat és ismereteket a hozzárendelt óraszámokkal. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

Az 7–8. évfolyamon a dráma és színház tantárgy heti fél-fél óra kötelező óraszámmal rendelkezik, emellett a szabad órakeret terhére további óraszámokban, illetve más tantárgyakba, tanulási területekbe integráltan, esetleg moduláris formában jelenhet meg.

A 7. évfolyamon a dráma és színház tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Szabályjátékok, népi játékok	7
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	3
Dramaturgiai alapfogalmak	3
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	2
Színházi előadás megtekintése	3
Összes óraszám:	34

Témakör: Szabályjátékok, népi játékok

Javasolt óraszám: 7 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felfedezi a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;

megfigyeli, azonosítja és értelmezi a tárgyi világ jelenségeit;

felidézi a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;

kitalál és alkalmaz elképzelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;

tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire;

koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;

megfigyeli, azonosítja és értelmezi a környezetéből érkező hatásokra adott saját válaszait;

értelmezi önmagát a csoport részeként, illetve a csoportos tevékenység alkotó közreműködőjeként.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)

A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése

Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével

A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire

Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok

A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése

Csoportépítő játékok

Fogalmak

beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés

Javasolt tevékenységek

A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készített játékok, hanggyakorlatok)

Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel

Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával

Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban

A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok

Az egész csoport együttműködését igénylő játékok

Témakör: Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

fejleszti az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlatát;
adekvát módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;
felfedezi a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit (pl. a bábót és a maszkot);
használja a tér sajátosságaiban rejlő lehetőségeket;
felfedezi a feszültség élményét és szerepét a dramatikus tevékenységekben;
felismeri a helyzetek feldolgozása során a szerkesztésben rejlő lehetőségeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése

A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása

A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban

A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során

A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben

Kommunikációs játékok

Interakciós játékok

Fogalmak

drámajáték, kommunikáció, interakció

Javasolt tevékenységek

Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok

Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok

Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)

Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására

Témakör: Rögtönzés

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az alkotótevékenység során használja a megismert kifejezési formákat;

felfedezi a szerepbe lépésben és az együttjátzásban rejlő lehetőségeket;

felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A szerepbe lépésben és az együttjátzásban rejlő lehetőségek felfedezése

A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása

Rögtönzéses gyakorlatok közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével

Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában

A rögtönzés értelmezése, megvitatása

A rögtönzésre épülő alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák alkalmazása

Fogalmak

szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Javasolt tevékenységek

Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján

Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve

Szituációs játékok a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával, befejezetlen történetre

Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)

Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és közös értelmezése; a szereplők cselekvési lehetőségeinek keresése (célok, szándékok, gátak vizsgálata)

Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;

értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;

felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit;

alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása

A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása

Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása

Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak

forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

Javasolt tevékenységek

Spontán beszédre készítő gyakorlatok (pl. közös mondandó, történetgazda)

Feszültségteli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában

Közös történetalkotás feszültségteli jelenetekre építve

Analóg történetek alkotása, analóg helyzetek dramatikus feldolgozása

A távolítás egyéb technikáinak alkalmazása (pl. a megfordítás vagy a szerepcsere lehetőségeinek alkalmazása)

A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)

Távolítás más művészeti területek formanyelvének alkalmazásával

Témakör: Műalkotások feldolgozása

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;

felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A látott-hallott-olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő értelmezése

Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)

Az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerése és vizsgálata különféle dramatikus tevékenységekkel

Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával

Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése

Fogalmak

fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia

Javasolt tevékenységek

Ritmusjátékok a műelemzésben

Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése

Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal

Művészi szövegrészek, a (nép) hagyomány szövegeinek és/vagy más elemeinek felhasználása különböző dramatikus tevékenységekben

Témakör: Dramaturgiai alapfogalmak

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;

felismeri és azonosítja a dramatikus szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során

A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során

A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása

Fogalmak

szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény

Javasolt tevékenységek

Szerepjátékok megadott dramaturgiai szerkezetekre

Közös történetépítés dramatikus eszközökkel

A felépített és megjelenített történetek dramaturgiai szempontú elemzése

Témakör: A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felfedezi a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét;

felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A szöveg megjelenési formái a színpadon

A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése

A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zörej stb.)

A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.)

Bábhasználat, bábszínház

Mozgás és tánc a színpadon

Fogalmak

dialogus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték

Javasolt tevékenységek

Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek

Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során

Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal

Kapcsolatfelvétel, dialogus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben

A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi műfajok, stílusok

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése

Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban

A színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerése és azonosítása a látott előadásokban

Egyszerűbb stílusgyakorlatok

Fogalmak

tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus

Javasolt tevékenységek

A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel

A zene, az RITMUS színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában

Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok

Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz

A színházi műfajok, stílusok értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi előadás megtekintése

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felfedezi a színházi kommunikáció erejét;

felismeri a színházi élmény fontosságát;

a színházi előadást a dramatikus tevékenységek kiindulópontjául is használja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése

A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése

A színházi kommunikáció erejének felfedezése

A színházi élmény fontosságának felismerése

Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében

Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével

A színház közösségi feladatai, funkciói

Fogalmak

színháték, színhád, színész, néző, szervezési feladatok

Javasolt tevékenységek

A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

A színhád összetett hatásrendszerének vizsgálata

A szereplők és a történet színhádi ábrázolásának értelmezése

A színhádi térformáknak és használatuk következményeinek vizsgálata

A zene, a mozgás és a tánc színhádi szerepének, hatásának értelmezése

1.26. ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK 8. évfolyam

Az állampolgári ismeretek tantárgy célja a mindennapi életben történő eligazodás, az állampolgári létehez szükséges ismeretek, készségek, képességek elsajátítása, összességében a felnőttkori szerepekre való felkészülés-a demokratikus gondolkodás és a hazaszeretet megalapozása és erősítése

Az alapvető ismeretek elsajátításán túl fontos a közösségért történő felelősségvállalás, a hazaszeretet, a nemzeti öntudat kialakítása és megerősítése, a haza iránti kötelezettségek megismerése.

Az Állampolgári ismeretek kötődik a történelem, valamint az erkölcs és etika tantárgyakhoz. Ezen tantárgyak összehangolásával történhet a társas együttműködés a közösségi értékek és a felelősségvállalás kiemelésével, a közösségben való helyes viszony megalapozása. Épít a hon – és népismeret tantárgy ismeretanyagára, nevelési céljaira is. A tantárgy a földrajz tanuláshoz is kötődik, hiszen a lokális és a regionális szemlélet kialakítása, a társadalmi alrendszerek funkcióinak és az intézmények szerepének vizsgálata mindkét diszciplína fejlesztési feladatai között szerepel. Az állampolgári ismeretek tantárgynak is célja a pénzügyi tudatosság megalapozása és a fenntarthatóság kritériumainak megismertetése, ezért – mind az általános iskolai, mind a középiskolai képzés záró szakaszában – épít a földrajz keretében tanult gazdasági és pénzügyi ismeretekre.

Az állampolgári ismeretek tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló tanári segítséggel képes információkat gyűjteni, rendszerezni.

A kommunikációs kompetenciák: A véleménynyilvánítás és a vitakultúra fejlesztése az autonóm magatartás kialakulását és a másik ember iránti tiszteletet, a más vélemények mérlegelését egyaránt segíti.

A digitális kompetenciák: Az önálló és a társas tanulás folyamatában tanári segítséggel körültekintően választja ki az ismeretforrásokat, ha szükséges, tanácsot kér vagy tanácsot ad a médiahasználatról.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Nyitott annak átgondolására, hogy a tudományos-technológiai fejlődés, a környezetvédelemmel kapcsolatos problémák és a fenntarthatóság kérdésköre miképpen hat életútjára, családjára és hazájára.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló képes mások véleményét, figyelembe venni, amivel módosíthatja, átértékelheti, saját döntéseit. A társas tanulás közösségi élménye növeli önbizalmát, önbecsülését, egyúttal segíti reális énképének alakulását, és erősíti a közösségért történő felelősségvállalást.

A kooperatív tanulás révén az együttes tevékenység saját élménnyé válik. A tanuló társaival közös véleményt alakít ki, javaslatokat fogalmaz meg és terveket készít.

A társas tanulás lehetőségei olyan szituációkat és légkört teremtenek, amelyek biztosítják a tanuló szabad véleménynyilvánítását, tiszteletben tartva mások szempontjait.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló képességének megfelelően a néprajzi értékeket megismerve saját alkotásaival részt vesz a kulturális örökségek megtartásában.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mindennapi élethez kapcsolódó készségfejlesztés, a hivatali ügyintézés intézményeinek és alapvető eljárásainak megismerése, a munkavállaláshoz szükséges ismeretek és készségek megszerzése, fejlesztése elősegíti a tanulóknak a felnőtt szerepekre való felkészülését.

Célok:

A mindennapi életben történő eligazodás, az állampolgári léthez szükséges ismeretek, készségek, képességek elsajátítása.

Olyan tevékenységek kipróbálása és gyakorlása, amelyek segítik felkészülését a felnőtt szerepekre, megalapozzák a tájékozott, nyitott és érdeklődő személyiség és felelős polgári gondolkozás kialakulását. A tantárgy fontos terepe a közösségért történő felelősségvállalás kialakításának, hazaszeretetének, a nemzeti öntudat kialakításának és megerősítésének, a haza iránti kötelezettségek megismerésének.

A tantárgy több szállal kötődik a történelem, valamint az erkölcs és etika tantárgyakhoz. A közös tanulásterülethez tartozó ismeretek köre, a jelenségek és folyamatok értelmezése, az ok – okozati összefüggések érvényesítése, a mérlegelő gondolkodás megalapozása, a társas együttműködés, az egyén és közösség viszonyának kérdései, a közösségi értékek és a felelősségvállalás kiemelése, a társadalmi együttélés követelményeinek és dilemmáinak megbeszélése a történelem, az állampolgári ismeretek, az erkölcs és etika tantárgyak tanulásának folyamatos összehangolását és együttműködését feltételezi. Épít a hon – és népismeret tantárgy ismeretanyagára, nevelési céljaira is. A tantárgy a földrajz tanuláshoz is kötődik, hiszen a lokális és a regionális szemlélet kialakítása, a társadalmi alrendszerek funkcióinak és az intézmények szerepének vizsgálata mindkét diszciplína fejlesztési feladatai között szerepel. Az állampolgári ismeretek tantárgynak is célja a pénzügyi tudatosság megalapozása és a fenntarthatóság kritériumainak megismertetése, ezért – mind az általános iskolai, mind a középiskolai képzés záró szakaszában – épít a földrajz keretében tanult gazdasági és pénzügyi ismeretekre.

Az állampolgári ismeretek tantárgy épít a tanulók együttműködésére, az egyéni teljesítményre és érdeklődésre, valamint a tanulók csoportos tevékenységére. A pedagógus a nevelő – oktató munka során a tanulói tevékenységeket megszervező, irányító, illetve koordináló feladatai is megjelennek, a tanulási folyamatban a segítő-támogató szemléletmód jellemzi a tevékenységét. A tanuló teljesítményének értékelésében az önértékelés, a csoportos megbeszélés, a társak kölcsönös javaslatai is szerepet kaphatnak. A társas tanulás alkalmi révén a tanuló megtapasztalhatja a nézetek, vélemények sokféleségét, kifejezheti saját gondolatait, amelyekbe beépítheti mások értékes megnyilvánulásait, ezek révén fejlődhet önismerete és önértékelése is.

A *Családtörténeti kutatás*, a *Településkutatás* és a *Szakmák, foglalkozások, mesterség és hivatás* projektet az iskolai tematikus hetek, témahetek, projektnapok keretében valósíthatják meg a tanulócsoportok.

Összegző-minősítő értékelés (öt fokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel) javasolt a tanuló mindennapi életben való tájékozódásához kapcsolódó témakörök esetében (*Mindennapi ügyintézés; Felkészülés a felnőtt szerepekre; Köznevelés; Az egészségügyi rendszer és a szociális ellátás*) és *A magyar állam intézményei; Az állam szerepe a gazdaságban* témakörnél.

A tantárgy tanulási eredményei:

A témák bővülő egymásra épülése koherens rendszert alkot: a család, mint a társadalom legalapvetőbb intézménye, a tanuló településének megismerése, a lakóhely kulturális értékeinek kiemelése, az intézmények, szervezetek működésének, majd a nagyobb rendszerek funkciójának vizsgálata, a nemzeti közösséghez tartozás feltételeinek számbavétele, a nemzeti identitás alkotóelemeinek megbeszélése, a haza iránti kötelezettségek megismerése, a nemzeti/etnikai kisebbségi jogok azonosítása. Ezen témakörök egymásra épülésével a tanuló rendszerszemlélete is alakul: differenciált tudást szerezhet meg szűkebb és tágabb környezetéről, hazájáról és a társadalomról, amelyben él.

A tanuló elsajátítja a mindennapi életben alkalmazandó készségeket, tájékozódik a munka világában, megismeri a tudatos fogyasztóvá válás meghatározó és a fenntarthatóság alapvető szempontjait: támogatást kap a felnőtt élet szerepeire történő felkészüléséhez.

A tanulási eredmények az egyes témaköröknél külön történnek kifejtésre.

A 8. évfolyamon az állampolgári ismeretek tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Család; a családi szocializáció jellemzői, a hagyományos családmodell	4
A család gazdálkodása és pénzügyei	5
Településünk, lakóhelyünk megismerése	4
Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségeink	4
A magyar állam alapvető intézményei, az állam szerepe a gazdaságban	6
Mindennapi ügyintézés; felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	4
A fogyasztóvédelem alapjai	3
A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és szociális ellátás	4
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Család; a családi szocializáció jellemzői; a hagyományos családmodell

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

felismeri a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a családi kohézió alapelemeit, jellemzőit: együttműködés, szeretetközösség, kölcsönösség, tisztelet;

értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása

A kommunikációs készség fejlesztése

A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése

Az egymást követő generációk életútjának megismerése révén a történetiség saját élményű megtapasztalása

A hagyományos családmóddal közösségi és társadalmi fontosságának tudatosítása, a családi szerepek megismerése

A család fogalma és társadalmi szerepe; A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A családi szerepek; A családi szocializáció jellemzői

FOGALMAK

család, házasság, családi szerepek, gyermekvállalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

plakát készítése a családi szerepekről

Családtörténeti fotómontázs, digitális tartalmak összeállítása

Valós vagy elképzelt családtörténeti interjú készítése

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a családi háztartás összetevőit, értelmezi a család gazdálkodását meghatározó és befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a családi háztartás gazdasági-pénzügyi fenntarthatóságának és a környezettudatos életvitel kialakításának társadalmi jelentőségét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása

A kommunikációs készség fejlesztése

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A digitális kompetencia fejlesztése

A szövegértés, szövegalkotás fejlesztése

A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás támogatása

A háztartás fogalmának értelmezése

A család bevételeinek és kiadásainak csoportosítása

A tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásainak megismertetése,

A családok takarékosági lehetőségei, a környezettudatos életvitel

A családokra jellemző fogyasztási szokások

Családi költségvetés alapvető elemeinek megismerése,

FOGALMAK

családi háztartás, a család bevételei: jövedelmek, társadalmi juttatások, a tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, a család kiadásai: létszükségleti kiadások, jóléti (például kulturális, szabadidős és rekreációs) kiadások, rendkívüli kiadások, fogyasztás, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság, környezettudatosság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egy elképzelt családi bevételeinek és kiadásainak megtervezése

Infokommunikációs eszközök segítségével információk gyűjtése és értelmezése a család megtakarítási lehetőségeiről

Érvek összegyűjtése a tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásairól

Plakát vagy digitális eszközökkel elkészített produktum a bevételekről és a kiadásokról, a megtakarítási lehetőségekről

A környezettudatos életmód alakításának lehetőségeit, tényezőit feltáró képzet vagy valós riport készítése

TÉMAKÖR: Településünk, lakóhelyünk megismerése

ÓRASZÁM: 4 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

képes megkeresni a településének, lakóhelyének kulturális, néprajzi értékeit, a település történetének alapvető eseményeit és fordulópontjait. Tanári segítséggel ezeket értelmezi.

ismeri a saját településének, lakóhelyének alapvető jellemzőit, segítséggel értelmezi a településen működő intézmények és szervezetek szerepét és működését.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

képességeihez mérten társaival együttműködve a lakóhelyével kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg, tervet készít a település fejlesztésének lehetőségeiről;

felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A kommunikációs készség fejlesztése

A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése

A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

Az együttműködési és a szervezőkészség fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

Digitális kompetencia fejlesztése

A település, lakóhely környezeti sajátosságainak, történelmének megismerése

A település, lakóhely jellemzőinek megismerése

A település történelmi, kulturális, néprajzi értékeinek megismerése

A település, lakóhely közintézményei

A település fejlesztésének lehetőségei

A település, lakóhely alapvető jellemzői; A település történetének sajátosságai; A lakóhely kulturális értékei;
A településen működő intézmények és szervezetek

FOGALMAK

intézmény, önkormányzat, polgármester, polgármesteri hivatal, jegyző, egyház, vallási közösség, szervezet, karitatív szervezet, civil szervezet, alapítvány, településfejlesztés, társadalmi felelősség, fenntarthatóság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Településtörténeti kvíz összeállítása

Ötletbörze: a település fejlesztése, a település környezetének javítása

Plakát vagy digitális tartalom készítése a település közintézményeiről, működésükről

Önálló vagy társas együttműködés eredményeként tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről, például Lakóhelyem múltja, archív fotók felhasználásával (Lakóhelyünk múltja...); Lakóhelyem, ahogy én látom (Lakóhelyünk, ahogy mi látjuk...)

Helytörténeti tabló készítése

Tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről: múltja, környezeti-természeti és kulturális értékei, jellegzetes épületei

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségek

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfogalmazza a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

társaival megvitatja – tanári segítséggel - a nemzetek, nemzetállamok helyét és szerepét a globális világban;

tanári segítséggel értelmezi és társaival megbeszéli a honvédelem jelentőségét a globalizáció korában;

felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A kommunikációs készség fejlesztése

A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése

Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése

A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése

A közösség iránti kötelességtudat és felelősségérzet kialakítása, a patriotizmus és lokálpatriotizmus értelmezése

A honvédelem szerepének, lehetőségeinek, feladatainak megismerése

Más kultúrák iránti érdeklődés kialakítása

A nemzetállamok helye, szerepe és fontossága a globális világban

Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének megismerése, elemzése

Népek, nemzetiségek megismerése Magyarországon és a Kárpát-medencében

Nemzetfogalom, nemzeti identitás, nemzetállam; Lokálpatriotizmus, hazafiság, európaiság; Nemzetiségek, nemzetiségi jogok

FOGALMAK

nemzet, nemzeti identitás, honvédelem, nemzeti kisebbség, nemzetiség, nemzetiségi jogok, Európai Unió, jogok és kötelezettségek, hazaszeretet, globalizáció, nemzetpolitika

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fogalommagyarázat készítése

Forráselemzés: a nemzeti öntudat és a hazaszeretet megjelenése a művészeti alkotásokban

Digitális tartalmakkal támogatott előadás készítése a magyarországi nemzetiségek vagy egy nemzetiség hagyományairól, kultúrájáról

Vita a jogok és köteleységek egyensúlyáról

Gyűjtőmunka a honvédelem feladatairól, az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségekről

Lehetőség szerint a Honvédség állományából előadó meghívása az ország védelmével kapcsolatos feladatok témakörében

Tabló készítése az Európai Unió legfontosabb intézményeiről

TÉMAKÖR: A magyar állam alapvető intézményei; az állam szerepe a gazdaságban

ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését;

értelmezi a törvényalkotás folyamatát;

azonosítja az igazságszolgáltatás intézményeit és működésük jellemzőit;

értelmezi az állam gazdasági szerepvállalásának területeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a jogok és kötelességek közötti egyensúly kialakításának és fenntartásának fontosságát;

beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket;

felismeri a közteherviselés társadalmi és erkölcsi jelentőségét, kiemeli az adómorál javításának fontosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kommunikációs készség fejlesztése

Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A magyar állam alapvető intézményeinek megismerése, rendszerezése

A magyar állampolgárság feltételei

A törvényalkotás menete

Az igazságszolgáltatás intézményeinek és funkcióinak megismerése

Az igazságszolgáltatás szereplői és feladatkörük

Az állam feladatainak megismerése, gazdasági szerepének azonosítása

Az állam bevételeinek csoportosítása

A háztartások és az állam kapcsolatrendszere

A közteherviselés, az adózás társadalmi jelentősége

A magyar állam alapvető intézményei: köztársasági elnök, Országgyűlés, Kormány, Alkotmánybíróság; Az igazságszolgáltatás funkciója és jellemzői; A bíróságok és az ügyészségek; Az ügyvéd tevékenysége és szerepe; Az állam szerepe a gazdaságban

FOGALMAK

állam, államforma, állampolgárság, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvény, Kormány, Alkotmánybíróság, jogképeség, korlátozott jogképeség, intézmény,

polgári per, büntetőper, bíróság, ügyészség, ügyvéd, közhatalviselés, adó, adófajták, adómorál, pénzügyi tudatosság, rendvédelem, katasztrófavédelem;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Magyarország államformáiról időszalagos bemutató készítése

A törvényalkotás folyamatának bemutatása tanulói kiselőadás segítségével

Igazságszolgáltatás részei: plakát vagy digitális tartalom készítése

Vita: a közhatalviselés szerepéről, az adóelkerülés morális és gazdasági következményeiről

Szakértői mozaik: A magyar állam alapvető intézményei; Az állam szerepe a gazdaságban

Strukturált szövegalkotási feladat – az állami intézmények rendszerének vázlatos bemutatása

Plakát vagy digitális bemutató készítése az állampolgári jogokról és kötelezettségekről.

TÉMAKÖR: Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit, az alapvető ellátó rendszerek funkcióját és működési sajátosságait;

megismeri és értelmezi a diákmunka alapvető jogi feltételeit, kereteit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A kommunikációs készség fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése

Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

A mindennapi ügyintézés alapvető feladatai, a legfontosabb ügytípusok

Az elektronikus ügyintézés

A diákmunka jogi feltételeinek, speciális jellemzőinek megismerése

Foglalkozások, szakmák, hivatások szempontok csoportosítása, összehasonlítása

A munkaerőpiac alapvető feltételrendszerének megismerése

Az életpálya-tervezés kérdései

A mindennapi ügyintézés területei; Az állampolgár hivatali ügyintézése; Foglalkozások, szakmák, a szakmaszerkezet változásai

FOGALMAK

ügyfélkapu, kormányablak, kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, körjegyzőség, diákmunka, munkaszerződés, pályaaorientáció, életpálya-tervezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tabló készítése a családokat érintő legfontosabb hivatali ügytípusokról

Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról

Vita: a diákmunka szerepe és lehetőségei

Plakát készítése a pályaaorientációt meghatározó tényezőkről

A szakmák, foglalkozások, mesterség és hivatás projekthez kapcsolódva beszámoló készítése egy szakmáról, szakmacsoportról

TÉMAKÖR: A fogyasztóvédelem alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

fogyasztási szokásaiban érvényesíti a tudatosság szempontjait is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kommunikációs készség fejlesztése

A több nézőpontú, értelmező gondolkodás fejlesztése

A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása

Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

A döntési képesség fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A fogyasztóvédelem fogalmának értelmezése

A fogyasztóvédelem tipikus területei

A fogyasztói jogok és azok érvényesítésének lehetőségei

A fogyasztói társadalom kialakulása, sajátosságai: lehetőségek és veszélyek

A tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság, környezetvédelem kapcsolata

Szerkezeti és folyamatábra értelmezése – tanári segítséggel - a fogyasztói jogokról és a fogyasztói érdekek érvényesítéséről

A körütekintő vásárlást megalapozó tájékozódás fontosságának tudatosítása

-- Fogyasztóvédelem; fogyasztói jogok; tudatos fogyasztó

FOGALMAK

fogyasztóvédelem, fogyasztói jogok, fogyasztói társadalom, a fogyasztói érdekek védelme, tudatos fogyasztó, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fogyasztóvédelemi tájékoztató plakát készítése,

Elképzelte vagy valós fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése a sajtóból vagy a világháló segítségével

Animáció vagy prezentáció készítése a tudatos fogyasztói magatartás ismérveiről

Vita: a tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság kapcsolatáról

Folyamatábra készítése a fogyasztói társadalom kialakulásának hatásairól a természeti környezetre

TÉMAKÖR: A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás

ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

értelmezi az alapvető ellátórendszerek funkcióját.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása

A kommunikációs készség fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése

Digitális kompetencia fejlesztése

Az empátia erősítése

Az oktatási rendszer legfontosabb elemei, szereplői; felépítése, feladatai

Az egészségügyi ellátás szinterei, feladatai, szereplői

A szociális ellátórendszer feladatai, szerepe a társadalomban

A közfeladatot ellátó személyek (pl. pedagógusok, orvosok, mentők) feladatai, kiemelt társadalmi hasznosságuk megértése

A nagy ellátórendszerek társadalmi, gazdasági hatásainak megismerése

A köznevelési, az egészségügyi és a szociális intézmények jellemzői

FOGALMAK

köznevelés, felsőoktatás, szakképzés, egészségügyi rendszer, társadalombiztosítás, szociális ellátás, családtámogatás, kórház, rendelőintézet, szakorvos, háziorvos;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Továbbtanulási tanácsadó kiadvány szerkesztése 8. évfolyamos tanulók részére az egyes iskolatípusokról

Szakértői mozaik: oktatási rendszer, egészségügyi rendszer, szociális ellátás

Vita: a szociális ellátás szerepéről és a társadalmi szolidaritás fontosságáról

Szemponatok segítségével beszámoló készítése egy-egy ellátórendszer jellemzőiről: köznevelés, egészségügyi rendszer, szociális ellátás

Információ gyűjtése és digitális térkép készítése a település/járás vagy kerület/megye egészségügyi ellátást biztosító intézményeiről

Prezentáció készítése a valamelyik ellátórendszer működéséről

1.27. BIOLÓGIA 7-8. ÉVFOLYAM

A gondolkodás fejlesztése, mely magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer és környezete közötti kapcsolatok feltárását.

7: évfolyam

A 7.-évfolyamon a biológia tantárgy óraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakörök	Témakör neve	Óraszám
1. A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei	A biológia tudománya	4
2. Az élet kialakulása és szerveződése	Az élet kialakulása és szerveződése	10
3. Az élet formái, működése és fejlődése	Az élővilág fejlődése	8
	Az élővilág országai	18
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Bolygónk élővilága	12
4. Életközösségek vizsgálata	Életközösségek vizsgálata	10
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természeti értékek védelme	8
	Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján segítséggel következtetéseket fogalmaz meg;

a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, törekszik megfogalmazni, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, ismeri a tudósok munkáját és felelősségét, képet alkot a biológia fejlődéséről, érti a jelenkori kutatások jelentőségét;

tisztában van a mérhetőség jelentőségével, törekszik az elérhető legnagyobb pontosságra, de tisztában van ennek korlátaival is;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A Föld élővilágának teljességét magában foglaló bioszféra fogalmának, megismerése és védelmének a biológia kutatási céljaként való azonosítása

Néhány jelentős felismerés és felfedezés történeti bemutatása, értékelése

A biológiai ismeretek gyarapodásának az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése

FOGALMAK

bioszféra, élettudományok, tudományos probléma, ~~hipotézis~~, kísérlet, kísérleti változó, rendszer, környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, ~~áltudomány~~

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Kiselőadások, poszterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig (Pl. Arisztotelész, Galenus, Linné, Darwin, Watson és Crick)

Rövid beszámolók készítése az utóbbi évtizedekben orvosi Nobel-díjjal elismert, biológiai kutatásokkal megalapozott felfedezésekről (témák, kutatók, alkalmazások), beszélgetés a jelentőségükről

Kisfilmek megtekintése a biológia tudomány részterületeiről, a modern biológiáról

TÉMAKÖR: Az élet kialakulása és szerveződése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján ismeri és megnevezi a sejtmagvas sejtípus legfontosabb alkotórészeit.

képek, videók és mikroszkópos megfigyelések alapján összehasonlítja a növényi és az állati sejtek felépítését, példák alapján értelmezi az egysejtű életmód jellegzetességeit;

érti a többsejtűek szerveződési típusainak különbségét. **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

A mikroszkópok működési elvének megismerése, a használat készségének fejlesztése

A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése, a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük értelmezése

A biológiai energiaforrás szerepének megértése, típusainak megkülönböztetése

A növényi és az állati sejtípusok összehasonlítása

FOGALMAK

fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, biológiai információ, gén, anyagszere, szénforrás, energiaforrás, fotoszintézis, légzés, egysejtű, telep, szövet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fénymikroszkóp beállítása, egysejtűek megfigyelése természetes vízmintában vagy tenyészetben, növényi, állati szövetmetszetek vizsgálata, a látottak rögzítése rajzban, mobiltelefonnal és rövid szöveges leírással

Fénymikroszkópos sejtalkotók ábrázolása állati és/vagy növényi sejt rajzán

A sejtek felépítését és működését bemutató animációk, videók keresése, a látottak megbeszélése, összefoglalása

A baktériumok sokféle biológiai szerepének bemutatása konkrét példákon keresztül

Papucsállatka-tenyészet vizsgálata

TÉMAKÖR: Az élővilág fejlődése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer ismert részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

digitális eszközökkel képeket, videókat készít;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;

értelmezi a rátermettség és a természetes szelekció fogalmát, tudja, hogy azt a véletlenszerű események és az önszerveződés is befolyásolhatják;

elfogadja, hogy minden ember egy fajhoz tartozik és a nagyraeszek értékükben nem különböznek, a biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élővilág sokféleségének értékelése

Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők ismerete, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül

Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése

Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agytérfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása

Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok megértése

FOGALMAK

evolúció, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermettség, fajok sokfélesége, emberi evolúció, ősemberek, nagygrasszok, Homo sapiens

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az élővilág fejlődését bemutató időszalag készítése, a fontosabb mérföldkövek megjelenítése

A környezet és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggést bemutató példák elemzése, az alkalmazkodás tényezőinek és konkrét módjainak megfogalmazása

A nagygrasszok képviselőinek testfelépítése és a környezethez való alkalmazkodás közötti összefüggések bemutatása

Emberelődök testfelépítését (csontváz, testalkat, végtagok, koponya) bemutató rajzok, rekonstrukciók összehasonlítása

Az emberré válás folyamatát bemutató videó elemzése

TÉMAKÖR: Az élővilág országai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekbe besorolást végez;

konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlítja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megértése, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése, néhány példafaj bemutatása

Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével

FOGALMAK

fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, faj, kettős nevezéktan, virágtalan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, és a gerincesek osztályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Növény- és állatismeret segédkönyv (vagy hasonló kézikönyvek), mobiltelefon-applikációk és weboldalak keresése, használati módjuk tanulmányozása

Az élővilág országait bemutató törzsfa értelmezése

Mikroorganizmusok (planktonikus élőlények) és telepes élőlények mikroszkópos vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése

Fajok felismerése terepgyakorlaton, fajlista készítése a közvetlen környezetben

Kiselőadás a gombaszedéssel és -fogyasztással kapcsolatos tudnivalókról

Virágtalan, valamint egy- és kétszikű növények vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése

Gyűrűsférgek, puhatestűek, ízeltlábúak vizsgálata, tapasztalatok rajzos rögzítése

Kiselőadás összeállítása az állatvilág „legjeiről”

TÉMAKÖR: Bolygónk élővilága

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;

a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biómjait;

néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;

néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatot;

néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Bolygónk nagy életközösségeinek azonosítása tematikus térképen, a kontinensek néhány jellegzetes növény- és állatfajának megismerése

Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és a ~~biom-ökológiai~~ **biom-ökológiai** környezeti feltételek közti kapcsolat

Az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása

Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése

Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biomok élőlényeiből

A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése

Rendszerlemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület, éghajlati övezet, biomok, vízi életközösségek, függőleges zonalitás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A kontinensek élővilágát bemutató természetfilmek megtekintése, a látottak megbeszélése

A kontinensek, éghajlati övek jellemző életközösségeit bemutató tematikus térképek elemzése

Adatok gyűjtése a környezeti tényezők és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggésről, ezek alapján néhány jellegzetes példa bemutatása

Táplálkozási piramis/hálózat készítése a biomokra jellemző élőlényekről kapott vagy gyűjtött információk alapján

Növényföldrajzi és állattani elterjedési térképek értelmezése, összehasonlítása, a változások okainak és lehetséges következményeinek megbeszélése

A bioszférát, a biomokat kutató természettudósok (pl. Balogh János, Jacques-Yves Cousteau, Yann Arthus-Bertrand, Sir David Attenborough) filmrészleteinek megtekintése, megbeszélése

TÉMAKÖR: Életközösségek vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit;

a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kapcsolatokat;

élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;

esetleírások, filmek és saját megfigyelései alapján felismeri az adott életközösségek biológiai értékeit, értékeli a lakókörnyezetében található életközösségek környezeti állapotot és életminőséget javító hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása, környezeti igény és tűrőképesség közötti összefüggés felismerése

A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása

Az élőhely fogalmának ismerete az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése

Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások felismerése

FOGALMAK

életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, ~~indikátorszervezet~~, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, társulások fejlődése;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű levegőminőség- (pl. üledő por), vízminőség- (pl. gyorsteszték, algák és egysejtűek megfigyelése) és talajvizsgálatok (pl. szemcseméret, víztartalom, pH) elvégzése, mintavétel és elemzés

Az intézmény közelében lévő természetes vagy természetközeli életközösség megfigyelése, adatok gyűjtése, elemzése. Természetes életközösségek vizsgálata kirándulás, erdei iskola keretében, természettudományos, természetvédelmi és művészeti tevékenységek (fotózás, rajzolás, tárgykészítés) ötvözése

TÉMAKÖR: A természeti értékek védelme

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;

az életformák sokféleségét megőrzendő értéként kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, fellép a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;

segítséggel tájékozódik a környezetében található védett fajokról, életközösségekről, ezek eszmei értékéről és biológiai jelentőségéről, ismeri a hazai nemzeti parkok számát, területi elhelyezkedését,

egységben látja az életközösségek múltbeli, jelenkori és várható jövőbeli állapotát, felismeri és vállalja a jövőjük iránti egyéni és közösségi felelősséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A természetvédelem szükségessége melletti, az alkalmazható egyedi és rendszerszintű módszerek és szabályozási elvek ismerete

A gazdálkodás, a települések és az infrastruktúra fejlődése által előidézett, a természeti környezetre gyakorolt hatások azonosítása

Nemzeti parkjaink elnevezésének, területi elhelyezkedésének és sajátos biológiai értékeinek ismerete

A lakóhely közelében lévő védett területről önálló információ- és adatgyűjtés, a természetvédelemben való önkéntes szerepvállalásra való indíttatás erősítése

A védett faj, az eszmei érték fogalmának értelmezése konkrét példák alapján

FOGALMAK

tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, ökoturizmus, ökogazdálkodás, urbanizáció, környezettudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A környezet- és természetvédelem jeles napjaihoz (pl. Föld napja, víz napja, madarak és fák napja, környezetvédelmi világnap stb.) kapcsolódó iskolai programokba való, bekapcsolódás

Az iskola vagy a lakóhely közelében vállalható környezetvédelmi önkéntes tevékenység megismerése

A hazai nemzeti parkok életközösségeit, jellegzetes élőlényeit bemutató kiselőadások, virtuális séták összeállítása

Kirándulás valamely hazai nemzeti parkba, részvétel vezetett túrán, megfigyelés, fotózás, rajzolás, az eredményekből kiállítás rendezése

Biológia

A gondolkodás fejlesztése, mely magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer

A 8. évfolyamon a biológia tantárgy óraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakörök	Témakör neve	Javasolt óraszám
5. Az élővilág és az ember kapcsolata 6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	10
7. Az emberi szervezet felépítése, működése	Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	9
	Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	14
	Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	10
	Szaporodás, öröklődés, életmód	14
8. Életmód és egészség	Egészségmegőrzés, elsősegély	11
	Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;

ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;

kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;

példák alapján felismeri a globális környezeti problémák gazdasági és társadalmi összefüggéseit, a megelőzés, a kárcsökkentés és az alkalmazkodás stratégiáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak értelmezése

Az emberi populáció növekedésével, a települések és a gazdálkodás átalakulásával járó hatások konkrét példák alapján való elemzése, az élővilág változásával való összefüggésének vizsgálata

A fogyasztói létforma és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése

Az ökológiai gazdálkodáspéldákon alapuló bemutatása

Az éghajlatváltozási előrejelzések értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak áttekintése

FOGALMAK

biológiai sokféleség, fajgazdagság, fajtanemesítés, génmegőrzés, globális probléma, éghajlatváltozás, monokultúra, biogazdálkodás, tájgazdálkodás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A helyi szinttől a régió, a kontinensen át a globális szintig átívelő, a természetvédelemmel összefüggő esetek, példák keresése, az összefüggések feltárása

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;

kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, figyelembe véve az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testtájakat és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;

felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképessége közötti összefüggéseket;

alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;

tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;

felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen

Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése

A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőőveik, a mellkas csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen

A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövet csoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése

A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével

FOGALMAK

kültakaró, bőr(szövet), csont(szövet), koponyacsontok, gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztőővek, izom(szövet), hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az emberi test (férfi és női) anatómiáját bemutató videók, animációk, mobiltelefonos applikációk keresése, használata a testkép fejlesztésében

Mikroszkópi metszetek (és/vagy mikrofotók) vizsgálata, rajzos vázlat készítése (pl. bőr, csont, izomszövet)

A bőr rétegeinek megfigyelése állati szöveteken (pl. sertésszalonna), a bőr-, köröm- és hajápolással kapcsolatos kiselőadások tartása

A mozgásszervrendszer egyes részeinek felépítését és működését bemutató mozgatható makettek készítése (pl. kéz, kar)

Csontok szöveti felépítésének és összetételének vizsgálata: mézskőtartalom savval történő, a fehérjetartalom égetéssel történő igazolása, a tapasztalatok rajzos rögzítése

A gerincoszlop és a talpboltozat hajlatai jelentőségének vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése

Vita a testképzavarok kialakulásának okairól, a kortársak, a média és a család szerepének elemzése

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;

szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;

ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségiével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen

A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése

A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és összetétel adatainak értelmezése

A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcsere- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése

A szervezet folyadéktartalmának és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése

A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése

A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése

FOGALMAK

tápcsatorna, tápanyag, emésztőnedv, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcsere és gázcsere, szív, szívciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, vese, só- és vízháztartás, kiválasztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az emberi test belső szerveit bemutató makettek, torzók tanulmányozása

Szövettani ábrák, fotók elemzése, humán szövettani metszetek mikroszkópos vizsgálata

Élelmiszerek összetételi adatainak (címkeinek) gyűjtése, az adattípusok (tápanyagfajták, energiatartalom) értelmezése

Étrendtervezéssel összefüggő társas feladatok tervezése, elvégzése (pl. rajzolt, fotózott alapanyagokból tányérok, menük összeállítása)

Információk keresése a dohányzás káros hatásairól, a lehetséges egészségügyi kockázatok bemutatása, érvelés a saját és mások egészségmegőrzése mellett

Donders-féle tüdőmodell és dohányzógép PET palackból való elkészítése

A szív ciklust és az érrendszer működését bemutató animációk keresése, értelmezése

A keringési és a légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések, kísérletek elvégzése (pl. pulzusmérés, légzésszám, vitálkapacitás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma)

Dializáló készülék működési elvének megismerése, a művesekezelés lényegének közös értelmezése videó segítségével

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;

biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;

a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;

ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;

felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtjes elemeit

ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, az akaratlagos és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése

Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése

A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása, az idegi és a hormonális szabályozás kapcsolatának megértése

Az immunrendszer és a keringési szervrendszer közötti kapcsolat felismerése, a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejtípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése

A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése

FOGALMAK

központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, nemi mirigyek és hormonjaik, immunrendszer, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az agy és a gerincvelő szöveti felépítését, elhelyezkedését, felépítését bemutató ábrák, fotók, makettek, animációk, mobiltelefonos applikációk elemzése, a főbb részek azonosítása

Gerincvelői reflexet bemutató animációk keresése, a részek azonosítása, a működés megbeszélése

A szem és a fül felépítését és működését (látás, hallás, helyzet- és mozgásérzékelés) bemutató animációk keresése, megbeszélése

A látáshibák típusait bemutató ábrák, animációk összehasonlítása, a javítási lehetőségek (pl. szemüvegek) megbeszélése

Halláskárosodást okozó hatásokat, veszélyeket bemutató információk keresése, érvelés a halláskárosodás megelőzése mellett

A szem működésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: pupilla – szemlencse működése, térlátás – színtévesztés vizsgálata

A hallással kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: hallásküszöb, frekvenciatartomány, térbeliség

Kémiai ingerek érzékelésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: a négy alapíz érzékelése, szaglásvizsgálat

Bőrérzékeléssel kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: testrészek tapintópont sűrűség vizsgálata, hideg- és melegpontok vizsgálata

Összefoglaló táblázat szerkesztése a belső elválasztású mirigyekről, fontosabb hormonjaikról és azok hatásairól, a működési zavarok tüneteiről

Az immunrendszer működését bemutató rajzfilm megnézése, válaszolás feladatlapos kérdésekre

Információk keresése a Magyarországon kötelező védőoltásokról, az egyéni és a közösségi védettség fogalmának, kapcsolatának megbeszélése

TÉMAKÖR: Szaporodás, öröklődés, életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;

az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan fogadja tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismérveivel, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;

értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mértén tisztán, rendben tartja környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A női és a férfi nemiszervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása

A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése

Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása

A megtermékenyítés feltételeinek ismerete, a fogamzásgátló módszerek működésének megértése

A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete, a szülés fő szakaszainak és körülményeinek megbeszélése

A gének szerepének felismerése, az utódnemzedékek kialakulására vezető genetikai folyamatok egyszerű öröklésmentek példáján történő elemzése

A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete, a nemhez kapcsolt öröklődés néhány példájának áttekintése

Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért

A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése.

FOGALMAK

női és férfi ivarszervek, nemi jellegek, hímivarsejt és petesejt, gén, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés, szülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Az emberi nemek anatómiai különbségeit (elsődleges és másodlagos nemi jellegek) bemutató képek, animációk, mobiltelefonos applikációk tanulmányozása, ~~a különbségek megfogalmazása~~

A nemi érés folyamatáról, egyéni eltéréseiről szóló információk keresése, vélemények megvitatása

A megtermékenyítést és a magzati fejlődést bemutató fotósorozatok, animációk és videók tanulmányozása

Ábrák elemzése a szülés folyamatáról

Családi öröklésmeneteket bemutató ábrák, képek, családfák elemzése, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazása egy-egy példán

Genetikai betegségeket bemutató esettanulmányok megbeszélése, az esetek közötti hasonlóságok és különbségek megfogalmazása

TÉMAKÖR: Egészségmegőrzés, elsősegély

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

az egészséget személyes és közösségi értéként értelmezi, érdeklődik az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információk iránt

tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen;

az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan fogadja

értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;

ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;

tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;

felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;

a bekövetkezett balesetet, rosszulletet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);

tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása

Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete

A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti összefüggés, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése

A kórokozó, a fertőzés, a járvány és higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása esettanulmányok alapján

A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással, valamint a lakó- és munkakörnyezet tisztántartásával kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása

Az antibiotikumok betegségek elleni hatásosságának elmagyarázása, annak megértése, hogy a helytelen antibiotikum-használat felgyorsítja az ellenálló baktériumok kialakulását

A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzési lehetőségeinek megvitatása

Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása

Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása, szükség esetén alkalmazása, a sérült vagy beteg személy ellátásának (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása) megkezdése a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül

Az alapszintű újraélesztést szükségessé tevő helyzet felismerése, mellkaskompressziókkal történő alkalmazása

FOGALMAK

fertőzés, járvány, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, ételmiszer-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, alapszintű újraélesztés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Népegészségügyi adatsorok, grafikonok értelmezése (pl. szív- és érrendszeri betegségek, rákstatistikák, fertőző betegségek), a bemutatott helyzettel összefüggő értékelések megfogalmazása

Egészségnapon való részvétel, egészségmegőrzési tanácsadó szakértők meghívása,

Különböző élelmiszerek összetételét felsoroló információs anyagok összegyűjtése, összehasonlítása

Életkornak megfelelő étrendek összeállítása, iskolai kóstoló és/vagy vásár rendezése egyszerűen elkészíthető, egészséges ételekből (büféárak, sütemények)

Napjaink egyes nagyobb járványairól szóló filmek elemzése, a tanulságok megbeszélése

Alapvető elsősegélynyújtási ismeretek alkalmazásának gyakorlati bemutatása (pl. vérzések, gyakori rosszullétek, égési sérülések, sportbalesetek esetén)

Az egészséges életmód betegségmegelőzésben játszott szerepének bemutatása konkrét betegcsoportok példái alapján

1.28. KÉMIA 7.-8. ÉVFOLYAM

Célok, feladatok:

A kémia oktatása során egyrészt be kell mutatni a kémiának az élet minőségének javításában betöltött alapvető szerepét, az új anyagok előállításának szépségét és hasznosságát, másrészt maximálisan ki kell használni azt a lehetőséget, amit a kémia tárgyalásmódja (makro- szimbólum- és részecskeszint) nyújt a tanulók absztrakciós készségének fejlesztésében. Az oktatás minden szakaszában törekedni kell az élményszerűsége, a tanulók számára releváns és érdekes problémák kémiai vonatkozásainak bemutatására, a gyakorlatban használható tudás elsajátításának fontosságára. Az élményközpontú tanításnak arra kell összpontosítania, hogy a tanulók tudatába beépüljön: a kémiai ismeretek szükségesek az élőlényekben zajló folyamatok megértéséhez, a mindennapokban használt tárgyaink előállításához, feladata a tudatos vásárlási és anyagfelhasználási szokások kialakítása, az egészségvédelemhez és az élhető környezet megóvásához szükséges ismeretek és szemlélet biztosítása.

Ugyanakkor tisztában kell lennünk a fogalmi megértést nehezítő, valamint a kémiához viszonyuló pozitív attitűd ellen ható tényezőkkel (például kemofóbia, áltudományos nézetek) is.

Elkerülhetetlen a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek, primitív axiómák ütköztetése. A fogalmi megértést nehezítő további tényező a kémiai fogalmak néhány sajátossága. Az anyagok és jelenségek többszintű (makro-, részecske- és szimbólumszintű) értelmezése, számos kémiai fogalom elnevezésének és korszerű jelentésének ellentmondásossága, bizonyos fogalmak definiálatlansága, kontextustól függő jelentése, a tudományos és a köznyelvi jelentések különbözősége, valamint a kémia elméleti modelljeinek egymást kiegészítő, szimultán jellege miatt különösen fontos a tanuló gondolkodásának megismerése, a fogalmi megértési problémák feltárása és a metafogalmi tudás kialakítása. A kémia ismeretanyagát – a tanulók érdeklődési körétől függően – több szinten lehet megfogalmazni. Jelen helyitanterv a mindenki számára szükséges tartalmakat és fejlesztési célokat és kompetencia területeket tartalmazza.

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálatai során meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. A kritikai elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mérten hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.

Az általános iskolai kémiai ismeretek tanításának célja a természettudományok iránti érdeklődés felkeltése, a természettudományos szemléletmód kialakítása, valamint a kémiának a társadalom és az egyén életében betöltött szerepének bemutatása. Ezeket a célokat a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek kémiai vonatkozásainak tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetjük el. A kémiával való ismerkedés közben a tanulók olyan tapasztalatokon, kísérleteken nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhetnek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a benzingőz robbanásveszélye, a szén-monoxid és a klórgáz végzetes hatása). Az elsajátított ismeretek és a természettudományos szemlélet birtokában a tanulók – majd felnőttként is – egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre.

A kémiatanítás első szakaszának fő csomópontja az elemek, a vegyületek és a keverékek, illetve az atomok, a molekulák és az ionok megkülönböztetése, valamint a periódusos rendszer jelentőségének és használhatóságának megismerése. A kémiai szimbólumok (vegyjelek, képletek, reakcióegyenletek) és azok jelentésének tanítása háttérbe szorul az anyagok és folyamatok makroszintű és részecskeszintű értelmezésével szemben.

Ebben a szakaszban kezdődik el a részecskeszemlélet kialakítása, a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek ütköztetése is. A részecskeszemlélet kialakítása jól megválasztott, egyszerű kísérletekkel, valamint különböző modellek használatával történik. A modelleknek fontos szerepe van a részecskeszint és a makroszint kapcsolatának megértésében, valamint a szimbólumszint kialakításában. Már ebben a szakaszban is kiemelt figyelmet kell szentelni a tanulók gondolkodásának megismerésére, a fogalmi megértési problémák (tévképzetek, primitív axiómák) feltárására.

A 7–8. évfolyamon a kémia ismeretanyagának megközelítése elsősorban a tanulók előzetes tudására építve, jellemzően kísérleti tapasztalatok útján, illetve a mindennapi élet problémái felől történik. Ebben a szakaszban a tanulók által korábban megismert és gyakran pontatlanul használt fogalmakat pontosítjuk, egyértelműsítjük úgy, hogy az természettudományos szempontból is korrekt legyen. Kezdetben inkább a tanulók megfigyeléseire, kísérleti tapasztalataira adunk választ, folyamatosan bővítve ezzel a természettudományos ismereteket és készségeket. Később az addig megszerzett ismeretek birtokában lehetőség nyílik a mindennapi élet – gyakran bonyolult – problémáinak egyszerűsített magyarázatára is.

Nagyon fontos, hogy mind a kémiai tanulmányok, mind az egyes témakörök tárgyalása ne száraz leírással, hanem érdekes, a tanulók számára is izgalmas kérdések, problémák felvetésével, kísérletek bemutatásával kezdődjön.

A kémia életszerűségét erősíthetjük, a tanulók kémiai problémák iránti érzékenységét növelhetjük, ha a kémiaórákon állandó figyelmet és időt szentelünk a médiában felbukkanó kémiai jellegű hírek (pl. szén-monoxid-, mustgáz-, metil-alkohol-mérgezés, kémiai Nobel-díj-átadás, környezetkárosítások stb.) megbeszélésére.

A 7–8. évfolyamon a kémia tantárgy óraszám: 102 óra.

Témakör neve	Óraszám	
	7. o.	8. o.
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	6	10
Az anyagi halmazok	6	10
Atomok, molekulák és ionok	5	10
Kémiai reakciók	6	14
Kémia a természetben	5	10
Kémia a mindennapokban	6	14
Összes óraszám:	34	68

7. évfolyam

Témakör: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

Óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;

megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;

egyszerű modelleket (golyómodellt) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;

ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;

tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választhatjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, üleptetés);

megismeri néhány köznapit anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelési és manuális készség fejlesztése

A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása

Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása

Alkotás digitális eszközzel

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

Információkeresés digitális eszközzel

Hipotézisalkotás alapvető szinten

Az anyagi halmazok modellezése

A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata

A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése

Elválasztási műveletek

FOGALMAK

Modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció

TEVÉKENYSÉGEK

Filmek megtekintése, majd a látottak alapján a biztonságos, egészséget nem veszélyeztető kísérletezés körülményeinek meghatározása

Beszélgetés a veszélyességi jelek bevezetésének és egységesítésének szükségességéről

Néhány háztartási vegyszer (pl. sósav, hypo stb.) címkéjének megismerése, a veszélyességi jelek értelmezése

Poszter vagy digitális bemutató készítése a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközök jellemzésére (anyaguk, melegíthetőségük, felhasználási területük)

Tömegmérés táramérleggel, pl. egy kockacukor, vasgolyó, radír, kulcs tömegének mérése, a mérési pontosság megbeszélése, a tapasztalatok értelmezése

Térfogatmérés mérőhengerrel: víz térfogatának mérése, egyéb eszközök (pl. kémcső, főzőpohár, gyógyszer-, illetve mosószer-adagoló) térfogatának meghatározása, a mérési pontosság megbeszélése, becslés kis mennyiségű folyadékok térfogatára

Egyszerű tárgyak, testek (pl. kulcs, radír, dobókocka) tömegének és térfogatának megmérése táramérleggel, illetve vízkiszorítással, majd a sűrűségük kiszámítása, a mérési pontosságok alapján a sűrűségadat pontosságának megadása

Egyszerű becslések anyagok (pl. kakaópor, kristálycukor, porcukor) tömegére, térfogatára és sűrűségére, majd a mérésekkel és számolással kapott eredményekkel való összevetés

Gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok fizikai tulajdonságainak vizsgálata és táblázatos összehasonlítása, a levegő vizsgálata műanyag fecskendő kísérletben, a víz mint folyadék tulajdonságainak vizsgálata, a vas tulajdonságainak vizsgálata

A víz halmazállapot-változásainak vizsgálata, a kámfor és a mentol szublimációjának vizsgálata

A halmazállapot-változással kapcsolatos videofilmelek megtekintése és értelmezése a részecskeszemlélet alapján

Endoterm és exoterm folyamatok (pl. az alkohol és a víz elegyedésének) követése hőmérsékletméréssel/termoszóppal

A víz körforgásának értelmezése a víz halmazállapot-változásainak tükrében

Egyszerű magyar (esetleg idegen) nyelvű animációk keresése az interneten a víz körforgásával kapcsolatban, szövegkönyv (és narráció) készítése a filmhez

Szilárd keverékek (pl. só és homok) elválasztása oldással, szűréssel, bepárlással

A víz vagy vörösbort desztillációjának bemutatása, a desztilláció folyamatának értelmezése

A pálinkafőzés tanulmányozása videofilm segítségével, a folyamat értelmezése

Rózsavíz előállítása lepárlással vagy extrahálással

Homok és víz keverékének elválasztása ülepitéssel, dekantálással, illetve szűréssel

Alkoholos filctollak festékanyagainak elválasztása papírkromatográfiával

Háromkomponensű (konyhasó, homok, vaspor) keverék szétválasztásának megtervezése, a várható tapasztalatok megbecslése, a vizsgálat csoportokban történő megvalósítása, a tapasztalatok összevetése az előzetes elképzeléssel, a következtetések levonása

Egyszerű fényképgaléria készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez

Hasonló kísérletek keresése és gyűjtése videomegosztó portálok segítségével

Témakör: Az anyagi halmazok

óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;

képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;

a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;

különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;

tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;

részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;

példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az érvelési készség fejlesztése

A keverékek

Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása

Az oldatok és összetételük

Az oldódás

Elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal

Egyszerű kolloidok

FOGALMAK

Kémiai anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság,

tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek.

TEVÉKENYSÉGEK

Példák bemutatása a köznap életből elemre (pl. grafit, vörösréz, kén), vegyületre (pl. víz, nátrium-klorid, szőlőcukor) és keverékre (pl. benzin, levegő, sárgaréz)

Információgyűjtés néhány elem (pl. oxigén, nitrogén, bróm, hidrogén stb.) nyelvújításkori elnevezésével kapcsolatban

Köznap anyagok (pl. alufólia, mézsző, kockacukor) fizikai tulajdonságainak (szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos vezetés) összehasonlítása, táblázat és/vagy anyagismereti kártyák készítése

Egyszerű oldási kísérletek a „Mi miben oldódik?” kérdés eldöntésére, pl. vas, konyhasó, répacukor és jód oldódásának vizsgálata vízben, alkoholban és benzinben, kísérleti jegyzőkönyv elkészítése

Konyhasó oldhatóságának meghatározása kísérleti úton, az oldhatóság megadása x gramm só / 100 gramm víz értékben a vizsgálat hőmérsékletén

Grafikonok és táblázatok adatainak elemzése a különböző anyagok oldhatóságával, valamint egy anyag különböző hőmérsékleten való oldhatóságával kapcsolatban

A diffúziót szemléltető tanuló kísérletek elvégzése

A diffúziót részecskeszemlélet alapján bemutató magyar (vagy idegen) nyelvű animáció, illetve kisfilm keresése az internet segítségével, szövegkönyv (és narráció) készítése a filmhez

Az oldás sebességét befolyásoló tényezők kísérleti úton történő vizsgálata

Kristályok növesztése otthon (pl. konyhasó, timsó, kandiscukor)

Érvelés az otthon végezhető/végzendő kísérletek mellett és ellen

Oldatkészítési gyakorlat, adott tömegű és tömegszázalékos oldat elkészítése a laboratóriumi eszközök (mérleg, főzőpohár, mérőhenger, vegyszeres kanál, üvegbot) felhasználásával

Oldatkészítési gyakorlat, adott térfogatú és térfogatszázalékos oldat elkészítése laboratóriumi eszközök (pl. mérőhengerek, főzőpoharak, üvegbot, esetleg mérőlombik) felhasználásával

Példák gyűjtése a köznap életből tömeg- és térfogatszázalékos adatok megadására

Szövegkeresés és -értelmezés a fiziológiás sóoldat összetételéről és szerepéről az orvosi gyakorlatban

Nagyon egyszerű számítási feladatok elvégzése a tömegszázalék köréből

Híg szappanoldat, szörpök és limonádé készítése és tanulmányozása, összehasonlítása valódi oldatokkal

Gyümölcszselé és majonéz készítése és tanulmányozása

A tej, tejföl, mosógél, tusfürdő, kézkrém, köd, füst tanulmányozása

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ismert folyók, tavak, tengerek vizének összetétele” címmel

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Az emberiség történetének legfontosabb fémjei, ötvözetek” címmel

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ötvözetek a mindennapjainkban (acél/könnyűfém felni/lágyforrasztó stb.)” címmel

Egyszerű fényképgaléria vagy kollázs készítése az iskolában és otthon végzett kísérletekről, szövegaláírás hozzáadása a képekhez

Témakör: Atomok, molekulák és ionok

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;

szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;

ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;

tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;

fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);

tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;

érti egyszerű molekulák kialakulását (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), és fel tudja írni a képletüket;

érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}), és analógiás gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;

érti az ionvegyületek képletének megállapítását;

ismeri a köznapin anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);

érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Vitakészség fejlesztése

A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

Internetes források használatának fejlesztése

Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása

Az analógiás gondolkodás fejlesztése

Alkotás digitális eszközzel

Az atom felépítése és fontosabb jellemzői

Az atomok periódusos rendszere

A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői

Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján

Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai

FOGALMAK

Elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok.

TEVÉKENYSÉGEK

Atomszerkezeti modellező játékok keresése az interneten

A lángfestés jelenségének elvégzése vagy bemutatása, kapcsolat keresése a tűzijátékokkal

Atomok és molekulák modellezése, golyómodellek készítése gyurmából, hungarocell golyókból vagy papírkorongokból, az atomok méretviszonyainak megfigyelése

Az atomok, az ionok és a molekulák összehasonlítása táblázatos formában (pl. az oxigén példáján)

Információgyűjtés a periódusos rendszerről, poszter vagy prezentáció készítése a témával kapcsolatban

A periódusos rendszerrel kapcsolatos zeneművek meghallgatása

Kiselőadások a periódusos rendszer fontosabb, gyakoribb, érdekesebb elemeiről szakkönyvek és internetes források felhasználásával, a források megnevezésével

Projekt: a periódusos rendszer (művészi/vicces/informatív) elkészítése csoportokban kartonlapokból, kerámiacsempékből stb.

Magyar és idegen nyelvű, ingyen letölthető, periódusos rendszert megjelenítő mobiltelefonos/táblagépes applikációk feltérképezése, az alkalmazhatóságuk korlátjainak megállapítása

„Milyen a periódusos rendszer mint társasjáték?” – kreatív ötletek gyűjtése a periódusos rendszer társasjátékká való alakítására

Játék a vegyjelekkel: nevek kirakása vegyjelekből, a kedvenc vers egy szakaszának átírása vegyjelekkel, egyszerű szöveges vagy rajzos rejtvények készítése a vegyjelekkel, elemek nevével kapcsolatban

Információgyűjtés a fontosabb atomok vegyjelének eredetével kapcsolatban

Vita kezdeményezése a kémia jelrendszerének szükségessége kapcsán

Memóriakártyák készítése a fontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének (vegyjelének, képletének) megjegyzéséhez

Témakör: Kémiai reakciók

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;

ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);

ismeri a köznap élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);

ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;

ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;

ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése

Az analógias gondolkodás fejlesztése

Alkotás digitális eszközzel

A kémiai információk keresése és értelmezése

A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során

A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése

A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése

A reakciók energiaviszonyai

A kémiai változások típusai

A köznap életben jelentős kémiai reakciók

FOGALMAK

Kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, sav, bázis, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda.

TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása, a kémiai változás értelmezése (pl. a hurkapálca égése, a csillagszóró égése, a szódabikarbóna reakciója ételcettel, a vörösbor színének megváltozása szódabikarbóna hatására, a cukor karamellizációja, a meszes víz reakciója szén-dioxiddal stb.), a megfigyelések leírásának gyakorlása

Érdekes, akár bonyolultabb kémiai kísérletek megfigyelése videofilmeken, a kémiai változás értelmezése

A katalizátor hatásának bemutatása érdekes kísérleteken, pl. a hidrogén-peroxid bontása barnakőporral (vagy apróra vágott májdarabkával), a fejlődő oxigén kimutatása parázsló gyújtópálcával, kockacukor meggyújtása fahamu vagy teafű jelenlétében, keményítőemésztés hasnyálkivonat segítségével

A melegítőpárna működésének bemutatása

Az égés tanulmányozása, a gyors (gyufa égése, földgáz égése, borszesz égése, csillagszóró égése, magnézium égése) és lassú égés (rozsdásodás, korhadás) tanulmányozása egyszerű kísérletekkel

Néhány egyszerűbb égési folyamat szóegyenlettel történő felírása

Az égés feltételeinek vizsgálata, az éghetetlen zsebkendő kísérlet elvégzése

Információk gyűjtése a tüzesetekkel és a tűzoltással kapcsolatban

Kiselőadás a lakástűzek, erdőtüzek megelőzésével és a tűzoltással kapcsolatban

Videofilm megtekintése a hivatásos tűzoltók munkájával kapcsolatosan

Kiselőadás vagy poszter készítése „A korrózióvédelem” címmel

Endoterm reakciók keresése és gyűjtése az internet segítségével

Közismert savak (háztartási sósav, ecetsav, citromsav) tulajdonságainak vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel

A háztartásban megtalálható semleges, savas és lúgos oldatok kémhatásának vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel

Laboratóriumi és növényi indikátorok színváltozásának vizsgálata (lakmusz, fenolftalein, pH-papír, antociánok)

A laboratóriumi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése

Antociánok kivonása vöröskáposztából otthoni körülmények között, saját indikátorpapír készítése, a kivonás fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása

Háztartási tisztítószeres, oldatok, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata saját indikátorpapírral, a vizsgálatok fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása

Egyéb, akár otthoni körülmények között is elkészíthető növényi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése

A közömbösítés vizsgálata egyszerű laboratóriumi kísérletekkel, pl. az ecetsav reakciója szódával vagy szóda-bikarbónával, a háztartási sósav reakciója nátrium-hidroxid-oldattal

Néhány egyszerűbb közömbösítési folyamat szóegyenlettel történő felírása

A szűnyogcsípés fájdalmas érzésének csökkentése szódabikarbónás bedörzsöléssel – beszélgetés, vita, eszmecsere a módszer kémiai-biológiai háttéréről és hatékonyságáról

„A fény és a fotoszintézis folyamata” – biológiai □ fizikai □ kémiai témájú egyesített projekt, információgyűjtés szakkönyvekből, illetve az internetről, a téma bemutatása IKT-eszközökkel, kiselőadás vagy poszter formájában

Egyszerű fényképgaléria, kollázs vagy narrált kisvideó készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez, az elkészült digitális alkotás megosztása egymás között

Témakör: Kémia a természetben

óraszám: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;

ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;

érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;

kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;

azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;

kiselőadás vagy projektmunka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;

konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az értékelési és érvelési készség fejlesztése

A prezentációs készség fejlesztése

Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása

A véleményformálás támogatása

A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai

A levegőszennyezés forrásai és következményei

A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás

A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás

A fosszilis energiahordozók

FOGALMAK

Üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások.

TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű tanulókísérletek a levegő összetételének vizsgálatára, pl. az oxigén mennyiségének meghatározása a levegőben

Információgyűjtés és bemutató készítése „A légkör összetételének változása” címmel

Cikkek keresése a digitális és nyomtatott sajtóban a klímaváltozással kapcsolatban, tendenciák megfigyelése

Információgyűjtés és prezentáció vagy poszter készítése a levegőszennyezés következményeiről (a globális klímaváltozásról, a savas esőkről, az ózonpajzs sérüléséről, a szmogról)

Az esővíz kémhatásának vizsgálata

A savas esők hatásának modellezése egy levélen, a változások mikroszkópos megfigyelése

A savas esők épületekre, illetve műemlékekre gyakorolt hatásának modellezése egy mészkő- vagy márványdarabon

A fólia alatti növénytermesztés kérdésének érvekkel alátámasztott megvitatása

Eszmecsere az erős UV-sugárzás hatásairól

A napvédő krémek összetétele, a faktorszám függése az összetételtől

Porszennyezés egyszerű kísérleti vizsgálata a lakóhelyünkön, jegyzőkönyv-dokumentáció készítése, összehasonlítás az interneten talált adatokkal

Természetes vizek mintáinak vizsgálata bepárlással

Vízminták vizsgálata laboratóriumi vízvizsgáló készültek segítségével

A természetes vizek, folyók, tavak, tengerek szennyezéséről szóló filmek megtekintése, eszmecsere

Figyelemfelkeltő plakátok készítése a környezetvédelem fontosságával kapcsolatban, pl. a víztakarékosság, az energiafelhasználás csökkentése, a tudatos vásárlás, a műanyag hulladékok mennyiségének csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a vegyszertakarékos életmód kialakítása

Komposztáló készítése az iskolaudvaron

Ásvány- és kőzetgyűjtemény készítése, bemutatása

Látogatás egy, a lakóhelyhez közeli ásványtárban, ásvány- vagy kőzetlelőhelyen, múzeumban

Üzemlátogatás a helyi vagy egy regionális szennyvíztisztítóban, egy hulladéklerakóban vagy egy hulladékégetőben

Aktív tréning a szelektív hulladéktárolók szakszerű használatához („Mit hova dobjunk?”)

Iskolai papírgyűjtés szervezése

A fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos kisfilm megtekintése, eszmecsere a felhasználás mértékének csökkentéséről

Információgyűjtés a megújuló energiaforrások kémiai hátteréről, poszter vagy digitális bemutató készítése

Bemutató vagy 3-4 oldalas „mini” tanulmány készítése a lakóhely, település környezetvédelmi kérdéseiről – akár általánosan, akár egy konkrét téma kiemelésével

Komplex környezetvédelmi projekt: információgyűjtés a nyomtatott és digitális sajtóból, filmelemzések, üzemlátogatás, majd bemutató készítés, vagy akadályverseny szervezése a témában

Témakör: Kémia a mindennapokban

óraszám: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;

tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;

tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;

képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;

tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;

ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textília, mosószer) készül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A logikus gondolkodás készségének fejlesztése

A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása

Az áltudományos információk felismerésének támogatása

Élelmiszerek összetevői

Káros szenvedélyek

A vízkeménység

Mosószer, tisztítószer

Fertőtlenítőszer

Építőanyagok

A kőolaj

A legismertebb fémek

FOGALMAK

Gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, érc, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szén.

TEVÉKENYSÉGEK

Tudományos és áltudományos cikkek keresése a médiában, a szövegek elemzése, az áltudományosságra, megtévesztésre utaló jelek megfigyelése

A tudomany.hu honlap felkeresése, egy kémiai tárgyú cikk elemzése

Előadás felvételének megtekintése, eszmecsere

Egyszerű laboratóriumi vizsgálatok élelmiszerekkel, pl. keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérje kimutatása xantoprotein-próbával

Gyakran fogyasztott élelmiszereink címkéinek elemzése: összetétel, élelmiszer-adalékok

Játék: „Hány E-számot ismersz?” – ismert anyagok (nitrogén, aszkorbinsav, citromsav stb.) E-számainak kikeresése, összepárosítása

Természetes színezékek az élelmiszerekben: cékla, csalán, bodza, hagymahéj, indigó stb. alkalmazása, a színyanyagok kivonása növényekből, színük kémhatástól függő változásának vizsgálata

Az élelmiszerek tápanyag-összetételével és energiatartalmával kapcsolatos egyszerű számítások leírás alapján

Kémia, biológia, testnevelés közös projekt: „Az egészséges táplálkozás és életmód”

Cigarettadohány száraz lepárlása egyszerű kísérlettel, a lepárlás termékeinek (mérgező gázok, kátrány) megfigyelése

Információgyűjtés az elektromos cigarettáról, a füstben található anyagokról

Az alkoholizmussal és a metanol-mérgezéssel kapcsolatos cikkek keresése az elektronikus médiában, az etil-alkohol és a metil-alkohol tulajdonságainak és egészségkárosító hatásainak táblázatos összehasonlítása

Drogprevenciós előadás meghívott előadóval vagy kiselőadások a drogokról és azok hatásairól

Érvelő vita a legális és illegális drogok használatáról

Gyógyszercímke elemzése a tanórán, az információk értelmezése, a hatóanyag és a kísérőanyagok azonosítása, a gyógyszer hatásai, mellékhatásai, a gyógyszer szedésével kapcsolatos javaslatok értelmezése

A kemény és lágy víz összehasonlítása egyszerű tanuló kísérlettel (pl. szappan habzása különböző keménységű vizekben, vízlágyítás csapadékos vízlágyítással)

Szappanok, mosószerek, samponok, fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel

A hypo vizsgálata, színtelenítő hatásának megfigyelése egyszerű kémcsőkísérletekkel, a hypo és a háztartási sósav egymásra hatásának veszélyei

Fertőtlenítőszer a háztartásban (pl. alkohol, jód, ezüst, hidrogén-peroxid) – biztonságos felhasználásuk átbeszélése

Mosószer, szappan, hajsampon, tusfürdő, fogkrém, háztartási vízkőoldó, fertőtlenítő címkéjének elemzése, különös tekintettel az összetételükre és a használatukkal kapcsolatos óvintézkedésekre

Növényvédő szerek és festékek címkéjének elemzése, a használatukkal kapcsolatos óvintézkedések áttekintése

„Mennyire lehet »bio« az ilyen címkével ellátott termék?” címmel érvelő vita kezdeményezése

Látogatás egy biogazdaságban vagy kisfilm megtekintése egy ilyen termelési helyről

Építőanyagok (mészkő, égetett mész, oltott mész, cement, beton, üveg, polisztirolhab, poliuretánhab, kőzetgyapot) tanulmányozása egyszerű megfigyeléssel és kísérletekkel

Prezentáció készítése „Építőanyagok a múltban és napjainkban” címmel

A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos videofilm megtekintése és elemzése

A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos idegen nyelvű animáció szöveges narrációja

Kőolajpárlatok (pl. benzin, petróleum, szilárd paraffin) egyszerű laboratóriumi vizsgálata (oldási és oldódási kísérletek, sűrűség megfigyelése)

Kiselőadás vagy bemutató készítése „A gépjárművek motorhajtó anyagai” címmel

Videofilm megtekintése és megbeszélése a műanyagokkal, a műanyag hulladékokkal kapcsolatban

Ismertebb műanyagok égéstermékeinek vizsgálata

„Áldás vagy átok a műanyag?” – érvelő vita a műanyagok használata mellett és ellen

Textilminták összehasonlítása: gyapjú, pamut, selyem, műszál vizsgálata, ruhacímke elemzése, a mosási és tisztítási javaslatok elemzése

A kokszt, faszén, aktív szén otthoni felhasználási lehetőségeinek feltérképezése

Az aktív szén adszorpciós képességének vizsgálata

Gyakran használt fémek tulajdonságainak vizsgálata laboratóriumban, kapcsolat keresése a fém felhasználása és a tulajdonságai között

8. évfolyam

Témakör: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

Óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;

megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;

egyszerű modelleket (golyómodellt) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;

ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;

tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választhatjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, üleptetés);

megismeri néhány köznapit anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Megfigyelési és manuális készség fejlesztése

Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

Hipotézisalkotás alapvető szinten

A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata

A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása

Alkotás digitális eszközzel

Információkeresés digitális eszközzel

Az anyagi halmazok modellezése

A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése

Elválasztási műveletek

FOGALMAK

Modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció

TEVÉKENYSÉGEK

Filmek megtekintése, majd a látottak alapján a biztonságos, egészséget nem veszélyeztető kísérletezés körülményeinek meghatározása

Beszélgetés a veszélyességi jelek bevezetésének és egységesítésének szükségességéről

Néhány háztartási vegyszer (pl. sósav, hypo stb.) címkéjének megismerése, a veszélyességi jelek értelmezése

Poszter vagy digitális bemutató készítése a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközök jellemzésére (anyaguk, melegíthetőségük, felhasználási területük)

Tömegmérés táramérleggel, pl. egy kockacukor, vasgolyó, radír, kulcs tömegének mérése, a mérési pontosság megbeszélése, a tapasztalatok értelmezése

Térfogatmérés mérőhengerrel: víz térfogatának mérése, egyéb eszközök (pl. kémcső, főzőpohár, gyógyszer-, illetve mosószer-adagoló) térfogatának meghatározása, a mérési pontosság megbeszélése, becslés kis mennyiségű folyadékok térfogatára

Egyszerű tárgyak, testek (pl. kulcs, radír, dobókocka) tömegének és térfogatának megmérése táramérleggel, illetve vízkiszorítással, majd a sűrűségük kiszámítása, a mérési pontosságok alapján a sűrűségadat pontosságának megadása

Egyszerű becslések anyagok (pl. kakaópor, kristálycukor, porcukor) tömegére, térfogatára és sűrűségére, majd a mérésekkel és számolással kapott eredményekkel való összevetés

Gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok fizikai tulajdonságainak vizsgálata és táblázatos összehasonlítása, a levegő vizsgálata műanyag fecskendő kísérletben, a víz mint folyadék tulajdonságainak vizsgálata, a vas tulajdonságainak vizsgálata

A víz halmazállapot-változásainak vizsgálata, a kámfor és a mentol szublimációjának vizsgálata

A halmazállapot-változással kapcsolatos videofilmek megtekintése és értelmezése a részecskeszemlélet alapján

Endoterm és exoterm folyamatok (pl. az alkohol és a víz elegyedésének) követése hőmérsékletméréssel/termoszóppal

A víz körforgásának értelmezése a víz halmazállapot-változásainak tükrében

Egyszerű magyar (esetleg idegen) nyelvű animációk keresése az interneten a víz körforgásával kapcsolatban, szöveggönyv (és narráció) készítése a filmhez

Szilárd keverékek (pl. só és homok) elválasztása oldással, szűréssel, bepárlással

A víz vagy vörösbort desztillációjának bemutatása, a desztilláció folyamatának értelmezése

A pálinkafőzés tanulmányozása videofilm segítségével, a folyamat értelmezése

Rózsavíz előállítása lepárlással vagy extrahálással

Homok és víz keverékének elválasztása ülepítéssel, dekantálással, illetve szűréssel

Alkoholos filctollak festékanyagainak elválasztása papírkromatográfiával

Háromkomponensű (konyhasó, homok, vaspórázat) keverék szétválasztásának megtervezése, a várható tapasztalatok megbecslése, a vizsgálat csoportokban történő megvalósítása, a tapasztalatok összevetése az előzetes elképzeléssel, a következtetések levonása

Egyszerű fényképgaléria készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez

Hasonló kísérletek keresése és gyűjtése videomegosztó portálok segítségével

Témakör: Az anyagi halmazok

óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;

képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;

a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;

különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;

tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;

részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;

példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az érvelési készség fejlesztése

Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása

Elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal

A keverékek

Az oldatok és összetételük

Az oldódás

Egyszerű kolloidok

FOGALMAK

Kémiaiilag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek.

TEVÉKENYSÉGEK

Példák bemutatása a köznap életből elemre (pl. grafit, vörösréz, kén), vegyültre (pl. víz, nátrium-klorid, szőlőcukor) és keverékre (pl. benzin, levegő, sárgaréz)

Információgyűjtés néhány elem (pl. oxigén, nitrogén, bróm, hidrogén stb.) nyelvújításkori elnevezésével kapcsolatban

Köznapi anyagok (pl. alufólia, mézskő, kockacukor) fizikai tulajdonságainak (szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos vezetés) összehasonlítása, táblázat és/vagy anyagismereti kártyák készítése

Egyszerű oldási kísérletek a „Mi miben oldódik?” kérdés eldöntésére, pl. vas, konyhasó, répacukor és jód oldódásának vizsgálata vízben, alkoholban és benzinben, kísérleti jegyzőkönyv elkészítése

Konyhasó oldhatóságának meghatározása kísérleti úton, az oldhatóság megadása x gramm só / 100 gramm víz értékben a vizsgálat hőmérsékletén

Grafikonok és táblázatok adatainak elemzése a különböző anyagok oldhatóságával, valamint egy anyag különböző hőmérsékleten való oldhatóságával kapcsolatban

A diffúziót szemléltető tanulókísérletek elvégzése

A diffúziót részecskeszemlélet alapján bemutató magyar (vagy idegen) nyelvű animáció, illetve kisfilm keresése az internet segítségével, szövegkönyv (és narráció) készítése a filmhez

Az oldás sebességét befolyásoló tényezők kísérleti úton történő vizsgálata

Kristályok növesztése otthon (pl. konyhasó, timsó, kandiscukor)

Érvelés az otthon végezhető/végzendő kísérletek mellett és ellen

Oldatkészítési gyakorlat, adott tömegű és tömegszázalékos oldat elkészítése a laboratóriumi eszközök (mérleg, főzőpohár, mérőhenger, vegyszeres kanál, üvegbot) felhasználásával

Oldatkészítési gyakorlat, adott térfogatú és térfogatszázalékos oldat elkészítése laboratóriumi eszközök (pl. mérőhengerek, főzőpoharak, üvegbot, esetleg mérőlombik) felhasználásával

Példák gyűjtése a köznapi életből tömeg- és térfogatszázalékos adatok megadására

Szövegkeresés és -értelmezés a fiziológiás sóoldat összetételéről és szerepéről az orvosi gyakorlatban

Nagyon egyszerű számítási feladatok elvégzése a tömegszázalék köréből

Híg szappanoldat, szörpök és limonádé készítése és tanulmányozása, összehasonlítása valódi oldatokkal

Gyümölcszselé és majonéz készítése és tanulmányozása

A tej, tejföl, mosógél, tusfürdő, kézkrém, köd, füst tanulmányozása

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ismeret folyók, tavak, tengerek vizének összetétele” címmel

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Az emberiség történetének legfontosabb fémjei, ötvözetei” címmel

Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ötvözetek a mindennapjainkban (acél/könnyűfém felni/lágyforrasztó stb.)” címmel

Egyszerű fényképgaléria vagy kollázs készítése az iskolában és otthon végzett kísérletekről, szövegalkalmazás hozzáadása a képekhez

Témakör: Atomok, molekulák és ionok

óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;

szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;

ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;

tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;

fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);

tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;

érti egyszerű molekulák kialakulását (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), és fel tudja írni a képletüket;

érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}), és analógias gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;

érti az ionvegyületek képletének megállapítását;

ismeri a köznapi anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);

érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Vitakészség fejlesztése

A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

Internetes források használatának fejlesztése

Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása

Az analógiás gondolkodás fejlesztése

Alkotás digitális eszközzel

Az atom felépítése és fontosabb jellemzői

Az atomok periódusos rendszere

A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői

Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján

Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai

FOGALMAK

Elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok.

TEVÉKENYSÉGEK

Atomszerkezeti modellező játékok keresése az interneten

A lángfestés jelenségének elvégzése vagy bemutatása, kapcsolat keresése a tűzijátékokkal

Atomok és molekulák modellezése, golyómodellek készítése gyurmából, hungarocell golyókból vagy papírkorongokból, az atomok méretviszonyainak megfigyelése

Az atomok, az ionok és a molekulák összehasonlítása táblázatos formában (pl. az oxigén példáján)

Információgyűjtés a periódusos rendszerről, poszter vagy prezentáció készítése a témával kapcsolatban

A periódusos rendszerrel kapcsolatos zeneművek meghallgatása

Kiselőadások a periódusos rendszer fontosabb, gyakoribb, érdekesebb elemeiről szakkönyvek és internetes források felhasználásával, a források megnevezésével

Projekt: a periódusos rendszer (művészi/vicces/informatív) elkészítése csoportokban kartonlapokból, kerámiacsempékből stb.

Magyar és idegen nyelvű, ingyen letölthető, periódusos rendszert megjelenítő mobiltelefonos/táblagépes applikációk feltérképezése, az alkalmazhatóságuk korlátjainak megállapítása

„Milyen a periódusos rendszer mint társasjáték?” – kreatív ötletek gyűjtése a periódusos rendszer társasjátékká való alakítására

Játék a vegyjelekkel: nevek kirakása vegyjelekből, a kedvenc vers egy szakaszának átírása vegyjelekkel, egyszerű szöveges vagy rajzos rejtvények készítése a vegyjelekkel, elemek nevével kapcsolatban

Információgyűjtés a fontosabb atomok vegyjelének eredetével kapcsolatban

Vita kezdeményezése a kémia jelrendszerének szükségessége kapcsán

Memóriakártyák készítése a fontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének (vegyjelének, képletének) megjegyzéséhez

Témakör: Kémiai reakciók

óraszám: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;

ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);

ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);

ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;

ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;

ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése

Az analógiás gondolkodás fejlesztése

Alkotás digitális eszközzel

A kémiai információk keresése és értelmezése

A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során

A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése

A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése

A reakciók energiaviszonyai

A kémiai változások típusai

A köznapiban életben jelentős kémiai reakciók

FOGALMAK

Kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, sav, bázis, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda.

TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása, a kémiai változás értelmezése (pl. a hurkapálca égése, a csillagszóró égése, a szódabikarbóna reakciója ételleccel, a vörösbőr színének megváltozása szódabikarbóna hatására, a cukor karamellizációja, a meszes víz reakciója szén-dioxiddal stb.), a megfigyelések leírásának gyakorlása

Érdekes, akár bonyolultabb kémiai kísérletek megfigyelése videofilmeken, a kémiai változás értelmezése

A katalizátor hatásának bemutatása érdekes kísérleteken, pl. a hidrogén-peroxid bontása barnakőporral (vagy apróra vágott májdarabkákkal), a fejlődő oxigén kimutatása parázsló gyújtópálcával, kockacukor meggyújtása fahamu vagy teafű jelenlétében, keményítőemésztés hasnyálmivonattal segítségével

A melegítőpárna működésének bemutatása

Az égés tanulmányozása, a gyors (gyufa égése, földgáz égése, borszesz égése, csillagszóró égése, magnézium égése) és lassú égés (rozsdásodás, korhadás) tanulmányozása egyszerű kísérletekkel

Néhány egyszerűbb égési folyamat szóegyenlettel történő felírása

Az égés feltételeinek vizsgálata, az éghetetlen zsebkendő kísérlet elvégzése

Információk gyűjtése a tüzesetekkel és a tűzoltással kapcsolatban

Kiselőadás a lakástűzek, erdőtüzek megelőzésével és a tűzoltással kapcsolatban

Videofilm megtekintése a hivatásos tűzoltók munkájával kapcsolatosan

Kiselőadás vagy poszter készítése „A korrózióvédelem” címmel

Endoterm reakciók keresése és gyűjtése az internet segítségével

Közismert savak (háztartási sósav, ecetsav, citromsav) tulajdonságainak vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel

A háztartásban megtalálható semleges, savas és lúgos oldatok kémhatásának vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel

Laboratóriumi és növényi indikátorok színváltozásának vizsgálata (lakmusz, fenolftalein, pH-papír, antociánok)

A laboratóriumi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése

Antociánok kivonása vöröskáposztából otthoni körülmények között, saját indikátorpapír készítése, a kivonás fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása

Háztartási tisztítószeres, oldatok, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata saját indikátorpapírral, a vizsgálatok fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása

Egyéb, akár otthoni körülmények között is elkészíthető növényi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése

A közömbösítés vizsgálata egyszerű laboratóriumi kísérletekkel, pl. az ecetsav reakciója szóddával vagy szóddabikarbónával, a háztartási sósav reakciója nátrium-hidroxid-oldattal

Néhány egyszerűbb közömbösítési folyamat szóegyenlettel történő felírása

A szúnyogcsípés fájdalmas érzésének csökkentése szóddabikarbónás bedörzsöléssel – beszélgetés, vita, eszmecsere a módszer kémiai-biológiai háttéréről és hatékonyságáról

„A fény és a fotoszintézis folyamata” – biológiai □ fizikai □ kémiai témájú egyesített projekt, információgyűjtés szakkönyvekből, illetve az internetről, a téma bemutatása IKT-eszközökkel, kiselőadás vagy poszter formájában

Egyszerű fényképgaléria, kollázs vagy narrált kisvideó készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez, az elkészült digitális alkotás megosztása egymás között

Témakör: Kémia a természetben

óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;

ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;

érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;

kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;

azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;

kiselőadás vagy projektmunka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;

konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az értékelési és érvelési készség fejlesztése

A prezentációs készség fejlesztése

Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása

A véleményformálás támogatása

A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai

A levegőszennyezés forrásai és következményei

A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás

A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás

A fosszilis energiahordozók

FOGALMAK

Üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások.

TEVÉKENYSÉGEK

Egyszerű tanulókísérletek a levegő összetételének vizsgálatára, pl. az oxigén mennyiségének meghatározása a levegőben

Információgyűjtés és bemutató készítése „A légkör összetételének változása” címmel

Cikkek keresése a digitális és nyomtatott sajtóban a klímaváltozással kapcsolatban, tendenciák megfigyelése

Információgyűjtés és prezentáció vagy poszter készítése a levegőszennyezés következményeiről (a globális klímaváltozásról, a savas esőkről, az ózonpajzs sérüléséről, a szmogról)

Az esővíz kémhatásának vizsgálata

A savas esők hatásának modellezése egy levélen, a változások mikroszkópos megfigyelése

A savas esők épületekre, illetve műemlékekre gyakorolt hatásának modellezése egy mészkő- vagy márványdarabon

A fólia alatti növénytermesztés kérdésének érvekkel alátámasztott megvitatása

Eszmecsere az erős UV-sugárzás hatásairól

A napvédő krémek összetétele, a faktorszám függése az összetételtől

Porszennyezés egyszerű kísérleti vizsgálata a lakóhelyünkön, jegyzőkönyv-dokumentáció készítése, összehasonlítás az interneten talált adatokkal

Természetes vizek mintáinak vizsgálata bepárlással

Vízminták vizsgálata laboratóriumi vízvizsgáló készülékek segítségével

A természetes vizek, folyók, tavak, tengerek szennyezéséről szóló filmek megtekintése, eszmecsere

Figyelemfelkeltő plakátok készítése a környezetvédelem fontosságával kapcsolatban, pl. a víztakarékosság, az energiafelhasználás csökkentése, a tudatos vásárlás, a műanyag hulladékok mennyiségének csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a vegyszertakarékos életmód kialakítása

Komposztáló készítése az iskolaudvaron

Ásvány- és kőzetgyűjtemény készítése, bemutatása

Látogatás egy, a lakóhelyhez közeli ásványtárban, ásvány- vagy kőzetlelőhelyen, múzeumban

Üzemlátogatás a helyi vagy egy regionális szennyvíztisztítóban, egy hulladéklerakóban vagy egy hulladékégetőben

Aktív tréning a szelektív hulladéktárolók szakszerű használatához („Mit hova dobjunk?”)

Iskolai papírgyűjtés szervezése

A fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos kisfilm megtekintése, eszmecsere a felhasználás mértékének csökkentéséről

Információgyűjtés a megújuló energiaforrások kémiai hátteréről, poszter vagy digitális bemutató készítése

Bemutató vagy 3-4 oldalas „mini” tanulmány készítése a lakóhely, település környezetvédelmi kérdéseiről – akár általánosan, akár egy konkrét téma kiemelésével

Komplex környezetvédelmi projekt: információgyűjtés a nyomtatott és digitális sajtóból, filmelemzések, üzemlátogatás, majd bemutató készítés, vagy akadályverseny szervezése a témában

Témakör: Kémia a mindennapokban

óraszám: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;

tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;

tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;

tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;

képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;

tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;

ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textília, mosószer) készül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A logikus gondolkodás készségének fejlesztése

A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása

Az általános tudományos információk felismerésének támogatása

Élelmiszerek összetevői

Káros szenvedélyek

A vízkeménység

Mosószer, tisztítószer

Fertőtlenítőszer

Építőanyagok

A kőolaj

A legismertebb fémek

FOGALMAK

Gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, érc, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szenek.

TEVÉKENYSÉGEK

Tudományos és áltudományos cikkek keresése a médiában, a szövegek elemzése, az áltudományosságra, megtévesztésre utaló jelek megfigyelése

A tudomany.hu honlap felkeresése, egy kémiai tárgyú cikk elemzése

Előadás felvételének megtekintése, eszmecsere

Egyszerű laboratóriumi vizsgálatok élelmiszerekkel, pl. keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérje kimutatása xantoprotein-próbával

Gyakran fogyasztott élelmiszereink címkéinek elemzése: összetétel, élelmiszer-adalékok

Játék: „Hány E-számot ismersz?” – ismert anyagok (nitrogén, aszkorbinsav, citromsav stb.) E-számainak kikeresése, összepárosítása

Természetes színezékek az élelmiszerekben: cékla, csalán, bodza, hagymahéj, indigó stb. alkalmazása, a színyanyagok kivonása növényekből, színük kémhatástól függő változásának vizsgálata

Az élelmiszerek tápanyag-összetételével és energiatartalmával kapcsolatos egyszerű számítások leírás alapján

Kémia, biológia, testnevelés közös projekt: „Az egészséges táplálkozás és életmód”

Cigarettdohány száraz lepárlása egyszerű kísérlettel, a lepárlás termékeinek (mérgező gázok, kátrány) megfigyelése

Információgyűjtés az elektromos cigarettáról, a füstben található anyagokról

Az alkoholizmussal és a metanol-mérgezéssel kapcsolatos cikkek keresése az elektronikus médiában, az etil-alkohol és a metil-alkohol tulajdonságainak és egészségkárosító hatásainak táblázatos összehasonlítása

Drogprevenációs előadás meghívott előadóval vagy kiselőadások a drogokról és azok hatásairól

Érvelő vita a legális és illegális drogok használatáról

Gyógyszercímke elemzése a tanórán, az információk értelmezése, a hatóanyag és a kísérőanyagok azonosítása, a gyógyszer hatásai, mellékhatásai, a gyógyszer szedésével kapcsolatos javaslatok értelmezése

A kemény és lágy víz összehasonlítása egyszerű tanulókísérlettel (pl. szappan habzása különböző keménységű vizekben, vízlágyítás csapadékos vízlágyítással)

Szappanok, mosószer, samponok, fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel

A hypo vizsgálata, színtelenítő hatásának megfigyelése egyszerű kémcsőkísérletekkel, a hypo és a háztartási sósav egymásra hatásának veszélyei

Fertőtlenítőszer a háztartásban (pl. alkohol, jód, ezüst, hidrogén-peroxid) – biztonságos felhasználásuk átbeszélése

Mosószer, szappan, hajsampon, tusfürdő, fogkrém, háztartási vízkőoldó, fertőtlenítő címkéjének elemzése, különös tekintettel az összetételükre és a használatukkal kapcsolatos óvintézkedésekre

Növényvédő szerek és festékek címkéjének elemzése, a használatukkal kapcsolatos óvintézkedések áttekintése

„Mennyire lehet »bio« az ilyen címkével ellátott termék?” címmel érvelő vita kezdeményezése

Látogatás egy biogazdaságban vagy kisfilm megtekintése egy ilyen termelési helyről

Építőanyagok (mészkő, égetett mész, oltott mész, cement, beton, üveg, polisztirollhab, poliuretánhab, kőzetgyapot) tanulmányozása egyszerű megfigyeléssel és kísérletekkel

Prezentáció készítése „Építőanyagok a múltban és napjainkban” címmel

A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos videofilm megtekintése és elemzése

A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos idegen nyelvű animáció szöveges narrációja

Kőolajpárlatok (pl. benzin, petróleum, szilárd paraffin) egyszerű laboratóriumi vizsgálata (oldási és oldódási kísérletek, sűrűség megfigyelése)

Kiselőadás vagy bemutató készítése „A gépjárművek motorhajtó anyagai” címmel

Videofilm megtekintése és megbeszélése a műanyagokkal, a műanyag hulladékokkal kapcsolatban

Ismertebb műanyagok égéstermékeinek vizsgálata

„Áldás vagy átok a műanyag?” – érvelő vita a műanyagok használata mellett és ellen

Textilminták összehasonlítása: gyapjú, pamut, selyem, műszál vizsgálata, ruhacímke elemzése, a mosási és tisztítási javaslatok elemzése

A koks, faszén, aktív szén otthoni felhasználási lehetőségeinek feltérképezése

Az aktív szén adszorpciós képességének vizsgálata

Gyakran használt fémek tulajdonságainak vizsgálata laboratóriumban, kapcsolat keresése a fém felhasználása és a tulajdonságai között

1.29. FIZIKA 7-8. ÉVFOLYAM

A fizika oktatásának célja, hogy a tanuló aktív problémamegoldóként a legkorszerűbb fizikai, tudományos ismereteket és készségeket sajátítsa el.

A legfőbb feladat a természettudományos és más alapkompetenciák fejlesztése, a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság és tudásvágy megerősítése, a sikerélmény biztosítása, a tantárgy megszerettetése, a fizika további tanulásának érzelmi és értelmi magalapozása.

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a fizika tantárgy tanításának és tanulásának legfőbb célja és feladata a tanulók felkészítése, megerősítése mind a személyiségük, tudásuk, készségük és képességük, mind a gondolkodásuk fejlesztésével arra, hogy majd boldoguljanak, helytálljanak magánéletükben, élethivatásukban és a 21. századi társadalomban.

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

7. évfolyam

A 7. évfolyamon a fizika tantárgy óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Bevezetés a fizikába	8
Mozgás közlekedés és sportolás közben	10
Lendület és egyensúly	10
Az energia	6
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Bevezetés a fizikába

ÓRASZÁM: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével;

értelmezi a mért fizikai adatokat. Méréseket végez.

segítséggel értelmezni tud egy jelenséget, megfigyelést valamilyen korábban megismert, vagy saját maga által alkotott egyszerű elképzelés alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeléseket és kísérleteket végez a környezetében, az abból származó tapasztalatokat rögzíti;

felismeri a tudomány által vizsgálható jelenségeket,

hétköznapi eszközökkel méréseket végez, rögzíti a mérések eredményeit, ennek során helyesen használja a közismert mértékegységeket;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A fizika tudománya által vizsgálható jelenségek felismerése,

A testek mérhető tulajdonságai: a hosszúság, térfogat, tömeg jele, mértékegységei és mérőeszközei, a mértékegységek átváltása,

Az alapvető fizikai mennyiségek jellemző értékeinek tapasztalati becslése,

Az eltelt idő és a hőmérséklet jele, mértékegységei. A Celsius-skála.

A távolság, az út, a térfogat, az eltelt idő, a tömeg, a hőmérséklet közvetlen mérése a rendelkezésre állóeszközökkel (beleértve a mobiltelefon óráját vagy a digitális konyhai mérleget, más konyhai mérőeszközt)

A mérés pontosságának becslése ismételt mérések, illetve az eszköz jellemző adatainak ismeretében. A mérési eredmények összehasonlítása

Azonos anyagból készült különböző tömegű testek tömegének és térfogatának kapcsolata. Az anyagra jellemző sűrűség megállapítása

Sűrűségadatok használata a tömeg vagy térfogat kiszámolására

Fogalmak

mérés, hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, hőmérséklet, a mérés pontossága, a mért adatok átlaga, becslés,

Javasolt tevékenységek

Adott idejű folyamatok létrehozása (pl. 1 perc alatt leguruló golyó)

Szilárd, folyékony és légnemű anyagok térfogatának értelmezése, mérése

Az emberi test méreteihez kötött távolságok vizsgálata

Időtartam becslése (pl. 1 perc elteltének becslése számolással)

Távolságok mérése digitális térképeken

Külső hőmérséklet vizsgálata egy adott időszakban, az eredmények ábrázolása,

Szilárd és folyékony anyagok sűrűségének összehasonlítása, illetve becslése csoportos kísérletezés során

TÉMAKÖR: Mozgás közlekedés és sportolás közben

ÓRASZÁM: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a saját maga által használt eszközök működési elvének lényegét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfelelően tudja összekapcsolni a hely- és időadatokat. Különbséget tesz az út és elmozdulás fogalma között. Ismeri, és ki tudja számítani az átlagsebességet, a mértékegységeket megfelelően használja. Tudja, hogy lehetnek egyenletes és nem egyenletes mozgások.

meghatározza az egyenes vonalú egyenletes mozgást végző test sebességét, a megtett utat, az út megtételéhez szükséges időt;

tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erőhatás szerepét egy mozgó test állapotának megváltoztatásában;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A hely megadása, a környezetben tapasztalható mozgások megfigyelése, csoportosítása a pálya és a helyváltoztatás gyorsasága alapján

A sebesség nagysága, iránya, mértékegysége

A közel állandó sebességű mozgások (mozgólépcső, autó, korcsolya) megfigyelése, kialakulásuk körülményei, Newton első törvénye

A megtett út, az út megtételéhez szükséges idő kiszámolása a sebesség nagyságának segítségével

Az elejtett test mozgásának vizsgálata. A nehézségi erő és a nehézségi gyorsulás. Newton 2. törvénye

A változó mozgást létrehozó hatásokat

A sebességváltozást okozó erő nagyságának és a tömeg szerepének megfigyelése fékezés során

A légzsák és a biztonsági öv működésének fizikai magyarázata

Fogalmak

hely, pálya, elmozdulás, út, átlagsebesség, kölcsönhatás, gyorsulás, nehézségi gyorsulás, erő, Newton első és második törvénye

Javasolt tevékenységek

Sebességrekordok gyűjtése, vizsgálata

Közlekedéstervezés pl. valamilyen applikáció segítségével, az átlagsebességek vizsgálata

Mozgások modellezése

Mozgások csoportosítása

TÉMAKÖR: Lendület és egyensúly

ÓRASZÁM: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

egyszerű eszközökkel létrehoz periodikus mozgásokat, méri a periódusidőt,

tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erőhatás szerepét egy mozgó test mozgásállapotának megváltoztatásában.

tisztában van a rugalmasság és rugalmatlanság fogalmával, az erő és az általa okozott deformáció közötti kapcsolat jellegével. Be tudja mutatni az anyag belső szerkezetére vonatkozó legegyszerűbb modelleket,

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A lendület kiszámítása, a lendület megmaradásának vizsgálata néhány hétköznapi helyzetben

A rakéta mozgásának kísérleti vizsgálata (léggömb-rakéta), fizikai magyarázata. Newton harmadik törvénye

Körmozgások és lengések (például a hinta lengései, metronóm) megfigyelése, a periódusidő mérése.

A környezetünkben megfigyelhető nyugvó testek egyensúlyának vizsgálata. Annak magyarázata, hogy miért nem esik le, miért nem fordul el a test

Rugalmas és rugalmatlan alakváltozások megfigyelése, a kétféle viselkedés összehasonlítása

Szemléletes kép kialakítása a szilárd anyagok belső szerkezetéről.

Fogalmak

lendület, a lendület megmaradása, periódusidő, fordulatszám, egyensúly, amplitúdó rezgésszám, rugalmas alakváltozás, Newton harmadik törvénye

Javasolt tevékenységek

Egyszerű ütközések kísérleti vizsgálata a lendület megmaradás szemléltetésére

Hatás- ellenhatás törvénye görkorcsolyás kísérlet bemutatásával

A Föld mozgási periódusainak vizsgálata az időszámítás szempontjából

A szilárd anyagok részecskéinek mozgásának szemléltetése szerepjátékkal

Egyszerű gépek, lejtő és az emelő típusú egyszerű gépek vizsgálata

TÉMAKÖR: Az energia

ÓRASZÁM: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait,

megismeri az emberi tevékenység természetre gyakorolt lehetséges negatív hatásainak és az ezek elkerülésére használható fizikai eszközöket és eljárásokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van azzal, hogy az energiának ára van, gyakorlati példákon keresztül megismeri az energiatakarékosság fontosságát, ismeri az energiatermelés környezeti hatásait, az energiabiztonság fogalmát;

ismeri a jövő tervezett energiaforrásaira vonatkozó legfontosabb elképzeléseket;

előidézi egyszerű energiaátalakulással járó folyamatokat (melegítés, szabadesés), megnevezi az abban szereplő energiákat;

ismeri a zöldenergia és fosszilis energia fogalmát, az erőművek energiaátalakításban betöltött szerepét,

megismeri a táplálékok energiatartalmának szerepét a szervezet energiaháztartásában és az ideális testsúly megtartásában;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A háztartásban használt energiahordozók megismerése: elektromos áram, földgáz, szén, fa

Az energiahordozók jellemzése, csoportosítása: fosszilis energia, zöldenergia

Az energia árának becslése néhány fűtési-melegítési módszer (például gázkonvektor, elektromos vízmelegítő) esetében a háztartás számláinak segítségével

A rugalmas energia mozgási energiává alakulásának (rugós eszközzel kilőtt golyó), a helyzeti energia mozgási energiává alakulásának (zuhanó test) megfigyelése. A mozgási energia belső energiává alakulásának (összedörzsölt tenyér) megfigyelése

Az erőművekben bekövetkező energiaátalakulások vizsgálata, az energia megmaradása

A szélerőmű, napelemek, napkollektor működésének értelmezése

Néhány energiatakarékossági lehetőség gyakorlatban való közvetlen megfigyelése, működési elve: termosztátos fűtőeszköz, hőszigetelés

A táplálkozási problémák fizikai hátterének megismerése: az energiafogyasztás és bevitel egyensúlyának vizsgálata az élelmiszerek energiatartalmát megadó adatok segítségével

Fogalmak

energiafogyasztás, energiahordozók, zöldenergia, fosszilis energia, energiabiztonság, energiatakarékosság, energia megmaradás, rugalmas energia, helyzeti energia, mozgási energia, belső energia

Javasolt tevékenységek

A jövő lehetséges energiaforrásaival kapcsolatos ismeretek gyűjtése, bemutatása

A háztartásban használatos izzók, gazdaságosságának összehasonlítása

Az energiatakarékosság lehetséges módszereinek vizsgálata a közvetlen környezetben

tablókészítés az energiahordozókról (csoportosítás, bemutatás)

A diák egy átlagos napjának végiggondolása energiafogyasztás szempontjából. Milyen energiahordozókat használt, milyen energiaszükségletet elégített ki, a felhasznált energiamennyiség becslése

8. évfolyam

A 8. évfolyamon a fizika tantárgy óraszám: 68 óra

Témakör neve	Óraszám
Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben	14
Elektromosság a háztartásban	18
Világítás, fény, optikai eszközök	12
Hullámok	8
Környezetünk globális problémái	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata	10
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Víz és levegő a háztartásban és a környezetünkben

ÓRASZÁM: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;

ismeri a saját maga által használt eszközök működési elvének lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

jellemzi az anyag egyes halmazállapotait, annak sajátságait, ismeri a halmazállapot-változások jellemzőit, a halmazállapot-változások és a hőmérséklet alakulásának kapcsolatát;

tudja magyarázni a folyadékokban való úszás, lebegés és elmerülés jelenségét, az erre vonatkozó sűrűségfeltételt;

tudja, miben nyilvánulnak meg a kapilláris jelenségek, ismer ezekre példákat a gyakorlatból (pl. növények tápanyagfelvétele a talajból);

kísérletezés közben, illetve a háztartásban megfigyeli a folyadékok és szilárd anyagok melegítésének folyamatát, és szemléletes képet alkot a melegedést kísérő változásokról,

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A jég olvadásának és a víz fagyásának kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet időbeli változásának megfigyelése. Az olvadáspont

A környezetben lezajló termikus kölcsönhatások felismerése, összegyűjtése

A tea melegítésének megfigyelése.

A víz forrásának kísérleti megfigyelése, a hőmérséklet mérése: forráspont, vízgőz

A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése az anyagot alkotó részecskék (apró golyók) egyszerű modelljének felhasználásával

A téli fagy romboló erejének fizikai magyarázata, a fagyás megfigyelése jégkocka készítés során

A víz fizikai tulajdonságai

A nyomás jele, mértékegysége. Alkalmazása a felületre ható erő kiszámolására

A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a mélységtől való függés és az iránytól való függetlenség felismerése. A hidrosztatikai nyomás kiszámolása

Az acélból készült hajók úszásának fizikai magyarázata, a sűrűségfeltétellel és Arkhimédész-törvényének segítségével,

Kapilláris jelenségek megfigyelése a háztartásban (felmosás, szivacs)

Szilárd anyagok melegítésének kísérleti megfigyelése, magyarázata,

A levegő fizikai tulajdonságai: nyomás, hőmérséklet, páratartalom,

A szél, az eső, a harmat, a dér, a hó, a jégeső és a felhők kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata.

Fogalmak

légnemű, folyékony, szilárd, fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás, forrás; kapilláris csövek, nyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, lebegés, sűrűségfeltétel, termikus kölcsönhatás, melegítés, felvett és leadott hő, nyomáskülönbség

Javasolt tevékenységek

Barométer működésének megfigyelése

vizsgálat végzése, milyen hatással van a páratartalom a lakókörnyezetre, az emberi szervezetre

Tojás kísérlet- mikor úszik, vagy mikor merül el a tojás a vízben?

A kapilláris jelenségek szerepe a természetben, anyaggyűjtés

Az álló, ülő, fekvő ember által a talajra kifejtett nyomás becslése

Beszélgetés az alábbi kérdésekről: Hogyan érzékeljük a levegő nyomását, miért pattog a fülünk, ha gyorsan emelkedünk vagy süllyedünk?

TÉMAKÖR: Elektromosság a háztartásban

ÓRASZÁM: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a legfontosabb saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működésének fizikai lényegét;

ismeri a villamos energia felhasználását a háztartásban, az energiatakarékosság módozatait, az érintésvédelmi és biztonsági rendszereket és szabályokat;

megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri az elektromos állapot fogalmát, kialakulását,

szemléletes képe van az elektromos áramról, ismeri az elektromos vezetők és szigetelők fogalmát;

használja a feszültség, áramerősség, ellenállás mennyiségeket egyszerű áramkörök jellemzésére;

tudja, hogy a Földnek mágneses tere van, ismeri ennek legegyszerűbb dipól közelítését. Ismeri az állandó mágnes sajátosságait, az iránytűt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az elektromos állapot kialakulásának megfigyelése kísérletezés közben, magyarázata a töltött részecskék és atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, proton, atommag) segítségével

A villámok kialakulásának fizikai magyarázata

Szemléletes kép alkotása az elektromos – egyen és váltakozó – áramról. Egyen és váltakozó-áramú eszközök azonosítása a környezetünkben

A feszültség és áramerősség jele, mértékegysége, feltüntetése az elektromos eszközökön

A technikai alkalmazásokban gyakori szigetelő és vezető anyagok ellenállásának mérése

Az egyszerű áramkör részei: áramforrás, kapcsoló, fogyasztók, vezeték

Elemek és akkumulátorok jellemző adatainak összehasonlítása

Az emberre veszélyes feszültség és áramerősség értékek. Az áramütés hatása

Áramütés-veszélyes helyzetek a lakásban: A rövidzár, a biztosíték és a földelés szerepe az elektromos eszközök biztonságos használata során

Az iránytű használatának fizikai alapja

Jedlik Ányos munkássága és az elektromos motor. A transzformátor működésének megfigyelése

Fogalmak

atom, elektromos állapot, elektromos áram, feszültség, áramerősség, ellenállás, Ohm törvénye, áramforrás, fogyasztó, Joule-hő, áramütés, elektromos energia, teljesítmény, dipólus, transzformátor

Javasolt tevékenységek

A dörzselektromos jelenség kísérleti vizsgálata például léggömbök felhasználásával

Háztartási eszközök elektromos tulajdonságainak vizsgálata

Az elektromos biztosíték szerepe és működése a háztartásban

Egyszerű áramkör készítése, az áramkörbe illesztett változó ellenállású elem (változó hosszúságú grafitbél, hatásának megfigyelése, lehetőség szerint a feszültség és áramerősség mérése az áramkörben.

TÉMAKÖR: Világítás, fény, optikai eszközök

ÓRASZÁM: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a saját maga által használt működési elvének lényegét;

gyakorlati példákon keresztül ismeri a fény és anyag legelemibb kölcsönhatásait (fénytörés, fényvisszaverődés, elnyelés, sugárzás), az árnyékjelenségeket, mint a fény egyenes vonalú terjedésének következményeit, a fehér fény felbonthatóságát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri az aktuálisan használt elektromos fényforrásokat, azok fogyasztását és fényerejét meghatározó mennyiségeket, a háztartásban gyakran használt áramforrásokat;

ismeri a látás folyamatát, a szem hibáit és a szemüveg szerepét ezek kijavításában, a szem megerőltetésének (például számítógép) következményeit;

ismeri néhány gyakran használt optikai eszköz részeit,

tisztában van a fény egyenes vonalú terjedésével, szabályos visszaverődésének törvényével, erre hétköznapi példákat hoz.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A fény egyenes vonalú terjedésének megfigyelése, kísérleti vizsgálata, demonstrálása párhuzamos nyaláb vagy kis teljesítményű (az egészségre veszélytelen) lézer segítségével

A síktükörben látható tükörkép kialakulásának magyarázata a fény szabályos visszaverődésével, a fénysugár útjának megrajzolásával

A háztartásban használt fényforrások megismerése, a működésükhöz szükséges áramforrás kiválasztása

A fénytörés jelenségének megfigyelése

A gyűjtőlencse optikai tulajdonságainak kísérleti vizsgálata. A nagyító képalkotásának fizikai magyarázata

A látás folyamatának fizikai magyarázata. Jellegzetes lencsehibák: rövidlátás, távollátás, ezek korrekciója szemüveggel, kontaktlencsével, lézeres beavatkozással. A szem egészségvédelme

Megfigyelések nagyítóval vagy mikroszkóppal illetve távcsővel vagy látcsővel

A színek észlelésének magyarázata, a kiegészítő színek

Kísérleti vizsgálata és magyarázata annak, miért függ a tárgyak színe a megvilágító fény színétől

Fogalmak

fényforrás, szabályos visszaverődés, tükör, fénytörés, gyűjtő és szórólencse, fókusztávolság, fókuszpont
szivárvány színei, kiegészítő színek

Javasolt tevékenységek

A környezetben található fényforrások megfigyelése,

A környezetben létrejövő árnyékok megfigyelése, kialakulásának magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével

A Hold árnyéka a Földön: a napfogyatkozás, a Föld árnyéka a Holdon: holdfogyatkozás modellezése

Optikai illúziók vizsgálata

TÉMAKÖR: Hullámok

ÓRASZÁM: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti a hullámmozgás lényegét és a jellemző legfontosabb mennyiségeket: frekvencia, amplitúdó, hullámhossz, terjedési sebesség;

megfigyeli az elterjedt hangszereket használat közben, felismeri azok működési elvét;

ismeri a hallás folyamatát, a levegő hullámozgásának szerepét a hang továbbításában. Meg tudja nevezni a halláskárosodáshoz vezető főbb tényezőket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Rugalmas kötélen, állóhullámok megfigyelése, jellemzése

A víz hullámok kísérleti vizsgálata, a mozgás leírása

A haladó hullámok kialakulásának elvi magyarázata. Az amplitúdó, a frekvencia, a hullámhossz

A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerő) fizikai magyarázata

Egyes hangszerek hangképzésének elve, a hangszerek megfigyelése működés közben

A hallás mechanizmusának fizikai lényege, a hallást károsító tényezők ismerete

A fény hullámtermészetének ismerete

állóhullám, hullámhossz, frekvencia, hullám terjedési sebessége, hangmagasság, hangerő, ~~szivárvány~~

Javasolt tevékenységek

A cunami jelenségének megismerése, magyarázata

TÉMAKÖR: Környezetünk globális problémái

ÓRASZÁM: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait,

ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek véges ségével és e tény lehetséges következményeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri az ózonpajzs elvékonyodásának és az ultraibolya sugárzás erősödésének tényét és lehetséges okait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések

Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata

A tengerszint emelkedésének fizikai okai

A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában

Az emberi tevékenység természetire gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom

A fényszennyezés megfigyelése

A zajszennyezés fogalma

Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás

Fogalmak

éghajlatváltozás, üvegházhatás, ökológiai lábnyom, környezettudatosság, fényszennyezés, zajszennyezés

Javasolt tevékenységek

Sötét és világos felületek fényelnyelési tulajdonságainak kísérleti vizsgálata (természeti megfigyelése)

A globális éghajlatváltozás bizonyítékainak gyűjtése

Üvegházhatás megfigyelése, értelmezése (pl. üvegház, napon álló autó)

TÉMAKÖR: Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata

ÓRASZÁM: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti a nappalok és éjszakák változásának fizikai okát, megfigyelésekkel feltárja a holdfázisok változásának fizikai hátterét. Látja a Nap szerepét a Naprendszerben mint gravitációs centrum és mint energiaforrás;

ismeri a csillagok fogalmát. Ismeri a világűr fogalmát, a csillagászati időegységeket (nap, hónap, év) és azok kapcsolatát a Föld és Hold forgásával és keringésével;

ismeri a csillagképek, a Sarkcsillag, valamint a Nap égi helyzetének szerepét a tájékozódásban;

tisztában van az űrkutatás aktuális céljaival, legérdekesebb eredményeivel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A Nap fizikai jellemzői. A Nap energiájának forrása

A Föld Nap körüli mozgásának, a Hold Föld körüli mozgásának fizikai jellemzői

A Nap járásának megfigyelése egy bot árnyékának segítségével, az égtájak meghatározása

A Hold megfigyelése, felszíni formáinak magyarázata: meteorok

A Hold fázisainak megfigyelése, fizikai magyarázata a Nap, Föld, Hold helyzete alapján

Föld típusú bolygók és óriásbolygók, a bolygók jellegzetességeinek egyszerű fizikai magyarázata

A csillagok sajátosságai, megkülönböztetésük a bolygóktól, a legfontosabb csillagképek megfigyelése

Ismerkedés az égbolt egyéb égi objektumaival: a Tejútrendszer, galaxisok, fekete lyukak.

Az űrkutatás aktuális céljai, legfontosabb irányai: az űrszondák, a nemzetközi űrállomás, az űrtávcsövek, a műholdak tevékenységének bemutatása

A világűr kutatásának kérdései: élet a Világegyetemben, a Világegyetem keletkezése és fejlődése

Fogalmak

napközéppontú világkép, földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév

Javasolt tevékenységek

A Hold megfigyelése szabad szemmel és távcsővel

Beszélgetés a fény véges sebességéről, s a csillagos ég ebből következő látványáról

Olyan jelenségek és megfigyelések összegyűjtése, amik azt támasztják alá, hogy a Föld gömbölyű, nem pedig lapos

1.30. FÖLDRAJZ 7-8. ÉVFOLYAM

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók. A földrajztanítás tudatosan épít a természettudomány tantárgy révén megszerzett földrajzi tudásra, és kapcsolódik az állampolgári ismeretek és biológia tantárgyhoz.

ALAPELVEK

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének alakításához.

CÉLOK

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. A tanuló megismerheti szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi gazdasági jellemzőit, a körülötte zajló folyamatokat és ezek összefüggéseit. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapi életben használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanuló kezébe, amelyek segítik a tájékozódást egyre összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életében felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljon.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során alakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;

földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján segítséggel következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;

megadott szempontok alapján tanári irányítással rendszerezi földrajzi ismereteit,

segítséggel összehasonlítja tipikus tájakat, tanári irányítással megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;

segítséggel megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

megadott szempontok alapján segítséggel információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;

tanári irányítással adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;

digitális eszközök segítségével tanári irányítással bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;

megadott szempontok alapján segítséggel tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;

tanári irányítással közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást folytat.

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

A tanuló:

Használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

Különböző földrajzi témákhoz kapcsolódóan tanári irányítással adatokat, információkat gyűjt nyomtatott és elektronikus forrásokból, azokat segítséggel értelmezi, rendszerezi, illetve ábrázolja.

Földrajzi tartalmú szövegeket segítséggel értelmez.

Tanári irányítás mellett társaival együttműködésben old meg földrajzi témájú feladatokat, képes a tudásmegosztásra.

Minél gyakrabban alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Tanulásához tudatosan használja a különböző típusú és tartalmú térképeket.

Érdeklődik más országok földrajzi jellemzői, kultúrája, hagyományai iránt.

Segítséggel képes földrajzi ismeretei önálló bővítésére és rendszerezésére.

Különböző méretarányú és tartalmú térképen az egyes témákhoz kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat tudja megmutatni.

A topográfiai fogalmakhoz tartalmi jellemzők kapcsolása.

A sajátos nevelési igény miatti speciális sajátosságok:

Hallássérült tanulóink képesek elsajátítani a földrajz tantárgy tananyagát néhány speciális módszer, megsegítés alkalmazásával. Az összefüggések felismeréséhez, az általánosításhoz több segítséget kell adnunk. Fontos a szemléltető anyag jó kiválasztása, a tanári magyarázat következetessége. A szóbeli kommunikációt az órákon jelnyelv használatával egészítjük ki. Így a jelnyelv a szóbeli kommunikáció és a szájról olvasás mellett nagymértékben elősegíti az órákon az ismeretek megértését, a térképek, ábrák, diagramok elemzését és a szóbeli feleleteket. Az órákon nagyon sok szemléltető eszközt: ábrákat, képeket, vaktérképeket, video bejátszásokat használunk. Feladatlapok, szemléltető táblák használata a hallássérült tanulóink vizuális fejlettségének minél nagyobb mértékű kiaknázását segíti elő, egyben lehetővé teszi a tananyag megfelelő mélységű elsajátítását.

A hallássérült tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei. A súlyos fokú hallásvesztesség következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága.

A nyelvi kommunikáció-elmaradás indokolja, hogy a tananyag begyakorlására hosszabb időt kell fordítani.

A Földrajz tantárgy általános fejlesztési céljain és feladatain túl, a hallássérült tanulók oktatása során kiemelten fontos és minden tevékenységet átsző:

- a hallásfigyelem, beszédhallás fejlesztése
- a szájról olvasási készség fejlesztése
- a beszédértés fejlesztése
- a kommunikációs szint emelése
- a szókincsbővítés
- az épen maradt funkciók fejlesztése

A tanítás/ tanulási folyamatban a legkisebb lépésekben való haladás elve érvényesül, melyben minden apró mozzanat pontosan tervezett:

- mindvégig hosszabb gyakorlási és bevésési idő biztosítása
- állandó, visszatérő ismétlés, gyakoroltatás.
- analóg gyakorlási sorok rendszeres, folyamatos jelenléte
- állandó motiváció elve: konkrétumokhoz kötődő, sokféle szemléltetésre épülő tanítás
- mindig a konkrétumból indított lassú elvonatkoztatás

- a tények, fogalmak, gondolatok, érzések, vélemények felfogása, értelmezése, kifejezése, vagyis a szövegalkotás és a szövegértés az anyanyelv használatával történik

Az anyanyelv használatához kapcsolódó nyelvhelyességi szabályok gyakorlati alkalmazása (és betartása) a földrajz órákon is alapvető képességfejlesztési feladat. A tananyag feldolgozása során bővül az általános és speciális szókincsük, fejlődik szóbeli és írásbeli kommunikációs képességük

A földrajz tantárgy óraszám:

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. osztály	2	68
8. osztály	1	34

7. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

Az utolsó két hétben a tanév rendjében meghatározott témahét megvalósítása történik.

Témakörök	Óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben	4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	5
Földrajzi övezetesség	4
Magyarország földrajz	25
A Kárpát-medence térsége	5

Európa földrajza	25
	68 óra

TÉMAKÖR: Tájékozódás a földrajzi térben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

segítséggel tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, minél pontosabban leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;

tanári irányítással gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;

el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket tanári irányítással;

segítséggel azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése

A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése

Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése

Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével

Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz

A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök megismerése

A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek azonosítása a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek megismerése

A térkép fogalma és jelrendszere

A hagyományos és digitális térképek fajtái

A földrajzi helymeghatározás módszerei

FOGALMAK

földrajzi fókusz, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, aránymérték, szintvonal

ÚJ KIFEJEZÉSEK: földrajzi fókusz, koordináta, GPS, űrfelvétel, légifelvétel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével
- Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során
- Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen
- Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével
- Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján
- Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

segítséggel bemutatja lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, megismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;

tanári irányítással szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, segítséggel magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

segítséggel összehasonlít, illetve megadott szempontok szerint vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;

segítséggel érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerése tanári irányítással

Az adott terület megadott szempont szerinti elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése

A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása segítséggel

Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, segítséggel azok értelmezése és rendszerezése

A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben

Segítséggel a szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek megismerése

Tanári iránymutatással a lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése

FOGALMAK

kulturális érték, természeti érték

ÚJ KIFEJEZÉSEK: kulturális érték, természeti érték, Google Earth

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevő program segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése (Google Earth használata)

Irányított beszélgetés a helyi írott és elektronikus médiából gyűjtött földrajzi tartalmú információkról

Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári irányítással bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti a hideg és mérsékelt övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;

Segítséggel összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Tanári irányítással példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;

helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket segítségével felismer;

példák alapján tanári irányítással megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;

megismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése

Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése

Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével

A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése

Tanári irányítással az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése

Az egyedi földrajzi jellemzők alapján segítséggel az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása

A mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői

A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

ÚJ KIFEJEZÉSEK: éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Éghajlati diagram alapján segítséggel rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról

Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása

Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével

Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel

Tanári irányítással az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével

Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése tanári irányítással

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megismeri és segítséggel rendszerezi, csoportosítja Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve segítséggel bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;

tanári irányítással összehasonlítja, illetve adott szempontok szerint vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;

ismeri a környezet- és természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

népesség- és településföldrajzi információk alapján segítséggel jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;

tanári irányítással következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;

elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; azokat segítséggel értelmezi

reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése

Egy-egy kis- és középtáj vagy település vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése

A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés segítése, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése

Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése

A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során

Tanári irányítással következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire

Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői

Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében

Egy kistáj, középtáj vagy település adott szempont szerinti vizsgálata

Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése

A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

FOGALMAK

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

ÚJ KIFEJEZÉSEK: erőforrás, folyószabályozás, ártér, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, világörökség

A Topográfiai ismeretek elsajátítása térkép segítségével.

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék/Dunántúli-domb-és hegyvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja/Nyugat-magyarországi peremvidék

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogtó, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserhát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával

A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével

Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről

Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése segítségével

Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése segítségével

Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról

Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megismeri és segítséggel rendszerezi, csoportosítja Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve segítséggel bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;

példák alapján segítséggel megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, tanári irányítással megnevezi a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

segítséggel következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;

híradásokban közölt regionális földrajzi információkra segítséggel reflektál; azokat segítséggel értelmezi nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével

Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek megismerésével

A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése segítséggel

Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása tanári irányítással

A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése segítséggel

A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése

Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében

A Kárpát-medence térségének nagytájai

Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében

FOGALMAK

éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, talajpusztulás

ÚJ KIFEJEZÉSEK: éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat (vezetőágazat), idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok néhány tanult néprajzi csoport, néprajzi táj neve, talajpusztulás

A Topográfiai ismeretek elsajátítása térkép segítségével.

TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tértágítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában

Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában

A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával

A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban, időbeli változásának bemutatása diagramon segítséggel.

TÉMAKÖR: Európa földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

tanári irányítással megnevez Európára és meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;

segítséggel megadott szempontok alapján jellemzi Európa tipikus tájait, településeit, térségeit;

megismeri az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

népesség- és településföldrajzi információk alapján segítséggel jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;

tanári irányítással foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;

elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

megismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

híradásokban közölt regionális földrajzi információkra segítséggel reflektál; azokat segítséggel értelmezi

reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;

nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése

-Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése

- Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak adott szempontok alapján történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

- A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra tanári segítséggel történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése

- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése tanári irányítással

- Segítséggel az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése

- Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése tanári irányítással

- Európa sokszínű kulturális öröksége

FOGALMAK

deltatorkolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gleccser, jégkorszak, K+F, karsztvidék, munkanélküliség, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás

ÚJ KIFEJEZÉSEK: deltatorkolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gleccser, jégkorszak, K+F, karsztvidék, munkanélküliség, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás, Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjainak nevei.

A Topográfiai ismeretek elsajátítása térkép segítségével.

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Európával kapcsolatos kvízzjáték megoldása pármunkában online felületen

Tanári irányítással kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínpítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével

Tanári irányítással különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése

Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése segítségével

Tanári irányítással beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása

Projekt módszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása

8. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Az utolsó két hétben a tanév rendjében meghatározott témahét megvalósítása történik.

Témakörök	Óraszám
Földrajzi övezetesség	4
Az Európán kívüli kontinensek földrajza	26
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	4
	34 óra

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári irányítással bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, adott kontinenseken ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;

Segítséggel összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári irányítással példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;

helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket segítséggel felismer;

példák alapján tanári irányítással megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;

megismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

segítséggel az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése

Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése

Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével

A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése

Tanári irányítással az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése

Az egyedi földrajzi jellemzők alapján segítséggel az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása

A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői

A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

ÚJ KIFEJEZÉSEK: éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Éghajlati diagram alapján segítséggel rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról

Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása

Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével

Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel tanári irányítással

Tanári irányítással az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével

Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése tanári irányítással

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 26 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Tanári irányítással megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;

Segítséggel jellemzi az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

népesség- és településföldrajzi információk alapján segítséggel jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;

foglalkoztatási adatokat tanári irányítással értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;

híradásokban közölt regionális földrajzi információkra segítséggel reflektál; azokat segítséggel értelmezi

nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;

példák alapján segítséggel megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;

a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját segítséggel logikus érvekkel támasztja alá, tanári irányítással javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése

A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása segítséggel

Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével

Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása segítséggel

Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján

A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával

A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján

Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra

Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái

A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok

Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, Latin-Amerika természeti viszonyai, társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái,

Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína, India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtértség)

ÚJ KIFEJEZÉSEK: éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), turizmus, túlhalászás, túllegeltetés, világvallások, világgazdasági hatalom

A Topográfiai ismeretek elsajátítása térkép segítségével.

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység, Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Paraná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Tibet, Tien-san

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tokió, Újdelhi

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Segítséggel kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése

Tanári irányítással kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése

Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízzjáték megoldása pármunkában online felületen

Segítséggel különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása

Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése

Híradásokban közölt aktuális információk értelmezése segítséggel, önálló vélemény megfogalmazása

Projektmódszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

népesség- és településföldrajzi információk alapján segítséggel jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;

tanári irányítással értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári irányítással példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;

segítséggel érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett;

életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás);

segítséggel foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Tanári irányítással adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan

A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése;

Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása

A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás

A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései

A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői

A munka világának résztvevői és jellemzőik

FOGALMAK

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

ÚJ KIFEJEZÉSEK: családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkavállaló, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Segítséggel a bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése

Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiasztálya)

Tanári irányítással adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése

Segítséggel osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában

Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről

2. BESZÉDFOGYATÉKOS TAGOZAT

A beszéd fogyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat. Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái az iskolába lépéskor és az iskoláskorban:

Beszédzavarok

Hangképzési zavarok

Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)

Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)

Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)

Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Auditív feldolgozási zavarok

Az érintett tanulók a hallható jelek feldolgozásában mutatnak súlyos zavarokat, ez a beszédfeldolgozásban, a beszédértésben okoz gondot. Felderítésüket nehezíti, hogy nem feltétlenül társul a kifejező beszéd zavarával.

Nyelvi zavarok

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók mindannyian küzdenek a kifejezőképesség különböző nyelvi szinteken megjelenő zavarával (expresszív nyelvi zavarok). A beszéd- és nyelvi kifejezészavar érintheti a nyelv hangrendszerét, a beszédhangejtést, az aktívan használt szókincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a nyelvhasználatot (pragmatika). A nyelvi kifejezés zavara mellé társulhat a nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés különböző nyelvi szinteken és súlyosságban megmutatkozó zavara (receptív nyelvi zavarok) is. A nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés zavarai a különböző nyelvi szinteket külön-külön és együtt is érinthetik, így a nyelv hangzórendszerét (fonológia), a szókincset (lexika), a nyelvtani szerkezeteket (morfológia, szintaktika), a nyelvi jelentést (szemantika) és a nyelv mindennapi helyzetekben való alkalmazását (pragmatika). A fonológiai zavar jelentős szerepet játszik az írott nyelvi zavarok egy formájának, a fejlődési diszlexiának a kialakulásában. A nyelvi feldolgozás, megértés zavarai minden esetben gyengébb nyelvi kifejezési lehetőséget is jelentenek, így általában expresszív zavarral is társulnak.

SNI-besorolást csak azok a gyermekek kaphatnak, akik elsődleges nyelvi zavarral küzdenek, vagyis expresszív és/vagy receptív nyelvfejlődési elmaradásuk háttérben sem intellektuális képességzavar, sem hallásfogyatékoság, sem autizmus spektrumzavar, sem mozgáskorlátozottság nem áll.

A beszéd fogyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A beszéd fogyatékos tanulók csoportján belül leírt zavarok mindegyike végig kíséri a tanulók egész iskolai pályafutását, és más-más területen, de markáns teljesítményhátrányt jelentenek.

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók szinte minden esetben jobb teljesítményt nyújtanak az írott nyelvhez kötődő feladatokban (olvasás, szövegértés-szövegalkotás). Az írásbeli szövegalkotás és szövegértés kompetencia esetükben akár teljesen tipikus fejlődést is mutathat. A beszédzavarok esetében ritkán társul az alapproblémához specifikus tanulási zavar.

A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók a nyelvi megértés és/vagy kifejezés zavara miatt a szóbeli és az írásbeli nyelvi teljesítmények terén egyaránt akadályokkal küzdenek. A nyelvi zavarok másodlagos következménye iskoláskorban szinte minden esetben különböző súlyosságú specifikus tanulási zavar, más néven verbális tanulási zavar. A nyelvfejlődési zavar következtében kialakuló tanulási zavarok elsősorban az olvasás-írás tanulása során jelentkeznek, ezen belül a dekódolás (olvasástechnika) és a szövegértés is jelentősen eltérő fejlődést mutathat. Tágabb értelemben azonban a teljes szövegértés-szövegalkotás kompetenciát érintik. Vagyis minden verbális tanulási folyamatban jelentős teljesítménycsökkenéshez vezetnek, amit nem magyaráz a tanuló intelligenciája, egyéb, nem verbális kognitív képességei vagy szociokulturális helyzete.

A következményes viselkedési zavarokkal az írásbeli, illetve a szóbeli kommunikáció nehezítettségével arányosan mind a két csoportban találkozhatunk. Ezek megelőzése a nevelő-oktató munka és a rehabilitációs-rehabilitációs fejlesztő beavatkozások fontos feladata. A beszéd- és nyelvi zavarokhoz társuló fejlődési zavarok közül a figyelem- és aktivitászavarok, a szenzoros integrációs zavarok, a hallássérülés esetei fordulnak elő leggyakrabban.

A beszéd fogyatékos gyermek problémája az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánzóképeség gyengeségében nyilvánul meg. A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex – az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó – nevelési környezetben valósulhat meg.

A magyar iskolarendszer a verbális tanulási folyamatokra épít. Ezekben a beszédzavarral küzdő tanuló jelentős hátránnyal indul, ezért napi szinten szenved el kudarcot, frusztrációt. Az ilyen tapasztalatok sokasodásával egyenes arányban a lehetőségekhez képest kerülni igyekszik a szóbeli megnyilvánulásokat. A megjelenő beszédfélelem (logofóbia), szorongás fokozódása okozza, hogy társas kapcsolataiban egyre visszahúzódóbbá válik. Növekvő frusztrációja miatt különböző pszichés tünetek jelenhetnek meg: agresszió vagy éppen apatikus viselkedés (mely kamaszkorban akár depresszióig fokozódhat). Másodlagos viselkedési, magatartási zavarok keletkeznek, melyek gyökere a beszédzavar. A nagy emocionális terhelés a tanuló kognitív energiáinak egy részét is felemésztheti, így következményes tanulási zavar is kialakulhat.

A beszéd fogyatékos tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló képességfejlődését, személyiségének harmonikus alakulását a megfelelő személyi, tárgyi és módszertani feltételekkel rendelkező befogadó, (inkluzív) szemléletű iskola szolgálja legjobban.

A nevelést-oktatást elláthatja gyógypedagógiai intézmény is. A külön nevelést biztosító intézmény előnye, hogy minden tantárgyban sérülésspecifikus nevelést-oktatást, valamint a rehabilitációs-rehabilitációs órakeret mellett más kiegészítő terápiákat is tud biztosítani. Az ilyen intézmények száma országszerte csekély, ezért jelenleg a hallássérült gyermekek nevelését-oktatását biztosító intézmények vállalják fel a beszéd fogyatékos gyermekek ellátását.

Az ellátási forma végső célja, hogy megfelelő készség-képességstruktúrát, megküzdési stratégiákat és alapismereteket alakítson ki a sikeres társadalmi beilleszkedés és az önálló, élethosszig tartó tanulás érdekében.

Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.

A tanulók beszéd- és nyelvi sajátosságait, az ezekből következő fejlesztési, kompenzációs szükségleteiket logopédia szakon/szakirányon végzett gyógypedagógus ismeri leginkább, ezért a rehabilitációs-rehabilitációs munkában kulcsfontosságú szerepe van.

A logopédus által biztosítható beszéd-/nyelvi fejlesztő ellátás mindenképpen szükséges, akkor is, ha a tanuló az iskolai pályafutása alatt már csak tanulási zavar diagnózist kap, mely a jelenlegi törvényi szabályozás szerint az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI-kategóriába sorolódik. A tanulási zavar kezelésében ennek ellenére továbbra is az oki háttér, tehát a nyelv- vagy beszédfejlődési zavar a mérvadó.

A kezelési folyamatba a rehabilitációs, rehabilitációs órák mellett a következményes tanulás- és viselkedészavarok megelőzése és kezelése érdekében más szakos gyógypedagógus, pszichológus vagy mentálhigiénés szakember bevonása is szükségessé válhat. Ez kiegészíti a szakszerű logopédiai ellátást.

A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.

Az iskola kezdő szakaszában, a kultúrtechnikák elsajátítása előtt, széles alapú készség-képességfejlesztéssel azok kognitív nyelvi előfeltételeinek megteremtését biztosítjuk.

A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében az írott nyelv, szokásosnál lassabb ütemű, kis lépésekben történő, időben is elnyújtott kialakítására van szükség, annak érdekében, hogy az írott nyelvi szimbólumok elsajátításához vezető kettős elvonatkoztatási utat (elvonatkoztatni a beszélő személyétől és a beszéd vokális elemeitől) a beszéd-/nyelvfejlődés zavarával küzdő gyermek is képes legyen követni.

Az életkornak megfelelően szükséges a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése. Az erősségek és gyengeségek tudatos felismerésével alakítsuk ki a számára legmegfelelőbb megküzdési stratégiákat, a későbbi önálló tanuláshoz vezető úton.

Változatos, az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.

A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat: mozgásos, dramatikus, rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat.

A pozitív énkép kialakulását, megélését és a következményes emocionális vagy viselkedészavarok megelőzését szolgálja, ha megkeressük azokat az iskolai, sport-, művészeti vagy egyéb tevékenységeket, melyekben a gyermek sikeres lehet.

A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésre biztosított időkeretben a verbális nyelvi képességek (fonológiai tudatosság fejlesztése, szókincs aktivizálása és bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása) és az írott nyelvi képességek (olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség egyaránt) egyenlő súllyal szerepelnek.

A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő órákon a sérülésspecifikusan hatékonyabb nyelvi szempontú feldolgozás a terápiás cél: egy-egy tantárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

A mindennapi kommunikációs helyzetekben és a tanórai munkában az oldott, biztonságos légkör, a gondolatok kifejtésére biztosított többletidő segíti a beszédfélelem csökkenését és jelentősen növeli a teljesítményt, a beszéd- és nyelvi zavarok esetében egyaránt.

Az osztályban, tanulócsoportban kialakított jó szokások, világos együttélési, együttműködési keretek segítik a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló eligazodását a mindennapi kommunikációs helyzetekben.

A nyelvfejlődési zavar esetén a legtöbb tananyagot lehetőleg digitális formában bocsássuk a tanuló rendelkezésére, mivel az írott nyelvben való gyenge dekódolási képesség miatt szóbeli feldolgozással vagy a kettő kombinációjával jobban hozzáfér annak tartalmához (felolvasó programok használata).

A nyelvi zavart mutató tanulók számára szükséges a szóbeli és írásbeli instrukciók, feladatok nyelvi egyszerűsítése. Pontos, egyszerű és konkrét instrukciókra van szükség. Majd meg kell győződnünk róla, hogy a tanuló helyesen értette-e a feladatot. Csak így biztosítható, hogy szaktárgyi tudásáról, kompetenciáiról reális képet kapjunk.

A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk. Ez a megfelelő írásbeli tevékenységekkel vagy alternatív számonkérési módokkal váltható ki. A nyelvi zavarral küzdők számára legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.

A gyenge helyesírási készség, a lassú és pontatlan íráskivitelezés és a gyenge verbális emlékezeti funkciók indokolják, hogy az íráskészséget alapfokon már használó nyelvi zavarral vagy verbális diszpraxiával küzdő tanuló az órai jegyzeteit laptoppal, más digitális eszközzel készíthesse, a táblai vázlatokat lefotózhassa és/vagy az órán elhangzott fontos magyarázatokat hangzóanyagként is rögzíthesse.

A gördülékeny jegyzetelés miatt célszerű, hogy a nyelvi zavarral vagy diszpraxiával küzdő tanulók online programok vagy gépirástanár közreműködésével megtanulják a folyamatos (tízujjas) gépelést.

Iskolánk helyi tantervét, tantárgyi szerkezetét a Nemzeti köznevelési törvény, a Nemzeti Alaptanterv, a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a Kerettanterv figyelembevételével dolgoztuk ki, továbbá felhasználtuk a tankönyvkiadók által készített helyi tantervi ajánlásokat. A Nemzeti

Alaptantervben megjelölt célok, feladatok a beszéd fogyatékos tanulók esetében adaptált formában kerülnek be a helyi tantervbe. Módosításra van szükség a kompetenciaterületeken, a tudástartalmak terén, valamint a képességfejlesztésben egyaránt. A kommunikáció szempontjából akadálymentesített tanulási környezet, rugalmas tanulásszervezés, differenciált cél-, és feladat kijelölés, továbbá a tanulók egyéni sajátosságaihoz, képességeihez igazodó megvalósítás jellemzi pedagógiai munkánkat. A NAT egyes szakaszainak tanulási céljai kisebb lépésekben, hosszabb idő alatt, szűrten, vagy hangsúlyeltolódással és speciális módszerekkel valósulnak meg.

A helyi tanterv alapján minden gyermekre egyéni fejlesztési tervet készítünk. Ez a kompenzálást és a korrekciót is szolgálja. A gyermek értékelésénél elsősorban a saját lehetőségeihez mért fejlődését vesszük figyelembe.

Tanulási és nevelési célok

Testi és lelki egészségre nevelés

A fizikai és szellemi állóképesség kialakítása kiemelt feladat, mivel a tanulás az átlagosnál nagyobb kognitív és akár fizikai terhelést is jelent a tanulók számára.

Ezt figyelembe vesszük a következőkben:

- a házi feladatok mennyisége és minősége
- idő a szabad játékra, a kikapcsolódást nyújtó időtöltésre
- hanghigiéné (legkisebb terhelést jelentő hangszín, beszédhangfekvés, hangerő, felső légúti megbetegedések esetén hangdiéta)
- folyadék fogyasztás, helyes táplálkozás, életritmus
- a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése
- alkotó-, sport- és hobbitevékenységek és relaxációs technikák

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Intézményünkben bizalommal teli, szeretetteljes, kölcsönös elfogadáson alapuló légkörben nevelkednek tanulóink. Célunk, hogy a gyermekek reális önértékeléssel rendelkezzenek, erősségeiket tehetségként, gyengeségeiket fejlesztő lehetőségként élhessék meg, amelyet részben képesek meglévő képességeik segítségével kompenzálni.

A társadalmi integrációhoz elengedhetetlen az egymás iránti nyitottság, elfogadás, empátia, melynek alapja a reális önértékelés. Ennek kialakulását szolgálják a sorstársakkal és a szakemberekkel folytatott segítő beszélgetések, mozgásos és táncterápiák. A társas kapcsolatok nehezítettsége miatt érdemes külön figyelmet fordítani a párbeszédre, a társas kommunikáció fejlesztésére és a konfliktuskezelés különböző technikáinak megtanítására, alkalmazására.

Médiatudatosságra nevelés

Munkánk során kiemelt feladat a kommunikáció minden csatornájának (extralingvális csatorna: gesztus, mimika, térközsabályozás; szupraszegmentális csatorna: vokális eszköztár; szegmentális csatorna: verbális kifejezőeszközök) fejlesztése. A gesztusok és a mimika (digitális nyelvben az emoji-k és motikonok) megértésének és adekvát használatának fejlesztése segíti a tanulókat a verbális közlések egy részének kiváltásában, mondanivalójuk könnyebb kifejezésében. A beszédtechnika, a beszéd vokális elemeinek (hangszín-, hangerő-, tempó- és dinamikasabályozás, helyes hangsúlyozás) és az artikulációnak a fejlesztését szolgálja minden nevelési szakaszban.

A digitális eszközök és a média használatára nevelés fontos feladat. A jegyzetelés és a tanulás digitális eszköztárának, az eszközök biztos használatának kialakítása (hanganyagok írássá alakítása, felolvasó programok, hangoskönyvek és jegyzetek, szövegszerkesztő és helyesírást ellenőrző funkciók) megkönnyíti a tananyag megértését és elsajátítását. Továbbá a megfelelő képi információk segítséget nyújtanak a verbális információk feldolgozásához, kiegészítik azokat. Feladatunk segíteni az internetes médiafelületeken való eligazodást, kialakítani az információk szűrésének megfelelő technikáit.

A tanulás tanítása, pályaorientáció

A pedagógus által létrehozott bizalomteljes bátorító légkör, a fejlesztő értékelés, a világ tevékeny megismerése és a kooperatív tanulási formák alkalmazása motivációs erőnek bizonyul a gyermek önálló tanulásához. Mivel a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló sokkal több energiát fektet az önálló tanulásba, már kezdetektől bátorítani szükséges az önálló érdeklődésének megfelelő pluszinformációk begyűjtésére, rövid, rajzzal, vizuális elemekkel megtámogatott beszámoló-készítésére. Ezzel tanulási, megküzdési képességeit fejlesztjük, de egyben sikerélményt is nyújtunk számára.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A társadalmi integráció sikeres elérésében fontos szerepet játszik a szűkebb és tágabb társadalmi környezet megismerése, ami a tanévek során koncentrikusan bővül. Kezdetben a szűkebb lakókörnyezet nyelvi és zenei hagyományai, a helyi szokások átélése, a velük való érzelmi azonosulás játszik fontos szerepet. Az anyanyelv ápolása gyermekversek, népi mondókák, szólások, közmondások, népdalok, anyanyelvhez kötődő szokások átélésén keresztül valósul meg. Később a tanulók megismerkednek más tájegységek nyelvi fordulataival, kifejezéseivel, dalaival, ami elősegíti a rugalmas nyelvhasználat fejlesztését.

A fenntarthatóság, környezettudatosság

A személyes tapasztalatokon, a környezettudatos szokásokon át vezet az út előbb a természet fenntarthatósága iránti érzékenyséig, majd az életösszefüggések megértéséig és az etikus cselekvésért való felelősségvállalásig. A cselekvéses, multiszenzoros tapasztalatszerzés segíti a nyelvi megértést.

Kiemelt kompetenciaterületek

A széles körű kompetenciafejlesztés az SNI tanulók esetében megelőző, preventív és kiegyenlítő, kompenzációs jelleggel egyaránt bír, ezért minden életkorban a szokásosnál is hangsúlyosabb célként szolgál. A tanuláshoz szükséges alapkészségek és -képességek intenzív, legalább az iskola alsó tagozatának végéig elnyújtott megerősítő, elmélyítő fejlesztése egyfelől a tanulási hátrányok kialakulásának megelőzését, másfelől a következményes emocionális és viselkedészavarok lehetőség szerinti elkerülését biztosítja.

Az alapkompétenciák kialakítása a beszéd- és a nyelvi zavarok többségénél tágabb időintervallumban, kis lépésekben, hosszabb gyakorlási és látenciaszakaszokkal valósul meg. A beszédfejlődési zavart mutató gyermekeknél gyorsabb (kivéve a diszpraxiákat), a nyelvfejlődési zavart mutató tanulóknál lassabb tempóra, a tipikustól eltérő dinamikára, fejlődési elakadásokra lehet számítani. A legnagyobb kockázatot az olvasás, írás, helyesírás, szövegértés, szövegalkotás, a matematikai fogalmak tanulása jelenti. A tudásvágy és a tanulási motiváció megtartása érdekében sikerorientált, apró, de biztos lépésekben haladó stratégiát érdemes választani, sok gyakorlással, ismétléssel. Az írott nyelv elsajátításához szükséges kommunikációs és nyelvi készségek folyamatos fejlesztése előzze meg és kísérelje az olvasás- és írástanulást a teljes alsó tagozaton át. A biztos nyelvi és írott nyelvi alapoásra épül később az egyes szaktárgyak speciális szókincse, nyelvezete.

A tanulás kompetenciái

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók esetében egyénileg szükséges azonosítani a hatékony tanulási stratégiát. Kisiskoláskorban az utánzásra épülő tanulási kompetenciából indulunk ki. Célunk egy belső motivációval rendelkező, önreflexióra képes önálló tanulási potenciál kiépítése, mely a mai információalapú társadalomban az élethosszig való tanulás alapjává válik. Kiemelten kell figyelni a tanuló motivációjának fenntartására, a tanulási célok megválasztására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő iránya a kommunikációs-nyelvi intervenció. A kommunikációs szándék jelen van, de többnyire a nyelvi (írott nyelvi), néhol a vokális (hangsúly, hanglejtés, tempó, hangszín) vagy a metakommunikáció (gesztus, mimika, térköz) is akadályokba ütközik. A beszéd- és/vagy nyelvi zavart mutató tanulóknál a kommunikáció mindhárom csatornáján a társas kapcsolatok kialakításához és fenntartásához megfelelő kompetenciákat kell kialakítanunk.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák fejlesztésének a beszéd-fogyatékos populáció szempontjából két kiemelt területe van. A rutinszerűvé váló eszközhasználat a kommunikációs akadálymentesítést jelentősen megkönnyíti. A szövegszerkesztők, felolvasó programok, hangzóbeszédet felismerő applikációk, fordítóprogramok, szinonima- és idegen nyelvi digitális szótárak, képszerkesztő alkalmazások széles tárháza áll rendelkezésre. Alapproblémát jelent a verbális információk szűrése, válogatása, feldolgozása, megértése, létrehozása. Különös gondot kell fordítani arra, hogy az információözből a tanuló képes legyen a szükséges információk kiszűrésére, rendszerezésére, más információkkal való összevetésére, és az érvényes, valamint az álinformációk elkülönítésére.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók erőssége lehet a praktikus gondolkodás, a képi gondolkodás, a természettudományos jelenségeket és folyamatokat átlátó gondolkodás, a matematikai vagy az intuitív gondolkodás. Ezek fejlesztése a tehetséggondozás része is lehet. Ehhez célszerű az induktív út, ahol nem túl összetett nyelvi műveletek végzésével jutunk a következtetéshez, hipotézishez, amit aztán újra kiteszünk a gyakorlat próbájának. Nyelvi kifejezőkészségük fejlesztésére azért is szükség van, hogy a belső képekből származó önálló gondolataikat minél teljesebb formában közölhessék.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes kompetenciák fejlesztése a tanuló önmagáról alkotott részletgazdag, reális belső kép kialakításával és az önmaga észlelési és mozgásos funkcióinak felfedezésével kezdődik. A testtudat és a téri tájékozódás szempontjából gyakran érési késést mutató beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára kisiskoláskorban ez a legfontosabb feladat. Minél több a mozgásos játék és alkotás, annál pontosabb lesz a mozgás, cselekvés kontrollja. A gyermek az alkotó folyamatokban megtapasztalja a fantázia kibontakozását, ennek segítségével éli meg lelki-érzelmi működéseit. A saját testtel való kapcsolat különösen érzékeny olyan esetekben, amikor valamilyen látható anatómiai elváltozással él a gyermek (ajak- és/vagy száypadhasadék, orrhangzóságot mutató gyermekek).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az alkotás akadálymentes kifejezési csatornát jelent a beszéd- és nyelvfejlődési zavarral élő tanuló számára. A művészeti tevékenységek, komplex művészeti terápia vagy zenei improvizáció a dadogás, a hangképzési zavar kezelésének hatékony módja lehet. A másodlagos pszichés vagy magatartási zavarok oldásában, a belső feszültségek enyhítésében is jelentős szerepet játszik a művészi alkotó folyamat vagy a művészeti alkotások szemlélése.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A társadalmi integrációban több kompetencia is fontos szerepet játszik. A társadalmilag hosszú távon hasznos munkavállaló: kreatív, adaptív, képes az élethosszig tartó tanulásra, gördülékenyen kommunikál, képes használni a digitális rendszereket. Jó problémafelismerő és -megoldó képességgel rendelkezik. Amennyiben a beszéd- és nyelvi zavarral élő tanuló kompetenciáit kiegyenlítően fejlesztjük, növekszik a sikeres társadalmi integráció esélye.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztési területek

A beszédfigyelmetlen SNI tanulók csoportján belül a képességek, a személyiség egyedi kombinációja és a fejlődési zavar súlyossága is egyénenként változó. A differenciálás lényege, hogy mindenki a szükségleteinek legmegfelelőbb, fejlesztő hatású nevelésben-oktatásban részesüljön, mindenki a saját tempójában, mégis a legeredményesebb fejlődést tudja elérni, teljesítve a személyre szabott követelményeket, fejlesztési célokat.

A differenciálás alapfeltétele a tanuló állapotának részletes megismerése, melyben a szakértői vélemény multidiszciplináris diagnózisa mellett a megfigyelésekre is támaszkodunk. Többek között feltérképezésre kerül a tanuló előzetes tudása, temperamentuma, általános aktivitása, önállósága, társas helyzetekben mutatott együttműködési készsége, kommunikációs jellemzői.

A differenciálás különböző lehetőségei:

- a tartalom szerinti differenciálás (instrukciók, szövegek egyszerűsítése)
- a folyamat szerinti differenciálás (nyelvileg egyszerűbb vagy összetett feladat adása, a nyelvi feldolgozás vagy a gondolkodási műveletek különböző szintjei közötti differenciálás)

- a produktum szerinti differenciálás (esszéírás, képregénykészítés, idővonal-rajzolás, videodemonstráció készítése)

A differenciálás a tanulás szervezése során:

különböző módokon segíteni az eltérő nyelvi képességekkel rendelkező tanulókat (az instrukció felolvasása, a kulcsszóra való rámutatás, önálló olvasás elvárása);

különböző feladatok adása (mindenki a képességeinek megfelelő feladatot kapja);

ugyanazt a feladatot különböző tevékenységekkel végrehajtani (az egyik csoport szövegből, a másik grafikonból, a harmadik egy filmből gyűjti be ugyanazokat az ismereteket);

különböző szociális keretek között valósul meg (páros, csoportos, egyéni munkákkal egyidejűleg);

különböző információs csatornák felhasználásával valósul meg (hallás utáni észlelés, vizuális információk);

különböző célok (az egyik tanuló a legfontosabb adatokat, a másik az összefüggéseket, a harmadik a szerző szándékát emeli ki);

különböző érdeklődés szerint (hasonló nehézségű olvasmány, minden tanuló az érdeklődését követve választ);

különböző értékelési formák alkalmazása;

a tananyag feldolgozása egyik tanulónál a készségek, másikonál az ismeretek megszerzésére fókuszál;

az egy-egy tanulóra fordított időben valósítható meg a differenciálás.

A legfontosabb, hogy a pedagógus tudatosan válasszon differenciálási formát minden feladathoz, a tanuló képességeihez és a feladat jellegéhez mérten.

Értékelés (tanulási eredmény)

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók, ha társult zavarokkal nem küzdenek, általában a tipikus fejlődésű tanulókhoz hasonlóan teljesítenek. A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók legtöbbje másodlagosan verbális tanulási zavarral is küzd, így tanulási teljesítményük szórt képességprofiljuk, személyiségjegyeik és megküzdési stratégiáik függvényében változik. Általában elmondható, hogy a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára a verbális tanulási potenciált igénylő tantárgyakban differenciált tanulási eredmények kitűzése szükséges. Ezek közül a leginkább érintett a magyar nyelv és irodalom, valamint az idegen nyelv.

A gyógypedagógus feladata, hogy a tanulási teljesítmények (olvasás, szövegértés, helyesírás, matematika) és a nyelvi teljesítmények (fonológiai tudatosság, szókincs, grammatika) terén az évenkénti kontrollméréseket elvégezve, azok mennyiségi és minőségi elemzésével evidenciaalapú fejlesztő diagnózist és fejlesztési tervet állítson fel.

Az első-második évfolyamon alkalmazott szöveges fejlesztő értékelés célja az egyéni képességeknek és egyéni előrehaladásnak megfelelő differenciált értékelés. Javaslatokat tartalmaz a tovább haladásra és a fejlesztés további irányaira vonatkozóan. A szöveges értékelés jellemzői:

a konkrét területen elért teljesítményre vonatkozik, nem minősít;

az elért pozitív eredményeket és hiányosságokat egyaránt tárgyilagos formában írja le;
viszonyít a kiindulóponthoz, az előző teljesítményhez mérten értékeli a fejlődést;
mindig megjelöli a következő fejlődési zónát.

A fejlesztő értékelés kulcsszerepet tölt be a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló önbizalmának, helyes önértékelésének felépítésében és fenntartásában. Erősíti a tanulási motivációt és segíti a tanulói önszabályozást. Ez a fajta visszacsatolás megküzdési erőt ad a tanulónak.

Második évfolyamtól a beszéd-/nyelvi fejlődési zavart mutató tanuló minősítő, szummatív értékelést is kap, melynek célja, hogy a tudáspróbák alapján jelezze, vajon elérte-e a tantervben megkövetelt eredményeket. Fontos, hogy ehhez a minősítéshez szóban és írásban fejlesztő szöveges értékelést fűzzünk, mely kijelöli a további utat, és biztat a fejlődésre.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A habilitációs-rehabilitációs ellátást végző logopédia szakos vagy szakirányos gyógypedagógus feladata, hogy összehangolja a gyermek képességeihez mérten a fejlesztési szükségleteket a tantárgyi célokkal. A habilitációs-rehabilitációs foglalkozások megvalósulhatnak osztálytermen belül és kívül, egyéni vagy kiscsoportos formában egyaránt. Az együttműködő felek legalább negyedévente közösen tekintenek rá az egyéni fejlesztési terv megvalósulására, értékeli az elért eredményeket, szükség szerint módosítják a középtávú célokat.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a tanuló erősségeit, nehézségeit, a vizsgálati evidenciákra támaszkodva megállapított közép- és rövid távú célokat, a hozzájuk vezető út lépéseit, a fejlesztőeszközöket és a fejlesztés helyszínét. A fő fejlesztési területek a beszéd fogyatékos SNI tanulók számára a beszéd-/nyelvi képességek fejlesztése, a nyelvi készségekhez szorosan kötődő kognitív funkciók fejlesztése, valamint a tanulási teljesítmények fejlesztése, a reedukáció. Emellett kiegészítésként pszichomotoros, grafomotoros, vizuális és auditív készség-képességfejlesztés fordul elő leggyakrabban. Az eredményes együttműködés és a vizsgálati evidenciáknak megfelelő fejlesztő-terápiás munka hatványozottan növeli a beszéd- és/vagy nyelvi zavarral küzdő tanulók iskolai, később társadalmi integrációjának esélyeit.

A tantárgyakat és kötelező minimális óraszámot az alábbi táblázat tartalmazza.

Általános iskola - beszéd fogyatékos tagozat

Évfolyam	1.1	1.2	2.	3.	4.
Magyar nyelv és irodalom	8+2	8+2	8	8	7
Angol nyelv					2
Matematika	4	4	4	4	4

Informatika					
Környezetismeret				1	1
Ének-zene	2	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2	2
Technika és tervezés	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5
Erkölcstan	1	1	1	1	1
Rehabilitációs óra	8	8	8	8	8
Összes óraszám	25+8	25+8	25+8	25+8	27+8

Speciális tárgyként az Anyanyelvi gyakorlati foglalkozás, az egyéni anyanyelvi nevelés, valamint a Delacato terápia szerepelnek. Idegen nyelvként tanulóink az angol nyelvet tanulják.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók a gyermeki fejlődés területeit tekintve döntően a kommunikációs, a beszélt és írott nyelv fejlődésében térnek el tipikus társaiktól. Ez kedvezőtlen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatok alakulására, a szocializációra és a verbális tanulási folyamatokra. Ezen a három területen életkortól függetlenül mindig különösen nagy figyelmet kell fordítani a gyermekek életkornak megfelelő fejlődésének elősegítésére.

Az alapfokú képzés első szakaszának (1–4. évfolyam) feladatai

Az alsó tagozaton a tanulási folyamat sikeressége döntően a pedagógus és a gyermek szeretetteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik. Ahol a gyermek oldott légkörben, az idő okozta nyomást a minimálisra csökkentve kellő gyakorlási lehetőséget kap, a pedagógus pedig a hibázást a tanulási folyamat természetes velejárójaként értelmezi, ott egészséges önértékelés és önbizalom, ugyanakkor igényesség alakul ki a tanulóknál. Ha a pedagógus a tanterv lényeges elemeit képes kiemelni, és a tanulók egyéni adottságaihoz igazítva szervezi a nevelési-oktatási folyamatot, akkor a sajátos nevelési igényű tanulók is megfelelő lehetőséget kapnak a tanulásra és képességeik kibontakoztatására. Mindezek által megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása is.

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók esetében a verbális tanulási folyamatok veszélyeztetettsége már az óvoda utolsó évében nyilvánvalóvá válik, ezért legkésőbb ettől fogva preventív ellátásban és olvasás-írás-tanulásban kell részesülniük. A prevenció egyrészt az írás-olvasáshoz szükséges készségek, nyelvi zavar esetén a számolás-mérés készségfejlesztő előkészítését jelenti. Ezzel párhuzamosan

zajlik a nyelvi és beszédképességek folyamatos fejlesztése, mely a szókincs tanulását, aktivizálását, a grammatikai fejlesztést és a nyelvhasználatot egyaránt felöleli. Mindezekre jó lehetőséget nyújt az előkészítő osztály és a – szükség esetén – két évre elnyújtott olvasástanítás.

A nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad, csak így érhető el, hogy a kultúrtechnikák tanulása és használata biztos alapokra támaszkodjon. Az egyéni adottságokhoz mérten ez a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra általában az alsó tagozat végére stabilizálódik. Így az olvasás, írás eszköztudásként is csak később válik használhatóvá. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók az írott nyelvben szinte biztosan nem érik el a tipikus nyelvi fejlődésű tanulók eredményeit, a matematikában pedig – az egyéni adottságokhoz mérten – a 4. osztály végére vagy akkor sem sikerül ezt elérni.

Az alsó tagozatos tanuló életkori sajátosságainak leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg. Az ilyen változatos kihívások hosszabb ideig tartják fenn a tanulók motivációját, figyelmét, ezért a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára is előnyösek. Az alsó szakaszban célszerű rövidebb feladatokat tervezni, és több feladatváltással fenntartani a figyelmet.

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók képességei egymástól is jelentősen eltérhetnek, ezért a feladatadás, a módszerválasztás, a számonkérés és az értékelés egyéni differenciálását igénylik valamennyi tantárgy esetében. A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett a tehetséggondozás már az alsó tagozaton megkezdődhet, ami a tanuló számára sikerélményt és egyben az önbizalom növekedését is biztosítja.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tantárgy tanítását meghatározza az anyanyelvi kommunikáció, mint kulcskompetencia. Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely kapcsolódik az egyén kognitív képességének fejlődéséhez. Feltétele a megfelelő szókincs, valamint a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete. Ez a tudásanyag felöleli a szóbeli kapcsolattartás fő típusainak, a különféle nyelvi stílusok fő sajátosságainak, valamint a nyelv és a kommunikáció változásainak ismeretét különféle helyzetekben. Az egyén rendelkezik azzal a képességgel, hogy szóban és írásban kommunikálni tud, kommunikációját figyelemmel kíséri és a helyzetnek megfelelően alakítja. Képes megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket, megkeresni, összegyűjteni és feldolgozni információkat, képes különböző segédeszközöket használni, saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni, és kifejezni. A pozitív attitűd magában foglalja az esztétikai minőség tiszteletét és mások megismerésének igényét. Ehhez ismernünk kell a nyelv másokra gyakorolt hatását, a társadalmilag felelős nyelvhasználat jelentőségét.

Alapelvek, célok

A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Ily módon alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, és meghatározza a tanulás teljes folyamatát. Az irodalom, mint nyelvi művészet a kultúra egyik fő hordozója és megújítója, miközben pedagógiai szempontból a szövegértési és szövegalkotási képességek fejlesztésének egyik legátfogóbb és leghatékonyabb eszköze, vagyis az anyanyelvi, a kulturális és a szociális kompetencia párhuzamos fejlesztését teszi lehetővé.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése oly módon, hogy a tanulók képességüktől elvárhatóan, a konkrét pedagógiai célnak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét, ideértve a hangzó és az írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az IST különféle jelenségeinek (internet, mobil-kommunikáció) ismeretét, megértését és gyakorlati alkalmazását.

A beszéd- és nyelvi/írott nyelvi megértés, mint ismeretszerzési eszköz fejlesztése, a beszéd és nyelvi/írott nyelvi produkció, mint önkifejezési és ismeretközlési eszköz fejlesztése kiemelt feladat a nyelvi és beszédzavarral küzdő tanulók számára.

Általános célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tanításának célja, hogy az életkori sajátosságok figyelembevételével elindítsa a kisgyermeket a tudatos nyelvhasználat képességének kialakulása felé. Ezáltal a gyermek megtanul igazodni a kommunikációs helyzethez, beszédében pontosabbá válik gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése, kialakulnak benne az udvarias nyelvviselkedés szokásai, eredményesebb lesz együttműködése társaival és a felnőttekkel. Ehhez elengedhetetlen a megfelelő nyelvi fejlettség. Kiemelkedő feladata az arra rászoruló tanulókkal az intenzív beszédfejlesztés, a tiszta beszéd kialakítása. Ezért fokozott figyelmet kell fordítanunk a hangképzésre, a beszédfejlettség életkornak megfelelő szintre hozására, a szókincsbővítésére.

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés megérteni, beszélni, írni, gondolkodni tanít, valamennyi tantárgy tanulását segíti. Alapvető célja és feladata a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás kialakítása és továbbfejlesztése. Ez alapozza meg viszonyukat a nemzeti kultúrához, melyen keresztül átélhetik a magyar nyelv és a magyar kultúra elválaszthatatlanságát.

Ennek megvalósítása érdekében:

a megfelelő olvasás - és íráskészség,

az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása, olvasóvá nevelés,

a szövegértés fejlesztése, a szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség formálása, folyamatos fejlesztése,

a nyelvtani és helyesírási ismeretek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása,

a magyar nyelv életének és rendszerének ismerete,

a kulturált nyelvi magatartásra való felkészítés,

a tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák megtanítása, alkalmazása.

Speciális célok és feladatok

A logopédiai osztály a beszéd fogyatékos tanulók nevelésére, oktatására és beszédjavítására hivatott. A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex - az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó - nevelési környezetben valósulhat meg.

A beszéd fogyatékos gyermekek fejlesztésének elvei:

Kiemelt feladat minden nyelvi szint fejlesztése (beszédhangzók, fonémafeldolgozás, szókincs és szóhasználat, szóelőhívás, toldalékhasználat, mondatalkotás és kontextushoz, szituációhoz kötött nyelvhasználat). Ezek arányát az anyanyelvi fejlesztésben a tanuló képességstruktúrájához viszonyítva határozzuk meg.

A beszéd fogyatékos tanulók oktatásában az olvasás, írás általában akadályozottnak tekintendő. Ezért az oktatási szakasz elején elsősorban azokat a képességeket célszerű fejleszteni, amelyek a kultúrtechnikák elsajátítását eredményezik. Körültekintően választandó meg a megfelelő olvasástanítási módszer (hangoztató-elemző, összetevő). Ezt szükség szerint kiegészített írástanítással kössük össze. A betűtanításban a négyes asszociáció alkalmazása biztosítja a legszélesebb körű, multiszenzoros tapasztalatszerzést.

A szövegértés fejlesztésének minden esetben párhuzamosan kell haladnia az olvasástechnika fejlesztésével.

A nyelvtani szabályok betartásában és a helyesírás terén a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók jelentős elmaradást mutatnak. A nyelvtani jelenségek feldolgozását mindig egyszerű példák, kérdőszó alapján való azonosítással, csoportosítással, sok metanyelvi tapasztalat szerzésével fejlesztjük. Jelentős szerepe van a tudatos hibajavítás megtanításának is. Az oktatási szakasz végére az evidenciaalapú és a szóelemzés elvét figyelembe vevő helyesírás várható el.

Az irodalmi alkotások feldolgozásában a mondanivaló különleges, művészi feldolgozása, esetleg szokatlan vagy régies nyelvezete, a használt költői, írói eszközök megnehezítik a nyelvi megértést, a jelentéstulajdonítást. Ezért a feldolgozásra vagy megtanulásra szánt művek kiválasztását körültekintően kell mérlegelni, megtanulásukat pedig mnemotechnikai eljárások használatával ajánlott segíteni. Nyelvi zavar esetén nemcsak a feldolgozott irodalmi művek számát és minőségét fontos differenciáltan kezelni, hanem a feldolgozás módszereit és mélységét is. A kötelező olvasmányok megválasztását és elolvasásának idői ütemezését is igazítani kell a tanuló aktuális olvasási és nyelvi feldolgozó képességeihez és pszichomotoros tempójához. Részesítsük előnyben a hangoskönyvet vagy a rövidített irodalmi változatokat.

A beszéd fogyatékos tanulók fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.

A fejlesztés tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.

A módszerek megválasztásakor az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, és a korrekció adott szakaszának figyelembevétele szükséges.

A fejlesztésben meghatározó a sokoldalú percepciók fejlesztése, melynek során a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek. Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása.

A fejlesztések egyéni, kiscsoportos és csoportos foglalkozásokon valósulnak meg.

A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában - a minél gyorsabban automatizált jó beszéd szint elérése érdekében - a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

A beszéd fogyatékos tanulók nevelésében a kerettantervben leírt fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek az irányadók, de azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama módosulhat.

Óraterv I.-IV. évfolyam

Évfolyam	I./1.	I/2.	II.	III.	IV.
Éves óraszám	272	272	288	288	252
Heti óraszám	8	8	8	8	7

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önzonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmifejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességeinek fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanulásához, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együtt gondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére. A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

Magyar nyelv és irodalom

I. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	1/1. óraszám	1/2.óraszám
BESZÉD ÉS OLVASÁS		
Beszéd és kommunikáció	15	15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	54	20
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	54	88
Népmesék, műmesék	7	12
Versek, népköltészeti alkotások	13	10
Helyem a közösségben – család, iskola	4	4
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	6	10
Állatok, növények, emberek	6	8
ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS		

Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	32	0
Írás jelrendszere	38	56
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	23	13
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	7	14
Kisbetű – nagybetű	0	7
A magyar ábécé – a betűrend	0	5
Hangok időtartamának jelentés megkülönböztető szerepe	13	10
Összes óraszám:	272	272

I. évfolyam

Előkészítő 1. -1. osztály

Éves óraszám: 272 – 272 óra

Heti óraszám: 8 -8 óra

Sajátosságok

Legfontosabb alapelvünk olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, a speciális szükségleteket, az egyéni teherbíró képességet. A fejlesztés egyéni, kiscsoportos és csoportos formában történik a gyermekek egyéni fejlődési üteméhez alkalmazkodva.

A multiszenzorális fejlesztés a percepció minden részterületét fejleszti: a vizuális, az akusztikus, a taktilis és mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességeket.

Az előkészítő osztályban intenzív fejlesztés folyik. A mozgás, a kommunikáció, az anyanyelv és a vizuomotoros készség fejlesztése megalapozzák a későbbi speciális terápiát, valamint az alapkészségek fejlesztését:

A mozgás- és kommunikáció fejlesztése (nagy-és finommotorika fejlesztés, a koordinációs zavarok, mozgásos ügyetlenség kiküszöbölése, a testi-lelki harmónia).

Anyanyelvi fejlesztés (egész napos intenzív terápia minden érzékszerv bevonásával: látni, tapintani, szerezni, felhasználni).

A vizuomotoros készség fejlesztése (testséma, vizuális észlelés, megfigyelőképesség, a finommotorika, taktilis érzékelés, téri irányok).

A betűtanítás 2 tanév alatt, lassú tempóban valósul meg. A gyermekek képességeinek figyelembevételével kezdjük meg a betűtanítást, az összeolvasást. Az olvasástanítás Meixner Ildikó dislexia prevenciós módszerére épül, az olvasászavar megelőzését szolgálva. A betűtanítás sorrendje kiküszöböli a homogén gátlást.

Valamennyi betűnél elemezzük a képző mozzanatok (magánhangzók esetében az ajakállást, a mássalhangzókat hangutánzásként kezeljük).

Az összeolvasást szótagcsoportonként, oszloponként gyakoroljuk, sokáig a magánhangzók vannak elől. Hat betű tanítása után kezdjük meg szótagsorok olvasásával, segítjük az egyik hangból a másikba való átvezető artikulációs mozgásokat.

A szavak olvasása mássalhangzó- magánhangzó- mássalhangzó -magánhangzó négybetűs szavak olvasásával kezdődik. (pl.: me-se) A szómagyarázat itt kezdődik el szókép-tárgykép egyeztetéssel.

Az írástanítás késleltetett. Először az olvasásra helyezzük a hangsúlyt, miközben az íráselemeket jól begyakoroljuk, az íráskészséget fejlesztjük.

A dislexia prevenciós módszer az íráskészség fejlesztésénél a diktálásra helyezi a hangsúlyt.

Speciális fejlesztések:

Egyéni fejlesztés

Logopédiai terápia

Egyéni fejlesztés

A beszéd fogyatékos gyermek komplex terápiájának egyik alkotóeleme az egyéni fejlesztés. Egyéni és kiscsoportos formában, a gyermek fejlettségi szintjét figyelembe véve, egyénre szabott terápiában részesül.

Gyakran előforduló problémák:

A tanulási nehézségek okai között az idegrendszer szerveződésében fennálló hibák szerepelnek.

Gyakran társulhatnak más rendellenességgel.

A nagymozgások összerendezetlenek.

Az elemi mozgásokhoz kapcsolódó érzékelő- és irányítóközpontok tökéletlenül működnek.

Az ingerületvezetés meglassult, bizonytalan.

A finommozgások pontatlanok, bizonytalan a lateralizáció.

E problémák leküzdésére a Kulcsár Mihályné által kidolgozott mozgásterápia programot használjuk.

Eredményesek lehetnek még a beszéd fogyatékos gyermekek terápiájában más, tanulási zavarok leküzdését célzó programok is.

Logopédiai terápia

A logopédiai terápia célja: biztosítani a beszédhibás gyermek személyiségének töretlen fejlődését, célkitűzéseinek megvalósulását, az optimális szocializációt, a sikeres rehabilitációt, illetve rehabilitációt.

A terápia a szakemberek széleskörű, összehangolt team-munkáját igényli.

Az eszközök alkalmazása, a célirányos fejlesztés, a személyiséget figyelembe vevő intenzív foglalkozás alkalmazása elengedhetetlen a beszédhiba javításában.

A logopédus a gyermek állapotára, egyéni fejlesztési szükségleteire tervezi a beavatkozás általános célját, a feldolgozandó anyag tartalmát, az illeszkedő módszert és eszközt, a felhasználható időt, a fejlesztéshez szükséges optimális pedagógiai körülményeket.

Fejlesztési alapelvek:

A beszéd rendellenességeinek korrekciójában alkalmazott módszerek összhangban

vannak a beszédjavítás alapelveivel.

A fejlesztés tudatos, tervszerű és folyamatos.

Sokoldalú percepció fejlesztés (a kinezteziás, a hallási, a látási és a beszédmozgások

egymást erősítve)

Terápiás programok:

Akadályozott beszédfejlődés

Pöszesség

Orrhangzós beszéd

Beszédritmus zavara (dadogás, hadarás)

Diszfázia

Diszlexia – diszgráfia - diszkalkulia esetén prevenció, redukáció

Beszédészlelés, beszédértés zavara

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszéd és kommunikáció

Javasolt óraszám: 30 (15-15)

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;

megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek

megfelelően reagál;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján

megérti az új kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;

részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés,érés, megszólítás, kérdés;

élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol;

a megfogalmazásban követi a tanári mintát;

az egyéni adottságok figyelembevételével használja érthető kiejtéssel, megfelelő hangerővel és ritmusban a tanult fogalmak neveit;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

beszédlégzése és artikulációja megfelelő;

figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;

a szavakat hangokra, szótagokra bontja;

a hangokból, szótagokból szavakat épít;

a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;

részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;

bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Hallásfejlesztés, beszédhallás fejlesztés

Beszédfejlesztés: beszédlégzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó

Ritmusérzékelésfejlesztés

Hangok, szótagok analízise, szintézise

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Beszédészlelés, beszédértés

Kifejező, érthető beszéd

Helyesejtés kialakítása

Nem nyelvi jelek használata

Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok

Párbeszéd, szituációs játékok

Fogalmak: bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás, helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

Témakör: Betűtanítás kezdete.

Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 74 (54-20)

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza az előkészítő szakasz képességfejlesztését és minden betű tanításának előkészítését. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az olvasástanulás előkészítése. Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

rendelkezik a kultúrtechnikák elsajátításához szükséges részképességekkel;

megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;

érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;

képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;

részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;

megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincsset;

fonémahallása fejlődik, beszédhangokat differenciál auditív és vizuális úton

szavakat hangokra, szótagokra bont;

hangokból, szótagokból szavakat épít

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés

Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése

Szókincs gyarapítása

Szókincs aktivizálása

Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése

Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése

Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése

Szerialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése: betű-hang azonosítás, szótagolás

Olvasástechnika fejlesztése

Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe

Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; cím, viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben

Témakör: Betűtanítás.

Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 142 óra (54-88)

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza minden hang- és betű- tanítás ismereteit, fejlesztési feladatait. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő két tanév. A betűtanítás késleltetett az íráskészséget megalapozó képességek fejlesztéséhez, az írás-előkészítéséhez képest.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása. A szövegértő olvasás előkészítése szavak és mondatok, rövid szövegek szintjén.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megérti a szóbeli és írásbeli utasításokat, kérdéseket és az ismert szöveg tartalmát;

érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

ismert szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;

megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincset;

szavakat hangokra, szótagokra bont;

hangokból, szótagokból szavakat épít;

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

felismeri, megnevezi izoláltan a betűket

a betűket összeolvassa szótagokká és szavakká, az elolvasott szavakat értelmezi

olvasás során helyesen ejti a hosszú és rövid magánhangzókat, a zöngés és zöngétlen mássalhangzókat

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése

Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése

Szókincs gyarapítása, aktivizálása

- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás
- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi

Fogalmak: hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, között, mellette; utána, közben, miközben, író, cím, írásjel

A betűtanítás sorrendje							
kisbetűk							
1.	a, A	12.	í, Í, u, U, o, O	23.	é, É	34.	zs, Zs
2.	i, I	13.	c, C	24.	sz, Sz	35.	ty, Ty
3.	ó, Ó	14.	k, K	25.	ű, Ű	36.	ly, Ly
4.	m, M	15.	á, Á	26.	n, N	37.	w, W
5.	s, S	16.	f, F	27.	ü, Ü	38.	y, Y
6.	t, T	17.	h, H	28.	g, G	39.	dz, Dz
7.	v, V	18.	z, Z	29.	r, R	40.	dzs, Dzs

8.	e, E	19.	ő, Ő	30.	b, B	41.	x, X
9.	ú, Ú	20.	d, D	31.	gy, Gy	42.	q, Q
10.	l, L	21.	ö, Ö	32.	cs, Cs		
11.	p, P	22.	j, J	33.	ny, Ny		

Az olvasástanítás során a nyomtatott kis- és nagybetűt egyszerre tanítjuk. Olvasáskor a nagybetűk felismerése elvárt követelmény.

Az olvasástanítással párhuzamosan csak a kisbetűk írását tanítjuk. Írás során a nagybetűt piros színű kisbetűvel jelezzük. A nagybetűk tanítása a kisbetűk után, az írástanítás második szakaszában történik.

Témakör: Népmesék, műmesék

Javasolt óraszám: 19 óra (7-12)

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, a játék, a ritmus és a zene révén. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (vers, mondóka, mese, szereplő).

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;

képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt,

alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismer néhány mesét és történetet a magyar népi irodalomból;

részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;

megérti, értelmezi a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában

a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;

részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;

szókincse bővül, nyelvi kifejezőképessége fejlődik

olvasástechnikája fejlődik

motiválttá válik az olvasásra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Szótagoló olvasás

Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig

Olvasástechnika fejlesztése

Szövegértő olvasás fejlesztése

Események helyszíne, ideje, sorrendje

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés

Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása

A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok

Fogalmak: szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám, írásjel

Javasolt tevékenységek

Bábszínház, színházlátogatás.

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

Javasolt óraszám: 23 óra (13-10)

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, a játék, a ritmus és a zene révén. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (vers, mondóka, mese, szereplő).

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

felismeri, segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb verseket;

részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;

érzékeket és átéli a vers ritmusát és hangulatát;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;

megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;

segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;

a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények);

a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;

segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, szövegrészletet

különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez;

megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;

megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból,

szókincse bővül, nyelvi kifejezőképessége fejlődik

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Hallásfejlesztés, beszédhallás fejlesztés

Ritmuserké fejlesztése

Olvasástechnika fejlesztése

Globális, majd szótagoló olvasás

Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Verbális memória fejlesztése

Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók

Belső képalkotás

Ritmuserőlmény, a vers formai jellemzői: ritmus

Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával

A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Magánhangzók, mássalhangzók

Fogalmak: mese, vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet, szereplő,

Javasolt tevékenységek:

Bábszínház-, színházlátogatás.

Témakör: Helyem a közösségben – család, iskola

Javasolt óraszám: 8 óra (4-4)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni;

felismeri és segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

képességeinek megfelelő szöveget hangos olvasás útján tanári segítséggel megért;

képes tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;

megfogalmazza, néhány érveléssel alátámasztja saját álláspontját, meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;

alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat: jóslás, keresés;

részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

szókincse bővül a család és iskola, valamint az ezekkel összefüggő témákban

nyelvi kifejezőkészsége fejlődik

rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;

megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;

mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;

élményeket és tapasztalatokat szerez változatos szövegtípusok és műfajok megismerésével;

megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;

a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;

képességeihez mértén bekapcsolódik párbeszéd, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;

különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;

könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;

részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;

megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Beszédhallás, beszédképesség fejlesztése

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Verbális memória fejlesztése

Időben való tájékozódás fejlesztése

Olvasástechnika fejlesztése

Szótagoló olvasás

Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig

Szövegértő olvasás fejlesztése

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Empatikus képesség fejlesztése

A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés

Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

Fogalmak: iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

Javasolt tevékenységek

Részvétel iskolai, városi rendezvényeken.

Témakör: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

Javasolt óraszám: 16 (6-10)

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

életkorának megfelelő szöveget hangos olvasás útján tanári segítséggel megért;

felismeri és tanári segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;

az ünnepélyeken elvárt megfelelő magatartásformákat elsajátítja

megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;

részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;

élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről,

a feladatok megoldása során társaival együttműködik,

felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;

időbeli tájékozódó képessége fejlődik;

megtanulja a napok, hónapok, évszakok, napszakok nevét

napszaknak, évszaknak, hátköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelően öltözködik;

megismeri az időjárás elemeit és a hozzá kapcsolódó fogalmakat

kulturált magatartással vesz részt iskolai és városi ünnepségeken;

szívesen bekapcsolódik iskolai és osztályrendezvények előkészítésébe (őszi mulatság, mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, nemzeti ünnepek)

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Szótagoló olvasás

Az olvasástechnika fejlesztése

Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Verbális memória fejlesztése

Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink

Magyar hagyományok tisztelete

Nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles

történelmi személyekről

Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk

Keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd

Lakóhely hagyományainak megismerése

Az időjárás elemei

Kiszámolók, mondókák

Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

Fogalmak: keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás, időjárás

Javasolt tevékenységek:

Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon.

Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása.

Témakör: Állatok, növények, emberek

Javasolt óraszám: 14 óra (6-8)

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az élő és az élettelen világ megismerése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismeri és tanári segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;

ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést,

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét,

különböző rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;

képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;

önállóan vagy tanári segítséggel érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál;

ismeretet szerez a környezetében élő növényekről, állatokról;

megtanulja a test részeit, azok funkcióit, vigyáz az érzékszerveire;

egészséges életvitellel kapcsolatos pozitív beállítódása, helyes szokásai, magatartásformái elkezdnek kialakulni;

felfedezi a természet szépségét, óvja környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Olvasástechnika fejlesztése

Szövegértés fejlesztése

Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára

Beszédfejlesztés

Érzelmi fejlesztés, belső képalkotás

Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása

Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről

Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése

Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)

Szövegben való tájékozódás, lényegkiemelés fejlesztése

Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Válogató olvasás

Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával

Tanulás tanulása

Fogalmak: ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció

Javasolt tevékenységek:

Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása.

Részvétel a természetvédelemmel kapcsolatos iskolai, városi programokon.

Írás és helyesírás

Témakör: Óvodából iskolába

Írás előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése

Javasolt óraszám: 32 óra (32-0)

Ez a tematikus rész szoros egységet képez. Az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A nagymozgás, a finommotorika, a tér- és síkbeli tájékozódás fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

helyesen fogja a ceruzát,

törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre,

egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír,

írás tanuláshoz szükséges nyelvi, perceptuális, emlékezeti, sorrend felfogási és motoros koordinációs képességei kialakuljanak,

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;

tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;

fejlődést mutat a verbális képességek terén: szóbeli megértés és kifejezés, hallási diszkrimináció, verbális emlékezés, szókincs;

megfelelő ceruzafogási technikával, írásszokásokkal (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás) dolgozik;

iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciói, alapvető képességei kialakulnak (a figyelem tudatossága, tartóssága, feladattudat, a kiválasztás képessége, differenciált látási és hallási megfigyelések, mozgáskoordináció, finommozgások)

képességei alkalmassá válnak az írástanulásra

saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;

írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Serialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése

Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése

Testséma (szemkéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek), nagymozgások fejlesztése

Tapintás, érzékelés fejlesztése

Finommotorika fejlesztése

Síkbeli tájékozódás fejlesztése

Tájékozódás a hármas vonalrendszerben

Helyes ceruzafogás kialakítása

Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása

Írástechnika fejlesztése

Lendületos vonalvezetés

Betűelemek

Írott kisbetűk alakítása, kapcsolása, 2-3 szóból álló mondatok írása

Betű- és hangazonosítás

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése

Szókincs

Fogalmak: betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közöttte, mellette

Témakör: Az írás jelrendszere

Javasolt óraszám: 94 óra (38-56)

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. Az íráselőkészítés befejezése után az írástanítás párhuzamosan folyik az olvasástanítással. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő két tanév.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása, az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

alkalmassá válik az önálló feladatvégzés egyes lépéseire.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;

tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;

saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;

írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és vizuális minta alapján

írás teljesítményének szintje eléri a 12-18 betűt percenként

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése

Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés

Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése

Tapintás, érzékelés fejlesztése

Finommotorika fejlesztése

Síkbeli tájékozódás fejlesztése

Helyes ceruzafogás kialakítása

Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása

Írástechnika fejlesztése

Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása

Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése

Betű- és hangazonosítás

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásaik

3-4 szóból álló mondatok írása

Fogalmak: hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonzyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közöttte, mellette

A betűtanítás sorrendje							
kisbetűk							
1.	a	12.	í, u, o	23.	é	34.	zs
2.	i	13.	c	24.	sz	35.	ty
3.	ó	14.	k	25.	ű	36.	ly
4.	m	15.	á	26.	n	37.	w
5.	s	16.	f	27.	ü	38.	y
6.	t	17.	h	28.	g	39.	dz
7.	v	18.	z	29.	r	40.	dzs
8.	e	19.	ő	30.	b	41.	x
9.	ú	20.	d	31.	gy	42.	q
10.	l	21.	ö	32.	cs		
11.	p	22.	j	33.	ny		

A betűtanítás sorrendje	
nagybetűk	

1.	A, Á	5.	Z, Zs, I, Í, K	9.	N, Ny, M	13.	Dz, Dzs
2.	U, Ú, Ű, Ű, V	6.	S, Sz	10.	J, H	14.	X, Q
3.	O, Ó, Ö, Ő, C, Cs	7.	T, Ty, F	11.	L, Ly, D		
4.	G, Gy, E, É	8.	P, R, B	12.	W, Y		

Témakör: A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó

Javasolt óraszám: 36 (23-13)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Különböztesse meg egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjen a rendezett írásképre;
- törekedjen a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon;
- feladatvégzés során társaival együttműködjön;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi a hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék nyelvtani kategóriákat

megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;

különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;

a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

az elválasztás elemi szabályaira kezd ráérezni

a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális memória fejlesztése

Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)

Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése, szótagolás, elválasztás

Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban

A kiejtéssel megegyező rövid szavak helyes leírása;

Aktív szókincs fejlesztése

Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kétagú szavak) helyes leírása , 3-4 szóból álló mondat leírás

Szótagolás, elválasztás

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

Javasolt óraszám: 21 óra (7-14)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;

írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja akusztikus és vizuális minta alapján

a mondatalkotás, szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;

megadott szempontok alapján szóban mondatokat alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;

a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;

a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;

a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

szavakat, szó szerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ösztönös nyelvtudás formálása

Nyelvi tudatosság fejlesztése

Önellenőrzés, hibajavítás képessége

Hibajavítás szöveg minta alapján

Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése

Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek

A kijelentő és kérdő mondatok

Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

Fonémahallás fejlesztése

Fogalmak: betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: Kisbetű-nagybetű

Javasolt óraszám: 7 óra (0-7)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a harmadik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

élethelyzetnek megfelelően, érthetően kommunikál;

ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol.

felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;

a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

a mondatokat nagybetűvel kezdi

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás

Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással, látó-halló tollbamondással és emlékezetből írással

Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése

Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján

Élőlény, tárgy neve

Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása

Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)

Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak: kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

Témakör: A magyar ábécé – A betűrend

Javasolt óraszám: 5 (0-5)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szó szerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;

érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;

ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol.

feladatvégzés során társaival együttműködik;

írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja akusztikus és vizuális minta alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

különböző betűkkel kezdődő szavakat segítséggel vagy a nélkül betűrendbe sorol;

megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;

különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális memória fejlesztése

Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)

Beszéd-, artikulációs és szájról olvasási képesség fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi

A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Javasolt tevékenységek:

Könyvtárlátogatás.

Témakör: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe

Javasolt óraszám: 23 (13-10)

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Különböztesse meg egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;

az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja akusztikus és vizuális minta alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;

a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

törekszik a beszédhangok időtartamának helyes kiejtésére a szavak jelentésének megfelelően

önállóan, vagy tanári segítséggel értelmezi az eltérő időtartamú hangsorból/betűsorból álló szavakat

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Fonémahallás, beszédhallás fejlesztése

Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)

Szókincsfejlesztés

Artikuláció fejlesztése

Beszédfejlesztés

Helyesírási készség fejlesztése

Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

Fogalmak: mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén

A tanuló beszédkésztségétől és képességeitől függően törekedjen az érthető beszédre, legyen tisztában a kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket.

Értsen meg egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közlését szükség esetén tanári segítséggel.

A kérdésekre tudjon válaszolni.

Legyen képes mondatok alkotására szóban és írásban.

Számoljon be élményeiről egyszerű formában, szükség esetén tanári segítséggel.

Törekedjen az egyszerű memoriterek visszaadására.

Ismerje az írott és nyomtatott betűket.

Olvasson szótagolva, szólamokban vagy folyamatosan.

Törekedjen rendezett, pontos írásképre.

Rendelkezzen alapvető szókinccsel.

Legyen motivált a tanulásra.

II. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
BESZÉD ÉS OLVASÁS	
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	28
Olvasás, az írott szöveg megértése - a szövegértő olvasás előkészítése	121
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	15
ÍRÁS, HELYESÍRÁS, NYELVTAN	
Az írástechnika fejlesztése, az eszközszintű írás előkészítése	37
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták	25
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	47
A tanulási képesség fejlesztése	10
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	5
Összes óraszám:	288

Éves óraszám: 288 óra

Heti óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Javasolt óraszám: 28 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A nyelvi rendszer kiépítésével olyan nyelvi kommunikációs szint megalapozása, amelyben a nyelvi készségek biztosítják a tanuló számára a szaktárgyak, ill. valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának megértését, elsajátítását, a társadalmi érintkezés alapvető normáinak megismerését és alkalmazását. A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;

beszédállapotának megfelelően próbálja közölni spontán gondolatait, élményét hiányos és teljes mondatokkal, vagy mondatértékű szavakkal;

megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését, társai közléseit;

a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;

a kérdésekre adekvát választ ad

részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, a megszólítás és köszöntés illendő nyelvi formáit;

a megfogalmazásban követi a tanári mintát, 8-12 szótagú ismert szavakból álló szókapcsolatok, mondatok megismétlésével

irodalmi és egyéb művek olvasásával, elemzésével -a szókincs bővítésével, a kifejezési készség fejlesztésével – gazdagítja személyiségét, önismeretét, ítélőképességét, érzelmileg azonosul az adott témákkal

a versek, memoriterek megtanulásával és elmondásával intenzíven fejleszti megtartó emlékezetét

bekapcsolódik a közös tevékenységekbe, alkalmazkodik azok szabályaihoz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

beszédlégzése és artikulációja megfelelően fejlődik;

képességeinek megfelelően figyelmet fordít a hangok tiszta artikulációjára, a hangkapcsolatok helyes kiejtésére, a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;

tudja korrigálni akusztikus - szükség esetén vizuális - minta alapján beszédtechnikai hibáit;

beszéderthetőségi szintje megfelelő;

a szavakat hangokra, szótagokra bontja; a hangokból, szótagokból szavakat épít;

a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, képességeihez mérten érthetően tolmácsolja, a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazására törekszik;

részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;

bekapcsolódik társalgási szituációkba, párbeszédnek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába, miközben használja a tanult grammatikai eszközöket.

aktív szókincse dinamikusan bővül;

az új kifejezések pontosítása szöveggörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével történik

összefüggő mondatokat alkot képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról,

szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználatra törekszik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés

Beszédfejlesztés: beszédleghzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó, hanglejtés

Ritmusérzék-fejlesztés

Szavak, szótagok analízise, szintézise

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Beszédészlelés, beszédértés

Kifejező, érthető beszéd

Helyesejtés kialakítása

Nem nyelvi jelek használata

Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok

Párbeszéd, szituációs játékok

Fogalmak: helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték, szünet, hangerő, hangsúly, tekintet, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.

Témakör: Olvasás, az írott szöveg megértése, a szövegértő olvasás előkészítése

Javasolt óraszám: 121 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a tanév vége.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A szövegértő olvasás előkészítése

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;

különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;

képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;

képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;

meséket, narratív történeteket értő figyelemmel hallgat, kérdésekre felidézi a tartalmát (történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről);

olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismer néhány mesét és történetet a magyar népi irodalomból;

részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;

megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, olvasmányokat, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;

a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről tanári segítséggel kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;

részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;

bővül szókincse, az elsajátított szókincset alkalmazza más műveltségi területen és a hétköznapi életben is

olvas és értelmez egyszerű szövegeket, ezekkel kapcsolatban feladatokat old meg

ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel,

felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit,

gyakorolja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében;

a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Szótagoló, folyamatos olvasás

Olvasástechnika fejlesztése

Szövegértő olvasás fejlesztése

Események helyszíne, ideje, sorrendje

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

Fogalmak: betű, hang, beszédhang, szótag, szó, szerző, író, olvasó, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés

Témakör: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Javasolt óraszám: 15 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, verseket, a népköltészetben megtestesülő értékeket, hagyományokat;

megismerkedik hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival;

részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;

élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;

érezkeli és átéli a vers ritmusát, hangulatát, a rímeket, ismétlődéseket

felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, átérzi hangulatát, megérti témáját, megnevezi a szereplőket és a főbb eseményeket (Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai);

megismerkedik a magyar nép mondáival, legendáival, a történelem nagy alakjaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;

megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;

segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskíséréssel;

a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;

segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;

különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez;

megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;

megtartó emlékezete jelentősen fejlődik

szókincse bővül

hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket

rövid meséket, történeteket dramatikus, bábos előadással megjelenít

megnevezi az olvasmányok szerzőjét

az olvasmányok tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékokba bekapcsolódik,
a szereplők cselekedeteit megítéli, tulajdonságait megfigyeli, egyszerű oksági összefüggéseket felismer,
érti a mese és a valóságleírás különbségének lényegét;
képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzői alapján (mese, költemény, mondóka, találós kérdés)

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Folyamatos olvasás

Ritmus, rím

Olvasástechnika fejlesztése

Szövegértő olvasás fejlesztése

Események helyszíne, ideje, sorrendje

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

Fogalmak: vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet, mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő;

Írás és helyesírás

Témakör: Az írástechnika fejlesztése, az eszközszintű írás előkészítése

Javasolt óraszám: 37 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre

írásstudáshoz szükséges nyelvi, perceptuális, emlékezeti, sorrend felfogási és motoros koordinációs képességei kialakuljanak

elsajátítja a helyes írásszokásokat (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás)

megfelelő tempóban írjon

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

szabályosan alakítja és megfelelően kapcsolja a betűket

megfelelő ceruzafogási technikával, írásszokásokkal (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás) dolgozik,

másoláskor nem vét írástechnikai hibát;

jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást;

a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt;

ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját;

szövegminta alapján felismeri és kijavítja hibáit.

két-három összefüggő mondatot leír másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből,

képes önállóan alkotott mondatok leírására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése

Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése

Tájékozódás a hármas osztatú vonalrendszerben

Helyes ceruzafogás kialakítása

Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása

Írástechnika fejlesztése

Lendületes vonalvezetés

Másolás, tollbamondás, emlékezetből írás

Kisbetű, nagybetű, margó

Kommunikáció

Szókincs

Fogalmak: betűelem, vonalrendszer, kapcsolás, kisbetű, nagybetű, margó

**Témakör: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása:
hang, betű, szó, szótag, mondat, szótő, toldalék, mondatfajták**

Javasolt óraszám: 25 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;

a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja akusztikus és/vagy vizuális minta alapján;

szavakat csoportosít meghatározott szempont szerint;

felismeri a toldalékos szavakat a szövegben,

feladatok megoldása során társaival együttműködik;

az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre;

kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat,

ismeri az ábécét, betűrendbe sorol szavakat,

megkülönbözteti a magánhangzót és a mássalhangzót,
érti a szavak jelentéshordozó szerepét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

önállóan vagy tanári segítséggel felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat

tudja a magyar ábécét és tud betűrendbe sorolni,

hangokat csoportosít fajtájuk és időtartamuk szerint,

szótagol, felismeri a szótövet és a toldalékot, akár szövegben is

kérdőszóra helyesen toldalékol

a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;

a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával leírja;

a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatfajtának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és a kérdő mondatok tekintetében

helyesen használja az -e kérdőszót

szavakat, szó szerkezeteket, minimum 5-6 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;

írása lendületes és megfelelő tempójú,

írása eszközszintű

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ösztönös nyelvhasználat formálása

Nyelvi tudatosság fejlesztése

Önellenőrzés, hibajavítás képessége

Helyesírási készség differenciált fejlesztése

20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása

Tanulási képességek

Beszédhallás

Fogalmak: betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, ábécé, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó, szótő, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.

Javasolt tevékenységek

Részvétel az iskolai szépíróversenyen.

Témakör: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Javasolt óraszám: 47 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

feladatok megoldása során társaival együttműködik;

az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;

kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;

a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;

a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával, szükség esetén akusztikus és/vagy vizuális minta alapján megfelelően leírja;

törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja,

a nyelvtani szabályszerűségeket felismeri

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

biztosan ismeri a magyar ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;

megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;

különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;

a hangjelölés megismert szabályait jellemzően felismeri és helyesen alkalmazza a tanult szavakban: az időtartam, a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok, a hagyomány szerinti írásmód, az elválasztás esetében

biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait;

biztosan alkalmazza a j-ly betűket a szavakban

a mondatokat nagybetűvel kezdi és megfelelő mondatvégi írásjeleket használ (kijelentő, kérdő mondat)

nyelvi tudatossága fejlődik;

az írást eszközszinten használja

a korosztálynak megfelelő lexikonokat, szótárakat használ.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Hang- és betűanalízis, analízáló képesség fejlesztése

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális memória fejlesztése

Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)

Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak

20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó helyes leírása

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése, elválasztás, szótag, pont, kérdőjel, felkiáltójel

Témakör: A tanulási képesség fejlesztése

Javasolt óraszám: 10 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

feladatok megoldása során társaival együttműködik;

elsajátítsa az önálló feladatvégzés lépéseit

felismerje az ok-okozati összefüggéseket

következtetéseket vonjon le a megismert adatokból

az érzékszervei segítségével és tevékenységbe ágyazva sajátítsa el a tananyagot

könyvtárba jár és könyvet kölcsönöz

megfigyelje a könyvek jellemző adatait (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megtanulja és használja az önálló tanulás lépéseit

felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, következtetéseket von le

fantáziája és képzelete fejlődik

a pedagógus irányításával motiváltan tanul;

a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket (ritmus-, mozgás-, beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák) és több érzékszervet is használ;

szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: József Attila: Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor két költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális, verbális és grafikus memória fejlesztése

Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)

Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

Ok-okozati összefüggések, következtetések levonása

Figyelem és koncentrációs képesség

Szerialitás

Munkarutinok kialakítása

Önállóság

Önbizalom, kitartás, önellenőrzés

Megismerés, érzékszervi játékok

Fogalmak: könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.

Témakör: Az ítéelőképesség, az erkölcs, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Javasolt óraszám: 5 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

egyszerű ítéleteket alkosson a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről

az alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmakat, kategóriákat értse és használja (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis),

azonosulni tudjon a mesében, történetben szereplőkkel, érvelni tudjon álláspontjáért

a történetiségen alapuló összefüggéseket megértése az egy szálon futó történetekben

összevesse saját tapasztalatait a mese, történet tanulságával

megismerkedjen néhány közmondással, szólással

dramatikus játékok segítségével átélje a mindennapi konfliktusokat és megoldást találjon

tisztelje nemzeti jelképeinket, saját környezete, a magyar nép múltját,

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt

képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben;

meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket;

meghallgatja mások érvelését is;

képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során;

dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése

Kommunikáció

Aktív szókincs fejlesztése

Ok-okozati összefüggések, következtetések levonása

Pozitív-negatív tulajdonságok

Közmondás, szólás

Fogalmak: tanulság, konfliktus, közmondás, szólás, nemzeti ünnep, jelkép

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

A tanuló beszédképességétől és képességeitől függően törekedjen az érthető beszédre, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket.

Használja a bemutatkozás, a felnőttek és társai megszólításának, köszöntésének udvarias nyelvi formáit.

Értsen meg egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közlését.

A kérdésekre tudjon válaszolni.

Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban.

Legyen képes összefüggő mondatok alkotására szóban és írásban.

Számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról.

Szövegként mondja el a memoritereket.

Ismerje az írott és nyomtatott betűket.

Olvasson fel folyamatoságra és pontosságra törekedve ismert, begyakorolt szöveget.

Segítséggel emelje ki az olvasottak lényegét.

Törekedjen rendezett, pontos írásképre.

Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat.

Idézz fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szavakban.

Jelölje helyesen a j hangot 30–40 begyakorolt szóban.

Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.

Rendelkezzen alapvető szókinccsel.

Legyen motivált a tanulásra.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával.

Ítéletképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett.

3-4. évfolyam

A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.

A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Az irodalmi és egyéb művek olvasásával, elemzésével -a szókincs bővítésével, a kifejezési készség fejlesztésével - a tanulók személyiségének gazdagítása, az önálló olvasás iránti igény felkeltése, az önálló ismeretszerzés nyelvi alapozása, az önismeret, az ítélőképesség fejlesztése történik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit.

A képzési szakasz kiemelt célja a nyelvi rendszer kiépítésével olyan nyelvi kommunikációs szint megalapozása, amelyben a nyelvi készségek biztosítják a tanuló számára fokozatosan belépő szaktárgyak, ill. valamennyi műveltségi terület ismeretanyagának megértését, elsajátítását, a társadalmi érintkezés alapvető normáinak megismerését és alkalmazását. Ennek érdekében fontos a megtartó emlékezet intenzív fejlesztése versek, szövegrészletek memorizálásával, a szókincs folyamatos bővítése, mobilizálása. Igyekszünk egyre magasabb szintre helyezni a nyelvi alkalmazást a szókincs dinamikus bővítésével, árnyaltabb, színesebb kifejezőmódok alkalmazásával, tudatos nyelvhasználati technikák tanításával.

A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkoznak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés. Törekedni kell arra, hogy olyan igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. A meséket, olvasmányokat a tanítási óra keretében speciális módszertan alapján dolgozzuk fel, melynek a tanulók képességeinek megfelelően része lehet a folyamatolvasás, a néma olvasás, a csoportmunka.

A történelmi olvasmányok megkezdése előtt az időbeli tájékozódás fejlesztése elengedhetetlen. Kiindulópont a jelen, és onnan nyitunk perspektívákat a szülők, nagyszülők kora, illetve régebbi történelmi korok felé. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kiemelten fontossá válik. Olyan meséket, mondákat és ismeretközlő szövegeket olvasunk, melyek segítségével át tudjuk vezetni a magyar népmesék világából a monda műfajába tartozó szövegek felé a gyermekeket. Történelmi személyekhez köthető mondákat olvashatnak, megjelenik a legenda is. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek

átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nyelvi ismereteket tanítunk játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés kere- tében. A szóbeli és az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek, akár közös alkotásként is.

A beszédképesség, a megértés és a szóbeli szövegalkotás fejlesztése folyamatos feladat. Ennek jelentőségét az adja, hogy e képességcsoport jelenti az alapját és kiindulópontját valamennyi újonnan megtanulandó nyelvi tevékenységnek. Ennek fejlettsége döntően meghatározza a gyermek társadalmi beilleszkedését, kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai tanulmányainak sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása mintaadással, szabálytanulással, élethelyzetekben gyakoroltatással.

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	III. osztály óraszám	IV. osztály óraszám
BESZÉD ÉS OLVASÁS		
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	25	15
Olvasás, az írott szöveg megértése	81	71
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	16	21
ÍRÁS, HELYESÍRÁS, NYELVTAN		
Az íráshasználat fejlesztése	25	0
Fogalmazási alapismeretek	21	17
Szövegalkotási gyakorlatok	29	34
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása	27	31

Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	45	41
A tanulási képesség fejlesztése	12	16
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	6	6
Összes óraszám:	288	252

III. évfolyam

Éves óraszám: 288 óra

Heti óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Javasolt óraszám: 25 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;

beszédállapotának megfelelően próbálja közölni spontán gondolatait, élményét hiányos és teljes mondatokkal, vagy mondatértékű szavakkal;

megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését, társai közléseit;

a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;

a kérdésekre adekvát választ ad

részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, a megszólítás és köszöntés illendő nyelvi formáit, használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat,

beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja,

a megfogalmazásban követi a tanári mintát, 8-12 szótagú ismert szavakból álló szókapcsolatok, mondatok megismétlésével

irodalmi és egyéb művek olvasásával, elemzésével -a szókincs bővítésével, a kifejezési készség fejlesztésével – gazdagítja személyiségét, önismeretét, ítélőképességét, érzelmileg azonosul az adott témákkal

a versek, memoriterek megtanulásával és elmondásával intenzíven fejleszti megtartó emlékezetét

bekapcsolódik a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe;

a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

beszédlégzése és artikulációja megfelelően fejlődik;

képességeinek megfelelően figyelmet fordít a hangok tiszta artikulációjára, a hangkapcsolatok helyes kiejtésére, a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;

tudja korrigálni akusztikus - szükség esetén vizuális - minta alapján beszédtechnikai hibáit;

beszédérthetőségi szintje megfelelő;

a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, képességeihez mérten érthetően tolmácsolja, a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazására törekszik;

bekapcsolódik társalgási szituációkba, párbeszédnek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába, miközben használja a tanult grammatikai eszközöket.

aktív szókincse dinamikusan bővül;

értelmezi az állandósult szókapcsolatokat, szólásokat, közmondásokat, a hangzó beszédet, az olvasott szövegeket

összefüggő mondatokat alkot képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról,

felolvasáskor, szövegmondáskor használja a nonverbális eszközöket a kifejezés segítésére

véleményét kulturáltan megfogalmazza,

több mondatos összefoglaló szöveget alkot az olvasmányok tartalmáról, a tapasztalatokról, megfigyelésekről

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés

Beszédfejlesztés: beszédlejtés, artikuláció, beszédritmus, beszédtempó, hanglejtés

Ritmusérzék-fejlesztés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Beszédészlelés, beszédértés

Kifejező, érthető beszéd

Helyesejtés kialakítása

Nem nyelvi jelek használata

Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok

Párbeszéd, szituációs játékok

Fogalmak: helyesejtés, beszédlejtés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték, szünet, hangsúly, hanglejtés, tekintet, térköz, távolság, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.

Témakör: Olvasás, az írott szöveg megértése

Javasolt óraszám: 81 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, az értő olvasás kialakítása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

részt vesz az életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek olvasásában, és nyitott annak befogadására;

segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;

egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;

alkalmazza a hatékonyabb szövegértés érdekében a globális és kereső olvasás technikáját, néhány grafikus szervezőt (ábrák, táblázatok, gondolatterkép, fűrtábra)

alkalmazni tudja a tanult olvasási stratégiákat, az olvasást megértő folyamatot segítő technikákat, mint a szöveg átfutása, az előzetes tudás aktiválása, jóslás, anticipáció

olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, olvasmányokat, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;

a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről véleményt alkot;

részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;

bővül szókincse, az elsajátított szókincset alkalmazza más műveltségi területen és a hétköznapi életben is

ismert tartalmú szöveget folyamatosan, kifejezően olvas fel felkészülés után, felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hanglejtése és tempója beszédéhez közelítő

az életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt néma olvasás útján megért;

felismeri, javítja olvasási hibáit,

gyakorolja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében;

értelmezi az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait

a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten,

megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik;

ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Folyamatos olvasás

Olvasástechnika fejlesztése

Szövegértő olvasás fejlesztése

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

A lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

Fogalmak: szöveg, műfaj, szövegértés

Témakör: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Javasolt óraszám: 16 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átmenésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, mőköltsészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

megfigyeli és összehasonlítja az olvasmányok szereplőit, tartalmát (gyerekalakok és gyereksorsok), jellegzetes motívumokat (család, gyermek, természet)

ismeri és felismeri a művészi eszközöket a lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén),

megfigyeli a művek szerkezeti jellemzőit, tér-idő síkjait

megállapítja az események sorrendjét

felismeri, tudja a mesékre jellemző kezdő és befejező fordulokat, szókapcsolatokat, ismétlődő motívumokat,

önállóan olvas rövidebb irodalmi szövegeket (versek, mesék, elbeszélések)

bekapcsolódik nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotások (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasásába a pedagógus irányításával Művek a kortárs magyar irodalomból. Berg Judit: Rumini; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Csukás István: Süsü, a sárkány, Pom Pom összes meséi, gyerekversek; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermekversei; Tóth Krisztina: Londoni mackók.

részt vesz ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriafejlesztő gyakorlatokban, improvizációs játékokban,

értelmezi az olvasmányok szövegét, visszajelzést ad a megértésről a tartalom összefoglalásával, feladatmegoldással, rajzzal, zenével, képzőművészeti alkotással.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket;

azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét;

konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket;

az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal, ha szükséges előkészítéssel, tanári segítséggel, elmondja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Folyamatos olvasás

Ritmus, rím

Szövegértő olvasás fejlesztése

Események helyszíne, ideje, sorrendje

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

Fogalmak: szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.

Írás és helyesírás

Témakör: Az íráshasználat fejlesztése

Javasolt óraszám: 25 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az írás eszközszintre emelésének segítése. A kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre

írásstudáshoz szükséges nyelvi, perceptuális, emlékezeti, sorrend felfogási és motoros koordinációs képességei kialakuljanak

elsajátítja a helyes írásszokásokat (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás)

megfelelő tempóban írjon

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

írása jól olvasható

írastempója lendületes

füzetvezetése rendezett

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Serialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése

Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése

Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása

Írástechnika fejlesztése

Lendületes vonalvezetés, írástempó

Másolás, tollbamondás, emlékezetből írás

Kommunikáció

Szókincs

Fogalmak: írásképm, szövegm, olvashatóság

Témakör: Fogalmazási alapismeretek

Javasolt óraszám: 21 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megismerkedik a különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőivel

tapasztalatot szerez a cím szerepéről, jellemzőiről, a szövegek felépítéséről, az időrendről, az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról, a szöveg kohéziójáról, a tématartrásról, a nyelvi megformáltságról, a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.

ismereteket szerez a szövegalkotás műveleteiről: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja az elbeszélő fogalmazások készítéskor.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szerialitás fejlesztése

Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése

Kronologikus tájékozódás

Következtetés, ok-okozat

Nyelvi készségek

Kommunikáció

Szókincs

Fogalmak: témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés.

Témakör: Szövegalkotási gyakorlatok

Javasolt óraszám: 29 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felhasználja a tanult fogalmazási ismereteket az elbeszélő szövegek alkotásakor

gondolatait, véleményét, érzelmeit szóban és írásban összefüggő szöveg alkotásával meg tudja fogalmazni

önállóan írásbeli elbeszélő fogalmazást készít, melyben párbeszédek is szerepelnek,

fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközöket, szavakat, kifejezéseket alkalmazza,

kerüli a szóismétlést

a fogalmazás koherenciáját tématarással, a mondatok kapcsolásával teremti meg,

önállóan képes javítani fogalmazásait tanári útmutatás segítségével

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanult fogalmazási ismereteket felhasználva egy oldalas elbeszélő fogalmazást készít

a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ;

a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi;

a pedagógus útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Nyelvi készségek

Kommunikáció

Szókincs

Íráskészség

Helyesírás

Párbeszéd

Fogalmak: témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, történetmondás; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, párbeszéd.

Témakör: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok

Javasolt óraszám: 27 óra

A tematikai egység nevelésifejlesztési célja: A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismerje az összes mondatfajtát és megnevezze a beszélő szándékát

ismer rokon értelmű, többjelentésű és azonos alakú szavakat

a tanult szófajokat felismeri és megnevezi szójelentés alapján, toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben,

megkülönbözteti és helyesen használja beszédben és írásban a különböző idejű igéket,

ismeri az igekötők szerepét, írásmódjukat,

megnevezi a főnév fajtáinak csoportjait, tud többes számú főneveket alkotni,

helyesen használja a -ba, -be, -ban, -ben ragos főneveket mondatalkotással, szövegértelmezéssel,

érti a melléknév szerepét, használ fokozott melléknévi alakokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

írása eszközszintű

felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és használja a szabályokat

felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat;

toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat;

a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ösztönös nyelvhasználat formálása

Nyelvi tudatosság fejlesztése

Önellenőrzés, hibajavítás képessége

Szófajok, mondatfajták

Helyesírási szabályok

Nyelvtani fogalmak használata

Fogalmak: szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, ige; igeragozás; igekötő; melléknév, melléknévfokozás

Témakör: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Javasolt óraszám: 45 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felismerje a mondatfajtákat és a megfelelő írásjeleket használja a mondatok végén

alkalmazza a helyesírási szabályokat a különböző írástevékenységekben: ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igekötős igék; fokozott melléknevek,

a szabályoknak megfelelően jelöli a hosszú hangokat a melléknevek végén,

megkülönbözteti a főnév -t toldalékát és a múlt idő jelét,

helyesen írja a j hangot a tanult szófajok körében.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a mondatokat nagybetűvel kezdi és megfelelő mondatvégi írásjeleket használ,

nyelvi tudatossága fejlődik;

az írást eszközszinten használja,

a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat;

írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak;

helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális és grafikus memória fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

Mondatfajták

Ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igekötős igék; fokozott melléknevek

„j”-t és „ly”-t tartalmazó szavak helyes leírása

Fogalmak: nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály

Témakör: A tanulási képesség fejlesztése

Javasolt óraszám: 12 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

tanulni tud különböző típusú szövegekből,

ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatokat, szövegtanulási technikákat végez,

elsajátít néhány ismeretszerzési technikát: adatgyűjtés, elrendezés, feljegyzések készítése és felhasználása szóbeli beszámolókhöz,

vázlatot készít

a könyveket műfajuk és egyéb szempontok szerint csoportosítja: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók,

szótárakat, lexikonokat használ

könyvtárba jár

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

feladatainak megoldásához, szükség szerint, szótárt, lexikont használ;

egyszerű kutatási feladatokat elvégez, tapasztalatairól beszámol;

információt keres különböző típusú szövegekben;

önállóan, illetve tanítói segítséggel digitális forrásokat használ;

az információkat felhasználja új összefüggésben, más feladathelyzetben

szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: Betlehemi királyok, Petőfi Sándor: Füstbe ment terv; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; részletek Kölcsey Ferenc: Himnusz; Vörösmarty Mihály: Szózat című művéből, illetve szépprózai művekből.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Vizuális, verbális és grafikus memória fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

Ok-okozati összefüggések, következtetések levonása

Figyelem és koncentrációs képesség

Szerialitás

Munkarutinok kialakítása

Önállóság

Önbizalom, kitartás, önellenőrzés

Fogalmak: könyvtár, lexikon, információ, tudás, tanulás, vázlat

Témakör: Az ítélőképesség, az erkölcs, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Javasolt óraszám: 6 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

erkölcsi és esztétikai ítéleteket alkosson,

érvelni tudjon a véleménye mellett, kialakuljon vitakészsége,

mások véleményét tiszteletben tartsa, megértse, elfogadja,

az alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmakat, kategóriákat értse és használja,

alkalmazza a szépirodalmi alkotásokban megismert helyzeteket, tanulságokat saját életében

tudja beleélni magát az olvasott eseményekbe, helyzetekbe, fejlődjön képzelőerője, fantáziája

dramatikus játékok segítségével átélje a mindennapi konfliktusokat és megoldást találjon

tisztelje nemzeti jelképeinket, saját környezete, a magyar nép múltját,

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt;

képes állást foglalni alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben;

meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket;

képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni,

történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kommunikáció

Aktív szókincs fejlesztése

Ok-okozati összefüggések, következtetések levonása

Erkölcsei, esztétikai kategóriák

Ítéletalkotás

Képzelőerő, fantázia

Beleélés

Fogalmak: tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén
A tanuló aktuális beszédállapotának megfelelően, törekedjen értelmesen és érthetően kifejezni gondolatait. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse. Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hanglejtése és tempója az élőbeszédhez közelítő legyen. Életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt értsen meg néma, vagy hangos olvasás útján. Nevezze meg az olvasmány szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát. Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket. A memoriterek szöveghűen, jól érthetően mondja el. Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos elbeszélő fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. A tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelezze.

Tanítója útmutatásai alapján javítsa ki fogalmazási és helyesírási hibáit.

Nevezze meg és jelölje megfelelően a tanult mondatfajtákat.

Ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is.

Törekedjen arra, hogy a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket.

A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat.

Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával.

Ítéliképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett.

Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.

IV. évfolyam

Éves óraszám: 272 óra

Heti óraszám: 7 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Beszéd és olvasás

Témakör: Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Javasolt óraszám: 15 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;

felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközöket használ a kifejezés segítésére

a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;

alkalmazza a helyes beszédlegzés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket a különféle kommunikációs helyzetekben (párbeszéd, felolvasás, beszélgetés, vita, beszámoló),

véleményét kulturáltan megfogalmazza,

értelmezi az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentését, stílusértékét az olvasott szövegekben,

gyarapítja aktív szókincsét,

több mondatos összefoglaló szöveget alkot olvasmányok tartalmáról, tapasztalatokról, megfigyelésekről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

aktuális beszédállapotának megfelelően értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait;

használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat;

beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja;

bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe;

a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti,

felolvasáskor, szövegmondáskor használja a nonverbális eszközöket a kifejezés segítésére,

több mondatos összefoglaló szöveget alkot az olvasmányok tartalmáról, a tapasztalatokról, megfigyelésekről.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi fejlesztés

Beszédfejlesztés: beszédlegzés, artikuláció, beszédritmus, beszédtempó, hanglejtés

Ritmusérzék-fejlesztés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Beszédészlelés, beszédértés

Kifejező, érthető beszéd

Helyesejtés kialakítása

Nem nyelvi jelek használata

Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok

Párbeszéd, szituációs játékok

Fogalmak: helyesejtés, beszédleghzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték, szünet, hangsúly, hanglejtés, tekintet, térköz, távolság, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.

Témakör: Olvasás, az írott szöveg megértése

Javasolt óraszám: 71 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, a biztos olvasási készség és az értő olvasás kialakítása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

részt vesz az életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek olvasásában, és nyitott annak befogadására;

segítséggel értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.;

a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;

felidézi személyes élményeit, tapasztalatait, előzetes ismereteit az olvasmányokkal kapcsolatban

alkalmazza a hatékonyabb szövegértés érdekében a globális és kereső olvasás technikáját, néhány grafikus szervezőt (ábrák, táblázatok, gondolatterkép, fűrtábra)

alkalmazni tudja a tanult olvasási stratégiákat, az olvasást megértő folyamatot segítő technikákat, mint a szöveg átfutása, az előzetes tudás aktiválása, jóslás, anticipáció

olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, olvasmányokat, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;

flyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; felismeri és javítja a hibáit,

bővül szókincse, az elsajátított szókincset alkalmazza más műveltségi területen és a hétköznapiakban is

az életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt néma olvasás útján megért;

felismeri, javítja olvasási hibáit,

értelmezi az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait

a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten,

szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait;

felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult,

megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik;

az olvasás terén motivált, érdeklődő;

ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Nyelvi tudatosság

Folyamatos olvasás

Szövegértő olvasás fejlesztése

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

A lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

Fogalmak: szöveg, műfaj, szövegértés

Témakör: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Javasolt óraszám: 21 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átmegélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

csoportosítja az olvasókönyvi szövegeket formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint, megfigyeli és összehasonlítja az olvasmányok szereplőit, tartalmát (gyerekalakok és gyereksorsok), jellegzetes motívumokat (család, gyermek, természet)

ismeri és felismeri a művészi eszközöket a lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok), megfigyeli a művek szerkezeti jellemzőit, tér-idő síkjait

megállapítja az események sorrendjét, a mesélő személyét

felismeri, tudja a mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatokat, szókapcsolatokat, ismétlődő motívumokat,

önállóan olvas rövidebb irodalmi szövegeket (versek, mesék, elbeszélések)

bekapcsolódik nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotások (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasásába a pedagógus irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból: Békés Pál: Félőlény, A bölcs hiánypótló; Csukás István: Keménykalap és krumpliorr, gyerekversek; Dávid Ádám: A Virág utcai focibajnokság; Lackfi János: Kövér Lajos színre lép; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermek versei; Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen.

részt vesz ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriafejlesztő gyakorlatokban, improvizációs játékokban, fantáziajátékokban, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésében,

értelmezi az olvasmányok szövegét, visszajelzést ad a megértésről a tartalom összefoglalásával, feladatmegoldással, rajzzal, zenével, képzőművészeti alkotással

részt vesz csoportos játékokban, állóképek tervezésében, kivitelezésében és megbeszélésében,

megismerkedik egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjaival (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket;

azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét;

konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket;

az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal, ha szükséges előkészítéssel, tanári segítséggel, elmondja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Érzelmi nevelés

Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

Folyamatos olvasás

Ritmus, rím

Szövegértő olvasás fejlesztése

Események helyszíne, ideje, sorrendje, a szerző

Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.

A mese jellemzői.

Fogalmak: szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.

Írás és helyesírás

Témakör: Fogalmazási alapismeretek

Javasolt óraszám: 17 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megismerkedik a különböző szövegformák (hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail) tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőivel

tapasztalatot szerez a cím szerepéről, jellemzőiről, a szövegek felépítéséről, az időrendről, az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról, a szöveg kohéziójáról, a témátartásról, a nyelvi megformáltságról, a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.

ismereteket szerez a szövegalkotás műveleteiről: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.

megismerkedik a bemutatás sorrendjével, a nyelvi eszközökkel irodalmi példákon, köznapi és ismeretterjesztő szövegeken keresztül.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a különböző szövegformák tartalmi és formai jellemzőit;

a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja leíró fogalmazások, tájékoztató szövegek, illetve rövid szöveges üzenetek készítéskor.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Szerialitás fejlesztése

Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése

Kronologikus tájékozódás

Következtetés, ok-okozat

Nyelvi készségek

Kommunikáció

Szókincs

Fogalmak: hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail

Témakör: Szövegalkotási gyakorlatok

Javasolt óraszám: 34 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

felhasználja a tanult fogalmazási ismereteket az elbeszélő szövegek alkotásakor
gondolatait, véleményét, érzelmeit szóban és írásban összefüggő szöveg alkotásával meg tudja fogalmazni
szemléletes leírásokat készít egyszerű tárgyról, növényről, állatról, jellemzést emberről,
önállóan írásbeli elbeszélő fogalmazást készít, melyben párbeszédek is szerepelnek,
fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközöket, szavakat, kifejezéseket alkalmazza,
kerüli a szóismétlést
a fogalmazás koherenciáját tématarással, a mondatok kapcsolásával teremti meg,
önállóan képes javítani fogalmazásait tanári útmutatás segítségével
rövid szöveges üzeneteket tud megfogalmazni a címzett személyétől függően, tud borítékot címezni

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a tanult fogalmazási ismereteket felhasználva tájékoztató szövegeket, rövid szöveges üzeneteket, 8–10 mondatos leírást, jellemzést készít;
a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ;
a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi;
figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára;
a pedagógus útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Nyelvi készségek

Kommunikáció

Szókincs

Íráskészség

Helyesírás

Párbeszéd

Cím, címzett,

Fogalmak: leírás, jellemzés; nézőpont

Témakör: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: szófajok

Javasolt óraszám: 31 óra

A tematikai egység nevelésifejlesztési célja: A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

bővülnek ismeretei a szófajok körében: számnév, névmás, névelő, névutó,

a szófajokat felismeri és megnevezi szójelentés alapján, toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben,

csoportosítja a tulajdonneveket: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek,

megkülönbözteti és helyesen használja beszédben és írásban a különböző módú igéket,

felfedezi az igemódok és a mondatfajták kapcsolatát,

helyesen használja a fokozott számnévi alakokat,

megérti a névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepét,

tapasztalatot gyűjtsön a szóalkotás terén (összetett szavak, tulajdonnévből képzett melléknevek).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és használja a szabályokat

toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat;

a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket, az igemódokat és az igekötőket

a tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Ösztönös nyelvhasználat formálása

Nyelvi tudatosság fejlesztése

Önellenőrzés, hibajavítás képessége

Szófajok, mondatfajták

Helyesírási szabályok

Nyelvtani fogalmak használata

Fogalmak: személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; igemód; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.

Témakör: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása

Javasolt óraszám: 41 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

alkalmazza a helyesírási szabályokat a különböző írástevékenységekben: ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igekötős igék; fokozott melléknevek és számnevek, felszólítást kifejező igealakok, tulajdonnevek, ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.

helyesen írja a főnév -val, -vel toldalékos alakjait

a tanult szófajok körében helyesen írja a j-ly-t tartalmazó szavakat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

nyelvi tudatossága fejlődik;

a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat;

írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak;

helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Fonémahallás fejlesztése

Vizuális és grafikus memória fejlesztése

Helyesírási készség fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

Mondatfajták, szófajok

„j”-t és „ly”-t tartalmazó szavak helyes leírása

Fogalmak: személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; keltezés

Témakör: A tanulási képesség fejlesztése

Javasolt óraszám: 16 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

saját tanulási technikáit megfigyelve, kidolgozza

egyszerű tanulási módokat, stratégiákat megismerjen

ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatokat, szövegtanulási technikákat végez,

elsajátít néhány ismeretszerzési technikát: adatgyűjtés, elrendezés, feljegyzések készítése és felhasználása szóbeli beszámolókhöz,

vázlatot készít

a könyveket műfajuk és egyéb szempontok szerint csoportosítja: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók,

szótárakat, lexikonokat használ

könyvtárba jár

megismeri a szótárak szerkezeti jellemzőit (betűrend, címszó), használatát,

megismer néhány folyóiratot

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit;

azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését;

képes önálló tanulásra;

ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; –

ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében;

a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ;

információt keres, kezel önállóan néhány forrásból;

szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: Mama; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; részletek Petőfi Sándor: Nemzeti dal; illetve szépprózai művekből.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Vizuális, verbális és grafikus memória fejlesztése

Aktív szókincs fejlesztése

Munkarutinok kialakítása

Önállóság

Önbizalom, kitartás, önellenőrzés

Fogalmak: könyvtár, lexikon, információ, tudás, tanulás, vázlat

Témakör: Az ítélőképesség, az erkölcs, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

Javasolt óraszám: 6 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

erkölcsi és esztétikai ítéleteket alkosson,

érvelni tudjon a véleménye mellett, kialakuljon vitakészsége,

mások véleményét tiszteletben tartsa, megértse, elfogadja,

az alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmakat, kategóriákat értse és használja,

alkalmazza a szépirodalmi alkotásokban megismert helyzeteket, tanulságokat saját életében

tudja beleélni magát az olvasott eseményekbe, helyzetekbe, fejlődjön képzelőerője, fantáziája

dramatikus játékok segítségével átélje a mindennapi konfliktusokat és megoldást találjon

tisztelje nemzeti jelképeinket, saját környezete, a magyar nép múltját (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások),

használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, az időrendet,

ismerje nemzeti ünnepeinket, a magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai,

ismerjen néhány kiemelkedő magyar tudóst, feltalálót, művészt, sportolót.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt;

képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben;

meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket;

képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során;

dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni,

történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.

képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kommunikáció

Aktív szókincs fejlesztése

Erkölcsi, esztétikai kategóriák

Ítéletalkotás

Képzelőerő, fantázia

Beleélés

Fogalmak: tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

A tanuló aktuális beszédállapotának megfelelően, törekedjen értelmesen és érthetően kifejezni gondolatait.

Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.

Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban.

Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.

Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hanglejtése és tempója az élőbeszédhez közelítő legyen.

Életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt értsen meg néma, vagy hangos olvasás útján.

Mondja el az olvasottak lényegét, ha kell segítséggel.

Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg.

Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.

Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani.

Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.

A memoritereket szöveghűen, jól érthetően mondja el.

Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos elbeszélő, leíró fogalmazást, jellemzést készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.

Ismerje a mindennapi tájékoztató szövegek főbb jellemzőit.

Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek.

Ismerje fel a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, névutó, személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás), és nevezze meg azokat szövegben is.

A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat.

Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek.

Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.

Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával.

Ítéliképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett.

Legyen nyitott, motivált a tanulásra.

Fejlődése legyen harmonikus.

MATEMATIKA

A matematika kulturális örökség, gondolkodásmód, alkotó tevékenység, a gondolkodás örömének forrása, a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője, önálló tudomány, más tudományok segítője, a mindennapi élet része és a szakmák eszköze. A matematika tanulása sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenység, amely fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre.

Általános célok és feladatok

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi,

konstruktív, kreatív), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Figyelmet fordítunk a képességek fejlesztésére, a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerésére.

Fontos szerepet kap az alapvető tevékenységek (mérés, szerkesztés), műveletek (aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) végzése. A tanulás elvezet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutatja a matematika hasznosságát, az emberi kultúrában betöltött szerepét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok nyelvi kifejezését, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban

haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását. A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. Ehhez elengedhetetlen a matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt. A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válik a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul benne az önellenőrzés igénye, a sajáttól eltérő szemlélet tisztelete. A matematika a lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), az internet, az oktatóprogramok célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Munkák során nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, a szövegekből a lényeg kiemelése mind fontos és fejlesztendő feladat.

A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkornak megfelelően rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Fokozatosan vezetjük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat:

bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, Ezek a feladatok erősítik a tanulóknál azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok. A matematika a kultúrtörténetnek is része. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése. Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges.

Az alsó tagozatos matematika tanítás célja:

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú,

hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak

el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi

életben hosszú távon, használható tudásukat.

A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi

absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a szimbolikus gondolkodásra.

Alsó tagozaton a matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Az alkalmazható matematikatudás megszerzését segíti a kérdések, problémák megfogalmazására ösztönzés. A tanulók szabadabb kommunikációja érdekében fontos, hogy merjenek segítséget kérni a tanítótól és társaiktól. Fontos az is, hogy a tanulóközösség természetesnek vegye, a tanulási folyamat részének tekintse a tévedést, a vitákat. Ez az egész tanulócsoportot érintő, interaktív formája az egymástól való tanulásnak.

A kommunikációs kompetenciák:

A tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztését segítik a kooperatív munkaformák, amelyek lehetőséget adnak a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség gyakorlására. Ez támogatja a matematika nyelvének megértését, a matematikai szövegalkotást, ami elengedhetetlen a matematikai gondolkodáshoz, a valóságos problémákat leíró matematikai modellek megalkotásához. A matematika nyelvének megfelelő alkalmazása a matematikai szókincs ismeretét, valamint a nyelvtani kapcsolatok helyes értését és használatát jelenti, amiket alsó tagozaton alapozunk.

A digitális kompetenciák:

A tanuló a digitális eszközöket már ebben a nevelési-oktatási szakaszban is a tanulás, gyakorlás szolgálatába állítja, amikor egyszerű matematikai jelenségeket figyel meg számológépen, vagy számítógépes fejlesztő játékokat használ a műveletek, a problémamegoldás gyakorlására.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák:

A matematikai gondolkodás fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a logikai, a stratégiai és a véletlennel kapcsolatos játékoknak. Alsó tagozaton évfolyamonként spirálisan visszatérnek ugyanazok a témakörök, újabb elemekkel bővülve. Bizonyos tevékenységeket újra és újra elvégzünk, egyrészt azért, mert ez segíti az analógiák épülését, másrészt mert lehetőséget nyújt a kapcsolódási pontok keresésére, megértésére a matematika különböző területei és ismeretei között. Kiemelt szerepe van az alkotó gondolkodás fejlesztésének, ugyanis a gyermek azt érti meg, amit meg is alkot. Az alkotás segít, hogy a tanuló értve tudja megalkotni maga számára az új fogalmakat, beágyazva a formálódó fogalmi rendjébe. Fontos, hogy egy-egy témakört, problémát, ismeretet több oldalról, sokrétűen és mind szemléletükben, mind matematikai tartalmukban egyaránt változatos eszközök használatával, tevékenységeken keresztül közelítsünk meg. Ez segíti, hogy a gondolkodás rugalmas maradjon, valamint a fogalmak és ezek egymás közti viszonyai, összefüggései igazán megértésre kerüljenek, elmélyüljenek.

Az ismeretek, fogalmak elmélyülését segíti az analógiás gondolkodás is, mely a felismert törvényszerűségeket alkalmazza hasonló vagy egészen más területeken. Ennek fejlesztése is fontos feladat az egyes témakörökben: a bővülő számkör fejben és írásban végzett műveletei során, a szabályjátékok kapcsán, a méréseknél, egyszerű és gondolkodtató szöveges feladatok különbözőképpen megfogalmazott problémáiban, térben és síkban végzett alkotásoknál, illetve mindezen területek összekapcsolásakor. A tanulók a sokféle formában megjelenő közös jegyek alapján alakítják ki a fogalmak belső reprezentációját, ezért alsó tagozaton nem szerepelnek megtanulandó matematikai definíciók a tananyagban. A konkrét tevékenységek csak lassan válnak belsővé, gondolativá. Ennek kialakulásához megfelelő időt kell biztosítani, ami egyénenként eltérő lehet, és ritkán zárul le alsó tagozatban. A tanulók a tanórán hallott kifejezéseket először megértik, majd később maguk is helyesen használják azokat. A kerettantervben azok a fogalmak szerepelnek, amelyek helyes alkalmazását elvárjuk a tanulóktól, de a meghatározását nem.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:

Alsó tagozaton a matematikai fejlesztés fontos eszköze a játék, mely a személyiségfejlesztő és közösségépítő hatása mellett élvezetes módot kínál minden témakörnél a problémafelvetésre, problémaelemzésre, problémamegoldásra és a gyakorlásra.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:

A problémafelvetés és -megoldás során a tanuló maga fedezi fel a megoldáshoz vezető utat, megtapasztalja, hogy több lehetséges megoldási út is van. A különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát.

Az alsó tagozaton a témaköröket nem lehet élesen, órákra lebontva elkülöníteni. Az egyes témakörök egymást erősítik, kiegészítik, magyarázzák. Minden órának szerves része a különféle problémák felvetése. A halmazok képzése, vizsgálata minden témakört áthat. Minden órán lehet számolást gyakorolni, szöveges feladatot megoldani, játékos formában, néhány percben. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodik a gyakori tevékenységváltás, és ez egyszerre több témakört is érinthet. A javasolt minimális óraszám tehát nem jelenti azt, hogy a témakört egymás utáni órákon kell feldolgozni, és azt sem, hogy az adott óraszám alatt egy-egy témakör lezárásra kerül. Az egyes témaköröknél megjelenő javasolt minimális óraszám inkább csak a tananyagelosztás időbeli arányaira igyekszik rámutatni, ugyanakkor nem jelöli ki az egyes témakörök fontossági sorrendjét.

Sajátosságok:

A matematika területén az érintett tanulók heterogenitása miatt nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló esetén pont ezen a területen jelentkezik a gyermek kiemelkedő képessége, tehetsége, miközben súlyos olvasási zavarral küzd. Más esetben a matematikai képességek érintettsége olyannyira jelentős, hogy szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszközhasználat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata. Ajánlott lehet ezeken a tanórákon – a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés biztosítása.

Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége. A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális megerősítéssel kísérve.

Rendkívül fontos az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara). A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az időbeli tájékozódás fejlesztésére és a szerialitások feladatok gyakorlására. A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének fontos eszköze, a szabályok, definíciók precíz elvárásának elkerülésével. A matematikai készségek tekintetében a beszéd-/nyelvfejlődési zavart mutató tanulók teljesítménye széles skálán mozog. Általában a társult zavarokat nem mutatók a matematikai szimbólumok és matematikai gondolkodás terén kiemelkedően teljesítenek. A matematikai kompetenciák elsajátítása esetükben a tipikus fejlődésű tanulókéhoz hasonló ütemben halad, mélységét az egyéni fejlődési dinamikát figyelembe vevő tehetséggondozás szabja meg. Más nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók átlagos matematikai képességekkel rendelkeznek, a számolás, számfelismerés, a műveletvégzés, a helyi értékek, később az egyenletek, a kombinatorika, a halmazok, az egyenletek és mértani szerkesztések terén is. Azonban a definíciók, fogalmak megtanulásában, felidézésében nyelvi feldolgozási és verbális emlékezeti gyengeségük miatt jelentős hátrányban vannak. Szintén hátrányba kerülnek az órai magyarázatok szeriális-verbális feldolgozásában, ezért többszöri ismétlésre, időszakosan felzárkóztatásra lehet szükségük. Az érintett tanulók előrehaladása tipikusan fejlődő társaikéhoz hasonló ütemben csak akkor biztosított, ha a meghatározásokat, definíciókat inkább a praktikus példákon keresztül való alkalmazás során, és nem a szó szerinti felidézés alapján várjuk el. Minden nyelvfejlődési zavarban érintett tanuló esetében nehézséget okoz a szöveges feladatok megértése, akár szóban, akár írásban. Itt szükség van a szöveg nyelvi egyszerűsítésére (akadálymentesítésre). Szintén érdemes gondot fordítani a szöveges példákban gyakran előforduló nyelvi fordulatok gyakorlására, más és más adatokkal való alkalmazására. Csak akkor kaphatunk megfelelő képet a nyelvfejlődési zavart mutató tanuló matematikai készségeiről és tudásáról, ha meggyőződünk arról, hogy megértette a feladatot. A nyelvi zavarok mellé leggyakrabban a diszkalkulia és a figyelem-, illetve aktivitási zavarok társulnak.

Összesített táblázat 1-4. évfolyam.

Évfolyam	1/1.	1/2.	2.	3.	4.
Heti óraszám	4	4	4	4	4
Éves óraszám	136	136	144	144	144

Előkészítő 1. és 1. osztály

Tantervi tábla témakörök szerint:

Témakör neve	1/1.	1/2.
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	4	4
Rendszerezés, rendszerképzés	4	4
Állítások	4	4
Problémamegoldás	4	4
Szöveges feladatok megoldása	5	5
Szám és valóság kapcsolata	10	10
Számlálás, becslés	6	6

Számok rendezése	6	6
Számok tulajdonságai	9	9
Számok helyi értékes alakja	5	5
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10	10
Alapműveletek értelmezése	10	10
Alapműveletek tulajdonságai	8	8
Szóbeli számolási eljárások	10	10
Fejben számolás	9	9
Alkotás térben és síkon	4	4
Alakzatok geometriai tulajdonságai	6	6
Transzformációk	3	3
Tájékozódás térben és síkon	4	4
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	9	9
Adatok megfigyelése	3	3
Valószínűségi gondolkodás	3	3
Összes óraszám:	136	136

Az 1. évfolyam tananyagát a helyi tantervünk két tanévre tervezte, mert a sajátosságból következő hiányosságok szükségessé teszik a két tanévre terjedő alapozást.

Az előkészítő 1. osztály matematika tanításának a feladata:

- a tananyaghoz kapcsolódó fogalmak, matematika jelrendszerének és használatának a megismertetése
- a nyelvi szint fejlesztése: beszédmegértés, beszéd megnyilatkozás, párbeszéd alkalmazása, szókincsfejlesztés.

Az 1. osztály matematika tanításának a feladata:

- a tanultak rögzítése, mélyítése
- a nyelvi formák gyakorlása
- biztos készségek kialakítása a matematika jelrendszerének használatában

- a szövegértő olvasás fejlődésével szöveges feladatok értelmezése, illetve megoldása
- méréssel kapcsolatos tevékenységek gyakorlása a tehetséges, jó képességű tanulók fejlődése érdekében célszerű a számkört 100-as körre bővíteni
- tehetséggondozás, illetve differenciált foglalkozások keretében.

Ezen az évfolyamon kiemelt speciális célok:

- a testséma kialakítása
- a téri, időbeli relációk biztonsága
- szerialitás

A helyi tantervben megjelenő tevékenységek csak ajánlások.

Előkészítő 1. osztály

Éves óraszám: 136 óra

Heti óraszám: 4 óra

Témakör: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával

- Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
- Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- A tulajdonságok változásának felismerése
- Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
- Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
- Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például nem piros
- Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
- Elemek elhelyezése halmazábrában
- Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

Tevékenységek:

Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel

Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint

Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása

Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására

Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például nem piros

Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel

Elemek elhelyezése halmazábrában

Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2 eltérő tulajdonsággal

Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülre és kívülre

Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

Tanulási eredmények:

próbál megkülönböztetni, azonosítani egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;

próbálja emlékezetébe vésni az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;

igyekszik válogatásokat végezni saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;

próbálja felismerni a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;

segítséggel folytatja a megkezdett válogatást közösen megfigyelt szempont szerint;

személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező elemeket;

felismeri a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;

beszédállapotának megfelelően megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;

halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;

adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;

talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;

két szempontot is próbál figyelembe venni egyidejűleg;

tapasztalatra tesz szert két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével adott elemek szétválogatására: tárgyak, személyek, szavak, számok, alakzatok;

beszédállapotának megfelelően megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; próbálkozik használni a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;

próbálja megítélni, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

Fogalmak: tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

Témakör: Rendszerezés, rendszerképzés

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- Barkochbázás konkrét dolgok kirakásával
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- Különféle logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

Tevékenységek:

Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés segítségével

Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is

„Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni

Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása

Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása

Többgombócos fagylaltok összeállítása színes korongokkal

Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból

Adott feltételeknek megfelelő építmények, szőnyegezések, színes rúddal

Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása

Táncospárok, kézfogások szituációs játékokkal

Tanulási eredmények:

beszédállapotának megfelelően barkochbázis valóságos és elképzelt dolgokkal is

két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;

felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;

beszédállapotának megfelelően megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; próbálkozik a logikai „nem” és a logikai „és” szavak, valamint a velük azonos értelmű kifejezések használatával;

figyelem ráirányítással keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem

adott elemek elrendezésében gyakorlottságra tesz szert választott és megadott szempont szerint is;

próbál sorba rendezett elemek közé elhelyezni további elemeket a felismert szempont szerint;

segítséggel két szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot

megkeresi egyszerű esetekben a két feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;

segítséggel sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;

két szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segítséggel segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;

beszédállapotától függően megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;

Fogalmak: igaz-hamis

Témakör: Állítások

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása beszédállapotának megfelelően adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történésről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

Tevékenységek:

„Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat

„Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább

„Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis

Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról

„Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis.

Tanulási eredmények:

megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;

beszédállapotától függően megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;

beszédállapotának megfelelően megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát, próbálkozik használni a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;

próbálkozik emlékezetébe vésni szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;

hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;

egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;

ismeretei alapján megfogalmaz, vagy megjelenít önállóan is egyszerű állításokat.

Fogalmak: igaz-hamis

Témakör: Problémamegoldás

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékban

Tevékenységek:

„Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban, vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendez be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek

Egyszerű útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban

Problémák lejátsszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”

Origamik készítése

Visszaemlékezés korábbi történések egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével

Cselekvéssor visszafelé lejátsszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás

Művelet sor lejátsszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátsszása visszafelé

Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok

Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panoráma, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

Tanulási eredmények:

a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megpróbál megoldást keresni;
kérésre, illetve problémahelyzetben igyekszik felidézni a kívánt, szükséges emlékképet;
megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel értelmez;
az értelmezett problémát próbálja megoldani;
a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési egyszerű szöveges feladatokat;
egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve gondolkodik.

Fogalmak: tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

Témakör: Szöveges feladatok megoldása

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Elmondott, vizuálisan megjelenített történés, helyzet értelmezése közösen eljátszással; ismételt megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- Ismert szókészletű szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
- Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- Adatok megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel
- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára,

- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása

Tevékenységek:

Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is

Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”

Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például: „A bal kezemben több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben”

Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése

Tanulási eredmények:

közös értelmezés után, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;

próbálkozik a szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi probléma megoldásával, cselekvéssel;

tevékenység, ábrarajzolás segítségével próbálkozik megoldani egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;

próbálja megkülönböztetni az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;

az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol halmazból való kiválasztással jól megismert matematikai modellt;

a megválasztott modellen belül kiválasztja a keresett adatokat;

a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára;

beszédállapotától függően választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;

segítséggel értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;

segítséggel próbálkozik választ adni a feladatokban megjelenő kérdésekre.

Fogalmak: szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, szöveges válasz

Témakör: Szám és valóság kapcsolata

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése, összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi
- A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása
- Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel):
több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 10-es számkörben.
- Mennyiségi viszonyok jelölése 10-es számkörben nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 10-es számkörben
- Ismerkedés a mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavakkal, jelekkel
- Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 10-ig
- Számok többfelé bontása 10-ig
- Tapasztalatszerzés a 10-es számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről

Tevékenységek:

Relációs szókins fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”

Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonal hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján dönts el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”

Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel

Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban

Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívósál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”

Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése

„Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék

Játék „pöttyös kártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)

Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van

Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyös kártyákról”

Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámolják, melyik térfélen hány lufi van

„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra

„Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább

Szönyegezések színes rudakkal

Tanulási eredmények:

segítséggel összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;

ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;

segítséggel alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat;

jártasságra tett szert a több, kevesebb, ugyanannyi relációk használatára halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban

használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;

próbálja használni a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;

igyekszik megfelelő szókincset és jeleket használni mennyiségi viszonyok kifejezésére.

Fogalmak: kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

Témakör: Számlálás, becslés

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Meg- és leszámlálások egyesével
- Meg- és leszámlálások valahányasával, például kettesével, odavissza 10-es-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül is
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10-es számkörben
- Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becslendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- Becslések értékelése

Tevékenységek:

Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”

„Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 1-től 2-esével és visszafelé

Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elől, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás

„Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezét, például „Lépj hozzám 5 egyforma lépéssel”,

Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”, a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, csoportosítva, tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel

Gyufaskatulyákban apró dolgok (csavarok, gombok) számának becslése rázogatással

Tanulási eredmények:

segítséggel megszámol és leszámol; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10-es számkörben

Fogalmak: számlálás, becslés

Témakör: Számok rendezése

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről
- Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$;) helyének megkeresése a számegyenesen 10-es számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
- Számok helyének azonosítása számtáblázatokban 0-10-ig
- Számok egyes szomszédjainak ismerete, megnevezése 10-es számkörben

Tevékenységek:

Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végig ugrálás

Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben

Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből

Korong számegyenes készítése (pirosok és kékek 5-ös vagy 10-es váltakozásban)

Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon

Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat

„Vigyázz6!” játék

Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése

Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása

Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével

Tanulási eredmények:

nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;

segítséggel megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;

figyelem ráirányítással megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen

Fogalmak: számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, számszomszéd

Témakör: Számok tulajdonságai

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $2+3$
- Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- Hármassával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya

- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- Számjelek olvasása, írása

Tevékenységek:

Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból

Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyös kártyáiról

„Korongforgatás”

Szönyegezések színes rudakkal

Shut the box típusú játék két kockával

Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végig lépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsába, gyurmával

Tanulási eredmények:

ismert szókészlettel számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

segítséggel számot jellemez más számokhoz való viszonyával;

Fogalmak: számjegy; páros, páratlan

Témakör: Számok helyi értékes alakja

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Csoportosítások, beváltások valahányszorával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel

- Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 10-es számkörben

Tevékenységek:

Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés

Adott számosságú apró dolog csomagolása hármásával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása

Csomagolások leltárak alapján

Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással

Csoportosítások rajzolt képeken

Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)

Tanulási eredmények:

segítséggel igyekszik összekapcsolni a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;

ismerkedik a számok egyesek összegére való bontásával;

kis segítséggel helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10-ig

Fogalmak: csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

Témakör: Mérőeszközök használata, mérési módszerek

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- Tapasztalatszerzés a mennyiségről, mint az egység többszöröséről
- Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Egész órák és percek leolvasása

Tevékenységek:

Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb, magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?”

Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel

Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása

Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel

Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal

Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel

Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez

Tanulási eredmények:

ismerkedik az időmérés szabványegységeivel: óra, nap, hét, hónap, év

területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással a színes rúd készletfelhasználásával
ismerkedik a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységekkel.

Fogalmak: összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, óra, nap, hét, hónap, év

Témakör: Alapműveletek értelmezése

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint hozzáadás és elvétel
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- Kivonás értelmezése, mint különbség kifejezése
- Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, egyszerű szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel, modellezéssel, rajzzal

Tevékenységek:

Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátsszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel

Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal

Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakkal vállfamérlegen

Hozzátevése összeadás lejátsszása játéktáblán való lépegetéssel

Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása számegyenes, számvonal segítségével

„Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése

Összeadás, kivonás, koronggal, pálcikával, golyós számoló eszközzel

Tanulási eredmények:

tapasztalatra tesz szert a 10-es számkörben az összeadás, a kivonás értelmezésében

próbálkozik hozzákapcsolni a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű, szöveges feladathoz

segítséggel megjeleníti a műveleteket modellezéssel, eljátszással, egyszerű szöveges feladattal;

használja a műveletek jeleit;

ismerkedik a következő kifejezésekkel: tagok, összeg, különbség

ismerkedik szöveges feladatokban a különböző, ismert kifejezésekkel megfogalmazott műveletekkel;

tevékenyen részt vesz a matematikai jelekhez, műveletekhez kapcsolódó, szöveg, ábra alkotásában

igyekszik helyesen használni a műveletek jeleit konkrét esetekben

Fogalmak: összeadás, kivonás, összeg, különbség, művelet, egyenlővé tevés

Témakör: Alapműveletek tulajdonságai

Javasolt óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, felcserélhetősége, csoportosíthatósága;

- A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban,

- Hiányos műveletek megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is

10-ig

- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése

- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

Tevékenységek:

Szőnyegezések színes rudakkal

„Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 2 babszem van, jobb kezében 4. Bal és jobb kéz egymás mellé téve $2+4$ az ugyanannyi, mint 6”, a két kéz keresztbe téve „ $4+2$ az 6”, a bal kéz hátrátéve „ $6-2$ az 4”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „ $6-4$ az 2”

Lépegetések számegyenesen, számvonalon

Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése)

Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

Tanulási eredmények:

számolásaiban egyszerű esetekben figyelemráirányítással felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat,

tevékenységgel megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is próbálkozik;

Fogalmak: -

Témakör: Szóbeli számolási eljárások

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10-es számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10-es számkörben
- Bontások és pótlások alkalmazása
- Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $3+4=4+3=3+3+1=4+4-1$

Tevékenységek:

Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10-es számkörben

Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10-es számkörben

Bontások és pótlások alkalmazása

Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $3+4=4+3=3+3+1=4+4-1$

Tanulási eredmények:

tapasztalatra tesz szert a számolást könnyítő eljárásokban;

ismerkedik a becsléssel, a becslés fogalmával

Fogalmak: -

Témakör: Fejben számolás

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- Fejben számolás 10-es számkörben

Tevékenységek:

„Boltos játék”

„7 vagy semmi” játék párban

„Számfuttatás” játék

Láncszámolások

Egy képről többféle művelet olvasása

Tanulási eredmények:

segédeszköz használatával fejben összead és kivon a 10-esszámkörben;

Fogalmak: kerek tízes

Témakör: Alkotás térben és síkban

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint

- Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)
- Sorminták, terület minták kirakása és folytatása síkban, térben
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

Tevékenységek:

Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (vécépapír guriga) városépítés, várépítés

„Szobasarak” cipős dobozból, behelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése

„Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból

Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből

Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére

Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek

Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással

Geometriai fejtörők, például Tangram, gyufarejtvények

Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

Tanulási eredmények:

szabadon épít, minta alapján kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;

minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;

sormintát, síkmintát felismer, folytat;

alkotásában igyekszik követni az adott feltételeket;

minta alapján síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
igyekszik megtalálni, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;

Fogalmak: alaprajz

Témakör: Alakzatok geometriai tulajdonságai

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése

Tevékenységek:

Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra

Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése

Kakukktojás játékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyokról készült fotókkal

Kakukktojás játékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal

Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából

Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint

Különböző ponthálók, rácson alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

Tanulási eredmények:

próbál megkülönböztetni, azonosítani egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket; személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül igyekszik kiválogatni az adott tulajdonsággal rendelkező elemeket;

két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével, segítséggel szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;

tapasztalatot szerez a szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testek, síkidomok megkülönböztetésében, szétválogatásában;

segítséggel megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket keres megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;

kiválogatja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;

megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;

megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;

igyekszik megnevezni a háromszögeket, négyszögeket, köröket;

a csoportosítással megkülönbözteti a testet és a síkidomot;

Fogalmak: egyenes, görbe vonal; oldal, lap, körlap, háromszög, négyszög

Témakör: Transzformációk

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükrötengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Sor- és síkminták készítése tükrözéssel

Tevékenységek:

„Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép

Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként

Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése

Összehajtott papírból alakzat kivágása

Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel

Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)

Tanulási eredmények:

tapasztalatot szerez mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;

minta alapján szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel;

megfigyeli a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;

minta alapján megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, alakzat tükörképét;
próbálja követni a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;

Fogalmak: tükörkép

Témakör: Tájékozódás térben és síkon

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva
- Tájékozódás négyzethálón

Tevékenységek:

„Hideg-meleg” játék kincskeresésre

Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk

Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le

„Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása

Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?” Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulóponttra

Szituációs játékban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása

„Vonalvezető” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra.

Tanulási eredmények:

igyekszik használni az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;

segítséggel tájékozódik bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre

Fogalmak: jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, előre, hátra,

Témakör: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése
- Számpárok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése

- A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyság vi-szonyok, változások, egyenlőségek
- Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, Berci magasabb,
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- Összefüggések keresése egy-szerű sorozatok elemei között
- Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása
- A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának fel-ismerése
- Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- Gépjátékok különféle elemekkel (tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékok szabályának felismerése
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása

Tevékenységek:

Kakuktktojás-kereső játékok

„Mi változott?” játék

Ismétlődő mozgásos cselekvések (tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás)

Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk

Ismétlődő ritmusjelek letapsolása

Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza (szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős)

Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatós lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre

„Gépes játékok” egyváltozós,

Tanulási eredmények:

részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;

személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;

segítséggel felismeri a problémákban szereplő adatok viszonyát; a felismert összefüggéseket;

figyelemráirányítással összefüggéseket keres sorozatok elemei között;

megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként segítséggel;

tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;

megnevezi az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után

ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot kis segítséggel önállóan folytat;

segítséggel tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; megfigyeli az egy-szerű gép megfordításával nyert gép szabályát;

segítséggel felismer kapcsolatot elempárok, tagjai között;

szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat,

a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést beszédállapotának megfelelő szinten megnevezi, megjeleníti nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal

Fogalmak: szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat

Témakör: Adatok megfigyelése

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése

- Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

Tevékenységek:

„Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve

Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron

Saját testmérések mérése, a kapott adatok elemzése, például fej körfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsikkel, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása

Sajtos dobozokból oszlopdiagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”

Tanulási eredmények:

segítséggel adatokat gyűjt a környezetében;

segítséggel adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;

gyűjtött adatokat segítséggel táblázatba rendez, diagramon ábrázol;

segítséggel adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;

beszédállapotának megfelelően megnevezi az összességeket

Fogalmak: adat, diagram

Témakör: Valószínűségi gondolkodás

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során
- Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámlálása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatóval

Tevékenységek:

„Kukás” játékok

„Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelő-en, a macska pedig 5-6-os dobásra; utoléri-e a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egérlyukba ér?

„Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba

Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Tippelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”

Tippelő feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból

Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

Tanulási eredmények:

részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;

tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;

megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;

tetszőleges vagy megadott módszerrel össze-számlálja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;

a valószínűségi játékokban, kísérletekben meg-fogalmazott előzetes sejtését, tippjét
segítséggel összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

Fogalmak: véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp

1. osztály

Éves óraszám: 136 óra

Heti óraszám: 4 óra

Témakör: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
- Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szem-pont alapján
- Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- A tulajdonságok változásának felismerése

- Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
- Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása
- Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például nem piros
- Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
- Elemek elhelyezése halmazábrában
- Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

Tevékenységek:

Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel

Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint

Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása

Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására

Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például nem piros

Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel

Elemek elhelyezése halmazábrában

Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2 eltérő tulajdonsággal

Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal

Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülre és kívülre

Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

Tanulási eredmények:

megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;

gyakori ismétlés mellett emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;

válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;

felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;

folytatja a megkezdett válogatást közösen megfigyelt szempont szerint;

személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező elemeket minta alapján;

felismeri a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;

beszédállapotának megfelelően megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;

halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;

barkochbázik valóságos és elképzelt dolgok-kal is, próbálja kerülni a felesleges kérdéseket;

adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;

talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;

megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; gyakorlottságra tesz szert a „min-degyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat használatában;

két szempontot is próbál figyelembe venni egyidejűleg;

minta után két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyak, személyek, szavak, számok, alakzatok;

beszédállapotának megfelelően, segítséggel megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; próbálkozik használni a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;

megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

Fogalmak: tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

Témakör: Rendszerezés, rendszerképzés

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- Barkochbázás konkrét dolgok kirakásával
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- Különféle logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

Tevékenységek:

Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés

Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is

„Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni

Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása

Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása

Többgombócos fagyaltok összeállítása színes korongokkal

Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból

Adott feltételeknek megfelelő építmények, szőnyegek, színes rúddal

Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávós zászlók összeállítása

Táncospárok, kézfogások szituációs játékokkal

Tanulási eredmények:

beszédállapotának megfelelően barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is

két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;

felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;

beszédállapotának megfelelően megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; próbálkozik a logikai „nem” és a logikai „és” szavak, valamint a velük azonos értelmű kifejezések használatával;

keresi az okát annak, ha a halmazára valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem

adott elemeket elrendez választott és meg-adott szempont szerint is;

sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;

megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;

megfogalmazza a rendezés felismert szem-pontjait;

segítséggel megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

Fogalmak: igaz-hamis

Témakör: Állítások

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása beszédállapotának megfelelően adott helyzetről, személyekről, tárgyokról, dolgokról, képről, történésről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

Tevékenységek:

„Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat

„Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább

„Jancsi bohóc azt mondja, hogy...” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis

„Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról

„Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis.

Tanulási eredmények:

megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;

megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük...”, „egyik sem...” és a velük rokon jelentésű szavakat;

megfogalmazza a halmazára egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát, próbálkozik használni a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;

tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;

hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;

egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;

ismeretei alapján megfogalmaz, vagy megjelenít önállóan is egyszerű állításokat.

próbál példákat gyűjteni konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

Fogalmak: igaz-hamis

Témakör: Problémamegoldás

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- Egy- és kétlépéses cselekvéssor, művelet sor elvégzése visszafelé is
- Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékokban

Tevékenységek:

„Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban, vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendez be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek

Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban

Problémák lejátsszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”

Origamik készítése

Visszaemlékezés korábbi történések egymásutánosságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével

Cselekvéssor visszafelé lejátsszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás

Láncmesék lejátsszása

Mesékben valamely cselekvés, körülmény változtatása esetén a következmények átgondolása: „Mi lenne, ha ...”; Kalandválasztós történetek, például: Varró Dániel: Leprikónok átka

Művelet sor lejátsszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a művelet sor lejátsszása visszafelé

Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok

Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panoráma, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

Tanulási eredmények:

a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
az értelmezett problémát megoldja;
a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetési egyszerű szöveges feladatokat;
egy- és többszemélyes logikai játékokban döntéseit mérlegelve gondolkodik.

Fogalmak: tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

Témakör: Szöveges feladatok megoldása

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Elmondott történet, helyzet értelmezése közösen eljátszással; ismételt megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel

- Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel
- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása tanári mintaadással
- Egy-, kétlépéses alpműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

Tevékenységek:

Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is

Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”

Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például: „A bal kezemben több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben”

Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése

Tanulási eredmények:

segítséggel értelmezi, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;

szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold tanári segítséggel;

közösen elvégzett tevékenység, ábrarajzolás után megold egyszerű, következtetési, szöveges feladatokat;

közös tevékenységet követően megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;

közös tevékenységet követően megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;

az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;

segítséggel a megválasztott modellen belül kiválasztja a keresett adatokat;

a modellben kapott megoldást segítséggel értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;

választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre tanári segítséggel;

közös megjelenítéssel értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;

nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre előzetes minta adás után.

Fogalmak: szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, szöveges válasz, információ

Témakör: Szám és valóság kapcsolata

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése, összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi
- A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása
- Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel):
több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 20-as számkörben.
- Mennyiségi viszonyok jelölése 20-as számkörben nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 20-as számkörben
- A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban
- Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig
- Számok többfelé bontása 20-ig
- Tapasztalatszerzés a 100-as számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről

Tevékenységek:

Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”

Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezébe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel dönts el, melyik fonál hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján dönts el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”

Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgat-ják, ahogy egy tálba pénzérméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzérmék összege?”, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tál-ban?”

Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel

Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban

Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”

Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése

„Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék

Játék „pöttyös kártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 20-at adó)

Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 17 pötty van

Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyös kártyákról”

Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van

„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra

„Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább

Szónyegezések színes rudakkal

Tanulási eredmények:

összehasonlítja véges halmazokat az elemek száma szerint;

ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;

helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat a 20-as számkörben;

érti és helyesen alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalma-kat;

jártasságra tett szert a több, kevesebb, ugyanannyi relációk használatára halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban

használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;

figyelem ráirányítással használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;

megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

Fogalmak: kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

Témakör: Számlálás, becslés

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Meg- és leszámlálások egyesével
- Számlálás során az utolsó szám-név hozzákapcsolása az összes-séghez
- Meg- és leszámlálások valahányasával, például kettesével, odavissza 20-as-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül is
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 20-as számkörben
- Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becsülendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- Becslések értékelése

Tevékenységek:

Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”

„Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 1-től 2-esével és visszafelé

Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elől, taps fent, taps hátul, ugrás, dobantás

„Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezét, például „Lépj hozzám 20 egyforma lépéssel”,

Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”; a felfűzés lehet össze-vissza vagy kettesével,... csoportosítva, 10-es, 20-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel

Gyufaskatulyákban apró dolgok (csavarok, gombok) számának becslése rázogatóssal

Tanulási eredmények:

megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 20-as számkörben;

tapasztalatra tett szert a következő becslési módszereket illetően: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel

Fogalmak: számlálás, becslés

Témakör: Számok rendezése

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a $<$, $>$, $=$ jelekkel
- Sorszámok megismerése, alkalmazása
- Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 20-as számkörben

- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről
- Számok, műveletes alakban megadott számok (például: $2+3$; $10-3$;) helyének megkeresése a számegyenesen 20-as számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése
- Számok helyének azonosítása számtáblázatokban 0-20-ig
- Számok egyes szomszédjainak ismerete, megnevezése 20-as számkörben

Tevékenységek:

Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végig ugrálás

Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben

Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből

Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon

Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor

Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek

Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét

Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatója segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat

„Vigyázz6!” játék

Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése

Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása

Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével

Tanulási eredmények:

nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;

megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;

megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatok-ban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjuk-ban a 20-asszámkörben;

megnevezi a 20-as számkör számainak egyes, tízes, szomszédjait

Fogalmak: sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd

Témakör: Számok tulajdonságai

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: $7+8$, $20-9$
- Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- Hármasával, négyesével, ötösével... és 3, 4, 5... egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- Számjelek olvasása, írása

Tevékenységek:

Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból

Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyös kártyáiról

„Korongforgatás”

Szónyegezés színes rudakkal

„Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása

Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélén végig lépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzzába

Tanulási eredmények:

számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;

számot jellemez más számokhoz való viszonyával;

ismerkedik a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben próbálja felismerni az ezekkel képzett számokat.

Fogalmak: számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

Témakör: Számok helyi értékes alakja

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Csoportosítások, beváltások valahánysával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)
- Csoportosítások, beváltások tízesével, különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz
- Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 20-as számkörben

Tevékenységek:

Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés

Adott számosságú apró dolog csomagolása hármásával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása

Csomagolások leltárak alapján

Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással

Csoportosítások rajzolt képeken

Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után

Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)

Szám országok pénzeinek csoportosítása, be-váltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16)

Tanulási eredmények:

segítséggel igyekszik összekapcsolni a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;

érti a számok, tízesekből és egyesekből való épülését, tízesek és egyesek összegére való bontását;

ismerkedik a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékével;

helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 20-ig

Fogalmak: csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

Témakör: Mérőeszközök használata, mérési módszerek

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- Tapasztalatszerzés a mennyiségről, mint az egység többszöröséről
- Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség
- Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget
- Szabványos mérőeszközök használata
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmérték-egységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc, másodperc
- Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról

Tevékenységek:

Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb, magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?”

Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése válfamérleggel

Válfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása

Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel

Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal

Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel

Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez

Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd

1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, ami-kor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc

Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt

Tanulási eredmények:

tapasztalatra tesz szert, megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;

tapasztalatra tesz szert a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabvány-egységei közül a következőkben: cm, l; kg;

ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;

területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;

tapasztalatra tett szert a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységek területén.

Fogalmak: összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, óra, perc, nap, hét, hónap, év

Témakör: Alapműveletek értelmezése

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint hozzáadás és elvétel
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása
- Összeadás, kivonás értelmezése, mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- Kivonás értelmezése, mint különbség kifejezése
- Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, egyszerű szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel, modellezéssel, rajzzal

Tevékenységek:

Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel

Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal

Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakkal vállfamérlegen

Hozzátevésekes összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel

Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása számegyenes, számvonal segítségével

„Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése

Összeadás, kivonás, koronggal, pálcikával, golyós számoló eszközzel

Tanulási eredmények:

helyesen értelmezi a 20-as számkörben az összeadást, a kivonást

hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű, ismert szó-készletű szöveges feladathoz;

értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, egyszerű, ismert szó-készletű szöveges feladattal;

helyesen használja a műveletek jeleit;

megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, különbség;

szöveges feladatokban a különböző, ismert kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;

segítséggel szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

helyesen használja a műveletek jeleit konkrét esetekben

Fogalmak: összeadás, kivonás, összeg, különbség, művelet, egyenlővé tevés

Témakör: Alapműveletek tulajdonságai

Javasolt óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága;

- A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban,

- Hiányos műveletek megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is

20-ig

- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése

- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

Tevékenységek:

Szönyegezések színes rudakkal

„Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6. Bal és jobb kéz egymás mellé téve $5+6$ az ugyanannyi, mint 11”, a két kéz keresztbe téve „ $6+5$ az 11”, a bal kéz hátrátéve „11-6 az 5”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátrátéve „11-5 az 6”

Lépegetések számegyenesen, például 16-tól 3 lépés, 3-tól 16 lépés

Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szönyegezve („területük” érzékeltetése)

Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

Négyzetrácsos kertek bekerítése

Tanulási eredmények:

számolásaiban egyszerű esetekben felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;

figyelemráirányítással megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;

egyszerű esetekben alkalmazza a műveletek-ben szereplő számok különbség; tagok és összeg változtatásának következményeit.

Fogalmak: -

Témakör: Szóbeli számolási eljárások

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 20-as számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 20-as számkörben
- Bontások és pótlások alkalmazása
- Számhoz számszomszédjainak hozzáadása ($6+7=6+6+1=7+7-1$) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése (13-6, 13-7)
- Tízies átlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával
- 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján
- 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 (10-2, 10-3) alakban
- Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2$

Tevékenységek:

Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 20-as számkörben

Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 20-as számkörben

Bontások és pótlások alkalmazása

Számhoz számszomszédjainak hozzáadása ($6+7=6+6+1=7+7-1$) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése (13-6, 13-7)

Tízies átlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával

10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján

9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 (10-2, 10-3) alakban

Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: $7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2$

Tanulási eredmények:

próbálkozik alkalmazni a számolást könnyítő eljárásokat;

elemi szinten elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;

Fogalmak: -

Témakör: Fejben számolás

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- Fejben számolás 20-as számkörben

Tevékenységek:

„Boltos játék”

„15 vagy semmi” játék párban

„Számfuttatás” játék

Láncszámolások

Egy képről többféle művelet olvasása

Tanulási eredmények:

szükség esetén segédeszköz használatával fej-ben pontosan összead és kivon a 20-as szám-körben;
fejben pontosan számol a 20-as számkörben

Fogalmak: kerek tízes

Témakör: Alkotás térben és síkban

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)
- Sorminták, terület minták kirakása és folytatása síkban, térben
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

Tevékenységek:

Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (vécépapír guriga) városépítés, várépítés

„Szobasarak” cipős dobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése

„Szobasarak” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból

Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből

Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére

Papírharmónia hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek

Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással

Geometriai fejtörők, például Tangram, gyufarejtvények

Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

Tanulási eredmények:

szabadon épít, minta alapján kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
sormintát, síkmintát felismer, folytat;
alkotásában követi az adott feltételeket;
síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
igyekszik megtalálni az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;

Fogalmak: alaprajz

Témakör: Alakzatok geometriai tulajdonságai

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése

Tevékenységek:

Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra

Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése

Kakukktojás játékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyairól készült fotókkal

Kakukktojás játékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal

Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából

Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint

Különféle ponthálókön, rácson alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

Tanulási eredmények:

megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;

megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat,

megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket keres megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;

kiválogatja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;

megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;

megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;

megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;

különbséget tesz testek és síkidomok között;

Fogalmak: egyenes, görbe vonal; oldal, lap, körlap, háromszög, négyszög

Témakör: Transzformációk

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükörtengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Sor- és síkminták készítése tükrözéssel

Tevékenységek:

„Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép

Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképéként

Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése

Összehajtott papírból alakzat kivágása

Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel

Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)

Tanulási eredmények:

tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;

szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szim-metriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;

megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, alakzat tükörképét;

követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;

Fogalmak: tükörkép

Témakör: Tájékozódás térben és síkon

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva
- Tájékozódás négyzethálón

Tevékenységek:

„Hideg-meleg” játék kincskeresésre

Írányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk

Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le

„Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása

Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?”

Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulóponttra

Szituációs játékokban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása

„Vonalvezető” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra.

Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak

Tanulási eredmények:

helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;

tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;

térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével

Fogalmak: jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

Témakör: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése
- Számpárok, számhármaskok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyság viszonyok, változások, egyenlőségek
- Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
- Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása
- A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése
- Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- Gépjátékok különféle elemekkel (tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékok szabályának felismerése
- Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármaskok hiányzó elemének megtalálása
- Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármaskok alkotása
- Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal
- Felismert kapcsolatok, össze-függések, szabályszerűségek szóbeli kifejezése
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása

Tevékenységek:

Kakuktktozás-kereső játékok

„Mi változott?” játék

Ismétlődő mozgásos cselekvések (tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás)

Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk

Ismétlődő ritmusjelek letapsolása

Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal

„Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt

Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza (szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős)

Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatós lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre

„Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel

Tanulási eredmények:

részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;

beszédállapotának megfelelő szinten megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, idő-pontok, számok, testek, síklapok közötti egy-szerű viszonyokat, kapcsolatokat;

segítséggel megérti a problémákban szereplő adatok viszonyát;

beszédállapotának megfelelő szinten megfogalmazza a felismert összefüggéseket;

figyelemráirányítással összefüggéseket keres sorozatok elemei között;

megadott szabály szerint sorozatot alkot; meg-értett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként segítséggel;

tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;

elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is

ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot kis segítséggel önállóan folytat;

segítséggel tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; figyelemráirányítással felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;

figyelemráirányítással felismer kapcsolatot elempárok, elemhármak tagjai között;

szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármakat;

a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal

Fogalmak: szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat

Témakör: Adatok megfigyelése

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése
- Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

Tevékenységek:

„Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve

Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron

Saját testméretek mérése, a kapott adatok elemzése, például fej körfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása

Sajtos dobozokból oszlopdiagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”

Tanulási eredmények:

figyelem ráirányítással adatokat gyűjt a környezetében;

segítséggel adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;

gyűjtött adatokat segítséggel táblázatba rendez, diagramon ábrázol;

segítséggel adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;

beszédállapotának megfelelően jellemzi az összességeket.

Fogalmak: adat, diagram

Témakör: Valószínűségi gondolkodás

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során
- Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámlálása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatóval

Tevékenységek:

„Kukás” játékok

„Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelő-en, a macska pedig 5-6-os dobásra; utoléri-e a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egérlyukba ér?

„Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba

Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Tippelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”

Tippelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból

Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

Tanulási eredmények:

részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;

tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;

megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;

tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény való-színűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;

tetszőleges vagy megadott módszerrel össze-számlálja az egyes kimenetek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;

a valószínűségi játékokban, kísérletekben meg-fogalmazott előzetes sejtését, tippjét figyelem-ráirányítással összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

Fogalmak: véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp

2. évfolyam

Éves óraszám: 144 óra

Heti óraszám: 4 óra

Témakör: Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Javasolt óraszám: folyamatos

Előzetes tudás:

Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint a 20-as számkörben.

Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások egyszerűmegfogalmazása.

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése.

Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának helyes használata.

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése.

Az összehasonlítás képességének fejlesztése.

Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal.

Halmazszemlélet megalapozása.

Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.

Ismeretek:

Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján

Állítások igazságtartalmának eldöntése.

Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma.

Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.

Halmazok számossága.

Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

Fejlesztési követelmények:

Régi ismeretek mozgósítása új ismeretek megszerzése érdekében.

Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás.

Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása interaktív tábla segítségével.

Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő.

Jelrendszer ismerete és használata ($=$, $<$, $>$).

Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.

Állítások egyszerű megfogalmazása.

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.

Fogalmak: több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.

Témakör: Számelmélet, algebra

Javasolt óraszám: 78 óra

Előzetes tudás:

Számok írása, olvasása (20-as számkör).

Számok helye a számegyenesen.

Számszomszédok értése.

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása (20-as számkör).

Matematikai jelek: $+$, $-$, $=$, $<$, $>$ ismerete, használata.

Összeadás, kivonás szóban és írásban (20-as számkör).

Egyszerű szöveges feladat (nem önálló olvasás alapján) értelmezése, megjelenítése tevékenységgel, rajz segítségével, leírása számokkal.

Páros és páratlan számok megkülönböztetése (20-as számkör).

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

A tanuló figyelme tudatosan irányítható.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Számlálás, számolási készség fejlesztése.

A tartós figyelem fejlesztése.

Kétfváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése.

Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott szám-körben.

A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata.

Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.

Ismeretek:

Számolás a 100-as számkörben.

Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.

Számok írása, olvasása 100-ig.

Számok becslő és valószínű helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok.

Számok nagyság szerinti összehasonlítása.

Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.

Számok összeg- és különbség-alakja.

Számok tulajdonságai: páros, páratlan, egyjegyű, kétjegyű számok.

Összeadás, kivonás értelmezése. Összeadandó, összeg, tagok. Különbség, kivonandó, kisebbí-tendő.

Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.

Szorzás, osztás fejben, írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással. Szorzat, tényező.

Szorzó tábla megismerése 100-as számkörben.

Osztás 100-as számkörben. Belfoglalás. Részekre osztás.

Osztandó, osztó, hányados, maradék.

Maradékos osztás a maradék jelölésével.

A szorzás és az osztás kapcsolata.

Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége.

A zárójel használata. A műveletek sorrendje.

Darabszám, sorszám és tőszám fogalma.

Ismert szókészletű szöveges feladat értelmezése, megoldása. Meg-oldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás.

Tevékenységről, képről, számfeladatról egyszerű szöveges feladat alkotása segítséggel, leírása a matematika nyelvén.

A római számok írása, olvasása I, V, X, L, C jelekkel. A római számok története.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

Fejlesztési követelmények:

A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása.

Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és ismert szókészletű szöveg alapján.

Fejben történő számolási képesség fejlesztése.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak fel-ismerése.

Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.

Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás).

Számjelek használata.

Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.

A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.

Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.

A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.

A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb)

Interaktív program használata a tájékozódáshoz.

Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal.

Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás.

Állítások egyszerű megfogalmazása.

Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása.

Számok halmazokba sorolása.

Tantárgyi oktatóprogram, fejlesztőprogram használata.

Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon.

Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata.

A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül.

Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek megkeresése próbálgatással (pótlás).

A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is.

Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése.

Számolási készség fejlesztése.

Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében.

Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.

Darabszám, sorszám és tőszám különbözőségének értése.

Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal.

Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történeusről szóban, írásban. Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok egyszerű megfogalmazásával.

Konkrét egyszerű feladatban az információk azonosítása (pl. tábló készítése).

Eligazodás a hónapok között, a könyvekben fejezetszám kiolvasása.

Fogalmak: összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglalás, részekre osztás.

Témakör: Geometria

Javasolt óraszám: 21 óra

Előzetes tudás:

Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.

A test és a síkidom megkülönböztetése.

Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint.

Tájékozódási képesség, irányok ismerete.

A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év.

Mérőeszközök használata.

Közös tevékenységekben, csoportokban igyekszik dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése.

Feladattudat és feladattartás fejlesztése.

Térszemlélet kialakításának alapozása.

Finommotorikus mozgás fejlesztése.

Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában.

Helyes és biztonságos eszközezelés.

A környezet megismerésének igénye.

Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel.

Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.

Irányok megismerése, alkalmazása.

Ismeretek:

Az egyenes és görbe vonal megismerése.

A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Képnézegető programok alkalmazása.

Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról.

Tükrös alakzat előállítása, megfigyelése. Tengelyes szimmetria megfigyelése.

Sík- és térbeli alakzatok megkülönböztetése.

Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.

Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.

Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése

Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.

Összehasonlítások a gyakorlatban (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).

Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök.

Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő.

Szabvány mértékegységek megismerése: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év.

Mennyiségek becslése.

A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.

Átváltások szomszédos mértékegységek között, mérőszám és mértékegység viszonya.

Fejlesztési követelmények:

Tudatos megfigyelés.

Egyenes rajzolása vonalzóval.

Objektumok alkotása szabadon.

A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal.

A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.

Előállítás hajtogatással, nyírással. A megfigyelések megfogalmazása.

Megfigyelés tükör segítségével.

A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.

Síkbeli és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása.

Síkidom és test különbségének megfigyelése.

Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással.

Testek építése testekből másolással vagy szóbeli utasítás alapján.

Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás.

Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez

Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint.

Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése.

A térbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével.

Szemponrtartás. Kreativitás fejlesztése.

Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése.

Térbeli tájékozódás fejlesztése.

Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron).

Interaktív programok használata.

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).

Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel.

Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel.

Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre.

A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján.

Tájékozódás ma már nem használatos mértékegységekről.

Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése.

Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom).

Fogalmak: egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, sík-idom, test, becslés, átváltás.

Témakör: Függvények, az analízis elemei

Javasolt óraszám: 16 óra

Előzetes tudás:

Növekvő és csökkenő számsorozatok, a sorozat folytatása adott szabály alapján.

Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.

Képes a változásokat észrevenni, kifejezni.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása.

Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.

Ismeretek:

A sorozat fogalma.

Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése.

Növekvő és csökkenő sorozatok.

Összefüggések, szabályok.

Fejlesztési követelmények:

Sorozat képzése tárgyakkból, jelekből, alakzatokból, számokból.

Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján.

Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.

Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.

Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése.

Szabályjátékok alkotása.

Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.

Fogalmak: sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, szabály, kapcsolat

Témakör: Statisztika, valószínűség

Javasolt óraszám: 5 óra

Előzetes tudás:

Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése.

Adatokról megállapítások egyszerű megfogalmazása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása.

Együttműködés, egymásra figyelés.

A világ megismerésének igénye.

Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.

Ismeretek:

Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.

Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.

Események, ismétlődések játékos tevékenység során.

A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.

Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével.

Fejlesztési követelmények:

A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés fel-keltése matematikai játékok segítségével.

Sejtések kinyilvánítása, megfogalmazása, divergens gondolkodás.

Tudatos megfigyelés.

A gondolkodás és a nyelv összefonódása.

Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.

Adatgyűjtés célirányos megválasztása.

Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére.

Adatokról megállapítások egyszerűmegfogalmazása: előfordulási szám, egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása.

Információforrások, adattárak használata.

Fogalmak: véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén
<u>Gondolkodási és megismerési módszerek</u> Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások egyszerű megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <u>Számtan, algebra</u> Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyiérték, alaki érték, valódi érték fogalmának előkészítése. Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. megkeresése a számegyenesen Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyiérték szerint. Matematikai jelek: +, −, •, :, =, <, >, () ismerete, használata. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Szorzótábla ismerete a százaz számkörben. A műveletek sorrendjének ismerete, alkalmazása segítséggel. Ismert szókészletű szöveges feladat értelmezése tanári segítséggel, megjelenítése rajzzal, modellel, leírása számokkal. Páros és páratlan számok megkülönböztetése. Egyjegyű és kétjegyű számok megkülönböztetése.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

A tanuló figyelme tudatosan irányítható.

Geometria

Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.

A test és a síkidom megkülönböztetése.

Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint.

Tájékozódási képesség, irányok ismerete.

A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése tevékenység során.

Mérőeszközök használata.

Közös tevékenységekben, csoportokban igyekszik dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni.

Összefüggések, függvények, sorozatok

Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása.

Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.

Képes a változásokat észrevenni, kifejezni.

Valószínűség, statisztika

Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése.

Adatokról megállapítások egyszerű megfogalmazása.

A véletlen, biztos, lehetetlen fogalma.

3. évfolyam

Éves óraszám: 144 óra

Heti óraszám: 4 óra

Témakör: Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Javasolt óraszám: 2 óra + folyamatos

Előzetes tudás:

Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás.

Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások egyszerű megfogalmazása.

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése.

Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának helyes használata.

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

Halmazszemlélet fejlesztése.

Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás, mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése.

Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése

Ismeretek:

Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén.

Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.

A számítógép használata (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.

Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.

Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.

Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.

Fejlesztési követelmények:

Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése.

A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában.

Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás képességének megfelelő szinten.

Tájékozódás az adott informatikai környezetben

Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.

Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján.

Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint.

A gondolkodás és a nyelv (írott szöveg) összefonódása, kölcsönhatása.

Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.

Konkretizálás képességének fejlesztése.

Fogalmak: halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés

Témakör: Számelmélet, algebra

Javasolt óraszám: 76 óra

Előzetes tudás:

Számok írása, olvasása (100-as számkör).

Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma.

Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C).

Számok helye a számegyenesen.

Számszomszédok értése.

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.

Számok képzése, bontása helyi érték szerint.

Matematikai jelek: $+$, $-$, $\cdot$, $:$, $=$, $<$, $>$, $()$ ismerete, használata.

Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban.

Szorzó tábla ismerete a százaskörben.

A műveletek sorrendjének ismerete.

Ismert szóképletű szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal.

Páros és páratlan számok megkülönböztetése.

Egyjegyű és kétjegyű számok megkülönböztetése.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

A tanuló figyelme tudatosan irányítható.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése.

Számok nagyságrendje és helyi értéke.

Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.

A tízes, százaskör, ezres számszomszédok meghatározása.

Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére.

Ismeretek:

Számfogalom kialakítása 1000-es számkörben.

Számok írása, olvasása 1000-ig.

Számok helye, közelítő helye a számszámkörben, számszomszédok, kerekítés.

Alaki, helyi- és valódi érték.

Számok képzése, bontása helyiérték szerint, (egyjegyű, két-jegyű, háromjegyű).

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.

Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.

Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.

A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése.

Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).

Matematikai oktató és fejlesztőprogram használata.

Számok tulajdonságai: oszthatóság 2-vel, 5-tel és 10-zel.

Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás.

Fejlesztés: összeadás, kivonás, szorzás és osztás legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal.

Fejlesztés: szorzás, osztás tízzel, százzal.

Írásbeli összeadás, kivonás a 1000-es számkörben. Kitekintés 2000-es számkörbe.

Írásbeli szorzás és osztás egyjegyű számmal.

Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.

Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.

Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.

Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése: fél, harmad-, negyed-, tized- és századrész.

Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.

Számláló, nevező, törtvonal.

Római számok. A római számok története.

Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.

Fejlesztési követelmények:

Jelek szerepe, használata.

A becslés finomítása a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.

Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.

Feladattartás és feladat megoldási sebesség fejlesztése.

Megismert szabályokra való emlékezés.

Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.

Matematikai modellek alkalmazása.

Önértékelés, önellenőrzés.

Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, képesség szerinti megértése.

Közös munka (páros, kiscsoportos munka, csoport-munka), együttműködés vállalása.

Törtekkel kapcsolatos oktató program használata.

Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Animáció lejátszása törtek előállításához.

Számjelek bevezetése.

Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel. Irányított keresés római számok használatáról.

A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés.

Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.

Fogalmak: számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend, három- és négyjegyű szám, törtszám, negatív szám, becslés, ellenőrzés, római szám, számláló, nevező, törtvonal

Témakör: Geometria

Javasolt óraszám: 21 óra

Előzetes tudás:

Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.

A test és a síkidom megkülönböztetése.

Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint.

Tájékozódási képesség, irányok ismerete.

A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése.

Mérőeszközök használata.

Közös tevékenységekben, csoportokban igyekszik dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése.

Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzeléssel.

A matematika és a valóság kapcsolatának építése.

Mérőeszközök és mértékegységek egyre rutinosabb használata.

Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése.

A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon.

Esztétikai érzék fejlesztése.

A vonalzó célszerű használata.

Ismeretek:

Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek.

A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.

A szög fogalma és mérése.

Háromszög, négyzet és téglalap. A téglalap és a négyzet tulajdonságai.

A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.

A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása. A négyzet, a téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.

A területszámítás fogalmának előkészítése.

Az egybevágóság fogalmának előkészítése.

Testek geometriai tulajdonságai, hálójá.

Téglatest és kocka felismerése, jellemzői.

Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.

Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segít-séggel, belépés és szabályos kilépés a programból.

Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.

Az idő mérése: másodperc.

Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.

Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között.

A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.

Fejlesztési követelmények:

Tapasztalatszerzés, érvelés.

Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyszerű szerkesztési feladatok.

Egyedi tulajdonságok kiemelése.

Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.

A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével.

A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata

Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.

Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.

Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel.

Az alkotóképesség fejlesztése.

Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással.

A pontosság igényének felkeltése.

Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.

Testek építése szabadon és adott feltételek szerint.

Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű rajzolóprogramok bemutatása.

Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.

Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése.

Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.

Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, meg-fogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.

Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása.

Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.

Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.

Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.

Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról.

Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év).

Fejlesztőprogram használata méréshez, a mértékegységek átváltásához.

Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban az iskolában történtek elhelyezése az időben.

A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben.

A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése.

Mérések a gyakorlatban.

Fogalmak: metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm

Témakör: Függvények, az analízis elemei

Javasolt óraszám: 16 óra

Előzetes tudás:

Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása.

Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.

Képes a változásokat észrevenni.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Matematikai modellek készítése.

Sorozatok felismerése, létrehozása.

Ismeretek:

Grafikonok.

Sorozat szabályának felismerése.

Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között.

Fejlesztési követelmények:

Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése.

Matematikai összefüggések felismerése.

Adott szabályú sorozat folytatása.

Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.

Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása.

Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése.

Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához.

A figyelem és a memória fejlesztése. Szabályfelismerés.

Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában.

Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok kinyilvánítása, mások gondolatmenetének figyelemmel kísérése.

Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése.

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések kinyilvánítása

Az általánosításra való törekvés. A kifejezőképesség alakítása: világos, rövid gondolatmenet

Az absztrakciós képesség alapozása.

Fogalmak: táblázat, grafikon, sorozat, szabály, kapcsolat

Témakör: Statisztika, valószínűség

Javasolt óraszám: 5 óra

Előzetes tudás:

Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése.

Adatokról megállapítások megfogalmazása.

A véletlen, biztos, lehetetlen fogalma.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása.

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek:

Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.

A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események.

Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság.

Oszlopdiagram.

A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.

Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.

Fejlesztési követelmények:

- Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése.
- A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.
- Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek.
- A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése.
- A biztos és véletlen megkülönböztetése.
- Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon.
- Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben.
- A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata.
- A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon.
- Információszerzés az internetről, irányított keresés.

Fogalmak: valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos, grafikon, oszlopdiagram, gyakoriság

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén
<u>Gondolkodási és megismerési módszerek</u> Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése rávezetéssel. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése. <u>Számtan, algebra</u> Számok írása, olvasása (1000-es számkör). Helyiérték, alaki érték, valódi érték fogalmának értése1000-es számkörben.

Negatív számok felismerése a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).

Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10 nevezőjű törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása a 1000-es számkörben.

Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben.

Fejben számolás száz-as számkörben.

A szorzótábla ismerete 100-as számkörben.

Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete.

Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása.

Műveleti sorrend alkalmazása segítséggel.

Háromjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás számmal írásban.

Műveletek ellenőrzése.

Ismert szókészletű szöveges feladat: a szöveg értelmezése rajzzal, modellezéssel, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.

Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete.

Geometria

Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.

A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, hl, g, t, másodperc.

Átváltások szomszédos mértékegységek között.

Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).

Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.

A test és a síkidom közötti különbség felismerése

Kocka, téglatest, felismerése, létrehozása, jellemzői.

Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Négyzet, téglalap kerülete körbejárással.

Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

Szabályfelismerés, szabálykövetés rávezetéssel.

Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, adott számok sorba rendezése. A szabály megállapítása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása.

Valószínűség, statisztika

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.

Táblázat adatainak értelmezése figyelemráirányítással.

Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.

Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése.

Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.

4. évfolyam

Éves óraszám: 144 óra

Heti óraszám: 4 óra

Témakör: Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Javasolt óraszám: 3 óra + folyamatos

Előzetes tudás:

Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése.

Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.

A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.

Halmazszemlélet fejlesztése.

Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás, mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése.

Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.

Ismeretek:

Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén.

Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.

A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.

Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.

Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.

Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása próbálgatással.

Fejlesztési követelmények:

Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése.

A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában.

Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.

Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.

Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján.

Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint.

A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.

Konkretizálás képességének fejlesztése.

Fogalmak: halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés

Témakör: Számelmélet, algebra

Javasolt óraszám: 75 óra

Előzetes tudás:

Számok írása, olvasása (10 000-es számkör).

Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben.

Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).

Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.

Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása a 10 000-es számkörben.

Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben.

A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása.

Fejben számolás száz-as számkörben.

A szorzótábla ismerete 100-as számkörben.

Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete.

Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása.

Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása.

Háromjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás, írásban.

Műveletek ellenőrzése.

Ismert szóképletű szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.

Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése.

Számok nagyságrendje és helyi értéke.

Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.

A tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása.

Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása.

Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére.

Ismeretek:

Számfogalom kialakítása 10000-es számkörben.

Számok írása, olvasása 10000-ig.

Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés.

Alaki, helyi- és valódi érték.

Számok képzése, bontása helyiérték szerint, (egyjegyű, két-jegyű, háromjegyű, négyjegyű).

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.

Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.

Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.

A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése.

Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).

Matematikai oktató és fejlesztőprogram használata.

Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.

Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás.

Fejszámolás: összeadás, kivonás, szorzás és osztás legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal.

Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal, ezerrel.

Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal.

Írásbeli szorzás és osztás egy-és kétjegyű számmal.

Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.

Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.

Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.

Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése: harmad-, tized- és századrész.

Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.

Számláló, nevező, törtvonal.

Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.

A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.

Fejlesztési követelmények:

Tájékozódás az adott számkörben.

Számmemória fejlesztése.

Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.

Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.

Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével.

Adósság, készpénz, vagyoni helyzet összehasonlítása.

A negatív szám fogalmának elmélyítése.

Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.

Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül.

A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése.

A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem.

A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása.

Analógiák felismerése, keresése, kialakítása.

Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása.

A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.

Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül.

A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése.

A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem.

A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása.

Analógiák felismerése, keresése, kialakítása.

Írásbeli műveletek alkalmazása

A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.

Jelek szerepe, használata.

A becslés finomítása a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.

Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.

Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése.

Megismert szabályokra való emlékezés.

Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.

Közös munka (páros, kiscsoportos munka, csoport-munka), együttműködés vállalása.

Törtekkel kapcsolatos oktató program használata.

Törték előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Animáció lejátszása törték előállításához.

A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés.

Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.

A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése.

Válasz megfogalmazása szóban, írásban.

Matematikai modellek megértése.

Önértékelés, önellenőrzés.

Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése.

Fogalmak: számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend, három- és négyjegyű szám, törtszám, negatív szám, becslés, ellenőrzés, számláló, nevező, törtvonal

Témakör: Geometria

Javasolt óraszám: 21 óra

Előzetes tudás:

Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.

A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, hl, g, t, másodperc.

Átváltások szomszédos mértékegységek között.

Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).

Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.

A test és a síkidom közötti különbség megértése.

Kocka, téglatest felismerése, létrehozása, jellemzői.

Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállításuk hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Négyzet, téglalap kerülete.

Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése.

Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzeléssel.

A matematika és a valóság kapcsolatának építése.

Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata.

Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése.

A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon.

Esztétikai érzék fejlesztése.

A körző és a vonalzó célszerű használata.

Ismeretek:

Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek.

A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.

A szög fogalma és mérése.

Háromszög, négyzet és téglalap. A téglalap és négyzet tulajdonságai.

A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.

A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása.

Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.

A területszámítás fogalmának előkészítése.

A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.

Az egybevágóság fogalmának előkészítése.

Téglatest és kocka felismerése, jellemzői.

Rubik-kocka.

Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.

Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.

Testek geometriai tulajdonságai, hálójá.

A gömb felismerése, jellemzői.

Mérések alkalmi egységekkel.

Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.

Az idő mérése.

Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.

Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén.

Átváltások szomszédos mértékegységek között.

A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.

Fejlesztési követelmények:

Tapasztalatszerzés, érvelés.

Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyszerű szerkesztési feladatok.

Egyedi tulajdonságok kiemelése.

Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.

A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével.

Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.

Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.

A körző használata (játékos formák készítése).

Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.

Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel.

Az alkotóképesség fejlesztése.

Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással.

A pontosság igényének felkeltése.

Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.

Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele.

Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása.

Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése

Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.

Testek építése szabadon és adott feltételek szerint.

Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű rajzóprogramok bemutatása.

Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.

Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint.

Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.

Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.

Tapasztalatgyűjtés.

A gömb létrehozása.

Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.

Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról.

Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata.

Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év).

Fejlesztőprogram használata méréshez.

Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése.

A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben.

A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése.

Mérések a gyakorlatban, mérések a családban, az iskolában.

Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.

Fogalmak: metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm

Témakör: Függvények, az analízis elemei

Javasolt óraszám: 16 óra

Előzetes tudás:

Egyszerű szabályfelismerés, szabálykövetés.

Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése adott számokból.

Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.

A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Matematikai modellek készítése.

Sorozatok felismerése, létrehozása.

Ismeretek:

Grafikonok.

Sorozat szabályának felismerése.

Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között.

Fejlesztési követelmények:

Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése.

Matematikai összefüggések felismerése.

Adott szabályú sorozat folytatása.

Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.

Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása.

Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése.

Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához.

A figyelem és a memória fejlesztése. Szabályfelismerés.

Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában.

Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok kinyilvánítása, mások gondolatmenetének figyelemmel kísérése.

Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése.

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések kinyilvánítása

Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid gondolatmenet

Az absztrakciós képesség alapozása.

Fogalmak: táblázat, grafikon, sorozat, szabály, kapcsolat

Témakör: Statisztika, valószínűség

Javasolt óraszám: 5 óra

Előzetes tudás:

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.

Táblázat adatainak értelmezése rávezetéssel, figyelem ráirányítással.

Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.

Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése.

Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása.

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek:

Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.

A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események.

Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság.

Oszlopdiagram.

A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.

Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.

Fejlesztési követelmények:

Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése.

A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.

Néhány szám számtani közepének értelmezése, az „átlag” fogalmának bevezetése, használata adatok együttesének jellemzésére.

Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek.

A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése.

A biztos és véletlen megkülönböztetése.

Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon.

Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben.

A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata.

A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon.

Információszerzés az internetről, irányított keresés.

Fogalmak: valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos, grafikon, oszlopdiagram, gyakoriság

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

Gondolkodási és megismerési módszerek

Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése.

Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.

A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben figyelem ráirányítással.

Az összes eset megtalálása (próbálgatással, kis segítséggel).

Számtan, algebra

Számok írása, olvasása (10 000-es számkör).

Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben.

Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).

Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 10 000-es számkörben.

Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben.

A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása.

Fejben számolás száz-as számkörben.

A szorzótábla ismerete a 100-as számkörben.

Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete.

Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása.

Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása.

Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban.

Műveletek ellenőrzése.

Szöveges feladat: a szöveg értelmezése tanári segítséggel, szómagyarázattal, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.

Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete.

Geometria

Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.

A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc.

Átváltások szomszédos mértékegységek között.

Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).

Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.

Kör fogalmának tapasztalati ismerete.

A test és a síkidom közötti különbség megértése.

Kocka, téglatest, felismerése, létrehozása, jellemzői.

Gömb felismerése.

Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.

Négyzet, téglalap kerülete.

Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése adott szám-halmazból.

Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.

Egyszerű szabály megfogalmazása, a hiányzó elemek pótlása.

Valószínűség, statisztika

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.

Táblázat adatainak értelmezése figyelemráirányítással.

Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.

Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése.

Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.

Informatikai ismeretek

Tanári segítséggel képességeinek megfelelő oktatási célú programok használata.

Egy rajzoló program ismerete; egyszerű ábrák elkészítése, színezése.

Együttműködés interaktív tábla használatánál.

ANGOL NYELV

Célok és feladatok

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A tanuló legyen képes személyes életében egyéni kommunikációs céljait elérni, saját gondolatait kifejezni, és mind valódi, mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni.

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgytól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése egyik feltétele az egész életen át tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. Fontosak a kooperatív módszerek, valamint a projektmunkák, amelyek fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást. Szükséges, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. A nyelvórai és otthon elvégzendő tevékenységeken keresztül a tanuló az általános iskolai tanulmányai végére váljon képessé arra, hogy digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megértse az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket. Tudjon szöveget alkotni szóban és írásban, valamint célnyelven beszélgetni az ismert nyelvi eszközök segítségével.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái:

Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra.

A kommunikációs kompetenciák:

A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák:

Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák:

Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák:

A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik a tanuló együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:

A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol, és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Módszerek

Az idegennyelv-oktatás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként, hatékonyan használja. A nyelvi tartalmak és eszközök átadása szövegösszefüggésbe ágyazottan, konkrét beszédhelyzetekben, akár képekkel vagy nonverbális elemekkel segítve történik.

Kiemelten fontos a nyelvoktatásban az interdiszciplináris, azaz a tantárgyak között átívelő szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, és az idegen nyelven megszerzett tudással pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére.

A használható nyelvtudás és a valós kommunikáció elsajátítása érdekében együttesen kell fejleszteni a nyelvi és nem nyelvi készségeket. A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés, valamint a motiváció fenntartása érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználatra és nyelvtanulásra is építeni, melyekre a tanulót a nyelvórán egyre nagyobb mértékben fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. A nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzelmvilága és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesévé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet anyanyelvi beszélőkkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal.

A motiváció fenntartása és erősítése érdekében a nyelvórát továbbra is a pozitív, jó hangulatú tanulási környezet jellemzi, amelyben a tanuló életkori sajátosságainak megfelelő, érdekes, kihívást jelentő, gyakran játékos feladatokat old meg. Ezeket a tankönyveknek is tartalmazniuk kell. A változatos munkaformák, projektmunkák, páros és csoportos feladatok, valamint az irányító tanár és a társak visszajelzései vagy a különféle értékelési formák segítik a tanulót abban, hogy továbbra is szívesen és örömmel vegyen részt a tanórán, önbizalma erősödjön, nyitott és motivált maradjon alapkészségeinek fejlesztésére és az újabb nyelvtanulási stratégiák elsajátítására.

A nyelvtanulásban a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű, autentikus szöveg, mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A nyelvtanulónak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak

megvalósítására, támaszkodva az anyanyelvén vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök funkcionalitásának, melyek a tananyagokban nem különálló egységekként, hanem mindig szövegösszefüggésbe ágyazva kell, hogy megjelenjenek.

4. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 68 óra

A 4. évfolyamon kezdődő idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. További fontos célkitűzése, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés segítenek a tanulóknak abban, hogy megmaradjon és erősödjön ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanulók életkori sajátosságának és fejlettségi szintjüknek megfelelő, érdekes, értelmes és kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. A célnyelven elhangzó információk megértéséhez támaszkodnak a világról szerzett ismereteikre és tapasztalataikra, amelyek egyrészt segítik a nyelvtanulást, másrészt annak tartalmai révén tovább mélyülnek és bővülnek. Az anyanyelv elsajátításához hasonlóan az idegen nyelv elsajátítása is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, amelyekben a verbális és a nonverbális elemek természetes egységet alkotnak. Utóbbiak a nyelvtanulás kezdetén különösen fontosak, hiszen a megfelelő nyelvi eszközök hiányában segítik a beszédhelyzet értelmezését, illetve a beszédszándék megvalósítását. A nyelvtanulás kezdő szakaszában a tanulók tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

Az idegen nyelvvel való korai ismerkedés középpontjában, ebben a szakaszban, a hallott szöveg értése és a szóbeli interakció együttes fejlesztése áll. A készségfejlesztés során a tanulók megismerkednek az alapvető nyelvtanulási stratégiákkal, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a későbbiekben önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Az idegen nyelv tanítása a tantárgy jellegéből adódóan kiválóan alkalmas arra, hogy hozzájáruljon a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési célok eléréséhez és a kulcskompetenciák fejlesztéséhez. Az idegen nyelv tanulása keretében feldolgozott témakörök könnyen összehangolhatók a NAT-ban szereplő alsó tagozatos tantárgyak tartalmaival.

A tanulási folyamat során a tanuló egész személyisége formálódik, így alapvető fontosságú, hogy a kisgyermekkorban idegennyelv-tanítást áthassa a holisztikus pedagógiai szemlélet. Ennek a szemléletnek a gyakorlatba való átültetése nagy körültekintést igényel mind a tananyagok, taneszközök kiválasztásában és

felhasználásában, mind a tevékenységek megtervezésében, valamint a tanórák megszervezésében és megvalósításában.

A megfelelően kialakított, változatos tevékenységformákra lehetőséget nyújtó tanulási környezet elősegíti az idegen nyelv sikeres elsajátítását. A gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag berendezés ösztönzi a tanulókat a nyelvi tevékenységekben való aktív részvételre. Az

infokommunikációs eszközök bevonása már ebben az életkori szakaszban is érdekesebbé, motiválóbbá teheti a nyelvtanulást, a pedagógus számára pedig lehetőséget ad arra, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő autentikus anyagok gazdag tárházából válogasson.

Az idegen nyelv elsajátítására való képességet befolyásolhatja a logopédiai tanuló beszédállapota, szókincse, nyelvi kommunikációs szintje. A nyelv oktatása mindig az egyes tanulók egyéni képességeihez, beszédállapotához, anyanyelvi szintjéhez igazodva történik.

Fejlesztési egység: Olvasott szöveg értése

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja az aktuális beszédállapotának megfelelően:

A tanuló igyekszik észrevenni az anyanyelven, illetve a tanult idegen nyelven történő olvasás közötti különbségeket.

Törekszik ismert szavak néma olvasására és megértésére, valamint tanári minta után a szavak helyes felolvasására.

Igyekszik rövid szöveg közös megismerése és feldolgozása után az önálló olvasására.

Bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.

Követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát.

Felfedezi az ismert szavakat és kifejezéseket idegen forrásban.

Megtapasztalja az önálló célnyelvi olvasás élményét.

A fejlesztés tartalma:

Szavak, kifejezések elolvasása és kapcsolódó tevékenységek elvégzése (tantermi tárgyak felcímkézése, szavak és képek párosítása, dominó játék, szókétyákból mondatvariációk összeállítása).

Egyszerű szövegek elolvasása és annak alapján megfelelő cselekvések, cselekvéssorok eljátszása, elvégzése (papírtávcső vagy gyümölcssaláta készítése).

Egyszerű szövegek értő olvasása (mesék, történetek, képregények, párbeszéddek)

Tanárral közös meseolvasás, bekapcsolódás a történet elolvasásába az ismert szavak használatával.

Egyszerű írásbeli üzenetek elolvasása és megértése (dicsérő kártyák, jókívánságok, osztálytermi utasítások).

Ismert dalok szövegének követése, olvasása a képernyőn vagy a kivetítőn (karaoke).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások.

Szó- és mondatkártyák, feliratos poszterek és képek, társasjátékok, egyszerű képregények, képeskönyvek, mesék, gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, feliratok, brosrák, ismertető, táblák, célnyelvi szövegeket tartalmazó csomagolóeszközök, videofelvételek, animációs filmek, dalok, mondókák animált változata.

Fejlesztési egység: Íráskészség

A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai:

A tanuló törekszik észrevenni az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írás közötti különbségeket.

A tanuló ismeri az adott nyelv ábécéjét.

Különböző nyelvi tevékenységek során lemásol, illetve leír rövid szavakat, mondatokat.

Bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.

A fejlesztés tartalma:

Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szavak szintjén (keresztrejtvény, szókereső, akasztófa, tárgyak, képek részeinek felcímkézése, rímpárok alkotása, szógyűjtés).

Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szó szerkezetek, rövid mondatok szintjén (képregény rajzolása, ezekhez szövegbuborékok írása; tárgyak, képek részeinek felcímkézése, üzenőfal létrehozása).

Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szöveg szintjén (mesekönyv, kiskönyv összeállítása, rímek, egyszerű versikék írása, képeslap, meghívó írása, egyszerű társasjáték tervezése, szabályainak megfogalmazása tanári segítséggel).

Ismert szavakat tartalmazó nyelvi fordulatok (rímpárok) felfedezése és minta után való önálló alkotása.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások.

Egyszerű hétköznapi témájú írott szövegek a szavak, kifejezések, egyszerű mondatok és rövid szövegek szintjén.

Ajánlott témakörök a 4. évfolyamra:

Család. Én és a családom. Családtagok bemutatása

Otthon. Otthonom, szűkebb környezetem. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.

Étkezés. Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás.

Idő, időjárás Évszakok és hónapok. A hét napjai és napszakok. Az óra. Időjárás.

Öltözködés Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim.

Sport Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom.

Iskola, barátok Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim. Osztálytársaim, barátaim.

Szabadidő Szabadidős tevékenységek. Kedvenc időtöltésem

Természet, állatok Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok.

Ünnepek és hagyományok Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a célnyelvi kultúrában.

Fantázia és valóság Kedvenc meséim, könyveim. Képzeletem világa. A cirkusz.

3.

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén
A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, igyekszik megérteni az egyszerű, ismerős kérdéseket, válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Aktuális beszédállapotának megfelelően elmond néhány verset, mondókát és néhány összefüggő mondatot önmagáról, minta alapján egyszerű párbeszédet folytat társaival. Törekszik ismert szavakat, rövid szövegeket elolvasni és jól megérteni ismert témában. Tanult szavakat, ismerős mondatokat lemásol, minta alapján egyszerű, rövid szövegeket alkot.

ETIKA/ERKÖLCSTAN

Az etika tantárgy alapvető célja a beszédfigyatekos gyermek egyéni és közösségi identitásának formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá, a beszédfigyatekos gyermek kommunikációs képességének megfelelően, a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a beszédfigyatekos tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket kommunikációs képességének megfelelően reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a beszédfigyatekos tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően történő segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.

Az etika tantárgy felkészíti a beszédfigyatekos tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását kommunikációs képességének megfelelően vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása tanári útmutató segítségével, kommunikációs képességének megfelelően az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség, igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a beszédfigyatekos tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót tanári útmutató segítségével döntésre, kommunikációs képességének megfelelően kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíteti.

A beszédfigyatekos tanulóközösség tanári irányítással végzett tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a beszédfigyatekos tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalma a különböző nézőpontok létezésének megismerését, a társas helyzetek szabályainak megértését és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktus megoldást. A beszédfigyatekos tanuló szövegértési és figyelmi nehézségei miatt az összefüggések megértése, a tanulságok tanári útmutató segítségével történő levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái:

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók tanulási kompetenciáinak fejlesztése nem tér el jelentősen a tipikus fejlődésű gyermekekéétől. A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók számára a zavar sokszínű tüneti képe miatt egyénileg szükséges azonosítanunk a hatékony tanulási utakat. Kisiskoláskorban az utánzásra épülő tanulási kompetenciából indulunk ki. A biztos utánzás kialakítása az alsó szakaszban még tart, de vele párhuzamosan egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az önálló munka. A tanulót – önmaga erősségeinek és nehézségeinek megismerésén finoman, de folyamatosan dolgozva, sokféle megismerési-tanulási utat megmutatva – segítjük a számára leghatékonyabb tanulási formák felismeréséhez.

Végsőképpen egy belső motivációval rendelkező, önreflexióra képes önálló tanulási potenciálhoz juttatjuk, mely a mai információalapú társadalomban elengedhetetlen élethosszig való tanulás alapjává válik. A tanulási folyamatok nehezítettsége és „energiaigényessége” miatt kiemelten kell figyelni a tanuló motivációjának fenntartására, az érdeklődésére számot tartó tanulási célok megválasztására. A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, tanári irányítással a tanulás tervezését, a gyermek kommunikációs képességének megfelelő egyéni tanulási stílus kialakítását és a számára megfelelő tanulási útvonalak felfedezését, tanári útmutató segítségével a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák:

A beszéd- vagy nyelvi zavart mutató tanulóknál a kommunikáció mindhárom csatornáján a társas kapcsolatok kialakításához és fenntartásához megfelelő kompetenciákat kell kialakítanunk. A nyelvfejlődési zavarokkal élő tanulók a verbális csatornán kényszerülnek folytonos akadályátlépésre. A verbális kommunikáció fejlesztése számukra életen át tartó program. A kommunikációs partner megértése, a szókincs és a grammatika, valamint a jelentéshez való hozzáférés szempontjából éppen úgy fejlesztésre szorul, mint a kifejező beszéd. A szaktárgyak tanulásában gyakran nehezíti a tanulók helyzetét a rugalmatlan nyelvhasználat, ami nem alkalmazkodik az adott szituációhoz, tartalomhoz. Az egyes szaktárgyak speciális kifejezései és fordulatai nem épülnek be automatikusan a beszédbe, ezeket külön-külön szükséges gyakorolni. A beszéd fogyatékos gyermekek ismeretszerzését nehezítheti a nyelvi kommunikációs szintjük életkorhoz viszonyított elmaradása. Az ismeretek megértését segíti a változatos szemléltetés, a saját élményen alapuló tevékenységbe ágyazott nyelvi fejlesztés, a digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása. A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális tevékenységek során a különböző kommunikációs helyzetekben társadalmilag elvárható, helyes viselkedési formák értelmezése, megértése, nyelvi kifejezése valósítható meg. Cél, hogy a tanulók a mindennapi helyzetekben előforduló metakommunikációt tanulják meg helyesen értelmezni. Fontos továbbá, hogy egyéni képességeiknek megfelelően tudjanak írásban kommunikálni. Ugyancsak fontos a pozitív attitűd kialakítása, mely segíti a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.

Kiemelt feladatok:

a beszédértés fejlesztése;

a szövegértő olvasás fejlesztése;

konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés,
a hangzó nyelv használata (egyéni képességeknek megfelelően);
az írásbeli kifejezés fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanuló a kommunikációs kompetenciák formálása során gyakorolja kommunikációs képességének megfelelően az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák:

A digitális kompetenciák fejlesztésének a beszédfigyatekos tanulók szempontjából két kiemelt területe van. Az egyre korábban rutinszerűvé váló eszközhasználat a kommunikációs akadálymentesítést jelentősen megkönnyíti. A különféle szövegszerkesztők, felolvasóprogramok, hangzóbeszédet felismerő applikációk, képszerkesztő alkalmazások széles tárháza áll rendelkezésre. A célcsoport alapproblémáját jelenti a verbális információk szűrése, válogatása, feldolgozása, megértése vagy éppen létrehozása. Különös gondot kell fordítani arra, hogy az információözből a tanuló képes legyen a szükséges információk kiszűrésére, rendszerezésére, más információkkal való összevetésére, és az érvényes, valamint az álinformációk elkülönítésére. Fokozottan kell ügyelni – és később megtanítani –, hogy a tanuló csak olyan és annyi információt gyűjtsön, amit nyelvi készségei, érzelmi és értelmi fejlődése aktuális szintjén képes feldolgozni, megérteni és alkalmazni. Fontos, hogy ismerjék az internet veszélyeit, szerezenek jártasságot azok elhárításában. Mivel nehézségeik lehetnek az ok-okozati összefüggések felismerésében, ezért szükséges az IKT használata során felmerülő valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének oktatása.

A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a tanári irányítással végzett projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok tanár által digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése tanári útmutató segítségével. A beszédfigyatekos tanulók számára – tanári útmutató segítségével - a digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák:

A társuló zavarokkal nem küzdő, nyelvfejlődési zavart mutató tanulók erőssége lehet a praktikus gondolkodás, a képi gondolkodás, a természettudományos jelenségeket és folyamatokat átlátó gondolkodás, a matematikai gondolkodás vagy az intuitív gondolkodás. Ezek fejlesztése a tehetséggondozás része is lehet. Ehhez célszerű az induktív út, ahol nem túl összetett nyelvi műveletek végzésével jutunk a következtetéshez, hipotézishez, amit aztán újra kiteszünk a gyakorlat próbájának. Az érintett tanulók a szövegértési folyamatok közben megnyilvánuló gondolkodási műveletek közül is az ábrákhoz, képekhez kapcsolódó feldolgozási folyamatokban és az egyszerű információk kikeresésében a legeredményesebbek. Az írott vagy beszélt nyelv feldolgozásakor nehezen találják meg a különböző mondatok között rejlő összefüggéseket. A metaforikusgondolkodás sem az erősségük. Nyelvi kifejezőkészségük fejlesztésére azért is szükség van, hogy a belső képekből származó önálló gondolataikat minél teljesebb formában közölhessék. A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanár által irányított

tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok tanári útmutató segítségével való felismerése közben a tanuló kommunikációs képességének megfelelően elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. A tanári útmutató segítségével a saját kommunikációs szintjének megfelelően átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:

A személyes kompetenciák fejlesztése a tanuló önmagáról alkotott részletgazdag, reális belső kép kialakításával és az önmaga észlelési és mozgásos funkcióinak felfedezésével kezdődik. A testtudat és a téri tájékozódás szempontjából gyakran érési késést mutató beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára még kisiskoláskorban is ez a legfontosabb feladat. Lényeges, hogy a gyermeki személyiség mozgásában szabadnak, ezzel végtelen lehetőséggel bírónak és alkotóképesnek élje meg önmagát. Minél több a mozgásos játék és alkotás, annál pontosabb lesz a mozgás, cselekvés kontrollja is. A gyermek az alkotó folyamatokban megtapasztalja a fantázia kibontakozását, később pedig ennek segítségével éli meg saját lelki-érzelmi működéseit. A kamaszkorban szintén a belső képekhez kapcsolódva figyel fel önmaga gondolkodására. Ahogyan a kisiskolás uralni igyekszik mozdulatait (pontos koordináció, finommotoros működések), a kamasz úgy tanulja kordában tartani érzelmeit, indulatait, a fiatal felnőtt pedig már fegyelmezni képes saját gondolkodását, ítéletalkotását. Csak a testi-lelki-szellemi szempontból koherens személyiség képes reális önreflexióra, és megküzdési stratégiái által ő tud erényt kovácsolni nehézségeiből, túllépni az újra és újra elé álló nyelvi akadályokon. Ezeket a kompetenciákat tanulóinknál mintaadás útján lehet hatékonyan fejleszteni. Amennyiben a családi, az iskolai vagy osztályközösségben megtapasztalják a nyitottságot, a befogadást, a kölcsönös figyelmet és toleranciát, a bizalommal teli, nyílt kommunikációs légkört, ez a minta meghatározó lesz későbbi életükben is, érdeklődők és érzékenyek maradnak a társadalmi jelenségek iránt, mivel ez a hozzáállás akaratlanul is szokásukká válik, majd a szokás a felnőttkor felé haladva egyre tudatosabb felismeréssé alakul. A személyes kompetenciák keretében fontosabbak között a szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat, a társas kompetenciák keretében pedig a kapcsolatteremtő és -fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkézség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség fejlesztése. Fontos továbbá a társas normák, illemszabályok elsajátíttatása. A beszédfogytékos tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív, reális énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. A beszédfogytékos gyermeket támogatni kell sérülésének és ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában, az esetenként kialakuló konfliktusok és stressz kezelésében. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést. A megfelelő társas kapcsolatok kialakításának képessége nagy szerepet játszik az udvarias viselkedés tekintetében és a későbbi társadalmi beilleszkedés során. A beszédfogytékos tanulók individuális beállítódása, gondolkodása miatt fontos a közösségi beilleszkedés szabályaira nevelés. Kommunikációs képességüknek megfelelően aktívan vállaljanak feladatokat a közösségért, tegyenek másokért. A tanári útmutató segítségével a saját kommunikációs készségüknek megfelelően gondolják át tetteik következményeit, vállaljanak felelősséget azokért. Ismerjék az iskolai szabályokat, jogukat és kötelezettségeiket, a jogszabályok őket érintő fontosabb elemeit. Elengedhetetlen továbbá a tanulók érdekvédelmi ismereteinek alkalmazása, az őket megillető támogatási rendszer, valamint jogi lehetőségeik érvényesítésének ismerete. A tantárgy támogatja a beszédfogytékos tanulót

kommunikációs képességének megfelelően önismeretén alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkétség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A tanár által irányított gyakorlatok során kommunikációs képességüknek megfelelően az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

Az alkotás akadálymentes kifejezési csatornát jelent a beszéd- és nyelvfejlődési zavarral élő tanuló számára. A beszéd fogyatékos tanulók tanári útmutató segítségével önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio- emocionális készségek fejlesztése pantomimmal, drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Főbb pedagógiai alapelvek:

A beszéd fogyatékos tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társaslelkületi formálás és a tanári útmutató segítségével cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.

Tanári útmutató segítségével a teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.

A célrendszer és ajánlásai a beszéd fogyatékos tanuló számára élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.

A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe vesszük a beszéd fogyatékos tanulók egyes korosztályainak tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit.

A tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálása.

Tanári útmutató segítségével az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzés a különböző élethelyzeteiben.

Fontosnak tartjuk a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

Az érzelmi, érületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a beszéd fogyatékos gyermekek tanári útmutató segítségével történő cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.

A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat. Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a beszéd fogyatékos gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a beszéd fogyatékos tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait.

SAJÁTOSSÁGOK:

Az etika tantárgy fontos szerepet játszik a beszéd fogyatékos tanulók személyiségének formálásában, identitástudatuk kialakításában és a társadalmilag elfogadott magatartásformák elsajátításában. Segíti őket a közvetlen és közvetett környezetük megismerésében és megértésében és ennek folyamatában az ismeretszerzési és feldolgozási képességének kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, mesékből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni tanári útmutató segítségével.

A tananyagfeldolgozás folyamatában a beszéd fogyatékos diákok sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát. Legyenek képesek az életkori sajátosságuknak megfelelő magatartásformák és erkölcsi kifejezések kommunikációs képességüknek megfelelő készség szintű alkalmazására.

A különböző információk feldolgozása során kezdjenek el képessé válni arra, hogy különbséget tudjanak tenni tények és vélemények között. Kezdjék megtanulni, az információkat kritikusan szemlélni, a saját közösségeik jelenségeinek összefüggéseit tanári segítséggel megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.

Konkrét eseményekhez kapcsolódóan ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét saját és családjuk, valamint a közösség életében. A megismert eseményekhez kapcsolódóan tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a saját és családjuk, valamint a tágabb környezetük életében. A tananyagok feldolgozása során ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezési szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket folyamatokról, személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről.

Az etika tanításának-tanulásnak a tanulók kommunikációs képességének, szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot kommunikációs képességüknek megfelelően események rövid elbeszélésében. Tanuljanak meg kommunikációs képességüknek megfelelően írásban válaszolni írásbeli kérdésekre, kezdjék el elsajátítani a kulturált kommunikáció társalgás technikáit és szabályait.

A saját, a családi és a közösségi élet eseményei időben és térben játszódnak. A folyamatok és történések hatékony ismerete nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakoroltatására szükség van.

Az erkölctan tanítása során fontos az anyanyelvi készségek intenzív fejlesztése:

kommunikációs készség,

szóbeli és írásbeli közlés,

beszéd- és szövegértés készségei,

aktív és passzív szókincs gyarapítása,

passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsítása.

Kiemelt feladat az ismeretek bővítésével kapcsolatos fogalomrendszer pontos kiépítése, a tudáselemek értő, értelmező összekapcsolása (a felfogás, a feldolgozás, alkalmazás) szintjének fejlesztésével.

Összesített óraszámok táblázata 1-4.évfolyam

Évfolyam	ek1	1	2	3	4
Heti óraszám	1	1	1	1	1
Éves óraszám	34	34	36	36	36

1.évfolyam

Az alsó tagozat első évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása tanári útmutató segítségével. Továbbá a beszédfigyatekos tanuló számára megfelelő kommunikációs csatornák segítségével önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a beszédfigyatekos tanuló érzelmvilágában is törekszik a felnőttvilág elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a referencia személyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók kommunikációs akadályozottságának, életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez és a kommunikációs képességekhez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

A helyi tanterv a beszédfigyatekos tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös

feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, beszéd fogyatékos tanulók tanításának módszerére, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a beszéd fogyatékos tanulók számára a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Óraterv

Osztályfok	előkészítő1.	1. osztály
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	34	34

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	előkészítő1.	1. osztály
Éntudat – Önismeret	10 óra	10 óra
Család – Helyem a családban	12 óra	12 óra
Helyem az osztály közösségében	12 óra	12 óra
Összes óraszám:	34 óra	34 óra

Előkészítő 1-1. osztály

Témakör: Éntudat-önismeret

Javasolt óraszám: 10 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a beszéd fogyatékos tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz és kommunikációs képességéhez mérten, életkorának megfelelően:

- érzékeli, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- a tanár által irányított csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül kommunikációs képességének megfelelően megnevezi a saját érzelmi állapotait;

- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, tanári útmutató segítségével azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Önismeret, saját jellemzők

Saját környezet bemutatása

Saját szokások azonosítása

Érzelmek megismerése

Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása helyzethez illően

Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése

Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása

A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása

Fejlődés, a változások felismerése

A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása

Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása

Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése

Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása

Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári útmutató segítségével célokat tűz ki maga elé, és a felnőtt irányítása mellett próbálja betartani a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket

a tanári útmutató segítségével kitűzött céljai megvalósítása közben gyakorolja az önkontrollt

Fogalmak: én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

Témakör: Család-helyem a családban

Javasolt óraszám: 12 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a beszéd fogyatékos tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz és kommunikációs képességéhez mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb családtagjait, ismerkedik a rokonsági szintekkel,
- egyeztetni a családi szerepeket a család tagjaival,
- érzékeli a különböző családi események fontosságát
- tanári útmutató segítségével próbálja felismerni a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- tanári útmutató segítségével megkülönbözteti a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Egészséges életmód

A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra

Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete

A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban

Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)

Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség. A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

Családi és tágabb kapcsolatok

Családtagok, családi viszonyok jellemzése. A családtagok közös tevékenységeinek megismerése. Szokások a családban, és azok szerepének felismerése.

Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése

A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök

Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események

A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése

Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére

A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése

Változások, események azonosítása a családban

A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kommunikációs képességének megfelelően próbálja felismerni a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;

kommunikációs képességének megfelelően próbálja megérteni a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;

képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;

érezkeli az őt ért bántalmazást, felismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

kommunikációs képességének megfelelően saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása.

Fogalmak: biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

Témakör: Helyem az osztály közösségében

Javasolt óraszám: 12 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a beszéd fogyatékos tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz és kommunikációs képességéhez mérten, életkorának megfelelően:

- érzékeli az osztályközösségben elfoglalt helyét és tanári irányítással érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;

– próbálja megkülönböztetni a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, gyakorolja véleményét másokat nem bántó módon kifejezni;

– próbálja felismerni az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Kommunikáció, a társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete

Alapvető testbeszédjelzések azonosítása és értelmezése

A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése

Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és nonverbális elemek felismerése

Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal

A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése

A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése

A barátság kezdeményezése és ápolása

Konfliktusok

Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása. Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása.

Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

életkorának és kommunikációs képességének megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;

próbálja mások helyzetébe képzelni magát, és gyakorolja megérteni a másik személy nézőpontját és érzéseit;

különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;

elkezd megkülönböztetni a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és tanulja azonosítani azok sajátos szabályait;

fejleszti a kommunikációs eszköztárát ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kez-deményezzen;

érzékel a testi és érzelmi biztonságot

Fogalmak: figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

2. évfolyam

Az általános iskola 2. évfolyamán is egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal, s ennek eredményeként felerősödnek a versengések, az együttműködést igénylő helyzetekben átélt sikerek és kudarcok, illetve a külső visszajelzések. Ezek hatására spontán módon kezd átformálódni a gyerekek önértékelése. Ez a folyamat jó alapot kínál az önismeret és a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

A tanulók megismerési folyamatai – az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás – szintén jelentős változáson mennek át ebben az életszakaszban, amire az erkölcstanórákon is ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Mindazonáltal az önkifejezés legjellemzőbb formája ebben az időszakban a tanulságok direkt módon való megfogalmazása helyett a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás. Ez jó lehetőséget teremt az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is. A nevelői közösségnek érzékenyen kell alkalmazkodnia az eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek magukkal hozott sokféle normájához, az ezekből fakadó kulturális és képességbeli sokszínűséghez. Egyúttal azonban – a családi érték- és normarendszert kiindulási alapnak tekintve –, el kell kezdeni támogatni a gyerekeket abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába. Nagyon fontos, hogy a pedagógus és a gyermek kapcsolatában ne jelenjék meg az agresszió semmilyen formája, és a tanító magatartása az általa is elvárt proszociális viselkedés mintáit közvetítse tanítványai felé. Ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsa esetlegesen meglévő előítéleteit, valamint a tanítványai körében spontán módon megjelenő előítéletes viselkedési elemeket. Jelentős mértékben függ ugyanis ettől, hogy miként alakul az osztály kisebbség(ek)hez tartozó tagjainak énképe és autonóm erkölce.

Az 1–2. osztályosok gondolkodásának általános sajátossága a konkrét műveleti jelleg. Igazán tárgyak és események jelenlétében tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már szándékos figyelemre, de könnyebben tudnak valamit átélni, mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja. A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a mese világa. A gyerekek ugyanis 7–8 éves korukig a mesék közegeiben tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegeben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Bár a tantárgy egészében később fontos szerepet töltenek be a dilemmák és a viták, az 1–2. osztályos gyerekek foglalkozásainak ezeknek még kevésbé van helye. Ennek a korosztálynak mindenekelőtt állandóságra és érzelmi biztonságra van szüksége a fejlődéshez. A társas helyzeteken belüli nézőpontváltás – hol egyik, hol másik szerepbe helyezkedve – azonban már az ő esetükben is jól gyakoroltatható, előkészítve ezzel az empátia és az érvelő vita képességének későbbi kialakulását.

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Az én világom	5 óra
Társaim- Ők és én	6 óra
Közvetlen közösségeim- A család és a gyerekek	9 óra
Tágabb közösségeim- A lakóhelyi közösség	8 óra
A környező világ	8 óra
Összes óraszám:	36 óra

Témakör: Az én világom

Javasolt óraszám: 5 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése.
- A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Ki vagyok én? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokétól?

Ilyen vagyok. Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől

leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések? Hogyan tudok vigyázni magamra és az egészségemre? Miben kell erősödnöm?

Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim. Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem ezeket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? Mit szeretek csinálni és mit nem? Miért?

Nehéz helyzetek. Mit könnyű megtennem, és mit nehéz? Voltam már olyan nehéz helyzetben, amikor először nem tudtam, mit kell tennem? Végül mit tettem? Mit csinálnék most, ha ugyanabban a helyzetben lennék?

Fogalmak: lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság

Témakör: Társaim – Ők és én

Javasolt óraszám: 6 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése.
- Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.
- A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Akiket ismerek. Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám? Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?

Mások másmilyenek. Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Vajon milyennek látnak ők engem?

Kapcsolatba lépek másokkal. Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerőseket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet? Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítség-re van

szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben? Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?

Gondolataim és érzéseim kifejezése. Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez? Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek? Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint hogyha telefonon vagy interneten beszélünk vele?

Fogalmak: ismerős, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, segítségkérés, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, rokonszenv, ellenszenv

Témakör: Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek

Javasolt óraszám: 9 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.
- A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.
- Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.
- Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Különféle közösségeim. Milyen csoportokhoz tartozom? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül?

Család és rokonság. Kikből áll a mi családjunk? Milyen a kapcsolat azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Jó, ha együtt vagyunk? Mit kapok tőlük, és én mit adok nekik? Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen

a kapcsolatom? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk? Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?

Családi hagyományok. Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért? Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg azokat? Mit szerettek közülük és miért? Van olyan is, amit nem szerettek? Miért? Miben különböznek más családok szokásai és ünnepei a mieinktől?

A gyerekek élete. Hogyan telik egy napom az iskolában? Milyen a hétvégém? És milyen számomra egy ünnepnap vagy az iskolai szünet egy napja? Vajon máshol hogyan telik el a gyerekek egy-egy napja? Mi mindenben lehet más az életük, mint az enyém?

Fogalmak: család, rokon, segítségnyújtás, szokás, hagyomány, ünnep, hétköznapi, feladat, szabadidő

Témakör: Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség

Javasolt óraszám: 8 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása.
- A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása.
- A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése.
- Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Akik körülöttünk élnek. Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?

Más lakóhelyek, más szokások. Másutt, hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?

Fogalmak: lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány

Témakör: A környező világ

Javasolt óraszám: 8 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése.
- A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Kicsik és nagyok. Mi nagyon kicsi, és mi óriási? Mi van nagyon közel és mi van borzasztóan messze? Mi van alattunk, és mi van felettünk? Mi volt nagyon régen, és mi lesz a távoli jövőben? Honnan tudhatunk ezekről a dolgokról?

A képzelet határai. Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?

A jó és a rossz. Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?

Növények és állatok a környezetünkben. Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk?

A természet védelme. Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?

Fogalmak: természet, vidék, környezet, táj, növény, állat, felelősség, gondozás, védett növény és állat, természetvédelem. Kicsi, nagy, óriási, múlt, jövő, mese, álom, képzelet, jó, rossz, gonosz, harc.

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

A tanuló életkorának megfelelő reális képpel rendelkezik saját külső tulajdonságairól, tisztában van legfontosabb személyi adataival.

Átlátja társas viszonyainak alapvető szerkezetét.

Képes érzelmileg kötődni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez.

Képes kapcsolatba lépni és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni.

A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait.

Érzi a szeretetkapcsolatok fontosságát.

Érzi, hogy a hagyományok fontos szerepet játszanak a közösségek életében.

Törekszik rá, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki.

Képes átélni a természet szépségét, és érti, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért.

Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezze.

Tisztában van vele és érzelmileg is képes felfogni azt a tényt, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő.

Meg tudja különböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot.

3-4. évfolyam

10-11 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyermekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és önmagukra is reflektáljanak. E változások jó lehetőséget kínálnak a testi és lelki egészségre neveléshez, a hazafias nevelés, valamint a családi életre nevelés különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a digitális kompetenciafejlesztés néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcsan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

10-11 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekinthető, absztraháló, analízis-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű” lét. Az öntudatra ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcsan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a kortárs minta követése, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók reálisabb világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világképi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő dilemmák felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analízáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan valós vagy fiktív döntési helyzetek, amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

3. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 36 óra

4. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám 3. évfolyam	óraszám 4. évfolyam
Milyen vagyok és milyennek látnak mások	5 óra	5 óra
Közösségben és egyedül- társaim és én	6 óra	6 óra
Az osztály és az iskola	6 óra	5 óra
Kulturális- nemzeti közösség	9 óra	9 óra
Környezetem és én- Az épített és a tárgyi világ	5 óra	5 óra
A mindenség és én- Születés és elmúlás	5 óra	6 óra
Összes óraszám:	36 óra	36 óra

Témakör: Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?

Javasolt óraszám: 5 – 5 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Az önismeret erősítése és az önelfogadás segítése.
- Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása.

- A sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Tulajdonságaim. Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért?

Szokásaim, érzelmeim és indulataim. Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Miben és hogyan?

Ahogy mások látnak engem. Mit szeretnek bennem a szüleim, a testvéreim, a nagyszüleim és más rokonaim?

Hősök és példaképek. Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Milyen tulajdonságaimon szeretnék változni? Miért?

Fogalmak: külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép

Témakör: Közösségben és egyedül–a társaim és én

Javasolt óraszám: 6- 6 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása.
- A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése.
- A mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Párbeszéd. Milyen helyzetekben beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, hanglejtéssel? Hogyan beszélgetünk otthon? Mi a különbség a családi és az iskolai beszélgetések között?

Az igazi barát. Mitől függ, hogy kikkel vagyok szívesen együtt? Kikkel tudom megosztani örömeimet és bánataimat? Kinek mondhatom el a titkaimat? Kit nevezhetek a barátomnak?

Békében és haragban. Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Ha igen, miért? Ki szoktunk-e utána kibékülni? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni?

Elfogadva és elutasítva. Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor?

Fogalmak: párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, titok, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés

Témakör: Az osztály és az iskola

Javasolt óraszám: 6 – 5 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk.
- Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül.
- A szabályok szerepének megértése a közösségek életében.
- A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Közösségeim. Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Vannak-e új közösségek az életemben? Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest? Van-e olyan közösség, amelyikkel szorosabbá vagy lazábbá vált a kapcsolatom? Mi lehet ennek az oka? Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában?

A mi osztályunk. Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Milyen közös szokásaink vannak? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást?

Az osztály működése. Milyen közös szabályaink vannak az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat? Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki azokat? Melyik szabálynak mi a célja?

A mi iskolánk. Mi az iskolánk neve, és mit fejez ki? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományaik? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?

Fogalmak: csoport, közösség, csapat, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás, felelősség

Témakör: Kulturális-nemzeti közösség

Javasolt óraszám: 9- 9 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elő-segítése.
- Annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása.
- Annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A nyelv, ami összeköt. Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédjaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a

közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem értjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?

Szokások és jelképek. Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?

Ünnepek. Milyen ünnepeket tart meg a magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos nekem? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünnepünk ilyenkor, és mit jelentenek nekem ezek az ünnepek?

A Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai. Milyen kulturális közösségek élnek Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra? Más kultúrák – más szokások – más ünnepek. Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?

Fogalmak: anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, vallási ünnep

Témakör: Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ

Javasolt óraszám: 5- 5 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak megéreztetése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és tovább örökítésében.
- A tudatos vásárlói szemlélet kialakulásának támogatása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Lakóhelyi épített örökségünk. Milyen utcákat, tereket, épületeket örököltünk az előtünk élő nemzedékektől? Mit érdemes megőrizni és miért a múlt építményeiből? Hol vannak ezek jobb helyen: ott, ahová eredetileg épültek vagy a múzeumfalvakban?

Tárgyaink világa. Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Miért változnak a tárgyaink? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családjunk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban?

A világ öröksége. Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése?

Fogalmak: épített örökség, tárgyi örökség, nemzedék, múzeum, világörökség, hagyomány, emlékezet

Témakör: A mindenség és én – Születés és elmúlás

Javasolt óraszám: 5- 6 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Érzések és ismeretmorzsák társíttatása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez.
- Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Kezdet és vég: Hogyan keletkeznek a dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Hogyan képzeltek el az emberek a világ és egyes dolgok keletkezését különböző mítoszokban? Milyen kép jelenik meg a Bibliában a világ teremtéséről és a végéről?

A világ megismerése. Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról?

Fantázia és kreativitás. Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni, létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban?

Fogalmak: születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, képzelet

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát.

Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe.

Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók.

Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.

Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre.

Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.

Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.

Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni.

Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.

DIGITÁLIS KULTÚRA

A NAT-ban szereplő kulcskompetenciák fejlesztése a Digitális kultúra tantárgy keretében:

A tanulás kompetenciái:

A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére.

A kommunikációs kompetenciák:

A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák:

A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák:

A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analízáló és szintetizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:

A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység elősegíti az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:

A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, alkalmazni a problémák megoldására.

A digitális világ körülöttünk témakör a problémamegoldást tartja szem előtt. Elsősorban nem a tárgyi feltételekről, hanem a technológiai megoldásokról, digitális írástudásról, kultúráról, műveltségről van szó. A hangsúly itt nem a konkrét probléma technikai megoldásán van, hanem egy olyan szemléletmód kialakításán, melynek keretében a digitális környezet, az információs társadalom gyakran felmerülő problémáit, összefüggő problémacsoportjait tudják megérteni a gyerekek.

A digitális eszközök használata témakör tanításával elsősorban az a célunk, hogy a tanulók átfogó képet kapjanak arról, milyen feladatok megoldására alkalmasak az élet minden területét behálózó digitális

eszközök, és nem utolsósorban tisztában legyenek alkalmazásuk szükségességével. Megértik, hogy ezek az eszközök megkönnyítik az életünket, bizonyos tevékenységeket gyorsabbá tesznek, több ember számára földrajzi távolságokat, időbeni távolságokat hidalnak át, olcsóbbá teszik a kommunikációt, és nem utolsósorban mindenki számára elérhetővé teszik a feladatok megoldásának folyamatát.

Az alkotás digitális eszközökkel témakör tanítása során áttekintjük azokat a területeket, ahol valamilyen digitális megoldást alkalmazunk, azonban ezt mindig problémaszituációban, a gyerekek életéből vett feladatok megoldása során végezzük. Rendkívül fontosnak tartjuk azt is, hogy nem önmagukban álló kész megoldásokat mutatunk be, hanem egy olyan repertoárt adunk a gyerekek kezébe, hogy a digitális eszközök segítségével inspiráló informatikai környezetben tudják megoldani a felmerülő problémákat. E folyamatot minden esetben a konkrét és gyermekközei valóságból vett példákkal illusztráljuk.

Az *információszerzés az e-világban* témakörben az információval, annak megszerzésével, tárolásával, értékelésével és kreatív felhasználásával foglalkoznak a tanulók. Betekintést nyernek a különböző infokommunikációs technológiákba, megtanulnak az őket érdeklő témakörökben, más tantárgyak tanulása során felmerülő kérdésekben egyszerű információkat keresni és felhasználni, pl. kiselőadások, gyűjtőmunka, projektek alkalmával.

A *védekezés a digitális világ veszélyei ellen* témakörnél kerülnek szembe a gyerekek azzal a problémával, hogy a fellelhető információk között sok hamis és félrevezető is található, valamint, hogy a digitális térnek veszélyei is lehetnek. Kialakítjuk a digitális világ veszélyei elleni védekezést lehetővé tevő tudáselemeket és védekezési stratégiákat, melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat.

A *robotika és a kódolás alapjai* témakör újonnan jelenik meg az oktatásban. Megközelítésmódja egyértelműen problémacentrikus, középpontjában az áll, hogy hogyan lehet egy adott problémát felismerni, a problémához megfelelő megoldási módot találni, illetve más problémákhoz kidolgozott megoldási algoritmusokat az adott problémához alakítani, a probléma kisebb mértékű változása esetén az algoritmust hozzáigazítani. Ehhez a témakörhöz nem feltétlenül szükséges számítógép és informatikai környezet, legalábbis annak alapozó szakaszában. Olyan problémákat és a problémák megoldásához szükséges algoritmusokat kell gyűjtenünk a gyerekek életéből, melyek segítségével jól felismerhetők az algoritmus azon ismérvei, melyek ebben az életkorban megtanítandók. Úgy mint az elemi lépések egymásutánisága, a lépések kötött sorrendje, illetve az azonos bemenő adatok esetén az algoritmus rendre azonos kimenő adatainak létrehozása. Különböző szituációkat, játékhelyzeteket kell biztosítanunk, hogy ezeket az algoritmusokat el is játsszák, át is éljék a gyerekek. Ez lehet a hétköznapi, gyakran ismétlődő tevékenység eljátszása, azok lépéseinek megbeszélése, vicces szituációkban az egyes lépések kihagyása vagy felcserélése és ennek alapján az algoritmus végkimenetének megítélése. Érdekes különböző tantárgyakban, cselekvésekben algoritmusokat keresni, miután az algoritmus természetével természetesen nem definíció szinten, hanem a tapasztalat alapján tisztában vannak a gyerekek. Minden egyes alsó tagozatos tantárgy tananyagában található algoritmusok, melyeket a tanulókkal most már érdemes ezen a szűrőn keresztül megfigyeltetni. Például matematikából a szöveges feladatok megoldásának algoritmus, a próbálgatással történő nyitott mondat megoldásának algoritmus, az írásbeli műveletek végzése mind egy-egy algoritmus.

A Digitális kultúra általános fejlesztési céljain és feladatain túl, a beszédfigyelmű tanulók oktatása során kiemelten fontos és minden tevékenységet átszór:

- a beszédértés fejlesztése
- a nyelvi rendszer kiépítése, a kommunikációs szint emelése
- a szókincs bővítés
- az épen maradt funkciók fejlesztése

	3. évfolyam	4. évfolyam
A digitális kultúra tantárgy heti óraszám	1 óra	1 óra

A tantárgy éves óraszám	34+2 óra (témahét)	34+2 óra (témahét)

A beszédfigyatekos tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes tananyagokhoz rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

A Digitális kultúra tantárgy először a 3. osztályban jelenik meg. A tanterv felépítése 3. és 4. évfolyamon egymásra épülő, a témakörök minden tanévben megjelennek, egyre fejlettebb szinten, a tanulók életkorához igazítva. Digitális eszközök használata előtt, ismertetni és elsajátítani kell a balesetvédelmi szabályokat. Digitális kultúra fejlesztése során törekedni kell a témához kapcsolódó fogalmak korosztálynak megfelelő használatára, az informatikai eszközök működésének bemutatására, és alkotó felhasználására. Megismerkedünk a digitális tananyag használatával. Kiemelt célunk, mind az anyanyelvi és a digitális kommunikáció készségének fejlesztése, szókincs bővítése.

Napjainkban az információszerzés eszközei és a kommunikáció lehetőségei gyorsan változnak, ezért fontos a hatékony és pontos információszerzés. Az információszerzés és a kommunikáció során egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be az internet, ezért a felhasználási lehetőségeinek megismerése, az alapvető szabályok betartása, a lehetséges veszélyek megismerése, az életkori sajátosságoknak megfelelő információforrások ismerete, és hitelességének megállapítása kiemelt fontosságú. A robotika és a kódolás alapjaihoz kapcsolódóan, elemi lépésekből álló algoritmusokat, utasítássorokat ismerünk meg.

3. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám : 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A digitális világ körülöttünk	4
A digitális eszközök használata	10
Alkotás digitális eszközökkel	10
Információszerzés az e-Világban	4
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	2
A robotika és a kódolás alapjai	4
Témahét	2

Összes óraszám:	36

Témakör: A digitális világ körülöttünk

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;

tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;

tanítói segítséggel alkalmaz életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A digitális környezet elemeinek megnevezése.

Az online és az offline környezet összehasonlítása.

A digitális világ alapvető összefüggéseinek megértése.

Tevékenységek

Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához

Programok futtatása

A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása

Fogalmak: internet, digitális, számítógép, mobileszközök, információ, program, keresés

Témakör: A digitális eszközök használata

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

használja az alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel

közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése.

A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete.

Digitális eszközök használata.

Digitális eszközök védelme.

Problémamegoldás digitális eszközzel.

Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen

Tevékenységek:

Digitális eszközök megismerése, tablók készítése.

Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata.

Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához.

Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével.

Digitális eszköz túlzott használat következményeinek megbeszélése.

Fogalmak: digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, egér, billentyűzet, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, függőség, menü

Témakör: Alkotás digitális eszközökkel

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;

grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása.

Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása.

Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete.

Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése.

Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása.

Tevékenységek:

Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel.

Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül.

Az adott alkalmazás beállításainak használata.

Az elkészült alkotások mentése.

Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása.

Fogalmak: rajzolóprogram, mentés, mentés másként, alkalmazás, menü, rajzeszköz, visszavonás, módosítás

Témakör: Információszerzés az e- világban

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt,

információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;

segítséggel kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Alkalmazói készségek fejlesztése.

Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete.

Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása.

Egyszerű példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban.

Tevékenységek:

Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban.

Google kereső használata.

Segítséggel, talált információ hitelességével vizsgálja.

Fogalmak: böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, címsor, weboldal, kulcsszó, keresőkifejezés, pontos kifejezés, találat

Témakör: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;

ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A személyes adat fogalmának értelmezése.

Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása.

Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges, a digitális kommunikáció során.

A személyes adatok védelme.

Tevékenységek:

Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról.

Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról.

Fogalmak: internetes zaklatás, álhír, kizárás, bizalmas információ, jelszó, személyes adat

Témakör: A robotika és a kódolás alapjai

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;

eredményétől függően módosítja a problémamegoldás folyamatában az adott, egyszerű tevékenységsorokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;

egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.

Egyszerű, hétköznapi algoritmusok felismerése, tevékenység útján történő megvalósítása.

Algoritmusok összehasonlítása, elemzése.

Algoritmus lépésekre bontása.

Tevékenységek:

Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk.
Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen.

Fogalmak: robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor

4. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám : 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A digitális világ körülöttünk	2
A digitális eszközök használata	4
Alkotás digitális eszközökkel	8
Információszerzés az e-Világban	4
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	4
A robotika és a kódolás alapjai	12
Témahét	2
Összes óraszám:	36

Témakör: A digitális világ körülöttünk

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.

ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A digitális környezet elemeinek megnevezése.

Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata.

Tevékenységek:

Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához.

Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása, a differenciált tanulásszervezés során.

Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata.

Fogalmak: internet, digitális, okoseszközök, keresés, applikáció, oktatóprogram, program, adatok, tárolás

Témakör: A digitális eszközök használata

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;

egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;

közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése.

A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete.

Digitális eszközök használata.

Digitális eszközök védelme.

A digitális eszköz használatának korlátai.

Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen.

Digitális eszközök egyszerűbb beállítási lehetőségei.

Tevékenységek:

Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához.

Érvelés a tudatos digitáliseszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen.

Beállítások elvégzése digitális eszközökön.

Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése és biztonságos használata.

Fogalmak: digitális eszköz, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, háttértár, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü

Témakör: Alkotás digitális eszközökkel

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

megvizsgálja és értékeli az általa vagy társai által alkalmazott, létrehozott, megvalósított eljárásokat;

társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, segítséggel véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;

egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékeli, módosít;

egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása.

Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása.

Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete.

Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése.

Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése.

Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása.

Tevékenységek:

Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő, rajz készítése digitális eszközzel.

Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása, önállóan.

Az adott alkalmazás beállításainak használata.

Az elkészült alkotások mentése.

Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása.

Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése.

Digitális fotók egyszerű szerkesztése.

Fogalmak: rajzolóprogram, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képfájl, digitális fotó

Témakör: Információszerzés az e- világban

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tanári segítséggel állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;

információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;

képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Alkalmazói készségek fejlesztése.

Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban.

Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása, a leolvasott adatokkal kapcsolatban.

Tevékenységek:

Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban.

Egyszerű infografika, táblázat, grafikon elemzése.

Tantárgyakkal kapcsolatos grafikonok keresése, elemzése.

Fogalmak: keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, álhír, infografika, adat, grafikon, weboldal, webhely

Témakör: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen**Javasolt óraszám: 4 óra****Tanulási eredmények**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

segítséggel, egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;

ismeri a mobil eszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;

közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobil eszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkel kapcsolatban.

Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása.

Az online függőség jellemzőinek ismerete.

A mobileszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei.

Tevékenységek:

Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról.

Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról.

Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitális eszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére.

Fogalmak: internetfüggőség, játékfüggőség, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó

Témakör: A robotika és a kódolás alapjai

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;

kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;

alkalmaz néhány megadott algoritmust tevékenység, játék során, és néhány egyszerű esetben módosítja azokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljátssza, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;

felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;

egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont,

segítséggel, a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig,

adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.

Algoritmusok összehasonlítása, elemzése.

Algoritmus lépésekre bontása.

Algoritmus kiválasztása.

Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével.

Adott problémához algoritmus választása.

A robotok szerepének bemutatása.

Kódolás tevékenységgel.

Kódolás grafikus felületen.

Tevékenységek:

Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán.

A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése.

Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján.

Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal.

A robot mozgásának elemzése.

Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján.

Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban.

Önálló történetek kódolása robot segítségével.

Fogalmak: robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor, program, programozás, kód, kódolás, végrehajtás, módosítás, utasítás, elágazás

ÉNEK

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek,

fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.

A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek, vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.

Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.

A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.

Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.

A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.

A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni.

Zenehallgatás

A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.

A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgattatunk meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Az első 6 osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével.

Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.

Az iskolai zenehallgatás célja a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést.

Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére.

Sajátosságok

A beszédjavító osztályokban a logopédia, az anyanyelv, az egyéni fejlesztés és az ének-zene szerves egységet képeznek. Minden terület fő feladata a beszédhibák korrekciója, de mindegyik kiegészül a tantárgy speciális feladataival, sajátosságaival. A logopédia és az ének-zene kapcsolódási pontja a logopédiai ritmika, melynek feladata komplex jellegű: egyrészt a beszédhiba korrekcióját, másrészt a művészeti nevelést szolgálja. Beszédkorrekciós funkciója a nagymozgások, a beszédmozgások ritmikus összerendezésében, a beszéd és a mozgás, valamint a zenei ritmus fejlesztésében rejlik.

Pedagógiai, pszichológiai feladata jelentős:

- felhasználja a zene és a kreatív mozgás, a tánc élményt nyújtó személyiségformáló hatását
- fejleszti a gyermekek fonémahallását, vizuális és akusztikus figyelmét
- egyszerű ritmusképletek játékos feldolgozásán keresztül juttat el a szavak, mondatok, összefüggő szöveg ritmusának érzékeléséhez

A fejlesztési területek szerves egységet képeznek, melyek feladatai a következők:

Ének-zene területén

- helyes légzéstechnika, gazdaságos levegő beosztás képességének kialakítása
- lágy hangindítás elsajátítása, hangerő, hangszín akaratlagos szabályozása- éneklési kedv és hallási figyelem fejlesztése
- ritmusérzék fejlesztése, a zenei ritmuson keresztül a beszédritmusig

Mozgás területén

- kommunikációs készség fejlesztése metakommunikációs módszerekkel (utánzó mozgások, gesztus, mimika)
- mozgáskoordináció fejlesztése, testséma kialakításával, beleélési készség fejlesztésével a kreatív kiélési mozgásformák lehetőségén belül

Óraterv I.-IV. évfolyam

Évfolyam	I./1.	I/2.	II.	III.	IV.
Éves óraszám	72	72	72	72	72
Heti óraszám	2	2	2	2	2

1–4. évfolyam

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók folyamatos motiválása, amely a sok sikerélménnyel járó játékos módszerekkel érhető el. A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése.

Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a Nemzeti Alaptantervben meghatározott fejlesztési területek-nevelési célok közül öt kiemelten fontos:

az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait);

nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);

állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát);

az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik);

testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia).

Legfontosabb kulcskompetenciák:

esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség,

anyanyelvi kommunikáció,

szociális és állampolgári kompetencia,

kezdemenyezőképesség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

– Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.

- Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.
- Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
- A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak, azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság jellemzi.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttésekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

A beszédfigyatekos tanulók nevelésében a kerettantervben leírt fejlesztési feladatok, az egyes tematikai egységekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek az irányadók, de azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama módosulhat.

I. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	1/1. óraszám	1/2.óraszám
ZENEI REPRODUKCIÓ	56	56
Ének	40	40
Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8	8
Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8	8
ZENEI BEFOGADÁS	16	16
Befogadói kompetenciák fejlesztése	8	8

Zenehallgatás	8	8
Összes óraszám:	72	72

Éves óraszám: 72 – 72 óra

Heti óraszám: 2 - 2 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Zenei reprodukció

Témakör: Ének

Javasolt óraszám: 80 (40 - 40)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása: helyes testtartás, helyes légzés, életkornak megfelelő hangerő, helyes hangképzés /diszfóniás gyermekek szűrése/, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás. Dalkezdés megadott hangról, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel).

Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel). Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Ádám Jenő). Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok. Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).

Fogalmak: légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, kérdés-felelet

Témakör: Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység

Javasolt óraszám: 16 (8 - 8)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, a belső hallás fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ritmikai készség fejlesztése:

- Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel)
- Negyed, nyolcadpár, negyed szünet
- Ritmusmotívumok hangoztatás a ritmustapssal és ritmushangszerekkel
- Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások)
- 2/4 ütemmutató
- Ismétlődés a zenében, ritmus-osztinató
- Gyors-lassú érzékeltetése

Hallásfejlesztés:

- Hangrelációk érzékeltetése kézjellel
- Énekes rögtönzés hangokkal, saját névvel

Fogalmak: egyenletes mérő, negyed, nyolcadpár, negyed szünet, ütem, ütemvonal, ütemmutató, dallam, dallamrajz

Témakör: Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek

Javasolt óraszám: 16 (8 - 8)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében.

Ritmikai elemek, metrum:

- A mérő és ritmus megkülönböztetése
- A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése
- Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvel: tá (negyedérték), ti-ti (nyolcadpár), szün (negyed szünet)
- Ritmikai elemek jele
- Ütemmutatók, ütemfajták

Fogalmak: szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, ismétlőjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz.

Zenei befogadás

Témakör: Befogadói kompetenciák fejlesztése

Javasolt óraszám: 16 (8 - 8)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:

- táncsal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével
- zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos) fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása

Fogalmak: kezdés, befejezés, hangerő, a hangerő változása, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar.

Témakör: Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 16 (8 - 8)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűsége.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból.

Beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is, különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar.

Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély

A tanult magyar népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek előadásában, népzene gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsi gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Néptánc-dialektusok, hangszeres népi tánczene.

Népdalok feldolgozásai

Bartók Béla: Gyermekeknek

Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica

Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai

Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők

Henry Purcell: A tündérmirálynő [The Fairy Queen]

Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71

Szergej Prokofjev: Péter és a farkas [Petya i volk] op. 67.)

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek

Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrapunto alla Bestiale)

Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)

Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes),

51: A4 Johann Sebastian Bach: 18 kis prelúdium zongorára: válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)

Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), K. 265

Gioachino Rossini: A tolvaj szarka (La gazza ladra) – nyitány

Georges Bizet: L'Arlesienne Suite (Az arles-i lány szvit)

Nyikolaj Andrejevics Rimszkij-Korszakov: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról c. operából)

Maurice Ravel: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – Tündérkert

Bartók Béla: Mikrokosmos, BB 105 – részletek (pl. No. 142. Mese a kislégyről)

Kurtág György: Játékok – részletek

Fogalmak: énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás

II. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra

Heti óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Zenei reprodukció

Témakör: Ének

Javasolt óraszám: 40

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Dalkincs bővítése gyermekdalok játsszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása: helyes testtartás, helyes légzés, életkornak megfelelő hangerő, helyes hangképzés /diszfóniás gyermekek szűrése/, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás. Dalkezdés megadott hangról c'-d'' hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel).

Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel).

Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai).

Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Ádám Jenő).

Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok.

Hangutánzó dallamosztinató dalhoz.

Egyszerű népdalkánonok játékos megszólaltatása csoportokban.

Dallamvonal szemléltetése nagytести mozgással.

Fogalmak: légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, stafétaéneklés, kérdés-felelet, kánon, egyszerű többszólamúság

Témakör: Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ritmikai készség fejlesztése:

– Félérték

- Ritmus osztinató, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter
- A ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által)
- 4/4-es ütemmutató, ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel

Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.

Hallásfejlesztés:

- Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatósával, kézjellel
- Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok.

Fogalmak: tempó, ritmus, ritmusérték, fél, ismétlés, ritmus, osztinató, hangmagasság, dallamfordulat, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd.

Témakör: Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjellel, betűkottáról és hangjegyről.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében.

Ritmikai elemek, metrum:

- A mérő és ritmus megkülönböztetése
- A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése
- Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvel: táá (félérték) és szüün

(félérték szünete)

- Ritmikai elemek jele
- Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez)
- A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése

Fogalmak: négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, hangjegy, hangszár, hangközlépés, hangközugrás

Zenei befogadás

Témakör: Befogadói kompetenciák fejlesztése

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:

- táncsal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével
- zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok

megkülönböztetése (halk-hangos) fokozatos dinamikai erősödés és halkítás
megfigyeltetése és reprodukálása

Fogalmak: kezdés, befejezés, hangerő, a hangerő változása, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar.

Témakör: Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból.

Beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is, különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyorslassú, hangos-halk, magas-mély).

Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).

Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb).

Fogalmak: énekes és hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

A tanulók 60 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni (ha szükséges tanári segítséggel) a kapcsolódó játékokkal emlékeztetből c'– d'' hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni.

Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes löktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.

A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, ötvonalas kotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szoláztatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálva éneklék. Megfelelő előkészítés után ilyeneket kiegészítenek, rögtönöznek.

Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.

III. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra

Heti óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Zenei reprodukció

Témakör: Ének

Javasolt óraszám: 40

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e’). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Magyar gyermekdalok, népdalok, európai gyermekdalok hallás utáni tanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.

Műdalok magyar költők verseire (pl.: Kisemberek dalai: Kodály Zoltán -Weöres Sándor, Gryllus Vilmos: Dalok).

Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból, magyar zenetörténeti táncdallamok.

Többszólamú éneklés: kánonok, dalok ritmushangszer kísérettel (Bárdos Lajos, Kerényi György, Szőnyi Erzsébet).

Népi gyermekjátékok: szüret, lakodalom, leánykérés, kézfogó, kapus játékok, körjátékok.

Fogalmak: parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, hangszerkíséret

Témakör: Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, többszólamú ritmusimprovizáció a korábban tanult ritmusképletek felhasználásával, a 4/4-es és 2/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása, dallami improvizáció adott hangkészletben (énekhang, hangszer).

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Tempó, ritmus, metrum:

- Tempó metrum (2/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal
- Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása)

Dallam:

- Énekes rögtönzés trichordokkal (l-sz-m, m-r-d) ritmus nélkül és szabad ritmizálással
- Dinamikai változások gyakorlása

Fogalmak: ritmusvariáció, 2/4 és 4/4 ütemmutató, osztinató, orgonapont, zenei mondat (forte, piano), memória, „néma” éneklés.

Témakör: Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében.

Ritmikai elemek, metrum:

- Ritmikai elemek: önálló nyolcadérték és szünete, szinkópa, egész kotta és szünete
- Ütemmutató, ütemfajta: 2/4 és 4/4

Dallami elemek:

- Belépő szolmizációs hangok: alsó szó, felső dó'
- A pentaton, pentachord, hexachord hangsor dallamfordulatai

Fogalmak: a ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele

Zenei befogadás

Témakör: Befogadói kompetenciák fejlesztése

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:

- táncsal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával)
- a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével
- teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal
- zenei memória gyakorlatok.

Zenei jelenségek megfigyeltetésével:

- hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése
- a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása

Fogalmak: kórusfajta, zenekartípus, hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, staccato-legato, szóló-tutti, forte-piano, egyszólamútöbbszólamú, hangszertípus

Témakör: Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva: Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.

- Különböző zenei karakterek, ellentétpárok
- Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, női- és férfikar, vegyeskar
- Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez

Fogalmak: zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett.

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.

A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől, táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.

Népdalok feldolgozásai ajánlott:

Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek

Bartók Béla: Magyar népdalok, BB 80b

válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból

Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték ajánlott:

Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op.

45, Kodály Zoltán: Hány János)

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

Régi magyar táncok (Károni és Vietoris kódex)

Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)

Thomas Morley: Fyre, fyre

Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)

Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium (Weihnachtoratorium), BWV 248,

Johann Sebastian Bach: Mer hahn en neue Oberkeet (Parasztkantáta),

BWV 212 Leopold Mozart: G-dúr (Vadász) szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: A dúr szonáta, KV. 331. III. tétel Alla Turca

Bedřich Smetana: Moldva (Vltava) in: Hazám (Má vlast)

Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-fere polka

Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)

Dohnányi Ernő: Variációk egy gyermekdalra, op. 25

Bartók: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104,

Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok

Bartók Béla: Egynemű karok

IV. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra

Heti óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Zenei reprodukció

Témakör: Ének

Javasolt óraszám: 40

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e’). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Magyar népdalok tanulása: változatos téma és hangulat szerint válogatva

Jeles napokhoz kapcsolódó szokásdallamok: advent, betlehemezés, újév, farsang, Gergely-járás, húsvét, pünkösöd.

Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból, magyar zenetörténeti táncdallamok.

Többszólamú éneklés: biciniumok, kánonok, quodlibetek, dalok ritmushangszer kísérettel (Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet).

Más népek dalainak éneklése magyar nyelven.

A Himnusz éneklése csoportosan.

Fogalmak: rubato, parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, váltakozó ütem, hangszerkíséret, dallamvonal, sorszerkezet

Témakör: Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, többszólamú ritmusimprovizáció a korábban tanult ritmusképletek felhasználásával, a 4/4-es, 2/4-es és a 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása, dallami improvizáció adott hangkészletben (énekhang, hangszer).

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Tempó, ritmus, metrum:

- Tempó metrum ($2/4$, $3/4$, $4/4$) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal
- Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása)

Dallam:

- Dinamikai változások

Fogalmak: ritmusvariáció, $3/4$ ütemmutató, osztinató, dudabasszus zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, crescendo, decrescendo, memória, „néma” éneklés

Témakör: Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjéről, betűkottáról és hangjegyről.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében.

Ritmikai elemek, metrum:

- Ritmikai elemek: pontozott fél és szünete, nyújtott és éles ritmus
- Ütemmutató, ütemfajta: $3/4$

Dallami elemek:

- Belépő szolmizációs hangok: alsó ti, ti és fá hangok
- A pentaton, pentachord, hexachord hangsor dallamfordulatai

Fogalmak: a ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármás ütem, violinkulcs, kereszt és b mint előjegyzés

Zenei befogadás

Témakör: Befogadói kompetenciák fejlesztése

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:

- tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával)
- a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével
- teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal

- zenei memória gyakorlatok.

Zenei jelenségek megfigyeltetésével:

- hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése
- a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása

Fogalmak: zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, staccato-legato, szóló-tutti, dúr és moll jelleg, hangszertípus, hangszercsaládok

Témakör: Zenehallgatás

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva: Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.

- Különböző zenei karakterek, ellentétpárok
- Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, női és férfi, vegyeskar
- Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció

Fogalmak: zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

A tanulók 40 dalt (30 népzenei és 10 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-
e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan.

A népdalokat csokorba szedve is éneklük.

Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek változatos dinamikával.

Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjéről vagy
betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni.

Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, egyszerű kétszólamú zenei anyag,
kánon).

Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban.

Képesek ritmusvariációt, ritmussort és több szólamban ritmus kompozíciót alkotni.

A 2/4-es 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.

A tanult szolmizációs hangokból dallamfordulatokat improvizálnak, kérdés-felelet jellegű
formaegységeket alkotnak a tanult dalok hangkészlete alapján lálázva vagy szolmizálva is.

A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik
kottaképről (kézjel, betűkotta, vonalrendszer).

Az ismert dalokat olvassák kézjéről, betűkottáról és hangjegyről csoportosan.

A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan
szóltatják meg csoportosan és egyénileg is.

A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjéről, betűkottáról és
hangjegyről szolmizálva éneklük.

Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől.

Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszereket.

Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség,
variáció) meg tudják fogalmazni.

Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.

Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető.

A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve, hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységeinek fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő a hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig.

A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az

önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást. Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”. A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem nyújt, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát.

A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tartalmi egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Az általános iskola alsó tagozatában a médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül zajlik. Az élményfeldolgozás folyamatában a médiából származó élményekhez kapcsolódó érzések és gondolatok formát kapnak, így lehetővé válik az élményre való reflexió. A médiaélmény a feldolgozás eredményeként médiatapasztalattá válhat. A folyamatban szerepet játszik a fantáziavilág, a személyes adottságok, az egyéni élethelyzet és az addig összegyűjtött tapasztalatok, ismeretek. Az élményfeldolgozás fejleszti az önreflexiós készséget és az önismeretet is, ilyen módon szervesen kapcsolódik az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztési területeihez.

A gyerekek a médiumok elemi kifejezőeszközeinek megfigyelésén keresztül ismerkedni kezdenek a médiumok nyelvével. A különböző médiaszövegek értelmezését, nyelvi működésének tudatosítását, mások értelmezésének sajátjal való összevetését célzó gyakorlatok hozzájárulnak az anyanyelvi kompetencia fejlesztéséhez, a helyes, öntudatos, alkotó nyelvhasználat fejlődéséhez. Az élményfeldolgozás mellett megjelenik a saját és a nagyobbaknál a szűkebb környezet médiahasználati szokásainak feltérképezése, tudatosítása, amely a médiahasználat és az egyéb szabadidős tevékenységek közötti egészséges arány kialakításán keresztül része a testi-lelki egészségre nevelésnek. A digitális kompetenciát fejleszti a kreatív internethasználatban rejlő lehetőségekkel való foglalatosság, illetve azok a gyakorlatok, amelyek az információk keresését,

összegyűjtését és feldolgozását, az információ megbízhatóságának vizsgálatát célozzák. Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközeiről, társadalmi funkcióiról, működésmódjáról. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, vita, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre, kooperatív technikákra épül, amely során kiemelt figyelmet kap az empátia és a kompromisszumkésztség, ezáltal fejlődik az állampolgári kompetencia. Sajátosságainkból következik, hogy a rajz órákon fontos szerephez kell juttatni beszédmegértést, szókincsbővítést, a gondolatok szóbeli megfogalmazását és a szövegértést.

A beszédfigyatekos tanulóink vizuális nevelésénél kiemelt figyelmet kell fordítani az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésére, a kommunikációs igény motiválására, az emberi beszédhangok iránti érzékenység felkeltésére, a beszédértésre, a szókincsfejlesztésre, és a szóbeli szövegértésben és szövegalkotásban való gyakorlottságra.

Óraterv I-IV. évfolyam

Évfolyam	I./1.	I/2.	II.	III.	IV.
Éves óraszám	72	72	72	72	72
Heti óraszám	2	2	2	2	2

I. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	1/1. óraszám	1/2.óraszám
Kifejezés, képzőművészet	52	34
Átélt élmények és események	26	18
Valós és képzelt látványok	26	16
Vizuális kommunikáció	8	14
Vizuális jelek a környezetünkben	4	6
A média társadalmi szerepe, használata: Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	1	2
A média kifejezőeszközei: Kép, hang, cselekmény	1	2
A média társadalmi szerepe, használata: Személyes élmény, médiaélmény	1	2
A média társadalmi szerepe, használata: Tájékozódás a virtuális terekben	1	2
Tárgy- és környezetkultúra	12	24
Környezetünk valós terei és mesés helyek	6	12
Valós és kitalált tárgyak	6	12
Összes óraszám:	72	72

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években nem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejezőképesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés,

alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Fontos, hogy a gyerekek megőrizték a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”.

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetőn túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is. A fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Kihasználjuk a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg.

Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett a gyerekekkel minél több művészeti alkotást ismertetünk meg; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjainkig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, értelmi képességeiket figyelembe véve beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Képzőművészet, kifejezés” és a „Tárgy- és környezetkultúra” elsősorban a tárgykészítés tevékenységével kerül túlsúlyba.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést már a bevezető szakaszban elkezdjük, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot. Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is. A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik.

Az ismeretanyag átadását gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építjük, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg. A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a vizuális kultúra tantárggyal. Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a médiaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor.

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített

valóság közötti különbségek felismerését. Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élményfeldolgozásra. A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Kifejezés, képzőművészet

Témakör: Átélt élmények és események

Javasolt óraszám: 44 (26 - 18)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Térábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.

Tananyag, témák:

saját alakrajz adott környezetbe és adott korcsoportba helyezése (arány, méret, viszonyítás, szemmérték)

mit tudnak a ceruzák (vonalkarakter, vonalvastagság, színhangulat)

felületalkotási kísérletek filctollal (változatos faktúrák kialakítása a pont, a vonal és a folt játékaival. Szabályos és szabálytalan, egyenes és íves vonalak.)

forma- és színismétlés

mintaritmus, sordíszek nyomtatással

vonalritmusok kialakítása és eljátszása énekhangokkal, zörejekkel és mozdulatokkal

színkeverés: az őszi levelek, az őszi erdő

festett és vésett kerámiaedények mintázatának megfigyelése és a mintaritmus folytatása, új minták kitalálása

természeti és mesterséges formák ábrázolása

képalkotás a természeti formák átalakításával

a formák felületi mintázata: frottázs készítése

korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével

évszakok, termések, levelek megszemélyesítése, pl. Ősz anyó, Gesztenyeország lakói, kalapdivatbemutató Tündérországból

festett levélnyomatok kiegészítése konkrét formákkal, pl. őszi termések, állatok az avarban stb.

Fogalmak: érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció

Témakör: Valós és képzelt látványok

Javasolt óraszám: 42 (26 - 16)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettségfejlesztési készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megismerése. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.

Képzelt látványok

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek élő és élettelen szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők, varázstárgyak, csodaeszközök), természetes és épített környezetének (pl. indák, ligetek, erdők, vizek, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.

Tananyag, témák:

kompozíciós készséget fejlesztő feladat (Hárs László: Híresincsi felfordulás című meséjének illusztrálása: különleges falukép tervezése a házak szabad elrendezésével)

a képzelet fejlesztése (sokféle gyümölcsöt termő csodafa)

színkeverési feladat (Szécsi Magda: A Szivárványhajú varázsló című meséjének illusztrálása; folton folt figurák és tárgyak tervezése)

állatszobrok mintázása agyagból

Valós látványok

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl., motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával).

Tananyag, témák:

természeti formák megszemélyesítése vagy tárgyasítása

tervezés a forma kontúrjával vagy egy részletével

művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa)

a megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, új alkotás létrehozása (pl. más térben és időben, más szereplőkkel, különböző művészeti műfajokban: dráma, hangzene, mozgás, installáció, fotómanipuláció)

mintaritmus a magyar népművészetben (hímzett és varrott minták)

állatokról vagy növényekről készült fotó vagy fénymásolat kiegészítése mesebeli környezettel, vagy az állat felületének kitöltése kitalált mintákkal

különleges tükörképek, pacnifestészet

anya és gyermeke a műalkotásokon

a cirkusz világa

a négy évszak változása és jellemzői

elképzelt és kitalált építmények tervezése (mesevár, palota)

Fogalmak: Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.

Vizuális kommunikáció

Témakör: Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 10 (4 – 6)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek; pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés).

Tananyag, témák:

a jelalkotás jellemzői

óvodai jelek felidézése

a forma jellemző tulajdonságai: formaegyszerűsítés, lényegkiemelés

mintaképzés formaegyszerűsítéssel

rejtőzködő állatok (mimikri)

kompozíciós játék az állat jellé egyszerűsített körvonalával és felszíni mintájának léptékváltásával

formaalkotás a körvonaltól a részletekig, és a részletek elhagyásával a sziluettig

Fogalmak: modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.

Témakör: Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás

Javasolt óraszám: 3 (1 – 2)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).

Tananyag, témák:

a bábszínház működése

a bábozás jellemzői

előadás különböző bábfigurákkal: fakanálbáb és ujjbáb tervezése

szerepjátékok a tervezett bábokkal

mesélő bábok: hallott, olvasott és kitalált történetek előadása

mozgássor, fázisrajzok

a mese pozitív és negatív szereplőinek csoportosítása és egy választott karakter megjelenítése síkbáb formájában

a bábfigura megszólaltatása, karakterének eljátszása

ismert mesék meghallgatása

Fogalmak: televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.

Témakör: Kép, hang, cselekmény

Javasolt óraszám: 3 (1 – 2)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelemkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A mediatisztált történetek szereplőinek (hősök és gonoszok) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése. A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.

Tananyag, témák:

beszélgetés a műalkotásokon látott érzelmekről és a kifejezés módjairól

érzelmekhez társuló hanghatások és dallamok keresése

egyszerű (pl. kitalált vagy átért) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve

hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban

vers-és meseillusztrációk készítése csoportmunkában

a főhős hangsúlyozásának kompozíciós eszközei

ismert mesék és versek zenei feldolgozásának meghallgatása a www.gyerekdal.hu weboldalon. (Pl. Szabó Lőrinc: Falusi hangverseny)

a vers eljátszása az elkészített ujjbábokkal.

Fogalmak: állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörejt, csend

Témakör: Személyes élmény, médiaélmény

Javasolt óraszám: 3 (1 – 2)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján. Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján).

Tananyag, témák:

személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal

rövid filmrészlet megtekintése ünnepekhez kapcsolódó népszokásokról

népszokásokhoz, családi hagyományokhoz kapcsolódó személyes élmények ábrázolása

Fogalmak: esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium

Témakör: Tájékozódás a virtuális terekben

Javasolt óraszám: 3 (1 – 2)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Tananyag, téma:

a feladatokhoz kapcsolódó kutatómunka az interneten

az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. bábozás)

Fogalmak: internet, honlap, chat, videojáték

Tárgy- és környezetkultúra

Témakör: Környezetünk valós terei és mesés helyek

Javasolt óraszám: 18 (6 – 12)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Téralkító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében.

Tananyag, témák:

házak környezetünkben

a különböző háztípusok jellegzetességei

a házak díszítése: színes, egyedi mintás homlokzat tervezése

egyszerű tárgyak átalakítása mesebeli házzá

képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, figurák, sík-, kesztyűbábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül

papírtányérból, papírhengerből konstruált használati tárgy tervezése

adott formájú síklapokból „palota” építése csoportmunkában (a különböző méretű négyzetek, téglalapok, háromszögek, félkörök összeépítési variációi)

papírhengerekből konstruált létező és mesebeli állatfigurák

Fogalmak: térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás

Témakör: Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 18 (6 – 12)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggése, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Segítő, varázserejű tárgyak (pl. hangszer, pálca, öltözék, szőnyeg, bútor, ékszer, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.

Tananyag, témák:

csodatévő bűvös sapka tervezése

kalap alakú tündérlak

nyári vakációba repítő varázsszőnyeg tervezése

közlekedési eszközök az utcán – a jövő járművének megtervezése

hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. játék, öltözék, öltözékkiegészítő) létrehozása meghatározott tulajdonos számára

tárgyak megfigyelése és csoportosítása

külső jellemzők és a használati érték

a téli viselet jellemzői (anyag, forma, minta)

téli fejfedő és kesztyű tervezése.

iskolátáska tervezése saját célra

tárgykészítés origami papírhajtogatással

Fogalmak: tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékkiegészítő

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén

Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése.

Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése.

Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével.

A felszerelés önálló rendben tartása.

A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása.

Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára.

A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése.

Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.

Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat.

Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése.

A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását).

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.

Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése.

Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.

II. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Kifejezés, képzőművészet	30
Átélt élmények és események	16
Valós és képzelt látványok	14
Vizuális kommunikáció	18
Vizuális jelek a környezetünkben	10
A média társadalmi szerepe, használata: Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	2
A média kifejezőeszközei: Kép, hang, cselekmény	2
A média társadalmi szerepe, használata: Személyes élmény, médiaélmény	2
A média társadalmi szerepe, használata: Tájékozódás a virtuális terekben	2
Tárgy- és környezetkultúra	24
Környezetünk valós terei és mesés helyek	12
Valós és kitalált tárgyak	12
Összes óraszám:	72

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Kifejezés, képzőművészet

Témakör: Átélt élmények és események

Javasolt óraszám: 16

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Térábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.

Tananyag, témák:

spontán képalkotás zenére, improvizáció

hangulatok kifejezése vizuális eszközökkel (színekkel, vonalkarakterekkel)

absztrakt festmény hatása: a látvány eljátszása mozdulatokkal

pacniképek, pacnifigurák

fonalfestményből kiinduló szimmetrikus kompozíció

képalkotás főszínekkel és mellékszínekkel

pontoktól a foltig: kompozíciós játék a pontsűrűséggel, vonalvastagsággal és vonalkarakterrel

A természet képei: az évszakok jellemzői (beszélgetés műalkotásokról és természetfotók)

az évszakok jellemzőinek alkalmazása tervezésben: mintatervezés (a mesében szereplő megszemélyesített évszakoknak mintás sál tervezése az évszakok jellegzetes motívumaival.

levélképek frottázs és kollázs technikával

a valóságos forma vagy lenyomatának kiegészítése rajzzal vagy festéssel. pl. levelek, termések, virágok, használati tárgyak formáiból kiinduló képalkotás (átalakítás, formamódosítás, színátírás, mintatervezés)

korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével

készülődés az ünnepekre, népi játékok, az ünnepek díszítőmotívumai és kellékei

Fogalmak: érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció

Témakör: Valós és képzelt látványok

Javasolt óraszám: 14

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.

Képzelt látványok

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek élő és élettelen szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők, varázstárgyak, csodaeszközök), természetes és épített környezetének (pl. indák, ligetek, erdők, vizek, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.

Tananyag, témák:

versillusztrációk (pl. Julian Tuwim: Csodák és furcsaságok; Weöres Sándor: Déli felhők; A tündér; Veress Miklós: Füstikék) és meseillusztrációk (pl. Tordon Ákos: Kökény király lakodalma; Lázár Ervin: csodapatika; Hervay Gizella: Nap-mese) készítése

kompozíciós feladat: a történet főszereplőjének ábrázolása kiemeléssel (méret, szín, minta)

álomképek megjelenítése (Fecske Csaba: Hold és álom verse)

Valós látványok

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, installáció, fotómanipuláció).

Tananyag, témák:

portré (a műalkotások portréinak arckifejezése)

önarckép készítése

egy portré átalakítása rárajzolással, kiegészítéssel, átszínezéssel (rajzkiegészítés, fotómanipuláció, fénymásolat, kollázs)

feltokból képzett formák (pl. felhőfeltokba belelátott konkrét figurák rajza)

rajzkiegészítés: tükörképek, szimmetrikus formák

szobrászat, plasztika: mézeskalácsforma tervezése, készítése és díszítése

origami forma

Fogalmak: Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő

Vizuális kommunikáció

Témakör: Vizuális jelek a környezetünkben

Javasolt óraszám: 10

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek; pont, vonal, felt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).

Tananyag, témák:

a szavak nélküli közlés eszközei (mimika, gesztusok, jelbeszéd)

jelek és jelképek: az írás kezdeti formái (képírás, titkosírás, saját titkos jel tervezése)

képi jelek környezetünkben (utcán, épületekben, erdei kiránduláson stb.)

hang- és fényjelek, színjelek

tervezés: egy választott tantárgy emblémájának megtervezése

monogram tervezése egyedi betűformákkal

az ABC betűinek megszemélyesítése (vicces részletrajzok, kiegészítések)

turistatérkép tanulmányozása: turistautak jelzései

kincset rejtő titkos térkép tervezése egyedi jelzésekkel

Fogalmak: modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.

Témakör: Médiahasználati szokások, médiumok, médiaélmény-feldolgozás

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével.

Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).

Tananyag, témák:

jellemábrázolás, karakterek

körformából kiinduló, különböző emberi tulajdonságokat és érzelmeket bemutató arc rajzolása egyszerű eszközökkel

papírtányér álarc készítése, és a karakter megszólaltatása: az arckifejezéshez tartozó hangok és mozdulatok eljátszása

pozitív és negatív tulajdonságok összegyűjtése.

Fogalmak: televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.

Témakör: Kép, hang, cselekmény

Javasolt óraszám: 3 (1 – 2)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelemkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján.

A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül).

Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.

A mediatisztált történetek szereplőinek (hősök és gonoszok) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.

A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.

Egyszerű (pl. kitalált vagy átért) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.

Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban

Tananyag, témák:

meseillusztrációk és rajzfilmfigurák szereplőinek tanulmányozása (mit fejez ki az arckifejezés, a testtartás, az öltözet, a mozgás)

a látott mozdulatok eljátszása hangokkal és szavakkal (rögtönzött jelenetek)

mozgásfázisok fotózása (állóképekből mozgókép készítése, pörgettyűmozi)

karikatúrafigurák jellemzése (a túlzás eszközeinek megfigyelése és értelmezése)

érzelemábrázolás: közmondások és szólások eljátszása és a tanulságok megbeszélése

érzelmeik és tulajdonságok kifejezése színekkel.

Fogalmak: állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörej, csend

Témakör: Személyes élmény, médiaélmény

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése.

A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján. Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel.

A valóság és fikció közötti különbség megragadása.

Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján).

A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, filmek, animációs filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).

Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal.

Tananyag, témák:

a szavak nélküli közlés eszközei (mimika, gesztusok)

játék: szavak nélküli beszéd megértése

mese és versillusztráció: a történet szereplőinek azonosítása és jellemzése

Fogalmak: esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium

Témakör: Tájékozódás a virtuális terekben

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Tananyag, téma:

a feladatokhoz kapcsolódó kutatómunka az interneten (képgyűjtés, szemléltetés)

az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás)

a gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolással)

a videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplők azonosítása

videojátékok elemzése (téma, feladatok, szereplők karaktere)

saját videojáték pozitív tulajdonságokkal rendelkező főhősének megtervezése

Fogalmak: internet, honlap, chat, videojáték

Tárgy- és környezetkultúra

Témakör: Környezetünk valós terei és mesés helyek

Javasolt óraszám: 18 (6 – 12)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Téralkító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése

nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében.

Tananyag, témák:

a gyermekszoba berendezése

a manók háza (a különböző helyiségek funkciói)

a varázsszoba rejtélyei (fantasztikus terek tervezése)

képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül

tenyérben zajló mese (a tenyérház lakói) - a szerepek eljátszása kesztyűbábokkal.

Fogalmak: térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás

Témakör: Valós és kitalált tárgyak

Javasolt óraszám: 12

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggése, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Segítő, varázsserejű tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözkék, szőnyeg, bútor, ékszer, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.

Tananyag, témák:

tárgyak régen és ma

az ivóedények jellemzői (forma és funkció, anyag és díszítés)

bögre tervezése saját használatra

kedvenc játék látvány utáni rajza

a játék áttervezése (formaátalakítás, minták, színek)

új játék tervezése.

Fogalmak: tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözköztető

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése.

Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése.

Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével.

A felszerelés önálló rendben tartása.

A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása.

Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára.

A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése.

Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.

Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat.

Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése.

A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását).

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.

Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése.

Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.

III. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Kifejezés, képzőművészet	28
Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	13
Hétköznapi és képzelt figurák	15
Vizuális kommunikáció	28
Utazások	12
Vizuális hatáskeltés	8
A média társadalmi szerepe, használata: médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás, médiumok a mindennapi környezetben	2
A média kifejezőeszközei: a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2
A média társadalmi szerepe, használata: a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2

A média társadalmi szerepe, használata: tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2
Tárgy- és környezetkultúra	16
Mikro- és makrotér	8
Tárgyak és használatuk	8
Összes óraszám:	72

Ebben az időszakban a vizuális kultúra tanításának továbbra is fontos célja a motiváltság és az örömteli alkotás fenntartása, amelynek továbbra is alapvető eszköze a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatok felhasználása, ismerkedés további új technikákkal, illetve az alkotás felszabadultságának további ösztönzése.

A vizuális műveltség megalapozását az érzéki tapasztalás, a környezet minél pontosabb megfigyelése, illetve az érzékelés érzékenységének fokozása segíti elsősorban.

A gondolkodás fejlődésének eredményeként ebben az időszakban cél a képi információk jelentésének és hatásának egyre pontosabb értelmezése, illetve a köznapi és művészi vizuális közlések megkülönböztetése.

Az önállóan és csoportokban megvalósított alkotótevékenység erősíti a kreatív problémamegoldást és segíti a tudatos önszabályozást és önismeretet.

A befogadó tevékenység tekintetében továbbra is érvényes az alkotva befogadás elvének érvényesítése. Cél továbbra is a vizuálisan feldolgozható témák megközelítése esetében a valós esztétikai értéket képviselő műalkotások szemléltetése és azok minél pontosabb értelmezése.

A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelés ebben az időszakban is jelen van. Az alsó tagozat második felére a gyerekek többségének már komoly médiatapasztalata van. A tárgy tanításának célja elsősorban a gyerekek meglévő ismereteinek rendszerezése, az ismeretek életkorhoz igazodó elmélyítése, a különböző médiaüzenetek értékeléséhez szükséges készségek és képességek fejlesztése. Ezt a célt szolgálják a médiaszövegek, elsősorban mozgóképi és online szövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerését, a használt eszközök befogadóra tett hatásának felismerését, kifejezését segítő gyakorlatok, hisz és a formanyelvi alapozás mellett már megjelenik a különböző médiatartalmak elkészítése mögött meghúzódó szándék felismerésének fejlesztése is. Az ismeretszerzés továbbra is a gyerekek által ismert és kedvelt műsortípusok, médiaszövegek feldolgozásán keresztül zajlik.

A médiaélmények feldolgozása, az audiovizuális alkotások kifejezőeszközeinek megismerése az életkorhoz igazodó meseregények, ifjúsági regények és rajzfilmes/filmes adaptációik összehasonlításán, feldolgozásán keresztül kapcsolható össze az olvasáskultúra fejlesztésével. A

gyerekek saját és szűkebb környezetük médiahasználati szokásai alapján azonosítják a média alapvető funkcióit, megértik, hogy a különböző típusú médiatartalmak mögött meghúzódó szándék különböző lehet, amely befolyásolja a médiaszöveg üzenetének értékelését. Elsősorban a hír és információ, illetve a reklám mindennapokban betöltött szerepe, értékelése, sajátosságai kerülnek elő ebben az időszakban. A médiaszövegek értékelése az üzenet megbízhatóságának és fontosságának megítélésén, illetve a saját tapasztalatok viszonylatában való elhelyezésén keresztül zajlik. A média működésének tanulmányozása során fejlődik az elemző, kritikai gondolkodás.

Alapvető fejlesztési cél a tanulók biztonságos és kreatív internethasználatát segítő képesség- és készségfejlesztés, a hálózati kommunikációban való biztonságos részvételhez szükséges alapismeretek, viselkedési szabályok megismertetése. A fejlesztési célok továbbra is mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Kifejezés, képzőművészet

Témakör: Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek

Javasolt óraszám: 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálati lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).

Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomtat, mintázás, makett).

Tananyag, témák:

regényes várak és lakói (különböző vártípusok, váralaprajzok, vártervek)

a látvány átírása, pl. cifra palota

színkeverés: szivárványpalota festése

átszótéri játékok elemzése és tervezése

kedvenc játék rajza

meseillusztráció: Hárs László: A rongybaba története

illusztráció: Lázár Ervin: A négyszögletű kerek erdő

fák a természetben és a művészetben (különös fák)

természeti formák látvány utáni ábrázolása (befoglaló forma, arányok, színek, takarás, előtér-háttér)

a látott forma egyszerűsítése: papírkivágás, kollázs

mesebeli fák

jelképes fák a művészetben

az év fája a hónapokat jelképező ágakkal

Fogalmak: nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés

Témakör: Hétköznapi és képzelt figurák

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése.

Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása.

A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében.

Tananyag, témák:

emberábrázolás (példák a különböző művészeti korok és stílusok emberábrázolási szokásairól, az emberi test arányainak változása a születéstől a felnőtt korig, emberábrázolás különböző nézőpontból – előlnézet, oldalnézet, hátulnézet)

kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót)

valós formák átírása (mintatervezés, mesefigurák, keverék-lények, fakéregből „fafa”-portrék tervezése)

illusztráció: A fából faragott hajadon című népmese

origami állatformák hajtogatása és a forma kiegészítése festéssel, rajzolással

robotember tervezése színes papírokból vagy papírdobozokból csoportmunkában

Fogalmak: figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy

Vizuális kommunikáció

Témakör: Utazások

Javasolt óraszám: 12

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, árnyék, építkezés, kerékpár, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.

Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél

(szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.

Tananyag, témák:

körvonal – árnykép, részletek

sziluettekől a részletekig

képzeld magadat óriásnak! rajzold le szobádat, hogyan látnád magasról!

különleges útvonalak és varázstérképek: városkép madártávlatból, térképfajták

tájékozódás egy híres épület alaprajzán

egy térbeli részlet térképszerű síkrajzának elkészítése

egy mesebeli park térbeli képe és alaprajza

országzászlók megismerése (a zászlók jellemzői: egyszerű kompozíció, kevés szín)

adott célnak megfelelő zászló tervezése

képes történetek – képregények: a történet sorrendje, a téma jellemzőinek kiemelése, kifejező mozdulatok, rövid szöveg

képsorozat készítése egy táj változásáról: múlt – jelen – jövő

képsorozat készítése a forma nagyításáról (ráközelítés, zoomolás játék, pl. mi lehet a királyi palota ablaka mögött?).

Fogalmak: változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés

Témakör: Vizuális hatáskeltés

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló

alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Egy valós vagy képzeletbeli dolog, pl. áru, esemény, közérdek, jelenség számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.

Tananyag, témák:

a forma egyszerűsítése foltra

a forma átalakítása: stilizálás, mintaképzés, dekoratív felületek

jelle egyszerűsített forma, piktogram tervezése

magyar népművészet jelle egyszerűsített díszítő mintái

formaredukció, piktogram tervezése (pl. stilizált hal egy vendéglő cégtábláján.)

z emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése
figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performansszal)

hangulat - szó páros játék, szoborjáték, a mozdulatok értelmezése szavakkal

Fogalmak: gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj

Témakör: Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás.

Médiumok a mindennapi környezetben.

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.

Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték).

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).

Tananyag, témák:

TV-ben látott műsortípusok összegyűjtése

egy műsortípus eljátszása páros vagy csoportmunkával, mozdulatokkal és jellegzetes hangokkal kísérve

Fogalmak: média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám)

Témakör: A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.

A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és hallásállapotukra és beszédállapotukra való tekintettel a hangokra (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.

A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek). Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.

Tananyag, témák:

jelmeztervezés, arcfestés, álarckészítés

animációs filmrészletek elemzése

a főhős jellemzése (a főhős kiemelésének képi eszközei, a nézőpontok és a képkivágás szerepe)

a mozgás fázisai

állókép – mozgókép, hogyan készül az animációs film?

egy mozdulatsor jellemzői: sportmozgás fázisai

pörgettyűmozi készítése

papírajáték: mozgó papírember (kollázs)

Fogalmak: animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang

Témakör: A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésmódjával.

A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapiakban betöltött szerepéről, funkciójáról.

A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.

Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével).

Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.

Tananyag, témák:

az információgyűjtés fajtái és jellemzői

előzetes feladat alapján gyűjtött információ megvitatása

Fogalmak: médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat

Témakör: Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása.

Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl. szerepjáték) különböző formában.

Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése)

Tananyag, témák:

épkirakó flash-játék tervezése (puzzle)

Fogalmak: személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék

Tárgy- és környezetkultúra

Témakör: Mikro- és makrotér

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).

Megadott célt szolgáló kis tér tervezése a kiválasztott épület lakójának, majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).

A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).

Tananyag, témák:

kincseskamra a tengerkirály palotájában (a kincseskamrában talált csodalámpa tervezése)

mit lát a királylány a díszes tükörben (előtér, háttér, tükörkép, takarások)

Fogalmak: tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd

Témakör: Tárgyak és használatuk

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.

Tananyag, témák:

madárijesztő tervezése különböző textil és papírhulladékokból

papírsárkány tervezése és kivitelezése

csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára

a csodatévő varázskulcs színe és mintája

Fogalmak: tárgyalakítás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén

Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak és értelmi képességeknek megfelelő értelmezése.

Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása.

Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.

A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve.

A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetben belül: arckép, csendélet, tájkép).

Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően.

Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás.

A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése.

Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása.

A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élelőszóban.

A média alapvető funkcióinak (tájékoztató, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése.

A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.

Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.

IV. évfolyam

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Kifejezés, képzőművészet	24
Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	11
Hétköznapi és képzelt figurák	13
Vizuális kommunikáció	18
Utazások	4
Vizuális hatáskeltés	6
A média társadalmi szerepe, használata: médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás, médiumok a mindennapi környezetben	2
A média kifejezőeszközei: a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2
A média társadalmi szerepe, használata: a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2

A média társadalmi szerepe, használata: tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2
Tárgy- és környezetkultúra	30
Mikro- és makrotér	15
Tárgyak és használatuk	15
Összes óraszám:	72

Ebben az időszakban a vizuális kultúra tanításának továbbra is fontos célja a motiváltság és az örömteli alkotás fenntartása, amelynek továbbra is alapvető eszköze a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatok felhasználása, ismerkedés további új technikákkal, illetve az alkotás felszabadultságának további ösztönzése. A vizuális műveltség megalapozását az érzéki tapasztalás, a környezet minél pontosabb megfigyelése, illetve az érzékelés érzékenységeinek fokozása segíti elsősorban.

A gondolkodás fejlődésének eredményeként ebben az időszakban cél a képi információk jelentésének és hatásának egyre pontosabb értelmezése, illetve a köznapi és művészi vizuális közlések megkülönböztetése. Az önállóan és csoportokban megvalósított alkotótevékenység erősíti a kreatív problémamegoldást és segíti a tudatos önszabályozást és önismeretet.

A befogadó tevékenység tekintetében továbbra is érvényes az alkotva befogadás elvének érvényesítése. Cél továbbra is a vizuálisan feldolgozható témák megközelítése esetében a valós esztétikai értéket képviselő műalkotások szemléltetése és azok minél pontosabb értelmezése.

A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelés ebben az időszakban is jelen van. Az alsó tagozat második felére a gyerekek többségének már komoly médiatapasztalata van. A tárgy tanításának célja elsősorban a gyerekek meglévő ismereteinek rendszerezése, az ismeretek életkorhoz igazodó elmélyítése, a különböző médiaüzenetek értékeléséhez szükséges készségek és képességek fejlesztése. Ezt a célt szolgálják a médiaszövegek, elsősorban mozgóképi és online szövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerését, a használt eszközök befogadóra tett hatásának felismerését, kifejezését segítő gyakorlatok, hisz és a formanyelvi alapozás mellett már megjelenik a különböző médiatartalmak elkészítése mögött meghúzódó szándék felismerésének fejlesztése is. Az ismeretszerzés továbbra is a gyerekek által ismert és kedvelt műsortípusok, médiaszövegek feldolgozásán keresztül zajlik.

A médiaélmények feldolgozása, az audiovizuális alkotások kifejezőeszközeinek megismerése az életkorhoz igazodó meseregények, ifjúsági regények és rajzfilmes/filmes adaptációik összehasonlításán, feldolgozásán keresztül kapcsolható össze az olvasáskultúra fejlesztésével. A gyerekek saját és szűkebb környezetük médiahasználati szokásai alapján azonosítják a média alapvető funkcióit, megértik, hogy a különböző típusú médiatartalmak mögött meghúzódó

szándék különböző lehet, amely befolyásolja a médiaszöveg üzenetének értékelését. Elsősorban a hír és információ, illetve a reklám mindennapokban betöltött szerepe, értékelése, sajátosságai kerülnek elő ebben az időszakban. A médiaszövegek értékelése az üzenet megbízhatóságának és fontosságának megítélésén, illetve a saját tapasztalatok viszonylatában való elhelyezésén keresztül zajlik. A média működésének tanulmányozása során fejlődik az elemző, kritikai gondolkodás. Alapvető fejlesztési cél a tanulók biztonságos és kreatív internethasználatát segítő képesség- és készségfejlesztés, a hálózati kommunikációban való biztonságos részvételhez szükséges alapismeretek, viselkedési szabályok megismertetése.

A fejlesztési célok továbbra is mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Kifejezés, képzőművészet

Témakör: Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek

Javasolt óraszám: 11

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).

Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomtat, mintázás, makett).

Tananyag, témák:

színkeverési feladatok (színtorony készítése, hideg – meleg szíkontrasztra épülő szíkompozíció, a kiegészítő színek hatása

a varázsló színárnyalatok kertje (főszínekből keverhető színárnyalatok)

a totemoszlopok jellemzői (stilizált állatformákból álló totemoszlop tervezése és készítése papírdobozokból)

természet utáni tanulmányrajzok különböző nézőpontból

a térbeliség kifejezése tónusfokozatokkal és takarásokkal

arányvizsgálat

a forma átalakítása (vizuális ritmusok, stilizálás)

a falusi és a városi utcakép összehasonlítása. (fotók gyűjtése újságokból), az utcakép változása (építkezések hatása a környezetre és az emberek életére)

Budapest nevezetességei

a házak átalakítása: részletek áttervezése, színes homlokzatok, megváltozott környezet

különböző évszakok tájképeinek elemzése (fotó, festmény), és tájkép festése látvány után (kompozíció, különböző nézőpontok, képmező, részletek kinagyítása)

Fogalmak: nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés

Témakör: Hétköznapi és képzelt figurák

Javasolt óraszám: 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása.

A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében.

Kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok megformálása több figurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdíz, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, találttárgy, drót).

Tananyag, témák:

a színek hangulati és érzelmi hatása)

farsangi álarcok készítése

természeti formák és élőlények képéből alkotott portré (kollázs, grafika)

a képzelet virágai kollázzsal, papírkivágással, papírmozaik és origami technikával (színmódosítás, mintatervezés, szimmetria)

virágforma megszemélyesítése (Mese: A tulipánná változott királyfi)

adott témához (pl. állatmesék, virágmesék) könyvcímlap tervezése

mesebeli állatok, karikatúralények

Fogalmak: figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy

Vizuális kommunikáció

Témakör: Utazások

Javasolt óraszám:4

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapis és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, árnyék, építkezés, kerékpár, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.

Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.

Tananyag, témák:

hónapokat vagy évszakokat bemutató naptár tervezése csoportmunkában

felirat tervezése az évszakokat jellemző motívumokkal és színekkel

képzeletbeli utazás egy fantáziavárosba (pl. egy mese helyszíne, egy űrváros, egy álomkép városa stb.), vagy egy kincses szigetre

a város vagy a sziget útvonalának, házainak és járműveinek megtervezése

utazás a képzeletbeli lények birodalmába (kitalált lények kertje)

Fogalmak: változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés

Témakör: Vizuális hatáskeltés

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Egy valós vagy képzeletbeli dolog, pl. áru, esemény, közérdek, jelenség számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.

Tananyag, témák:

egyedi öltözékek tervezése, meghívó vagy plakát tervezése Divatbemutató címmel

a forma egyszerűsítése (stilizálás, jelalkotás)

az öltözékeken megjelenő jelek, emblémák, minták

z emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése
figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performansszal)

különböző korú emberekről készült fotók gyűjtése újságokból

a portrék jellemzése szavakkal, a portré ábrázolása a tulajdonságot kifejező színekkel és hangokkal

Fogalmak: gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj

Témakör: Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás.

Médiumok a mindennapi környezetben.

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.

Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték).

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).

Tananyag, témák:

adatgyűjtés az interneten egy híres történelmi személyről (szerepjáték: a gyűjtött adatok előadása az adott személy nevében, egyes szám első személyben, vagy páros játékkal: riporterként és riportalanyként)

kvízkérdések az internethasználatról

beszélgetés a különböző TV-műsortípusokról

a kedvenc műsor fő jellemzői

Fogalmak: média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám)

Témakör: A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és hallásállapotukra és beszédállapotukra való tekintettel a hangokra (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.

A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).

Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.

Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.

Tananyag, témák:

ráközelítés, nagyítás, részletek

meseillusztráció készítése: a főszereplő bemutatása három fázisban (egész alak, portré, kinagyított arcrészlet)

arcfestés (állatmaszkok és hangok), szerepjátékok

a mozgás, a gyorsaság, a sebesség érzékeltetésének eszközei a szobrokon, a festményeken és a filmekben

a ló mozgását szemléltető zootróp készítése

Fogalmak: animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang

Témakör: A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapiakban betöltött szerepéről, funkciójáról.

A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.

Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.

Tananyag, témák:

belépek a képbe (szerepjáték: riport készítése a festmény egyik szereplőjével)

tudósítás a Mákkirálynő lakodalmáról (Maria Kownacka: Mákkirálynő című meséje alapján)

közös képregény készítése, és a részletek közlése hírműsorként

a TV-reklámok jellemzői egy adott terméket reklámozó rövid jelenet írása és eljátszása

a reklámszlogen jelentősége, és lényege, egymondatos reklámszlogen írása

reklámplakát tervezése

médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témaköréről konkrét médiaszövegek alapján

hírműsorokhoz kapcsolódó szerepjáték: egy kedvenc mese feldolgozása hírként

a mese szereplőinek megszólaltatása riportalanyként

az álhírek és a pletyka

riport készítése egy farsangi jelmezbálon: a jelmezek megtervezése, jellemzése, az esemény leírása

Fogalmak: médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat

Témakör: Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat

Javasolt óraszám: 2

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül.

Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.

Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték).

Tananyag, témák:

flash-animációk az interneten (témacsoportok gyűjtése)

kedvenc animációs hős ábrázolása

flash-játék tervezése (történet és figura)

pozitív-negatív formákból álló memóriajáték tervezése

Fogalmak: személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék

Tárgy- és környezetkultúra

Témakör: Mikro- és makrotér

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, hasznájának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony). Tartalom, témák: épületek elemzése (alaprajz, tömeg, homlokzat).

Népi építészeti: néprajzi múzeumok tárgyi emlékei, a régi falusi ház belső terei,

Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa)

Tananyag, témák:

kirakatterv készítése (pl. játékbolt, virágüzlet, sportbolt, cukrászat)

az üzlet bejáratának és emblémájának megtervezése

Fogalmak: tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd

Témakör: Tárgyak és használatuk

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen

környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése.

Tananyag, témák:

régi korok tárgyai, népművészeti használati és dísz tárgyak, napjaink tárgyai

élet a faluban: régi falusi házak berendezési tárgyai (a tisztaszoba jellegzetes bútorai)

menyasszonyi láda tervezése

rekonstrukciós rajz, restaurálás: népművészeti minta kiegészítése rajzban

népi kerámiaedények díszítő motívumai

a régi tárgyak használati és jelképes funkciói (az anyag, a forma, a szín és a díszítés szerepe)

magyar koronázási jelvények.

tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalakítás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában

öltözetek és a viseletek kiegészítő kellékei régen és ma

a magyar népviseletek jellemzői

öltözet típusok

kedvenc öltözet jellemzése és rajza

divatrajzok és divatfotók nézegetése és elemzése

sportcipő, zokni, táskák, foltmintás hátizsák tervezése

divatkatalógus készítése

kézműves technikák (csomózott batikolással készült póló, gyöngyfűzéssel készült nyaklánc)

mintás textil tervezése (mintaritmus)

a szövésfajták (papírszövés)

csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára

virágmintás dominó és csomagolásának terve (forma- és színtervezés, forma- és szövegformátum)

Fogalmak: tárgyalás, tárgyaltervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stílus

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkorának és értelmi képességeinek megfelelő értelmezése.

Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása.

Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetészerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.

A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve.

A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetben belül: arckép, csendélet, tájkép).

Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkorának megfelelően.

Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás.

A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése.

Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása.

A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban.

A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése.

A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.

Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges

viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.

KÖRNYEZETISMERET

2-4. évfolyam

Általános célok és feladatok:

- A tantárgy célja, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését környezetük élő és élettelen világa iránt.
- Felkészítse a tanulókat a természeti világ elemi megismerésének lehetőségére, azaz fejlessze azokat a kompetenciákat, melyeknek birtokában a gyermekek képessé válnak a közvetlen lakóhelyi, majd tágabb környezet önálló megismerésére, elemi szintű értékelésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”, a természettudományos szaktantárgyak tanulására.
- Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas tényeket és képzeteket alakítson ki a közvetlenül, majd közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről.
- A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd - egyre táguló körben - távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásaival, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával.
- Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben és az időben, egyre nagyobb önállósággal szabályosan, balesetmentesen közlekedni. Hangsúlyos cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása s ezzel a személyes biztonság növelése.
- A tantárgy biztosítson a gyermek számára olyan tanulási lehetőséget, amely a felfedezés örömetől az irányított megfigyelésen keresztül juttatja el az ismeretekig.

- Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotás mind személyes, mind közös tevékeny tapasztalatszerzéssel készíttse elő.
- Kiemelt cél a tanulók egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását alapozó pozitív beállítódások és helyes életszokások, magatartásformák fejlesztése, annak elősegítése, hogy a tanulók elfogadó és segítőkész magatartással viszonyuljanak a környezetükben élő beteg, sérült, fogyatékos emberek iránt.
- A fejlesztés csak akkor hatékony, ha a gyermekek a természettudományos ismeretszerzés és feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton tanulnak. A természettudományos ismeretszerző módszerek, melyekre a tanulási tevékenységeknek épülni kell: a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, rendszerezés, következtetés, becslés, mérés, feltételezés, kísérletezés. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanítása, begyakorlása, alkalmazása segítse a tanulót a természeti környezet összefüggéseinek, kölcsönhatásainak megismerésében.
- A tanulás-tanítás folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd hazánk értékeinek megismertetésére törekedjünk.
- A tantárgy alapozza meg a gyermek tájékozódási ismereteit, erősítse a tájhoz való kötődését, irányítsa figyelmét a szülőföld szépségére.

Beszéd fogyatékos gyermekekre vonatkozó fejlesztési sajátosságok:

A környezetismeret tantárgyon belül is fontos a beszédészlelés és – megértés fejlesztése olyan sokoldalú perцепciós fejlesztésekkel, melynek során a kinezteziás, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.

Ahogy a gyermek értelme fejlődik, úgy válik benne egyre erősebbé az igény arra, hogy saját testét, illetve szűkebb-tágabb környezetét megismerje, annak egyes elemeit néven nevezze, és az ezekkel kapcsolatos kérdésekre választ találjon. A környezetismeret tantárgy célja, hogy a gyermek természetes kíváncsiságára építve előbb a szűk, később az egyre tágabb környezet dolgait, jelenségeit és történeteit megismerje, ezek megértéséhez támpontokat adjon, további megfigyelésekre ösztönözzön, és fenntartsa a magyarázatkeresés igényét. Környezetünk jelenségei összetettek, gyakran a tudomány számára is nehezen megfoghatóak. A környezetismeret tantárgynak nem célja, hogy ezeket mélyen, részleteiben magyarázza, illetve tudományos igénnyel modellezze. Ugyanakkor ragaszkodnia kell ahhoz, hogy a bonyolultnak tűnő témákat is – egyszerű modellek segítségével, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módon – értelmezze. Ezek továbbfejlesztése a felsőbb évfolyamok munkája. A környezetismeret tantárgy keretében az ezzel kapcsolatos gondolati sémák kialakítása és a nyitott megfigyeléshez, kutakodáshoz szükséges érzelmi háttér biztosítása a cél. Fontos érzékelteni a megfigyelő szerepét, mint ahogy azt is,

hogy a környezet folyamatai megmagyarázhatók, és a feltett kérdésektől és az előzetes tudástól függően egyre részletesebben érthetők meg.

A környezetismeret tantárgy feladata a tanulók önkifejezési igényének, képességének fejlesztése, a szóbeli és írásbeli szövegalkotó képességük fejlesztése, aktív és passzív szókincsük gazdagítása. Meg kell ismertetni a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival (könyv- és könyvtárhasználat).

Fejlesztési feladatok és óraszámok

2. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 36 óra

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Tájékozódás az iskolában és környékén	8
Anyagok körülöttünk	8
Mi kerül az asztalra?	8
Élőlények közösségei	8
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismételésre szánt órakeret	4
Összes óraszám:	36

Témakör: Tájékozódás az iskolában és környékén

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Megbecsülés

kialakítása az iskolai személyzet munkája iránt. Léptékek felismerése, becslés és mérés alkalmazása.

Fejlesztési követelmények:

Alaprajz készítése az osztályteremről, vázlat az iskoláról.

Útvonalrajzok készítése a lakhely és az iskola között. Egy-egy konkrét példa összehasonlítása.

Becslés és mérés alkalmazása.

Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén.

A környék földfelszíni formakincseinek megnevezése. Felszínformák és felszíni vizek felismerése, modellezése.

Az energiatakarékosság lehetséges megvalósítási módjainak keresése az iskolán belül.

Alaprajz készítése a lakásról, szobáról.

Az iskola és a háztartás összehasonlítása (léptékkülönbség felismerése).

Előnyök és hátrányok mérlegelése annak mentén, érdemes-e az iskolába gépkocsival jönni.

Az állagmegőrzés, takarítás, karbantartás és a felelős használat jelentőségének felismerése.

Kapcsolat felismerése a használat intenzitása, a kopás, állagromlás és a karbantartási feladatok szükségessége, gyakorisága között.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan jutunk el az iskolába? Mitől működik az épület?

Ismeretek:

Hosszmértékek (m, dm, cm).

A fő világtájak megnevezése, elhelyezése.

A földfelszín formakincsének elemei (hegy, völgy, domb, síkság, folyó, patak).

Hogyan jutunk el az iskolába? A helyi közlekedés.

Alaprajz, vázlatrajz.

Hogyan működik az épület?

Fűtőberendezések, világítás, szellőztetés, étkező-, raktár- és kiszolgálóhelyiségek szerepe az iskolában. A fűtés lehetséges módjai.

Energiaforrások a háztartásban. A készülékek energiatakarékos üzemeltetésének módjai.

A közlekedés és az energiatakarékosság.

Hogyan óvjuk az iskola épületét és berendezési tárgyait? Az épületek karbantartásával, állagmegőrzésével kapcsolatos legfontosabb munkák az iskolában és otthon.

Fogalmak: alaprajz, lépték, energiatakarékosság, felelősség

Témakör: Anyagok körülöttünk

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az állandóság és változás szempontjából a halmazállapot-változások értelmezése, a tömeg- és űrmértékek használata. A felépítés és működés kapcsolatában a víz, mint oldószer alkalmazása. Ok-okozati kapcsolatok feltárása napi gyakorlataink és az anyagi átalakulások jellemzői között.

Fejlesztési követelmények:

Különböző köznapi anyagok összehasonlítása halmazállapotuk szerint. Köznapi folyadékok és szilárd anyagok tulajdonságainak vizsgálata tapintással, vizuálisan, szaglással, kézzel történő erőfelfejtéssel stb.) A tapasztalatok megfogalmazása szóban. A környezetünkben előforduló kristályos anyagok csoportosítása (például: kvarc – az üveget karcolja, kalcit – az üveget nem karcolja és körömmel sem karcolható, gipsz – körömmel karcolható). Példák keresése kristályokra (ásványok). Annak magyarázata, miért praktikusabb a folyadékok térfogatát és a szilárd anyagok tömegét megadni.

Tömeg- és űrmértékek leolvasása (élelmiszeripari termékekről, illetve mérőeszközökről), kapcsolat keresése a deciliter és liter, illetve a gramm/dekagramm, valamint a dekagramm/kilogramm között.

Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznap alkalmazásai között (például hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Tömeg- és térfogatmérés víz fagyasztása és olvadása során. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a háztartásban és a természetben.

Különböző anyagok viselkedésének megfigyelése vízben. Oldatok készítése. Az anyagok csoportosítása vízben való oldhatóság szerint. A meleg és hideg vízben való oldódás összehasonlítása.

Folyadékok és a levegő hőmérsékletének mérése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Önthető-e a szén, a mák, a liszt? Csak a folyadékok önthetők?

Ismeretek:

Halmazállapotok: a légnemű anyagok (gázok) kitöltik a rendelkezésre álló teret; a folyadékok térfogata változatlan, de felveszik az edény alakját; a szilárd anyagok megtartják formájukat. Az önthetőség nem jelenti ön magában azt, hogy egy anyag folyékony halmazállapotú.

Környezetünk legkeményebb anyagai a kristályok: ilyenek a drágakövek, a gyémánt.

Miért mérik kilóra a krumplit, dekára a mákot, literre a tejet? Térfogat- és tömegmérés, mértékegységek (deciliter, liter, dekagramm, kilogramm).

Hogyan változik a víz halmazállapota hűtés és melegítés hatására? A víz halmazállapot-változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás), ezek kapcsolata a hőmérséklet változásával.

Mi a különbség az oldódás és az olvadás között?

Miért tesznek a friss zúzóadásra jeget?

Miért esik jól nyáron a fagy?

Megrepsztheti-e a víz a sziklát?

Oldat. Vízben való oldhatóság.

A melegítés és hűtés a mindennapokban.

Fogalmak: halmazállapot, halmazállapot-változás, térfogatmérés, tömegmérés, oldódás

Témakör: Mi kerül az asztalra?

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az ember megismerése és egészsége szempontjából az egészségtudatos táplálkozási szokások kialakítása, minőségi és mennyiségi szempontok figyelembevételével. Az ételkészítés-higiénia jelentőségének felismerése. Törekvés kialakítása az egészség megőrzésére. Annak felismerése, hogy számos szokásnak biológiai alapja, magyarázata van.

Fejlesztési követelmények:

A rendszeres, nyugodt táplálkozás szerepének felismerése.

Ételkészítésként csoportosítása energiatartalmuk (magas, alacsony), illetve tápanyagtartalmuk alapján.

Példákon keresztül a helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok felismerése, csoportosítása.

A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat felismerése. Az étkezéssel kapcsolatos szokások gyűjtése, elemzése. Az étkezéssel kapcsolatos szokások (például nyugodt környezet, folyadékfogyasztás, levesek) biológiai hátterének felismerése. A helyes étkezési szokások megismerése, betartása, gyakorlása. A gyorsétkezés előnyeinek és hátrányainak összegyűjtése, mérlegelése.

Egy hagyományos helyi étel elkészítésén keresztül a főzési folyamat lépéseinek értelmezése. Az ételek tárolásával kapcsolatos alapvető szabályok megismerése és betartása.

Ételek csoportosítása aszerint, hogy mennyire romlandóak.

Javaslat készítése: mit vigyünk magunkkal hosszabb utazásra, rövidebb kirándulásra télen, nyáron stb.

Az ételmérgezés tüneteinek felismerése, a veszélyeinek megértése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért leszünk éhesek? Miért fontos a rendszeres étkezés?

Ismeretek:

Az éhség mint a szervezet jelzése: energiára, tápanyagra van szükségünk.

A leggyakoribb élelmiszerek energiatartalma (alacsony, magas), a tápanyagok fajtái (fehérje, zsír, szénhidrát).

Táplálékpiramis. Milyen élelmiszerekből érdemes csak mértékkel fogyasztani?

Az ideális testsúly jelentősége: elhízás, alultápláltság veszélyei, példa hiánybetegsége: a skorbut.

Szent-Györgyi Albert úttörő szerepe a C-vitamin előállításában.

Mit kell tenned, hogy fogaid egészségesek legyenek?

Az étkezések típusai, a helyes táplálkozás, a terített asztal, az evőeszközök használata, a folyadékbevitel, a kézmosás és az ülve étkezés, az alapos rágás és az étkezés utáni fogmosás szerepe.

Melyek a nyugodt étkezés körülményei?

Az emésztéshez nyugalomra van szüksége a szervezetnek.

A víz a legegészségesebb italunk, mely a szervezet számára nélkülözhetetlen.

Alapvető konyhai műveletek: aprítás, melegítés, hűtés, fagyasztás, szárítás, forralás.

Mit kezdhetünk a maradék étellel? A konyhai higiénés szabályok. A maradék étellel kapcsolatos higiénés szabályok.

Az ételmérgezés okai és következményei.

Mit érdemes csomagolni egy egész napos kirándulásra?

Fogalmak: egészségtudatos magatartás, élelmiszer-higiéné, táplálkozási piramis, étkezési szabály

Témakör: Élőlények közösségei

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. A természetvédelem jelentőségének felismerése.

Fejlesztési követelmények:

Egy, az iskola környezetében található jellegzetes életközösség megfigyelése, jellemzése.

Természetes életközösség megfigyelése, állapotának leírása, a változások követése, bemutatása és megbeszélése.

Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása (sokféleség, változatosság – mintázatok – alapján).

Az életközösségek összetettségének felismerése.

Annak magyarázata, miért bonyolult feladat az állatok megfelelő állatkerti tartása.

Az élővilág sokféleségének tisztelete.

Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok felismerése.

Állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő).

Egyed, csoport és életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben.

A természetvédelem jelentőségének felismerése,

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Élhetne-e róka a kertben? Tarthatnánk-e oroszlánt hobbiállatként?

Ismeretek:

Életközösség: mesterséges és természetes életközösség.

Életfeltételek, egyes állat- és növényfajok igényei.

Élőhely. Veszélyeztetett fajok.

Táplálkozási kölcsönhatások: ragadozás, növényevés.

Összefüggés az élőlények energiaszükséglete és életmódja között.

Fogalmak: életfeltétel, környezeti igény, természetvédelem, sokféleség, életközösség, táplálkozási kapcsolat

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

Az emberi test, nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése.

Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása.

Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása.

Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése.

Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén.

Az évszakai és napszakai változások felismerése és kapcsolása életmódbeli szokásokhoz.

Az időjárás elemeinek ismerete, az ezzel kapcsolatos piktogramok értelmezése; az időjáráshoz illő szokások.

Használati tárgyak és gyakori, a közvetlen környezetben előforduló anyagok csoportosítása tulajdonságaik szerint, kapcsolat felismerése az anyagi tulajdonságok és a felhasználás között.

Mesterséges és természetes anyagok megkülönböztetése.

A halmazállapotok felismerése.

Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése.

Az eredmények megfogalmazása tanítói segítséggel és ábrázolása.

Ok-okozati összefüggések keresésének igénye.

3-4. évfolyam

Ebben a képzési szakaszban – az életkori sajátosságokhoz illeszkedve – tágul a megismerendő környezet: az iskola világából kitekintünk a felnőttek világa felé, miközben a szűkebb környezetből a tágabb környezetbe lépünk. Ennek kapcsán egy-egy jelenséggel kapcsolatos múltbeli elképzelések és modern magyarázatok, régi és mai alkalmazások vizsgálatára és értelmezésére is alkalom nyílik.

A 3–4. évfolyamon az egyszerűbb vizsgálatok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a módszeresebb megfigyelések. A rácsodálkozástól a tapasztalatok mind szabatosabb megfogalmazásáig jutunk el: innen vezet majd az út azok rögzítéséig, rendszerezéséig és a

természethez intézett kérdéseknek megfelelő kísérletek megtervezéséig a magasabb évfolyamokban. Mindez megalapozza az igényt az információkeresésre, az önálló munkavégzésre.

Az emberi test működésével kapcsolatban a leíró megfigyelésen túllépve egyre fontosabbá válik az ok-okozati összefüggések feltárása. Emellett a divattal, szokásokkal kapcsolatos kritikus állásfoglalás, a tudás alkalmazásának igénye, az érvek és ellenérvek keresése és összevetése is fontos szerepet kap. Mindez a természettudományos műveltség megalapozásához elengedhetetlen. Az élő és élettelen természeti jelenségek rendszerbe foglalásán, a kölcsönhatások feltárásán keresztül a megértés igényére helyezünk hangsúlyt.

Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése. Az egyes foglalkozások, szakmák megismerésén keresztül azok tisztelete, a munka értékének megbecsülése, a kezdeményezőkézség és a segítő magatartás (önkéntesség) fejlesztése jelenik meg kiemelt nevelési célként. A visszatérő témák lehetőséget adnak az ismeretek elmélyítésére, miközben a tanulók megtapasztalhatják, hogy a már elsajátított ismeretek, készségek, a már megszerzett tudás (legyen az még egyelőre bármilyen töredékes vagy esetleges is) hasznosíthatók az újabb ismeretek megszerzésekor. A közvetlen környezetben, a mindennapi életben megtapasztalható jelenségekből kiinduló, a problémák megértését célzó tanulás a természettudományos gondolkodás fejlődése mellett segíti az egyéni tanulási stílus kialakítását is. Ezzel alapozzuk meg az igényt a tudás folyamatos bővítésére, a tudomány fejlődésének követésére, a környezeti jelenségek megfigyelésére, a magyarázatok megtalálására. Az önálló és kritikus információszerzés a természettudományos műveltség megalapozásának kulcseleme, de jelentős szerepe van a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, illetve az állampolgárságra, demokráciára való nevelésben is. A megvalósítást változatos tevékenységek: projektmunka, az érveken, tényeken alapuló vita, a különböző kollaboratív feladatok, szerepjátékok stb. segíthetik. Érdekes az írott információk mellett a különböző multimédiás és infokommunikációs források adta lehetőségeket is kihasználni. Ez a korosztály a képi információkra különösen fogékony, és képek segítségével igen hatékonyan fejezi ki magát. Erre építve nemcsak a hatékony, önálló tanuláshoz, hanem az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez is hozzájárulhatunk. A tantárgyi tartalmak és az aktív, problémaalapú tanulás módszerének alkalmazása jelentős szerepet játszanak a testi-lelki egészség alakulásában, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztésében, a hatékony, önálló tanulás különböző technikáinak megismerésében és gyakorlásában. A lakóhely és az ország főbb nevezetességeinek megismerése és bemutatása, egy választott nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerésének kapcsán fejlődik az azonosságtudat, valamint a hazához és a lakóhelyhez való kötődés, a tudománytörténeti elemek pedig a tudomány és technika fejlődésének felismerését, az egyes találmányoknak az emberiség fejlődésében betöltött szerepének értékelését segítik elő. A jeles napokkal kapcsolatos szokásoknak a természet változásával való összekapcsolása hozzájárul annak megértéséhez, hogy hagyományaink segítenek a természettel való kapcsolat újrafelfedezésében, megélésében és egyúttal életünket is strukturálják.

3. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 36 óra

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Mennyi időnk van?	7
Megtart, ha megtartod	7
Az a szép, akinek a szeme kék?	5
Merre megy a hajó?	6
Egészség és betegség	7
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	4
Összes óraszám:	36

Témakör: Mennyi időnk van?

Javasolt óraszám: 7

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése. A felépítés és működés, illetve a környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap és a Hold kapcsolatának felismertetése. A tudomány és technika fejlődésének felismertetése példák alapján, a találmányok jelentőségének meglátása a távcső példáján.

Fejlesztési követelmények:

Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése.

Időmérő eszközök csoportosítása (pontosság, használhatóság, esztétikum szerint).

Az idő múlása jeleinek felismerése, szóbeli leírása az emberi egyedfejlődés egyes szakaszaiban.

A születéssel, gyermekvárással, az elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése.

A Föld mozgásáról (forgás, Nap körüli keringés) elképzelés kialakítása modell alapján.

Annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal, illetve éjszaka. Az időzónák megsejtése. Kapcsolat keresése a naptár elemei és a Föld mozgásai között.

Képek keresése, közös bemutató készítése: az égitestek szépségének meglátása.

Az egyes holdfázisok rajzolása, elhelyezése a naptárban, a ciklikus ritmus felismerése.

Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak.

A távcső működésének vizsgálata. Annak megértése konkrét példák alapján, miért jelentett a távcső felfedezése hatalmas mérföldkövet a tudomány fejlődésében.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Hogyan mérték az időt régen, és hogyan mérhetjük most?

Az idő mérése, az időmérés alkalmi és szabványegységei.

Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban.

Emberi életszakaszok. Születés és halál.

Miért épp 24 órából áll egy nap? A Föld mozgásai. Hányszor láthatod a teliholdat egy hónapban?

Föld, Nap, Hold, holdfázisok képének megismerése.

Miért van szükségünk távcsőre? A távcső, mint a távoli objektumok megfigyelésének eszköze.

Fogalmak: időmérés, égitest, naptár

Témakör: Megtart, ha megtartod

Javasolt óraszám: 7

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A hagyományos életmód és a helyi tudás jelentőségének megláttatása a környezet és fenntarthatósághoz kötődően. A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése. Az ember-természet kapcsolat, mint rendszer

értelmezése konkrét példán keresztül. A tapasztalati tudás értékelése. A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismertetése.

Fejlesztési követelmények:

Kalendárium készítése, jeles napok és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével.

Példák keresése arra, hogyan látták el az ártéri gazdálkodásból élők táplálékigényüket (növények, tenyésztett állatok, halászat, vadászat), hogyan készítették és tartósították ételeiket, milyen használati tárgyakat és milyen nyersanyagokból készítettek, hogyan ügyeltek arra, hogy a megújuló természet hosszú távon is biztosítsa igényeiket.

Egy-két anyag feldolgozásának kipróbálása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövénytárolás).

Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a legmegfelelőbb megoldásokat.

A körütekintő emberi beavatkozás jelentőségének felismerése.

A vízvédő szerepének belátása.

Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értéktől munkájának megértése.

A természetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatának felismerése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony.)

Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival.

A lakóhely hagyományai. Mire jók a hagyományok? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől?

A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása az ártéri fokgazdálkodás példáján.

Haszonállatok: mézelő méh, szürkemarha, mangalica, racka.

Haszonnövények: alma, meggy, szőlő. Vadon élő állatok: kárász, csuka, nemes kócsag, fehér gólya.

Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta.

Mely építőanyagokat használták régebben, és melyeket napjainkban? Mi a magyarázat a különbségekre?

A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete.

Miért fontos a természetvédelem?

A folyószabályozás hatása és a vizek védelme.

Fogalmak: fenntarthatóság, fokgazdálkodás, természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly

Témakör: Az a szép, akinek a szeme kék?

Javasolt óraszám: 5

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Példákon keresztül az öröklődés szerepének a felismertetése. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.

Fejlesztési követelmények:

Példák, illusztrációk gyűjtése különböző korok, kultúrák szépségideáljaira. Annak felismerése, hogy nem minden szépségideál vagy divat hat előnyösen egészségünkre, egyes szokások pedig kifejezetten egészségkárosítóak (tűsarkú cipők, fűző stb.).

Az emberek közötti testi különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Példák alapján az öröklött tulajdonság megértése, tulajdonságok csoportosítása.

A helyes és rendszeres testápolási szokások megismerése, gyakorlása.

Annak felismerése, hogy a divat nem mindig az egészséges testápolási szokásokat közvetíti, gyakran felesleges vagy káros szokásokat is erőltethet.

Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről. Fogyatékkal élők elfogadása, segítése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Mitől látunk valakit szépnek? Csak a szupermodellek lehetnek szépek?

Emberábrázolás a művészetben. Szépségideálok.

Mi a magyarázata a családtagok közötti hasonlóságoknak? Külső és belső tulajdonságok. Szerzett és öröklött tulajdonságok.

Melyek az ápoltság ismérvei? Az ápoltság külső szebbé tesz: a testápolás módjai (tisztálkodás, haj, körmök, bőr, fogak ápolása).

A divat és a testápolás kapcsolata.

Miben szorulhatnak segítségre a mozgáskorlátozott emberek?

Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.

Fogalmak: testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés

Témakör: Merre megy a hajó?

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az anyag, energia, információ szempontjából a mágnesesség szerepének felismerése és kölcsönhatásként való értelmezése; hang- és fényjelenségek tanulmányozása. Az állandóság és változás megfigyelése közös vizsgálatok értelmezésén keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.

Fejlesztési követelmények:

Példák keresése az állatok tájékozódására. A Göncölszekér csillagkép felismerése. Rajz készítése szabadon választott csillagképről, a csillagkép nevével kapcsolatos gyűjtőmunka végzése.

Vizsgálatok a mágnességgel kapcsolatban (vonzás, taszítás, a kölcsönösség felismerése). Az iránytű működésének értelmezése. Annak megértése, miért jelentett az iránytű feltalálása hatalmas segítséget a hajósoknak.

Konkrét jelenségek (rezgő húrok, megütött vizespohár, rezgő vonalzó stb.) vizsgálatán keresztül annak megtapasztalása, hogy a hangot a levegő rezgésén keresztül érzékeljük.

Fénytörés és -szóródás vizsgálatán keresztül annak felismerése, hogy a fehér fény különböző színek keveréke.

Példák gyűjtése környezetünkben keverékekre és oldatokra.

A sós víz fagyásának vizsgálatán keresztül annak meglátása, miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz.

A vízkörforgalom egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése.

A víztakarékosság, az édesvíz-készlet védelme fontosságának felismerése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Hogyan talál vissza tavasszal a fecske az ősszel elhagyott fészkére?

Tájékozódás csillagképek alapján. A Göncölszekér legendája.

Hogyan tájékozódtak a hajósok régen és most?

Tájékozódás iránytűvel: a Föld mágneses tere, a mágneses vonzás, taszítás.

Van-e hang a Holdon?

Miért színes a szivárvány?

Példák hang- és fényjelenségekre.

Keverékek és oldatok.

Miért fagy be nehezen a tenger? Miért úszik a jégtömb a vízen?

Megfordítható (fagyás-olvasdás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés).

Miért lehet szomjan halni a tengeren? Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez képest.

Körfolyamat: a víz körforgalma a természetben

Fogalmak: tájékozódás, kölcsönhatás, vízkörforgás

Témakör: Egészség és betegség

Javasolt óraszám: 7

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségtünetek felismerésének képessége és a kezdeményezőkézség fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése.

Fejlesztési követelmények:

Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása.

Példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre, az időjáráshoz alkalmazkodó öltözködésre, az egészséges és a kevésbé egészséges élelmiszerekre.

A betegségtünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül.

A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása.

A lázmérők használata.

A gyógyítók munkájának elismerése, tisztelete.

Az egyes egészségügyi intézmények használatának megismerése.

A megelőzés szerepének felismerése.

A mentők munkájának értékelése, tisztelete.

Teendők, segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Miért betegszünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket?

Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség).

Milyen jelei lehetnek annak, hogy betegek vagyunk? A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei.

A testhőmérséklet, láz mérése. A betegség okai: fertőzés, örökletes betegség, életmód.

Mitől függ a gyógyulás? A gyógyítás.

A körzeti orvos és a kórház feladatai.

A gyógyszerertár.

Miért van szükség védőoltásokra? A védőoltások szerepe.

Mi a teendő baleset esetén? Baleset: megelőzés, segélykérés, a mentők értesítése.

A mentők munkája

Fogalmak: egészségmagatartás, betegség, gyógyítás, baleset, fogyatéék

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén

A tanuló értelmi képességének, beszédállapotának megfelelő mértékben

ismeri és alkalmazza az egészséges életmód alapvető elemeit az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére;

az életkorának megfelelően, a helyzethez illően felelősen viselkedik segítségnyújtást igénylő helyzetekben;

tanári segítséggel képes a hosszúság és az idő mérésére, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésére;

tanári iránymutatással képes adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására; törekszik a fenntartható életmód jelentőségének magyarázatára konkrét példán keresztül;

tanári segítséggel értelmezi a hagyományok szerepét a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében; törekszik az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatására, az élőlények csoportosítására tetszőleges és adott szempontsor szerint;

segítséggel képes egy természetes életközösséget bemutatni; képes az informatikai és kommunikációs eszközök irányított használatára az információkeresésben és a problémák megoldásában.

4. évfolyam

Heti óraszám: 2 óra

Éves óraszám: 72 óra

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	
Tájékozódás a tágabb térben	14
Miért érdemes takarékoskodni?	12
Önismeret és viselkedés	14
Vágtat, mint a paripa	12
Kertben, mezőn	14
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismételésre szánt órakeret	6
Összes óraszám:	72

Témakör: Tájékozódás a tágabb térben

Javasolt óraszám: 14

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül. A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel és hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.

Fejlesztési követelmények:

A felszíni formák megfigyelése terepasztalon, maketten vagy saját készítésű modellen (például homokasztalon) és összevetése térképpel, földgömbbel. A település és közvetlen környezete felszíni formakincseinek összekötése a modellezett formákkal.

A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben.

Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megnevezése, a szomszédos országok felsorolása.

Tájékozódás a földgömbön és a térképen.

A lakóhely elhelyezése az infrastruktúra rendszerében. Konkrét példák besorolása.

A nagy tájegységek felismerése Magyarország térképén.

Irányok, távolságok leolvasása.

Egy tájegységgel kapcsolatban kutatómunka elvégzése: képek, történetek keresése.

Térképmásolás. Saját település megtalálása Magyarország térképén.

Néhány jellegzetes magyar nevezetesség megismerése képeken, multimédián keresztül.

Közös bemutató készítése a lakóhely kulturális és természeti értékeiről.

A természeti és mesterséges fogalompár alkalmazása a lakóhely értékeinek leírásában.

Utazás tervezése a lakóhely és valamely nevezetes helység között, térkép segítségével: úticél megtalálása, közbelső állomások felsorolása, látnivalók felsorolása, a távolság és időtartam becslése.

A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásainak elemzése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Mi a különbség a sík-, a domb- és a hegyvidék között?

A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombság, alföld, óceán, tenger, tó, folyó, folyó, patak).

Hány szomszédos ország határolja hazánkat? Magyarország helyzete: államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak, szomszédos országaink.

Hol találjuk Magyarországot a Földbolygón és lakóhelyünket Magyarországon?

Magyarország elhelyezése: Földbolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence.

Miben különbözik a nagyváros és a falu egymástól?

A települések infrastruktúra rendszere: nagyváros, város, falu, tanya.

Külváros, kertváros, belváros.

Vonzáskörzet.

Melyik tájegységen helyezkedik el településed?

Magyarország nagy tájegységei.

Melyek lakóhelyed nevezetességei?

Lakóhelyünk, lakókörnyezetünk és hazánk néhány főbb természeti és kulturális nevezetessége. A lakóhely történetének néhány fontosabb eseménye és természeti környezete. Hogyan tervezhetünk meg egy utazást?

Közlekedési eszközök. Tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.

Fogalmak: rész-egész viszony, távolságbecslés, térkép, Magyarország, település, közlekedési eszköz, tömegközlekedés

Témakör: Miért érdemes takarékoskodni?

Javasolt óraszám: 12

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.

Fejlesztési követelmények:

Megfigyelések, vizsgálatok a hő terjedésével kapcsolatosan.

Energiatakarékosság a hétköznapi életben – információk, tapasztalatok gyűjtése. A megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése konkrét példák alapján.

Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése.

Ismerkedés a papír történetével, merített papír készítése. A papírgyártás és papírkészítés példáján a házi és ipari előállítás különbségeinek megfigyelése.

A szelektív gyűjtés és a tudatos fogyasztói magatartás szerepének felismerése az újrahasznosítás kapcsán, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján.

Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló).

Múzeumlátogatás után a szerzett tapasztalatokról beszámoló szóbeli vagy írásbeli, vagy rajzos formában előre megadott vagy választott szempont alapján.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések, ha készenléti üzemmódban vannak? Mi a különbség a hagyományos és az energiatakarékos izzók között?

A hőátadás. A háztartási gépek, eszközök és készülékek energiatakarékossága. Az elektromos készülékek üzemeltetése a hőtermelés miatt veszteséggel is jár.

Milyen előnyökkel jár a víz, a szél és a napenergia hasznosítása? A megújuló és nem megújuló energiaforrások.

Mire jó a papír? Készíthetünk-e otthon is papírt? A papír szerepe mindennapi életünkben.

Miért fontos a papírgyűjtés? A papírgyártás: az ipari gyártás vázlata (a termék előállítása: nyersanyag, termék, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat).

Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból.

Mi az oka annak, hogy a különféle dolgokhoz (pl.: élelmiszerek, háztartási készülékek, tüzelőanyagok, stb.) más-más csomagolóanyagokat használnak?

A papír, mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.

Fogalmak: papírgyártás, újrahasznosítás, energiaforrás, energiatakarékosság

Témakör: Önismeret és viselkedés

Javasolt óraszám: 14

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önismeret és az önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval. A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.

Fejlesztési követelmények:

A kutya magatartásán keresztül példák vizsgálata az állati kommunikációra. Hasonlóságok és különbségek keresése az állati és emberi kommunikáció között.

Filmrészletek, fotók segítségével az emberi kommunikáció elemeinek vizsgálata, a mimika és a testtartás szerepének elemzése egy-egy példán. Szerepjáték során a megállapítások kipróbálása, ellenőrzése.

Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben. Helyzetgyakorlatok elemzése. Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése.

Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Igaz-e, hogy „ugatós kutya nem harap”?

Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között?

Kommunikáció az állatvilágban: a kutya tájékozódása, területvédő és behódoló magatartása.

Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből? Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd.

Mosoly, fintor, bólintás, hunyorítás, testtartás szerepe.

Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket?

Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben.

Példák a helytelen és helyes viselkedésre. Együttélés a családban.

Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat? Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.

Fogalmak: kommunikáció, metakommunikáció, együttélés

Témakör: Vágtat, mint a paripa

Javasolt óraszám: 12

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgásszervrendszer működésének alapvető megértetése. A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján.

Fejlesztési követelmények:

Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérleteken keresztül: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából, a változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya).

Példák gyűjtése mozgással kapcsolatos rekordokra.

A rendszeres testmozgás jelentőségének felismerése. Esettanulmányok, példák feldolgozása arról, hogy a rendszeres testmozgás hogyan fejleszti az akaratot, állóképességet, ügyességet.

A bemelegítés fontosságának, az edzőmunka során a fokozatosság elvének belátása.

Lehetőségek keresése a lakóhelyen a rendszeres testmozgás gyakorlására.

A kapcsolat felismerése a ló testfelépítése és életmódja, illetve természetes környezete között. Annak magyarázata, miért elterjedt haszonállat a ló: példák keresése a ló és az ember kapcsolatára. A ló mozgásának megfigyelése és a különböző mozgásformáinak összehasonlítása.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

Hogyan változik a vasúti kocsik mozgása, ha egy mozgó kocsi egy állónak ütközik?

A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés).

Kiből lesz jó rövidtávfutó? És jó hosszútávfutó?

A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság, gyorsaság, ügyesség.

Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat? Az edzés és a bemelegítés.

A testalkatnak, testi adottságoknak megfelelő mozgásformák. A tánc, mint mozgás.

A mozgás, mint aktív pihenési forma.

A mozgásszegény életmód veszélyei.

Miért vágat sebesen a paripa? A ló leírása: testfelépítés, életmód, alkalmazkodás a környezethez.

A ló mozgása: ügetés, poroszkálás, vágta.

Fogalmak: mozgásszerv, mozgásforma

Témakör: Kertben, mezőn

Javasolt óraszám: 14

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.

Fejlesztési követelmények:

Látogatás a piacon, a tanyán vagy a kertben.

Életközösség megfigyelése. Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhely élőlényének csoportosítása (gomba, növény, állat, zöldség, gyümölcs).

Az idényzöldségek, idénygyümölcsök felismerése, csoportosítása aszerint, hogy mely ehető növényi részt fogyasztjuk. Példák keresése magra, termésre. Naptár készítése az idényzöldségekről és idénygyümölcsökről.

Növény fejlődésének megfigyelése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, mely életszakaszban voltak.

Példaállatok csoportosítása a tanult csoportok szerint (háziállat, haszonállat, vadon élő állat, illetve ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).

Néhány jellegzetes állatnyom tanulmányozása, lerajzolása. Életnyomok gyűjtése a terepi látogatás során. Állatnyomok megismerése.

Lebomlás vizsgálata. A komposztálás szerepének felismerése. Szerves hulladékok csoportosítása a komposztálhatóság szerint.

Példák gyűjtése kenyérfajtákra, összehasonlításuk különböző szempontok szerint. A kenyérsütés példáján a természet tiszteletének felismerése a hagyományos életmód egyszerű cselekvéseiben.

Gyakorlati alkalmazások, ismeretek:

A Nap, mint energiaforrás. A napsugárzás hatása az élővilágra.

Mit érdemes venni a piacon? Gombák, növények, állatok. Zöldségek, gyümölcsök.

Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés?

A növény részei (gyökér, szár, levél, virág, termés). A mag.

Ehető növényi részek.

Mitől növekszik a növény? Életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés.

Mi a jelent a kifejezés: haszonállat, háziállat, kedvtelésből tartott állat?

Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacsa), hazai vadon élő állatok (rókalepke, májusi cserebogár, kárász, csuka, seregély, feketeterítő, mezei pocok, őz, róka).

Szaporodás: pete, tojás, elevenesülő.

Mely anyagokat lehet komposztálni? Lebomlás, komposztálás, rothadás.

Hogyan kerül a kenyér az asztalra? Kenyérsütés: búza, liszt és kenyér példáján a nyersanyag, termék, késztermék fogalma, a rostálás, a szítálás, az őrlés, a kelesztés és a dagasztás folyamata, az üzletekben kapható kenyerek és az adalékok szerepe, kenyérsütés házilag, kapcsolódás az új kenyér ünnepéhez, a kenyérről kapcsolatos hagyományok.

Fogalmak: életközösség, növényi szerv, életciklus, napenergia, kenyérsütés

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

A tanuló értelmi képességének, beszédállapotának megfelelő mértékben

ismeri és alkalmazza az egészséges életmód alapvető elemeit az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére,

az életkorának megfelelően, a helyzethez illően felelősen viselkedik segítségnyújtást igénylő helyzetekben;

törekszik a hosszúság és az idő mérésére, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésére;

képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására;

törekszik a fenntartható életmód jelentőségének magyarázatára konkrét példán keresztül;

tanári segítséggel értelmezi a hagyományok szerepét a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében;

törekszik az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatására, az élőlények csoportosítására tetszőleges és adott szempontsor szerint;

törekszik egy természetes életközösséget bemutatni;

törekszik egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezésére, ismeri az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartást;

törekszik Magyarország elhelyezésére a földrajzi térben, ismeri néhány fő kulturális és természeti értékét;

törekszik az informatikai és kommunikációs eszközök irányított használatára az információkeresésben és a problémák megoldásában

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A technika tantárgy tanításának célja a természeti és a közvetlen technikai környezetünk megismertetése, a beszédfigyelmű tanulók anyanyelvének fejlesztése speciális módszereken keresztül. E tantárgy segítse elő a sajátos nevelési igényű gyermek beszédigényének felkeltését, alkalmazását, a tanulók anyanyelvi és manuális készségeinek fejlesztését.

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotómunkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kez ügyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését.

Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik.

Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során. A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat.

A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják.

A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik.

A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. A

kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt.

Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén. Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdemenyezőképesség és a feladatvégzésre vállalkozás” fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását

Óraterv I.-IV. évfolyam

Évfolyam	I./1.	I/2.	II.	III.	IV.
Éves óraszám	36	36	36	36	36
Heti óraszám	1	1	1	1	1

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám 1/1.	óraszám 1/2.	óraszám 2.	óraszám 3.	óraszám 4.
Család, otthon, háztartás, ételkészítés	18	8	8	8	8
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	18	17	17	16	16
Közlekedés	0	5	5	6	6

Közösségi szerepek	0	6	6	6	6
Összes óraszám:	36	36	36	36	35

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Fejlesztési feladatok és óraszámok

Előkészítő 1. osztály

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Témakör: Család, otthon, háztartás, ételkészítés

Javasolt óraszám: 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Élet a családban: Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családdal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.

Biztonságos otthon: Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: elektromosság, gyúlékony vegyszerek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.

Családi időbeosztás: Tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.

Tisztaság és rend: Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószer és eszköz használata. Takarékoság energiával, vízzel.

Táplálkozás: Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcsal, szendvics készítése.

Testápolás: Higiéné. Kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás eszközei és anyagai.

Célszerű öltözködés: A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés.

Növényápolás, állatgondozás Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbiallatok gondozása, felelős állattartás.

Fogalmak: család, családtag, lakhely, családi ház, lakás, otthon, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék

Témakör: Tárgyi kultúra, technológiák, termelés

Javasolt óraszám: 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítségével. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kézügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások alakítása. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az anyagok: Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.

Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálak anyagok, textilek alakítása: Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással.

Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással, gyűrővel, gömbölyítéssel. Fűzőlapmunka.

Faanyagok (hurkapálca,) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással.

Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, és egyéb kézműves technikák).

Gombfelvarrás.

Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás.

A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek.

Építés: Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, LEGO – felhasználásával) utánzással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.

Fogalmak: anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, anyagtakarékosság, építőelem

1. osztály

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Témakör: Család, otthon, háztartás, ételkészítés

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Élet a családban: Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családdal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.

Biztonságos otthon: Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: elektromosság, gyúlékony vegyszerek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.

Családi időbeosztás: Tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.

Tisztaság és rend: Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószer és eszközök használata. Takarékoság energiával, vízzel.

Táplálkozás: Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcsal, szendvics készítése.

Testápolás: Higiéné. Kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás eszközei és anyagai.

Célszerű öltözködés: A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés.

Növényápolás, állatgondozás Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbiallatok gondozása, felelős állattartás.

Fogalmak: család, családtag, lakhely, családi ház, lakás, otthon, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék

Témakör: Tárgyi kultúra, technológiák, termelés

Javasolt óraszám: 17

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítségével. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kéz ügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások alakítása. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az anyagok: Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.

Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálak anyagok, textilek alakítása: Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással.

Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással, gyűrővel, gömbölyítéssel. Fűzőlapmunka.

Faanyagok (hurkapálca,) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással.

Szálak anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, és egyéb kézműves technikák).

Gombfelvarrás.

Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás.

A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek.

Építés: Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, LEGO – felhasználásával) utánzással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.

Fogalmak: anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, anyagtakarékosság, építőelem

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 5

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Gyalogos közlekedés szabályai: A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.

A közösségi közlekedés viselkedési szabályai: A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.

A közlekedésben rejlő veszélyek: A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése.

Fogalmak: gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár

Témakör: Közösségi munka, közösségi szerepek

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepségekhez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Családi rendezvények, ünnepek, események: születésnap, névnap. Baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.

Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünnepség lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az érzések megfogalmazása.

A közösségért végzett munka: Teremdekoráció. A munka megszervezése.

Fogalmak: rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén

Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról.

A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése.

A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet.

Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete.

Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén.

A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.

Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás.

Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése.

Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete.

Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, textilek alakítása.

Építés mintakövetéssel és önállóan.

Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata.

A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása.

Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.

A közlekedési veszélyforrások tudatosulása.

Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása.

A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.

Legyen képes utasítással a látott egyszerű tárgyak elkészítésére.

Reagáljon az instrukciókra manuális tevékenységgel, nyelvi eszközökkel.

Értsen meg rövid, szituatív jellegű felszólításokat cselekvéses beszédhelyzetek során.

Alakuljanak ki az elemi munkavégzéshez szükséges alapvető ideg-izom koordinációk.

2. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Témakör: Család, otthon, háztartás, ételkészítés

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása. Az önismeret fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Élet a családban: Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családdal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.

Biztonságos otthon: Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: elektromosság, gyúlékony vegyszerek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.

Családi időbeosztás: Tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. Rajzos programajánlat készítése

Tisztaság és rend: Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószer és eszköz használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Környezetünk tisztán tartása. Takarékoság energiával, vízzel. A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.

Táplálkozás: Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcstál, szendvics készítése.

Testápolás: Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.

Célszerű öltözködés: A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.

Növényápolás, állatgondozás: Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbiállatok gondozása, felelős állattartás.

Fogalmak: család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Témakör: Tárgyi kultúra, technológiák, termelés

Javasolt óraszám: 17

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítségével. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kéz ügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások alakítása. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az anyagok: Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.

Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek alakítása: Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással.

Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással, gyűréssel, gömbölyítéssel.
Fűzőlapmunka.

Faanyagok (hurkapálca,) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással.

Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, és egyéb kézműves technikák).

Gombfelvarrás. Síkbábok készítése papír, fa, fonal és textilanyagok felhasználásával.

Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.). Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás.

A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban.

Fogalmak: Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 5

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Gyalogos közlekedés szabályai: A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.

A közösségi közlekedés viselkedési szabályai: A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.

A közlekedésben rejlő veszélyek: A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.

Fogalmak: gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár

Témakör: Közösségi munka, közösségi szerepek

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztaltszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok 18 megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Családi rendezvények, ünnepek, események: Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Esküvő, temetés, baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.

Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (programfüzet, díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok, az átélt érzések megfogalmazása.

A közösségért végzett munka: Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.

Fogalmak: rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása.

Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról.

A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása.

A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet.

Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete.

Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén.

A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.

Életkori szintnek megfelelő probléma felismerés, problémamegoldás.

Anyagalkításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete.

Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete.

Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálak anyagok, textilek magabiztos alakítása.

Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata.

A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása.

Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.

A közlekedési veszélyforrások tudatosulása.

Az útesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása.

A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.

Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.

3. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 3. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (család, osztálytársak, iskolaközösség) közvetlen tapasztalások, megfigyelések révén szerezzen ismereteket az őt körülvevő világról. A mindennapi élet gyakorlatában a kezűgyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével kapjon ösztönzést az örömteli tanulásra, az önkiszolgálásra, a tudatos feladatvállalásra, az egészséges és környezettudatos életvitel megélésére.

Az elméleti és a manuális tevékenykedés közben mintakövetéssel, majd önálló kreatív gondolati és gyakorlati cselekvéssel készítsen maketteket, modelleket, miközben a mozgáskoordináció, a testtartás megfelelő erő kifejtéssel párosul. A helyes munkafogások gyakorlása közben a célszerű, balesetmentes szerszám és eszközhasználat jól érvényesüljön.

Kiemelt cél a gyalogos közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. Helyes viselkedés a személyautóban és a tömegközlekedési eszközökön. A közlekedésben rejlő veszélyhelyzetek felismertetése, a balesetek megelőzése, segítségnyújtás elemi teendői. A leggyakrabban előforduló jelzőtáblák, útburkolati jelek jelentésének megismertetése, tudatosítása.

A gyermek helye a családban, az osztályban, az iskolaközösségben, szerepvállalások, közös élmények, tapasztalatok megbeszélése a különböző vizsgálódások közben.

Témakör: Család, otthon, háztartás, ételkészítés

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az elvárt jó magatartási formák gyakoroltatása, udvariasság, engedelmesség, alkalmazkodás, segítőkészség, tolerancia, együttműködő képesség. Vélemények megfogalmazása, az érzések közlése indoklással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Önismeret, önkiszolgálás, önkiszolgáló tevékenység gyakorlása. Egyszerű hideg étel készítése (pl.: szendvics + limonádé). Asztalterítés, vendégvásár, meglepetés készítés a családnak (pl.: reggelihez, vacsorához az asztal megterítése) Szalvétahajtogatás gyakorlása.

Ünnepeink, családi ünnepek. Születésnapok a családban, hagyományok, karácsony, farsang, húsvét. Az ünnepek hangulatához illő dekoráció készítés papírok felhasználásával. Ajándékozás, ajándékok becsomagolása.

Egészségünk fogalma, teendőink az egészség megőrzése érdekében. A betegség tünetei. Hogyan védekezhetünk a betegségek ellen? Öltözködés az időjárásnak megfelelően.

Gazdálkodás a háztartásban. Tevékenységeink megtervezése, végrehajtása. Tanulás, szabadidő eltöltése, arányos időbeosztás. Víz és elektromos áram takarékos használata. Érdeklődés felkeltése a családi gazdálkodásra. Mennyibe kerül a háztartás, mit jelent a rezsi, hogyan takarékoskodhat a család? Közvetlen környezetünk védelme, szeméthyűjtés és tárolás szelektíven, felhasználás hasznosan.

A háztartásban használt takarítószeres és eszközök. A kozmetikai szerek hatásainak értelmezése, használati utasítások elemzése. A különböző károsító hatások megelőzési lehetőségei.

Tisztálkodás, öltözködés. Növények, állatok gondozása a lakásban és a ház körül. Személyi higiénia, mosakodás, fürdés, fogmosás fontossága. Illatszerek hatása, használata gyermekkorban. Öltözködés az egyéni alkatot és az egyéni adottságokat, valamint a divatot figyelembe véve.

Fogalmak: család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Témakör: Tárgyi kultúra, technológiák, termelés

Javasolt óraszám: 16

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az ismeretek megszerzéséhez megfigyelések végzése, tapasztalatok gyűjtése. A természetes anyagok vizsgálata egyszerű, fizikai módon (tapintás, szaglás, mérlegelés, csiszolás, szögbeütés, nyírás, vágás). Elővigyázatosság a vizsgálatok közben. A tárgyak készítésekor az anyagok, eszközök és szerszámok balesetmentes használata, biztonságos munkavégzésre törekvés. A veszélyhelyzetek felismertetése, azok kivédése. A kézügyesség és a mozgáskoordináció, valamint a jó testtartás elsajátíttatása. Rend, tisztaság megteremtése, megőrzése a tevékenységek minden fázisában.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ismerkedés a felhasznált anyagokkal: Beszélgetés az előállíthatóságukról, a kitermelési folyamatokról és a tulajdonságaikról. (papírok, textilek, kemény és puhafa, alumínium és acélhuzalok, lemezek, hulladék anyagok).

Tárgyak készítése: A tárgyak készítésének megtervezése, előrajzolás, sablon alkalmazásával, ismerkedés a körvonalrajzzal, tárgykészítés mintakövetéssel. A kézi varrás elemei (varrótü, hímzőtü, varrócérna, hímzőcérna) alapöltések (előöltés, tűzőöltés, pelenkaöltés) hasznos tárgy készítése, pl.: tűpárna.

Egyszerű használati tárgyak készítése, természetes anyagok, hulladék anyagok felhasználásával: papírból, fából, fémből, pl.: (mikulás, könyvjelző, papírdoboz, repülő, karácsonyfadísz, virágkaró, viráglétra, fényképtartó, bábok nemzeti ünnepre, tojástartó húsvétra, díszkendő anyák napjára).

Fémépítő elemekből pl.: legóból makettek, modellek készítése.

Ismerkedés egy adott szervezettel: Az adott szervezet felépítésének vizsgálata, esetleg közreműködés a munkájukban. (pl.: tűoltóság, mentők, katasztrófavédelem, rendőrség, vöröskereszt, és az adott településen működő bármilyen szervezet).

Fogalmak: Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szál as anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény

Témakör: Közlekedés

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési magatartás és szokások megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok pontos ismerete. A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a fegyelmezett, elővigyázatos biztonság elsajátítására. Az életkori sajátosságoknak megfelelően közlekedési balesetek elemzése. (a baleset lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása).

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Gyalogos közlekedési ismeretek: A gyalogos közlekedés szabályai helyben, lakott területen és a lakott területen kívüli közlekedés. Elsőbbségi helyzetek a gyalogos közlekedésben. A közlekedés tapasztalatairól természetes anyagok segítségével, közlekedési szituációk megjelenítése (pl.: társasjátékok, faépítő, lego felhasználásával)

Közlekedési eszközök típusai, csoportjai: Bemutató (pl. az internet felhasználásával, szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközökről). Viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközök használata közben. (pl.: kirándulások alkalmával jegykezelés, leszállási szándék jelzése). Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés gyakorlása gyalogosan és helyi közlekedési eszköz használatával.

A közlekedési eszközök környezet és egészségtudatos használatának bemutatása: A közlekedési eszközök környezetkárosító hatásai (levegő és víz károsítása, megelőzhetőség). Bemutató tábla készítése újságcikkek és fényképek felhasználásával. Veszélyforrások a közlekedésben. Figyelmetlenségből, szabályok be nem tartásából eredő balesetveszélyek.

Fogalmak: gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár

Témakör: Közösségi munka, közösségi szerepek

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének gyakorlata. Ismerkedés

a tervezéssel, szervezéssel. Munkavégzés egyénileg és közösen. A tapasztalatok elemzése, esetleges hibák megszívlelése, és értékelés. A szakemberek emberi tulajdonságainak értékelése, megbecsülése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl.: mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, gyermeknap, osztálykirándulás, születésnap, játszódélután, nemzeti ünnepek). Az osztályteremben a berendezés és a teremdíszítés elkészítése az ünnepnek megfelelően. Az ünnephez szükséges kellékek (meghívó, díszletek, jelmezek) előkészítése, vagy beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzésekről megfogalmazások.

A közösségért végzett tevékenység: A tanterem dekorációjának megtervezése, faliújság készítése. Mit tehetünk iskolánk esztétikumának külső és belső környezetének megóvásáért (a munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése, pl.: parkgondozás, tanterem előtt dekorálás, a folyosók tisztaságára ügyelés).

Fogalmak: rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén
Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása.
Használati utasítások értő olvasása, betartása.
Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyalakotáskor).
A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.
Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel.
Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata.
A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készség szintű alkalmazása.
Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.
Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

4. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 4. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (lakóhely, család, iskolaközösség) közvetlen tapasztalásokkal, megfigyelésekkel, életkori sajátosságainak megfelelő tevékenykedtetéssel, tovább bővítse ismereteit az őt körülvevő világról. A mindennapok gyakorlatában az életviteli ismeretek mellett a kézügyesség, a kreatív gondolkodás fejlesztésével, az örömteli tanulásra, az alkotó munkavégzésre ösztönzés. Az önálló ismeretszerzés gyakoroltatása, új tanulási módszerek alkalmazásával, az egyéni alkotó munkavégzés mellett a csoportos feladatvállalás alkalmazására szoktatás, hogy a társas kapcsolatok építésének elemeivel is megismerkedjenek. A tevékenykedtetés közbeni magatartási szabályok megkövetelése. Hasznos tárgyak készítése önálló tervezéssel, kivitelezéssel, miközben a helyes testtartás, erő kifejtés fejleszthető, ezzel párhuzamosan az anyagok átalakíthatóságát, a szerkezet és funkció, a kivitelezés esztétikuma és használhatósága közötti összefüggést megértethetjük. A helyes munkafogások végzése közben a balesetmentes szerszám és eszközhasználat érvényesül. A tárgykészítés folyamatában a becslés, mérés, összehasonlítás, mennyiségi fogalmak elmélyítése. Előtérbe kerül a műszaki rajz alapelemeinek jelentése, alkalmazása. (vonalfajták neve, jelentése, rajzolása). A kerékpáros közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. A gyalogos és a kerékpáros közlekedésben rejlő veszélyek, veszélyhelyzetek felismerése, megelőzésük, segítségnyújtás elemi teendői. A kerékpárosokra és a gyalogosokra vonatkozó útburkolati jelek, jelzőtáblák jelentése és alkalmazkodás a szabályok betartása, figyelmes fegyelmezett közlekedéshez. A közösségek

szerepe a tanuló életében. Feladatok vállalása közösségben (család, osztály, iskola, sportolási, kulturális és egyéb közösségekben). Személyes felelősség vállalása, belátása és érvényesítése a közösségekben. Egyszerű munkatevékenységekkel a szakmák jellemzőinek megismertetése, különböző foglalkozások eljátszása. Katasztrófavédelmi alapismeretek elsajátíttatása.

Témakör: Család, otthon, háztartás, ételkészítés

Javasolt óraszám: 8

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A pozitív akarati tulajdonságok, és az elvárt jó, magatartási jellemzők fejlesztése. (önállóság, segítőkészség, másokra való odafigyelés, tolerancia, engedelmesség, udvariasság). Elvárások, normák megfogalmazása. Együttműködés a családtagokkal, munkájuk jó szándékú értékelése, vélemények megfogalmazásának gyakorlása egyszerű indoklással. A család takarékos gazdálkodás formáinak elsajátítása, életkori sajátosságuknak megfelelően.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Önkiszolgálás-vendéglátás: Családi élethelyzetek, életszínterek, a konyha mint az ételkészítés színtere. A konyha kialakulásának történeti áttekintése. Egyszerű étel készítése, pl.: szendvics és tea. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás. Családtagok feladatai, egységes munkamegosztás otthon. Önkiszolgáló feladatok gyakorlása. Vendégvárás, vendégek fogadása otthon és az iskolában.

Családi ünnepek: Ünneplés a családban. Karácsony, Anyák napja, Húsvét. Szokások és hagyományok gyűjtése. Alkalomhoz illő ajándéktárgyak készítése. Az ünnepi dekorációk jelentése, készítése. Információk megkeresése, és csoportosításuk különböző szempontok szerint. Az ünnepek jelentése, felkészülés, tervezés, végrehajtás és az elvégzett feladatok értékelése.

Önismeret: Mire vagyok képes. Önjellemzés, a családban betöltött szerepem, az osztályközösségben egyenrangú elhelyezések. Saját munkák értékelése, a hibák felvállalása, korrigálás tevékenység végzése közben. Tudatosság az ismeretek elsajátítása és a gyakorlati feladatok megoldása közben.

Gazdálkodás a családban: Bevételi és kiadási források elvégzése, jelentésük, zsebpénz kezelése és beosztása. Takarékoskodás otthon és az iskolában, egyénileg és közösen, energiával, pénzzel, fogyasztási cikkekkel. Helyes időbeosztás.

Egészséges életvitelünk: Az egészséggel kapcsolatos fogalmak tisztázása, egészség, betegség. Egészséges környezet kialakítása, teendőink ennek érdekében, az egészséges tiszta környezet megóvása. (víz, levegő) Egészségkárosító, környezetkárosító hatások a közvetlen környezetben, a

háztartásban és a közlekedésben. Megelőzés, kármentesítés. Kapcsolódás a környezetbarát gazdálkodási programokhoz (szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékok újrahasznosításának lehetőségei).

Fogalmak: család, családtag, generáció, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, házimunka, veszélyforrás, baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életvitel, táplálkozás, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környeztkárosítás, környezetbarát, szelektív hulladékgyűjtés, takarékoság, zsebpénz, energia, fogyasztási cikk

Témakör: Tárgyi kultúra, technológiák, termelés

Javasolt óraszám: 16

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Műszaki rajzi alapismeretek felelevenítése, bővítése, rajzkészítés, és rajzolás gyakorlása. A feladatok végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése, eleinte mintakövetéssel, később önállóan. A tevékenységhez használt szöveges, rajzos, képi mintakövetésből származó utasítások, tervek végrehajtása. Figyelem és elővigyázatosság a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságos tevékenység végrehajtására. A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése, megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése. Az eszközök, szerszámok célszerű, rendeltetésszerű biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó test-tartás, megfelelő erőfelfejtés képességének fejlesztése. Munka közbeni rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival. Anyagvizsgálat: ránézéssel, tapintással, szaglással, majd különféle próbák végzésével. Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggés megláttatása. Az anyagok tulajdonságai és felhasználási lehetőségüket befolyásoló tényezők.

Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása. A hímzés eszközei, hímző tű, hímző cérna. Ajándéktárgy készítése hímzéssel, pl. Karácsonyra, Anyák napjára, Húsvétra hímzett kép, vagy színes falikép készítése. (száröltés, láncöltés, laposöltés, keresztöltés, goblein öltés) és gyakorlása.

Papír és filcanyag, festék, ragasztó felhasználásával, adventi naptár, mécses tartó, ujjbábok, udvari bolond, virágos tojástartó koszorú, cukorvirág készítése. A tárgyak készítése közben utalás az alapanyagok gyártási technológiájára.

A szövés alapelemeivel való megismertetés, körömfonás, szalagszövés.

Faanyagok, gyurma és papír felhasználásával házikó, csuszka, papírábra készítése.

Modellek összeállítása, természetes és mesterséges anyagok felhasználásával (pl. hídmodell, repülőgép, szélkerék, közlőmű, vitorlás hajó és KRESZ táblák modellezése).

Épület makettek, jármű modellek készítése, fa és fémépítő, valamint legójáték felhasználásával.

A különféle munkadarabok, modellek, makettek elkészítése során becslés, mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása.

A kéziszerszámok biztonságos használatának gyakoroltatása, tárolása, a veszélyforrások felismertetése használat közben.

A munkahely rendjének megteremtése és megőrzése.

Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel: A mérés és rajzolás eszközei és használatuk. Méretarányok felismertetése. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal) ismerete és rajzolásának gyakoroltatása. Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése és készítése.

Mindennapos használati tárgyaink: A gyerekek által használt tárgyak értéke, tulajdonságai, alapanyaguk előállítási módjuk, az előállításuk folyamatábrája. A tárgyak használata közbeni veszélyforrások, baleset megelőzés, segítségnyújtás. A tárgyak értékeinek megőrzése. (iskolai felszerelése, játéktárgyak, sporteszközök, otthoni tárgyak).

Fogalmak: anyag, alapanyag, félkész termék, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, anyagi tulajdonságok, becslés, mérés, méretarány, méretek, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, mesterséges anyag, előállítási folyamat, sablon, szálalás anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, értékmegőrzés, újra hasznosítás, építmények, építő elemek, körvonalrajz, alaprajz, műszaki rajz

Témakör: Közlekedési ismeretek

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A biztonságos gyalogos közlekedési ismeretek megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet szabályainak ismeretbővítése. Figyelem, fegyelem fontossága, minden közlekedési helyzetben. Közlekedési balesetek lehetséges okainak feltárása, teendők az elhárításuk és megelőzésük érdekében. Segítségnyújtás közlekedési balesetben, a lehetőségek felismertetése, és gyakorlása az életkori sajátosságoknak megfelelően. A kerékpár felépítésének és működésének megismerése, kerékpározás fogalomtól elzárt területen és kerékpárúton, gyakorlás közlekedési szakember jelenlétében. A városi, országúti, vasúti, vízi-és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Gyalogos közlekedési ismeretek: A 3. évfolyamon tanult közlekedési ismeretek felelevenítése (pl.: konstrukciós játékok, faépítő és lego) felhasználásával, közlekedési szituációk lejátszása.

Kerékpározási alapismeretek: A kerékpár részei, működése, közlekedés biztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakóövezetben és kerékpárúton. A kerékpárút közlekedési jelzéseinek megismerése. Jelzőtábla típusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya közösen használt területeken.

Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben: Viselkedési szabályok a közösségi közlekedési környezetben. Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése. Balesetmentes, fegyelmezett, figyelmes viselkedési szabályok a helyben használt közlekedési járműveken. Kiránduláson, gyalogtúrákon, a szabályok gyakorlati alkalmazása.

Közlekedési eszközök, környezet és egészségtudatos közlekedés: A szárazföldi, vízi-és légi közlekedés eszközei. Egészségünk és a kerékpáros közlekedés közötti kapcsolat. Közlekedési környezetünk veszélyforrásai. A szabályok be nem tartásából fakadó veszélyek.

Fogalmak: úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelzőkészülék, alul és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg) közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, forgalomtól elzárt terület, kerékpározás irányjelzései, bekanyarodás, megállás, újraindulás, biztonsági szabály, udvariassági szabály, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelések

Témakör: Közösségi munka, közösségi szerepek, pályaorientáció

Javasolt óraszám: 6

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, az ünneplés, az ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, a szervezés, az irányítás, a vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés, esetleg átalakítás, ezen részek gyakoroltatása játékos és önálló, vagy csoportos formában. A feladatok megosztására és a részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására való szoktatás, a kockázati tényezők felismerése, mérlegelése, beépítése a lebonyolításba. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) elemzése, értékelése, a hibák elismerése és megszüntetése, ezek kiküszöbölése a későbbiek folyamán. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása. Az egyes foglalkozások és szakmák értékeinek felismertetése, azok megbecsülésére való nevelés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl.: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek, az iskola hagyományos ünnepei) előkészítése és lebonyolítása. Az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet, díszletek, jelmezek, stb.) előállítása, vagy beszerzése. Az átélt érzések megfogalmazása, a közös tapasztalatok megbeszélése és esetleges rögzítése.

A közösségért végzett tevékenység: A közösségi tér, közösséghez alakítása: tanterem dekoráció, faliújság készítése, zöldsarok kialakítása (dísznövények, akvárium). Az iskola esztétikus, harmonikus, külső és belső környezetének kialakításában való részvétel a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően. A munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése.

A lakóhelyen, vagy az iskola közelében működő vállalkozás megismerése: Lehetőség szerint az üzem meglátogatása, ahol a szakemberek munkáját láthatják a tanulók. Előzetes megfigyelési szempontok adásával irányított megfigyelés és jegyzetelés végeztetése. A látogatást követően a tapasztalatok megbeszélése és rögzítése.

Fogalmak: közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnepek, nemzeti ünnepek, egyházi ünnepek, munkaszervezés, programszervezés, értékelési szempontok

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása.

Használati utasítások értő olvasása, betartása.

Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyaláskor).

A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.

Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel.

Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata.

A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készség szintű alkalmazása.

A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása.

Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.

Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Általános célok, feladatok:

A Testnevelés és egészségfejlesztés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompenciák és az ezekre épülő NAT kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadtéren, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez, mint nevelési célhoz. A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő

pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé. Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőikifejtésre készítsük, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékossága iránt. Az alsó tagozatos testnevelés célja – a prevenciót maximálisan figyelembe véve – a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskészségeinek, motoros képességeinek olyan szintre fejlesztése, hogy alkalmassá váljanak a sikeres mozgásos cselekvéstanulásra és testedzésre. Célként szolgál továbbá a diákok önismeretének fejlesztése, énképének, érzelmi-akaratiképességeinek formálása, a szabálykövető magatartásminták kialakítása. A testnevelés a motoros képességek fejlesztésével hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek az életkoruknak és testi adottságaiknak megfelelő erővel, gyorsasággal és állóképességgel rendelkezzenek. Ugyanakkor korosztályuknak megfelelően fejlődik izomérzékenységük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó és egyensúlyozó képességük. A mozgástanulás során elsajátítják a különböző futások, ugrások és dobások alapttechnikáit. Megtanulnak egyszerű támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatokat. A lehetőségek függvényében elsajátítanak legalább egy úszásnemet. A küzdősportoknak kiemelt szerepük van a gyermek személyiségfejlesztésében. Az ember természetes küzdőmozgásain, húzáson, toláson, kiemelésen alapuló játékok és küzdőfeladatok során a gyermek megtanulja felbecsülni saját és társai erejét, változatos helyzetekhez alkalmazkodik, koncentrációja, tűrőképessége növekszik, miközben a győzelem és kudarc megélésével azonnal értékelheti saját teljesítményét. A lelkierő, a kitartás, a küzdőképesség, a bátorság, a becsület, a fair play, az önuralom, a tisztelet, a társak iránt tanúsított tolerancia mind fejlesztés alatt állnak az egyszerű, játékos feladatmegoldások során. A tanulók mozgástanulásának személyiség-összetevőiben – az értelmi bevésséssel szemben – a mechanikus másolás dominanciája jellemző. Memóriájukban a szavak jelentésében rejlő információ helyett a tárgyakra emlékezés a meghatározó, míg a tananyag ok-okozati viszonyaiban a jelenségszintű megértés felülírja a logikai értelmezés alternatíváját. Figyelmük, koncentrációképességük szétszóró, rövid ideig tart, így kiemelt szempont a változatos óraszervezési eljárások alkalmazása, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a direkt módszertani eljárások.

A testnevelés fő célja mellett rész cél az 1–4. évfolyam körében megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal rendelkező, belgyógyászati betegségekben szenvedő gyermekek testedzésének, mozgásműveltségük kialakításának biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol.

A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőltetül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképeség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és

edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Az iskolai testnevelésóra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében – amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen, illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör. A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltta teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenést a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelenjen a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a természetes mozgáskészségek és a sportági jellegű előkészítő mozgásformák kivitelezésének színvonala, valamint a motoros képességek területén a tanuló önmagához mért fejlődése. Az alsó tagozatos diákok életkori sajátosságához igazított pedagógiai eljárások egyik legfontosabb eleme a pozitív tanulási légkört kialakító fejlesztő-formáló értékelés. A pszichomotoros teljesítmény az érzelmi-akaratú tényezőkkel koherens egységet alkotva képezi a minősítés alapját.

1-4. évfolyam

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során a motiváció fenntarthatósága és esélyegyenlőség érdekében a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék

és játékoság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

Cél minden tanuló számára biztosítani a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást, ezért módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elve a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulás, egyúttal a személyiségfejlesztés az értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességek és tulajdonságok – hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazzák.

A testnevelés műveltségterület ebben az időszakban a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épít. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszer hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támasztó, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, e a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelés órán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésre, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a pályaorientáció, a testi-lelki egészség és az eredményes tanulás. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az ön- és társértékelés. A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek. A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az erkölcsi tulajdonságok fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása

a demokráciára nevelés kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a környezettudatossággal kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a testi-lelki egészségre nevelés mint a legfontosabb fejlesztési terület. A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a hatékony, önálló tanulás és a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása eredményes módon valósulhat meg. Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkulturához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása. A kezdeményezőkézség, a vállalkozói kompetencia fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört. A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkézség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

Fejlesztési feladatok és óraszámok

évfolyam

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók nevelése során kitűzött célok megegyeznek a NAT céljaival, ugyanakkor azok elérése időben és az alkalmazott módszerekben, esetleg mélységében is eltérést mutathat.

A fizikai és szellemi állóképesség kialakítása kiemelt feladat, mivel a tanulás az átlagosnál jóval nagyobb kognitív és akár fizikai terhelést is jelent az érintett tanulók számára. A fokozott kognitív terhelés miatt fontos, hogy az alsó tagozatos tanulóknak szabad játékre, a felsősöknek kikapcsolódást nyújtó időtöltésre is maradjon lehetőségük, így a házi feladatok mennyiségét és minőségét ennek és pszichomotoros tempójuknak megfelelően szükséges kijelölni.

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók minden csoportjában fontos a hanghigiéné kialakítása. Ezen belül meg kell tanítanunk a diákokat, hogy a hangképző szerveknek a lehető legkisebb terhelést jelentő hangszínt, beszédhangfekvést, és hangerőt válasszák, felső légúti megbetegedések esetén tartsanak hangdiétát (szigorúan tartásuk be, hogy nem beszélnek, de még suttogva sem). Emellett ügyeljenek a hidratációra, tegyék tudatos szokássá, hogy rendszeresen és kellő mennyiségű tiszta vizet fogyasszanak, mivel a hangszalagok (hangajkak) csak nedves közegben működhetnek optimálisan)

Ugyancsak lényeges a káros szenvedélyek – mint a dohányzás, az alkohol- és drogfogyasztás – kialakulásának megelőzése, a hangra, beszédre, nyelvi képességekre való hatásuk tudatossá tétele. Ezt alsó tagozatban helyes táplálkozás és életritmus szokássá alakításával, felső tagozaton és középiskolában ehhez társuló felvilágosítással, valamint önmegfigyelésen és metakognitív készségek fejlesztésén alapuló tudatos életvezetés kialakításával segíthetjük. A dadogóknál és a diszfóniák esetében kiemelt feladat a légzési folyamat kiegyenlítése, a harmonikus vegyes (hasi-mellkasi) légzés kialakítása.

Minden beszéd- és nyelvi zavar esetén a kifejezés akadályozottságából fakadó rezignáció, frusztráció és egyéb negatív érzések, indulatok megfelelő csatornázását és pozitív érzelmekké alakítását biztosíthatják a különböző alkotó-, sport- és hobbitevékenységek és a relaxációs technikák. A tanuló nyelvi és kognitív képességeinek megfelelő kompenzációs tevékenység megtalálása kiemelten fontos nevelési feladat, főként az általános iskola második szakaszában.

Éves óraszám: 170 óra

Heti óraszám: 5 óra

Témakör neve	EK 1. osztály	1. osztály
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	13	13
Kúszások és mászások	13	13

Járások, futások	18	18
Szökdelések, ugrások	13	13
Dobások, ütések	10	10
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	18	18
Labdás gyakorlatok	13	13
Testnevelési és népi játékok	16	16
Küzdőfeladatok és játékok	15	15
Foglalkozások alternatív környezetben	23	23
Úszás	18	18
Összes óraszám:	170	170

Témakör: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

Javasolt óraszám: 13- 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtsa végre; tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése

2-4 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása

Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása

Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kézi szergyakorlatokkal

A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása

A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

Fogalmak: menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötelgyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutatattás, statikus gyakorlateglemek elnevezései

Témakör: Kúszások és mászások

Javasolt óraszám: 13 – 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre; tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése

Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)

Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók

Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése

Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése

Kúszó és mászó csapatjátékok

Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában

Vízszintes felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban

Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával

Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

Fogalmak: utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúszás, katonakúszás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

Témakör: Járások, futások

Javasolt óraszám: 18 – 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelésioktatási szakasz végére megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat; a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal

Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyúklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)

Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre – hátra – oldalra

A Kölyökatlétika futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái

Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal

Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással

Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett

Állórajt indulások hangjelre, különböző testhelyzetekből

Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal

Folyamatos futások 4-6 percen keresztül

Fogalmak: járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés,

hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

Témakör: Szökdelések, ugrások

Javasolt óraszám: 13 – 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A Kölyökatlétika ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái

Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére

Szökdelések két lábon előre – hátra - oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le

Sasszé, oldalazó és indiánszökdelés alaptechnikájának elsajátítása

Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába

Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból ülésbe, guggolásba érkezéssel 30-40 cm-es szivacsra

Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból, guggolásba érkezéssel homokba

Páros lábról felugrások céltárgyak érintésével

Fogalmak: felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

Témakör: Dobások, ütések

Javasolt óraszám: 10 – 10

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelésioktatási szakasz végére: a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló a különböző dobásmódok alapttechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

- A Kölyökatletika dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások kézben a labdával, helyben és haladás közben
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben
- Alsó dobás két kézzel társhoz
- Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben
- Kétkezes mellső lökés, hajítás, ülésben, térdelésben és állásban társhoz vagy célra
- Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre
- Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás

közben

Fogalmak: dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

Témakör: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

Javasolt óraszám: 18 – 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat; a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése

A helyes testtartás tudatosítása

A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése

Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, hátra, tarkóállás, bátorugrás, mérlegállás, kézállást előkészítő gyakorlatok)

Egyszerű támaszugrások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása

Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel

Függésben alaplendület

Mászó kulcsolás megtanulása, mászási kísérletek (rúdon, kötélén)

Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánzó támaszgyakorlat végrehajtása

Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba haladással, fel- és lelépéssel, állandó támasztávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban

Statikus mellő, hátsó és oldalsó függőállások, majd függések különböző fogásmódokkal, láb- és kartartásokkal; utánzó függőállások

Dinamikus függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó fogástávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal

Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

Fogalmak: egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdálózás”, mászás, mászó kulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, fókajárás, medvejárás, sánta róka -járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

Témakör: Labdás gyakorlatok

Javasolt óraszám: 13 – 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban; játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik; célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjátékelőkészítő kisjátékokban; játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja, a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére. A témakör tanulása eredményeként a tanuló labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A labdás tevékenységek baleset megelőzési szabályainak tudatosítása

Kéz- és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alaptechnikáinak elsajátítása

A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással

Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba

Magasan (fej fölött) érkező labda két-, majd egykezes talajra pattintott átvétele (Manó röpi alapok)

Ismerkedés a kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejjel történő pattintó érintések alaptechnikájával, az érintőfelületek tudatosítása könnyített szerekkel (pl. lufival)

A labdaérzék-fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések

A labdás alaptechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

Fogalmak: mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

Témakör: Testnevelési és népi játékok

Javasolt óraszám: 16 – 16

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelésioktatási szakasz végére: a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban; játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja; a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló: a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat; játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik; célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjátékelőkészítő kisjátékokban; labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A különböző testnevelési játékok baleset - megelőzési szabályainak tudatosítása

Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése

Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek elsajátítása, feladatainak gyakorlása

A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása

A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása

Statikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő, változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó – célzó játékok rendszeres alkalmazása

A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által

A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer nélkül

A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

A tánc verbális és nem verbális (gesztus) rendszerének elsajátítása, valamint a csoport tagjaival való érintkezés szabályainak gyakorlása

Az alakzatváltással, illetve párban megvalósuló népi játékokkal a test oldaliságára, valamint az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, a téri tájékozódó képesség fejlesztése

Az énekléssel kísért játékok gyakorlása által a ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése

Fogalmak: szabályjátékok, népi és körjátékok, utánzó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny

Témakör: Küzdőfeladatok és játékok

Javasolt óraszám: 15 – 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja; a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló: ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatokat, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait; vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Ismerkedés a bőrérítés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékos, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatokkal

Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő, társérítés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása

A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérítés bekapcsolásával

Küzdelemre képessé tevő egyszerű technikák koordinációs fejlődésmenetének megfelelő végrehajtása

A saját és az ellenfél erejének felbecsülése egyszerű páros és csoportos küzdőfeladatok során

A küzdőjátékok baleset - megelőzési szabályainak, a sportszerű küzdés szemléletének megismerése

A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok különböző kiinduló helyzetekből, a test, különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

Fogalmak: húzások, tolások, önkontroll, sportszerű küzdelem, esések, lábérítések, kézérítések

Témakör: Foglalkozások alternatív környezetben

Javasolt óraszám: 23 – 23

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelésioktatási szakasz végére: nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló: ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak megismerése

A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak megismerése

A szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak elsajátítása

Szabadtéri népi játékok elsajátítása (fogójátékok, ugróiskolák)

Szabadtéri testnevelési játékok elsajátítása

Gördülő mozgásformák és téli játékok (roller, kerékpár; hógolyózás, szánkó) megismerése

Szabadtéri akadálypályák leküzdése

Természetben űzhető sportágak megismerése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

Fogalmak: időjárás, öltözködés, szabadtéri foglalkozások, téli játékok, nyári játékok, síelés, korcsolyázás, túrázás, tájékozódás, közlekedési szabályok, természetvédelem

Témakör: Úszás

Javasolt óraszám: 18 – 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére: megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló: az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik; aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az öltözői rend és az uszodai magatartás kialakítása

A helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása

A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség fejlesztése

Az állóképesség, a monotóniatűrés fejlesztése

Az önbizalom és a mások iránti bizalom kialakítása, növelése

A víz tulajdonságainak megismerése, valamint a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók elsajátítása

A vízben végzett játékok, mozgások megszerettetése

A szárazföldön végzett rávezető és célgyakorlatok elsajátítása és helyes végrehajtása

Vízhez szoktató gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása

Vízhez szoktatás időszakában sikerélmény biztosítása

Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül

Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül

Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás) karikákba, lebegő tárgyak felett, segítséggel és segítség nélkül

Egy választott úszásnem megtanulása és folyamatos gyakorlása

A választott úszásnem lábtempójának gyakorlása deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül

A választott úszásnem kartempójának gyakorlása

A választott úszásnem kar- és lábtempójának, ritmusának összehangolása, gyakorlása

Vízben végezhető játékok tanulása és végzése

Segédeszközök felhasználásával a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

Fogalmak: csúszásvesztély, lebegés, merülés, siklás, mélyvíz, levegővétel, vízbe fújás, talpas ugrás, kartempó, lábtempó, hátúszás, gyorsúszás, mellúszás, segítségnyújtás, úszódeszka, súlypontemelő bója, polifoam rúd

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén

ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

a különböző dobásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;

a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;

játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;

célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;

labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és balesetmegelőzési szabályait;

vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;

aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

évfolyam

Heti óraszám: 5 óra

Éves óraszám: 180 óra

Témakör neve	2. osztály óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	43
Manipulatív természetes mozgásformák	35
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	19
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	25
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	20
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	13

Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	15
Összes óraszám:	180

Témakör: Előkészítő és preventív mozgásformák

Javasolt óraszám: 10

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):

Egy- és kétsoros vonal, sor (vonal), oszlop, többes oszlopok, (félkör és köralakítás kézfogással) alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, helyben. Átmenet járásból futásba és fordítva. Sorakozás oszlopban és vonalban segédvonal segítségével, köszöntés vigyázban.

Gimnasztika: Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel.

Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok. Testhelyzetek- kartartások- kar-láb és törzsgyakorlatok.

Játék: A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, sorban, körben, szétszórta: egyénileg és csoportban. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete.

Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet.

Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok

Fogalmak: bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás

Témakör: Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 43

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyöklétika mozgásanyagának beépítésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és

sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal.

Utánzó mozgások. Természetes futás, futás időre. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, egy és két lábon, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek. Lendítések és körzések: Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. Hajlítások és nyújtások: Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal. Fordítások és fordulatok: Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön. Tolások és húzások: Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erő kifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Emelések és hordások: Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. Függés- és lengésgyakorlatok: Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően;” függőállásban.

Egyensúlygyakorlatok: Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus helyzetekben. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások: Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes mozgással összekapcsolva.

Támaszok: Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le: lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok: Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete.

Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.

Fogalmak: hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep

Témakör: Manipulatív természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 35

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Dobások (gurítások) és elkapások: Egy- és kétkézes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.

Rúgások, labdaátvételek lábbal: Álló, labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése,

átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra. Rúgó feladatok kézből.

Labdavezetések kézzel: Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, és futás közben.

Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással, különböző kiinduló helyzetekben, irányokba, fokozódó sebességgel; ritmustartással egyénileg, párban; labdavezetés közben megállás, elindulás. Ütések testrésszel és eszközzel: Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.

A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban: Szabályjátékok, feladatjátékok és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre irányuló egyéni, páros versengések.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete.

Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai.

Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában.

Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése.

A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.

Fogalmak: gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás

Témakör: Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 19

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás

kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre; tarkóállás; mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása. Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön.

Tánc: A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum. Páros motívumfüzérek.

Tornához és táncához kapcsolódó játékok Szerep- és szabályjátékok. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó játékok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.

A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.

Fogalmak: tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), tempó, kígyóvonal

Témakör: Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 25

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járás és futás mozgásformái: egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között).

Ugrások és szökdelések mozgásformái: egyenletes ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, kis ismétlésszámokkal.

Dobások mozgásformái: hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.

Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés.

A kitartás pozitív értéként való elfogadása.

Fogalmak: futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaskodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás

Témakör: Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

Javasolt óraszám: 20

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Kis létszámú játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások: labdarúgás, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során.

Labdarúgás: A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül).

Szivacskezilabda: Passzgyakorlatok, kapura lövések. gyűrűre.

Sportjáték-előkészítő kisjátékok: Létszámazonos helyzetek megoldása. Célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal.

Baleset-megelőzési ismeretek.

Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz.

A sportszerűség fogalmának megértése.

Fogalmak: játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés

Témakör: Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Társtolások és húzások: Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel.

Kötélhúzások: Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből.

Küzdőjátékok.

Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.

Fogalmak: önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel

Témakör: Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készsletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében: Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások,; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készslet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport, mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.

Fogalmak: aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén

Előkészítő és preventív mozgásformák.

Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása.

A testrészek megnevezése.

A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése.

A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei.

Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyezete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása.

A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk.

A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjainak ismerete.

Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat.

Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.

Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával.

A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.

Manipulatív természetes mozgásformák A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.

Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés.

A sporteszközök szabadidős használata igényné és örömforrássá válása.

Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.

Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása.

Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben.

A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.

Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban.

A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.

Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.

Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.

Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjátékelőkészítő kisjátékokban.

A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.

A csapaterdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.

Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak.

Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben. Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete.

A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során.

Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.

III. évfolyam

Heti óraszám: 5 óra

Éves óraszám: 180 óra

Témakör neve	3. osztály óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	47
Manipulatív természetes mozgásformák	35
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	6
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	14
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	18
Összes óraszám:	180

Témakör: Előkészítő és preventív mozgásformák

Javasolt óraszám: 10

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása. Fegyelmezettség, szervezettség a tanórán, tartási rendellenességek megelőzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):

Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.

Gimnasztika: Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.

Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, térs testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.

Játék: A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.

Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.

Higiéniai és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete.

A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés.

A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése.

Higiéniiai alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei.

Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.

Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.

Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegélynyújtási alapismeretek.

Fogalmak: alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény

Témakör: Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 43

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járások, futások, oldalezések, szökdelések és ugrások: Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére.

Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével.

Lendítések, körzések: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).

Hajlítások és nyújtások: Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).

Fordítások és fordulatok: Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).

Tolások, húzások: Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.

Emelések és hordások: Társemelések és társhordások az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok: Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.

Egyensúlygyakorlatok: Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil felületen, csukott szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban. Egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások: Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, társsal, tükörképben, társon át.

Támaszok: Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok: Szerep-, szabály- és feladatjátékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete.

Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal.

Fogalmak: hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny

Témakör: Manipulatív természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 35

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Dobások (gurítások) és elkapások: Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra haladómozgás közben. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.

Rúgások, labdaátvételek lábbal: Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra.

Labdavezetések kézzel: A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban.

Ütések testrésszel és eszközzel: Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszúnyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben; egyénileg, párban, csoportban. Ütések tenyeres mozgásmintával; szervaszerűen.

A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban

Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, irányuló egyéni és páros versenyek.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.

A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.

Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben.

Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése.

A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.

Fogalmak: alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, dekázás

Témakör: Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 19

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Torna: Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, fellendülési kísérletek segítségével kézállásba; emelés zsugorfejjállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulínról. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg, kötél- és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás).

Tánc: Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által.

Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése.

Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók: Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok éneke, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése.

Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása.

A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései.

Fogalmak: gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játsszó”, felkérés

Témakör: Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 25

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése.

Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járás- és futás mozgásformái: egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erő kifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.

Ugrások és szökdelések ugrásformái: Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság változtatásával, páros és egylábban, különböző síkokban; távolugráskísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugráskísérletek átlépő technikával.

Dobások mozgásformái: Egy- és kétkézes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai.

Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében: A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrolláltcsapatversenyek formájában.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az energia-befektetés tudatosságának összetevői.

A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései.

A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében.

Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.

Fogalmak: futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-, talp-gördülés

Témakör: Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

Javasolt óraszám: 20

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Általános technikai és taktikai tartalmak: Támadó és védő feladatok emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.

Minikosárlabda: Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás.

Miniröplabda: Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.

Labdarúgás: Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövőcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.

Szivacskezilabda: Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.

Sportjáték-előkészítő (kis)játékok: Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során.

A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.

Törekvés a társas szabályok betartására.

A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.

Fogalmak: labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség

Témakör: Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata: Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúlykibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás).

Küzdőjátékok: Feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.

Fogalmak: tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás

Témakör: Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása a lehetőségek függvényében:

Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, :, karate, nordic-walking, vívás.

Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermejjóga gyakorlatok. Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok. A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.

Fogalmak: rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás

Témakör: Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban

Javasolt óraszám: 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.

Hátúszás: Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka).Feladatok háton: felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton.Hátúszás lábtempó: siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. Hátúszás kartempó: hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése: hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.

Gyorsúszás: Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus). Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás

kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése: gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. Gyorsúszás levegővétele: a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.

Ugrások, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban).

A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal.

Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. Vízhez kötött játékok: Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.

Fogalmak: felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság

4. évfolyam

Heti óraszám: 5 óra

Éves óraszám: 180 óra

Témakör neve	óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	47
Manipulatív természetes mozgásformák	35
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	6
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	14
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	18
Összes óraszám:	180

Témakör: Előkészítő és preventív mozgásformák

Javasolt óraszám: 10

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok): Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.

Gimnasztika: Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.

Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel.

Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel.

Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.

Játék: A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.

Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.

Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete.

A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai.

A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzuszámolás.

A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése.

Higiéniiai alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei.

Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.

Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.

Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegélynyújtási alapismeretek.

Fogalmak: alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény

Témakör: Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 43

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével. Haladás kiépített, komplex akadálypályán.

Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.

Lendítések, körzések: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).

Hajlítások és nyújtások: Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).

Fordítások és fordulatok: Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).

Tolások, húzások: Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.

Emelések és hordások: Társemelések és társhordások az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok: Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.

Egyensúlygyakorlatok: Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil felületen, csukott szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban. Egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások: Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, társsal, tükörképben, társon át.

Támaszok: Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok: Szerep-, szabály- és feladatjátékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete.

Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal.

A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.

Fogalmak: hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny

Témakör: Manipulatív természetes mozgásformák

Javasolt óraszám: 35

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Dobások (gurítások) és elkapások: Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra haladómozgás közben. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.

Rúgások, labdaátvételek lábbal: Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.

Labdavezetések kézzel: A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok.

Ütések testrésszel és eszközzel: Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben; egyénileg, párban, csoportban. Ütések tenyeres mozgásmintával; szervaszerűen.

A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban

Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, irányuló egyéni és páros versenyek.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.

A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.

Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben.

Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése.

A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.

Fogalmak: alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.

Témakör: Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 19

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek

gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Torna: Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézen-átfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulinról, egyéni- páros- társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdmaszás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű maszás); gyermek aerobikgyakorlatok.

Tánc: Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. Motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzerek, gyermektáncok.

Ritmussyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése.

Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:

Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok éneke, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése.

Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása.

A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései.

Fogalmak: gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játsszó”, felkérés

Témakör: Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 25

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Járás- és futás mozgásformái: egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erő kifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.

Ugrások és szökdelések ugrásformái: Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság változtatásával, páros és egy lábbon, különböző síkokban; távolugráskísérletek elugrásából guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugráskísérletek átlépő technikával, komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk.

Dobások mozgásformái: Egy- és kétkézes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.

Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében: A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az energia-befektetés tudatosságának összetevői.

A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései.

A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében.

Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.

Fogalmak: futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-, talp-gördülés

Témakör: Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

Javasolt óraszám: 20

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Általános technikai és taktikai tartalmak: Támadó és védő feladatok emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.

Minikosárlabda: Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában.

Miniröplabda: Kosárárintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.

Labdarúgás: Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.

Szivacskezilabda: Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.

Sportjáték-előkészítő (kis)játékok: Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során.

A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.

Törekvés a társas szabályok betartására.

A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.

Fogalmak: labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség

Témakör: Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Javasolt óraszám: 13

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata: Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúlykibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása.

Küzdőjátékok: Feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.

Fogalmak: tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás

Témakör: Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben

Javasolt óraszám: 15

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása a lehetőségek függvényében:

Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás.

Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok.

Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok. A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.

Fogalmak: rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás

Témakör: Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban

Javasolt óraszám: 18

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja: A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

MOZGÁSMŰVELTSÉG

A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.

Hátúszás: Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). Feladatok háton: felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. Hátúszás lábtempó: siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. Hátúszás kartempó: hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése: hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.

Gyorsúszás: Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka, légvétel, ritmus) Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése: gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. Gyorsúszás levegővétele: a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.

Ugrások, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.

Vízhez kötött játékok: Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.

Fogalmak: felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén

Előkészítő és preventív mozgásformák

Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is.

Önálló pulzusmérés.

A levezetés helyének és preventív szerepének megértése.

A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete.

A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása.

Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása.

A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása.

A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén.

Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.

Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák

Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.

Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal.

A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.

Manipulatív természetes mozgásformák

A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.

A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel.

A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése.

A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása.

A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.

Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban Részben önállóan tervezett 3-4 torna- és/vagy tánclem összekötése zenére is.

A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás.

Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során.

Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet.

A tempóváltozások érzékelése és követése.

A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.

Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban

A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.

A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.

Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.

A Kölyökatletika eszköz rendszerének ismerete.

A Kölyökatletikával kapcsolatos élmények kifejezése.

Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete.

Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során.

Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése.

Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra.

A csapaterdeknek megfelelő összjátékra törekvés.

A sportszerű viselkedés értéké válása.

Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban.

A tolások, húzások, emelések és hordások erő kifejtésének optimalizálódása.

A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása.

A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés.

A saját agresszió kezelése.

Az önvédelmi feladatok céljának megértése.

Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban

Egy úszásnemben 10-15 méter leúszása biztonságosan.

Ugrással vízbe ugrás.

Az uszodai rendszabályok természetessé válása.

A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.

Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben

Legalább 2 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete.

A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása.

A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során.

A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.